

ขุททกนิกายกุกกตา เปตวตถุณณา (ปรมตถิปณี) - หน้าที่ 1
เล่มที่ 24 หน้า 1

ปรมตถิปณี นาม
ขุททกนิกาย เปตวตถุณณา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

คณฺถารมฺภกฺกตา

มหาการุณิกํ นาคํ	เวทยุสาคกรปารคํ
วนุเท นิปฺนคฺคมิกร-	วิจิตฺรณยเทสนํ ฯ
วิขฺชาจรณสมฺปนฺนา	เยน นิยุณฺติ โลกโต
วนุเท ตมฺมุตฺตมํ ฐมฺมํ	สมฺมาสมฺพุทฺธปฺปชิตํ ฯ
สีลาทิกุณสมฺปนฺโน	จิตฺโต มกฺกผลสฺส โย
วนุเท อริยสงฺฆํ ตํ	ปฺปุลฺลภกฺเขตตํ อนุตฺตรํ ฯ
วนุทนาชนิตํ ปฺปุลฺลํ	อิติ ยํรตนตฺตเย
หตฺตนฺตราโย สพุทฺธถ	หุตฺวาหํ ตสฺส เตชสา ฯ
เปเตหิ จ กตํ กมฺมํ	ยํ ยํ ปฺปริมชาติสฺส
เปตภาวาวหํ ตํ ตํ	เตสํ หิ ผลเภทโต ฯ
ปกาสนฺตํ พุทฺธานํ	เทสนา ยา วิเสสโต
สํเวชนนํ กมฺม-	ผลปฺจจกฺขการินํ ฯ
เปตวตฺถุติ นามเณ	สุปฺริยฺญาตวตฺถุกา
ยํ ขุทฺทกนิกายสฺมี	สงฺคายีสฺส มฺहेสโย ฯ
ตสฺส สมฺมาวตฺตมฺพิตฺวา	โปราณกฺกถานยํ
ตตฺถ ตตฺถ นิทานานิ	วิภาเวนฺโต วิเสสโต ฯ

พุทธทศนิกายภูจกถา เปตวตถุณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 2
เล่มที่ 24 คณธารมภกถา หน้า 2

สุวิสุทธี อสงฺกณฺณ	นิปฺนตฺถวินิจจย
มหาวิหารวาสินี	สมยฺ อวิโลมยฺ ฯ
ยถาพลี กริสฺสามิ	อตฺถสํวณฺณนํ สุกฺ
สกกจฺจํ ภาสโต ตํ เม	นिसามยถ สาธโวติ ฯ

ตตฺถ เปตวตฺถุติ เสฏฺฐิปฺตฺตาทิกสฺส ตสฺส ตสฺส สตฺตสฺส
เปตภาวเหตุภูตํ กมฺมํ ฯ ตสฺส ปน ปกาสนวเสน ปวตฺโต
เขตฺตูปมา อรหนฺโตติอาทิกโก ปริยตฺติธมฺโม อธิ เปตวตฺถุติ
อธิปฺเปโต ฯ

ตยิทํ เปตวตฺถุ เกน ภาสิตํ กตฺถ ภาสิตํ กทา ภาสิตํ
กสฺมา จ ภาสิตฺตฺติ ฯ วุจฺจเต อิทํ หิ เปตวตฺถุ ทฺวิเชน
ปวตฺตํ อตฺถูปฺตฺติวเสน ปุจฺจาวิสฺสชฺชนวเสน จ ฯ ตตฺถ ยํ
อตฺถูปฺตฺติวเสน ปวตฺตํ ตํ ภควตา ภาสิตํ อิตฺริ
นารทตฺถเธาทีหิ ปุจฺจิตํ เตหิ เตหิ เปเตหิ ภาสิตํ ฯ สตฺถา
ปน ยสฺมา นารทตฺถเธาทีหิ ตสฺมี ตสฺมี ปุจฺจาวิสฺสชฺชน
อาโรจฺเจ ตํ ตํ อตฺถูปฺตฺติ กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฐมฺมํ
เทเสสิ ตสฺมา สพฺพมฺเปตํ เปตวตฺถุ สตฺถารา ภาสิตเมว
นาม ชาตํ ฯ ปวตฺติตวธมฺมจกฺเก หิ สตฺถริ ตตฺถ ตตฺถ
ราชคหาทีสุ วิหรนฺเต เขญฺเยน ตาย ตาย อตฺถูปฺตฺติยา
ปุจฺจาวิสฺสชฺชนวเสน สตฺถานํ กมฺมผลปฺจฺจกฺขกรณาย ตํ ตํ
เปตวตฺถุ เทสนารุพฺพฺหนฺติ อยํ ตาเวตฺถ เกน ภาสิตฺตฺติ

ขุททกนิกายกุกกเถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 3
เล่มที่ 24 คณธารมกเถา หน้า 3

อาทินัน ปทานัน สาธารณโต วิสสุชชนาฯ อสาธารณโต ปน
ตสฺส ตสฺส วตฺตสฺส อตถวณณนายเมว อากมิตฺตติฯ

ตํ ปเนตํ เปตวตถุ วินยปฏิภังกํ สุตตฺตนฺตปฏิภังกํ อภิธมฺม-
ปฏิภังกนฺตติ สีสฺส ปฏิภังเกสุ สุตตฺตนฺตปฏิภังกปริยาปนฺนํ ทิมฺนิกาโย
มชฺฉิมฺนิกาโย สยฺยตฺตนิกาโย อังคตฺตรนิกาโย ขุททกนิกายติ
ปลฺลจฺจสฺส นิกายเยสุ ขุททกนิกายปริยาปนฺนํ สุตตํ เเคยฺย
เวยฺยการณํ คธา อุทานํ อิติวตฺตํ ชาติกํ อพฺภุตฺตมฺมํ
เวทลนฺตติ นวสุ สาสนงฺเกสุ คธาตงฺกหํฯ

ทฺวาสิตฺติ พุทฺธโต คณฺหี เทว สหสฺसानิ ภิกฺขุโต
จตฺราสิตฺติ สหสฺसानิ เย เม ธรรมมา ปวตฺติโนติ

เอวํ ธรรมภณฺฑาคาริเกน ปฏิญฺญาเตสุ จตฺราสิตฺติยา
ธรรมกฺขนฺธสฺสเสสุ กติปยธรรมกฺขนฺธตงฺกหํฯ ภาณวารโต
จตฺรภาณวารมตฺตํ วคฺคโต อูรคฺวคฺโค อูพฺพริวคฺโค อูพวคฺโค
มหาวคฺโคติ จตฺรคฺคตงฺกหํฯ เตสุ ปจฺจวคฺเค ทฺวาทสวตฺตุนิ
ทฺุคฺคิยวคฺเค เตรสฺส วตฺตุนิ ตฺติยวคฺเค ทสฺส วตฺตุนิ จตฺตถวคฺเค
โสฬส วตฺตุนิติ วตฺตุนิโต เอกปลฺลญาสวตฺตุนิภูมฺมํทิตํฯ ตสฺส
วคฺเคสุ อูรคฺวคฺโค อาทิจ วตฺตุนิสฺส เขตฺตูปมเปตวตถุ อาทิจ ตสฺสาปิ
เขตฺตูปมา อรหนฺโตติ อยฺย คธา อาทิจฯ

ปจโม อรควคโค

เขตตูปมาเปตวตถุวณณา

ตัม ปเนตัม วตถุํ ภควา ราชคเห วิหรนุโต เวพฺวเน
กลนฺทกนิวาเป อญฺญตรํ เสฏฺฐิปุตฺตเปตํ อารพฺภ กเถสิ ฯ
ราชคเห กิร อญฺญตรโร อฑฺโฒ มหทฺธโน มหาโกโค
ปหฺตฺตวิตฺตูปกรโณ อนนฺทโกฏฺฐนสนฺนิจโย เสฏฺฐิ อโหสิ ฯ เอโก ว
ปุตฺโต อโหสิ ปีโย มนาโป ฯ ตสฺมี วิญฺญตํ ปตฺเต
มาตาปิตโร เอวํ จินฺเตสุ อมฺหากํ ปุตฺตสฺส ทิวเส สหสฺสํ
สหสฺสํ ปริพฺพชฺชํ กโรนฺตสฺส วสฺสสเตนาปี อยํ ธนสนฺนิจโย
ปริกฺขยํ น คมิสฺสติ กิ อิมสฺส สิปฺปคฺคหณปริสฺสเมน
อกิลนฺตกายจิตฺโต ยถาสุขํ โภเค ปริภุชฺชติ สิปฺปํ น
สิกฺขาเปสุ ฯ วยฺยปตฺเต ปน กุลรูปโยพฺพนวिलासสมฺปนฺนํ กามาภิมุขํ ชมฺมสญฺญาภิมุขํ
กณฺณํ อานนฺตุํ ฯ โส ตาย สทฺธิ
อภिरมนฺโต ชมฺเม จิตฺตมตฺตมฺปิ อนฺุปฺปาเตตฺวา สมณพฺุราหฺมณ-
คฺรุชเนสุ อนาถโร หุตฺวา ฐตฺตชนปริวฺโต รชฺชมาโน
ปญฺจกามคฺเณ รโต กิฑฺโธ โมहेน อนฺุโธ หุตฺวา กาลิ
วีตินาเมตฺวา มาตาปิตฺตฺส กาลกเตสฺส นฺญาณาฏกกายกาทีนํ
ยถิจฉิตํ เทนฺโต ธนํ วินาเสตฺวา นจิริสฺเสว ปาริชฺชญฺยปฺปตฺโต
หุตฺวา อธิํ คเหตฺวา ชีวิกํ กปฺเปนฺโต ปฺน อธิมฺปิ อลภิตฺวา

เล่มที่ 24 เขตตูปมาเปตวตถวณณา หน้า 5

อณายิเกหิ โจทियมาโน เตสั อตตโน เขตตวตถุมราทีนึ ทตฺวา
กपालหตุโธ ภิกุขั จริตฺวา ภูณฺชนโต ตสฺมึเยว นคเร
อนาถสาลาຍั วสตี ฯ

อถ นั เอกทิวสั โจรา สมากตา เอวมาหุสฺ อมฺโภ
ปฺริส กึ ตฺยหุ อมิณา พุชฺชีวเตน ตรฺโณ ตวมสิ
ถามชวพลสมฺปนฺโน กสฺมา หตฺถปาทวิกโล วिय อจฺฉสิ ฯ
เอหิ อเมหิ สห โจริกาย ปเรสั สนฺติกั คเหตุวา สฺเชน
ชีวิกั กปฺเปหิตี ฯ โส นานั โจริกั กาคู ชานามิตี อาห ฯ
โจรา มยั ตั สิกฺขาเปม เกวลั ตฺว อมฺหากั วจัน
กโรหิตี อาหุสฺ ฯ โส สาธฺตึ สมฺปญฺจิจิตฺวา เตหิ สทฺธี อคฺมาสิ ฯ
อถ เต โจรา ตสฺส หตฺถมหนตฺ มุคฺกรึ ทตฺวา สนฺธี
ฉินฺนิตฺวา ฆริ ปวิสฺนฺตา ตั สนฺธิมุเข จเปตฺวา อาหุสฺ
สเจ อึช อญฺโฆ โกจึ อากจฺฉติ ตั อมิณา มุคฺคเรน
ปฺหริตฺวา เอกปฺปหารเนว มารหิตี ฯ โส อนฺธพาโล หิตาหิตั
อชานนฺโต ปเรสั อากมนเมว โอลเณนฺโต ตตฺถ อญฺจาสึ ฯ
โจรา ปน ฆริ ปวิสิตฺวา คยฺหุปลั ฆณฺฑํ คเหตุวา
ฆรมฺนุสฺเสหิ ฌาตมตฺตาว อิตฺ อิตฺ จ ปลาयीสฺ ฯ ฆรมฺนุสฺสา
อญฺจหิตฺวา สึฆํ สึฆํ ชวานฺตา อิตฺ อิตฺ จ โอลเณนฺตา
ตั ปฺริสั สนฺธิทฺวารเ จิตฺ ทิสฺวา หเร พุญฺจโจราติ คเหตุวา
หตฺถปาเท มุคฺคราทีหิ โปเถตฺวา รณฺโฆ ทสฺเสสฺสุ อัย เทว

ขุททกนิกายกฺกุชกถา เปตวคฺควณณนา (ปรมคฺคทีปนี) - หน้าที่ 6
เล่มที่ 24 อรรถกถาคฺควณณนา หน้า 6

โจโร สนฺธิมุเข คหิโตติ ฯ ราชานิมสฺส สีสํ ฉินฺหาเปหิติ
นกรคฺคตฺติกํ อาณานิเปสิ ฯ สาธุ เทวาทิ นกรคฺคตฺติโก ตํ
คานาเปตฺวา ปจฺฉาพาทิ คานุพฺพนุชฺฌํ พนฺธาเปตฺวา รตฺต-
วณฺณวิรลมาลาพนฺธกณฺธิ อิกฺกุชฺคจฺจนฺณมกฺขิตฺตีสํ วชฺฌปทเกริ-
เทสิตมคฺคํ รติกาย รติกํ สิงฺฆาญฺเณน สิงฺฆาญฺกํ วิจฺราเปตฺวา
กสาหิ ตาเพนฺโต อาฆาตนาภิมุขํ เนติ อัย อิมสฺมี นกร
วิลุมฺปานกโจโร คหิโตติ โกลาหลํ อโหสิ ฯ

เตน จ สมเยน ตสฺมี นกร สุลสา นาม นกร-
โสภินิ ปาสาทะ จิตา วาตปานนฺตเรณ โอลิเกนฺติ ตํ ตถา
ปิยมานํ ทิสฺวา ปุพฺเพ เตน กตปริจฺจา อัย ปุริโส อิมสฺมีเยว
นกร มหตี สมฺปตฺตี อนฺภวิตฺวา อิทานิ เอวรูปํ อนตฺถิ
อนยพฺยสนํ ปตฺโตติ ตสฺส การุญฺญํ อุปฺปาเตตฺวา จตฺตาโร
โมทเก ปานียญฺจ เปเสสิ นกรคฺคตฺติกสฺส จ อาโรจาเปสิ
ตาว อัยโย อากเมตฺถ ยาวายํ ปุริโส อิมะ โมทเก ขาทิตฺวา
ปานียํ ปิวิสฺสตีติ ฯ

อเถตสฺมี อนฺตเร आयสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน ทิพฺเพน
จกฺขุณา โอลิเกนฺโต ตสฺส พฺยสนปตฺตี ทิสฺวา กรุณาย
สญฺโจิติตมานโส อัย ปุริโส อกตปฺญฺโย กตปาโป เตนายํ
นิริเย นิพฺพตฺตีสฺสตี มยิ ปน คเต โมทเก จ ปานียญฺจ
ทตฺวา ภูมฺมเทเวสุ อุปฺปชฺชิสฺสตี ยนฺนุนาหิ อิมสฺส อวสฺสโย

เล่มที่ 24 เขตตูปมาเปตวตถวณณา หน้า 7

ภเวยฺยนฺติ จินฺเตตฺวา ปานีโยมทเกสุ อุนีโยมานิสฺส ตสฺส
ปฺริสฺสฺส ปฺรโต ปาตฺรโหสิ ฯ โส เถโร ทิสฺวา ปสนฺนมานโส
กี เม อิทาเนว อิมหิ มาริยมานิสฺส โมทเกหิ ขาทิเตหิ
อิทํ ปน ปฺรโลกํ คจฺจนฺตสฺส ปาเถยฺย ภาวิสฺสตีติ จินฺเตตฺวา
โมทเก จ ปานีโยจฺจ เถรสฺส ทาเปสิ ฯ เถโร ตสฺส
ปสาทสํวทฺตณฺตํ ตสฺส ปสฺสนฺตสฺเสว ตถารูเป จาเน นิสีทิตฺวา
โมทเก ปฺริภุชิตฺวา ปานีโยจฺจ ปิวิตฺวา อุกฺกขายาสนา ปกุกามิ ฯ
โส ปน ปฺริโส โจรฆาตเกหิ อาฆาตํ เนตฺวา สีสจฺเจทํ
ปาปีโต อนฺตฺตเร ปฺลฺลณฺกเขตฺเต มหาโมคฺคฺคฺลฺลานตฺเถเร กเตน
ปฺลฺลณฺเนว อูฬารे เทวโลเก นิพฺพตฺตนาโรหิปี ยสฺมา สฺลลํ
อากมฺม มยา อัยฺย เทยฺยธมฺโม ลทฺโหติ สฺลลสาย คเตน สึเนเหน
มรณกาเล จิตฺตํ อุกฺกกิลิฏฺฐํ อโหสิ ตสฺมา หีนกาโย
อูปปชฺชนฺโต ปพฺพตคหนสมฺภูเต สนฺทจฺฉาเย มหานิโคฺรธฺรูกฺเข
รูกฺขเทวตา หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ

โส กิรฺ สจฺ ปจฺมวเย กุลวสฺสฺสฺสฺสเน อฺสฺสฺสฺสฺส กฺ อกริสฺส ฯ
ตสฺมีเยว นกรे เสฏฺฐิณํ อคฺโค อภาวิสฺส ฯ มชฺฉิมวเย มชฺฉิมโ
ปจฺฉิมวเย ปจฺฉิมโ ฯ สจฺ ปน ปจฺมวเย ปพฺพชฺชิตฺ อภาวิสฺส ฯ
อรหา อภาวิสฺส มชฺฉิมวเย สกทาคามิ อนาคามิ วา อภาวิสฺส ฯ
ปจฺฉิมวเย โสตาปนฺโน อภาวิสฺส ฯ ปาปมิตฺตลฺลสฺสฺสคฺเนน ปน
อิตฺถิธฺตฺโต สฺราธฺตฺโต ทฺวจฺจริตฺนโร อนาทริโก หุตฺวา

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 8
เล่มที่ 24 อรรถกถา หน้าที่ 8

อนุกกเมน สพฺพสมฺปตฺติโต ปริหาติวมา มหาพฺยสนํ ปตฺโตติ
วทนฺติ ฯ

อถ โส อปเรน สมเยน สุลลํ อฺยฺยานคตํ ทิสฺวา
สญฺชาตกามราโค อนุชการํ มาเปตฺวา ตํ อตฺตโน ภาวนํ
เนตฺวา สตฺตาหํ ตาย สทฺธีํ ลํวาลํ กปฺเปสิ อตฺตानนฺจสฺสา
อาโรเจสิ ฯ ตสฺสา มาตา ตํ อปฺสฺสนฺตี โรทมานา อิตฺโต
จิตฺโต จ ปริพฺภมฺติ ฯ ตํ ทิสฺวา มหาชนโน อโย
มหาโมคคฺคฺลาโน มหิทฺธิโก มหานุภาโว ตสฺสา กตฺติ ชาเนยฺย ฯ
ตํ อฺปฺสงฺกมิตฺวา ปุจฺเจยฺยาสีติ อหา ฯ สทา สาธุ อโยติ
เถโร อฺปฺสงฺกมิตฺวา ตมตฺถํ ปุจฺจํ ฯ เถโร อิตฺโต สตฺตเม
ทิวเส เวพฺพนมหาวิหารเ ภควติ ฐมฺมํ เทเสนฺเต ปฺริสฺปฺริยนฺเต
ปฺสฺสิสฺสสีติ อหา ฯ อถ สุลลํ ตํ เทวปฺตฺตํ อโวจ อโยตฺตํ
มยฺหํ ตว ภาเว วสนฺติยา อชฺช สตฺตโม ทิวโส มม มาตา
มํ อปฺสฺสนฺตี ปฺริเทวโสภมาปฺนฺนา ภวิสฺสตี สาธุ มํ
เทว ตตฺถเนว เนหิตฺติ ฯ โส ตํ เนตฺวา เวพฺพนเ ภควติ ฐมฺมํ
เทเสนฺเต ปฺริสฺปฺริยนฺเต จเปตฺวา อทิสฺสमानฺรูโป อญฺจาสีติ ฯ

ตโต มหาชนโน สุลลํ ทิสฺวา เอวมาห อมฺม สุลเส
ตฺวํ เอตฺตํ ทิวสํ กุหิํ กตา ตว มาตา ตฺวํ อปฺสฺสนฺตี
ปฺริเทวโสภมาปฺนฺนา อุมมาทปฺตฺตา วิย ชาตาดิ ฯ สทา ตํ
ปวตฺตี มหาชนสฺส อจฺจิกฺขิ ฯ มหาชนเนน จ กถํ โส

เล่มที่ 24 เขตตูปมาเปตวตถุวณณา หน้า 9

ปรีโส ตถาปาปสฺโต อกตกุสโล เทวูปตฺตี ปฏิลภตฺตี วุตเต
สฺลสฺมา ยา ทาปีเต โมทเก ปานีญจ อยฺยสฺส
มหาโมคฺคฺคฺลฺลนตฺเตรสฺส ทตฺวา เตน ปุณฺณเณน เทวูปตฺตี
ปฏิลภตฺตี อาห ฯ ตํ สฺตฺวา มหาชนฺ อจฺฉริยพฺภุจจิตฺตฺชาโต
อโหสิ อรหฺนฺโต นาม อนฺุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส
เยสฺส อปฺปโกปี กโต กาวโร สตฺตฺนํ เทวูปตฺตี อวฺหตฺตี
อุพาริ ปิตฺติสฺมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทสิ ฯ ภิกฺขุ ตมตฺถํ ภควโต
อาโรเจสฺสุ ฯ ตโต ภควา อิมิสฺสา อตฺตูปตฺตฺติยา

เขตตูปมา อรหฺนฺโต ทายกา กสฺสกุปมา
พีชูปมํ เทยฺยธมฺมํ เอตฺโต นิพฺพตฺตเต ผลํ ฯ
เอตํ พีชํ กสิ เขตฺตํ เปตฺนํ ทายกสฺส จ
ตํ เปตฺตา ปรีภุชฺชนฺติ ทาตา ปุณฺณเณน วจฺจตฺติ ฯ
อิเชว กุสฺลํ กตฺวา เปเต จ ปฏฺฐิปุชฺชีย
สคฺคฺลฺลจ กมตฺติภฺจฺจํ กมฺมํ กตฺวาน ภทฺทกนฺติ

อิมา คาถา อภาสิ ฯ

ตตฺถ เขตตูปมาติ ชิตฺตํ วุตฺตํ พีชํ ตายติ มหฺปผลภาว-
กรเณน รกฺขตฺตี เขตฺตํ สาลิพีชาทินํ วิรุหนฺภฺจฺจํ ฯ ตํ
อุปมา เอเตสนฺติ เขตตูปมา เกทาสทิสฺสาติ อตฺถโต ฯ
อรหฺนฺโตติ ชีณาสวา ฯ เต หิ กิเลสารินํ สํสาราจกฺกสฺส
อหรานญจ หตฺตฺตา ตโต เอว อารกตฺตา ปจฺจยาทินํ อรหฺตฺตา

ปาปกรณ รหาวา จ อรหนุโตติ วุจจนติ ฯ ตตถ
ยถา เขตต์ หิ ตินาทีโทสรหิต์ สุวาภิสงขตพีชมหิ วุตเต
อุตุสสถิตาทีปจจนนุตรูเปตติ กสฺสกกสฺส มหปผลั โหติ เอว
ชีณาสวสนุตานโน โลภาทีโทสรหิตโต สุวาภิสงขาเต เทยฺยธมฺมพีเช
วุตเต กาลาทีปจจนนุตรสหิตโต ทายกสฺส มหปผลโ โหติ ฯ
เดนาห ภควา เขตตูปมา อรหนุโตติ ฯ อุกกภูจฺจนิตุเทโส
อัย ตสฺส เสขาทีนम्मปี เขตตภาวาปฏิกุเขปโต ฯ

ทายกาตี จีวราทินั ปจจนานั ทาตาโร ปริจจนกา ฯ
เตสั ปริจจาเคน อตุตโน สนุตานเน โลภาทีนั ปริจจนกา
เลทนกา ตโต วา อตุตโน สนุตานสฺส โสธกา รกฺขกา
จาตี อตุโล ฯ กสฺสกูปมาตี กสฺสกกสฺสทิสสา ฯ ยถา กสฺสโก
สาลีเขตตาทินิ กสฺสิตวา ยถากาลญจ วุตตูกททานนัทรณนัธาน-
รกฺขณาทีหิ อปฺปมชฺชนุโต อูพาริ วิปฺลญจ สสฺสผลั
ปฏฺฐิตถติ เอว ทายโกปี อรหนุเตสฺส เทยฺยธมฺมปริจจาเคน
ปาริจริยาย จ อปฺปมชฺชนุโต อูพาริ วิปฺลญจ ทานผลั
ปฏฺฐิตถติ ฯ เตน วุตต์ ทายกา กสฺสกูปมาตี ฯ

พีชูปมึ เทยฺยธมฺมนนฺติ ลิงฺควิปฺลลาเสน วุตต์ พีชสทิสโ
เทยฺยธมฺโมติ อตุโล ฯ อนุนปานาทีกสฺส หิ ทสฺวิธสฺส ทาตพฺพ-
วตุถโน เอตํ นามั ฯ เอตุโต นัพฺพตฺตเต ผลนฺติ เอตสฺมา
ทายกปฏิกุคาหกเทยฺยธมฺมปริจจาโคโต ทานผลั นัพฺพตฺตติ เจว

เล่มที่ 24 เขตตูปมาเปตวตถุวณณา หน้า 11

อุปปชชติ จฯ จิตรรปพนุชวเสน ปวตตติ จาติ อตุโถฯ
เอตถ จ ยสฺมา ปริจจากเจตนาภิสงขตสฺส อนฺนปานาทิวตฺถโน
ภาโว น อิตฺรสฺส ตสฺมา พีชูปมํ เทยฺยธมฺมนฺติ
เทยฺยธมฺมคฺคหณฺณํ กตฺติฯ เตน เทยฺยธมฺมาปเทเสน เทยฺยธมฺม-
วตฺถุวิสยาเย ปริจจากเจตนาเยว พีชภาโว ทฺฐุทฺทโพฯ ส
หิ ปฏฺฐิสฺส อธิปฺปเกทสฺส ตสฺส นิสฺสยารมฺมณฺนปฺปเกทสฺส จ
ผลสฺส นปฺปผาทิกาน เทยฺยธมฺโมติฯ

เอตํ พีชํ กสิํ เขตฺตุนฺติ ยถาวุตฺตํ พีชํ ยถาวุตฺตญจ
เขตฺตํ ตสฺส พีชสฺส ตสฺมี เขตฺเต วปนปโยคสงฺขาตา กสิ
จาติ อตุโถฯ เอตํ ตยํ เกลฺลํ อิจฺฉิตฺตพฺพนฺติ อาท เปตานํ
ทายกสฺส จาติฯ ยถิ ทายโก เปเต อุกฺกิสฺส ทานํ เทติฯ
เปตานญจ ทายกสฺส จ ยถิ น เปเต อุกฺกิสฺส ทานํ
เทติ ทายกสฺส เอว เอตํ พีชํ เอสา กสิ เอตํ เขตฺตํ
อุปการาย โหตีติ อธิปฺปาโยฯ อิทานิ ตํ อุปการํ ทสฺเสตฺถ
ตํ เปตา ปริภุญฺชนฺติ ทาตา ปุณฺณเณน วทฺตตีติ วุตฺตํฯ
ตตถ ตํ เปตา ปริภุญฺชนฺตีติ ทายเกน เปเต อุกฺกิสฺส ทาน
ทินฺเนน ยถาวุตฺตเขตฺตกสิพีชสมฺปตฺติยา อนฺโมทนาย จ ยํ เปตานํ
อุปกปฺปติ ตํ ทานผลํ เปตา ปริภุญฺชนฺติฯ ทาตา ปุณฺณเณ
วทฺตตีติ ทาตา ปน อตุตฺตโน ทานมยฺปุณฺณนิมิตฺตํ เทวมนุสฺเสสฺสุ
โภกสมฺปตฺติอาทินา ปุณฺณผลเณน อภิวทฺตติฯ ปุณฺณผลมฺปิ หิ

กุกกลานํ ภิกขเว ชมมานํ สมหานเหตุ เอวมิํ ปุณณํ

ปวทตตติอาทิสฺส ปุณณนฺติ วุจจติ ฯ

อิเชว กุกกลํ กตฺวาติ อนวชชสูขวิปากกฺกุเจน กุกกลํ เปตานํ
อุทฺทิสนวเสน ทานมยํ ปุณณํ อุปจินฺตฺวา อิเชว อิมสมิเยว
อตฺตภาเว ฯ เปเต จ ปฏฺฐิจฺฉิยาติ เปเต อุทฺทิสฺส ทานเนน
สมฺมาเนตฺวา อนุกฺขยฺมานทฺกฺขโตะ เต โมะเจตฺวา ฯ เปเต
หิ อุทฺทิสฺส ทิยฺยมานํ ทานํ เตสํ ปุชฺชา นาม โหติ ฯ เตนาห
อมฺหากณฺจ กตา ปุชฺชาติ เปตานํ ปุชฺชา จ กตา อุพาราติ
จ ฯ เปเต จาติ จสทฺเทเนน ปิโย จ โหติ มนาโป อภิกมฺนีโย
จ โหติ วิสฺสาสนิโย ภาวนิโย จ โหติ ครุกาตพฺโพ ฯ
ปาสฺสเโส จ โหติ กิตฺตนิโย วิญฺญนฺนฺติ เอวมาทิเก ทิฏฺฐชรมฺมิเก
ทานานิสฺเส สงฺกณฺหาติ ฯ สกฺกณฺจ กมฺติฏฺฐจํ กมฺมํ กตฺวาน
ภทฺทกนฺติ กฺลฺยาณํ กุกกลกมฺมํ กตฺวา ทิพฺเพหิ อายุกาทีหิ
ทสฺหิ จานฺเหหิ สฺกุญฺจ อกฺกตฺตา สกฺกนฺติ ลทฺธนาํ กตฺปุณฺณานํ
นิพฺพตฺตนฏฺฐจํ เทวโลกํ กมฺติ อุปชฺชนวเสน อุปคจฺจติ ฯ

เอตฺถ จ กุกกลํ กตฺวาติ วตฺวา ปุณฺ กมฺมํ กตฺวาน
ภทฺทกนฺติ วจฺนํ เทยฺยชรมฺมปริจฺจาโค วิย ปตฺติทานวเสน
ทานชรมฺมปริจฺจาโคปิ ทานมยกุกกลกมฺมเมวาทิ ทสฺสนตฺถนฺติ
ทฏฺฐพฺพิ ฯ เกจิ ปเนตฺถ เปตาติ อรหนฺโต อธิปฺเปตาติ
วทฺนฺติ ฯ ตํ เตสํ มติมตฺตํ เปตาติ จิณฺสาสวานํ

เล่มที่ 24 สุตกรมขเปตวตถุวณณา หน้า 13

อาคตภูชานสุเสว อภาวโต พินาทีภาวสุส จ ทายกสุส วีย
เตสั อุษุชฆมานตดา เปตโยนิกานั อุษุชฆมานตดา จ ฯ
เทสนาปริโยसानเน เทวปุตตัง สุตสญจ อาทิ กตวา
จตุราสีติยา ปาณสหัสสานัน ฆมมาภิสมโย อโหสีติ ฯ
เขตตุปมเปตวตถุวณณา นิฏฐิตา ฯ

สุกรมขเปตวตถุวณณา

กาโย เต สพุพโสวณฺโณติ อิทํ สตุถริ ราชคหํ
อุปนิสฺสาย เวพฺพวเน กลนฺทกนิวาเป วิหรนฺเต อญฺญตรํ
สุกรมขเปตํ อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
อตีเต กิร กสุสปฺสุส ภควโต สาสเน เอโก ภิกฺขุ
กาเยน สญฺญโต อโหสี วาจาเย อสญฺญโต ภิกฺขุ อุกโกสฺติ
ปริภาสฺติ ฯ โส กาลัง กตวา นีรเย นีพฺพตฺโต เอกัง พุทฺธนฺตรํ
ตตฺถ ปจฺจิจฺจวา ตโต จวิตฺวา อิมสฺมี พุทฺธรูปฺปาเท ราชคหสฺมีเป
คิซฺฆณฺฏปฺพตฺปาเท ตสุเสว กมฺมสุส วิปาภาวเสเสน
ขุปฺปีปาสาภิกฺขุโต เปโต หุตฺวา นีพฺพตฺติ ฯ ตสุส กาโย
สุวณฺณวณฺโณ อโหสี มุขัง สุกรมขสฺทิสฺส ฯ อถายสฺมา นารโท
คิซฺฆณฺฏเฐ ปพฺพเต วสนฺโต ปาโตว สรีรปฺภิชฺคฺคณัน กตวา
ปตฺตจิวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาทาย กจฺจนฺโต อนฺตรามคฺเค ตํ เปตํ
ทิสฺวา เตน กตกมฺมํ ปุจฺจนฺโต

กาโย เต สพฺพโสวณฺโณ สพฺพา โสภาสเต ทิสา
มฺหํ เต สฺวกรสฺเสว ก็ กมฺมมกริ ปุเรติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ กาโย เต สพฺพโสวณฺโณติ ตว กาโย เทโห
สพฺโพ สุวณฺณวณฺโณ อุตฺตตฺตกนกสนฺนิโก ฯ สพฺพา โสภาสเต
ทิสาคิ ตสฺส ปภาย สพฺพปิ ทิสา สมฺนตฺโต โสภาสติ
วิชฺโชตติ ฯ โสภาสเตติ วา อนฺโตคฺชเหตุอตุตฺถมิตํ ปทฺนฺติ เต
กาโย สพฺพโสวณฺโณ สพฺพา ทิสา โสภาสติ วิชฺโชเตตฺติ
อตุโถ ทฏฺฐพฺโพ ฯ มฺหํ เต สฺวกรสฺเสวาติ มฺหํ ปน เต
สฺวกรสฺส วิย สฺวกรมฺขสทิสํ ตว มฺขนฺติ อตุโถ ฯ ก็ กมฺมมกริ
ปุเรติ ตวํ ปุพฺเพ อตีตชาติยํ กิทิสํ กมฺมํ อกาสิติ ปุจฺฉติ ฯ

เอวํ เณเรน โส เปโต กตกมฺมํ ปฏฺฐโจะ คาถาย
วิสฺสชฺเชนฺโต

กาเยน สณฺณโต อาสิ วาจายาสิมสณฺณโต
เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ยถา ปสฺสสิ นารทาติ

อาห ฯ

ตตฺถ กาเยน สณฺณโต อาสิณฺติ กายิเกน สฺยเมน สฺยโต
กายทวาริเกน สฺวเรน สฺวโต อโหสิ ฯ วาจายาสิมสณฺณโตติ
วาจาเย อสณฺณโต วาจสิเกน อสฺวเรน สมฺนนาคโต อโหสิ ฯ
เตนาติ เตน อุกฺเขน สฺยเมน อสฺยเมน จ ฯ เมติ มยฺหํ ฯ

เล่มที่ 24 สุกรมขเปตวตถวณณา หน้า 15

เอตาทิส วนุโณติ เอทิส ยถา ตวั นารท ปจกขโต
ปสสสิ เอวรูปู กาเยน มนุสสสณจानิ สวณณวนุโณ
มุขเน สุกรสทิส อาสินุติ โยชนา ๑ วนุณสทโท หิ อิช
ฉวिय สณจानเน จ ทภูจพโพ ๑

เอว เปโต เถเรน ปุจนิโต ตมตถั วิสซชเชตวา ตเมว
การณ กตวา เถรส โอวาท เทนุโต

ต ตยาหิ นารท พฐมิ สามิ ทิภูจมิท ตยา

மாகალი मुखसा पापी मा खे सुग्रमुखे ओहुति

คาถमाह १

ตตถ ตนุติ ตสฺมา ๑ ตยาหนุติ เต อหิ ๑ นารทาติ
เถริ อาลปติ ๑ พฐมิติ กเถมิ ๑ สามนุติ สยเมว ๑ อิทนุติ
อตุตโน สรริ สนุชาย วทติ ๑ อัย เหตุถ อตุโต ยสฺมา
ภนุเต นารท อิท มม สรริ คลโต ปุจาย เภจจา
มนุสสสณจानิ อูปริ สุกรสณจानิ ตยา ปจกขโต ว
ทิภูจ ๑ ตสฺมาเต อหิ โอวาทวเสน วทามิติ ๑ กิनुติ เจติ
อาห มากาลิ मुखसा पापी मा खे सुग्रमुखे ओहुति ๑

ตตถ มาติ ปุทธิเสเช นิปาโต ๑ मुखसाति मुखे ๑ โขติ
อวชารणे วาจา ย ปापम्मि มากาลิ มา กโรหิ ๑ มา
खे सुग्रमुखे ओहुति ओहि विय सुग्रमुखे मा ओहोसियेव ๑
สเจ ปน ตวั मुखโร หุตวา วาจา ย ปาपी กรเยยาสิ ๑

เอกัสน สุกุมุโข ภเวยยาตี ตสฺมา มากาตี มุขสา ปาปนติ
ผลปฏิเสชนมุเขนปี เหตุเมว ปฏิเสเชตี ฯ

อถายสุมา นารโท ราชคเห ปิณฑาย จริตฺวา
ปจฺจาทตฺตํ ปิณฑปาตปฏิกกนฺโต จตฺตปริสมชฺเฒ นิสินฺนสฺส
สตฺถุโน ตมตฺถํ อารโจะตี ฯ สตฺถา นารท ปุพฺพเว มยา
โส สตฺโต ทิฏฺฐิจฺฉิตฺติ วตฺวา อนเภาการโวการิ วจิจฺจจริตสนฺนิสฺสตีตี
อาทินฺนํ วจิจฺจจริตปฏิสฺยตฺตํ จ อานิสฺสํ ปกาเสนฺโต ชมมํ
เทเสตี สา เทสนา สมฺปตฺตปริสาย สาทฺธิกา อโหสีตี ฯ
สุกรมุขเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

ปุติมุขเปตวตถุวณณา

ทิพฺพํ สุภํ ชารตี วัฒนฺชาตฺตุนฺตี อิทํ สตฺถริ เวพฺพเว
วิหรนฺเต กลนฺทกนิวาเป อณฺตริ ปุติมุขเปตี อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
อตีเต กิร กสฺสปสฺส ภควโต กาลे เทว กุลปฺตฺตา
ตสฺส สาสเน ปพฺพชิตฺวา สีลาจารสมฺปนฺนา สลฺเลขวตฺติโน
อณฺตริสฺมี คามกาวาเส สมคฺควาสํ วสีสุ อถ อณฺตริ
ปาปชฺฉาสาโย เปสฺสณฺวาริโต ภิกฺขุ เตสํ วสนฺนุจฺฉานํ
อุปคณฺธิ ฯ เถรา เตน สทฺธิ ปุติสนฺถาริ กตฺวา วสนฺนุจฺฉานํ
ทตฺวา ทุตฺติทิวเส ตํ คเหตุวา คามํ ปิณฑาย ปวิสฺสุ ฯ
มนุสฺสา เต ทิสฺวา เตสุ เถเรสุ อติวिय ปรมฺนิปจฺจการิ กตฺวา

เล่มที่ 24 ปุติมขเปตวตถวณณนา หน้า 17

ยาคุภตตาทิหิ ปฎิมาเนสุ ฯ โส วิหาริ ปวิสิตฺวา จินฺเตสิ
สุนฺทโร วตยิ โคจรคาโม มนุสฺสา จ สทฺธา ปสนฺนา
ปณฺธิตปณฺธิตํ ปิณฺฑปาตํ เทนฺติ อยฺยจ วิหาโร ฉายุก-
สมฺปนฺโน สกกาเม อิชฺ สุเขน วสิตฺ อิเมสุ ปน
ภิกฺขุสุ อิชฺ วสนฺเตสุ มยฺหิ ฬาสฺวิหาโร น ภวิสฺสติ ฯ
อนฺเตवासิกฺวาโส วิย ภวิสฺสติ หนฺทาหิ อิเม อญฺณมญฺณํ
ภินฺทิตฺวา ยถา น ปฺน อิชฺ วสิสุสนฺติ ตถา กริสฺสามิตี ฯ

อถกทิวสํ มหาเถเร ทฺวินฺนมฺปิ โอวาทํ ทตฺวา อตฺตโน
วสนฺนฺจํ ปวิญฺเจ เปสฺสนฺนิโก ภิกฺขุ โถกํ กาลํ วิดีนาเมตฺวา
มหาเถโร อุปฺสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา เถเรน ที อาวุโส วิกาเล
อาคโธสิตี จ วุตฺเต อาม ฆนฺเต กิณฺจิจิ วตฺตพฺพํ อตฺถิติ
วตฺวา กเถสิ อาวุโสติ เถเรน อนฺนฺญาโต อาห เอโส
ฆนฺเต ตุมฺหากํ สหายกตฺเถโร สมฺมุขา มิตุโต วิย อตฺตํ
ทสฺเสตฺวา ปรมฺมุขา สปฺตุโต วิย อุปวทฺตีตี ฯ ที กเถตีตี
ปฺจฺจิจิโต สฺนฺนาถ ฆนฺเต เอโส มหาเถโร สโร มายาวิ
กุหโก มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปตีตี ตุมฺหากํ อคฺคณํ กเถตีตี
อาห ฯ มา อาวุโส เอวํ ฆณฺิ น โส ภิกฺขุ เอวํ มํ
อุปวทิสฺสติ กิหิกาลโต ปญฺจาย มม สภาวํ ชานาติ เปสโล
กถฺยาณสีโลตี ฯ สเจ ฆนฺเต ตุมฺเห อตฺตโน วิสุทฺธจิตฺตตาย
เอวํ จินฺเตถ ตํ ตุมฺหากํเยว อนฺนฺจวิกํ มยฺหิ ปน เตน

สทฐี เวรํ นตฺถิ กสฺมา อหํ เตน อวฺตุตฺติ วุตฺตฺนฺติ วทามิ
โหตุ กาลนฺตเรน สยเมว ชานิสฺสธาคิ อห ๑ เถโรปี ปุณฺชชน-
สภาวโทเสน เทวพฺพหจฺจิตฺโต เอวมฺปิ สียาคิ สาสงฺกททโย
หุตฺวา โถกํ สิลลิวิสฺสาโส อโหสิ ๑ โส พาลो ปจฺมํ
มหาเถรํ ปริภินฺทิตฺวา อิตรมฺปิ เถรํ วุตฺตฺนเยเนว ปริภินฺทิตฺ ๑
อถ เต อโภปี เถรา ทุตฺยทิวเส อญฺญมมฺญลํ อนาลปีตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย คามะ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปิณฺฑทปาทมาทาย
อตฺตโน วสนภฺจฺจฺยานเยว ปริภฺจฺจิตฺวา สามิจิมตฺตมฺปิ อกตฺวา
ตํ ทิวสํ ตตฺถเวย วสิตฺวา วิภาตาย จ รตฺตฺติยา อญฺญมมฺญลํ
อนาโรเจตฺวาว ยถาผาสฺสภฺจฺจฺจฺจํ อคมฺสฺ ๑

เปสฺสณิกํ ปน ภิกฺขุํ ปริปฺนฺณมโนรธํ คามํ ปิณฺฑทาย
ปวิภฺจฺจํ มนุสฺสสา ทิสฺวา อหํสฺส ภนฺเต เถรา กุหิ คตฺตาคิ ๑
โส อห สพฺพพรตฺตี อญฺญมมฺญลํ กลหํ กตฺวา มยา มา
กลหํ กโรธ สมคฺคา โหถ กลโห นาม อนตฺถาวโห
อายติทฺถุขุปฺปาทโก อกฺุสลสํวตฺตนิโก ปุริมกาปี กลเหน มหตา
หิตา ปริภฺจ
ปกฺกนฺตาคิ ๑ ตโต มนุสฺสสา เถรา ตาว กจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
ปน อมฺหากํ อญฺญกมฺปาย อีเชว อญฺญกณฺจฺจิตฺวา วสธาคิ
ยาจิสฺส ๑ โส สาธฺตฺติ ปภฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
จินฺเตสิ มยา สีสฺวานฺโต กลฺยาณชฺรมา ภิกฺขุ อวาสโลเกน

เล่มที่ 24 ปุติมุขเปตวตถวณณา หน้า 19

ปริภินนา ฯ พหุ วัต มยา ปาปกมมํ ปสฺตุนฺติ พลววิปฺปฏิ-
สाराภิกฺขโต โสภเวเคน ทิลาโน หุตฺวา นจิเรเนว กาลํ
กตฺวา อวีจิมฺหิ นิพฺพตฺติ ฯ

อิตร เทว สหายกตฺเถรา ชนปทจาริกํ จรฺนฺตา
อณฺตรสฺมี อวาเส สมากนฺตฺวา อณฺมณฺณํ สมฺโมทิตฺวา เตน
ภิกฺขุณา วุตฺตํ เกทวจฺนํ อณฺมณฺณสฺส อโรเจตฺวา ตสฺส
อภฺตภาวํ ฌตฺวา สมกฺคา หุตฺวา อนุกฺกเมน ตเมว อวาสํ
ปจฺจาคมฺสฺสุ ฯ มนฺุสฺสา เทว เถเร ทิสฺวา หฺกฺจตฺถฺจา
สยฺชาตโสมนสฺสา หุตฺวา จตฺุหิ ปจฺจเยหิ อุปฺภฺจหฺสฺสุ ฯ เถรา
จ ตตฺเถว วสนฺตา สปฺปายอาหารลาภเณ สมหิตจิตฺตา วิสฺสณฺ
วทฺเทตฺวา นจิเรเนว อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺสุ ฯ

เปสฺุณฺนิโก ภิกฺขุ เอกํ พุทฺธนฺตรํ นิรเย ปจิตฺวา
อิมสฺมี พุทฺธรูปฺปาเท ราชคหฺสฺส อวิทฺุเร ปุติมุขเปโต หุตฺวา
นิพฺพตฺติ ฯ ตสฺส กาโย สุวณฺณวณฺโณ อโหสิ มฺุขโต ปน
ปฺุพวกา นิกฺขมิตฺวา อิตฺโต จิตฺโต จ มฺุขํ ขาทนฺติ ตสฺส
ทฺุรรมฺปิ โอกาสํ ผริตฺวา ทฺุคฺคนฺธํ วายติ ฯ

อถายสฺมา นารโท คิซฺมณฺุฏฺฐปฺพุพฺตา โอโรหฺนฺโต ตํ
ทิสฺวา

ทิพฺพิ สฺุภํ ชาเรสิ วณฺณชาตุํ
เวหายสิ ตฺิฏฺฐสิ อนฺตลิกฺเข

มุขณจ เต กิมโย ปุติคนธ
ขาทนต์ กิ กมมกาสี ปุพเพติ

อิมาย คาถาย กตกมมัม ปุจฺฉิ ฯ

ตตฺถ ทิพฺพนฺติ ทิวิภวํ เทวตฺตภาวปริยาปนฺนํ ฯ อิธ
ปน ทิพฺพํ วิทยาติ ทิพฺพํ ฯ สฺกนฺติ โสภนํ สฺนุทฺรภาวํ
วา ฯ วรรณธาตุนฺติ ฉวิวณฺณํ ฯ ฐาเรตีติ วหฺสิ ฯ เวหายสํ
ติฏฺฐสฺติ อนตฺตลิกฺเขติ เวหายสสณฺณิเต อนตฺตลิกฺเข ติฏฺฐสฺติ ฯ เกจิ
ปน วิหายสํ ติฏฺฐสฺติ อนตฺตลิกฺเขติ ปาจํ วตฺวา วิหายสํ
โอภาเสนฺโต อนตฺตลิกฺเข ติฏฺฐสฺตีติ วจนเสเสน อตฺถํ วทนต์ิ ฯ
ปุติคนฺธนฺติ กุณฺปนฺธํ ทฺกคนฺธนฺติ อตฺถโธ ฯ กิ กมมกาสี
ปุพฺเพติ ปรมทฺกคนฺธํ เต มุจํ กิมโย ขาทนต์ิ กาโย จ
สฺวณฺณวณฺโณ กิทิสํ นาม กมมัม เอวรูปสฺส อตฺตภาวสฺส
การณฺภูตํ ปุพฺเพ ตวํ อกาสิตี ปุจฺฉิ ฯ

เอวํ เถเรน โส เปโต อตฺตนา กตกมมัม ปุญฺโจ ตมตฺถํ
วิสุตฺตฺชนฺโต

สมโณ อหํ ปาไปติทฺฏฺฐวาโจ
ตปฺสฺสิโรโป มุขสา อสณฺณโต
ลทฺธา จ เม ตปฺสา วรรณธาตฺ
มุขณจ เม เปสฺสนิเยน ปุติตี

คาถมาห ฯ

เล่มที่ 24 ปุติมขเปตวตถวณณา หน้า 21

ตตถ สมโณ อหิ ปาโปติ อหิ ลามโก สมโณ ปาปภิกขุ
อโหสิ ๑ อติทฏฐวาจติ อติทฏฐวจโน ปเร อติกกมิตวา
ลขมิตวา วตธา ปเรสิ คุณปริธัสกวจโนติ อตุโถ ๑ อติทฏฐ-
วาจติ วา ปาโจ อติวีย ผรุสวจโน มุสาวาทเปสุณณาทิวจี-
ทวจริตนิรโต ๑ ตปสฺสิรูปโต สมณปติรูปโก ๑ มุขสาติ มุขเน ๑
ลทฐาติ ปฏฺฐิตทฐา ๑ จกาโร สมปฺณทนต์โถ ๑ เมติ มยา ๑
ตปสาติ พุรหมจริเยน ๑ เปสุณเณนาติ ปิสฺณวาจาย ๑ ปุติติ
ปุติคณฺธ ๑

เอว โส เปโต อตตนา กตกมฺม อัจจิกขิตวา อิทานิ
เถรสฺส โอวาทิ เทนโต

ตยิทิ ตยา นารท สามิ ทิฏฺฐิ
อนุกมฺปกา เย กุสลา วเทยฺยู
มา เปสุณฺ มา จ มุสา อภาณิ
ยกุโข ตฺว โหหิสิ กามกามีติ

โอสานคาถมาห ๑

ตตถ ตยิทนฺติ ตํ อิทิ มม รูปิ ๑ อนุกมฺปกา เย
กุสลา วเทยฺยนฺติ เย อนุกมฺปนฺสีลา การุณิกา ปรีทตปฏฺฐิตย
กุสลา นิปฺณา พุทฐาทโย ยํ วเทยฺยู ตเทว วทามีติ
อธิปฺปาโย ๑ อิทานิ ตํ โอวาทิ ทสฺเสนฺโต มา เปสุณฺ มา
จ มุสา อภาณิ ยกุโข ตฺว โหหิสิ กามกามีติ อาห ๑

ตสฺสตุโถ เปสฺสณํ ปิสฺสวณฺณํ มุสา จ มา อภาณิ
มา กเถหิ ยถิ หิ ตฺวํ มุสาวาถํ ปิสฺสวณฺณํ จ ปหาย
วาจาย สณฺณโต ภเวยฺยาสิ ยกุโฆ วา เทโว วา เทวณฺณตโร
วา ตฺวํ ภวิสฺสสิ กามํ กามิตพฺพํ อุพารํ ทิพฺพสมฺปตฺตี
ปฏฺฐิตฺวา ตตฺถ กามนสีโล ยถาสฺสํ อินฺทฺริยานํ ปริจฺรณน
อภिरมนสีโลติ ฯ

ตํ สุตฺวา เถโร ตโต ราชกหํ คนฺตฺวา ปิณฺฑทาย
จริตฺวา ปจฺจนาถตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏฺฐิกนฺโต สตฺถุ ตมตฺถํ
อาโรเจสิ ฯ สตฺถา ตํ อตฺถุปฺปตฺตี กตฺวา ฆมฺมํ เทเสสิ ฯ
สา เทสนา สมฺปตฺตปริสาย สาทฺถิกา อโหสิติ ฯ

ปฺปติมุขเปตวตถุวณณนา นิฏฺฐิตา ฯ

ปิฏฺฐชิตฺถิกเปตวตถุวณณนา

ยงฺกิญฺจารมฺมณฺณํ กตฺวาติ อิทํ สตฺถา สวตฺถึยฺ
เชตวนเ วิหรนฺโต อนาถปิณฺฑทิกสฺส คหปติโน ทานํ อารพฺก
กเถสิ ฯ

อนาถปิณฺฑทิกสฺส กิร คหปติโน ชีตุ ชีตาย ทาริกาย
ธาติ ปิฏฺฐชิตฺถิกํ อทาสิ อยฺ เต ชีตา อิมํ คเหตุวา
กีฬสฺสุติ ฯ सा तत्तु च्छिद्यन् उपापत्तिः । अस्तथा ऐकत्वत्
त् कहेत्वा किण्वत्या पमातेन पत्तिवा गिञ्चि । ततो

เล่มที่ 24 ปิฎจศีตลิกเปตวตถุวณณา หน้า 23

ทาริกา มม ชีตา มตาติ ปโรทิก ฯ ตัม โรทนต์ โกจิปี
เคหชน สลญาเปตุ นาสกขิก ฯ ตสฺมี จ สมเย สตุถา
อนาถปิณฑิกสฺส คหปติโน เคเห ปญฺจตฺเต อาสเน
นินฺนโน โหติ มหาเสฏฺฐี จ ภควโต สมิเป นินฺนโน อโหสิ ฯ
ชาติ ตัม ทาริกํ คเหตุวา เสฏฺฐิสฺส สนฺตํ อคมาสิ ฯ
เสฏฺฐี ตัม ทิสฺวา กิสฺสายํ ทาริกา โรทตีติ อห ชาติ
ตัม ปวตฺตี เสฏฺฐิสฺส อาโรเจสิ ฯ เสฏฺฐี ตัม ทาริกํ องฺเก
นินฺทาเปตฺวา ตว ชีตุ ทานํ ทสฺสามิติ สลญาเปตฺวา สตุถ
อาโรเจสิ ฆนฺเต มม นตฺตฺตฺริ ปิฎจศีตลิกํ อุตฺทิสฺส ทานํ
ทาตุกาโม ตัม เม ปญฺจหิ ภิกฺขุสฺเตหิ สทฺธี สฺวตนาถ
อชฺวาเสถาติ ฯ อชฺวาเสสิ ภควา ตฺถุณีภาเวน ฯ

อถ ภควา ทฺถุณิยทิวเส ปญฺจหิ ภิกฺขุสฺเตหิ สทฺธี เสฏฺฐิสฺส
ฆริ คนฺตฺวา ฆตฺตกิกจํ กตฺวา อนฺุโมทนํ กโรนฺุโต

ยงฺกิลฺยจารมฺมณํ กตฺวา ทชฺชา ทานํ อมจฺฉริ
ปฺพุพฺเปเต จ อารพฺภ อถ วา วตฺถุเทวตา ฯ
จตุตาโร จ มหาราเช โลกปาเล ยสฺสฺสิเน
กุเวริ ฆตฺตฺรญฺจจ วิรูปกขํ วิรูปุหํ
เต เจว ปฺุชิตา โหนฺติ ทายกา จ อนิปฺผลา ฯ
น หิ รุณฺณํ วา โสโก วา ยา จญฺญา ปรีเทวนา
น ตัม เปตฺสฺส อตฺถาย เอวํ ติฎฺฐนฺติ ฌาตโย ฯ

๑. ศ. ยาวณฺวา ฯ

อญจ โข ทกขินา ทินนา สงฆมฺหิ สุปฺติภูจिता
ทีฆรตฺตํ หิตายสฺส จานโส อุกฺกปฺปตีติ

อิมมา คธา อภาสี ฯ

ตตฺถ ยํ กิณฺจารมฺมณฺํ กตฺวาติ มงฺกลาทีสุ อญฺจตรฺ
ยํ กิณฺจิจ อารพฺภ อุทฺทิสฺส ฯ ทชฺชาติ ทเทยฺย ฯ อมจฺฉริตี
อตุตฺตโน สมฺปตฺตติยา ปเรหิ สาธารณภาวาทนลกฺขณสฺส
มจฺฉเรสฺส อภาวโต อมจฺฉริ ปริจฺจาคสีโล มจฺฉริยโลภาที-
จิตฺตมลฺลํ ทูโรติ กตฺวา ทานํ ทเทยฺยาติ อธิปฺปาโย ฯ ปุพฺพเปเต
จ อารพฺภภาติ ปุพฺพเกปี เปเต อุทฺทิสฺส ฯ วจฺจเทวตฺตาติ
ฆรตฺตภาทีสุ อธิวตฺตาเทวตา อารพฺภภาติ โยชนา ฯ อถ
วาทิ อิมินา อญฺเจปี เทวมนุสฺสชาติเก เย เกจิ อารพฺภ ทานํ
ทเทยฺยาติ ทสฺเสตี ฯ

ตตฺถ เทเวสุ ตาว เอกจฺเจ ปากฺเฏ เทเว ทสฺเสนฺโต
จตฺตาโร จ มหาราเชตี วจฺจวา ปุณฺ เต นามโต คณฺหนฺโต
กุเวรฺนฺติอาทิมานฺ ฯ ตตฺถ กุเวรฺนฺติ เวสฺสวณฺํ ฯ ฐตฺรภูจฺนฺติ
อาทีนํ เสสานํ ตินฺณํ โลกปาลานํ นามานํ ฯ เต เจว
ปุชิตา โหนฺตีติ เต มหาราชาโน ปุพฺพเปตวตฺตเทวตาโย จ
อุทฺทิสฺสนกิริยาย ปฏิมานิตา โหนฺติ ฯ ทายกา จ อนิปฺผลาติ
เย ทานํ เทนฺติ เต ทายกา จ ปเรสฺส อุทฺทิสฺสนมตฺเตน
น นิปฺผลา อตุตฺตโน ทานผลสฺส ภาคิโน เอว โหนฺติ ฯ

เล่มที่ 24 ปุทธชาดกเถรปุทธชาดก หน้า 25

อิทานิ เย อุตตโน ฉาตีนิ มรณน โรทนต์ ปริเทวนติ
 โสจนต์ เตสํ ตํ นีรุตถกํ อุตตปริตูปนตตเมวติ ทสเสตํ
 น หิ รุณณํ วาติ คากมาห ๑ ตตถ รุณณนติ รุทิตํ
 อสสุโมจันํ น หิ กาทพุนติ วจนเสโส ๑ โสโกติ โสจันํ
 จิตตสนตาโป อนโตนิชฌานนติ อตุโถ ๑ ยา จญญา
 ปริเทวนาติ ยา จ รุณณโสโกโต อญญา ปริเทวนา ๑ กหํ
 เอกปุตตกาติอาทิวาจาวิปปลาโป โสปี น กาทพโพิ
 อตุโถ ๑ สพพตถ วาสทโท วิกปปนตตุโถ ๑ น ตํ เปตสส
 อตุถายาติ ยสฺมา รุณณํ วา โสโก วา ปริเทวนา วาติ
 สพพมปิ ตํ เปตสส กาลกตสส อตุถาย อูปการาย น
 โหติ ตสฺมา น หิ ตํ กาทพพิ ตถापि เอวํ ติฏฺฐนติ
 ฉาตโย อวิทฺทสุโนติ อธิปฺปาโย ๑

เอวํ รุณณาทีนํ นีรุตถกาว่า ทสเสตฺวา อิทานิ ยา
 ปุพฺพเปตาทิกเ อารพฺภ ทายเกน สงฺฆสฺส ทกฺขิณา ทินฺนา
 ตสฺสา สาคตถกาว่า ทสฺเสนฺโต อยญจ โข ทกฺขิณาติ
 คากมาห ๑ ตตถ อยฺนติ ทายเกน ตํ ทินฺนํ ทานํ ปจฺจกฺขโต
 ทสฺเสนฺโต วทติ ๑ จสทโท พฺยติเรกตุโถ เตน ยถา
 รุณณาที เปตสส น กสฺสจि อตุถาย โหติ น เอวมยํ ๑
 อยํ ปน ทกฺขิณา ทิฆรตฺตํ หิตายสฺส โหตีติ วกฺขมานเมว
 วิเสสํ โชเตติ ๑ โชติ อวธารณ ๑ ทกฺขิณาติ ทานํ ๑ สงฺฆมฺหิ

สุปฏิญจिताติ อนุตฺตเร ปุณฺณกฺเขตฺเต สงฺฆे สฺกุสุ ปฏิญจिता ฯ
ทีฆมรุตฺตํ หิตายสุสฺสชาติ อสุสฺส เปตฺตสฺส จิรกาลํ หิตาย
อตุถาย ฯ จานโส อุกกปฺปตีติ ตํขณฺณเวย นิปฺพชฺชติ ฯ
น กาลนฺตเรติ อตุโถ ฯ อโย หิ ตตุถ ฆมฺมตา ยํ เปเต
อุทฺทิสฺส ทาเน ทินฺเน เปตา เจ อนุโมทฺนติ ตาวเทว ตสฺส
ผลเน เปตา ปริมุจฺจนฺตีติ ฯ

เอวํ ภควา ฆมฺมํ เทเสตฺวา มหาชนํ เปเต อุทฺทิสฺส
ทานาภีรตฺมานสํ กตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ ฯ ปุณฺทิวเส
เสฏฺฐิภริยา อวเสสา จ ฌาตกาเสฏฺฐี อนุวตฺตฺนฺตาเอวํ
เตมาสมตฺตํ มหาทานํ ปวตฺเตสิ ฯ

อถ ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา กสฺมา
ภนฺเต ภิกฺขุ มาสมตฺตํ มม ฆรํ นาคมีสุติ ปุจฺฉิ ฯ สตฺถารา
ตสฺมี การเณ กถิตฺเต ราชาปิ เสฏฺฐี อนุวตฺตฺนฺโต พุทฺธปฺปมุขสฺส
ภิกฺขุสงฺฆสฺส มหาทานํ ปวตฺเตสิ ตํ ทิสฺวา นาครา ราชนํ
อนุวตฺตฺนฺตา มาสมตฺตํ มหาทานํ ปวตฺเตสิ ฯ เอวํ มาสทฺวยํ
ปิฏฺฐธิตฺถิกมฺมลกํ มหาทานํ ปวตฺเตสุนฺติ ฯ

ปิฏฺฐธิตฺถิกเวทวคฤวณณนา นิฏฺฐิตา ฯ

ติโรกฺุทฺทเปตวคตฺตวณฺณนา

ติโรกฺุทฺทเทสฺส ตินฺนุจฺจนฺตติ อิทํ สตฺถา ราชคเห วิหรนฺโต
สมพฺพหุเล เปเต อารพฺภ กเถสิ ฯ

ตฺตฺตฺตฺตฺต วิคฺคตฺตวณฺณนา อิตฺตํ ทฺวานนฺวตฺติกปฺเป กาสี นาม
นคฺริ อโหสิ ฯ ตตฺถ ชยเสโน นาม ราชา ราชํ กเถสิ ฯ ตตฺถ
สิริมา นาม เทวี ตตฺถ กุจฺฉิยํ สฺสฺสฺส นาม โพธิสฺสฺส
นิพฺพตฺตติววา อนฺนฺนฺนฺนฺน สมนฺนํ สมนฺนํ อภิสมฺพฺพชฺฉิ ฯ ชยเสโน
ราชา มม ปฺตฺตฺต มหาภินิคมมนํ นิคมมิตฺตวา พุทฺโธ ชาโต
มยฺหเมว พุทฺโธ มยฺหํ ฐมฺโม มยฺหํ สจฺจํมตฺติ มมตฺตํ อฺปฺปาทฺตวา
สพฺพกถํ สยเมว อฺปฺปจฺจหติ น อณฺเณสิ อิกาสํ เทติ ฯ

ภควโต กนิญฺจภาทโร เวมาตฺติกา ตโย ภาทโร จินฺนฺเตสิ
พุทฺธา นาม สพฺพโลกहितฺตถาย อฺปฺปชฺชนฺตติ น เอกสฺเสว
อตฺถาย อมฺหากถฺจ ปิตา อณฺเณสิ อิกาสํ น เทติ กถํ
นุ โข มยฺ ลภฺยยาม ภควนฺตํ อฺปฺปจฺจจฺจํ ภิภฺชฺสงฺมจฺจจฺจํ ฯ
เตสิ เอตฺตโหสิ หนฺนํ มยฺ กิลฺลจฺจ อฺปฺปายํ กโรมาติ ฯ เต
ปจฺจจฺจํ กุปฺปิตํ วิย กเถสิ ฯ ตโต ราชา ปจฺจจฺจํ
กุปฺปิตฺติ สฺสฺสฺส ตโยปฺปํ ปฺตฺตเต ปจฺจจฺจํ วุสเมตฺตํ เปเสสิ ฯ
เต กนฺตฺตวา วุสเมตฺตวา อากตา ราชา ตฺตฺตฺต วิวํ ททาสี
ยํ อิจฺฉนฺนํ ตํ กณฺนฺนํกถาติ ฯ เต มยฺ ภควนฺตํ อฺปฺปจฺจจฺจํ
อิจฺฉนฺนํกถาติ อหํสฺส ฯ ราชา เอตฺตํ จเปตฺตวา อณฺเณสิ กณฺนฺนํกถาติ

เล่มที่ 24 อรรถกถาคฤวณณา หน้า 28

อาห ๑ เต มย อญเณน อนตฺถิกาติ อาหิสฺส ๑ เตนหิ
ปริจฺเจทํ กตฺวา คณฺหถาติ ๑ เต สตฺตวสฺसानิ ยาจิสฺส ๑
ราชา น อทาสี ๑ เอวํ ฉ ปญฺจ จตฺตาริ ตีณิ เทว
เอกํ สตฺตมาเส ฉ ปญฺจ จตฺตาริโรติ วตฺวา ยาว เตมาลํ
ยาจิสฺส ๑ ตทา ราชา คณฺหถาติ อทาสี ๑

เต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา อาหิสฺส อิจฺฉาม มยํ ภนฺเต
ภควนฺตํ เตมาลํ อุปฺภุจาทุ อธิวาเสตุ โน ภนฺเต ภควา อิมํ
เตมาลํ วสฺสาวาสนฺติ ๑ อธิวาเสติ ภควา ตฺตฺถึภาเวน ๑ เต
ตโย อตฺตโน ชนปเท นียุตฺตกปริสฺสเสถํ เปเสลฺลํ อิมํ
เตมาลํ อเมหิ ภควา อุปฺภุจาทพฺโพ วิหาริ อาที กตฺวา
สพฺพิ ภควโต อุปฺภุจानสมฺภาริ สมฺปาเทหิติ ๑ โส สพฺพิ
สมฺปาเทตฺวา ปฏฺฐิเปเสสิ ๑ เต กาสายวตฺถนินฺวตฺถา หุตฺวา
ปริสฺสหสฺเสหิ เวยฺยาวจฺจเรหิ ภควนฺตํ ภิกฺขุสงฺฆมฺภจ สกฺกจฺจ
อุปฺภุจหมานา ชนปทํ เนตฺวา วิหาริ นียฺยาเตตฺวา วสฺสํ
วสาเปลฺลํ ๑

เตลํ ภณฺฑาทคาริโก เอโก คหปติปฺปุตฺโต สปชาปติโก
สทฺโธ อโหสิ ปสนฺโน โส พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส
ทานวตฺตํ สกฺกจฺจ อทาสี ๑ ชนปเท นียุตฺตกปริสฺโส ตํ คเหตุวา
ชานปเทหิ เอกาทสมตฺเตหิ ปริสฺสหสฺเสหิ สทฺธิ สกฺกจฺจเมว
ทานํ ปวตฺตาเปสิ ๑ ตตฺถ เกจิ ชานปทา ปฏฺฐิตจฺจิตฺตา

เล่มที่ 24 ตีโรกฤษฏเปตวตถวณณา หน้า 29

อเหตุเต ทานสฺส อนุตราชํ กตฺวา เทยฺยธมฺมํ อุตตนา
ขาทีสุ ภคฺตสาถนฺจ อคฺคินา ทหีสุ ฯ ปวาริตา ราชนฺปุตฺตา
ภควโต สกฺกาโร กตฺวา ภควนฺตํ ปุรฺกษตฺวา ปิตุ สนฺติกเมว
ปจฺจาคมีสุ ฯ ตตฺถ คนฺตฺวา ภควา ปรีนฺิพฺพายี ฯ ราชนฺปุตฺตา
จ ชนฺปเท นฺิยฺตตฺถปรีโส จ ภนฺุฑาการโก จ อนฺุพฺพเพน กาลํ
กตฺวา สทฺธี ปรีสาย สกฺเค อุปฺปชฺชี่สุ ฯ ปฏฺิหตฺจิตฺตา ชนา
นฺิรเย อุปฺปชฺชี่สุ ฯ เอวํ เตสํ อุกฺเขสํ ชนानํ สกฺคโต สกฺคํ
นฺิรยโต นฺิรยํ อุปฺปชฺชนฺุฑานํ ทฺวานวฺุติกปฺปา วีตฺวตฺตา ฯ

อถ อิมสฺมี ภทฺทกปฺเป กสฺสปสฺส ภควโต กาลเ เต
ปฏฺิหตฺจิตฺตา ชนา เปเตสุ อุปฺปนฺุณา ฯ ตทา มนฺุสฺสา อตฺตโน
ฉาตฺถานํ เปตานํ อตฺถาย ทานํ ทตฺวา อฺุทฺทิสฺนฺุติ อิทํ
โน ฉาตฺนํ โหตฺตุติ เต สมฺปตฺตี ลภนฺุติ อถ อิมปี เปตา
ตํ ทิสฺวา กสฺสปี สมฺมาสมฺพุทฺธํ อุปฺสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉี่สุ กิ
นฺุ โข ภนฺุเต มยฺมปี เอวรूपํ สมฺปตฺตี ลภฺยยามาติ ฯ ภควา
อาห อิทานิ น ลภถ อนาคเต ปน โคตโม นาม
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภวิสฺสตี ตสฺส ภควโต กาลเ พิมฺพิสาโร
นาม ราชา ภวิสฺสตี โส ตฺมฺหากํ อิตฺโต ทฺวานวฺุติกปฺเป
ฉาติ อโหสิ ฯ โส พุทฺธสฺส ทานํ ทตฺวา ตฺมฺหากํ อฺุทฺทิสฺสตี
ตทา ลภิสฺสเถติ ฯ เอวํ วุตฺเต กิร เตสํ เปตานํ ตํ วจนํ
เสว ลภิสฺสเถติ วุตฺตํ วีย อโหสิ ฯ

ตโต เอกสมึ พุทธรนฺตเร วีติวคเต อมหากั ภควา
อุปฺปชฺชช ๗ เตปี ตโย ราชปฺตฺตา ปฺริสสทสฺเสน สทฺธิ เทวโลกโต
จวิตฺวา มคฺชรญฺเฐ พฺราหฺมณฺณเก อุปฺปชฺชชิตฺวา อนฺุปฺพุเพน
ตาปสฺปพฺพชฺชํ ปฺพุพฺชชิตฺวา คยาตีเส ตโย ชฎิลลา อเหตุ ๗
ชนปเท นียุตฺตกปฺริโส ราชฯ พิมฺพิสารโ อโหสิ ภูณฺฑาการโก
คหปติปฺตฺโต วิสาโข นาม เสฎฺฐี อโหสิ ตสฺส ปชาปติ
ชฺมมทินฺนา นาม เสฎฺฐีจิจิตา อโหสิ ๗ อวเสสา ปน ปฺริสา
รณฺโณ เอว ปฺริวารฯ หุตฺวา นินฺพุตฺตีสฺสุ ๗

อมฺหากมฺปิ ภควา โลเก อุปฺปชฺชชิตฺวา สตฺตสฺตฺตาหิ
อติกกมิตฺวา อนฺุปฺพุเพน พาราณสี อากมฺม ชฺมมจกั
ปวตฺเตตฺวา ปณฺจวคฺคิเย อาทิ กตฺวา ยาว สทฺสฺสปฺริวารे ตโย
ชฎิลเ วิเนตฺวา ราชคหิ อคมาสิ ตตฺถ จ ตทหฺอุปสงฺกมฺนฺตฺเยว
ราชานํ พิมฺพิสาริ โสตาปคฺติผล ปติญฺจาเปสิ สทฺธิ
เอกาทสนฺหุเตหิ อํกมคฺชวาลีหิ พฺราหฺมณคหปติเกหิ ๗ อถ
รณฺณา สุวตฺตนาถ ภูตฺเตน นินฺนฺติโต อธิวเสตฺวา พุคฺคิยทิวเส
มาณวคฤวณณน สกฺเคน เทวานมินฺเทน ปฺริโต คจฺจณฺเตน

ทนฺโต ทนฺเตหิ สห ปฺราณชฎิลเหิ
วิปฺปมฺตฺโต วิปฺปมฺตฺเตหิ
สิงคฺคินิกฺขสวณฺโณ
ราชคหิ ปาวิสิ ภควาติ

เล่มที่ 24 ตีโรกุกุทเปตวตถุวณณา หน้า 31

เอวมาทีหิ คาลาหิ อภิตถวิยมาโน ราชคหํ ปวิสิตฺวา รัชโย
นิเวสเน มหาทานํ สมฺปญฺจิจฺฉิ ฯ เต ปน เปตา อิทานิ
ราชา ทานํ อมฺหากํ อุทฺทิสฺสตี อิทานิ อุทฺทิสฺสตีติ อาสาय
สมฺปริวาเรตฺวา อญฺฺจิสฺสุ

ราชา ทานํ ทตฺวา กตฺถ นฺุ โข ภควา วิหเรยฺยาติ
ภควโต วิหารญฺจานเมว จินฺเตสิ น ตํ ทานํ กตฺถสิ
อุทฺทิสฺสิ ฯ ตถา ตํ ทานํ อลภนฺตา เปตา จินฺนาสา หุตฺวา
รตฺตํ รัชโย นิเวสเน อตฺตวิย ภิสฺนํ วิสฺสรหมํสฺสุ ฯ ราชา
ภยสนฺตาสสํเวกํ อาปชฺชิตฺวา วิภาตาย รตฺตํ ภาวโต
อาโรเจสิ เอวรูปํ สทฺทํ อสฺโสสิ ก็ นฺุ โข เม ภนฺเต
ภวิสฺสตีติ ฯ ภควา มา ภายิ มหาราช น เต กิลฺยจิ
ปาปกํ ภวิสฺสตี อปิจ โข สนฺติ เต ปฺราณณตกา เปเตสฺสุ
อุปฺปนฺนา เต เอกํ พุทฺธนฺตรํ ตเมว ปจฺจาสิสฺนฺตา พุทฺธสฺส
ทานํ ทตฺวา อมฺหากํ อุทฺทิสฺสตีติ วิจฺรนฺตา ตยา หิโย
ทานํ ทตฺวา น อุทฺทิสฺสตีติ จินฺนาสา หุตฺวา ตถารูปํ
วิสฺสรหมํสฺสุติ อาห ฯ ก็ อิทานิปี ภนฺเต ทินฺเน เต
ลเกยฺยนฺติ ฯ อาม มหาราชชาติ ฯ เตเน หิ ภนฺเต อธิวาเสตฺสุ
เม ภควา อชฺชตฺนายนํ ทานํ เตสํ อุทฺทิสฺสตีติ ฯ อธิวาเสสิ
ภควา ตณฺเฑหิภาเวน ฯ

ราชา นิเวสนํ คนฺตฺวา มหาทานํ ปญฺญาทาเปตฺวา

เล่มที่ 24 อรรคคฤวณณนา หน้ 32

ภควโต กาลิ อโรจาเปสิ ฯ ภควา ราชนเตปุริ คนตุวา
 ปณตเต อาสเน นิสีทิ สหุธิ ภิกขุสงฆเน ฯ เต เปตา
 อปี นาม อชช ลเภยามาติ คนตุวา ตโรกุกุทาทิสู อญจิสู ฯ ภควา ตถา อกาสิ ยถา เต
 สพเพว รมโย อาปาถิ
 คตา อเหตุ ฯ ราชา ทกขินโธทกั เทนุโต อิทั เม ชาตินั
 โหตุติ อุกุทิสิ ตาวเทว เปตานั กมลกุวลยสณณนา
 โปกขรมโย นัพพตีสู ฯ เต ตตถ นุหาตวา จ ปิวิตวา
 จ ปฏีปัสสทททรถกิลมถปีปาสา สุวณณวณณนา อเหตุ ฯ
 ราชา ยากุชชชโกชชานี ทตวา อุกุทิสิ เตสั ตัขณณเวว
 ทัพพายากุชชชโกชชานี นัพพตีสู เต ตานี ปรินุชิตวา
 ปินุทริยา อเหตุ ฯ อถ วตถเสนาसनานี ทตวา อุกุทิสิ เตสั
 ทัพพวตถปาสาทปจจตถธมเสยยาทอลงการวริชโย นัพพตีสู ฯ สา จ เตสั สมปตติ สพพาปี
 ยถา รมโย ปากญา โหติ ฯ
 ตถา ภควา อธิญจาสิ ฯ ราชา ตั ทิสวา อติวिय อตตมโน
 อโหสิ ฯ เกรวมกัสูติ ตโต ภควา กุคตาวิ ปวาริตอ รมโย พิมพิสารสส อนมโหมทนต์ถิ ตโร
 กุกุทเวทวคฤ อกาสิ

ติโรกุกุทเทสु ตินุจันติ	สนธิสังฆาญเกสุ จ
ทวารพาหาสุ ตินุจันติ	อาคนตุวาน สกั ฆริ ฯ
ปहुเต อนนปานมहि	ชชชโกชชเช อูปญจิต
น เตสั โกจิ สรติ	สคตตานั กम्मปจจยา ฯ

เล่มที่ 24 ตีโรกุกุทเปตวตถุวณณา หน้า 33

เอวํ ททนต์ ฌาตีนํ เย โหนติ อนุกมฺปกา
สุจํ ปณฺตีตํ กาเลน กปฺปิยํ ปานโกชนํ ฯ
อิทํ โว ฌาตีนํ โหตุ สุจิตา โหนตุ ฌาตโย
เต จ ตตฺถ สมากนฺตฺวา ฌาตีเปตา สมากตา
ปฺหฺนฺเต อนุนปानมฺหิ สกุกจํ อนุโมทเร ฯ
จิริ จีวันตุ โน ฌาตี เยสํ เหตุ ลภามเส
อมฺหากณฺจ กตา ปุชา ทายกา จ อนิปฺผลา ฯ
น หิ ตตฺถ กสิ อตฺถิ โครกฺเขตฺถ น วิชฺชติ
วณฺชิชา ตาทิสี นตฺถิ หิรณฺเณน กยาถยํ
อิโต ทินฺเนน ยาเปนฺติ เปตา กาลคตา ตหี ฯ
อุนฺนเม อุกทํ วุฏฺฐิ ยถา นินฺนํ ปวตฺตติ
เอวเมว อิโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ ฯ
ยถา วาริวหา ปุรา ปริปุเรนฺติ สาครํ
เอวเมว อิโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ ฯ
อทาสี เม อทาสี เม ฌาตีมิตฺตฺวา สขา จ เม
เปตานํ ทกฺขิณํ ทชฺชา ปุพฺเพ กตมฺนุสฺสรํ ฯ
น หิ รุณฺณํ वा โสโก वा ยา จญฺญา ปริเทวนา
น ตํ เปตานมตฺถาย เอวํ ติฏฺฐนฺติ ฌาตโย ฯ
อญฺจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา สงฺฆมฺหิ สุปฺติฏฺฐิตา
ทีฆรตฺตํ หิตายสฺส จานโส อุปกปฺปติ ฯ

โธ ฌาติธมฺโม จ อัย นิทสฺสโต

เปตวาน ปุชา จ กตา อุพารา

พลญจ ภิกฺขุณฺนมฺนุปรปฺทินัน

ตุมฺเหหิ ปุณฺณํ ปสฺสํ อนปรปฺกนฺติ ฯ

ตตฺถ ตโรกฺขทฺเทสฺส ตฺวาทานํ ปรภาเสสฺส ฯ ติจฺจนฺตฺติ

นิสฺซชาติปฏิกฺเขปโต จานกปรนฺวจนเมตฺติ เคหฺปาการกฺขทฺทานํ

ทวารโต พหิ เอว ติจฺจนฺตฺติ อตฺถโต ฯ สนฺธิสิงฺฆาญฺเจสฺส จาติ

สนฺธิสฺส จ สิงฺฆาญฺเจสฺส จ ฯ สนฺธิตฺติ จตฺถโกณฺรจฺฉา

ฆรสนฺธิภิตฺติสนฺธิอาโลกสนฺธิโยปี วุจฺจนฺติ ฯ สิงฺฆาญฺกาติ

ติโรณฺรจฺฉา ฯ ทวารพาหาสฺส ติจฺจนฺตฺติ นกรทวารฆรทวารานํ

พาหา นิสฺสาย ติจฺจนฺติ ฯ อากนฺตฺวาน สกํ ฆรนฺติ สกฆริ

นาม ปุพฺพฌาติฆรมฺปิ อตฺตนา สามิภาเวน อชฺฉวาคฺคตฆรมฺปิ

ตทฺถมฺปิ เต ยสฺมา สกฆรสฺสญฺจาย อากจฺจนฺติ ตสฺมา อากนฺตฺวาน

สกํ ฆรนฺติ อาห ฯ

เอวํ ภควา ปุพฺเพ อนชฺฉวาคฺคตปุพฺพมฺปิ ปุพฺพฌาติฆรตฺตา

พิมฺพิสารนิเวสนํ สกฆรสฺสญฺจาย อากนฺตฺวา ตโรกฺขทฺทาทีสฺส จิตฺเต อีสฺสามจฺฉริยผลํ อนฺุภวานฺเต

อติวีย ทฺททสฺสิกวิรูปฺภยานกทสฺสเน

พหู เปเต รณฺโถ ทสฺสเนโต ตโรกฺขทฺเทสฺส ติจฺจนฺตฺติ คากํ

วตฺวา ปฺน เตหิ กตฺสส กมฺมสฺส ทารุณภาวํ ทสฺสเนโต

ปฺนุเต อนฺนปानมฺหิตี ทฺติยคาคฺคมาห ฯ

เล่มที่ 24 ตีโรกฤษฏเปตวตถวณณา หน้า 35

ตตถ ปหูเตติ อนปเปเก พหุมหิ ยาวทตเถติ อตุโถ ฯ
พการสฺส หิ ปกาโร ลพฺภติ ปหู สนฺโต น ภรตฺติอาทิสฺสุ
วีย ฯ เกจิ ปน พหูเกติ ปจฺนติ โส ปน ปมาทปาโจ ฯ
อนฺนปानมฺหิตฺติ อนฺเน จ ปานे จ ฯ ขชฺชโกชเชติ ขชฺเช
จ โภชเช จ ฯ เอเตน อสิตปฺิตขายิตสายิตวเสน จตฺตพฺพิชฺมปี
อาหารํ ทสฺเสติ ฯ อุปฺภูจฺเจติ อุปคम्म จิตฺเต สชฺชิตฺเต ปฏฺยิตฺเตติ
อตุโถ ฯ น เตสํ โกจิ สรตฺติ สตฺตทานนฺติ เตสํ เปตฺติวิสเย
อุปฺปนฺนानํ สตฺตทานํ โกจิ มาตา วา ปิตา วา ปุตฺโต วา
นตฺตา วา น สรตฺติ ฯ กิการณา กम्मปจฺจยาติ ฯ อตฺตนา
กตสฺส อทานทานปฏฺิเสธนาทิกทสฺส กทริยกम्मสฺส
การณภาวโต ฯ ตํ หิ กम्मํ เตสํ ภาตฺตินํ สริตฺตํ น เทติ ฯ

เอวํ ภควา อนปเปเกปี อนฺนปानาทิมฺหิ วิชฺชมาเน
ภาตฺตินํ ปจฺจาสิสฺนฺทานํ เปตฺตานํ กम्मผลเณ ภาตฺกานํ
อนฺนสฺสรณมตฺตสฺสาปี อภาวํ ทสฺเสตฺวา อิทานิ เปตฺติวิสยูปฺปนฺเน
ภาตฺเก อุกฺทิสฺส รณฺธา ทินฺนทานํ ปสฺสฺนฺโต เอวํ ททฺนติ
ภาตฺตินนฺติ ตตฺติยคาถมาห ฯ

ตตฺถ เอวนฺติ อุปฺมาวจนํ ตสฺส ทฺวิธา สมฺพนฺโธ
เตสํ สตฺตทานํ กम्मปจฺจยา อสรนฺเตสฺสปี เกสฺสจฺจิ เกจิ ททฺนติ
ภาตฺตินํ เย เอวํ อนฺนกมฺปกา โหนฺตฺติ จ มหาราช ตถา
ตยา ทินฺนํ เอวํ สฺวํ ปณฺธิตํ กาเลน กปฺปิยํ ปานโกชนํ

เล่มที่ 24 อูรควคฤวณณา หน้า 36

ททนต์ ฌาตีนนฺ เย โหนต์ อนุกรมฺปกาทิ จ ฯ ตตถ ททนต์ตี
เทนต์ อูททิสนต์ นียยาเตนต์ ฯ ฌาตีนนฺติ มาติโต จ ปิติโต
จ สมฺพนฺธานํ ฯ เยติ เย เกจิ ปุคฺคตาทโย ฯ โหนต์ตี
ภวนต์ ฯ อนุกรมฺปกาทิ อตฺถกามา หิตฺเตสิโน ฯ สฺวจินฺติ สฺทุ
มโนหฺริ ฌมฺมิกญจ ฯ ปณฺธิตฺตติ อูพาริ ฯ กาเลนาติ ทกฺขิณฺเณยฺยานํ
ปริโภคโยคฺคกาเลน ฌาตีเปตานํ วา ติโรกฺขทฺทาทีสุ อาคนฺตฺวา
จิตกาเลน ฯ กปฺปิยนฺติ อนุจฺฉวิกํ ปติรูปํ อริยานํ ปริโภการหํ ฯ
ปานโกชนนฺติ ปานญจ โภชนญจ ตฺพฺเตเสน เจตฺถ สพฺพิ
เทยฺยฌมฺมํ วทติ ฯ

อิทานิ เยน ปกาเรน เตสํ เปตานํ ทินฺนํ นาม
โหติ ตํ ทสฺเสนโต อิหํ โว ฌาตีนนํ โหตุ สฺขิตฺตา โหนต์
ฌาตโยติ จตฺตฺถคฺคาถาย ปุพฺพทฺตฺมํ อาท ฯ ตํ ตติยคฺคาถาย
ปุพฺพทฺตฺเมน สมฺพนฺธิตฺตพฺพิ

เอวํ ททนต์ ฌาตีนนํ เย โหนต์ อนุกรมฺปกา
อิหํ โว ฌาตีนนํ โหตุ สฺขิตฺตา โหนต์ ฌาตโยติ ฯ
เตน อิหํ โว ฌาตีนนํ โหตุติ เอวํ ปกาเรน ททนต์
โน อญฺญถาติ อาการตฺถเตน เอวํสทฺเตน ทาทพฺพาการนิทสฺสนํ
กตํ โหติ ฯ

ตตถ อิทนต์ เทยฺยฌมฺมนิทสฺสนํ ฯ โวติ นิปาตมตฺตํ ฯ
เยหิ โว อริยาตอาทิสฺสู วีย ฯ ฌาตีนนํ โหตุติ เปตฺติวิสเย

เล่มที่ 24 ตีโรกุกุทเปตวตถุวณณา หน้า 37

อุปปนุณานัน ฌาตกานัน โหตุ ๆ โน ฌาตীনนุติ จ ปจฺนติ ๆ
อมุหากัน ฌาตীনนุติ อตุโถ ๆ สุขิตา โหนตุ ฌาตโยติ เต
เปตฺติวิสยูปนุณา ฌาตโย อิทํ ผลํ ปจฺจนุทวนุตา สุขิตา
สุขปฺปตฺตา โหนตุ ๆ

ยสุมา อิทํ โว ฌาตীনัน โหตุติ วุตฺเตปี อณฺเณน
กตกมฺมํ น อณฺเณสฺส ผลทํ โหติ เกวถํ ปน ตถา
อุทฺทิสฺส ทิยมานัน ตํ วตฺตุ ฌาติเปตานัน กุสลกมฺมสฺส
ปจฺจโย โหติ ตสุมา ยถา เตถํ ตสุมี วตฺตุสุมี ตสุมีเยว
ขณฺเณ ผลนินฺพุตฺตกํ กุสลกมฺมํ โหติ ตํ ทสฺเสนฺนุโต เต จ
ตตฺถาติ อาทิมาย ๆ

ตตฺถ เตติ ฌาติเปตา ๆ ตตฺถาติ ยตฺถ ทานัน ทิยติ
ตตฺถ ๆ สมากนฺตฺวาติ อิมเ โน ฌาตโย อมุหากัน อตฺถาย
ทานัน อุทฺทิสฺนุติตี อนุโมทนฺตฺถิ ตตฺถ สมากตา หุตฺวา ๆ
ปหฺนุเต อนฺนปานมฺหิตี อตฺตโน อุทฺทิสฺส ทิยมานเ ตสุมี
วตฺตุสุมี ๆ สกฺกจฺจ อนุโมทเรติ กมฺมผลํ อภิสทฺทหนฺตา
จิตฺติการํ อวิขหนฺตา อวิกฺขิตฺตจิตฺตา หุตฺวา อิทํ โน ทานัน
หิตาย สุขาย โหตุติ โมทนฺติ อนุโมทนฺติ ปิตีโสมนสฺสชาตา
โหนติ ๆ

จิริ ชีวนฺตฺติ จิริ ชีวินิ ทิฆายกา โหนตุ ๆ โน
ฌาติติ อมุหากัน ฌาตกา ๆ เยถํ เหตุติ เยถํ การณา เย
นิสฺสาย ๆ ทภามเสติ อีทิสํ สมฺปตฺตี ปฏฺฐิทภาม ๆ อิทญฺหิ

อุททิสเนน ลทุสสมปตฺตี อนฺนทานัน เปตานํ อตฺตโน ฌาตีนํ
โถมนการทสฺสนํ ฯ เปตานญฺหิ อตฺตโน อนฺนโมทเนน ทายกานํ
อุททิสเนน ทกฺขิณฺเอยฺยสมปตฺติยา จาติ ตีหิ อญฺเเกหิ ทกฺขิณา
ตํขณฺเวยฺว ผลนินฺนพฺพตฺติกา โหติ ฯ ตตฺถ ทายกา วิเสสเหตุ ฯ
เตนาหฺ เยสํ เหตุ ลภามเสติ ฯ อมฺหากญฺจ กตา ปุชฺชาติ อิทํ โว
ฌาตีนํ โหตุติ เอวํ อุททิสนฺเตหิ ทายเกหิ อมฺหากญฺจ ปุชฺชา
กตา เต ทายกา จ อนินฺนผลา ยสฺมี สนฺตानเณ ปริจฺจาณมยฺม กมฺมํ
นินฺนพฺพตฺตํ ตสฺส ตตฺถเวว ผลทานโต ฯ

เอตฺถาหฺ กิ ปน เปตฺติวิสยฺยปฺนนา เอว ฌาตี เหตุสมปตฺติโย
ลภนฺติ อุททาหุ อญฺเณปีติ น เจตฺถ อเมหิ วตฺตพฺพิ อตฺถิ ภควตา
เอว พุยาถตฺตตา ฯ วุคฺตํ เหตุ (๑)

มยฺมสฺสุ โภ โคตม พุราหุณฺณา นาม
ทานานิ เทม ปุณฺณานิ กโรมฺ อิทํ ทานํ
เปตานํ ฌาติสาโลหิตานํ อุปกปฺปตฺ อิทํ ทานํ
เปตา ฌาติสาโลหิตา ปริภุชฺชนฺตฺติ ฯ กจฺจิ ตํ
โภ โคตม ทานํ เปตานํ ฌาติสาโลหิตานํ
อุปกปฺปตฺติ กจฺจิ เต เปตา ฌาติสาโลหิตา ตํ
ทานํ ปริภุชฺชนฺตฺติ ฯ จาเน โข พุราหุณฺณ
อุปกปฺปตฺติ โน อญฺฺจาเนติ ฯ

๑. อญฺ ทสกนินฺปาต ปพฺเพ ๑๖๖ ฯ

เล่มที่ 23 ตีโรกุกุทเปตวตถวณณา หน้า 39

กตมํ ปน โภ โคตม จานํ กตมํ อฏจानนุติ
อิธ พุราหุณณ เอกจโจ ปาณาติปาตี โหติ ฯเปฯ
มิจจนาทิกุจโก โหติ โส กายสุส เกทา ปรี
มรณา นირยํ อุปปชชติ โย เนรยิกานํ สตตानํ อาหาโร
เตน โส ตตถ ยาเปติ เตน โส ตตถ ติกุจติ ฯ
อิทํ โข พุราหุณณ อฏจानํ ยตถ จิตสุส
ตํ ทานํ น อุปกปฺปติ ฯ

อิธ ปน พุราหุณณ เอกจโจ ปาณาติปาตี
โหติ ฯเปฯ มิจจนาทิกุจโก โหติ โส กายสุส
เกทา ปรี มรณา ตีรจจानโยนี อุปปชชติ ฯ
โย ตีรจจानโยนิกานํ สตตानํ อาหาโร เตน โส
ตตถ ยาเปติ เตน โส ตตถ ติกุจติ ฯ
อิทมปิ โข พุราหุณณ อฏจानํ ยตถ จิตสุส
ตํ ทานํ น อุปกปฺปติ ฯ

อิธ ปน พุราหุณณ เอกจโจ ปาณาติปาตา
ปฏิวีโรโต โหติ ฯเปฯ สมุมาทิกุจโก โหติ ฯ
โส กายสุส เกทา ปรี มรณา มนุสุसानํ สหพฺยตํ
อุปปชชติ ฯเปฯ เทวานํ สหพฺยตํ อุปปชชติ ฯ
โย เทวานํ อาหาโร เตน โส ตตถ ยาเปติ ฯ
เตน โส ตตถ ติกุจติ ฯ อิทมปิ โข พุราหุณณ
อฏจानํ ยตถ จิตสุส ตํ ทานํ น อุปกปฺปติ ฯ

อิธ ปน พุราหุณณ เอกจโจ ปาณาติปาตี
โหติ ฯเปฯ มิจฺฉาทิกฺกุจโก โหติ โส กายสฺส
เกทา ปรี มรณา เปตฺติวิสขิ อุปฺปชฺชติ โย
เปตฺติวิสขิกานํ สตฺตทานํ อาหาโร เตน โส
ตตฺถ ยาเปติ เตน โส ตตฺถ ติกฺกุจติ ฯ ยิ
วา ปนสฺส อิตฺโต อนุปฺนฺนโน มิตฺตามจฺจา วา
ฉาติสาลโหิตา วา เตน โส ตตฺถ ยาเปติ
เตน โส ตตฺถ ติกฺกุจติ ฯ อิํ โข พุราหุณณ
จานํ ยตฺถ จิตฺตสฺส ตํ ทานํ อุปกปฺปตีติ ฯ

สเจ ปน โภ โคตม โส เปโต ฉาติ-
สาลโหิตํ ตํ จานํ อนุปฺนฺนโน โหติ โภ ตํ
ทานํ ปรีภุชฺชตีติ ฯ อญฺเฌปีสฺส พุราหุณณ
เปตา ฉาติสาลโหิตา ตํ จานํ อุปฺนฺนา โหนฺติ
เต ตํ ทานํ ปรีภุชฺชนตีติ ฯ

สเจ ปน โภ โคตโม โส เอว เปโต
ฉาติสาลโหิตํ ตํ จานํ อนุปฺนฺนโน โหติ ฯ
อญฺเฌปีสฺส เปตา ฉาติสาลโหิตา ตํ จานํ
อนุปฺนฺนา โหนฺติ โภ ตํ ทานํ ปรีภุชฺชตีติ ฯ
อญฺจานํ โข เอตํ พุราหุณณ อนวกาโส ฯ ยิ
ตํ จานํ วิวิตตํ อสฺส อิมินา ทีเมณ อทฺธุนา

เล่มที่ 23 ตีโรกขุททเปตวตถวณณา หน้า 41

ยทิตฺ เปเตหิ ฉาตีสาลโหิตฺเตหิ อปีจ พุราหุมน
ทายโกปี อนิप्พลโสติ ฯ

อิทานิ เปตฺติวิสยูปฺปนฺนํ ตตฺถ อญฺญสฺส กสิโก-
รฺกขาทีโน สมฺปตฺติปฏิลาภการณสฺส อภาวํ อิโต ทินฺเนน
ยาปนฺนจ ทสฺเสตฺถํ น หิตฺติอาทิจ วุตฺตํ ฯ

ตตฺถ น หิ ตตฺถ กสิ อตฺถิตฺติ ตสฺมี เปตฺติวิสเย
กสิ น หิ อตฺถิ ยํ นิสฺสาย เปตา สฺสฺเชน ชีเวยฺยํ ฯ
โอรฺกขเขตฺถ น วิชฺชตีติ เอตฺถ เปตฺติวิสเย น เกวลํ กสิเยว
นตฺถิ อถ โข โอรฺกขาปี น วิชฺชติ ยํ นิสฺสายเต สฺสฺเชน
ชีเวยฺยํ วณฺชิชา ตาทิสี นตฺถิตฺติ วณฺชิชาปี ตาทิสี นตฺถิ ยา
เตสํ สมฺปตฺติปฏิลาภเหตุ ภาเวยฺยํ หิริญฺเณน กยาถนฺนติ
หิริญฺเณน กยวิกกยมฺปิ ตตฺถ ตาทิสํ นตฺถิ ยํ เตสํ
สมฺปตฺติปฏิลาภเหตุ ภาเวยฺยํ อิโต ทินฺเนน ยาเปนฺติ เปตา
กาลคตา ตหิณฺติ เกวลํ ปน อิโต ฉาตีหิ วา มิตฺตามจฺเจหิ
วา ทินฺเนน ยาเปนฺติ อตฺตภาวํ ปวตฺเตนฺติ ฯ เปตาติ
เปตฺติวิสยูปฺปนฺนา สตฺตา ฯ กาลคตาติ อตฺตโน มรณกาลเณ
คตา ฯ กาลคตาติ วา ปาโจ กตฺกาลา กตฺมรณา มรณํ
สมฺปตฺตา ฯ ตหิณฺติ ตสฺมี เปตฺติวิสเย ฯ

อิทานิ ยถาวุตฺตมตฺถํ อุปฺมาหิ ปกาเสตฺถํ อุณฺนเม อุตฺถํ
วฺภูจฺนฺติ คาถาทูวฺยมาห ฯ ตสฺสสตฺโถ ยถา อุณฺนเม เถ

อุณฺณตปฺปเทเส เมเมหิ อภิภูจฺจํ อุทกํ ยถา นินฺนํ ปวตฺตติ ฯ
โย ภูมิภาโค นินฺโน โอนโต ตํ อุปคจฺจติ เอวเมว อิตฺโต
ทินฺนํ ทานํ เปตานํ อุปกปฺปติ ผลุปฺปตฺติยา วินิยฺชชติ ฯ
นินฺนมิว หิ อุทกปฺปวตฺติยา จานํ เปตโลโก ทานูปกปฺปนาย ฯ
ยถาห อิทํ โข พุราหุณฺณ จานํ ยตฺถ จิตฺตสฺส ตํ ทานํ
อุปกปฺปตีติ ฯ ยถา จ กนฺทรปฺพรสาขปฺสาขกุสฺสอพฺพมหาสฺสอพฺเพหิ
โอบฺลิตฺเตน อุทเกน วาริวหา มหानชฺโช ปุรา หุตฺวา สาคฺร์
ปฺริปุเรณฺติ เอว อิตฺโต ทินฺนทานํ ปุพฺเพ วุตฺตฺนเยน เปตานํ
อุปกปฺปตีติ ฯ

ยสฺมา เปตา อิตฺโต กิณฺจิ ลภามาติ อาสาภิภูตา ฌาติขฺรํ
อาคณฺตฺวาปี อิทํ นาม โน เทถาคิ ยาจิตฺตํ น สกฺโกณฺติ ตสฺมาเตสํ
อิมานิ อนุสฺสเรณฺวตฺถุณิ อนุสฺสเรณฺโต กุลปฺตฺโต ทกฺขิณฺ ทชฺชาติ
ทสฺเสนฺโต อทาสิ เมติ คาถมาห ฯ

ตสฺสตุโธ อิทํ นาม เม ฐนํ วา ฐณฺณํ วา อทาสิ อิทํ นาม เม
กิจฺจํ อตฺตนาเยว โยคํ อาปชฺชนฺโต อทาสิ อสุโก เม มาติโต วา
ปิตฺติโต วา สมฺพนฺชตฺตา ฌาติ สิเนหฺวเสน ตาณฺสมตฺถตฺตาย มิติโต
อสุโก เม สหปฺสูกิพฺกสหาโย สชาติ จ เอตํ สพฺพมฺนุสฺสเรณฺโต
เปตานํ ทกฺขิณฺ ทชฺชา ทานํ นิยฺยาเตยฺย ฯ ทกฺขิณา ทชฺชาติ วา
ปาโง เปตานํ ทกฺขิณา ทาทพฺพา ฯ เตน อทาสิ เมติ อาทินา

เล่มที่ 23 ตีโรกฤษเปตวตถวณณา หน้า 43

นเขน ปุพเพ กตมนุสฺสรํ อนุสฺสราตติ วุตฺตํ โหติ ฯ กรณตเถ
หิ อิทํ ปจฺจตฺตวณฺณํ ฯ

เย ปน สุตฺตา ฅาติมรณฺน รุณฺณโสกาทีปฺรา เอว
หุตฺวา ติฏฺฐนฺติ น เตสํ อตฺถาย กิณฺจึ เทนฺติ เตสํ
ตํ รุณฺณโสกาที เกวลํ อตฺตปริตฺตาปนมตฺตเมว โหติ ฯ ตํ
น เปตานํ กณฺจึ อตฺถํ สาเชตีติ ทสฺเสนฺโต น หิ รุณฺณํ
วาติ คาลํ วตฺวา ปุณฺ มคฺชราเชน ทินฺนทกฺขิณฺยา สาทถกภาวํ
ทสฺเสตฺถุ อยลฺลจ โขติ คากมาห ฯ เตสํ อตฺถโถ เหฏฺฐา วุตฺโตเยว ฯ

อิทานิ ยสฺมา อิมํ ทกฺขิณฺ เตนฺเตน รลฺลว ฅาตีณํ ฅาตีหิ
กตฺตพฺพกิจฺจกรณฺน ฅาติธฺมฺโม นิตฺสฺสึโต พุชฺชนสฺส ปากโฏ
กโต นิตฺสฺสนํ ปากภูํ กตฺตํ ตุมฺเหหิปี เอวเมว ฅาตีสุ ฅาติธฺมฺโม
ปริปุเรตพฺโพติ ฯ เต จ เปเต ทิพฺพสมฺปตฺตี อธิคเมนฺเตน เปตานํ
ปุชา กตา อุพารา พุทฺธปฺมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ อนฺนปนาทีหิ
สนฺตปฺเปเนเตน ภิกฺขุณํ พลํ อนฺนปฺปทินฺนํ อนฺนกมฺปาทีคฺชนปริวารลฺลจ
จากเจตฺนํ นิตฺพตฺเตนฺเตน อนฺนปฺปกํ ปุณฺณํ ปสฺสฺตํ ตสฺมา ภควา อิเมหิ
ยถาภุจฺจฺเณหิ ราชานํ สมฺปทฺเสนฺโต โส ฅาติธฺมฺโมติ
โอสานคากมาห ฯ

ตตฺถ ฅาติธฺมฺโมติ ฅาตีหิ ฅาตีณํ กตฺตพฺพกรณฺณํ ฯ
อุพาราติ ฅีตา สมิตฺฐา ฯ พลนฺติ กายพลํ ฯ ปสฺสฺตนฺติ

เล่มที่ 24 อรรถกถา หน้าที่ 44

อุปัจจตี ๑ เอตถ จ โส ฌาติธมโม จ อัย นิทสสีโตติ
เอเตน ภควา ราชานัม ฌมมียา กถาย สนุทสเสสี ๑
ฌาติธมมทสสนัม เหตุถ สนุทสสนัม ๑ เปตวาน ปุชา จ กตา
อุพาราติ อิมินา สมหาเปสี ๑ อุพาราติ ปัสสนัม เหตุถ ปุนปุปุน
ปุชากรณ สมหาปนัม ๑ พลลจ ภิกขุณมนุปรปทินนุติ อิมินา
สมุตเตเชสี ๑ ภิกขุณัม พลลนุปรปทานัม เหตุถ เอว วิมานัม
พลลนุปรปทานเ อสุสาหวทตมเนน สมุตเตชนัม ๑ ตุมเหหิ ปุณณัม
ปสุตัม อนปรปกนุติ อิมินา สมหาเปสี ๑ ปุณณปสวานกิตตณัม
เหตุถ ตสส ยถากุจจกณสัวณณภาเวน สมหาเปสนนุติ เอวเมตถ
โยชณา เวทิตพพา ๑

เทสนาปริโยसानเ จ เปตติวิสยูปตติอาทีนวิสวณณเนน
ลัมวิคคหททานัม โยนิโส ปทหตัม จตุราสีติยา ปาณสทสสานัม
ธมมาภิสสมโย อโหสี ๑ ทุตติยทิวเสปี เทวมนุสสานัม อิทเมว
ติโรกุกุทเทสนัม เทเสสี ๑ เอว ยาว สตุต ทิวสา ตาทิโส ว
ธมมาภิสสมโย อโหสีติ ๑

ติโรกุกุทเทตถุวณณา นิฏฐิตา ๑

ปลงปุตุตขาทกเปตีวตถุวณณา

นคคา ทุพพณณรูปาสีติ อิทํ สตถริ สาวตถุถิย วิหรนเต
ปลงปุตุตขาทกเปตี อารพภ วุตตํ ฯ

สาวตถุถิย กิร อวิหุเร คามเก อณตตรสฺส กุฏุมฺพิกสฺส
ภริยา วณฺณา อโหสิ ฯ ตสฺส ฌาตกา เอตทโวจฺจุ ตว
ปชาปติ วณฺณา อณฺณํ เต กณฺณํ อานมาติ ฯ โส ตสฺสา
ภริยาย สิเนเหน น อิจฺฉิ ฯ อตสฺส ภริยา ตํ ปวตฺตี
สุตฺวา สามิกํ เอวมาห สามิ อหํ วณฺณา อณฺณา กณฺณา
อานตพฺพา มา เต กุลวโส อฺปจฺฉินฺชฺชิตฺติ ฯ โส ตาย
นิปฺปิพฺปิมาโน อณฺณํ อานสิ ฯ สา อปรน สมเยน กพฺภินิ
อโหสิ ฯ วณฺณิตฺถิ อยํ ปุตฺตํ ลภิตฺวา อิมสฺส เภสฺส อิสฺสร
ภวิสฺสตีติ อิสฺสาปกตา ตสฺสา คพฺภปาตฺนุปายํ ปริเยสนฺตี
อณฺตริ ปริพฺพาชิกํ อนฺนปนาทิตฺติ สงฺกณฺหิตฺวา ตาย ตสฺสา
คพฺภปาตํ ทาเปสิ ฯ สา คพฺภ ปตฺเต อตฺตโน มาตฺยา
อาโรเจสิ มาตา อตฺตโน ฌาตเก สโมธานตฺวา ตมตฺถิ
นิเวเทสิ ฯ เต วณฺณิตฺถิ เอตทโวจฺจุ ตยา อิมิสฺสา คพฺภ
ปาติโตติ ฯ นานํ ปาเตมิตฺติ ฯ สเจ ตยา คพฺภ โน ปาติโต
สปลํ กโรหิตฺติ ฯ สเจ มยา คพฺภ โน ปาติโต ทุกคฺติปรายนา
ขุปฺปิปาสาภินฺนตา สายํ ปาตํ ปลง ปลง ปุตฺเต วิชยิตฺวา
ขาทิตฺวา ติตฺตี น คจฺเจยฺยํ นิจฺจํ ทุกคฺนฺธา มกฺขิกา

ปรกิณณา จ ภเวยฺยนฺตฺติ มุสา วตฺวา สปถิ อกาสิ ฯ ส

นจิรสฺเสว กาลิ กตฺวา ตสฺเสว คามสฺส อวิทุเร

ทุพฺพณฺณรูปา เปตี หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ

ตทา ชนปเท วุฏฺฐวสฺสา อฏฺฐ เถรา สตฺถุ ทสฺสนตฺถิ
สาวตฺถิ อากฺขณฺนตา ตสฺส คามสฺส อวิทุเร ฉายฺยทกสมฺปนฺเน
อรณฺณภูจฺจาเน วาสิ อฺปกจฺฉิสฺส ฯ อถ ส

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสี ทุคฺคนฺธา ปฺปติ วายสิ
มกฺขิกาทิ ปรกิณณา กานฺตุ อธิ ตฺถิฏฺฐสฺสีติ
กาถาย ปฏฺธิปฺจฺฉินฺติ ฯ

ตตฺถ นคฺคาคิ นิจฺโจพา ฯ ทุพฺพณฺณรูปาสีติ วิรูปา
อติวีย ฬิภจฺฉนฺนเปน สมฺนฺนาคตา อสิ ฯ ทุคฺคนฺธาติ อนิฏฺฐ-
คฺคนฺธา ฯ ปฺปติ วายสิติ สริโรโต กุณฺนปคฺคนฺธ วายสิ ฯ มกฺขิกาทิ
ปรกิณณาติ นิลมกฺขิกาทิ สมฺนฺนตฺโต อากิณฺณา ฯ กานฺตุ
อฺธิ ตฺถิฏฺฐสฺสีติ กานาม เหวรูปา อิมสฺมี จาเน ตฺถิฏฺฐสฺสีติ ฯ
อิโต จิโต จ วิจฺรสิติ อตฺถโถ ฯ

อถ ส

เปตี มหาเถเรน เอว ปุฏฺฐา อตฺถานํ ปกาเสนฺติ
สตฺถานํ สํเวคิ ชเนนฺติ
อหิ ภทฺนเต เปติมฺหิ ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิโต คตา ฯ

เล่มที่ 24 ปญจปุตตขาทกเปตวตถุวณณา หน้า 47

กาเลน ปญจ ปุตตานี สายั ปญจ ปุณาปเร
วิชายิตฺวาน ขาทามิ เตปี นา โหนฺติ เม อลฺ ๕
ปริทฺยหติ ฐฺมายติ ขุทฺาย หทยํ มม
ปานีโย น ลเก ปาตุํ ปสฺส มํ พุยสนํ คตฺนฺติ

อิมํ ติสฺโส คธา อภาสิ ๕

ตตฺถ ภาทฺเตติ เถริ คารเวน อาลปฺติ ๕ ทฺกคฺคตฺติ
ทฺกคฺคตี คตฺตา ๕ ยมโลกิกาทิ ยมโลโกติ ลทฺรฺนํเม เปตโลเก
ตตฺถ ปรียาปนฺนภาเวน วิทิตฺตา ๕ อิตฺถ คตฺตติ อิตฺถ มนุสฺสโลโกติ
เปตโลกํ อูปชฺชนวเสน คตฺตา อูปปนฺนํติ อตฺถิ ๕

กาเลนํติ รตฺติยา วิภาตกาเล ๕ ภูมฺมตฺถเอ หิ เอตํ
กรณวณฺ ๕ ปญจ ปุตฺตานีติ ปญจ ปุตฺเต ๕ ลิงฺกวิปลฺลาเสน
เหตํ วุตฺตํ ๕ สายั ปญจ ปุณาปเรติ สายณฺหกาเล ปุณ
อฺปเร ปญจ ปุตฺเต ขาทามิติ โยชนา ๕ วิชายิตฺวานํติ ทิวเส
ทิวเส ทส ทส ปุตฺเต วิชายิตฺวา ๕ เตปี นา โหนฺติ
เม อลนฺติ เตปี ทส ปุตฺตา เอกทิวสํ มยฺหํ ขุทฺาย ปฏฺิฆาตฺยา
อลฺ ปรียตฺตา น โหนฺติ ๕ คธาสุขตฺถํ เหตุถ นํอิตฺติ ทิฆํ
กตฺวา วุตฺตํ ๕

ปริทฺยหติ ฐฺมายติ ขุทฺาย หทยํ มมํติ ขุทฺาย ชิงฺจฺญา
พาธียมนาย มม หทยปเทโส อฺทรคฺคินา ปรีสมนฺตโต ฆายติ
ฐฺมายติ สนฺตปฺปติ ๕ ปานีโย น ลเก ปาตฺนฺติ ปิปาสํภิกฺกตา

ตตถ ตตถ วิจรณตี ปานียมปิ ปาคู น ลภามิ ฯ ปสฺส
มํ พุยสนํ กตณฺตี เปตฺตปตฺติยา สาธารณํ อสาธารณณฺจ
อิมํ อีทิสํ พุยสนํ อุปคตํ มํ ปสฺส ฆนฺเตติ อตฺตนา อณุภวียมานํ
ทุกฺโข เถรสฺส ปเวเทสิ ฯ

ตํ สุตฺวา เถโร ตาย กตมมํ ปุจฺจนฺโต

กี นุ กายเณ วาจาย มนสา ทุกฺกภูํ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเณน ปุตฺตมฺसानิ ขาทสิตี ฯ

คาถมาห ฯ

ตตถ ทุกฺกภูณฺตี พุจฺจริตี ฯ กิสฺสกมฺมวิปาเณนาตี กิทิสฺส
กมฺมสฺส วิปาเณน ฯ กิ ปาณาตีปาทสฺส อุทาหุ อทินฺนาทานาทีสุ
อณฺดตรสฺสาตี อตฺโถ ฯ เณน กมฺมวิปาเณนาตี เกจิ ปจฺนฺตี ฯ

อถ สา เปตี อตฺตนา กตมมํ เถรสฺส กเถนฺตี

สปลี เม คพฺภินี อาสิ ตสฺสา ปาปํ อเจตฺยิ
สาหํ ปทฺฐจฺมนสา อกริ คพฺภปาดนํ ฯ
ตสฺสา เทวมาสิโก คพฺโภ โลहितญฺเฆว ปคฺฉริ
ตทสฺสา มาตา กุปีตา มยฺหํ ฌาตี สมานยิ
สปลณฺจ มํ อกาเรสิ ปริภาสาปยี จ มํ ฯ
สาหํ โฆรณฺจ สปลิ มุสวาทํ อภาสิสํ
ปุตฺตมฺसानิ ขาทามิ สเจ ตํ ปกตํ มยา ฯ
ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเณน มุสวาทสฺส จูภยิ
ปุตฺตมฺसानิ ขาทามิ ปุพฺพโลहितมฺกฺขิตาตี

เล่มที่ 24 ปลูกปลูกตขาทกเปตวตถุวณณา หน้า 49

คาถาโย อภาสี ฯ

ตตถ สปตติ สمانปติกา อิตถิ วุจจติ ฯ ตสสา ปาปี
อเจตยินฺติ ตสสา สปติยา ปาปี ลุททกั กम्मํ อเจตยิ ฯ
ปทฺฐจมนฺสาติ ปทฺฐจิตฺตา ปทฺฐเจเน วา มนฺสา ฯ
เทวมาสโกติ เทวมาสชาโต ปติภูจโกติ หุตฺวา เทวมาสโก ฯ
โลหิตณฺเณว ปกฺขริตติ วิปชฺชมาโน รุหิรณฺเณว หุตฺวา วิสุตฺนฺทิ ฯ
ตทสฺสา มาตา กุปีตา มยฺหิ ฌาตี สมานยิตติ ตทา อสฺสา
สปติยา มาตา มยฺหิ กุปีตา อตฺตโน ฌาตเก สโมชานนฺติ ฯ
ตตสฺสาติ วา ปาโจ ตโต อสฺสาติ ปทวิภาโก ฯ

สปถนฺติ สปนํ ฯ ปริทาสายิตติ ภเยน ตชฺชาเปสิ ฯ สปถิ
มุสวาทํ อภาสีสนฺติ สเจ ตํ มยา กตํ อิทิสิ ภเวยฺยนฺติ
กตเมว ปาปี อกตํ กตฺวา ทสฺเสนฺติ มุสวาทํ อภฺถิ สปถิ
อภาสี ฯ ปลูกตมฺสานิ ขาทามิ สเจ ตํ ปกตํ มยาติ อิทํ ตทา
สปถสฺส กตการทสฺสนํ ยทิ เอตํ คพฺภปาตฺนปาปี มยา
กตํ อายตี ปฺนพฺภวาทินิพฺพตฺติยํ มยฺหิ ปลูกตมฺสานิเยว ขาทเยยฺยนฺติ
อตุโถ ฯ ตสฺส กम्मสฺสาติ ตสฺส คพฺภปาตฺนวเสน ปกตสฺส
ปาณาติปาตกम्मสฺส ฯ มุสวาทสฺส จาติ มุสวาทกम्मสฺส จ ฯ
อุภยนฺติ อุภยสฺสปี กम्मสฺส อุภเยน วิปาเกน ฯ กรณฺตเถ
หิ อิทํ ปุจฺจตฺตวจฺนํ ฯ ปุพฺพโลหิตมกฺขิตาติ ปสวณฺวเสน
ปริกฺชชนวเสน จ ปุพฺเพน จ โลหิตฺเตน จ มกฺขิตา
หุตฺวา ปลูกตมฺสานิ ขาทามิติ โยชฺนา ฯ

เอว้ สว เปตี อตตโน กมมวปีกั ปเวเทตวว ปูน
เถเร เอวมาห อห้ ภนเต อิมสมึเยว ควเม อสุกสฺส กุณฺมพิกสฺส
ภรียา อีสสาปกตา หุตวว ปวปกมมึ กตวว เอว้ เปตโยนีย
นินพพตฺตา สวฐุ ภนเต ตสฺส กุณฺมพิกสฺส เกห้ คจจถ
โส ตุมหวกั ทานั ทสฺสตี ตั ทกขินั มยห้ อูททิสวเปยฺยถ
เอว้ เม อิตฺ เปตโลกิตฺ มุตฺติ ภวิสฺสตีตี ฯ เถรว ตั
สฺสวว ตั อนุกมปมวนา อุลลุมปนสภวสณฺจิตว ตสฺส
กุณฺมพิกสฺส เกห้ ปณฺทวย ปวิสฺส ฯ กุณฺมพิกเก เถเร ทิสว
สณฺชาตปฺปสวโท ปจฺจกคณฺตวว ปตฺตานี คเหตุวว เถเร
อวสเนสฺส นิสีทวเปตวว ปณฺิเตน อวหเวเรน โภเชตฺ อวเรภี ฯ
เถรว ตั ปวตฺตี กุณฺมพิกสฺส อวโรเจตวว ตั ทานั ตสฺสา
เปตียว อูททิสวเปสฺสึ ตัขณฺณเวว จ สว เปตี ตโต ทกขโต
อเปตว อูพวรสมปตฺตี ปฏฺิถภิตวว รตฺตีย กุณฺมพิกสฺส
อตฺตานัน ทสฺเสสึ ฯ อถ เถรว อนุกกเมน สวตฺถึ คณฺตวว
ภควโต ตมตฺถึ อวโรเจสฺสึ ฯ ภควว จ ตมตฺถึ อตฺถปฺปตฺตี
กตวว สมปตฺตปฺปรัสวย ฐมมึ เทเสสึ เทสณวสวเน มหวชน
ปฏฺิถทฺธสเวโก อีสสวมจฺเจรโต ปฏฺิวีรมี ฯ เอว้ สว เทสณว
มหวชนสฺส สวตฺถิกว อโหสฺสตี ฯ

ปญฺจปฺปตฺตขวทกเปตีวคฤวณณนา นินฺจิตวว ฯ

สตตปุตุตขาทกเปตีวตถวณณา

นคคา ทพพณณรูปาสีติ อิทํ สตถริ สาวตถิย วิหรนเต
สตตปุตุตขาทกเปตี อารพภ วุตตํ ฯ

สาวตถิยา กิริ อวิหุเร อณฺณตรสฺมี คามเก อณฺณตรสฺส
อุปาสกสฺส เทว ปุตฺตา อเหตุํ ปจฺมวเย จิตา รูปสมฺปนฺนา
สีลาจาเรน สมฺนาคตา ฯ เตสํ มาตา ปุตฺตวตี อหนฺติ
ปุตุตพเลน ภตฺตารี อติมณฺณติ ฯ โส ภริยาย อวmaniโต
นิพฺพิณฺนมานโส อณฺณํ กณฺณํ อานลฺลิตฺวา นจิริสฺเสว คพฺภินิ
อโหสิ ฯ อถสฺส เขฏฺฐภริยา อีสฺสาปกตา อณฺณตรํ เวชฺช
อามิสฺเสน อุปฺลาเปตฺวา เตน ตสฺสา เตมาสิกํ คพฺภํ ปาเตสิ ฯ
อถ สา ภาตฺตีหิ จ ภตฺตารา จ ตยา อิมิสฺสา คพฺภโก ปาติโตติ
ปฺภูจฺจา นานํ ปาเตมิติ มุสา วตฺวา เตหิ อสทฺทหนฺเตหิ สปลํ กโรหิติ วุตฺตา สายํ ปาติ
สตต สตต ปุตฺเต วิชยิตฺวา
ปุตุตมฺसानิ ขาทามิ นิจฺจํ ทฺกคฺคฺชา มกฺขิกาปริกฺขณา จ
ภเวยฺยนฺติ สปลํ อกาสิ ฯ

สา อปรฺเณน สมเยน กาลํ กตฺวา ตสฺส คพฺภปาตฺนสฺส
มุสาวาทสฺส จ พลฺเณว เปตโยนิยํ นิพฺพตฺติตฺวา วุตฺตนเยน
ปุตุตมฺसानิ ขาทนฺตี ตสฺเสว คามสฺส อวิหุเร วิจฺรติ ฯ เตน
จ สมเยน สมฺพหฺลฺลาเถรา คามกาเวเส วุฏฺฐวสฺสา ภควนฺตํ
ทสฺสนาย สาวตฺถิ อากจฺจนฺตา ตสฺส คามสฺส อวิหุเร เอกสฺมี

ปเทเส รตฺติยิ วาสิ กปฺเปสิ ฯ อถ สา เปตี เตสิ เธรานํ
อตุตฺตานํ ทสฺเสสิ ฯ ตํ มหาเถโร คากาย ปุจฺฉิ
นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสิ ทฺกคฺชนฺธา ปฺปติ วายสิ
มกฺขิกาทิ ปฺริกิณฺณา กานฺนํ ตฺวํ อธิ ตฺกฺกฺสึตี ฯ
สา เธรเณ ปุจฺฉา ตีหิ คากาทิ ปฺกฺวิจฺฉนํ อทาสิ ฯ
อหํ ภทฺนเต เปติมฺหิ ทฺกคฺคตฺยา มโลกิกาทิ
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตฺโลกํ อิตฺถ คตฺตา ฯ
กาเลน สตฺต ปตุตฺตานํ สายํ สตฺต ปฺนาปเร
วิชายิตฺวาน ขาทามิ เตปิ นา โหนฺติ เม อลํ ฯ
ปฺริทฺยฺหติ ชฺฐมายติ ขุทฺทาย หทฺยํ มม
นิพฺพุตี นาทฺคจฺฉามิ อคฺคิทฺทฺฆาว อาทเปตี ฯ
ตตฺถ นิพฺพุตฺตินฺติ ขุปฺปิปาสาทฺกฺขสฺส วุปฺสํ ฯ นาทฺคจฺฉามิตี
น ลภามิ ฯ อคฺคิทฺทฺฆาว อาทเปตี อติจฺฉนฺหาตเป อคฺคินา
ทฺยฺหมานา วิย นิพฺพุตี นาทฺคจฺฉามิตี โยชนา ฯ
ตํ สุตฺวา มหาเถโร ตาย กตฺกมฺมํ ปุจฺฉนฺนฺโต
กีนฺนํ กายเณ วาจาย มนสา ทฺกคฺคํ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกน ปตุตฺตมฺसानิ ขาทสิตี
คากมาห ฯ
อถ สา เปตี อตุตฺตโน เปตฺโลกุปฺปตฺติณฺจ ปตุตฺตมฺสขาทน-
การณฺณจ กเถนฺตี

เล่มที่ 24 สดตปุตตขาทกเปตีวคฤวณณนา หน้ 53

อหุ มยห้ ทเว ปุตตา อุโก สมปุตตโยพพนา
 สาท้ ปุตตพลูเปตา สามีกั อติมณณิสั ๑
 ตโต เม สามีโก กุทุโธ สปตี มยหมานยิ
 สาท จ คพุกั อลภิตถ ตสสา ปาปี อเจตยิ ๑
 สาท้ ปทุฏฐมานสา อกริ คพุกปาตนั
 ตสสา เตมาสิโก คพุกโธ ปุตติ โลहितโก ปติ ๑
 ตทสสา มาตา กุปีตา มยห้ ฃาติ สมานยิ
 สปลณจ มั กาเรสิ ปริภาสาปยิ จ มั ๑
 สาท้ โฆรณจ สปลถิ มุสาวาทิ อภาสิสั
 ปุตตมंसานิ ขาทามิ สเจ ตั ปกตัมยา ๑
 ตสส กมมสส วิปาเกน มุสาวาทสส จุกยั
 ปุตตมंसานิ ขาทามิ ปุพพโลहितมกขิตาติ

อิมา คธา อภาสิ ๑

ตตถ ปุตตพลูเปตาติ ปุตตพลน อุเปตา ปุตตานั วเสน
 ลทฐพลา ๑ อติมณณิสนุติ อติกกมิตวา มณณิ อวมณณิ ๑
 ปุตติ โลहितโก ปติติ กุณปโลहितั หุตวา คพุกโธ ปริปติ ๑
 เสสั สพุกั อนนุตรสทิสเมว ตตถ อฏฐ เธรา อิช
 สมพหุลา ๑ ตตถ ปณจ ปุตตา อิช สดตติ อยเมว
 วิเสโสติ ๑

สดตปุตตขาทกเปตีวคฤวณณนา นิฏฐิตา ๑

โคณเปตวตถวณณา

กี นุ อุมมตฺตฺรโปวติ อิทํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต
อณฺณตฺรํ มตฺตปิตฺกํ กุณฺณมฺพิกํ อารพุก กเถสิ ฯ
สาวตฺถิยํ กิร อณฺณตฺรตฺส กุณฺณมฺพิกตฺส ปิตา กาลมกาสิ
โส ปิตุ มรณฺเนน โสกสนฺตตฺตหทยโ โรทมาโน อุมมตฺตโก วิย วิจรนฺโต ยํ ยํ ปสฺสตี ตํ ตํ
ปฺจจฺฉตี อปี เม ปิตฺรํ ปสฺสตีตฺถาติ ฯ
น โกจิ ตตฺส โสกํ วิโนเทตฺถุ อสกุขิ ฯ ตตฺส ปน หทยเ ฉณฺเ
ปทีโป วิย โสตาปตฺตติผลตฺส อฺปนีสฺสโย ปชฺชลตี ฯ
สตุถา ปจฺจสสมเย โลกํ โอลเณนฺโต ตตฺส โสตา-
ปตฺตติผลตฺส อฺปนีสฺสยํ ทิสฺวา อิมตฺส อตีตการณํ อahrิตฺวา
โสกํ วุปสเมตฺวา โสตาปตฺตติผลํ ทาทุ วฏฺฐตีติ จินฺเตตฺวา
ปฺนทิวเส ปจฺจภาตตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต ปจฺจาสมณํ
อนาทาย ตตฺส อมรทวารํ อคมาสิ ฯ โส สตุถา อากโตติ
สุตฺวา ปจฺจกฺคนฺตฺวา สตุถารํ เกหํ ปเวเสตฺวา สตุถริ
ปญฺญตฺเต อาสเน นิสินฺเน สยํ ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ
นิสินฺโน กี ภาเน มยฺหํ ปิตุ คตฺถจฺฉานํ ชานาถาติ อห ฯ
อถ นํ สตุถา อฺปาสกํ กี อิมสฺมี อตฺตภาเว ปิตฺรํ ปฺจจฺฉตี
อฺทาทุ อตีเตติ อห ฯ โส ตํ วจฺนํ สุตฺวา พหุ กิร
มยฺหํ ปิตโรติ ตนฺนุตฺตโสโก โลกํ มชฺฌตฺตตํ ปฏฺฐิตํ ฯ อถตฺส

เล่มที่ 24 โคณเปตวตถุวณณา หน้า 55

สตุถา โสภวิโนทน์ ฌมมกถ์ กตุวา อปคตโสภ์ กตุลจิตต์
วิทิตวา สามุกกัศิกาย ฌมมเทศนาย โสตาปตติผล เปตฐา-
เปตวา วิหาริ อคมาสิ ฯ

อถ ภิกขุ ฌมมสภายิ กถ์ สมภูจาเปสิ์ ปสฺสถ อวฺโส
พุทฺธานุภาวิ์ ตถา โสภปริเทวสมาปนฺโน อฺปาสโก ขณเนว
ภควตา โสตาปตติผล วินิโตติ ฯ สตุถา ตตถ กนฺตวา
ปญฺจตตวรพุทฺธาสนเน นิสินฺโน กาย นุตถ ภิกขเว เอตฺรหิ
กถาย สนนินฺนนาติ ปุจฺฉิ ภิกขุ ตมตถ์ ภควโต อโรเจสิ์ ฯ
สตุถา น ภิกขเว อิทาเนว มยา อิมสฺส โสโก อปนีโต
ปุพฺเพปิ อปนีโตเยวาติ วตฺวา เตหิ ยาจิโต อตีตํ อหริ ฯ

อตีเต พาราณสิยิ อญฺจตรสฺส กหปติกสฺส ปิตา
กาลมกาสิ ฯ โส ปิตุ มรณเน โสภปริเทวสมาปนฺโน อสฺสุมุโข
รตฺตกฺโข กนฺทฺนโต จิตกํ ปทกฺขิณฺณํ กโรติ ฯ ตสฺส ปุตุโต
สุชาโต นาม กุมาริ ปญฺชติโต พยฺตุโต พุทฺธิสมฺปนฺโน ปิตุ
โสภวินยฺนุปายิ จินฺเตนฺโต เอกทิวสํ พหิณฺนเร เอกํ มตฺโคณิ
ทิสฺวา ตินฺนญจ ปานียญจ อหริตฺวา ตสฺส ปุโรโต จเปตวา
ขาท ขาท ปิว ปิวาติ วทฺนโต อญฺจาสิ อากตาคตา ตํ
ทิสฺวา สมม สุชาต กิ อุมมตฺตโกสิ โย ตฺวํ มตฺส
โคณสฺส ตินฺนทกํ อฺปนีสิติ วทฺนติ โส น
กิลฺยจิ ปญฺญวทฺติ ฯ มนฺุสฺสา ตสฺส ปิตุสนฺติกํ กนฺตวา ปุตุโต

เต อุมมตตโก ชาโต มตโคณสฺส ติโณทกั เทตฺติ อาหํสุ ฯ
ตํ สุตฺวา จ ภูมฺพิกสฺส ปิตฺรํ อารพฺภ จิโต โสโก อปคโต ฯ
โส มยฺหํ กิร ปุตฺโต อุมมตตโก ชาโตติ สํเวคปฺปุตฺโต เวเคน
คณฺตฺวา นนฺ ตวํ ตาต สฺซาทปณฺทิตฺโต พฺยตฺโต พุทฺธิสมฺปนฺโน
กสฺมา มตโคณสฺส ติโณทกั เทสฺสิ ใจฺเทนฺโต

กีนฺ อุมมตตฺรโปว ลายิตฺวา หริตํ ตินฺ
ขาท ขาทาติ ลปฺสิ กตสฺตตํ ชรคฺควํ ฯ
น หิ อนฺเนน ปาเนน มโต โคโณ สมฺภูจฺเห
ตฺวํสิ พาลो จ ทุมฺเมโช ยถา ตณฺโฬว ทุมฺมตฺติ

กาถาทวยมาห ฯ

ตตฺถ กีนฺ ปุจฺฉาวจันํ ฯ อุมมตตฺรโปวาติ อุมมตตกสฺภาโว
วีย จิตฺตกฺเขปํ ปตฺโต วีย ฯ ลายิตฺวาติ ลวิตฺวา ฯ หริตํ ตินฺนฺติ
อลฺลตฺติณฺ ฯ ลปฺสิติ วิลปฺสิ ฯ กตสฺตตฺนฺติ วิคตชีวิทํ ฯ ชรคฺควนฺติ
พลฺิพฺพทํ ชินฺณโคณฺ ฯ อนฺเนน ปาเนนาติ ตยา ทินฺเนน หริตฺติณฺ
วา ปาเนนฺ วา ฯ มโต โคโณ สมฺภูจฺเหติ กาลกโต โคโณ
ลทฺธิชีวิทํ หุตฺวา น หิ สมฺภูจฺเหยย ฯ ตฺวํสิ พาลอ จ ทุมฺเมโชติ ตฺวํ
พาลยโยคโต พาลอ เมธาสงฺฆาตาย ปณฺณาย อภาวโต ทุมฺเมโช
อสิ ฯ ยถา ตณฺโฬว ทุมฺมตฺติ ยถา ตํ อณฺโฬปิ นิปฺปณฺโฬ
วิปฺปลเปยฺย เอวํ ตฺวํ นีรตฺถกํ วิปฺปลปฺสิติ อตฺโถ ยถา

เล่มที่ 24 โคนเวทวตถุณณนา หน้ 57

ตณตติ นีปาตมตตํ ๑ ทุมมตติติ วา ตวั ปณณวาปี สมานอ อญโณ
อุมมตตปุกคโธ วิย อุมมุโข หุตฺวา วิปฺปลปสีติ อตฺโธ ๑

ตํ สุตฺวา สุชาโต ปีตรํ สณฺญาเปตฺตุ อตฺตโน อธิปฺปายํ
ปกาสณฺโต

อิม ปาทา อิทํ สีลํ	อัย กายอ สวาลชิ
เนตฺตา ตเถว ติกฺขุจฺนติ	อัย โคโณ สมฺภูจฺเห ๑
นายยกสฺส หตฺถปาทา	กายอ สีสณฺจ ทิสฺสติ
รทํ มตฺตติกฺกปฺสมี	นนฺ ตวณฺเณว ทุมมตติติ

คาถาทวยํ อกาสิ ๑

ตสฺสโต อิมสฺส โคนสฺส อิม จตฺตาโร ปาทา อิทํ
 สีลํ สห วาลชิณา วตฺตตติติ สวาลชิ อัย กายอ อิมานิ จ
 เนตฺตา นยฺนานิ ยถา มรณฺโต ปุพฺเพ ตเถว อภินฺนสนฺจฺจานานิ
 ติกฺขุจฺนติ ๑ อัย โคโณ สมฺภูจฺเหติ อิมสฺมา การณา อัย
 โคโณ สมฺภูจฺเหยยฺย สมฺตติกฺกเจยฺยาติ มม จิตฺตํ ภเวยฺย ๑ มณฺเณ
 โคโณ สมฺภูจฺเหติ เกจิ ปจฺนติ เตน การณฺน อัย โคโณ
 สหสาปี กายํ สมฺภูจฺเหยยฺยาติ อหํ มณฺเณยฺยํ เอวํ เม มณฺณนา
 สมภเวยฺยาติ อธิปฺปายอ ๑ อยฺยกสฺส ปน มยฺหิ
 ปีตมฺหสฺส น หตฺถปาทา กายอ สีลํ ทิสฺสติ เกวลํ ปน
 ตสฺส อฏฺฐิกานิ ปกฺขิปิตฺวา กเต มตฺตติกามเย อูเป รุทฺนโต
 สตคฺคณฺน สหสฺสคฺคณฺน ตาต ตวณฺเณว ทุมมตติ นีปฺปญฺโณ

ภิชชนธมมา สงฺขารา ภิชชนฺติ ฯ ตตฺถ วิชานตฺติ กา

ปริเทวนาติ ปิตุ ฐมฺมํ กเถสิ ฯ

ตํ สุตฺวา โภชิสตฺตสฺส ปิตา มม ปุตุโต ปณฺทิตो
มํ สลฺลาเปตุ อิมํ กมฺมํ อกาสิติ จินฺเตตฺวา ตาต สุชาต
สพฺเพปี สตฺตา มรณธมฺมาติ อญฺญาตเมตฺ อีโต ปฏฺจาย
น โสจิสฺสามิ โสภรณสมตฺถเนน นาม เมธาวินา ตาทีเสเนว
ภวิตพฺพนฺติ ปุตุตฺติ ปถฺสนฺโต

อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ ฆตฺติตฺตํ ว ปาวกํ
วารินา วิย โอสฺลฺยจํ สพฺพํ นิพฺพาปเย ทริ ฯ
อพฺพหิ วต เม สลฺลํ โสภํ หทยนิสฺสฺสิตฺติ
โย เม โสภปรเตตฺส ปิตุโสภํ อปานฺทิตฺติ ฯ
สุวาทํ อพฺพพฺพหสฺสโลสฺสมิ สฺตีฏฺโถสฺสมิ นิพฺพฺโถ
น โสภามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน มาณว ฯ
เอวํ กโรนฺติ สปฺปลญฺญา เย โหนฺติ อญฺกมฺปกา
วินิวดตฺตยฺนฺติ โสภมฺหา สุชาโต ปิตริ ยถาติ

จตฺตฺโส คธา อภาสิ ฯ

ตตฺถ อาทิตฺตฺนฺติ โสภกฺคินา อาทิตฺตํ ชลิตฺติ ฯ สนฺตฺนฺติ
สมานํ ฯ ปาวกนฺติ อคฺคิตฺติ ฯ วารินา วิย โอสฺลฺยจฺนฺติ อุตฺเทน
อวสฺลฺยจฺนฺโต วิย ฯ สพฺพํ นิพฺพาปเย ทฺรนฺติ สพฺพํ เม
จิตฺตทฺรณํ นิพฺพาเปสิ ฯ อพฺพหิ วตาดิ นีหริ วต ฯ สลฺลนฺติ

เล่มที่ 24 โคณเปตวตถุวณณา หน้า 59

โสภสกลั ๑ หทยนิสฺสิตนฺติ จิตฺตสนฺนิสฺสิตตสฺสฤตฺตํ ๑ โสภ-
ปเรตสฺสาติ โสเกน อภิภูตสฺส ๑ ปิตุโสภนฺติ ปิตริ อารพฺภ
อุปฺปนฺนํ โสภํ ๑ อปฺนุทีติ อปฺเนสิ ๑ ตว สุตฺวาน มาณวาทิ
กุมาร ตว วณฺํ สุตฺวา อิทานิ ปน น โสภามิ
น โรทามิ ๑ สุชาโต ปิตริ ยถาติ ยถา อัย สุชาโต อตฺตโน
ปิตริ โสภโต วินิวตฺเตสิ เอวํ อญฺเฌปีเย อนุกมฺปกา
อนุกมฺหสีลา โหนฺติ เต สปฺปญฺญา เอวํ กโรนฺติ ปิตฺนํ
อญฺเฌสจฺจ อุปการิ กโรนฺตีติ อตฺโต ๑

माणวสฺส วณฺํ สุตฺวา ปิตา อปคตโสโก หุตฺวา ลีลํ
นุหายิตฺวา ภูชิตฺวา กมฺมนฺเต ปวตฺเตตฺวา กาลิ กตฺวา
สคฺคปรายโน อโหสิ ๑ สคฺคา อิมํ ฌมฺมเทสนํ
อาหริตฺวา เตสิ ภิกฺขุณฺํ สจฺจจฺานิ ปกาเสสิ สจฺจปริโยสานเ พหุ
โสตาปตฺตผลาทีสุ ปติภูจฺหีสุ ๑ ตทา สุชาโต เอตฺรหิ โลกนาโถ
อโหสีติ ๑

โคณเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ๑

มหาเปสการเปตีวตถวณณา

คุณนจ มุตต์ ฐธิรณจ ปุพพนติ อิทธิ สตุถริ สวตถุถีย
วิหรรนเต อณนตริ เปสการเปตี อารพภ วุตต์ ฯ

ทวาทสมตถา กิริ ภิกขุ สตุถ สนตเท กम्मฏจัน
คเหตุวา วสนโยคคกฏจัน วิมสนตทา อุปกฏจาย วสุตูปนายิกาย
อณนตริ ฉายทกสมปนน รณณีย อรณณายตณ ตสส จ
นาติทุเร นางจาสนเน โคจรรคัม ทิสวา ตตถ เอกรรตตี
วสิตวา ทุติยทิวเส คัม ปินนทาย ปวิสิสุ ฯ ตตถ เอกาทส
เปสการา ปฏิวสนติ เต เต ภิกขุ ทิสวา สลชชาตโสมนสสา
หุตวา อตตโน อตตโน เกหิ เนตวา ปณิเตน อหาเรน
ปวิวิสิตวา อหสิ กุหิ ฆนเต คจณตติ ฯ ยตถ อมหากิ
ฬาสุกิ ตตถ คมิสสามาติ ฯ ยทิ เอวิ ฆนเต อิเชว วสิตพพนติ
วสุตูปคมนิ ยาจิสู ภิกขุ สมปฏิจฉิสู ฯ อุปาสกา เตสิ
ตตถ อรณณกุกกิกาย กาเรตวา อหสิ ภิกขุ ตตถ วสสิ
อุปคจฉิสู ฯ

ตตถ เขฏจกเปสกาโร เทว ภิกขุ จตฺตหิ ปจฺจเยหิ สกุกจจ
อุปฏจหิ อิตเร เอเกกิ ภิกขุ อุปฏจหิสู ฯ เขฏจกเปสการสส
ภริยา อสสทฐา อปฺปสนนา มิจฉาทิกุกกิกา มจฉริณี ภิกขุ น
สกุกจจ อุปฏจาทิ ฯ โส ตํ ทิสวา ตสสาเยว กนิฏจภคินี
อานตวา อตตโน เกเห อิสฺสรีย นิยยาเทสิ สว สทฐา

เล่มที่ 24 มหาเปสการเปตีวตฤตวณณา หน้า 61

ปสนนนา หุตวาท สกุกจจํ ภิกขุ ปฏิจชคฺคิ ฯ เต สพเพ เปสการา
วสฺสํ ฐฏฺฐานํ ภิกขุณฺโณ เอเกกสฺส เอเกกํ สาฏฺฐกมทํสุ ฯ ตตฺถ
มจฺจรีนํ เชฏฺฐกเปสการสฺส ภริยา ปทุฏฺฐจิจฺตุตา อตฺตโน
สํมิภํ ปรึภาสิ ชํ ตยา สมนานํ สกฺยกฺขุตฺตฺตียนํ ทานํ ทินฺนํ
อนฺนปानํ ตํ เต ปรโลเก คุณฺมตฺตํ ปุพฺพโลหิตณฺจ หุตวาท
นิพฺพตฺตตฺตฺ สาทฺฐกา จ ชลิตา อโยมยปฏฺฐญา โหนฺตุตฺติ ฯ

ตตฺถ เชฏฺฐกเปสกาโร อปเรน สมเยน กาลํ กตวาท
วิญฺญาภูวีย อานุกฺวสมปฺนนา รุกฺขเทวตา หุตวาท นิพฺพตฺติ ฯ
ตสฺส ปน ภทริยา ภริยา กาลํ กตวาท ตสฺเสว วสนญฺฐานสฺส
อวิหฺเร เปตี หุตวาท นิพฺพตฺติ ฯ สาท นคฺคา ทพฺพณฺณรฺูปา
ชัมมจฺฉาปิปาสาภิกฺฤตา ตสฺส ญฺมเทวสฺส สนฺตํกํ คุนฺตวาท
อาห อหํ สํมิ นิจฺโจพา อตฺตฺวีย ชัมมจฺฉาปิปาสาภิกฺฤตา วจฺรามิ
เทหิ เม วตฺถํ อนฺนปानญฺจาตี ฯ โส ตสฺสา ทิพฺพิ อูพาริ
อนฺนปानํ อูปนฺนสิ ฯ ตํ ตาย คหิตมตฺตเมว คุณฺมตฺตํ
ปุพฺพโลหิตณฺจ สมปฺชชติ สาทฺฐกณฺจ ทินฺนํ ตาย ปรึทหิตํ
ปชฺชลิตํ อโยมยปฏฺฐญฺญํ โหติ ฯ สาท มหาทุกฺขํ อฺนุกฺวานตี ตํ
ณฺณทเทวทา กนฺทนต์ตี วจฺรติ ฯ

เตน จ สมเยน อณฺเฏตโร ภิกขุ ฐฏฺฐวสฺสโส สตุถาริ
วณฺทิตู คจฺจณฺโต มหา สตุเถน สทฺธิ วิญฺญาภูวีย ปฏฺธิปชฺชิ ฯ
สตุถิกา รตฺตี มคฺคํ คุนฺตวาท ทิวา วเน สนฺทจฺฉาญฺทกสมปฺนนํ

ปเทสํ ทิสฺวา ยานานิ มุญฺจิตฺวา มุหุตฺตํ วิสฺสมีสุ ฯ ภิกฺขุ
ปน วิเวกกามตฺยา โถกํ อปกฺกมิตฺวา อณฺตฺรสุสฺส สนนฺทจฺจนายสุส
วณคฺคหนปฺปฏิจฺจนนฺนสุส รุกฺขสุส มฺเถ สงฺฆมาภี ปณฺณเปตฺวา
นิปนฺโน รตฺติยํ มคฺคคฺคมนปฺริสฺสเมน กิลนฺตกาโย นินฺทํ
อุปกณฺธิ สตฺถิกา วสฺสมิตฺวา มคฺคํ ปฺฏิปชฺชี่สุ โส ภิกฺขุ น
ปฺฏิพฺพชฺฉิ ฯ อถ สายนฺนสมเย อญฺจหิตฺวา เต อปฺสฺสนฺโต
อณฺตฺริ กุมฺมคฺคํ ปฺฏิปชฺชิตฺวา อนฺนุกฺกเมน ตสฺสา เทวตฺยา
วสนฺนฺจานํ สมฺปาปฺณิ ฯ อถ นํ โส เทวปฺตฺโต ทิสฺวา มนฺตฺสฺสรูเปน
อุปกณฺตฺวา ปฺฏิสนฺถาริ กตฺวา อตฺตโน วิมานํ ปเวเสตฺวา
ปาทพฺภณชฺชนาทีนํ ทตฺวา ปยิริปาสนฺโต นิสีทิ ฯ ตสฺมี จ สมเย
สา เปตี อากณฺตฺวา เทหิ เม สามิ อนฺนปानํ สานฺนญฺจาติ
อาห โส ตสฺสา ตานิ อทาสิ ตานิ จ ตาย คหิตมตฺตานิ
คฺคณฺตฺตปฺพทโลหิตปชฺชิตโตโยปญฺญาเยว อहेสุ ฯ โส
ภิกฺขุ ตํ ทิสฺวา สลฺยชาตสฺสเวโก ตํ เทวปฺตฺตํ

คฺคณฺจ มุตฺตํ รุชฺริณฺจ ปฺพทํ
ปฺริกฺคชฺชติ กิสฺส อัย วิปาโก
อัย นุ กิ กุมฺมกาสิ นาริ
ยา สพฺพทา โลหิตปฺพทภฺกฺขา ฯ
นวานิ วตฺถานิ สุถานิ เจว
มฺทฺตฺนํ สุทฺถานิ จ โลมสานิ

เล่มที่ 24 มหาเปสการเปตวตถุวณณา หน้า 63

ทินฺนานิมีสุสา กิตกา ภวนฺติ

อัยฺ นุ กิ กมฺมกาสี นาริตี

ทฺวีหิ คาลาหิ ปฺปฏิปฺจุจฺจि ฯ

ตตฺถ กิสุส อัยฺ วิปาโกติ กิทิสสุส กมฺมสุส อัยฺ

วิปาโกยฺ เสา อิทานิ ปฺจุจฺจนฺนทิตฺติ ฯ อัยฺ นุ กิ

กมฺมกาสี นาริตี อัยฺ อิตฺถิ กิ นุ โข กมฺมํ ปฺพุเพ

อกาสี ฯ ยา สพุพทา โลहितปฺพุพภกฺขชาติ ยา สพุพกาลํ

รุธิรปฺพุพเมว ภกฺขติ ปฺริกฺขชฺติ ฯ นวานิตี ปฺจุจฺจฺจฺมานิ ตาวเทว

ปาตฺถุตฺตานิ ฯ สุภานิตี สฺนุทฺธานิ ทสฺสนิยานิ ฯ มฺหฺนฺนิตี

สุขสมฺพสุสานิ ฯ สฺนุทฺธานิตี ปฺริสฺนุทฺทวณฺณานิ ฯ โลมฺสฺวานิตี

สโลมฺกานิ สุขสมฺพสุสานิ สฺนุทฺธานิตี อตฺโถ ฯ ทินฺนานิมีสุสา

กิตกา ภวนฺตฺติ กิตกกณฺฑทกสทิสานิ โลหปฺภฺนุสทิสานิ ภวนฺติ ฯ

กิกฺกกา ภวนฺตฺติ วา ปาโจ ขาทกปาณกวณฺณานิ ภวนฺตฺติ อตฺโถ ฯ

เอวํ โส เทวปฺตุโต เตน ภิกฺขุณา ปฺภฺนุโจ ตาย

ปฺริมชาติยา กตกมฺมํ ปกาเสนฺโต

ภริยา มเมสา อหุ ภทฺนเต

อทายิกา มจฺจฺริณี กทริยา

สา มํ ททฺนตฺติ สมณพฺุราหฺมณานํ

อกุโกลสฺติ จ ปฺริภาสฺติ จ ฯ

บุพทกนิกายภูจกถา เปตวคฤวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 64
เล่มที่ 24 อรรถวคฤวณณา หน้า 64

คฤวณจ มุตตัม รุชริณจ ปุพพิ
ปริภุณช ตวั อสุจี สพุพกาลัม
เอตัม เต ปร โลกสุมี โหตุ
วตถา จ เต กิณุกสมา ภวนตุ
เอตาทิตัม ทุจจริตัม จริตวา
อิชากตา จิรตตาย ขาทิติตี

เทว คธา อภาสี ฯ

ตตถ อทายิกาทิ กสุสจि กิณจิปิ อทานสีลา ฯ มจฺจริณี
กทริยาคิ ปจฺมัม มจฺเจรมลสุส สภาเวน มจฺจริณี ตาย จ
ปฺนปฺปฺนึ อาเสวนตตาย ถทฺชมจฺจริณี ตาย กทริยา อหฺนฺติ
โยชนา ฯ อิทานิ ตสุสา ตเมว กทริยตัม ทสุเสนฺนุโต สามี
ททฺนตฺนฺติอาทิมานหฺ ฯ ตตถ เอตาทิสฺนฺติ เอวรूपึ ยถา-
วตฺตวจิทุจจริตาทิ จริตวา ฯ อิชากตาทิ อิมิ เปตโลกั อากตา ฯ
เปตตตภาวํ อูปคตา ฯ จิรตตาย ขาทิติตี จิรกาลัม คฤวณทิเมว
ขาทิตี ฯ ตสุสา หิ เยนากาเรน อกฺกญฺจํ เตเนวากาเรน
ปวตฺตมานมฺปิ ผลํ ฯ ยํ อุกฺกิสฺส อกฺกญฺจํ ตโต อณฺณตฺถ
ปจฺวิยิ กมนตฺกสงฺขาเต มตฺถเก อสนิปาโต วิย อตฺตโน อฺปฺริ
ปตฺติ ฯ

เอวํ โส เทวปฺตุโต ตาย ปุพฺเพ กตกมฺมํ กเถตฺวา
ปฺน ตัม ภิกฺขุํ อาห อตฺถิ ปน ภนฺเต โกจิ อฺปาโย

เล่มที่ 24 มหาเปสการเปตีวตถุณณนา หน้ 65

อิมิ เปตโลกโต โมเจตุนติ ฯ อตถิติ จ วุตเต กเถถ
ภนุเตติ ฯ ยถิ ภควโต อริยสงฆสฺส จ เอกสเสว วา ภิกฺขุโน
ทานิ ทตฺวา อิมิสฺสา อุตฺทิสฺยติ อยญจ ตํ อนฺุโมทติ
เอวมตฺตีสฺสา อิตฺโต ทฺกฺขโต มุตฺติ ภวิสฺสตีติ ฯ ตํ สุตฺวา
เทวปฺตุโต ตสฺส ภิกฺขุโน ปณฺิตํ อนฺนปानํ ทตฺวา ตํ
ทกฺขิณํ ตสฺสา เปติยา อาทิสฺสิ ตาวเทว สฺสา เปตี สุหิตา ปิณฺนทฺริยา
ทิตฺตทา อโหสิ ฯ ปฺน ตสฺเสว ภิกฺขุโน หตฺถ
ทิตฺตทาภฺยํ ภควนฺตํ อุตฺทิสฺส ทตฺวา ตญฺจ ทกฺขิณํ
เปติยา อาทิสฺสิ ตาวเทว จ สฺสา ทิตฺตทถฺนินฺวตฺถา
ทิตฺตทถฺนินฺวตฺถา สพฺพกามสมิทฺธา เทวจฺฉราปฺฏิภาคา
อโหสิ ฯ โส จ ภิกฺขุ ตสฺส เทวปฺตุตสฺส อิทฺธิยา ตทเทว
สวตฺถิ ปตฺวา เขตฺวานํ ปวิสิตฺวา ภควโต สนฺตํ อฺปคฺนตฺวา
วณฺทิตฺวา ตํ สาทฺถกฺขํ ทตฺวา ตํ ปวตฺตี อโรเจสิ ฯ ภควาปี
ตมตฺถํ อตฺถปฺปตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฐมฺมํ เทเสสิ สฺสา
เทสฺนา มหาชนสฺส สาทฺถิกา อโหสีติ ฯ

มหาเปสการเปตีวตถุณณนา นิฏฺฐิตา ฯ

ขลลาภีเยตีวคฤวณณนา

กา นุ อนุโตวิมานสมินฺติ อิํ สคฺคริ สาวคฺคิยํ
วิหฺรนฺเต อณฺตริ ขลลาภีเยตี อารพุก วุคฺคํ ฯ
อติเต กิร พาราณสียํ อณฺตริ รุปรุชิวินิ อิตฺถิ อภิรฺรูปา
ทสฺสนียา ปาสาทิกา ปรมา ยวณฺโปกฺขรตาย สมฺนาคตา
อติมนฺทรเกสกลาปี อโหสิ ฯ ตสฺสา หิ เกสา นีลา ฑีฆา
ตฺนุ มฺหุ สินฺหุชา เวลิตคฺคคา ทฺวิหคฺคกฺขหา วิสญฺญา ยาว
เมขลา กลาปา โอลมฺพนฺติ ตํ ตสฺสา เกสโสมํ ทิสฺวา
ตฺรณฺชโน เขภฺยเยน ตสฺสํ ปฺภีพฺพจฺจิตฺโต อโหสิ ฯ อถ ตสฺสา
ตํ เกสโสมํ อสฺหมานา อิสฺสาปฺกตา กคฺปิยา อิตฺถิโย
มนฺเตควา ตสฺสา เอว ปริจาริกทาสี อามิเสน อฺปลาเปตฺวา
ตาย ตสฺสา เกสฺปปาตํ เกสฺชํ ทาเปสฺสุ ฯ सा गिर त्वासी
तं गेसश्चं नृहानियज्जुन्धेन सत्थिं पโยचेत्त्वा कङ्कय नथिया
नृहानगाले तससा अतासी । सा देन गेसमुलेसु तेमेत्त्वा
उत्ते निमृच्छि निमृच्छन्मत्तेवेव गेसा समुला परिपत्तिंसु
सीसं जससा दित्तकलापुसत्तिंसं अโहसी । अथ सा सप्पुप्पो
विण्णगेसा लुज्जित्तमत्तकगोप्पत्तिं विय विरुप्पा हुत्त्वा लच्छाय
อนุत्ते नक्रं प्विसित्तुं अस्सโกन्नुत्तिं वत्तेन सीसं वेजेत्त्वा
พหिनฺครอณฺตริสมิ ปเทเส วาสํ กปฺเปนฺติ กคฺปิยาหจฺเจน
อปคตลชฺชา ตโต นีวตฺเตควา ติลานิ ปิเพตฺวา เตลวณฺชชํ

เล่มที่ 24 ขลลาภียเปตวตถุวณณา หน้า 67

สุรวาณิซชยจ กโรนุติ ซีวิต กปเปสิ ฯ สา เอกทิวสั ทวีสุ
ตีสุ มนุสเสสุ สุรามตเตสุ มหानीททำ โอภกมมุนเตสุ สิตถิตถุทานิ
เตสั นีวตถุวณณานิ อวหริ ฯ

อเถกทิวสั สา เอกั จีณาสวตเถรึ ปีนุทาย จรณุตั ทิสวา
ปสนนจิตตาอตุตโน ฆริ เนตวา ปณณตเต อาสเน
นีสีทาเปตวา เตลลัสสุจึ โทณินิมมชชนึ ปีนุณากมทาสี ฯ โส
ตสสา อนุภมปาย ตั ปฏิกุคเหตุวา ปรีภุณชิ ฯ สา
ปสนนมานสา อุปรี ฉตตุ ธารยมานา อฏฐาสี ฯ โส จ
เถโร ตสสา จิตตุ ปหังเสนโต อนุโมทนั กตวา ปกุกามิ ฯ สา
จ อิตถึ อนุโมทนกาเถยว มยหึ เกสา ทีฆา ตนุ สีนินุทธา
มฏฐ เวลลิตถุคา โหนตุติ ปตถนมกาสี ฯ

สา อปเรน สมเขน กาลั กตวา มิสสกกมมสุส พลเน
สมุททมชฆเณ กนกวีมานเ เอกีกา หุตวา นีพพตติ ตสสา
เกสา ปตถิตาการายเว สมนุชชีสุ มนุสสานัน สาฎากาวหรณเณ
ปน นคคา อโหสิ ฯ สา ตสมึ กนกวีมานเ ปุนปุนัน
อุปชชิตวา เอกั พุทฐนตฺรึ นคคาว หุตวา วิดีนาเมสิ ฯ

อถ อมุหากั ภควติ โลเก อุปชชิตวา ปวตติตว-
ธมมจกเก อนุปฺพเพน สวตถึยั วิหรนเต สวตถึวาสีโน
สตุตสตา วาณิชา สุวณณภูมึ อุททิสสุ นาวาย มหาสมุททำ
โอตฺรึสุ ฯ เตหิ อารุพฺพา นาวา วิสมวตเวคुकุชิตตา อิตโต

จิโต จ ปริพุณฺณตี ตํ ปเทสํ อคมาสิ ฯ อถ สา วิมานเปตี
สห วิมานเนน เตสํ อตฺตानํ ทสฺเสสิ ฯ ตํ ทิสฺวา เชฏฺฐวาณิโช
ปฺจุจฺจนฺโต

กา นุ อนุโตวิมานสฺมี ติฏฺฐนฺตี นฺุปนิกฺขมิ
อุปนิกฺขมสฺสุ ภาทเท ปสฺสาม ตํ พหิฏฺฐิตนฺติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ กา นุ อนุโตวิมานสฺมี ติฏฺฐนฺตีติ วิมานสฺส อนุโต
อพฺกนฺตเร ติฏฺฐนฺตี กา นุ ตวํ ก็ มนุสฺสตีตฺถิ อุทาหุ
อมนุสฺสตีตฺถิตี ปฺจุจฺจติ ฯ นฺุปนิกฺขมิติ วิมานโต น นิกฺขมิ ฯ
อุปนิกฺขมสฺสุ ภาทเท ปสฺสาม ตํ พหิฏฺฐิตนฺติ ภาทเท ตํ มยํ
พหิ จิตํ ปสฺสาม ทฏฺฐกามมฺหา ตสฺมา วิมานโต
นิกฺขมสฺสุ ฯ อุปนิกฺขมสฺสุ ภาทเทเตติ วา ปาโช ฯ ภาททำ
เต อตฺถุติ อตฺโถ ฯ

อถสฺส สา อตฺตโน พหิ นิกฺขมิตฺตุ อสกฺกุณฺเณยฺยตํ
ปกาสเนตี

อฏฺฐิยามิ หรายามิ นคฺคา นิกฺขมิตฺตุ พหิ
เกเสหฺมहि ปฏฺิจฺจนฺนา ปุณฺณํ เม อปฺปกํ กตฺนฺติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ อฏฺฐิยามิติ นคฺคา หุตฺวา พหิ นิกฺขมิตฺตุ อฏฺฐิกา
ทฺกุชิตา อมฺหิ ฯ หรายามิติ ลชฺชามิ ฯ เกเสหฺมहि ปฏฺิจฺจนฺนาติ

เล่มที่ 24 ขลฎาฎียเปตีวตถุณณนา หน้ 69

เกเสหิ อมฺหิ อหํ ปฏิจฺฉาภิตา ปารุตฺตสรีราฯ ปุณฺณํ เม
อปฺปกํ กตฺตฺติ อปฺปกํ ปรีตฺตํ มยา กุสลกมฺมํ กตฺ
ปีญฺญากทานมตฺตฺตฺติ อธิปฺปาโยฯ

อถฺสฺสา วาณิโช อตฺตโน อุตฺตริสากฺกํ ทาทฺกาโม
หนฺนุทฺตรียํ ททามิ เต อิทํ ทุสฺสํ นิवासย
อิทํ ทุสฺสํ นิวาเสตฺวา เอหิ นิกฺขม โสภเน
อุปฺนิกฺขมสฺส ภาเท ปสฺสาม ตํ พหิภูจิตฺตฺติ

คาถมาหฯ

ตตฺถ หนฺนุทฺติ กณฺหฯ อุตฺตรียนฺติ อุปฺสํพฺยานํฯ
อุตฺตริสากฺกนฺติ อตฺโถฯ ททามิ เตติ ตฺยหํ ททามิฯ อิทํ
ทุสฺสํ นิवासยติ อิทํ มม อุตฺตริสากฺกํ ตฺวํ นิวาเสหิฯ
โสภเนติ สฺนุทฺตรูเปฯ

เอวญฺจ ปน วตฺวา อตฺตโน อุตฺตริสากฺกํ ตสฺสา อุปฺเนสิฯ
สา ตถา ทิยฺยมานสฺส อตฺตโน อนฺนปฺกปฺปนียตฺถจ ตถา
ทิยฺยมานํ อุปฺกปฺปติ ตถจ ทสฺเสนฺติ

หตฺถเณ หตฺถเต เต ทินฺนํ น มยฺหํ อุปฺกปฺปติ
เอเสตฺถฺปาสโก สทฺโธ สมนฺนสฺสพฺพทฺฐสวโกฯ
เอตํ อจฺฉาทฺยิตฺวาน มม ทกฺขิณฺมาทิส
ตถาหํ สฺวจิตฺตาเหสฺสํ สพฺพกามสฺมิทฺธินฺติ

คาถาทฺวยมาหฯ

บุพทกนิกายภูรคถา เปตวคฤวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 70
เล่มที่ 24 อูรควคฤวณณา หน้า 70

ตตถ หตถเถน หตถเถ เต ทินนํ น มยหํ อูปกปฺปตีติ
มาริส ตว หตถเถน มม หตถเถ ตยา ทินนํ น มยหํ
อูปกปฺปตี น วินยฺชชติ อูปโกคโยคฺคํ น โหตีติ อตฺถโถ ๕
เอเสตฺถปาสโก สทฺโธติ เอโส รตนตฺตยํ อุตฺทิสฺส สรรณคมเนน
อูปาสโก กมฺมผลสทฺธาย จ สมนฺนาคตตฺตา สทฺโธ เอตฺถ
เอตฺถมฺมี ชนสมฺมุเห อตฺถิ ๕ เอตํ อจฺฉาทยิตฺวาน มม
ทกฺขิณมาทิสฺสตี เอตํ อูปาสกํ มม ทิยฺยมานํ สาธุกํ
ปริททาเปตฺวา ตํ ทกฺขิณํ มยหํ อาทิสฺส ปตฺติทานํ เทหิ ๕
ตถาหํ สุชิตา เหสฺสนฺติ ตถา กเต อหํ สุชิตา ทิพฺพวตฺถนินฺวตฺตา
สุขปฺปตฺตา ภวิสฺสามิตี ๕

ตํ สุตฺวา วาณิชา ตํ อูปาสกํ นุหาเปตฺวา วิลิมฺเปตฺวา
วตฺถยฺเคน อจฺฉาทสิ ๕ ตมตฺถํ ปกาเสนฺตา สงฺคีติการา
ตถจฺจ เต นุหาปยิตฺวาน วิลิมฺเปตฺวาน วาณิชา
วตฺถเอหจฺฉาทยิตฺวาน ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสฺสุ ๕
สมนฺนตฺรานุทฺทิกฺขเฐ วิปาโก อุตฺปชฺชถ
โกชนจฺฉาทนปานิยํ ทกฺขิณาย อิทํ ผลํ ๕
ตโต สุทฺธา สุจิวสฺนา กาสิกฺขตฺตมชารินิ
หสนฺตี วิมานา นิกฺขมิ ทกฺขิณาย อิทํ ผลนฺติ
ติสฺโส คธาโย อโวจฺจ ๕

ตตถ ตนฺติ ตํ อูปาสกํ ๕ จสทฺโธ นิปาตมตฺตํ ๕ เตติ

เล่มที่ 24 ขลฺลาฎิยเปตีวตฺตวณฺณนา หน้า 71

เต วาณิชาติ โยชนาฯ วิลิมเปตฺวานาติ อุตฺตเมน คนฺธเนน
วิลิมเปตฺวาฯ วตฺเตหจฺจาทยิตฺวานาติ วณฺณคนฺธรสสมฺปนฺนํ
สพฺยณฺชนํ โภชนํ โภเชตฺวา นิवासํ อุตฺตรียนฺติ ทฺวีหิ วตฺเตหิ
อจฺจนาทิสฺสํ เทว วตฺถานิ อํทิสฺสูติ อตฺถโธฯ ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสฺสูติ
ตสฺสา เปติยา ตํ ทกฺขิณํ อาทิสฺสูฯ

สมนฺนตฺรานุทฺธิฎฺเจติ อนุตฺติ นิปาตมตฺตํ ตสฺสา
ทกฺขิณาย อุกฺทฺธิฎฺฐสมนฺนตฺรเมวฯ วิปาโก อุกฺทฺปชฺชเถติ ตสฺสา
เปติยา วิปาโก ทกฺขิณาย ผลํ อุกฺทฺปชฺชชฺฯ กิทฺธิโสติ เปตี อาห
โภชนจฺจนทปานิยฺนติ นานปฺปการิ ทิพฺพโภชนสทิสฺ
โภชนญจ นานาวิราควณฺณสมฺมุขลํ ทิพฺพวตฺตสทิสฺ วตฺตญจ
อนกฺวิธํ ปานกญจ ทกฺขิณาย อํทํ อิทิสฺสํ ผลํ อุกฺทฺปชฺชเถติ
โยชนาฯ

ตโตติ ยถาวตฺตโภชนาทิปฺปฏิลาภโต ปจฺจนาฯ สุกฺทธาติ
นฺหาเนน สุกฺทสรฺริราฯ สฺวจิวสฺนาติ สฺวิสุทฺทวตฺถนิวตฺถาฯ
กาสิกฺตฺตมฺชารินิติ กาสิกวตฺถโตปี อุตฺตมวตฺถชารินิฯ หสนฺตฺติติ
ปสฺสสถ ตาว ตฺมุหํ ทกฺขิณาย อํทํ ผลวิเสสนฺติ ปกาสนวเสน
หสมานา วิมานโต นิกฺขมิฯ

อถ เต วาณิชา เอวํ ปจฺจกฺขโต ปุณฺณผลํ ทิสฺวา
อจฺจนริยพฺภุตฺตจิตฺตชาตา ตสฺมี อฺปาสเก สยฺชาตการวพฺพหฺมานา
กตฺตชฺลิสฺสํ ตํ ปยฺรูปาสีสุ โสปีเต ชฺมมกถาย ภฺยโยโส

มตตาย ปสาเทตวา สรณสุ จ สีเสสุ จ ปติฏจาเปสิ ฯ

เต ตาย วิมานเปติยา กตกम्म

สุจิตฺตรูป รุจิร วิมาน เต ปภาสติ

เทเวเต ปุจฺจिताจิกข กิสฺส กम्मสฺสิทํ ผลนฺติ

อิมาย คาถาย ปุจฺจีสฺส ฯ

ตตฺถ สุจิตฺตรูปนฺติ หตฺถิอฺสฺสอิตฺติปริสทาทิวเสน เจว
มาลาอम्मตตากมฺมาทิวเสน จ สุฏฺฐุ วิหิตฺติจฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
รมณียํ ทสฺสนิยํ ฯ กิสฺส กम्मสฺสิทํ ผลนฺติ กิทิสฺส กम्मสฺส
กี ทานมยสฺส อุทาทุ สีลมยสฺส อิทํ ผลนฺติ อตฺถโธ ฯ

สา เตหิ เอว ปุจฺจจา มยา กตฺสฺส ปฺริตฺตกสฺส
กฺสฺสทกम्मสฺส ตาว อิทํ ผลํ อกฺสฺสทกम्मสฺส ปน อายตี นิรเย
เอทิสํ ภวิสฺสตีติ ตทฺทกฺกํ อจิกฺขนฺตี

ภิกฺขุโน จรมานสฺส โทณฺนิมฺมชฺชณี อิทํ

อทาสี อฺชฺชกฺตสฺส วิปฺปสฺสนนฺน เจตฺสา ฯ

ตสฺส กम्मสฺส กฺสฺสทสฺส วิปากํ ทิฆมนฺตร

อนฺนโกมิ วิมานสฺมี ตลฺลจ ทานิ ปฺริตฺตกํ ฯ

อุทฺธ จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต กาลํกิริยา ภวิสฺสตี

เอกนฺตกฏกํ โฆริ นิรยํ ปฺปติสฺสทํ ฯ

จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต วิภตฺตํ ภาคโส มิติ

อโยปการปริยนฺตํ อยฺสา ปฏิกฺขชฺชิตํ ฯ

เล่มที่ 24 ขลฎาฎียเวตีวตถุณณนา หน้ 73

ตสส อโยมยา ฎุมิ	ชลิตา เตชสา ยุตตา
สมนุตตา โยชนสดี	ผริตวา ติฎุจติ สพุพทา ๑
ตตถาห้ ทีฆมทฐานัน	ทุกขั เวทิสส เวทนัน
ผลลจ ปาปกมมสส	ตสมา โสจามห้ ฎุสนติ

กาถาโย อภาสิ ๑

ตตถ ฎิกขุโน จรमानสสาติ อลลตตรสส ฎินนุกิเลตสส
ฎิกขุโน ฎิกขาย จรนตสส ๑ โทณนิมมชชนินนติ วิสสนทมานเตล
ปิลลฎากั ๑ อชฎตสสาติ จิตตชิมหวงกฏฎิลภาวกรานัน กิเลसानัน
อภาเวน อชฎาเวปตตสส ๑ วิปสสนนเนน เจตสาติ กมมผลสทฐาย
สฎุจ ปสสนนเนน จิตเตน ๑

ทีฆมนตตรนติ มกาโร ปทสนนธิกโร ทีฆอนตตรัน
ทีฆกาลนติ อตถโถ ๑ ตลจ ทานิ ปรีตตกนติ ตลจ ปุณณผล
วิปกถวิปากตตตา กมมสส อิทานิ ปรีตตกั อปปาวเสสสัน จิเรเนว
อิโต ฎวิสสามีติ อตถโถ ๑ เตนาห อุทฐัน จตฺหิ มาเสหิ
กาลัน กิริยา ฎวิสสตีติ ๑ จตฺหิ มาเสหิ อุทฐัน จตฺนุนัน มาसानัน
อูปริ ปณจเม มาเส มม กาลันกิริยา ฎวิสสตีติ ทสเสติ ๑
เอกนตตกฏกนติ เอกนเตเนว อนิฎจณผลสสายตติกภาวโต
เอกนตตทกขนติ อตถโถ ๑ โฆรนติ ทารุณัน ๑ นีรยนติ
นตถิ เอตถ อโย สุนนติ กตฺวา นีรยนติ ลทฐนนามัน นรกั ๑
ปปตีสสหนติ ปปตีสสามิ อห้ ๑ นีรยนติ เจตถ อวีจิมทานีรยสส

อธิปเปตตทา ตัม สรูปโต ทสเสตุ จตูกถณณนติ อาทิมหา ฯ
ตตถ จตูกถณณนติ จตูกโกณัม ฯ จตุทวารนติ จตุส ทิสาสู
จตุหิ ทวารเหหิ ยุตตัม ฯ วิภตตณนติ สญฺญู วิภตตัม ฯ ภาคโสติ
ภาคโต ฯ มิตนฺติ ตฺลิต्तัม ฯ อโยปการปริยตฺตณนติ อโยมเยน
ปการเรน ปริกฺขิตตัม ฯ อยสา ปฏิกฺขชิตนฺติ อโยปฏฺเณเนว อฺปริ
ปีหิต्तัม ฯ

เดชสา ยุตาคิ สมฺนตโต สมฺภูจิตฺตชาเลน มหา อคฺคินา
นिरฺนตฺตร สมายุตฺตชาลา ฯ สมฺนตฺตา โยชนสตฺตณนติ เอวํ ปน
สมฺนตฺตา พหิ สพฺพทิสาสู โยชนสตฺตํ โยชนานํ สตฺตัม ฯ สพฺพทาทิ
สพฺพทาลัม ฯ ฝริตฺวา ติฏฺฐตฺติติ พยาเปตฺวา ติฏฺฐจฺติ ฯ ตตฺถตฺติ
ตสฺสมี มหानิรเย ฯ เวทิสฺสนฺติ เวทิสฺสामी อนฺนภวิสฺสामी ฯ ผลยจ
ปาปกมฺมสฺสาคิ อิทํ อีทิสํ ทุกฺขานุกฺขานํ มยา เอว กตฺตส
ปาปสฺส กมฺมสฺส ผลนฺติ อตฺถโธ ฯ

เอวํ ตาย อตฺตนา กตฺกมฺมผล อายตี เนรยิกภเย จ
ปกาสิตฺเต โส อฺปาสโก กรุณาสลฺลจิตฺตมานโส หนฺทสฺสาหํ
ปตฺติฏฺฐา ภเวยฺยนฺติ จินฺตเตตฺวา อาห เทวเต ตวํ มยฺหิ เอกสฺส
ทานวเสน สพฺพกามสมิทฺธา อฺพารสมฺปตฺติยุตฺตา ชาตา ฯ
อิทานิ ปน อิมสฺส อฺปาสกานํ ทานํ ทตฺวา สตฺถ จ กุณ
อนฺนสฺสริตฺวา นิรยฺอุปตฺติโต มุจฺจิสฺสสฺสีติ สา เปตี ภูทฺตฺตฺตฺตา
สาธฺตฺติ วตฺวา เต ทิพฺพเพน อนฺนปानเนน สนฺตปฺเปตฺวา ทิพฺพานิ

เล่มที่ 24 ขลลาฎิยเปตีวตถุวณณา หน้า 75

วตถุธานี นานาวิธานี รตนาณี จ อทาสี ภควนตถุจ อุททิสสุ
ทิพพิ ทุสสุยัค เตสั หตถเถ ทตวา อถุถตรา ฆนเต วิมานเปตี
ภควโต ปาเท สิริสา วนุทตีตี สวตถึ ฆนตวา สตถาริ
มม วจเนน วนุทถาตี วนุทถนถุจ เปเสตี ตถุจ นาวิ อตถโน
อิทธานุภาเวน เตหิ อิจฉิตปฏฐัน ตั ทิวสเมว อุปนเสตี ฯ

อถ เต วาณิชา ตโต ปฏฐันโต อนุกุกเมน สวตถึ
ปตวาเซตวันิ ปวิสิตวา สตถุ ตั ทุสสุยัค ทตวา วนุทถนถุจ
นิเวเทตวา อาทิตโต ปฏฐาย ตั ปวตถึ ภควโต อาโรเจตุ ฯ
สตถา ตมตถึ อตถุปตถึ กตวา สมปตถปิริสาย วิคถาเรน
ธมมึ เทเสตี ฯ สา เทสณา มหาชนสสุ สวตถึกา ชาตา ฯ
เต ปน อุปาสกา ทุติยทิวเส พุทฐปมมุขสสุ ภิกขุสงฆสสุ
มหาทานิ ทตวา ตสสา ทกขินิ อาทิสึสุ ฯ สา จ ตโต
เปตโลกโต จวิตวา วิวัชรตทวิขุโขติเต ตาวตีสภวเน
กนกวิมานเ อจจรราสหสสุปิริวารานิ พุทตถึตีตี ฯ

ขลลาฎิยเปตีวตถุวณณา นิฎฐิตา ฯ

นาคเปตวตถวณณา

ปุโรโต ว เสเตน ปเลติ หตถินาติ อิทํ สตถริ เขตวเน
วิหรนุเต เทว พุราหุณเปเต อารพภ วุคฺคํ ฯ

อายุสฺมา กิร สงฺกิจฺโจ สตถวสฺสโก ขุรคฺเคยว อรหตฺตํ
ปตฺวา สามณฺเฐมฺมิมํ จิตฺตํ ตีสมตฺเตหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ
อรณฺยตเน วสนฺโต เตสํ ภิกฺขุณํ ปณฺจณฺนํ โจรสฺตานํ หตฺถโต
อากตฺตํ มรณฺมปี พาทิตฺวา เต จ โจเร ทเมตฺวา ปพฺพาเขตฺวา
สตถุ สนฺติกํ อคฺมาสิ ฯ สตถา เตสํ ภิกฺขุณํ ฆมฺมํ เทเสสิ ฯ
เทสนาวसानเ เต ภิกฺขุ อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺสุ ฯ ออายุสฺมา
สงฺกิจฺโจ ปริปฺณณวสฺโส ลทฺฐปสมปโท เตหิ ปณฺจหิ ภิกฺขุสฺเตหิ
สทฺธิ พาราณสี คนฺตฺวา อธิปตเน วิหาสิ มนุสฺสา เณรสฺส
สนฺติกํ คนฺตฺวา ฆมฺมํ สุตฺวา ปสนฺนมานสา วิธิปฺปฏิปาฏิยา
วคฺควคฺคา หุตฺวา อากนฺตฺกทานํ อทฺถุ ฯ ตตฺถ อณฺยตโร
อุปาสโก มนุสฺเส นิจฺจกตฺเต สมาทเปสิ เต ยถาพลํ นิจฺจกตฺตํ
ปฏฺฐเปสิ ฯ

เตน จ สมเยน พาราณสียํ อณฺยตฺรสฺส มิจฺฉาทิฏฺฐจิกฺขุสฺส
พุราหุณฺสฺส เทว ปุคฺคา เอกา จ ธีตา อเหตุํ ฯ เตสุ
เชฏฺฐปุคฺคโต ตสฺส อุปาสกสฺส มิตฺโต อโหสิ ฯ โส ตํ กเหตุวา
อายุสฺมโต สงฺกิจฺจสฺส สนฺติกํ อคฺมาสิ ฯ อายุสฺมา สงฺกิจฺโจ
ตสฺส ฆมฺมํ เทเสสิ โส มุทฺจิตฺโต อโหสิ ฯ อถ นํ

เล่มที่ 24 นาคเปตวตถวณณา หน้า 77

โส อุปาสโก อหา ตวั เอกสส ภิกขุโน นิจจกตตํ เทหิติ ฯ
อนาจิณณํ อมหากํ พุราหุมนานํ สมณานํ สกยปุตฺติยานํ
นิจจกตฺตทานํ ตสฺมา นานํ ทสฺสามิติ ฯ ก็ มยฺหมปิ กตฺตํ น
ทสฺสตีติ ฯ ถถํ น ทสฺสามิติ อหา ฯ ยทิ เอวํ ยํ
มยฺหํ เทสิ ตํ เอกสส ภิกขุสฺส เทหิติ ฯ โส สาธฺวติ
ปฺปฏิสฺสณฺนิตฺวา ทุติยทิวเส ปาโถว วิหารํ คนฺตฺวา เอกํ ภิกขุ
อาเนตฺวา โภเชสิ ฯ

เอวํ อจฺจนฺเต กาเล ภิกขุณํ ปฺปฏิปตฺตี ทิสฺวา ชมฺมมฺลจ
สฺสณฺนิตฺวา ตสฺส กนิฏฺฐภาตา จ ภิกิณี จ สาสเน อภิปฺปสนฺนา
ปฺปญฺญกมฺมรตา จ อเหตุํ ฯ เอวํ เต ตโย ชนา ยถาวิภา
ทานานิ เทนฺตา สมณพุราหุมนฺเ สกฺกริสฺสุ คุรุ คุริสฺสุ มาเนสิ
ปฺปุเชสิ มาตาปิตโร ปน เนสิ อสฺสทฺฐา อปฺปสนฺนา
สมณพุราหุมนฺเสุ อการวา ปฺปญฺญกิริยาย อนาทรา อจฺจนฺตฺิกา
อเหตุํ ฯ เตสิ ธีตฺริ ทาริกํ มาตุลปฺตฺตสฺส อตฺถาย ฌาตกา
วาเรสิ ฯ โส จ อายสฺมโต สฺงกฺจจฺสฺส สนฺติเก ชมฺมํ สฺตฺวา
สํเวคชาโต ปพฺพชิตฺวา นิจฺจํ อตฺตโน มาตุ เกหํ ภูณฺชิตฺุ
คจฺจติ ฯ ตํ มาตา อตฺตโน ภาตุ ธีตฺาย ทาริกาย ปโลเกติ ฯ
เตน โส อุกฺกณฺจิติ หุตฺวา อุปฺชฌายํ อุปฺสฺงกมิตฺวา อหา
อุปฺปพฺพชิตฺสํมํ ภูนฺเต อนุชานาถ มนฺติ ฯ อุปฺชฌาโย ตสฺส
อุปฺนิสฺสยสมฺปตฺตี ทิสฺวา อหา สามเณร มาสมตฺตํ อากเมหิติ ฯ

โส สาธูติ ปฏิสสุณิตวา มาเส อติกกนุเต ตเถว อาโรเจสิ ฯ
 อูปรชฌาโย ปุณ อพุตมมาสิ อากเมหิติ อาห ฯ อพุตมมาเส
 อติกกนุเต ตเถว วุตเต ปุณ สตุตทาหิ อากเมหิติ อาห ฯ
 โส สาธูติ ปฏิสสุณิ ฯ อถ ตสฺมี อนฺโตสตุตทาเห สามเณรสฺส
 มาตุลานิยา เกหิ วินญฺจจฺจนฺนํ ชินฺณํ ทุพฺพลกฺกุณฺ्
 วาตวสฺสาภิหิตํ ปรีปติ ตตฺถ พุราหุมนฺโณ พุราหุมนฺนิ เทว
 ปุตฺตา ชีตา จ เกเหณ อชฺโฆตฺถตา กาลิ อภิสุ ฯ เตสุ
 พุราหุมนฺโณ พุราหุมนฺนิ จ เปตโยนิยํ นิพฺพตฺตีสุ เทว ปุตฺตา
 ชีตา จ ภูมฺมเทเวสุ ฯ เตสุ เชฏฺจปุตฺตสฺส หตฺถิยานํ นิพฺพตฺติ ฯ
 กนิญฺจสฺส อสฺสตรโร โถ ชีตาย สุวณฺณสิวิกา ฯ พุราหุมนฺโณ
 จ พุราหุมนฺนิ จ มหนฺเต มหนฺเต อโยมฺกฺกเร คเหตุวา อณฺณมณฺณํ
 อาโกญฺเณติ อภิหตฺถจฺจานสฺส มหนฺตา มหนฺตา ฃญฺปฺปมาณา
 คณฺหา อุกฺกหิตฺวา มุหุตฺเตเนว ปจิตฺวา ปรีเภทปฺปุตฺตา
 โหนฺติ ฯ เต อณฺณมณฺณสฺส คณฺเฑ ผาเลตฺวา โโกธาภิภูตา
 นิกฺกรณฺมา ผรฺสวจเนหิ ตชฺเชนฺตา ปุพฺพลโหหิตํ ปิวฺนฺติ น
 จ ติตฺตี ปฏฺธิกนฺติ ฯ

อถ สามเณโร อุกฺกณฺจาทิภูโต อูปรชฌายํ อูปรสงฺกมิตฺวา
 อาห ภนฺเต มยา ปฏฺธิญฺจาทิวสา วิตฺติวตฺตา เกหิ คมิสฺสามิ
 อุนฺชานาถ มนฺติ ฯ อถ นํ อูปรชฌาโย อญฺจํคเต สุริเย
 กาลปฺกขจาทฺทหฺสียา ปวตฺตมานาย เอหิติ วตฺวา อิติปตน-

วิหารสส ปิฏฐิปสเสน โถกั คนตววา อฏฐาสิ ๗ เตน จ
สมเขน เต เทว เทวปุตตา สทฐี มนุติ ๗ อถ นั อุปชฌาโย
อฏฐจกเต สุริเย กาลปกุขจาทุทฐิสยา ปวตตมานาย เอหิติ
วตวา อธิปตนวิหารสส ปิฏฐิปสเสน โถกั คนตววา อฏฐาสิ ๗
เตน จ สมเขน เต เทว เทวปุตตา สทฐี ภคินียา เตเนว
มกเคน ยกษสมาคมัม สมภาเวตุ คจจณนุติ ๗ เตสั ปน มาตาปิตโร
มกคหตถา ผรสุวาจา กาพรูปา อากุลาकुलฐฐปติตเกสภารา
อคคิททตถตถาลกษนุชสทิสยา วิคคิตปพพโลหิตา วิคคิตคตถา อติวिय
เชคจจณวิภจจทสสนา เต อนุพนนุติ ๗

อถายสุมา สงกัจโจ ยถา โส สามเณโร เต สพเพ
คจจณนุเต ปสสตี ตถารูปี อิทฐาภิสงขาริ อภิสงขริตววา
สามเณริ อหา ปสสตี ตวั สามเณร อิเม คจจณนุเตติ ๗
อาม ภนุเต ปสสามีติ ๗ เตนหิ อิเมหิ กตคกมัม ปฏฐิปุจจาทิ ๗
โส หตถิตยานาทีหิ คจจณนุเต อนุกุกเมน ปฏฐิปุจจนิ เต อहांสุ
เย ปจจโต เปตา อากจจณนุติ เต ปฏฐิปุจจาทิ ๗ สามเณโร
เต เปเต คาทาหิ อชฌภาสิ

ปุโรโต ว เสเตน ปเลติ หตถิตินา
มชฌเม ปน อสสตรिरเถน
ปจจจา จ กณณวา สิวิกาย นียติ
โอภาสยนุติ ทส สพพโส ทิสยา ๗

ขุททกนิกายภูทกเถร เวทวคฤวณณา (ปรมตถที่ปนี) - หน้าที่ 80
เล่มที่ 24 อูรควคฤวณณา หน้า 80

คุมเห ปน มุคฺครหตฺถปาณโน
รฺุทฺมฺชา ฉินฺนปภินฺนคตฺตา
มนุสฺสฏฺฐา กิมกตฺถ ปาปี
เยนณฺณมณฺณสฺส ปีวถ โลหิตนฺติ ฯ

ตตฺถ ปฺรโตติ สพฺพปมฺมํ ฯ เสเตนาติ ปณฺฑเรน ฯ ปเลตฺติ
คจฺฉติ ฯ มชฺเช ปนาติ หตฺถิ อารุพฺพหฺสฺส สิวิกิ อารุพฺพหฺาย
จ อนฺตเร ฯ อสฺสตรฺเรนาติ อสฺสตรฺเรยฺยคฺเตน เรน ปเลตฺติ
โยชนา ฯ นียตฺติ วหฺยติ ฯ โอภาสยฺนฺติ ทส สพฺพโส ทิสาคิ
สพฺพโต สมฺนตฺโต สพฺพวา ทส ทิสา อตฺตโน สรฺรปฺภาหิ
วตฺถาภรณาทิปฺภาหิ จ วิชฺโชตยมาณา ฯ มุคฺครหตฺถปาณโนติ
มุคฺครา หตฺถสงฺขาเตสฺส ปาณิสฺส เยสฺ เต มุคฺครหตฺถปาณโน ฯ
ภูมิสณฺหกรณฺียาทิสฺส ปาณิวาหารสฺส ลพฺภมานตฺตา หตฺถสทฺเทน
ปาณิ เอว วิเสสฺสิตฺโต ฯ ฉินฺนปภินฺนคตฺตาติ มุคฺครปฺปหารเณ
ตตฺถ ตตฺถ ฉินฺนปภินฺนสรฺรรา ฯ ปีวถาติ ปีวถ ฯ

ปฺรโตว โย คจฺฉติ กุณฺชเรณ
เสเตน นาเคน จตฺถกฺกเมน
อมฺหาก ปฺตฺโต อหุ เชฏฺฐโก โส
ทานานิ ทตฺวาน สฺขี ปโมทติ ฯ

โย โส มชฺเฒ อสฺสตรีรเถน
จตุพฺภิ ยุตฺเตน สุวคฺคิเตน
อมฺหาก ปฺุโต อหุ มชฺฌิม โส
อมจฺฉรี ทานปตี วิโรจติ ฯ
ยา สา จ ปจฺจนา สีวิกาย นียติ
นารี สปลฺลว มิคมนฺทโลจนา
อมฺหาก ชีตา อหุ สา กนิฏฺฐิกา
ภากทฺตภาเคน สุจี ปโมทติ ฯ
เอเต จ ทานานิ อํสุ ปุพฺเพ
ปสนฺนจิตฺตา สมณพฺราหฺมณานํ
มยํ ปน มจฺฉรีโน อหุมฺห
ปรีภาสกา สมณพฺราหฺมณานํ
เอเต จ ทตฺวา ปรีจายนฺติ
มยญฺจ สฺสสาม นโฬว ฉินฺโนติ ฯ

ตตฺถ ปฺุโตว โย คจฺฉตีติ อิมสํ คจฺฉนฺตํ โย
ปฺุโต คจฺฉติ ฯ โยโส ปฺุโต คจฺฉตีติ วา ปาโจ ฯ
ตสฺส โย เอโส ปฺุโต คจฺฉตีติ อตุโถ ฯ กุญฺชเรนาติ กุ
ปจฺวี ชีรยติ กุญฺเชสุ วา รมติ จรตีติ กุญฺชโรติ ลทฺธนาเมน
หตฺถินา ฯ นาคเณนาติ นาสฺส อคมนียํ อนภิกฺขวนียํ อตฺถีติ
นาโค เตน นาคเณ ฯ จตฺถกฺกเมนาติ จตฺถปฺปเทน ฯ เชฏฺฐโกติ

ปุพฺพไซ ฯ

จตุพฺภีติ จตุหิ อสฺสตรึหิ ฯ สุวคฺคิตินาติ สุนฺทรคมเนน
จาตุรคมเนน ฯ มิคมนฺทโลจนาติ มิคี วिय มนฺทกฺขิกา ฯ
ภากทฺตภาเคนาติ ภากสฺส อทฺตภาเคน อตฺตนา ลทฺธโกฏฺฐาสโต
อทฺตภากทานเนน เหตุฏฺฐเตน ฯ สุชิตฺติ สุชินี ฯ ลิงฺควิปฺลลาเสน
เหตฺติ วุตฺติ ฯ

ปริภาสกาติ อุกโกสกา ฯ ปริจารยณฺตีติ ทิพฺเพสุ กามคฺเณสุ
อตฺตโน อินฺทฺริยานิ อิตฺโต จิตฺโต จ ยถาสฺมึ จาเรนฺติ ปริชเนหิ
วา อตฺตโน ปุณฺณานุกาวันิสฺสนฺเทน ปริจริยํ กาเรนฺติ ฯ มยฺยจ
สุสฺสาม นโฬว ฉินฺโนติ มยฺ ปน ฉินฺโน อาตเป จิตฺโต
นโฬว วिय สุสฺสาม ขุปฺปิปาสาหิ อณฺณมณฺณํ ทณฺทาภิฆาเตหิ
จ สุกฺขา วิสุกฺขา ภวามาติ ฯ

เอวํ อตฺตโน ปาปํ สมฺปเวเตตฺวา มยฺ คฺยหํ
มาตุลมาตุลานิโยติ อาจิกฺขิสฺสุ ฯ ตํ สุตฺวา สามเณโร
สยฺชาตสฺสเวโค เอวรฺูปานํ กิพฺพิสการินํ กถํ นุ โข โภชนานิ
สฺยฆณฺตีติ ปุจฺจนฺโต

กึ คฺมุหากํ โภชนํ กึ สยานํ
กถญจ ยาเปถ สุปาปธมฺมิโน
ปหฺตโกเคสุ อนปฺปกเส
สฺมึ วิวาธาย ทุกฺขชฺช ปตฺตาติ

อิมิ คาลมาห ฯ

ตตถ กิ ตุมหากิ โภชนนุติ กิทิสิ ตุมหากิ โภชนิ ฯ
กิ สยานนุติ กิทิสิ สยนิ ฯ กิ สยานาติ เกจิ ปจฺจนุติ ฯ
กิทิสา สยนา กิทิสเส สยเน สยถาติ อตุโถ ฯ กถณจ
ยาเปถาติ เกน ปกาเรน ยาเปถ กถิ โว ยาเปถาติปิ
ปาโจ กถิ ตุมเห ยาเปถาติ อตุโถ ฯ สุปาปชรมมิโนติ
สุฏฺฐุ อติวีย ปาปชรมมา ฯ ปหุตโกเกสุติ อปรियนเตสุ อูพาเรสุ
โกเกสุ สนเตสุ ฯ อนุปฺปกเสติ น อปฺปกเส พหุสุ ฯ สฺขิ
วิราชายาติ สุขเหตุโน ปุณฺณสฺส อกรณน สฺขิ วิชฺชมิตฺวา
วิราเชตฺวา ฯ สุขสฺส วิราเชนาติ เกจิ ปจฺจนุติ ฯ ทุกฺขชฺช
ปตฺตฺตาติ อชฺช อิทานิ อิทิ เปตโยนิปริยาปนฺนํ ทุกฺขํ
อนุปฺปตฺตฺตาติ ฯ

เอวํ สามณฺเเรน ปุฏฺฐา เปตา เตน ปุจฺฉิตมตฺถํ
วิสุสฺสชฺเชนฺตา

อณฺณมณฺณํ วิชิตฺวาน ปิวาม ปุพฺพโลหิตํ
พหุํ ปิตฺวาน ธาตา โหม นจฺฉาติมฺหเส มยิ ฯ
อิจฺเจว มจฺฉา ปรีเทวยนฺติ
อทายกา เปจฺจ ยมสฺส จายิโน
เย เต วิทิจฺจ อธิคมฺม โภเก
น ภูณฺชเร นาปี กโรนฺติ ปุณฺณํ ฯ

เต ขุปปีปาสุปกตา ปรัตถ

ปจจลา จิริ ฉายเร ทยหมานา

กมฺมานิ กตฺวาน ทุขุฑฺธานิ

อนฺุโณนฺติ ทุกฺขํ กฏฺกปฺผลานิ ฯ

อิตฺตฺริ หิ ฌนํ ฌณฺณํ

อิตฺตฺริ อิช ฌีวิตฺ

อิตฺตฺริ อิตฺตฺโรโต ฌตฺวา

ทีปํ กยิราถ ปณฺทฺธิโต ฯ

เย เต เอวํ ปชานนฺติ

นรา ฌมฺมสฺส โกวิทฺทา

เต ทานเ นปฺมชฺชนฺติ

สุตฺวา อรหตฺ วโจติ

ปณฺจ คธา อภาสีสุ ฯ

ตตฺถ น ชาติา โหมาติ ชาติา สุหิตา ติตฺตฺตา น

โหม ฯ นจฺจลาทิมฺหเสติ น รุจฺจาม ฯ น รุจฺจํ อฺปฺปาเทม

น ตํ มยฺ อตฺตโน รุจฺจยา ปิวิสุสามาติ อตฺโต ฯ อิจฺเจวาติ

เอวเมว ฯ มจฺจา ปรีเทวยนฺตฺติ มยฺ วีย อณฺเณปี มนฺุสฺสา

กตฺกิปฺพิสา ปรีเทวณฺติ กนฺุทฺนฺติ ฯ อทายกาติ อทานสีลา

มจฺจริโน ฯ ยมฺสฺส จายิโนติ ยมโลกสฺสณฺเณเต ยมฺสฺส จานเ

เปตฺติวิสเย จานสีลา ฯ เย เต วิทิจฺจ อธิคมฺม โภเกติ

เย เต สมฺปติ อายตฺถจฺ สุขวิเสสฺวิธายเก โภเก วินฺทิตฺวา

ปฏฺฐิตฺวา ฯ น กฺุณฺชเร นาปี กโรนฺติ ปุณฺณณฺติ อเมห

วีย สยมฺปิ น กฺุณฺชนฺติ ปเรสฺส เทนฺดา ทานมยฺ ปุณฺณมฺปิ น

กโรนฺติ ฯ

เต ขุปปีปาสุปกตา ปรตถาติ เต สตถา ปรตถ ปรโลเก
เปตติวิสเย ชิมจณาปีปาสาภิกุตา หุตวา ๑ จิริ ฌายเร ทยหมานาติ
ขุทาทีเหตุเคน ทุกขคคินา อกตัม วัต อเมหิ กุสลัม กตัม
ปาปนติอาทีนา วัตตมาเนน วิปปฏิสสารคคินา ปริตยหมานา
ฌายนติ อนุตถุนนตีติ อตโถ ๑ ทุขุทธานีติ ทุกขวิปากานี ๑
อนุโณนติ ทุกขัม กฏกปผลานีติ อนิฏฐผลานี ปาปกมมมานี กตวา
จिरกาลัม ทุกขัม อาปายิกทุกขัม อนุภวนติ ๑

อิตฺตฺรณฺติ น จิรกาลญฺชยํ อนิจฺจํ วิปริณามธมฺมํ ๑
อิตฺตฺริ อิทฺ ชีวิตนฺติ อิทฺ มนุสฺสโลเก สตฺตฺตานํ ชีวิตมฺปิ
อิตฺตฺริ ปริตตฺตํ อปฺปกํ ๑ เตนาห ภควา โย จิริ ชีวติ
โส วสฺสสฺตํ อปฺปํ วา ภยฺโยติ ๑ อิตฺตฺริ อิตฺตฺรโต ฌตฺวาติ
ธนธณฺญาทีอุปกฺรณฺมฺ มนุสฺสสถานํ ชีวิตญจ อิตฺตฺริ ปริตตฺตํ ขณิกํ
น จริสฺสนฺติ ปญฺญา อปฺปริกขิตฺวา ๑ ทีปํ กยิราถ ปญฺชิตฺติ
สปลฺโย ปุริโส ทีปํ อตฺตโน ปติญฺจํ ปรโลเก หิตฺสุขาธิญฺจานํ
กเรยฺย ๑ เข เต เอวํ ปชานนฺตีติ เข เต มนุสฺสสถานํ โภคานํ
ชีวิตฺสฺส จ อิตฺตฺรภาวํ ยถาวโต ชานนฺติ เต ทานे สพฺพกถํ
นปฺปมชฺชนฺติ ๑ สุตฺวา อรหตฺตํ วโจติ อรหตฺตํ พุทฺธาทีนํ
อริยานํ วจนํ สุตฺวา สุตฺตตฺตาติ อตโถ ๑ เสสํ ปากฺกเมว ๑

เอวํ เต เปตา สามเณเรณ ปุญฺจา ตมตฺถํ อัจฺจิกขิตฺวา
มยฺ คฺคฺหํ มาตฺลมาตฺลานีโยติ ปเวเทสฺสุ ๑ ตํ สุตฺวา สามเณโร

ขุททกนิกายภูทกเถรคา เปตวคฤวณณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 86
เล่มที่ 24 อรรถกถาคฤวณณนา หน้า 86

สยชาติสัเวโค อุกกณฺจํ ปฏิวินเทตฺวา อุปชฌายสฺส ปาเทสุ
สิรสา นิปตฺติวา เอวมาห ยํ ภนฺเต อนุกมฺปกเนน กรณียํ
อนุกมฺปํ อุปาทาย ตํ เม ตุมฺเหหิ กตํ มหตา วตฺมฺหิ
อนตฺตปาตโต รกฺขิตฺวา น ทานิ เม ฆรราวาเสน อตฺถโธ
อภิรมิสฺสามิ พุรฺหมจฺริยวาเสตี ๑ อถายสฺมา สงฺกิจฺโจ ตสฺส
อชฌาสนานฺรूपํ กมฺมฏฺฐานํ อจฺจิกฺขิ โส กมฺมฏฺฐานํ
อนฺยชฺชนฺโต นจฺริสฺเสว อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ ๑ อถายสฺมา ปน
สงฺกิจฺโจ ตํ ปวตฺตี ภควโต อโรเจตี ๑ สตฺถา ตมตฺถํ
อตฺตูปตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย วิตฺถาเรน ฌมฺมํ เทเสตี ๑
สา เทสนา มหาชนสฺส สาคฺติกา อโหสีตี ๑

นาคเปตวคฤวณณนา นิฏฺฐิตา ๑

อรรคเวทวตถวณณนา

อรรคเว ทจ ชินณนติ อิท สตถา เขตวเน วิหรนุโต
อณณตริ อูปาสกั อารพุก กเถสิ ฯ

สาวตถุธิยั กิร อณณตรสส อูปาสกสส ปุตุโต กาลมกาสิ ฯ
โส ปุตุตมรณเหตุ ปริเทวโสภสมาปนุโน พหิ นิกขมิตวา กิณจิ
กมมึ กาคู อสกุโกนุโต เกเหเยว อฏฐาสสิ ฯ อถ สตถา
ปจจุสเวลายั มหากรณาสมาปตติโต วุฏฐาย พุทฐจกขุณา
โลกั โวลเณนุโต ตั อูปาสกั ทิสวา ปุพพณหสมยั นิวาเสตวา
ปตตจิรมาทาย ตสส เกหิ กนตุวา ทวาเร อฏฐาสสิ ฯ อูปาสโก
จ สตถุ อากตภาวิ สุตวา สีนั อฏฐาย กนตุวา ปจจุคคมณั
กตุวา หตถโต ปตตั กเหตุวา เกหิ ปเวเสตวา อาสนั ปณณเวทวา
อทาสิ นิสีทิ ภควา ปณณตเต อาสนเน อูปาสโกปิ ภควนุตติ
วณุทิตวา เอกมณุตติ นิสีทิ ฯ ตั ภควา กิ อูปาสก โสภปเรโต
วिय ทิสสตีติ อห ฯ อาม ภควา ปิโย เม ปุตุโต กาลกโต
เดนาหิ โสภามิติ ฯ อถสส ภควา โสภวิโนทนั กโรนุโต
อรรคชาตกั กเถสิ ฯ

อตีเต กิร กาสิรฎฐเจ พาราณสิยั ฐมมปาลั นาม
พราหุณณกุลั อโหสิ ฯ ตตถ พราหุณโณ พราหุณณิ ปุตุโต
ฐิตา สุนิสสา ทาสีติ อิเม สพเพปิ มรณานุสสตีภวานาภิตตา
อहेสิ ฯ เตสุ โย เกหโต นิกขมติ โส เสสชเน โอวทิตวา

นัรเปกขโว นัภขมตึ ๑ อถกทิวสั พุรหุมโณ ปุตุเตน สทุธิ
ฆรโต นัภขมิตวา เขตตั คนตุวา กสตี ปุตุโต สุกขตึณ-
ปณณกฏจانی อาลิมุเปตี ๑ ตตุเถโก กณหสปปุโป ทาหภเยน
รูกขสุสิริโต นัภขมิตวา อิมั พุรหุมณสสุ ปุตุตั ทัสสิ โส
วิสเวเคน มุจฉิตโต ตตุเถว ปรีปตีตุวา กาลกโต สกโก เทวราชา
หตุวา นัพพตตี ๑ พุรหุมโณ ปุตุตั มตั ทิสวา กมมุนตสมีเปน
คจณนตั เอกั ปรีสิ อเวมาห สมม มม ฆริ คนตุวา
พุรหุมณั เอวั วเทหิ นุหัยิตวา สุกขวตถนัวตถา เอกสสุ
ภตตั มาลาคนุธาทีนั จ คเหตุวา ตูริตั อาคจณตตี ๑ โส ตตุถ
คนตุวา ตถา อาโรเจสิ เกหชนปี ตถา อกาสิ ๑ พุรหุมโณ
นุหัตวา ภุขชิตวา วิลิมปีตุวา ปรีชนปรีวโต ปุตุตสสุ สริริ
จิตกั อาโรเปตุวา อคคิ ทตุวา ทารูกขนธั ทนุโต วิย
นัสิโสโก นัสนุตาโป อนัจจสณณั มนสิกรโนโต อฏจาสิ ๑
อถ พุรหุมณสสุ ปุตุโต สกโก หตุวา นัพพตตี ๑
โส จ อมุหากั โพธิสตุโต อโหสิ ๑ โส อตตโน ปูริมชาติ
กตปุนณณจ ปจจเวกขิตวา ปิตริ ฅาตเก จ อนุกมุปมาโน
พุรหุมณวเสน ตตุถ อาคนตุวา ฅาตเก อโสจณเต ทิสวา
อมุโก มิกั ฅาเปถ อมุหากั มัส เทถ ฅาโตมุหิติ อาห ๑
น มิโค มนุสโส พุรหุมณตติ อาห ๑ กิ ตุมุหากั ปจจตถิโก
เอโสติ ๑ น ปจจตถิโก อูเร ชาโต โอรโส มหาคณวโนโต

เล่มที่ 24 อธิกเปตวตถวณณา หน้า 89

ตรุณปุตุโตติ อาห ๑ กิมตถิ ตุมเห ตถารูเป कुณวติ ตรุณปุตุเต
มเต น โสจถาติ ตํ สุตวา พุราหุมโณ อโสจนการณํ
กถนุโต

อูโรคว ตจํ ชินณํ หิตฺวา คจฺจติ สนฺตํ
เอวํ สรีเร นิพุโके เปเต กาลกเต สติ ๑
ททยหมานน ชานาติ ฌาตีนํ ปริเทวิตํ
ตสฺมา เอตํ น โรทามิ กโต โส ตสฺส ยา คตีติ

เทว คธา อภาสี ๑

ตตฺถ อูโรคติ อูเรน คจฺจตีติ อูโร ๑ สปฺปเสตํ
อธิวณํ ๑ ตจํ ชินณนฺติ ชชฺชรภาเวน ชินณํ ปฺราณํ อตฺตโน
ตจํ นิมนฺมกํ ๑ หิตฺวา คจฺจติ สนฺตํนฺติ ยถา อูโร อตฺตโน
ชินณตจํ รุกฺขนฺตเร วา กญฺจนฺตเร วา มุลนฺตเร วา
ปาสาณนฺตเร วา กญฺจุกํ โอมุญฺจนฺโต วिय สรีโรโต โอมุญฺจิตฺวา
ปหาย นจฺจเทตฺวา ยถากามํ คจฺจติ เอวเมว สํสาเร
ปริพฺภมฺนฺโต สตฺโต ปฺราณสฺส กมฺมสฺส ปริกฺขิณฺตฺตา ชชฺชรีภูตํ
สํ ตํ อตฺตโน สรีโร หิตฺวา คจฺจติ ยถากมฺมํ คจฺจติ
ปฺนพฺภวเสน อุปฺปชฺชตีติ อตฺโต ๑ เอวณฺติ ททยหมานํ ปุตฺตสฺส
สรีโร ทสฺเสนฺโต อาห ๑ สรีเร นิพุโकेติ อสฺส วिय อญฺเณสมฺปิ
กายเอวํ โภควิริหิตे นีรตฺถเก ชาเต ๑ เปเตติ आयุสฺสมา-
วิญฺญาณฺโต อปฺคเต ๑ กาลกเต สตีติ มเต ชาเต ๑ ตสฺมาติ

ยสุมา ทยฺหมาโน กาโย อเปตวิญญาณตฺตา ทาหทุกฺขํ วย
ฉาตีนํ รุทิตํ ปรีเทวิตมฺปิ น ชานาติ ตสฺมาเอตํ มม
ปฺคฺคตํ นิมิตฺตํ กตฺวา น โรทามิ ฯ คโต โส ตสฺส ยา
คตฺตีติ ยทิ มตสฺส ตฺตา น อจฺฉิขฺชนฺติ มตสฺส ปน กโตกาตสฺส
กมฺมสฺส วเสน ยา คติ ปาฏิกงฺขา ตํ จฺติอนนฺตรเมว คโต ฯ
โส น ปฺริมฉาตีนํ รุทิตํ ปรีเทวิตํ วา ปจฺจาสิตฺติ นาปี
เยภฺยเยน ปฺริมฉาตีนํ รุทิตฺเตน กาจิ อตฺถสิทฺธิตี อธิปฺปาโย ฯ
เอวํ พฺราหฺมณฺเณน อตฺตโน อโสจฺนการณฺเณ กถิตฺเต
ปรียายมนสิการโกสฺสเล ปกาสิเต พฺราหฺมณฺรูปํ สกฺโก
พฺราหฺมณฺณี อหา อมฺมํ ตฺยฺหํ โส มโต ก็ โหตีติ ฯ ทส มาเส
กฺจฺฉิณา ปรีหริตฺวา ถณฺณํ ปาเยตฺวา หตฺถปาเท สณฺจเปตฺวา
สํวทฺธิโต ปฺคฺคโต เม สามิตฺติ ฯ ยทิ เอวํ ปีตา ตาว ปฺริสภาวน
มา โรทตฺต มาตฺต นาม หทฺยํ มฺหุทํ ตฺวํ กสฺมา น โรทสิตี ฯ
ตํ สฺสฺตฺวา สฺวา อโรทนการณฺณํ กถนฺตฺติ
อนพฺภิโต คโต อากา นานุญฺญาโต อิตฺโต คโต
ยถาคโต ตถาคโต ตตฺถ กวา ปรีเทวนา ฯ
ทยฺหมาโน น ชานาติ ฉาตีนํ ปรีเทวิตํ
ตสฺมาเอตํ น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คตฺตีติ
คธาทฺวยมาห ฯ
ตตฺถ อนพฺภิโตติ อนวฺหาโต เอहि มยฺหํ ปฺคฺคตภาวํ

เล่มที่ 24 อรรถเปตวตถวณณา หน้า 91

อุปลจจณาติ เอวํ อปกโกสิโต ฯ ตโตติ ยตถ ปุพเพ จิต
ตโต ปรโลกโต ฯ อากาติ อากณฺธิ ฯ นานฺณญาโตติ อนนฺมโต ฯ
คจฺจ ตาต ปรโลกนฺติ เอวํ อเมหฺหิ อวิสุสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อิธโลกโต ฯ คโตติ อปคโต ฯ ยถาคโตติ เยนากาเรน
อากโต อเมหฺหิ อนพฺภิโต เอว อากโตติ อตฺถโต ฯ ตถา
คโตติ เตนวากาเรน คโต ฯ ยถา สกเนว กมฺมุนา อากโต
ตถา สกเนว กมฺมุนา คโตติ ฯ เอเตน กมฺมสฺสกตํ ทสฺเสตี ฯ
ตตฺถ กา ปรีทวนาติ เอวํ อวสวตฺติเก สํสารถฺตเต มรณํ
ปฺปฺปฺจ กานาม ปรีทวนา อยฺยตฺตา สา ปณฺณวตา อกรรมิยาติ
ทสฺเสตี ฯ

เอวํ พุราหฺมณิยา วจนํ สุตฺวา ตสฺส ภคินิ ปฺปฺจ
อมฺม ตฺยํ โส ก็ โหตีติ ฯ ภาทา เม สามิตี ฯ อมฺม
ภคินิโย นาม ภาคฺคฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สาปํ อโรทนการณํ กเถนฺตี

สเจ โรเท กิสา อสฺสํ ตตฺถ เม ก็ ผลํ ลียา
ถาติมิตฺตสฺสหฺชานํ ภิยฺโย โน อรตี ลียา ฯ
ทฺยหฺมาโน น ชานาติ ถาตีนํ ปรีเทวิตํ
ตสฺมาเอตํ น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คตีติ ฯ

คาลาทฺวยมาห ฯ

ตตฺถ สเจ โรเท กิสา อสฺสนฺติ ยทิ อํ โรเทยฺย

กิสา ปริสุทฺถสรีรา ภเวยฺย ฯ ตตฺถ เม ก็ ผลํ สียาติ
ตสฺมี มยฺหํ ภาตฺถ มรณนิมิตฺเต โรทเน ก็ นาม ผลํ โภ
อานิสฺสโร ภเวยฺย น เตน มยฺหํ ภาตฺถ โภ อากฺขณฺเอยฺย ฯ
นาปี โส เตน สุกฺคิ อากฺขณฺเอยาติ อธิปฺปาโย ฯ ภาตฺถิมิตฺต-
สุทฺถชานํ ภิกฺขุ โน อรตี สียาติ อมฺหากํ ภาตฺถินํ มิตฺตทานํ
สุทฺถชานนฺจ มม โสจเนน ภาตฺถ มรณทุกฺขโต ภิกฺขุโยปี อรตี
ทุกฺขเมว สียาติ ฯ

เอวํ ภิกฺขินฺยา วจันํ สุตฺวา ตสฺส ภริยํ ปุจฺฉนฺติ ตฺยฺหํ
โส ก็ โหตีติ ฯ ภตฺถา เม สามีติ ฯ ภทฺเต อิตฺถิโย
นาม ภตฺตริ สินฺหา โหนฺติ ตสฺมี จ มเต วิทฺวา อนาถา
โหนฺติ กสฺมา ตฺวํ น โรทสีติ ฯ สามี อตฺตโน อโรทนาการณํ
กเถนฺติ

ยถาปี ทารโก จนฺทํ อจฺจนฺตมนฺุโรทติ
เอวํสมฺปทเมเวตฺถ โย เปตฺตมนฺุโสจติ ฯ
ทฺยฺหามาโน น ชานาติ ภาตฺถินํ ปริเทเวตฺถ
ตสฺมา เอตํ น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คตีติ

คาถาทฺวยมาห ฯ

ตตฺถ ทารโกติ พาลทารโก ฯ จนฺทนฺติ จนฺทมนฺุทลํ ฯ
อจฺจนฺตนฺติ นภํ อพฺภุสฺสุกฺกมานํ ฯ อฺนุโรทตีติ มยฺหํ รกฺกํ
คเหตฺวา เทหีติ อฺนุโรทติ ฯ เอวํ สมฺปทเมเวตฺถนฺติ โย เปตฺ

เล่มที่ 24 อรรถเปตวตถวณณา หน้า 93

มตฺ อณุโสจติ ตสฺเสตฺ อณุโสจันฺ เหวํสมฺปทํ เหวรูปํ
อากาเสน คจฺจนฺตสฺส จนฺทสฺส คเหตุกามตาสทิสฺ อลพฺภ-
เนยฺยวตฺตฺตฺสมี อิจฺฉาภาวโศติ อธิปฺปาโย ฯ

เอวํ ตสฺส ภริยาย วจันฺ สุตฺวา ทาสี ปุจฺฉิ อมฺม
ตฺยหํ โส ก็ โหติติ ฯ อโย เม สามิติ ฯ ยทิ เอวํ
เตน ตฺวํ โปเถตฺวา เวยฺยาวจจํ การิตา ภวิสฺสสิ ฯ ตสฺมา
มณฺเณ สฺมุตฺตาทํ เตนาติ น โรทสีติ ฯ สามิ มา มํ
เอวํ อวจ น เจตฺ อณุจฺฉวิกํ อติวिय ขนฺติเมตฺตานุทฺทยาสมฺปนฺโน
ยฺตฺตฺวาที มยฺหํ อโยปฺตฺโต อูเร สํวทฺตฺตฺโต วिय อโหสีติ ฯ
อถ กสฺมา น โรทสีติ ฯ สปิ อตฺตโน อโรทนาการณฺ
กเถนฺตี

ยถาปี พุรฺเหม อุกฺกมฺโภ ภินฺโน อปฺปฏิสฺนฺธิโย
เอวํสมฺปทเมเวตฺติ โย เปตฺมณฺโสจติ ฯ
ทฺยหฺมาโน น ชานาติ ฉาตึนํ ปริเทวิตฺติ
ตสฺมา เอตฺนํ โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คตฺติ

คาถาทฺวยมาห ฯ

ตตฺถ ยถาปี พุรฺเหม อุกฺกมฺโภ ภินฺโน อปฺปฏิสฺนฺธิโยติ
พุราหฺมณฺ เสยฺยถาปี อุกฺกมฺโณ มุคฺครปฺปหาราทินา ภินฺโน
อปฺปฏิสฺนฺธิโย ปุณฺ ปากติโก น โหติ ฯ เสสเมตฺถ อุตฺตนยฺตฺตา
อฺตฺตานตฺถเมว ฯ

สกุโก เตลล กถ สุตวา ปสนนมานโส สมมเทว ตุมเหหิ
มรณสฺสตี ภาวิตา อิตโต ปญฺจาย น ตุมเหหิ กสฺสอาทิกรณกัจจ
อตุถิตี เตลล เคห สตุตฺตรตฺนภริตํ กตฺวา อปฺปมตฺตา ทานํ
เทถ สิลล รกฺขถ อฺโปสถกมฺมํ กโรธาติ โอวทิตฺวา อตฺตานญจ
เตลล นีเวเทตฺวา สกฺกุจฺจานเมว คโตฯ เตปี พุราหุมนาทโย
ทานาทินิ ปฺลฺลณานิ กโรนฺตา ยาวตายุกํ จตฺวา เทวโลเก
อฺปฺปชฺชิสฺสุ ฯ

สตุถา อิมํ ชาตกํ อahrtิตฺวา ตสฺส อฺปาสกสฺส
โสทกสลลํ สมฺพุทฺธิตฺวา อฺปริ สจฺจานิ ปกาเสสิ ฯ
สจฺจปรีโยसानเ อฺปาสโก โสตาปตฺติผลเ ปตฺติญฺจหิตี ฯ
อฺรคเปตวคถวณณา นิญฺจิตา ฯ

อิตติ ปรมตถที่ปนียา ขุททกกุกกถาย เปตวคถุสฺมึ
ทฺวาทสวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ปจฺมสฺส อฺรคกคฺคสฺส อตฺถวณณา นิญฺจิตา ฯ

หุติโย อุพฺพรีวคฺโค

สํสาร์โมจกเปตีวตถุวณณา

นคฺคา หุพฺพณฺณรูปาสีติ อิทํ สตฺถริ เวพฺพเน วิหรนฺเต
มคฺชรญฺเจ อิกฺกจวตี นามเก คามเ อณฺตรํ เปตี อารพฺภ
วตฺตํ ฯ

มคฺชรญฺเจ กิร อิกฺกจวตี จ ทีฆราชิ จาติ เทว คามกา
อเหตุํ ตตฺถ พหุ สํสาร์โมจกา มิจฺฉาทิกฺกจกา ปฏฺวีสนฺติ ฯ
อติเต จ กาลเ ปณฺจณฺนํ วสฺสสตานํ มตฺถเก อณฺตรธา
อิตฺถิ ตตฺถเว อิกฺกจวตฺถิ อณฺตรสฺมี สํสาร์โมจกฺกุเล
นิพฺพตฺติตฺวา มิจฺฉาทิกฺกจิวเสน พหุ กิฏฺฏญฺจเะ จีวิตา โวโรเปตฺวา
เปเตสฺสุ นิพฺพตฺติ ฯ

สา ปณฺจ วสฺสสตานิ ขุปฺปิปาสาทิทฺถกฺขํ อณฺภวิตฺวา
อมฺหากํ ภควติ โลเก อุปฺปชฺชิตฺวา ปวตฺติตฺตวธมฺมจกฺเก
อณฺภกฺกเมน ราชคฺหิ อุปฺนิสฺสาย เวพฺพเน วิหรนฺเต ปฺนปี
อิกฺกจวตฺถิเยว อณฺตรสฺมี สํสาร์โมจกฺกุเลเยว นิพฺพตฺติตฺวา
ยथा สตฺตญฺจวสฺสทฺเทสิกกาลเ อณฺณหาหิ ทาริกาหิ สทฺธิ
รติกาเย กิพฺนสมตฺถา อโหสิ ตทา อายสฺมา สารีปฺตฺตตฺถโร
ตเมว คามํ อุปฺนิสฺสาย อรุณวตีวิหาเร วิหรนฺโต เอกทิวสํ
ทฺวาทสฺหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ ตสฺส คามสฺส ทฺวารสฺมีเปน

มคเคน อติกกมตติ ๑ ตสฺมี ขณ พหุ ความทาริกา ความโต
นิกขมิตฺวา ทวารสมิเป กิพนฺติโย ปสนฺนมานสา มาตาปีตุนํ
ปฏิปัตตติทสฺสเนน เวเคนาคนฺตฺวา เถโร อญฺเณ จ ภิกฺขุ
ปญฺจปติฏฺฐิตฺเตน วนฺทีสุ สา ปเนสา อสฺสททฺทกฺกสฺส ธีตา
จิรกาลํ อปริจิตกฺกสฺสตาย สาธุชนาจารวิริทิตา อนาทรา
อลกฺขิกา วีย อฏฺฐาสี ๑ เถโร ตสฺสา ปุพฺพจริตํ อิทานิ
จ สํสารโมจกฺกุเล นิพฺพตฺตุนํ อายตฺตจฺจ นฺริเย นิพฺพตฺตนาเรหํ
ทิสฺวา สจายํ มํ วนฺทีสฺสตี นฺริเย น อฺปฺปชฺชิตฺสตี เปเตสุ
นิพฺพตฺติตฺวาปี มมฺเวย นิสฺสาย สมฺปตฺตี ปฏิทิตฺสตีตี ติตฺวา
กรฺณาสญฺจโจิตฺตมานโส ตา ทาริกาโย อาห ตมฺเห ภิกฺขุ
วนฺทถ อยํ ปน ทาริกา อลกฺขิกา วีย จิตฺตตี ๑ อถ
นํ ตา ทาริกา หตฺเตสุ ปรีคฺคเหตฺวา อากทฺตติตฺวา พลกฺกาเรน
เถรสฺส ปาเท วนฺทาเปสิ ๑

สา อปฺเรน สมเยน วยปฺตฺตา ทิมฺราชียํ สํสารโมจกฺกุเล
อญฺจตรสฺส กุมารสฺส ทินฺนา ปรีปฺณณคพฺภา หุตฺวา กาลกตา
เปเตสุ อฺปฺปชฺชิตฺวา นคฺคา ทุพฺพณฺณรฺูปา ขุปฺปิปาสาภิกฺกตา อติวีย
พีภจฺจทสฺสนา วิจฺรนฺตี รตฺตียํ อายสฺมโต สาริปฺตฺตตฺเตรสฺส
อตฺตานํ ทสฺเสตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสี ๑

ตํ ทิสฺวา เถโร

นคฺคา ทุพฺพณฺณรฺูปาสิ กิสฺสา ฌมฺนิสนฺนตฺตา
อฺปฺปสาสุติเก กิสฺสเก กา นุ ตฺวํ อีธ ตฺถิกฺกสฺสตี

เล่มที่ 24 สัสารโมจกเปตีวตฺถวณฺณา หน้า 97

คาถาย ปุจฺฉิ ฯ

ตตฺถ ฌมฺนิสนฺนตฺตติ นิมนฺสฺโลหิตตฺตย สิราชาเลหิ
ปตฺถตตตฺตฺตา ฯ อุปฺผาสฺส
ปุพฺพเพปิ กิสาติ วตฺวา ปุณ กิสิเกติ วจฺนํ อญฺฉิจฺมฺมนฺนํหฺรุมฺต-
สฺสิรตฺตย อติวฺย กิสภาวทสฺสนตฺถํ วุตฺถํ ฯ ตํ สุตฺวา เปตี
อตฺตํ ปเวเทนฺตี

อหํ ภทฺนเต เปตีมฺหิ ทฺถกตฺตย มโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตฺลोकํ อิตฺถ คตฺตติ

คาถํ วตฺวา ปุณ เถเรณ

กี นฺ กายเณ วาจา ย มนสา ทฺถกฺกํ กตฺถ
กิสุสฺสกมฺมวิปาเกณ เปตฺลोकํ อิตฺถ คตฺตติ

กตฺกมฺมํ ปุญฺญา อทฺถนสิลา มจฺฉริณี หุตฺวา เปตฺโยนิยฺ
นิพฺพตฺติตฺตฺวา เอวํ มหาทฺถกํ อนุภวามิติ ทสฺเสนฺตี ติสฺสฺโส
คาถา อภาสิ

อนุกมฺปกา มยฺหํ นาเหสิ ภูทฺเต
ปีตา จ มาตา อถวาปี ฌตฺตกา
เย มํ นิโยเชยฺยํ ททาหิ ทานํ
ปสฺนุนจิตฺตฺตา สมณพฺรหฺมณานํ ฯ
อิตฺถ อหํ วสฺสสฺตานิ ปญฺจ
ยํ เอวรูปา วิจรามิ นคฺคา

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 98

ขุททาย ตณฺหฬ จ ขชฺชมานา
ปาปสฺส กมฺมสฺส ผลํ มเมทํ ฯ
วนุทามิ ตํ อญฺย ปสนฺนจิตฺตา
อนุกมฺป มํ วีร มหानุภาว
ทตฺวา จ เม อาทิส ยํ หิ กิณฺจ
โมเจหิ มํ ทุกฺคตฺติยา ภทฺนเตติ ฯ

ตตฺถ อนุกมฺปกาติ สมฺปฺรyaiเกน อตฺเถน อนุกฺคณฺหกา ฯ
ภทฺนเตติ เถริ อาลปติ ฯ เย มํ นิโยเชยฺยุนฺติ มาตา วา
ปีตา วา อถวา ฅาตกา เอทิสา ปสนฺนจิตฺตา หุตฺวา
สมณฺพฺราหฺมณานํ ททาหิ ทานนฺติ เย มํ นิโยเชยฺยुํ ตาทิสา
อนุกมฺปกา มยฺหํ นาเหสนฺติ โยชนา ฯ

อิโต อหํ วสฺสสฺตานิ ปญฺจ ยํ เอวรูปา วิจรามิ นคฺคาติ
อิทํ สา เปตี อิโต ตติยาย ชาตฺติยา อตฺตโน เปตตฺตภาวํ
อนุสฺสริตฺวา อิทานิปี ตถา ปญฺจ วสฺสสฺตานิ วิจรามิตฺติ
อธิปฺปาเยนาห ฯ ตตฺถ ยนฺติ ยสฺมา ทานาทินํ ปุณฺณานํ
อกตตฺตา เอวรูปา นคฺคา เปตี หุตฺวา อิโต ปญฺจาย วสฺสสฺตานิ
ปญฺจ วิจรามิตฺติ โยชนา ฯ ตณฺหฬายติ ปิปาสา ย ขชฺชมานาติ
ขาทฺธิยมานา ฯ พาทฺธิยมานาติ อตฺถโถ ฯ

วนุทามิ ตํ อญฺย ปสนฺนจิตฺตาติ อญฺย ตมฺหํ ปสนฺนจิตฺตา
หุตฺวา วณฺทามิ เอตฺตกเมว ปุณฺณํ อิทานิ มยา กาคฺตุ

เล่มที่ 24 สัสารโมจกเปตวตถวณณา หน้า 99

สกุภาติ ทสเสติ ฯ อนุกมฺปนฺนติ อนุคฺคณฺห มมฺ อุกฺทิสฺส
อนุทฺทยฺ กโรหิ ฯ ทตฺวา จ เม อาทิสฺ ยํ หิ กิณฺจิติ กิณฺจิทเว
เทยฺยธมฺมํ สมณพฺราหฺมณานํ ทตฺวา ตํ ทกฺขิณฺม มยฺหํ อาทิสฺ ฯ
เตน เม อิตฺ เปตโยนิโต โมกฺโข ภวิสฺสตีติ อธิปฺปาเยน
วทติ ฯ เตเนวาท โมเจหิ มํ ทุคฺคตฺติยา ภทฺนเตติ ฯ

เอวํ เปติยา วุตฺเต ยถา โส เตโร ปฏฺิพฺชชฺชิตํ ทสฺเสตฺถ
สงฺกิติกาเรหิ ติสฺโส คธาโย วุตฺตา

สาธฺฐติ โส ปฏฺิสฺสทฺตฺวา สาริปฺพุตฺโตนุกมฺปโก
ภิกฺขุณฺ อโลปํ ทตฺวา ปาณิมตฺตณฺจ โฉพกํ
ถาลกสฺส จ ปานียํ ตสฺสา ทกฺขิณฺมาทิสฺสิ ฯ
สมนฺนตฺรานุกฺทฺเทจ วิปาโก อุกฺทปฺชชฺช
โภชนจฺฉาทนฺปานียํ ทกฺขิณฺมาย อิทํ ผลํ ฯ
ตโต สฺทฺธา สฺจิวสฺนา กาสฺสิกฺคตฺมชารินิ
วิจิตฺตวตฺถถาภรณา สาริปฺพุตฺตํ อุปสงฺกมิตฺติ ฯ

ตตฺถ ภิกฺขุณฺนติ ภิกฺขุโน วจนวิปลฺลาเสน เหน็ด วุตฺตํ ฯ
อลอปปํ ภิกฺขุโน ทตฺวาติ เกจฺจ ปจฺนติ ฯ อโลปนฺนติ กพลํ
เอกาโลปมตฺตํ โภชนนฺนติ อตฺถโธ ฯ ปาณิมตฺตณฺจ โฉพกนฺนติ
เอกหตฺถปฺปมาณํ โฉพชฺฉนฺนติ อตฺถโธ ฯ ถาลกสฺส จ
ปานียนฺนติ เอกถาลกปฺรณมตฺตํ อุกฺทํ ฯ เสถิ ขลฺลาภฺิยเปตฺวตฺถสฺมี
วุตฺตนยเมว ฯ

อถายสฺมา สาริปฺตุโต ตํ เปตี ปิณฺฑทฺริยํ ปฺริสฺทฺธ-
ฉวีวณฺณํ ทิปฺพวตฺถาภรณาลงฺการํ สมฺนุตฺโต อตฺตโน ปฺภาย
โสภาเสนฺตี อตฺตโน สฺนตฺติกํ อุปฺกนฺตฺวา จิตฺํ ทิสฺวา ปจฺจกฺขโต
กมฺมผลํ ตาย วิภาเวตฺถกาโม หุตฺวา ติสฺโส คธา อภาสิ
อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐสฺสิ เทวเต
โสภาเสนฺตี ทิสฺวา สพฺพวา โอสฺธี วีย ตารกา ฯ
เกน เตตาทีโส วณฺโณ เกน เต อีธ มิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภกา เย เกจิ มนฺโส ปิยา ฯ

ปฺจฺจณามิ ตํ เทวิ มหานุภาเว
มนุสฺสสฺสฺฐตา กิมกาสิ ปฺญณฺ
เกนาสิ เอวํ ชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺวา ปภาสตีติ

ตตฺถ อภิกฺกนฺเตนาติ อติมฺนาเปน อภีรฺูเปนาติ อตฺถโธ ฯ
วณฺเณนาติ ฉวีวณฺเณน ฯ โสภาเสนฺตี ทิสฺวา สพฺพวาติ สพฺพวาปี
ทส ทิสฺวา โชเตนฺตี เอกาโลกํ กโรนฺตี ฯ ยถา กิณฺติ อาห
โอสฺธี วีย ตารกาติ ฯ อุตฺสสนฺนา ปภา เอตาย ธียติ โอสฺธานํ
วา อนฺุพลปฺปทายิกาติ กตฺวา โอสฺธีติ ลทฺฐนา มา ตารกา
ยถา สมฺนุตฺโต อาโลกํ กุรฺุมานา ติฏฺฐติ เอวเมว ตฺวํ
สพฺพทิสฺวา โสภาเสนฺตีติ อตฺถโธ ฯ

เกนาติ กีสฺทโท ปฺจฺจณายํ ฯ เหตุอตฺถเถ เจตํ กรรมวณฺ

เล่มที่ 24 สัสารโมจกเปตวตถุวณณนา หน้า 101

เกน เหตุณาติ อตุโถ ๗ เตติ ตว ๗ เอตาทีโสติ เอทีโส ๗
เอตริหิ ยถาทิสฺสมาโนติ วุตฺตํ โหติ ๗ เกน เต อิมิขมฺมตีติ
เกน ปุณฺณวิเสเสน อธิ อิมสฺมี จาเน อิทานิ ตยา ลพฺภมานํ
สุจริตผลํ อิมฺมตี นิปฺพชฺชติ ๗ อูปฺพชฺชนตีติ นิพฺพตฺตุนฺตี ๗
โภคาติ ปริภุจฺชิตพฺภุเจเน โภคาติ ลทฺธนามา วตฺถาภรณาที-
วิตฺตูปฺกรณวิเสสา ๗ เย เกจฺจิติ โภเค อนวเสสโต พฺยาเปตฺวา
สงฺกณฺหาติ ๗ อนวเสสพฺยาปโก หิ อัย นิทฺเทโส ยถา
เย เกจฺจิ สงฺขาราทิ ๗ มนโส ปิยาติ มนสา ปิยายิตพฺพา มนาปิยาติ
อตุโถ ๗

ปุจฺจามีติ ปุจฺจํ กโรมิ ฌาตุํ อิจฺจามีติ อตุโถ ๗
ตฺตุนฺตี ตฺวํ ๗ เทวีติ ทิพฺพานุภาวสมฺภุจิตาย เทวี ๗ เตนานห
มหานุภาเวติ ๗ มนุสฺสสฺสฏฺฐาติ มนุสฺสเสสุ ชาตา มนุสฺสสฺสภาวํ
ปตฺตฺตา ๗ อิทํ เขภฺยุเขน สตฺตฺตา มนุสฺสสตฺตภาเว จิตฺตา ปุณฺณยานิ
กโรนฺตีติ กตฺวา วุตฺตํ ๗ อยเมตาสํ คาถานํ สงฺเขปโต อตุโถ
วิตฺถารโต ปน ปรมตฺถทีปนียํ วิมานวตฺถุอฺกฺกถาย วุตฺตฺนเยเนว
เวทิตพฺโพ ๗

เอวํ ปุณฺ เถเรน ปุณฺญา เปตี ตสฺสา สมฺปตฺติยา
ลทฺธการณํ ปกาเสนฺตี เสสคาถา อภาสิ

อูปฺปนฺนทฺถึ กิสิ ฌาตุํ นคฺคํ สมฺปตฺติจฺจวี
มฺหิ การุณฺนิโก โลเก ตํ มํ อทฺทกฺขิ ทฺถคฺคํ ๗

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 102

ภิกฺขุณฺ อโลปี ทตฺวา ปาณิมตฺตยจ โฉพํ
ถาลกฺสฺส จ ปาณียํ มม ทกฺขิณมาทิสฺส ฯ
อโลปฺสฺส ผลํ ปฺสฺส ฆตฺตํ วสฺสสฺสํ ทส
ภุญฺชามิ กามกามินี อเนกฺรสฺพยฺชฺชนํ ฯ
ปาณิมตฺตยฺส โฉพฺสฺส วิปากํ ปฺสฺส ยาทิสฺส
ยวตา นนฺทฺราชฺสฺส วิชิตฺสฺมี ปฏฺิจฺจทา ฯ
ตโต พหุตรา ฆนฺเต วตฺถานจฺฉาทนานิ เม
โกเสยฺยกมฺพฺลียานิ โขมกปฺปาสิกานิ จ ฯ
วิปฺลลา จ มหคฺฆมา จ เตปกาเสวลมฺพเร
สาหํ ตํ ปฺริทฺหามิ ยํ ยํ หิ มนฺโส ปิยํ ฯ
ถาลกฺสฺส จ ปาณียํ วิปากํ ปฺสฺส ยาทิสฺส
กมฺภีรา จตฺตรสฺสา จ โปกฺขรณฺโณ สนฺนิมิตฺตา ฯ
เสโตทกา สฺวปฺติตฺถา สีตา อปฺปฏฺิกนฺธิยา
ปทุมฺปฺปลสฺสนฺนนา วาริกิณฺชกฺขปฺุริตา ฯ
สาหํ รามมิ กิพามิ โมทามิ อกฺุโตภยา
มฺนี การุณฺิกํ โลเก ฆนฺเต วนฺทิตฺตฺมาคฺคาติ ฯ

ตตฺถ อุปฺปณฺนทุกฺกนฺติ อุปฺปณฺนทุกฺกชาตํ ฯ ฉาตฺนฺติ พุฏฺกฺขิตํ
ขุทฺทาย อภิกฺกฺตํ ฯ สฺมปฺติตฺตจฺฉวินฺติ ฉินฺนภินฺนสรฺริจฺฉวี ฯ โลเกติ
อิทํ การุณฺิกอติ เอตฺถ วุตฺตกรฺณาย วิสยทฺสฺสนํ ฯ ตํ มนฺติ
ตาทิสฺส มํ วุตฺตนฺยเณ เอกนฺตโต กรฺณญฺจานียํ มํ ฯ ทฺกฺคตฺนฺติ

เล่มที่ 24 สัสารโมจกเปตวตถุวณฺณนา หน้า 103

ทุกคฺตี คตฺ ๑

ภิกฺขุณฺ อโลปี ทตฺวาติอาทิ เถเรน อตฺตโน กรุณาย
กตาคารทสฺสนํ ๑ ตตฺถ ภตฺตุนฺติ โอทนํ ทิพฺพโกชนนฺติ
อตุโถ ๑ วสฺสสตํ ทสฺสาคิ ทสฺ วสฺสสทานิ วสฺสสทสฺสนฺติ
วุตฺตํ โหติ ๑ อจฺจนฺตสํโยเค เจตํ อุปโยควจฺนํ ๑ ภูณฺชามิ
กามกามินิ อเนกรสพฺพยชนนฺติ อณฺเณหิปี กามตพฺพกามเมหิ
สมนฺนาคตา อเนกรสพฺพยชนํ ภตฺตํ ภูณฺชามิตี โยชนา ๑

โจพฺสฺสาติ เทยฺยธมฺมสึเสน ตพฺพิสยํ ทานมยํ ปุณฺณเมว
ทสฺเสติ ๑ วิปากํ ปสฺส ยาทิสนฺติ ตสฺส โจพฺทานสฺส
วิปากสงฺฆาตํ ผลํ ปสฺส ภนฺเต ๑ ตํ ปน ยาทิสํ ยถารูปํ ๑
กิณฺติเจติ อาห ยาวตา นนฺทราชสฺสาติอาทิ ๑

ตตฺถ โกยํ นนฺทราชา นาม อตีเต กิร ทสฺวสฺส-
ทสฺสาธุเกสุ มนฺุสฺเสสุ พาราณสีวาสิ เอโก กุณฺุมพิโก อรณฺเณ
ชงฺฆาวิหาริ วิจฺรนฺโต อรณฺณญฺจानอณฺณตริ ปจฺเจกพฺพุทฺธ
อททส ๑ โส ปจฺเจกพฺพุทฺธอ ตตฺถ จีวรกมฺมํ กโรนฺโต อนฺวาค
อปฺโปหนฺเต สหฺริตฺวาจ จเปตฺุ อารทฺธโร โส กุณฺุมพิโก
ตํ ทิสฺวา ภนฺเต กิโรธาติ วตฺวา เตน อปฺปิจฺจตาย
กิลฺยจิ อวตฺเตปิ จีวรทสฺสํ นปฺโปหิตฺติ ติตฺวา อตฺตโน
อตฺตตราสงฺกํ ปจฺเจกพฺพุทฺธสฺส ปาทมฺุเล จเปตฺวา อคฺมาสิ ๑
ปจฺเจกพฺพุทฺธอ ตํ คเหตุวา อนฺวาค อโรเปนฺโต จีวรํ กตฺวา

เล่มที่ 24 อุพพรีวคควณณา หน้า 104

ปารุปี ฯ โส กุญฺมพิโก ชีวิตปริโยसानเ กาลิ กตฺวา
ดาวตีสภวเน นิพฺพตฺติตฺวา ตตฺถ ยาวตายุํ ทิพฺพสมฺปตฺตี
อนฺุภวิตฺวา ตโต จวิตฺวา พาราณสีโต โยชนมตฺเต จานเ
อณฺุตรสฺมี คามเ อมจฺจกฺเถ นิพฺพตฺติ ฯ

ตสฺส วยปฺตตกาเล ตสฺมี คามเ นกฺขตฺตํ สงฺฆุญฺจ
อโหสิ ฯ โส มาตฺริ อห อมฺม สากฺกํ เม เทหิ นกฺขตฺตํ
กีฬิสฺสามิติ ฯ สว สฺวโรตฺตตฺถํ นีหริตฺวา อทาสิ ฯ อมฺม ญฺฉ
อิทฺหนฺติ ฯ อณฺุณํ นีหริตฺวา อทาสิ ตมฺปิ ปฏิกฺขิปี ฯ อถ นํ
มาตา อห ตาต ยาทีเส เกเห มยํ ชาตา นตฺถิ โน อิตฺโต
สุขุมตฺรตฺส วตฺถตฺส ปฏิลากาย ปฺณฺณนฺติ ฯ ลภนญฺจानํ
คจฺฉามิ อมฺมาติ ฯ คจฺฉ ปฺตต อห อชฺเชว ตฺยหํ
พาราณสีนคเร รชฺชปฏิลากํ อิจฺฉามิติ ฯ โส สวธฺ อมฺมาติ
มาตฺริ วฺนฺทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา อห คจฺฉามิ อมฺมาติ ฯ
คจฺฉ ตาตาติ ฯ เอวํ กิรตฺสวา จิตฺตํ อโหสิ กหํ คมิสฺสติ
อิชฺ วา เอตฺถ วา เกเห นิสีทิสฺสตีติ ฯ โส ปน ปฺณฺณนฺิยาเมน
โจทฺธิยมาโน คามโต นิกฺขมิตฺวา พาราณสี กนฺตฺวา
มจฺจกลสฺสิตาปฏฺเฐ สสีสํ ปารุปีตฺวา นิปชฺชิ ฯ
โส จ พาราณสีรณฺุโย กาลกตฺสส สตฺตโม ทิวโส โหติ ฯ

อมจฺจา จ ปุโรหิตโต จ รณฺุโย สรริริกฺจจํ กตฺวา
ราชจฺคเณ นิสีทิตฺวา มนฺตยีสฺสุ รณฺุโย เอกา ธีตา อตฺถิ

เล่มที่ 24 สัสารโมจกเปตวตถุวณณา หน้า 105

ปุตโต นตถิ อราชกั ราชัน ติฏฐติ ผุสสรถั วิสสชเชมาติ ฯ
เต กุมทวณเณ จตตาริ สินธุเว โยเชตวา เสตจถตตปมขั
ปณจวิธั ราชกกุภณขั รตสมิเยว จเปตวา รถั วิสสชเชตวา
ปจจโต ตูริยานิ ปกคณหาเปสิ ฯ รโถ ปาจีนทวาเรน
นิกขमितวา อุยยานาภิมุโข อโหสิ ฯ ปริจเยน อุยยานาภิมุโข
คจจติ นีวตเตมา ติ เกจิ อหัสสุ ฯ ปุโรหิตโต มา นีวตตยิตถาติ
อาห ฯ รโถ กุมาริ ปทกขินั กตวา อาโรหนสชโซ หุตวา
อฏฐาสิ ปุโรหิตโต ปารุปนกณณั อปนตวา ปาทตลานิ
โอโลเกนโต ติฏฐตุ อัย ทีโป ทวิสสททีปปริวารสสุ จตฺตสุ
มหาทีเปสสุ เอกราชัน กเรตุ ยุตโตติ วตวา ตูริยานิ ปกคณห
ปุนปี ปกคณหถาติ ติกขตตุ ตูริยานิ ปกคณหาเปสิ ฯ

อถ กุมาริ มขั วิวริตวา โอโลเกตวา เกน กมเมน
อาคตตถ ตาตาติ อาห ฯ เทว ตุมหากั ราชัน ปาปณาตีติ ฯ
ตุมหากั ราชา กหนติ ฯ ทิวงคโต สามิติ ฯ กติ ทิวสา
อติกนตาคติ ฯ อชช สตตโม ทิวโสติ ฯ ปุตโต วา ธีตา
วา นตถิติ ฯ ธีตา อตถิ เทว ปุตโต นตถิติ ฯ เตนหิ
กริสสามิ ราชชนติ ฯ เต ดาวเทว อภิเสกมณขปี กตวา
ราชธีตรั สพพาลงกาเรหิ อลงกริตวา อุยยานั อาเนตวา
กุมารสส อภิเสกั อกัสุ ฯ

อถสส กตาทิเสกสส สตสสทศกขณิกั วถถั อุปเนสิ ฯ

โส กิมิทํ ตาตาคี อาหํ ๑ นิवासนวตฺถํ เทวาคี ๑ นนุ
ตาตาคี ๑ มนุสฺसानํ ปรีโกกวตฺถเส อิตฺตํ สฺขุมตฺรํ
นตฺถิ เทวาคี ๑ ตุมฺหากํ ราชา เอวรูปํ นิวาเสตีติ ๑ อาม
เทวาคี ๑ น มลฺลเณ ปุณฺณวา ตุมฺหากํ ราชา สฺวณฺณภิงฺการี
อาหฺรตฺถ ลภิสฺสามิ วตฺถนตฺติ ๑ สฺวณฺณภิงฺการี อาหฺรตีสุ ๑ โส
อุกฺกชย หตฺถเ ไชวิตฺวา มุขํ วิภฺขาลตฺถวา หตฺถเณ อุทกํ
อาทาย ปฺรตฺถติมทิสายํ อพฺภูกฺกิริ ตทา ฆนปจฺวี ภินฺทิตฺวา
อุกฺกช กปฺปฺรูกฺขา อุกฺกชหีสุ ๑ ปฺน อุทกํ กเหตุวา ทกฺขิณาย
ปจฺจิมาย อุตฺตรายาติ เอวํ จตฺตุสฺ ทิสาสฺ อพฺภูกฺกิริ สพฺพทิสาสฺ
อุกฺกช อุกฺกช กตฺวา ทวตฺถีส กปฺปฺรูกฺขา อุกฺกชหีสุ ๑ เอเกกาย
ทิสาย โสฬส โสฬส กตฺวา จตฺตสฺสจฺจि กปฺปฺรูกฺขาติ เกจि
วทนตฺติ ๑ โส เอกํ ทิพฺพทฺสุสํ นิวาเสตฺวา เอกํ ปารุปีตฺวา
นนฺทฺรณฺโณ วิชิตฺ สุตฺตกนฺตिका อิตฺถิโย มา สุตฺตํ กนฺตีสฺสูติ
เกรี จราเปถาคี วตฺวา นตฺตํ อุตฺตสาเปตฺวา อลงฺกตฺปฏฺยตฺโต
หตฺถิกขนฺธวฺรคโต นครํ ปวิสิตฺวา ปาสาทํ อารุຍห มหาสมฺปตฺตี
อนฺภวํ ๑

เอวํ กจฺจนฺเต กาลเ เอกทิวสํ เทวี รณฺโณ สมฺปตฺตี
ทิสฺวา อโห ตปฺสฺสีติ การุณฺณาการํ ทสฺเสสิ ๑ กิมิทํ เทวตี
จ ปุณฺญา อติมหตี เต เทว สมฺปตฺตี อตีเต อทฺธนิ กลฺยาณํ
อกตฺถ อิทานิ อนาคตฺตสฺส อตฺถาย กุสฺลํ น กโรถาคี

เล่มที่ 24 สัสารโมจกเปตวตถวณณนา หน้า 107

อาห ๗ กสฺส เทม สีลวฺโถ นตฺถิตี ๗ อสฺสโย เทว ชมฺพุทฺธิโป
อรหนฺเตหิ ตุมฺเห ทานเมว สชฺเชถ อหิ อรหนฺเต ลจฺจามิตฺติ
อาห ๗ ปุณฺทิวเส ราชา มหารหิ ทานํ สชฺชาเปสิ ๗ เทวี
สเจ อิมิสฺสาย ทิสาย อรหนฺโต อตฺถิ อธิคณฺตฺวา อมฺหากํ
ภิกฺขํ คณฺหนฺตฺตฺติ อธิภูจฺหิตฺวา อุตฺตรทิสากิมุขา อูเรน
นิปฺชชฺชิตฺวา ๗ นิปฺนฺนมตฺตฺตฺยา เอว เทเวีย หิมวฺนฺเต วสนฺตฺวานํ
ปทุมวตฺติยา ปุตฺตฺวานํ ปณฺจสฺตฺวานํ ปจฺเจกพุทฺธฺวานํ เชฏฺจโก
มหาปทุมปจฺเจกพุทฺโธ ภาติเก อามนฺเตสิ มาริสฺวา นนฺทราชา
ตุมฺเห นิมนฺเตติ อธิวเสถ ตสฺสชาติ ๗ เต อธิวเสตฺวา ตาวเทว
อากาเสน อาคณฺตฺวา อุตฺตรทฺวาเร โอตฺริสฺสุ ๗ มนฺสฺสา
ปณฺจสฺตา เทว ปจฺเจกพุทฺธา อากตฺติ รัลโย อาโรเจสฺสุ ๗
ราชา สทฺธิ เทเวีย อาคณฺตฺวา วนฺทิตฺวา ปตฺตํ กเหตุวา
ปจฺเจกพุทฺธฺว ปาสาทิ อาโรเปตฺวา ตตฺถ เตสํ ทานํ ทตฺวา
ภคฺตฺกิจฺจาวสานเ ราชา สงฺฆตฺเถรสฺส เทวี สงฺฆนวกสฺส
ปาทมฺมุเล นิปฺชชิตฺวา อยฺยา ปจฺเจเยหิ น กิลมฺิสฺสนฺติ มยฺ
ปฺลฺยเณน น หายิสฺสาม อมฺหากํ อธิ นิवासาย ปฏฺิณฺณ
เทถาติ ปฏฺิณฺณ กเรตฺวา อยฺยานเ นิवासภูจฺจานานิ กเรตฺวา
ยวชฺชิวํ ปจฺเจกพุทฺธฺว อปฺภูจฺหิตฺวา เตสฺส ปรีนิพฺพุเตสฺ
สาธฺกิตฺพิตฺติ กเรตฺวา คณฺธทารุอาทิตฺติ สรีริกิจฺจํ กเรตฺวา
ธาตฺโย กเหตุวา เจตฺติยํ ปตฺติภูจฺจาเปตฺวา เอวรูปานมฺปิ นาม
มหานุภาวานํ มรณํ

ภวิสฺสตี กิมงฺคํ ปน มาทิสานนฺติ สํเวคชาโต เชฏฺฐปฺปุตฺตํ รัชเช
ปตฺติจฺจาเปตฺวา สยํ ตาปสฺสปพฺพชฺชํ ปพฺพชฺชิตฺเวปี รมฺเย
ปพฺพชฺชิตฺเว อหํ กิํ กริสฺสามีติ ปพฺพชฺชิตฺเว เทวปี อุตฺตยาเน วสนฺตา
ฉานานิ นินฺนพฺพตฺเตตฺวา ฉานสฺสเชน วิตฺตินาเมตฺวา อายุปริโยसाने
พฺรหฺมโลเก นินฺนพฺพตฺเตตฺวา สโต กิร นนฺนทราชา อมฺหากํ สตฺถ
มหาสวโก มหาสสฺสปตฺเตโร อโหสิ ตสฺส อคฺคฺมเหสิ ภาทฺทา
กาปฺลानी นาม ฯ

อโย ปน นนฺนทราชา ทส วสฺสสทฺสฺสานิ สยํ ทิพฺพวตฺถานิ
ปริทหนฺโต สพฺพเมว อตฺตโน วิชิตํ อุตฺตรกฺรฺรฺสทิสํ กโรนฺโต
อาคตาคตานิ มนฺนุสฺसानิ ทิพฺพทฺสฺสานิ อทาสิ ฯ ตยิทํ
ทิพฺพวตฺถสมิทฺธิ สนฺนชาย สว เปตี อาห ยาวตา
นนฺนทราชสฺส วิชิตสฺมิ ปฏิจฺจาทติ ฯ ตตฺถ วิชิตสฺมินฺติ รมฺเย ฯ
ปฏิจฺจาทติ วตฺถานิ ฯ ตานิ हि ปฏิจฺจาทเนติ เอเตหิตี ปฏิจฺจาทติ
วฺจฺจนฺติ ฯ

อิทานิ สว เปตี นนฺนทราชสมิทฺธิโตปี เอตฺรหิ มยฺหํ สมิทฺธิ
วิปฺลตฺรชาติ ทสฺเสนฺตี ตโต พหุตรา ฆนฺเต วตฺถานจฺจาทนานิ
เมตฺติอาทิมาย ฯ ตตฺถ ตโตตี นนฺนทราชสฺส ปรีคฺคฺกหฺภูตฺตวตฺถโตปี
พหุตรานิ มยฺหํ วตฺถจฺจาทนานิตี อตฺถโธ ฯ วตฺถานจฺจาทนานิตี
นิวาสนวตฺถานิ เจว ปารูปนวตฺถานิ จ ฯ โกเสยฺยกมฺพลียานิตี
โกเสยฺยยานิ เจว กมฺพลานิ จ ฯ

เล่มที่ 24 สสารโมจกเปตวตถุวณฺณนา หน้า 109

โฆมกปฺปาสิกานีติ โฆมวตฺถานิ เจว กปฺปาสมยวตฺถานิ จ ฯ

วิปฺปลาติ อายามโต จ วิตฺถารโต จ วิปฺปลา ฯ มหคฺฆมาติ
มหคฺฆวเสน มหนฺตา มหารหา ฯ อากาเสวลมพฺเพติ อากาเสเยว
โอลมพฺพมานา ติฏฺฐนฺติ ฯ ยํ ยํ หิ มนโส ปิยนฺติ ยํ ยํ
มยฺหํ มนโส ปิยํ ตํ ตํ คเหตฺวา ปริทหามิ ปารุปามิ จาติ
โยชนา ฯ

ถาลกสฺส จ ปานียํ วิปากํ ปสฺส ยาทิสฺนฺติ ถาลกปฺจฺรณฺมตฺตํ
ปานียํ ทินฺนํ อนุโมทิตฺตํ ตสฺส ปน วิปากํ ยาทิสฺ ยาว มหนฺตํ
ปสฺสชาติ ทสฺเสนฺตี คมฺภีรา จตฺตรสฺสา จาติอาทิมหา ฯ ตตฺถ
คมฺภีราติ อคาธา ฯ จตฺตรสฺสาติ จตฺตรสฺสจณฺจนา ฯ โปกฺขรณฺโณติ
โปกฺขรณฺนิโย ฯ สุนิมฺมิตาติ กมฺมานุภาเวเนว สุกฺกุญฺจํ นิมฺมิตา ฯ

เสโตทกาทิ เสตอฺทกา เสตวาลุกสมฺปริกฺกณฺณา ฯ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สฺส
สฺส
ปฏิกฺกุณฺคณฺชฺรหิตา สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
วารีกฺกณฺชฺกขปฺปรีตาติ กมฺลกุวลยาทินํ
เกสรสฺสณฺจณฺเนน วารินา ปรีปฺปณฺณา ฯ

สาหนฺติ सा ओहं ฯ रमामिती रती विनुतामि । गीपामिती
อินฺทฺริยานิ ปรีจาเรมิ ฯ โมतामिती โภกสมฺปत्ตिया ปมฺุทิตา
โหมมิ ฯ อकुโตภยาติ कुโตปิ อสฺสฺสฺสฺสฺส
เสรี สุขวิหารินี
โหมมิ ฯ ฆนฺเต वनृत्तिमाकताति ฆनฺते ओमित्तसा तिप्पสมฺปत्ตिया

ปฏิลาภสุส การณภูติ ตวั วนุทิตุ อากตา อุปคตาติ อตุโธ ฯ

ยิ ปเนตถ อตุโธ อวิกตติ ตั ตตุถ ตตุถ วุตตเมว ฯ

เอวั ตาย เปติยา วุตเต आयสุมา สาริปุตโต อิกฺกกวติยิ
ทีฆราชินฺนติ คามทวยวาสิเกสุ อตุตโน สนนฺตักิ อุปคเตสุ
มนุสฺเสสุ อิมมตถิ วิตุถารโต กเถนฺโต สัเวเขตฺวา
สัสารโมจนปาปกมฺมโต โมเจตฺวา อุปาสกภาเว ปติฏฺฐาเปสิ सा
ปวตฺติ ภิกฺขุสุ ปากฺกา ซาตา ฯ ตั ภิกฺขุ ภควโต आरोजेत्तुं ฯ ภควา
ตมตถิ อตถุปฺปตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฆम्मं เทเสสิ सा เทสना
มหาชนฺสฺส สาตฺถิกา อโหสิตี ฯ

สัสารโมจกเปตีวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

สาริปุตตตฺเถรมาตฺเปตีวตถุวณณา

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสีตี อิทํ สตฺถริ เวพฺพเน วิหรนฺเต
आयสุมโต สาริปุตตตฺเถรสฺส อิตो ปญฺจมาย ซาติยา มาตฺถุตฺติ
เปตี อารพฺภ วุตฺติ ฯ

เอกทิวสั आयสุมา จ สาริปุตโต आयสุมา จ
มหาโมคคฺคฺลลาโน आयสุมา จ อนฺรุทฺโท आयสุมา จ กปฺปิโน
ราชคหฺสฺส อวิทฺเฐ อญฺจตรสฺมี อรณฺญายตเน วิหรนฺติ ฯ เตน
จ สมเยน พาราณสียิ อญฺจตโร พฺราหฺมโณ อฑฺโฒ มหฺทฺธโน
มหาโภโค สมณพฺราหฺมณกปณฺทฺธิกวนิพฺพกยาจกานัน โอปานฺภูโต

เล่มที่ 24 สาริปุตตตเถรมาตุเปตวตถุวณณา หน้า 111

อนุนปานวตถุสยนาทีนิ เทติ ฯ เทนุโต จ อากตาคตานัน
ยถากาลัน ยถารหัน จ ปาโททกปาทพุกถชนาที ทานานุพุพุกัน
สพพาทิเทยยัง ปฏิปนุโน โหติ ฯ ปุเรกตตัม ภิกขุ อนุนปานาทีนา
สกกจัน ปริวิสติ ฯ โส เทสนุตริ คจจनुโต ภริยัง อาก โภติ
ยถาปลยตตัม อิมัน ทานวิธี อปริหาเปนตี สกกจัน อนุปติฏฐาหิตี ฯ
สา สาฐติ ปฏิสสุณิตวา ตสมี ปกุกนเต เอว ตาว ภิกขุณัน ปลยตตัม
ทานวิธี ปจจันนที อทฐิกานัน ปน นีवासตถาย อุปคตานัน เกหปีฏฐิตโต
จทฐิตตี ชรสาลัน ทสเสสตี เอตถ วสธาทิ ฯ อนุนปานาทีนัน อตถาย
ตตถ อทฐิเกสุ อากเตสุ กุณัน ขาทถ มตตัม ปิวถ โลหิตี ปิวถ ตุมหากัน
มาตุ มตถลจัน กขาทถาทิ ยัน อสุจิ เชจจัน ตสส ตสส นามัน กเหตุวา
นิฏฐัน วทติ ฯ

สา อปเรน สมยเนน กาลัน กตวา กมมานุภาวุกขิตตวา
เปตโยนิยัง นิพพตติตวา อตถโน วจิทุจจรัตนารูปัน ทุกัน
อนุกวนตี ปุริมชาติสมพนัน อนุสสริตวา आयสมโต
สาริปุตตตสส สนตีกัน อุปสงกमितุกามา วิหารทวารัน
สมปาปณัน ตสส วิหารทวารเทวตาโย วิหารปุปเวสนัน
นีวาเรสุ ฯ สา กิร อีโต ปลยจมาย ชาติยา เถรสส
มาตุภูตปุปพา ตสสมา เอวมาย อหัน อयยสส
สาริปุตตตเถรสส อีโต ปลยจมาย ชาติยา มาตา เทถ เม
ทวารปุปเวสนัน เถร์ ทญจันนตี ฯ ตัม สุตวา เทวตา

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 112

ตสฺสา ปเวสนํ อุนฺชานีสุฯ สฺวา ปวิสติวฺวา จงฺกมนโกฏฺฐิย
จตุวฺวา เถรสฺส อตฺตานํ ทสฺเสสิฯ เถโร ตํ ทิสฺวา กรุณาย
สญฺโจิติตมานโส หุตฺวา

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสี กิสฺวา ฐมนิสฺนถตา
อุปฺผาสฺสเถ กิสฺสเถ กานุ ตํ อธิ ตฺถุจฺจิสฺสตี
คฺคาถาย ปุจฺฉนํฯ สฺวา เถเรน ปุจฺฉนํ ปุจฺฉนํ เทนฺตี
อหํ เต สกฺขิยา มาตา ปุพฺเพ อญฺญาสุ ชาตีสุ
อุปฺปนฺนา เปตฺตวิสยํ ขุปฺปิปาสสมปฺปิตาฯ
ฉทฺทํ จิปิตํ เขฬํ สิงฺฆาณิกํ สิลฺลสุมํ
วสฺสจ ทยุหฺมานานํ วิชิตานญจ โลหิตํฯ
วณฺณิกานญจ ยํ ฆาน- สีสจฺฉินฺนํ โลหิตํ
ขุทฺทาปเรตา ภูมฺขามิ อิตฺถิปุริสฺสนิสฺสตีฯ
ปุพฺพลโลหิตํ ภกฺขามิ ปฺสฺสนํ มานุสฺसान จ
อเลณฺนา อนคารา จ นิลมญจปฺรายนาฯ
เทหิ ปุตฺตคฺกเม ทานํ ทตุวฺวา อุนฺวาทิสฺสahi เม
อปฺเปว นาม มุจฺเจยฺยํ ปุพฺพลโลหิตโกชฺชนาติ
ปฺลยจ คฺคาถา อภาสิฯ

ตตฺถ อหํ เต สกฺขิยา มาตาติ อหํ ตฺถุหํ ชนฺนิภาวโต
สกฺขิยา มาตาฯ ปุพฺเพ อญฺญาสุ ชาตีสุติ มาตา โหนฺตีปี
น อิมิสฺสํ ชาตียํ อถ โข ปุพฺเพ อญฺญาสุ ชาตีสุ อิติ

เล่มที่ 24 สาริปุตตตเถรมาตูปेतิวตถุวณฺณนา หน้า 113

ปลงจมิยฺนติ ทฏฺฐพฺพํ ฯ อุปปฺนฺนา เปตติวิสยฺนติ ปฏฺฐิสฺนฺธิวเสน
เปตโลกํ อุปกตฺตา ฯ ขุปฺปิปาสสมปฺปีตฺตาติ ขุทฺทาย จ ปิปาสาย จ
อภิกฺกฺตา นีรฺนฺตรํ ชิฆฺจฺฉาปิปาสาหิ อภิกฺกฺยฺมฺมานาติ อตฺถโถ ฯ

ฉทฺทฺทิตฺนฺติ อฺจฺฉนฺทฺทํ วนฺตฺนฺติ อตฺถโถ ฯ จิปีตฺนฺติ จิปีเตน สทฺธี
มฺขโถ นิกฺขนฺตมฺลํ ฯ เขพนฺติ นิกฺกฺจฺจํ ฯ สิงฺฆาณิกนฺติ มตฺถลฺลฺกฺโถ
วิสุสฺนฺทิตฺวา นาสิกาย นิกฺขนฺตมฺลํ ฯ สิลฺลฺลฺสมฺนฺติ เสมฺหํ ฯ วสฺลจ
ทฺยหฺมานานฺนฺติ จิตฺกสฺมี ทฺยหฺมานานํ กเพวราณํ วสาเตลลฺจ ฯ
วิชาตฺตานลฺจ โลหิตฺนฺติ ปสฺตฺตานํ อิตฺถินํ โลหิตํ กพฺภมฺลํ จสทฺเทน
สงฺกณฺหาติ ฯ วนฺทิกานนฺติ สลฺยชาตวณฺณํ ฯ ยนฺติ ยํ โลหิตนฺติ
สมฺพนฺโธ ฯ ฆานสึสฺจฺฉินฺนฺานนฺติ ฆานจฺฉินฺนฺานํ สึสฺจฺฉินฺนฺานลฺจ
ยํ โลหิตํ ตํ ภูณฺชามิตฺติ โยชนา ฯ เทสฺนาสึสเมตฺติ
ฆานสึสฺจฺฉินฺนฺานนฺติ ยสฺมา หตฺถปาทาทิจฺฉินฺนฺานมฺปิ โลหิตํ
ภูณฺชามิเยว ฯ ตถา วนฺทิกานนฺติ อิมินา เตสมฺปิ โลหิตํ สงฺกหิตนฺติ
ทฏฺฐพฺพํ ฯ ขุทฺทาปเรตฺตาติ ชิฆฺจฺฉาภิกฺกฺตา หุตฺวา ฯ
อิตฺถิปฺริสฺนฺิสฺสิตฺนฺติ อิตฺถิปฺริสฺสริรฺนฺิสฺสิตํ ยถาวุคฺตํ อลฺลฺลฺลฺจ
จมฺมมฺสฺนฺหารุปฺพาทิกํ ปรีภฺยฺชามิตฺติ ทสฺเสติ ฯ

ปสฺตฺนฺติ อชฺโคมหีสาทินํ ฯ อเลณฺาติ อสรณฺา ฯ
อนคาราติ อนาวาสา ฯ นีลมลฺจ ปฺรายนาติ สฺसान

ฉทุทิตมมณฺจสยนา ฯ อถ วา นีลาติ ฉาริกงฺการพหฺลา
สุสานณฺมิ อธิปฺเปตา ตํเยว มณฺจํ วิย อธิสยนาติ อตุโถ ฯ
อนฺวาทิสาหิ เมติ ยถา ทินฺนํ ทกฺขิณฺ มยฺหํ อุปกปฺปติ
ตถา อุทฺทิสฺส ปตฺติทานํ เทหิ ฯ อปฺเปว นาม มุจฺเจยฺย
ปฺพพฺโลหิตโกชนาติ ตว อุทฺทิสเนน เอตสฺมา ปฺพพฺโลหิตโกชนา
เปตชีวิกา อปี นาม มุจฺเจยฺย ฯ

ตํ สุตฺวา आयสฺมา สาริปฺตตฺตเถโร ทุคฺยทิวเส
มหาโมคฺคฺลฺลานตฺเถราทิกเถ เตโย เถเร อามนฺเตตฺวา เตหิ สทฺธี
ราชกเห ปิณฺฑาย จรฺนฺโต รณฺโถ พิมฺพิสารสฺส นิเวสนํ อคฺมาสิ
ราชา เถเร ทิสฺวา กิ ฆนฺเต อาคตฺตถาติ อากมนฺการณฺ
ปฺจุฉิ आयสฺมา มหาโมคฺคฺลฺลานो ตํ ปวตฺตี รณฺโถ อาโรเจสิ ฯ
ราชา อณฺเฑาตํ ฆนฺเตติ วตฺวา เถเร วิสฺสชฺเชตฺวา สพฺพกมฺมิกํ
อมจฺจํ ปกฺโกสาเปตฺวา อาณาเปสิ นครสฺส อวิทฺุเร วิวิตฺเต
ฉายฺยทกสมฺปนฺเน จานเ จตฺสฺโส กุฎฺเฑโย การเหตีติ ฯ
อนฺเตปฺุเร จ ปโหนกฺวิเสสวเสน ติธา วิภิชิตฺวา จตฺสฺโส
กุฎฺเฑโย ปฏฺิจฺจาเปสิ สยณฺจ ตตฺถ คนฺตฺวา กาทพฺพยฺตุตฺกํ
อกาสิ ฯ นิฏฺิจิตาสฺ กุฎฺเฑกาสุ สพฺพํ พลิกฺरणํ สชฺชาเปตฺวา
อนฺนปानวตฺถาทีนํ พุทฺธปฺมุขสฺส จาตุทฺทิสฺสส ภิกฺขุสงฺฆสฺส
อนฺจฺฉวิกเ สพฺพปริกฺขาเร จ อุปฺภูจาเปตฺวา आयสฺมโต
สาริปฺตตฺตเถรสฺส ตํ สพฺพํ นิยฺยาเทสิ ฯ อถ เถโร

เล่มที่ 24 สาริปุตตตเถรมาตุเปติวตถุวณณา หน้า 115

ตัม เปตีมุทิสส ตัม สพพิ พุทฐปมฺขสฺส จาตุทฺทิสส
ภิกฺขุสงฺฆสฺส อทาสี สทา เปตีมุ ตัม อนฺโมทิตฺวา เทวโลเก
นิพฺพตฺติตฺวา สพฺพกามสมิทฺธา จ หุตฺวา อปรทิวเส आयสุมโต
มหาโมคฺคฺคฺลานตฺเถรสฺส สนฺตํกํ อุปฺคนฺตฺวา วนฺทิตฺวา
อภฺจาสี ฯ ตัม เถโร ปฏฺิจฺฉิ สทา อตฺตโน เปตฺวปตฺตี ปฺน
เทวฺวปตฺตีจ วิตถารโต กเถสิ ฯ เตน วุตฺตัม

มาตุยา วจันํ สุตฺวา อุปฺติสฺโสณฺกมฺปโก
อามนฺตฺย โมคฺคฺลานํ อนฺรุทฺถจ กปฺปิมํ ฯ
จตฺสฺโส กุฏฺิโย กตฺวา สงฺฆे จาตุทฺทิสฺเส อทา
กุฏฺิโย อนฺนปानจ มาตุ ทกฺขิมมาทิสฺสิ ฯ
สมนฺนตฺรานุทฺทิจฺเจ วิปาโก อฺทปชฺชถ
โภชนํ ปานียํ วตฺถํ ทกฺขิมาย อิทํ ผลํ ฯ
ตโต สฺทฺธา สฺจิวสฺนา กาสิกฺขตฺตมฺชารินิ
วิจิตฺตวตฺถาภรณา โกลิตฺตํ อุปฺสงฺกมิตฺติ ฯ

ตตฺถ สงฺฆे จาตุทฺทิสฺเส อทาสี จาตุทฺทิสฺสฺส สงฺฆสฺส อทาสี
นियฺยาเทสิตี อตฺถโธ ฯ เสถํ วุตฺตตฺถเมว ฯ

อถายสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลานโน ตัม เปตีมุ

อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ตฺธิฏฺฐสิ เทวเต
โสภาเสนฺตฺติ ทิสฺสา สพฺพา โอสฺธี วิย ตารกา ฯ
เกน เตตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อธิ มิจฺฉตฺติ
อุปฺปชฺชนฺตฺติ จ เต โภกา เย เกจฺจ มนฺโส ปิยา ฯ

ปฺจุณามิ ตํ เทวิ มหานุภาเว
มนุสฺสฏฺฐตา กิมกาสี ปฺญญํ
เกนาสี เอวณฺชลิदानุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ

ปฺจุณิ ฯ

อถ สา สาริปฺพุตฺตสฺสสํ มาตาดิอาทีนา วิสฺสชฺเชติ ฯ เสถํ
วฺตุตฺตถเมว ฯ อถายสฺมา มหาโมคฺคฺคลฺลาโน ตํ ปวตฺตี ภควโต
อาโรเจติ ฯ ภควา ตมตฺถํ อตฺถุปฺตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย
ธมฺมํ เทเสถิ สา เทสฺนา มหาชนฺสฺส สาทฺถิกา อโหสีติ ฯ
สาริปฺพุตฺตเถรมาตฺสเปตีวตฺถุวณฺณา นิฏฺฐิตา ฯ

มตฺตาเปตีวตถุวณณา

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสีติ อิทํ สตฺถริ เขตฺวเน วิหรนฺเต
มตฺตํ นาม เปตี อารพฺภ วตฺตํ ฯ

สาวตฺถิยํ กิร อณฺตโร กุญฺมพิโก สทฺโธ ปสนฺโน
อโหสิ ตสฺส ภริยา อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา โภชฺณา วณฺณา
จ อโหสิ นามเน มตฺตา นาม ฯ อถ โส กุญฺมพิโก
กุลวํสฺสจฺเจทฺทณฺเณน สทิสฺกุลโต ติสฺสํ นาม อณฺตํ กณฺตํ อานนฺติ
สา อโหสิ สทฺธา ปสนฺนา สามิโน จ ปิยา มนาปฺา สา
นจิสฺเสว กพฺภินี หุตฺวา ทสฺมาสจฺเจเนน ปฺตฺตํ วิชายิ ภูโตติสฺส
นามํ อโหสิ ฯ สา เกหสามิณี หุตฺวา จตฺตาโร ภิกฺขุ สกฺกจฺจ
อุปฺภุจฺหิ วณฺณา ปน ตํ อฺสุยติ ฯ

ตา อุภปิ เอกสฺมี ทิวเส สีสํ นฺหาตฺวา อลฺลเกสา อญฺจิสฺ
กุญฺมพิโก กุณฺวเสน ติสฺสาย อापทฺธสิเนโห มนฺญเณน หทฺเณน
ตายน สทฺธี พหุํ สลฺลปฺนโต อญฺจาสิ ฯ ตํ อสฺหมานา มตฺตา
อิสฺสาปฺกตา เกเห สมฺมชฺชิตฺวา จปีตํ สจฺการํ ติสฺสาย มตฺถเก
โอภริ ฯ สา อปฺเรน สมฺเณน กาลํ กตฺวา เปตโยนฺยํ นิพฺพตฺติตฺวา
อตฺตโน กมฺมพฺเลน ปฺลยจฺวิธํ ทฺกขํ อนฺภวติ ตํ ปน ทฺกขํ ปาพิโต เอว
วิญฺญาตฺติ ฯ อถกทิวสํ สา เปตี สลฺยจฺยาย วิตีวตฺตายน เกหสฺส
ปิภฺจิสฺเส นฺหายนฺตฺติยา ติสฺสายน อตฺตानํ ทสฺเสสิ ฯ ตํ ทิสฺวา ติสฺสา

เล่มที่ 24 อุพพริวควณณา หน้า 118

นคคา ทุพพณรูปาสี กิสา ธมนิสนถตา

อุปผาสลิกเก กิสิกเก กา นุ ตุวั อิธ ตัญจสีตี

คาถาย ปฏิปุจฺฉิ ฯ อิตรา

อหํ มตฺตา ตุวั ติสฺสา สปตี เต ปุเร อหุ

ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิโต คตาคิ

คาถาย ปฏิวจนํ อทาสี ฯ

ตตฺถ อหํ มตฺตา ตุวั ติสฺสาติ อหํ มตฺตา นาม ตุวั ติสฺสา นาม ฯ
ปุเรติ ปุริมตฺตภาเว ฯ เตติ ตฺยํ สปตี อหุ อโหสิณฺติ อตฺโถ ฯ ปฺน
ติสฺสา

กี นุ กาเยน วาจาย มนสา ทุกุกฺกํ กตํ

กิสฺสกมฺมิปาเกน เปตโลกํ อิโต คตาคิ

คาถาย กตกมฺมํ ปุจฺฉิ ฯ ปฺน อิตรา

จณฺฑี จ ผรฺุสา จาสี อิสฺสุกิ มจฺฉริ สจฺา

ตาคํ ทฺุรฺุคฺคํ วตฺวาน เปตโลกํ อิโต คตาคิ

คาถาย อตฺตนา กตกมฺมํ อาจิกฺขิ ฯ

ตตฺถ จณฺฑิติ โภชนา ฯ ผรฺุสาติ ผรฺุสวจฺนา ฯ อาสิณฺติ
อโหสี ฯ ตาหฺนฺติ ตํ อหํ ฯ ทฺุรฺุคฺคณฺติ ทุพฺพาสิตํ นิสฺสวณฺณํ ฯ
อิโต ปรมฺปิ ตาสี วจนปฏิวจนวเสเนว คาถา ปวตฺตา
สพฺพิ อหฺมปี ชานามิ ยถา ตุวั จณฺฑิกา อหุ
อณฺณจฺจ โข ตํ ปุจฺฉามิ เกนาสิ ปิสฺสุกฺกนฺติตา ฯ

สีสันหาตา ตูว์ อาสี สุจิตถา อลงกตา
อหฺลจ โข อธิมตฺตํ สมลงกตตรา ตยา ฯ
ตสฺสา เม เปกฺขมานาย สามิเกน สมนฺตยิ
ตโต เม อีสฺสา วิปฺลตา โกโธ เม สมชายถ ฯ
ตโต ปีสฺสึ กเหตุวาน ปีสฺสนา ตํ หิ โอกีรี
ตสฺสภมฺมิปาเกน เตนมฺหิ ปีสฺสูกฺกนฺติตา ฯ
สพฺพํ อหฺมปิ ชานามิ ปีสฺสนา มํ ตวโมกิริ
อณฺณจ โข ตํ ปุจฺฉามิ เกน ขชฺชติ กจฺจุยา ฯ
เกสชฺชหารี อุกโย วนนตฺตํ อคมิมฺหเส
ตวณฺจ เกสชฺชมาหริ อหฺลจ กปิกจฺจโน ฯ
ตสฺสา ตฺยาชานมานาย เสยฺยํ ตฺยาหํ สโมกิริ
ตสฺสภมฺมิปาเกน เตน ขชฺชามิ กจฺจุยา ฯ
สพฺพํ อหฺมปิ ชานามิ เสยฺยํ เม ตวํ สโมกิริ
อณฺณจ โข ตํ ปุจฺฉามิ เกนาสี นคฺคิยา ตวํ ฯ
สหายานํ สมโย อาสี ฌาตีนํ สมิตี อหุ
ตวณฺจ อามนฺติตา อาสี สสามินี โน จ โขหํ ฯ
ตสฺสา ตฺยาชานมานาย ทฺสฺสํ ตฺยาหํ อปानฺนํ
ตสฺสภมฺมิปาเกน เตนมฺหิ นคฺคิยา อหํ ฯ
สพฺพํ อหฺมปิ ชานามิ ทฺสฺสํ เม ตวํ อปานฺนํ
อณฺณจ โข ตํ ปุจฺฉามิ เกนาสี กฺกณฺธินี ฯ

ตว คนฺธณฺจ มาตณฺจ ปจฺจกฺขณฺจ วิเลปนํ
คฺคณฺเป อตารสึ ตํ ปาปํ ปกตํ มยา
ตสฺสกมฺมวิปาเคน เตนมฺหิ คฺคณฺธิณี ฯ
สพฺพํ อหฺมปี ชานามิ ตํ ปาปํ ปกตํ ตยา
อณฺณณฺจ โข ตํ ปุจฺจามิ เกนาสิ ทฺวคฺคตา ตฺวํ ฯ
อุภินฺนํ สมกํ อาสิ ยํ เกเห วิชฺชเต ธนํ
สนฺเตสฺส เทยฺยธมฺเมสฺส ทีปํ นากาสิมตฺตโน
ตสฺสกมฺมวิปาเคน เตนมฺหิ ทฺวคฺคตา อหํ ฯ
ตทฺเว มํ ตฺวํ อวจ ปาปกมฺมํ นิเสวสิ
น หิ ปาเปหิ กมฺเมหิ สฺสกา โหติ สฺสคฺคิ ฯ
วามโต มํ ตฺวํ ปจฺเจสิ อโถปิ มํ อสฺสยสิ
ปสฺส ปาปานํ กมฺมานํ วิปาโก โหติ ยาทีโส ฯ
เต ฆฺรา ตา จ ทาสีโย ตาเนวากรณานิเม
เต อณฺเณ ปริจาเรนฺติ น โภคา โหนฺติ สฺสคฺคตา ฯ
อิทานิ ภูตสฺส ปีตา อาปณา เกหเมหิติ
อปฺเปว เต ทเท กิณฺจि มา สฺส ตาว อโธ อคา ฯ
นคฺคา ทฺวพฺพณฺณรูปามฺหิ กิสา ธมฺนิสนฺถตา
โกปีนเมตํ อิตฺถินํ มา มํ ภูตปีตาทฺทส ฯ
หนฺนท กิ วา ตฺยาหํ ทมฺมิ กิ วา เตธ กโรมฺหํ
เยน ตฺวํ สฺสคฺคตา อสฺส สพฺพกามสมิทฺธิณี ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 121
เล่มที่ 24 มตฺตาเปตีวตถุวณณา หน้า 121

จตุตาโร ภิกฺขุ สงฺฆโต จตุตาโร ปน ปุคฺคเล
อภฺจ ภิกฺขุ โภชยิตฺวา มม ทกฺขิณมาทิสี
ตทาหิ สฺวขิตาเหสฺสํ สพฺพกามสมิทฺธินํ ฯ
สาธฺมึตฺติสา ปภฺจิสฺสฺสฺวา โภชยิตฺวาภฺจ ภิกฺขโว
วตฺถุเลหจฺฉาทยิตฺวาน ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสี ฯ
สมนฺนตฺรานุทฺทิกฺุเจ วิปาโก อุตฺปชฺชถ
โภชนจฺฉาทฺนปานิยํ ทกฺขิณาย อิทํ ผลํ ฯ
ตโต สฺวทฺธา สฺวจิวสนา กาสิกฺกุตฺตมชารินี
วิจิตฺตวตฺถุวณณา สปตฺตี อฺปสงฺกมิ ฯ
อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติกฺุจฺสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสฺสา สพฺพทา โอสฺธี วีย ตารกา ฯ
เกน เตตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อิช มิชฺฉติ
อฺปฺปชฺชนฺติ จ เต โภกา เย เกจิ มนฺโส ปิยา ฯ
ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหานุภาเว
มฺนุสฺสฺสฺสฺวา กิมกาสี ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวํ ชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสฺตีติ ฯ
อหิ มตฺตา ตฺวํ ติสฺสา สปตี เต ปุเร อหุ
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตา ฯ
ตว ทินฺเนน ทาเนน โมทามิ อฺกุโถภยา

เล่มที่ 24 อุพพรีวคกวนณา หน้า 122

จิรี ชีวาทิ ภคินี สห สพเพหิ ฌาติภิ

อโศกั วิรัชัง จานัน อวาสิ วสวตุนัน ๑

อิธ รมมัม จริตฺวาน ทานัน ทตฺวาน โสภเน

วินยฺย มจฺเจรมลัม สมฺมัลลัน อนินฺทิตา สกฺขมฺเปหิ จานนฺติ ๑

ตตฺถ สพฺพิ อหฺมปี ชานามิ ยถา ตฺวํ จณฺฑิกา อหฺวติ จณฺฑี
จ ผรุสา จาสินฺนติ ยํ ตยา วุตฺตํ ตํ สพฺพิ อหฺมปี ชานามิ ยถา ตฺวํ
จณฺฑิกา โภชณา ผรุสวจฺณา อิตฺตฺสูกิ มจฺฉริ สจฺจา จ อโหสิ ๑
อณฺณณจ โข ตํ ปุจฺฉามิติ อณฺณํ ปุณฺ ตํ อิทานิ ปุจฺฉามิ ๑ เกนาสิ
ปัสฺสูกฺกนฺติตาติ เกน กมฺเมน สงฺการปัสฺสูหิ โอคฺคณฺจิตา สพฺพิโส
โอกิณฺณสรีรา อหฺวติ อตฺถโ ๑

สีสันฺหาตาติ สสีสิ นฺหาตา ๑ อธิมตฺตุนฺติ อธิกตฺร ๑

สมลฺงกตฺตราติ สมฺมา อติสเยน อลฺงกตา ๑ อธิมตฺตาติ วา ปาโจ ๑
อติวิย มตฺตา มานมทมตฺตา มานนฺตฺสิตาติ อตฺถโ ๑ ตยาติ โภคิตยา
๑ สามิเกน สมฺนตฺยิติ สามิเกน สทฺธิ อลฺลาปสลฺลาปวเสน กเถสิ ๑

ขชฺชสิ กจฺจฺยาคิ กจฺจฺโรเคน ขาทิยสิ พาทิยสิติ อตฺถโ ๑

ภสชฺชหฺริติ ภสชฺชหฺรินิโย โอสชฺชหฺริกาโย ๑ อุกฺโขติ ทฺเว ๑
ตฺวณฺจ อหฺลจฺาติ อตฺถโ ๑ วนนฺตุนฺติ วนัน ๑ ตฺวณฺจ ภสชฺชมาหฺริติ
ตฺวํ เวชฺเชหิ วุตฺตํ อตฺตโน อุปการาวหิ ภสชฺช อหฺริ ๑

อหฺลจ กปิกจฺจโนติ อหํ ปน กปิกจฺจผลานิ ทุสฺสผลานิ
อาหริ ๑ กปิกจฺจติ วา สยฺภูตา วุจฺจติ ตสฺมา สยฺภูตาย ปตฺตผลานิ
อาหริณฺติ อตฺโถ ๑ เสยฺยํ ตฺยหาํ สโมกิริณฺติ ตว เสยฺยํ อหํ
กปิกจฺจผลปตฺเตหิ สมฺนตฺโต อวกิริ ๑

สหายานนฺติ มิตฺตานํ ๑ สมโยติ สมากโม ๑ ฅาตีนนฺติ
พนฺธุนํ ๑ สมิตฺติ สนนฺปิโต ๑ อามนฺติตาติ มงฺคลกิริยาวเสน
นิมนฺติตา ๑ สสามินฺติ สภคฺตिका สห ภคฺตุนาติ อตฺโถ ๑ โน จ
โฆหนฺติ โน จ โฆ อหํ อามนฺติตา อาสินฺติ โยชนา ๑ ทุสฺสํ
ตฺยาหนฺติ ทุสฺสํ เต อหํ ๑ อปานฺทินฺติ โจริกาย อวหริ อคฺคเหสี ๑

ปจฺจกฺขมนฺติ อภินวํ มหคฺขมํ วา ๑ อตฺตารสินฺติ จิปี ๑
คฺฤคฺคณฺธิณฺติ คฺฤคฺคณฺธคฺคณฺธิณิ กรีสวายินิ ๑

ยํ เกเห วิชฺชเต ฐนฺนติ ยํ เกเห ฐนํ อฺปลพฺภติ ตํ ตฺยหํ
มยฺหฺลจาติ อมฺหากํ อฺภินนํ สมกํ ตฺลยเมว อาสิ ๑ สนฺเตสฺสูติ
วิชฺชมาเนสุ ๑ ทีปนฺติ ปติญฺจํ ปฺลยณฺกมฺมํ สนฺธาย วทติ ๑

เอวํ สฺวา เปตี ติสฺสาย ปฺจฺจนิตฺตมฺตถิ กเถตฺวา ปฺน
ปฺพเพ ตสฺสา วจฺนํ อกฺตฺวา อตฺตนา กตํ อปราริ ปกาเสนฺติ
ตเทว มํ ตฺวนฺติ อาทิมาย ๑

ตตฺถ ตเทวาติ ตทา เอว ๑ มยฺหํ มนฺุสฺสตฺตภาเว

เล่มที่ 24 อุพฺพรีวคฺควณฺณนา หน้า 124

จิตกาเลเยว ฯ ตเถวาติ วา ปาโจ ฯ ยถา เอตฺรหิ ชาตํ
ตํ ตถา เอวาติ อตุโถ ฯ มนฺติ อตฺตานํ นินฺทิตฺติ ฯ
ตฺวณฺติ ติสฺสํ ฯ อวจาติ อภณฺนิ ฯ ยถา ปน อวจ ฯ
ตํ ทสฺเสตฺถุ ปาปกมฺมนฺติอาทิ วุตฺตํ ฯ ปาปกมฺมานีติ ปาติ ฯ
ตฺวํ ปาปกมฺมานิเยว กโรสิ ปาเปหิ ปน กมฺเมหิ สุกฺติ
สุลภา น โหติ อถ โข ทุกฺกติ เอว สุลภาติ ยถา มํ
ตฺวํ ปุพฺเพ อวจ โอวทิตํ ตเถวาติ วทติ ฯ

ตํ สุตฺวา ติสฺสา วามโต มํ ตฺวํ ปจฺเจสีติ อาทินา
ติสฺโส ภาตา อาห ฯ ตตฺถ วามโต มํ ตฺวํ ปจฺเจสีติ
วิโลมโต มํ ตฺวํ อธิกจฺจลฺลิตฺติ ตฺยหํ หิตฺเตสิมฺปิ วิปจฺจนิกการินี
กตฺวา มํ คณฺหาสิ ฯ มํ อฺสุยสีติ มยฺหํ อฺสุยสีติ มยฺหํ อฺสุยสี
กโรสิ ฯ ปสฺส ปาปานํ กมฺมานํ วิปาโก โหติ ยาติโสติ
ปาปกานํ นาม กมฺมานํ วิปาโก ยาติโส ยถา โฆรตโร ฯ ตํ
ปจฺจกฺขโต ปสฺสาติ วทติ ฯ

เต อญฺเณ ปรีจาเรนฺตีติ เต อเร ทาสีโย อภรณานิ
จ อิมานิ ตยา ปุพฺเพ ปรีกฺคหิตานิ อิทานิ อญฺเณ ปรีจาเรนฺติ
ปรีกฺกชฺชนฺติ ฯ อิเมติ หิ ลิงฺกวิปลฺลาเสน วุตฺตํ ฯ น โภคา
โหนติ สสฺสตาติ โภคา นามเต น สสฺสตา อนวญฺจिता
ดาวกาลิกา ปหายคมนียา ตสฺมา ตตฺถถํ อฺสุสามจฺจริยาทีนํ
น กตฺตพฺพานีติ อธิปฺปาโย ฯ

อิทานิ ภูตสฺส ปีตาคิ อิทานเวย ภูตสฺส มยฺหํ ปุตฺตสฺส
ปีตาคูฏุมฺพโก ๑ อาปณฺณาคิ อาปณฺโตนฺ อิมํ เคหเมหิติ
อาคมิสฺสตี ๑ อปฺเปว เต ทเท กิลฺยจฺจิตฺติ เคนฺหํ อาคโตนฺ กูฏุมฺพโก
ตุยฺหํ ทาทพฺพยุตฺตกํ กิลฺยจฺจ เทยฺยธมฺมํ อปี นาม ทเทยฺย ๑
มา สฺว ดาว อิโตนฺ อคาคิ อิโตนฺ เคหสฺส ปจฺจนา วตฺถุโตนฺ
มา ดาว อคมาสีตฺติ ตํ อนุกมฺปมานา อาห ๑

ตํ สุตฺวา เปตฺติ อตฺตโน อชฺชมาสยฺ ปกาเสนฺตฺติ นคฺคา
ทพฺพณฺณรูปามฺหิติ คาคมาห ๑ ตตฺถ โกวินฺนเมตฺติ อิตฺถินฺนตฺติ
เอตํ นคฺคทพฺพณฺณตาทิกํ ปฏฺิจฺจนาเทตพฺพตาย อิตฺถินํ โกวินฺน
รฺนฺธนีย ๑ มา มํ ภูตปีตาทุสสาตี ตสฺมา ภูตสฺส ปีตาคูฏุมฺพโก
มํ มา อทฺทกฺขิตฺติ ลชฺชมานา วทตี ๑

ตํ สุตฺวา ติสฺสา สลฺยชาตานุทฺทยา หนฺท กิ วา
ตุวามฺหํ ทมฺมิตฺติ คาคมาห ๑ ตตฺถ หนฺทาทิ โจอทฺนตฺถ
นิปาโต ๑ กิ วา ตฺยามฺหํ ทมฺมิตฺติ กิ เต อหํ ทมฺมิ กิ
วตฺถํ ทสฺสามิ อฺุทาทุ ภาตฺตนฺตฺติ ๑ กิ วา เตธ กโรมฺहनฺตฺติ
กิ วา อณฺณํ เต อิธ อิมสฺมี กาลเ อฺุปการิ กริสฺสามิ ๑

ตํ สุตฺวา เปตฺติ จตฺตารโ ภิกฺขุ สงฺฆโตติ คาคมาห ๑
ตตฺถ จตฺตารโ ภิกฺขุ สงฺฆโต จตฺตารโ ปน ปุคฺคเลตฺติ ภิกฺขุสงฺฆโต
สงฺฆวเสน จตฺตารโ ภิกฺขุ ปุคฺคลวเสน จตฺตารโ ภิกฺขุติ เอว
อภฺุจ ภิกฺขุ ยถารุจ โภเชตฺวา ตํ ทกฺขินฺนํ มม อาทิสฺสิ มยฺหํ

ปตฺติทานํ เทหิ ฯ ตทาทิ สฺขิตฺตา เสสฺสนฺตฺติ ยทา ตฺวํ ทกฺขิณํ มม
อุทฺทิสฺสสฺสตี ตททา อหํ สฺขิตฺตา สฺขปฺปตฺตา สพฺพกามสมิทฺธิเน ภาวิสฺสามิตี อตฺตโถ ฯ
 ตํ สฺสุตฺวา ติสฺสา ตมตฺถํ อตฺตโน สามิกสฺส อาโรเจตฺวา
ทฺตฺติยทิวเส อญฺจ ภิกฺขุ โภเชตฺวา ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสฺสี สทา
ตาวเทว ปฏฺฐิตทฺชทฺธิพฺพสมปตฺติกา ปฺน ติสฺสาย สนนฺตํ
อุปสงฺกมิ ฯ ตมตฺถํ ทสฺเสตฺถํ สงฺกิตฺติกาเรหิ สาธฺวตี สทา
ปฏฺฐิสฺสุตฺวาติอาทิกา ติสฺโส กาธา จปีตา ฯ
 อุปสงฺกมิตฺวา จิตฺ ปน นํ ติสฺสา อภิกฺกนฺเตน
วณฺณนาติอาทึหิ ตีหิ กาธาหิ ปฏฺฐิปฺจฺฉิ ฯ อิตฺรา อหํ
มตฺตาคี กาถาย อตฺตนาํ อาจิกฺขิตฺวา จิริ ชีวาหิตี กาถาย
ตสฺสา อนฺุโมทนํ ทตฺวา อิธ ฆมฺมํ จริตฺวานาติ กาถาย
โธวาทิ อทาสี ฯ ตตฺถ ตว ทินฺเนนาติ ตยา ทินฺเนน ฯ
 อโสภํ วิรัชํ จานฺนฺตฺติ โสกาภาเวน อโสภํ เสทฺชลฺลิกานํ ปน
อภาเวน วิรัชํ ทิพฺพญฺจานํ สพฺพเมตํ เทวโลภํ สนฺธาย วทตี ฯ
 อาวาสฺนฺตฺติ จานํ ฯ วสฺวตฺตฺตินนฺตฺติ ทิพฺพเพน อาธิปเตยฺเยน
 อตฺตโน วสํ วตฺเตนฺตนาํ ฯ สมฺมุลนฺตฺติ สโลภโทสํ ฯ
 โลภโทสทา หิ มจฺจฺจริยสฺส มฺลํ นาม ฯ อนินฺนทิตาติ อครหิตา
 ปาสฺสา ฯ สกฺคฺคมุเปหิ จานฺนฺตฺติ รูปาทึหิ วิสเยหิ สฺสุจฺจ อคฺคตฺตา
 สคฺคฺคนฺตฺติ ลทฺธนามํ ทิพฺพญฺจานํ จเปหิ สฺสุคฺติปฺรายนา โหตีตี อตฺตโถ ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 127
เล่มที่ 24 นนทาเปตวตถุวณณนา หน้า 127

เสถี อุตตทานเมว ฯ

อถ ติสฺสา ตํ ปวตฺตี กุญฺมพิทฺสฺส อโรเจติ กุญฺมพิโก
ภิกฺขุณฺ อโรเจติ ภิกฺขุ ภควโต อโรเจตุํ ฯ ภควา ตมตถํ
อตฺตูปตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฌมฺมํ เทเสติ ตํ สุตฺวา
มหาชนฺ ปฏฺลิทฺฐสฺสเวโค วิเนยฺย มจฺเจราทิมลํ ทานสึลาทฺริโต
สุคฺติปรายโน อโหสิตี ฯ

มตฺตาเปตวตถุวณณนา นิฏฺฐิตา ฯ

นนทาเปตวตถุวณณนา

กาฬี ทฺพพณฺณรฺปาตีติ อิทํ สตฺถริ เขตฺวเน วิหรนฺเต
นนทํ นาม เปตี อารพฺภ วุคฺตํ ฯ

สาวตฺถิยา กิร อวิหฺวเร อณฺตรสฺมี กามเก นนฺทิสฺเสน
นาม อุปาสโก อโหสิ สทฺโธ ปสนฺโน ภริยา ปนฺสฺส
นนทา นาม อสฺสทฺธา อปฺปสนฺนา มจฺจรีนึ จณฺที ผรุสฺวจนา
สามิเก อคารฺวา อปฺปตฺติสฺสา สสฺสุ จริวาเทน อกฺโกสฺติ
ปริภาสตี ฯ สวา อปฺเรน สมเยน กาลํ กตฺวา เปตโยนิยํ
นิพฺพตฺติตฺวา ตสฺเสว คามสฺส อวิหฺวเร วิจรนฺตี เอกทิวสํ
นนทิสฺเสนสฺส อุปาสกสฺส คามโต นิภฺขมฺนตฺสฺส อวิหฺวเร
อตฺตทานํ ทสฺเสติ ฯ โส ตํ ทิสฺวา

กาฬี ทฺพพณฺณรฺปาตี ผรุสา ภีรฺทสฺสนา

ปิงฺกลาสิ กพฺพาราสิ น ตํ มณฺฑามิ มานุสิณฺติ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 128

คาถาย อชฺฌภาสี ฯ

ตตฺถ กาศีติ กาศวณฺณา ฌามงฺการสทิสฺโส หิสฺสา วณฺโณ
อโหสิ ฯ ผรุสาติ ขรคตฺตา ฯ ภีรุตฺตนาติ ภยานกตฺตนา
สปฏิภิกฺขการา ฯ ภารุตฺตนาติ วา ปาโจ ภาริตฺตนา
ทฺพพณฺดาทีนา ทฺพทสิกาติ อตุโธ ฯ ปิงฺกลาติ ปิงฺกลโลจนา ฯ
กพาราติ กพารทฺตนา ฯ น ตํ มลฺลณามิ มานุสิฺนฺติ อหํ ตํ
มานุสิฺนฺติ น มลฺลณามิ เปติเมว จ ตํ มลฺลณามิติ อธิปฺปาโย ฯ ตํ
สุตฺวา เปตี อตฺตานํ ปกาเสนฺตี

อหํ นนฺทา นนฺทิสฺเสน ภริยา เต ปฺเร อหํ
ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อโธ คตฺตาติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ อหํ นนฺทา นนฺทิสฺเสนาติ สามิ นนฺทิสฺเสน อหํ
นนฺทา นาม ฯ ภริยา เต ปฺเร อหฺนฺติ ปฺริมาชาติยฺ ตฺยํ
ภริยา อโหสิ ฯ อโธ ปรี

กิณฺนุ กายฺเน วาจา ย มนฺสา ทฺกุกฺกํ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อโธ คตฺตาติ

ตสฺส อุปาสกสฺส ปุจฺฉา ฯ อถสฺส ส

จณฺฑี จ ผรุสา จาสี ตฺยิ จาปี อคารวา

ตาทํ ทฺรุตฺตํ วตฺวาน เปตโลกํ อโธ คตฺตาติ

วิสฺซชฺเชสิ ฯ ปฺน โส

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 129
เล่มที่ 24 นนทาเปตวตถุวณณา หน้า 129

หนนุทุตฺตริยํ ททามิ เต อิมํ ทุสฺสํ นิवासย
อิมํ ทุสฺสํ นิวาเสตฺวา เอหิ เนสฺสามิ ตํ ฆรํ ฯ
วตฺถนฺจ อนฺนปानนฺจ ลจฺจนฺตํ ตํ ฆรํ กตฺตา
ปฺตฺเต จ เต ปสฺสิสฺสฺสตี สฺสนิสฺสํ โย จ ทกฺขลิตฺติ ฯ

อถสฺส สฺวา

หตฺถนํ หตฺถํ เต ทินฺนํ น มยฺหํ อูปกปฺปติ
ภิกฺขุ จ ลีลสมฺปนฺเน วิตฺราเค พหุสฺสุเต ฯ
ตปฺเปหิ อนฺนปानนํ มม ทกฺขิณฺมาทิส
ตทาทํ สฺขิตฺตา เหสฺสํ สพฺพกามสมิทฺธิเนติ

เทว คธา อภาสิ ฯ ตโต

สาธฺวตี โส ปฏิสฺสุตฺวา ทานํ วิปฺลมาภริ
อนฺนํ ปานํ ขาทนียํ วตฺถเสนาสนานิ จ
นตฺตํ คนฺธนฺจ มลนฺจ วิวิธา จ อฺปาหนา ฯ
ภิกฺขุ จ ลีลสมฺปนฺเน วิตฺราเค พหุสฺสุเต
ตปฺเปตฺวา อนฺนปानนํ ตสฺสา ทกฺขิณฺมาทิสํ ฯ
สมนฺนตฺรานุทฺทิกฺุเส วิปาโก อฺทปชฺชถ
โกชนจฺฉาทนปानียํ ทกฺขิณฺมาย อิทํ ผลํ ฯ
ตโต สฺสุทฺธา สฺสุจิวสนา กาสิกฺุตฺตมฺชารินิ
วิจิตฺตวตฺถาภรณา สามิกํ อฺปสฺงกมิติ

จตฺสฺโส คธา สฺงคิตฺติกาเรหิ วตฺถตา ฯ ตโต ปรี

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 130

อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ตีฏฺฐสฺสึ เทวเต
โอภาเสนฺตุํ ทิสฺสา สพฺพา โอสฺสึ วีย ตารกา ฯ
เกน เตตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อิชฺ มิจฺฉตฺติ
อุปฺปชฺชนฺตุ จ เต โภกา เย เกจฺจ มนฺโส ปิยา ฯ

ปฺจุจฺจามิ ตํ เทวํ มหฺนุภาเว

มนุสฺสญฺจตา กิมกาสิ ปฺญณฺ

เกนาสิ เอวํ ชลิตานุภาวา

วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสฺสึตฺติ ฯ

อหํ นนฺทา นนฺทิสฺเสน ภริยา เต ปฺปุเร อหํ

ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตฺโลกํ อิตฺถ คตา ฯ

ตว ทินฺเนน ทาเนน โมทามิ อกฺุโตภยา

จิริ ชีว คหปฺติ สห สพฺพเพหิ ฉาตฺถิ

อโสภํ วิรชฺ เชมํ อาวาสํ วสวตฺตฺนํ ฯ

อิชฺ ฐมฺมํ จริตฺวาน ทานํ ทตฺวา คหปฺติ

วิเนยฺย มจฺเจรรมลํ สมฺมลํ อนินฺทิตฺถ สกฺกมฺเปหิ จานนฺตุ

อุปาสกสฺส จ เปติยา จ วจนฺปฏฺิวจนฺคาถา ฯ

ตตฺถ ทานํ วิปฺลมากริตฺติ ทกฺขิณฺเนยฺยเขตฺเต เทยฺยฐมฺมพิจฺ

วิปฺปกรินฺตุ โถ วีย มหฺนุทานํ ปวตฺเตสิ ฯ เสลฺลํ อนนฺตร-

วตฺตุสทิสฺเมว ฯ

เอวํ สฺวา อตฺตโน ทิพฺพสมฺปตฺตี ตสฺสา จ การณฺ

เล่มที่ 24 มกุฏกุกกถาลีเปตวตถุวณณา หน้า 131

นनुทิสเสนสฺส วิภาเวตฺวา อตฺตโน วสนกฺกฺขานเมว คตา ฯ
อุปาสโก ตํ ปวตฺตี กิกฺขุณฺโ อโรเจสิ กิกฺขุ ภควโต
อโรเจสุ ฯ ภควา ตมคฺถํ อตฺตูปตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย
ธมฺมํ เทเสสิ สาทเสนา มหาชนสฺส สาคฺคิกา อโหสีติ ฯ
นनुทาเปตฺวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

มกุฏกุกกถาลีเปตวตถุวณณา

อลงฺกโต มกุฏกุกกถาลีติ อิทํ สตฺถริ เชตฺวนเ วิหรนฺเต
มกุฏกุกกถาลีเทวปฺตฺตํ อารพฺภ วุตฺติ ฯ ตตฺถ ยํ วตฺตพฺพิ ตํ
ปรมตถทีปนี วิมานวตถุวณณายํ มกุฏกุกกถาลีวิมานวตถุ-
วณณาย วุตฺตเมว ตสฺมา ตตฺถ วุตฺตนเยเนว เวทิตพฺพิ ฯ

เอตฺถ จ มกุฏกุกกถาลีเทวปฺตฺตสฺส วิมานเทวตาภาวโต ตสฺส
วตฺถุ ยทิปี วิมานวตฺถุปาพิยํ สงฺคหํ อโรปิตํ ยสฺมา ปน โส
เทวปฺตฺโต อทินนปฺพพฺภพฺราหฺมณสฺส ปฺตฺตโสเกน สฺसानํ
คณฺตฺวา อาพาหนํ อนุปริยาธิตฺวา โรทฺนตสฺส โสภรณคฺถํ
อตฺตโน เทวรูปํ ปฏฺฐิหริตฺวา หริจฺนทฺนสฺสโท พาทา ปคฺคยฺห
กนฺทฺนโต ทฺกฺขาภิฏฺฐากาเรน เปโต วิย อตฺตानํ ทสฺเสสิ ฯ
มนุสฺสตฺตภาวโต อเปตฺตตา เปตฺตปริยาโยปี ลพฺภติ เอวาติ ตสฺส
วตฺถุ เปตวตฺถุปาพิยเมปี สงฺคหํ อโรปิตนฺติ ทฺกฺขพฺพิ ฯ

มกุฏกุกกถาลีเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

กณฺหเปตวตถุวณณา

อุฏฺฐเหหิ กณฺห กิเ สเสตี อิทํ สตถา เขตวเน วิหรนฺโต
อณฺตริ มตปฺตตํ อุปาสกํ อารพุก กเถสิ ฯ

สาวตถึยํ กิร อณฺตรสฺส อุปาสกสฺส ปฺตโต กาลิ
อกาสิ ฯ โส เตน โสกสลลสมปฺปิโต น นุหายติ น กุญฺชติ
น กมฺมนฺเต วิจารเต น พุทฺธูปฺปญฺจันํ กจฺฉติ เกวลิ ตาต
ปิยปฺตตก มํ โอหาย กหิ ปจฺมตริ คโตสิตีอาทีนินฺวทฺโต
วิปฺปลปฺติ ฯ สตถา ปจฺจฺจสมเย โลกํ โอลเณนฺโต ตสฺส
โสตาปตฺติผลูปนิสฺสยํ ทิสฺวา ปฺนทิวเส กิกฺขุสงฺฆปรีวฺโต
สาวตถึยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา กตถตฺตกิกฺโข กิกฺขุ อฺยโยเชตฺวา
อานนฺทตฺเถเรน ปจฺจฺจสมเณน ตสฺส ฆรทฺวาริ อคฺมาสิ ฯ สตถุ
อาคตภาวํ อุปาสกสฺส อโรเจสิ ฯ อถสฺส เคหชนฺน เคหทฺวารे
อาสนํ ปณฺญาเปตฺวา สตถาริ นิสิตฺทาเปตฺวา อุปาสกํ ปรีคฺคเหตฺวา
สตถุ สนฺตีกํ อุปนฺสิ ฯ เอกมฺนตํ นิสินฺนํ ตํ ทิสฺวา กิเ อุปาสก
โสจสิตี วตฺวา อาม กนฺเตติ วตฺเต อุปาสก โปราณกปณฺฑิตา
ปณฺฑิตานํ กถิ สุตฺวา มตปฺตตํ นานุโสจิสฺสูติ วตฺวา เตน
ยาจิทอ อตีตํ อหาริ ฯ

อตีเต ทฺวารวตฺตินคเร ทส ภาติกกราชาโน อहेสิ วาสุเทโว
พลเทโว จนนฺทเทโว สุริยเทโว อคฺคิเทโว วรฺณเทโว อชฺชุน
ปชฺชุน ฆณฺฑปณฺฑิตอ องฺกุโร จาติ ฯ เตสุ วาสุเทวมหาราชสฺส

ปิยปฺตุโต กาลํ อกาสิ ฯ เตน ราชา โสภปรโต สพุพกิจจานิ
ปหาย มณฺจสฺส อฏฺฐี ปริกฺคเหตฺวา วิปฺปลปนฺโต นิปฺชชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช
กาเล ฆฏฺฐปณฺฑิตโต จินฺนเตสิ จเปตฺวา มํ อณฺโณ โกจิ มม
ภาตฺตุ โสกํ ปรีหริตฺถุ สมตฺถโต นาม นตฺถิ อุปาเยนสฺส โสกํ
หริสฺสามิตฺติ ฯ โส อุมฺมตฺตกเวสฺส คเหตฺวา สสฺส เม เทถ
สสฺส เม เทถาติ อากาสํ โอลเณนฺโต สกถนคฺริ วิจฺริ ฆฏฺฐปณฺฑิตโต
อุมฺมตฺตโก ชาโตติ สกถนคฺริ สงฺขุภฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช

ตสฺสมิ กाले โรหิณฺเษโย นาม อมจฺโจ वासुधेवरुणे
สนฺตํ คณฺตฺวา เตน สทฺธิ กถํ สมฺภูจาปนฺโต

อฏฺฐเจหิ กณฺห กิเสสิ โก อตฺถโต สฺปนเนน เต
โย จ ตฺยหํ สโก ภาตา หทยํ จกฺขุ จ ทกฺขินฺนํ
ตสฺส วาตา พลฺยนฺติ สสฺส ชฺปฺปติ เกสวาติ

อิมิ คถมาห ฯ

ตตฺถ กณฺหาติ वासुधेवं โคตฺเตนาลปติ ฯ โก อตฺถโต
สฺปนเนน เตติ สฺปนเนน ตฺยหํ กา นาม วทฺธิ ฯ สโก
ภาตาติ โสทฺริโย ภาตา ฯ หทยํ จกฺขุ จ ทกฺขินฺนํ หทยेन
เจว ทกฺขินฺนจกฺขุณา จ สทฺธิโสติ อตฺถโต ฯ ตสฺส วาตา พลฺยนฺตีติ
ตสฺส อปรापฺริ อุปฺปชฺชมานา อุมฺมาทวาตา พลวณฺโต โหนฺติ
วทฺธนฺติ อภิภวณฺติ ฯ สสฺส ชฺปฺปตีติ สสฺส เม เทถาติ วิปฺปลปติ ฯ
เกสวาติ โส กิร เกसानํ โสภนํ อตฺถิตาย

เกสโวติ โวหริยติ เตน นั นามเนน อาลปติ ฯ

ตสฺส วจันํ สุตฺวา สยมนุโต อุกฺกิตถาวํ ทีเปนนุโต สตุถา
อภิสมฺพุทฺโธ หุตฺวา

ตสฺส ตํ วจันํ สุตฺวา โรหิณฺเอยสฺส เกสโว

ตรมานรฺวโป วุฏฺฐาสี ภาตฺว โสเกน อุกฺกิตฺติ

อิมํ คาทมาห ฯ

ราชา อุกฺกาย สีนํ ปาสาทา โอตริตฺวา ฆฏฺปนฺนํตสฺส
สนฺติกํ คนฺตฺวา อุโภสุ หตฺถสฺส นํ ทพฺหํ คเหตุวา เตน สทฺธิ
สกลปนฺนุโต

กี นุ อุมฺมตฺตรฺวโปว เกวถํ ทฺวารกํ อิมํ

สโส สโสติ ลปฺสิ กิถิสํ สสมิจฺจสิ ฯ

โสวณฺณมยํ มณฺนิมยํ โลหมยํ อถ รุปียมยํ

สงฺขสฺสิลาปฺวาพมยํ การยิสฺสสามิ เต สสํ ฯ

สนฺติ อณฺเวยปี สสกา อรณฺณวน โคจฺรา

เตปี เต อานยิสฺสสามิ กิถิสํ สสมิจฺจสิติ

ติสฺโส คาทาโย อภาสิ ฯ

ตตฺถ อุมฺมตฺตรฺวโปวาทิ อุมฺมตฺตโก วิย ฯ เกวถนฺติ สกถํ ฯ

ทฺวารกนฺติ ทฺวารวตีนฺครํ วิจฺรณฺนุโต ฯ สโส สโสติ ลปฺสิติ

สโส สโสติ วิลปฺสิ ฯ โสวณฺณมยนฺติ สุวณฺณมยํ ฯ โลหมยนฺติ

ตมฺพโลหมยํ ฯ รุปียมยนฺติ รชตมยํ ฯ ยํ อิจฺจสิ ตํ วเทหิ

อถ เกน โสจฺสิ ฯ อณฺเวยปี อรณฺณเวยน โคจฺรา สสกา

ขุททกนิกายกฺกุจฺจกา เปตวตฺถวณฺณา (ปรมตฺถทีปนี) - หน้าที่ 135
เล่มที่ 24 กณฺหเปตวตฺถวณฺณา หน้า 135

อตุถิ เต เต อานยิสฺสามิ วท ภทฺร मुख กิทิสํ สสมิจฺฉสึติ
ฉฺฉปณฺฑิตํ สเสน อตุถิโกติ อธิปฺปาเยน สเสน นิมนฺเตสิ ฯ
ตํ สุตฺวา ฉฺฉปณฺฑิตो

นาหเมเต สเส อิจฺเณ เย สสา ปจฺวิสฺสिता
จนฺทโต สสมิจฺฉามิ ตํ เม โอรส เกสวาติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ โอรสาติ โอรหาเรหิ ฯ ตํ สุตฺวา ราชา นิสฺสํสยํ
เม ภاتا อุมฺมตฺตโก ชาโตติ โทมนสฺสปฺปโต

โส นฺน มจฺจํ ฅาติ ชีวิทํ วิชหิสฺสสิ
อปฺตฺถิยํ ปฺตฺถยสิ จนฺทโต สสมิจฺฉสึติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ ฅาตีติ กนิฏฺจํ อาลปติ ฯ อยเมตฺถ อตุถิโย มยฺหํ
ปิยฅาติ ยํ อติมจฺจํ อตฺตโน ชีวิทํ ตํ วิชหิสฺสสิ มญฺเญ โย
อปฺตฺถยิตพฺพํ ปฺตฺถเสตีติ ฯ

ฉฺฉปณฺฑิตो รณฺโฆ วจันํ สุตฺวา นิจฺจโลว จตฺวา
ภาทิก ฅวํ จนฺทโต สสํ ปฺตฺถนตฺตสฺส ตํ อลภิตฺวา ชีวิทกฺขโย
ภวิสฺสตีติ ฅานนฺโต กสฺมา มตํ ปฺตฺตํ อลภิตฺวา อนฺุโสจสึติ
อิมมตฺถํ ทีเปนฺโต

เอวญฺเจ กณฺห ฅานาสิ ยถญฺณมนฺุสาสสิ
กสฺมา ปุเร มตํ ปฺตฺตํ อชฺชาปี มนฺุโสจสึติ

คาถมาห ฯ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคควณณา หน้า 136

ตตถ เอวญเจ กณฺห ชานาสีติ ภาติก กณฺหนามก
มหาราช อลพุกเนยฺยวตฺถุ นาม น ปตฺเตตพฺพนฺติ ยถิ
เอวํ ชานาสี ๑ ยถญฺณนฺติ เอวํ ชานนฺโต ว ยถา อญฺญํ
อนุสาสตี ตถา อคตฺวา ๑ กสฺมา ปุเร มตํ ปุตฺตฺนฺติ อถ
กสฺมา อีโต จตฺมาสมตฺถเก มตํ ปุตฺตํ อชฺชาปี อนฺุโสจสีติ ๑

เอวํ โส อนฺตรวีถียํ จิตฺโกว อหํ ตาว เอวํ
ปญฺญาيمانํ ปตฺเตมิ ตฺวํ ปน อปญฺญาيمانสฺสตฺถาย โสจสีติ
วตฺวา ตสฺส ฌมฺมํ เทเสนฺโต ปน อปญฺญาيمانสฺสตฺถาย โสจสีติ
วตฺวา ตสฺส ฌมฺมํ เทเสนฺโต

น ยํ ลพฺภา มนฺุสฺเสน อมนฺุสฺเสน วา ปน
ชาโต เม มา มริ ปุตฺโต กุโต ลพฺภา อลพฺภียํ ๑
น มนฺดา มฺลเภสชฺชา อีสเชหิ ฌเนน วา
สกุภา อานยิตฺถุ กณฺห ยํ เปตมนฺุโสจสีติ

คาถาทวยมาห ๑

ตตถ ษฺนฺติ ภาติก ยํ เอวํ ชาโต เม ปุตฺโต มา มริติ
มนฺุสฺเสน วา เทเวน วา ปน น ลพฺภา น สกุภา
ลทฺฐํ ตํ ตฺวํ ปตฺเตสิ ๑ ตํ ปเนตํ กุโต ลพฺภา เกน
การณฺน ลทฺฐํ สกุภา ยสฺมา อลพฺภียํ อลพฺุกเนยฺยวตฺถุ
นามตฺนฺติ อตุโถ ๑

มนฺดาติ มนฺตปฺปโยเคน ๑ มฺลเภสชฺชาติ มฺลเภสชฺเชน ๑
อิสเชหิติ นานาวิเชหิ อีสเชหิ ๑ ฌเนน วาติ โภกฺกิสตฺสงฺเขน

ธเนน วาปี ฯ อิํ ภูคตํ โหติ ยํ เปตมฺนุโสจสิ ตํ

เอเตหิ มนฺตปฺปโยคาคีหิปี อาเนตฺน สกุกาติ ฯ

ปฺน ฆฏฺปนฺนทีโต ภาติก อิํ มรณํ นาม ธเนน

วา ชาตียา วา วิชฺชาย วา สีเลน วา ภาวนาย วา

น สกุกา ปฏฺิพาหิตฺตุนฺติ ทสฺเสนฺโต

มหทฺธนา มหาโกคา รุกฺขจวนฺโตปี ขตฺติยา

ปฺหุตฺชนธณฺวาเส เตปี โน อชรามรา ฯ

ขตฺติยา พุราหุมนฺนา เวสฺสา สุตฺทา จณฺฑาลปฺกุกฺสา

เอเต จณฺเณ จ ชาตียา เตปี โน อชรามรา ฯ

เย มนฺตํ ปฺริวตฺเตนฺติ ฉพงฺกํ พุรหุมนฺจินฺติตํ

เอเต จณฺเณ จ วิชฺชาย เตปี โน อชรามรา ฯ

อิสโย วาปี เย สนฺตา สยฺยตฺตฺตา ตปฺสฺสิโน

สรีริ เตปี กาเลน วิชฺหนฺติ ตปฺสฺสิโน ฯ

ภาวิตฺตฺตา อรหนฺโต กตฺกิจฺจา อนาสวา

นิกฺขิปฺนฺติ อิมํ เทหิ ปฺนฺนฺตปฺปปริกฺขยาติ

ปฺนฺนฺจหิ คาคาหิ รมฺโย รมฺมํ เทเสสิ ฯ

ตตฺถ มหทฺธนาติ นิธานคตฺสฺเสว มหโต ธนฺสฺส อตฺถิตาย

พหุธนา ฯ มหาโกคาติ เทวโกคสฺทิสาย มหตฺติยา โภคสมฺปตฺติยา

สมนฺนาคตา ฯ รุกฺขจวนฺโตติ สกฺกรุกฺขจวนฺโต ฯ ปฺหุตฺชนธณฺวาเสติ

ติณฺณํ จตฺตุนํ วา สํวจฺจฺจฺรณํ อตฺถาย นิตฺทิตฺวา จเปตพฺพสฺส

นิจฺจปริพฺพยภูตสฺส ธนธณฺณสฺส วเสน อปริยฺนุตฺตธนธณฺณา ฯ

เตปี โน อชฺรามราติ เตปี เอวํ มหาวิภวา มนุชฺชา-

มหาสุทฺตสฺสนาทโย ขตฺติยา อชฺรามรา นานะหฺสุ อณฺณทตฺถ

มรณฺมุขเมว อนฺุปตฺติภูจฺจาติ อตฺโถ ฯ

เอเตติ ขถาวตฺตขตฺติยาทโย ฯ อณฺณเถติ อณฺณตฺตรา เอวํภูตา

อมฺพภูจฺจาทโย ฯ ชาตฺติยาติ อตฺตโน ชาตฺตินิมิตฺตํ อชฺรามรา

นาหะสุนฺติ อตฺโถ ฯ

มนฺตฺตฺตฺติ เวทํ ฯ ปริวตฺเตนฺตฺติติ สขฺมายนฺตฺติ วาเจนฺตฺติ จ ฯ

อถ วา ปริวตฺเตนฺตฺติติ เวทํ อนฺุปปริวตฺเตนฺตฺตา โหมี กโรนฺตฺตา

ชปฺนตฺติ ฯ ฉพฺงกนฺตฺติ สิขฺขาภปฺปนิรุตฺติพฺยากรณฺโชนฺติสตฺถณฺนโท-

วิจิตฺตฺสงฺขาเตหิ ฉหิ องฺเคหิ ยุตฺตํ ฯ พฺรหฺมจฺินฺตฺตฺตฺติ

พฺรหฺมณฺณมตฺถาย พฺรหฺมฺนา จินฺตฺตํ กถิตํ ฯ วิชฺชายาติ

พฺรหฺมสทฺทิสฺวิชฺชาเย สมนฺุณาคตา เตปี โน อชฺรามราติ อตฺโถ ฯ

อิสฺโยติ ยมนิยมาทึนํ ปฏฺิกูลสฺสณฺณาทึนํ จ เอสนฺญฺเจน

อิสฺโย ฯ สนฺุตาติ กายวาจาหิ สนฺุตฺตสฺภาวา ฯ สณฺณตฺตฺตฺตาติ

ราคาทึนํ สัสมฺน สัสมฺนจิตฺตฺตา ฯ กายตฺปนฺสงฺขาโต ตโป เอเตลฺล

อตฺถิตฺติ ตปฺสฺสิโน ฯ ปฺน ตปฺสฺสิโนติ สัวรกา ฯ เตน

เอวํ ตปฺนิสฺสิตฺกา หุตฺวา สรีเรน จ วิโมกฺขํ ปตฺตฺกามาปี สัวรกา

สรีริ วิชฺหนฺติ เอวาติ ทสฺเสติ ฯ อถ วา อิสฺโยติ อธิสึลสิขฺขาทึนํ

เอสนกฺกุเรน อีสโย ตทตถํ ตปฺปฏิปกฺขานํ ปาปชฺมมานํ วุปฺสเมน
สนฺตาเอการมฺมเณ จิตฺตสฺส สัมเมน สยฺยตตฺตา
สมฺมปฺปชานโยคโต วีริยตาเปน ตปฺสฺสินฺ โสปฺโยคา รากาทีนํ
สนฺตปฺเนน ตปฺสฺสินฺติ โยเชตพฺพํ ฯ ภาวิตตฺตาติ
จตุสจฺจกมฺมกฺุชานภาวนาย ภาวิตจิตฺตา ฯ

เอวํ ฆฏฺปนฺนทีเตน ชฺมเม กถิตํ ตํ สุตฺวา ราชา
อปคตโสภสฺสโล ปสนฺนมานโส ฆฏฺปนฺนทีตํ ปัสสนฺโต
อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ ฆฏฺสิตฺตํ ปาวกํ
วารินา วีย โอสฺสิจํ สพฺพํ นิพฺพายเย ทริ ฯ
อพฺพหิ วต เม สลฺลํ โสกํ หทยนิสฺสิตํ
โย เม โสภปรตสฺส ปุคฺตโสภํ อปานฺนํ ฯ
สฺวาทํ อพฺพพฺพหสฺสโลสฺมิ สฺตีญฺโตสฺมิ นิพฺพโต
น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน ภาติก ฯ
เอวํ กโรนฺติ สปฺปญฺญา เย โหณฺติ อนุกมฺปกา
นิวคฺตยฺนฺติ โสภมฺหา ฆโฏฺ ฆฏฺจิว ภาตริ ฯ
ยสฺส เอตาทิสา โหณฺติ อมจฺจา ปริจารกา
สฺภาสฺเตน อเนวฺนฺติ ฆโฏฺ ฆฏฺจิว ภาตฺรณฺติ
เสสคาถา อภาสิ ฯ

ตตฺถ ฆโฏฺ ฆฏฺจิว ภาตฺรณฺติ ยถา ฆฏฺปนฺนทีโต อตฺตโน
ฆฏฺจภาตริ มตฺตปฺคฺตโสภากิฏฺถํ อตฺตโน อฺปายโกสฺสเลน เจว

ชฺมมกถาย จ ตโต ปุตฺตโสฺกโต วินิวตฺตยิ เอวํ อญฺเฌปี
สปรฺปนฺณาย เย โหนฺตฺติ อนุกมฺปกาย เต ฌาตีนํ อุปการํ กโรนฺตฺติ
อตุโธ ฯ

ยสฺส เอตาทิสาย โหนฺตฺติ อัย อภิสมฺพุทฺธคถา ฯ
ตสฺสตุโธ ยถา เยน การณฺน ปุตฺตโสฺกปรตฺตํ ราชานํ वासูเทวํ
จฺญปณฺฑิตโต โสฺกหฺรณฺตถาย สุภาสีเตน อนฺเวสิ อนุเอสิ ฯ
ยสฺส อญฺเฌสฺสาปี เอตาทิสาย ปณฺฑิตาย อมจฺจา ปฏฺฐิตทฺธา
อสฺสฺส ตสฺส กุโธ โสโโกติ ฯ เสสคถา เหมจฺจา วุตฺตตถา
เอวาทิ ฯ

สตุถา อิมํ ชฺมมเทสนํ อหฺริตฺวา เอวํ อุปาสก
โปรารณกปณฺฑิตาย ปณฺฑิตานํ กถํ สุตฺวา ปุตฺตโสฺกํ หรีสุติ
วตฺวา สจฺจานิ ปกาเสตฺวา ชาตํ สโมชานสิ ฯ สจฺจปรีโยसानเ
อุปาสโก โสตาปตฺตฺติผล ปตฺติจฺฐหิติ ฯ

กณฺหเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

ชนปาลเสฏฺฐิเปตวตถุวณณา

นคฺโค ทุพฺพณฺณรุโปสฺสตี อิทํ สตฺถริ เขตฺวเน วิหรนฺเต
ชนปาลเปตฺ อารพฺภ วุตฺตํ ฯ

อนุปฺปนฺเน กิร พุทฺเช ปณฺณรณฺเฑ เอรกจฺจนฺคเร
ชนปาลโก นาม เสฏฺฐิ อโหสิ อสฺสทฺโธ อปฺปสฺนโน กทริโย
นตฺถิกทฺธิฏฺฐิโก ฯ ตสฺส กิริยา ปาลีโตเอว วิญฺญาตฺติ ฯ โส
กาคํ กตฺวา มรฺกนฺตารเ เปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ ตสฺส
ตาลกฺขนฺธปฺปมาโณ กาโย อโหสิ สมฺภูจิตฺตจฺฉวี ผรุโส วิรูปเกโส
ภยานโก ทุพฺพณฺโณ อติวิย วิรูปิ ปิภจฺฉนฺตสฺสโน ฯ โส
ปฺลจฺปณฺณาสวตฺสานิ ภตฺตสฺสิตฺถํ วา อุตฺกพินฺทุ วา
อลกนฺโต วิสุกฺขณฺโงฏฺฐชิวฺห ชิมฺจฺฉาปิปาสาภิกฺกโต อิตฺโต จิตฺโต จ
ปริพฺภมตฺติ ฯ

อถ อมฺหากํ ภควตฺติ โลเก อปฺปชฺชิตฺวา ปวตฺติตฺตวรชฺชมฺมจฺกเก
อนุภฺกเมน สวตฺถึยฺ วิหรนฺเต สวตฺถึวาสิโน วาณิชา ปฺลจฺมตฺตานิ
สภฺภูตฺตานิ ภณฺทสฺส ปฺเรตฺวา อุตฺตรารปฺถิ คนฺตฺวา ภณฺฑํ วิภิกฺกิตฺวา
ปฺภฺลิตฺทฺชภณฺฑํ สภฺภูตฺสฺ อาริเปตฺวา ปฺภฺนินฺวตฺตมาณา สายนฺนหสมเย
อณฺณตฺริ สุกฺขนทฺธิ ปาปฺปณฺนิตฺวา ตตฺถ ยานํ มุญฺจิตฺวา รตฺตึยฺ วาสํ
กปฺเปสิ ฯ อถ โส เปโต ปิปาสาภิกฺกโต ปานียสฺสตฺถาย
อาคนฺตฺวา ตตฺถ พินฺทุมตฺตมฺปิ ปานีย อลภิตฺวา วิคตาโส

ฉินฺนมุโล วิย ตาโล ฉินฺนปาโท ปติ ฯ ตํ ทิสฺวา วาณิชา
นคฺโค ทพฺพณฺณรูปสฺสึ กิโส ฌมนิสฺสนฺถโต
อุปฺพาสฺสึโก กิสฺสึโก โโก นฺน ตุมฺสึ มารีสาติ
อิมาย คาถาย ปุจฺฉิสฺสุ ฯ ตโต เปโต
อหํ ภทฺนเต เปโตมฺหิ ทฺกคฺโต ยมฺโลกิโก
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คโตติ
อตฺตานํ อวิกตฺวา ปฺน เตหิ
กีนฺนุ กาเยน วาจาเย มนฺสา ทฺกกฺกํ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺถ คโตติ
กตกมฺมํ ปุจฺฉิตฺถ ปุพฺเพ นิพฺพตฺตญฺจานโต ปญฺจาย อตีตํ
ปจฺจุปฺปนฺนํ อนาคตํ จ อตฺตโน ปวตฺตี ทสฺเสนฺโต เตสฺสจ โอวาทํ เทนฺโต
นคฺริ อตฺถิ ปณฺณานํ เอรกจฺจนฺติ วิสฺสุตํ
ตตฺถ เสฏฺฐิ ปฺเร อาสึ ฌนฺปาโลติ มํ วิทฺฐุ ฯ
อสีติ สกฺกฺวาทานํ หิรณฺยสฺส อโหสิ เม
ปฺหุตํ เม ชาตฺรปฺปํ มุตฺตา เวพฺพริยา พฺหุ ฯ
ตาว มหฺทฺชนฺสฺสาปี น เม ทาคฺคํ ปิยํ อหุ
ปีทหิตฺวา ทฺวารํ ญฺจชฺชึ มา มํ ยาจฺนกาทฺทสฺสุ ฯ
อสฺสทฺโฆ มจฺฉริ จาสึ กทฺริโย ปรีภาสโก
ททฺนฺตานํ กโรนฺตานํ วารยิสฺสึ พฺหุ ฌเน ฯ

เล่มที่ 24 ธนपालเสฏฐิเปตวตถุวณณนา หน้า 143

วิปาโก นคฺธิ ทานสฺส สัสมสฺส กุโตะ ผลั
โปกฺขรณฺโณทปานานิ อารามานิ จ โรปีเต
ปปาโย จ วินาสสึ ทุคฺเค สงฺกมฺมานิ จ ฯ
สุวาทิ อกตฺกถฺยาโณ กตปาโป ตโต จุโตะ
อุปฺปนฺโน เปตฺติวิสยิ ขุปฺปิปาสสมปฺปิโต ฯ
ปฺลจฺปฺลณฺนาส วสุสานิ ยโต กาลงฺกโต อหิ
นาภิขานามิ กุตฺตํ วา ปิตํ วา ปน ปานियิ ฯ
โย สัสม โส วินาสโต โย วินาสโต โส สัสม
เปตา หิ กิร ชานนฺติ โย สัสม โส วินาสโต ฯ
อหิ ปุเร สัสมิสฺสึ นาทาสึ พหุเก ธเน
สนฺเตสุ เทยฺยธมฺเมสุ ทีปํ นากาสิมตฺตโน
สุวาทิ ปจฺจฺจฺจฺนตฺตปฺปามิ อตฺตกมฺมผลฺลูปโก ฯ
อุทฺธํ จตฺตฺหิ มาเสหิ กาลกิรียา ภวิสฺสตี
เอกนฺตกฏฺฏกั โฆริ นิริยํ ปปตฺติสฺสหิ ฯ
จตฺตฺกณฺณํ จตฺตฺทวาริ วิภตฺตํ ภาคฺโส มิตํ
อโยปการปริยนฺตํ อยสา ปฏิกฺขชิตํ ฯ
ตสฺส อโยมฺยา ภูมิ ชลิตา เตชสา युตา
สมนฺตา โยชนสฺติ ฝริตฺวา ติฏฺฐตี สพุพฺพา ฯ
ตตฺถาหิ ทิम्मทฺธานํ ทุคฺขํ เวทิสฺส เวทนํ
ผลั ปาปสฺส กมฺมสฺส ตสฺมา โสจามหิ กุสิ ฯ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 144

ตํ โว วทามิ ภทฺทํ โว ยาวนเตตฺถ สมากตา
มากตฺถ ปาปกํ กมฺมํ อวิ วายทึ วารโห ๕
สเจ ตํ ปาปกํ กมฺมํ กริสฺสธ กโรถ วา
น โว ทุกฺขา ปมุตฺยตฺถิ อุปฺปจฺจาปิ ปลายตํ ๕
มตฺเตยฺยา โหถ เปตฺเตยฺยา กุเล เชฏฺฐาปจายิกา
สามณฺณา โหถ พุรหฺมณฺณา เอวํ สกฺกํ คมิตฺสธาทิ

อิมา คธา อภาสิ ๕

ตตฺถ ปณฺณานนฺติ ปณฺณานามรฏฺฐสฺส เอวํนามกานํ
ราชฺชนํ ๕ เอรกจฺฉนฺติ ตสฺส นกรสฺส นามํ ๕ ตตฺถาทิ ตสฺมี
นกร ๕ ปฺเรติ ปฺพเพ อตฺตตฺถภาเว ๕ ธนปาโลติ มํ วิทฺติ
ธนปาลเสฏฺฐจฺฉิตฺติ มํ ชานนฺติ ๕ ตยิทํ นาม ตทา มยฺหํ
อตฺถานุกตเมวาทิ ทสฺเสนฺโต อสฺตีตฺติ คธา มาห ๕ ตตฺถ อสฺตี
สกฺกฺวาทานนฺติ วิสตีขาริโก วาโห โย สกฺกฺนฺติ วุจฺจติ
เตสํ สกฺกฺวาทานํ อสฺตี หิรณฺยสฺส ตธา กหาปณฺสฺส จ
เม อโหสฺตี โยชฺนา ๕ ปหฺตํ เม ชาตฺรฺปนฺติ สุวณฺณมฺปิ
ปหฺตํ อเนกการปริมาณํ อโหสฺตี สมฺพนฺโธ ๕

น เม ทาคฺ์ ปิยํ อหฺตฺติ ทานํ ทาคฺ์ มยฺหํ ปิยํ นาโหสิ ๕
มา มํ ยาจนกาทฺทสนฺติ ยาจกา มา มํ ปสฺสึสฺสูติ
ปีทหิตฺวา เคหทฺวารํ ภูณฺชามิ ๕ กทฺริโยติ ถทฺธมจฺฉริ ๕
ปริภาสโกติ ทานํ เทนฺเต ทิสฺวา ภเยน สนฺตชฺชโก ๕ ททฺนฺตานํ

เล่มที่ 24 ธนपालเสฏฐิเปตวตถวณณา หน้า 145

กโรนุทานนุติ อุปโยคตเถ สามิวจัน ทานานิ ททนต์
ปุลลณานิ กโรนุเต ฯ พหู ชเนติ พหู สตเต ฯ ททนต์
วา กโรนุทานัน วา สมุททยภูตัง พหุ ชนัง ปุลลณกมมโต วารยิสฺส
นิวาเรสี ฯ

วิปาโก นตฺถิ ทานสฺสาติอาทิ ทานาทินัน นิวารณ
การณทสฺสนัน ฯ ตตฺถ วิปาโก นตฺถิ ทานสฺสาติ ทานกมมสฺส
ผลัน นาม นตฺถิ เกวลัน ปุลลณัน ปุลลณนุติ ธนวินาโส
เอวาติ ทีเปติ ฯ สัมมสฺสาติ สีสัมมสฺส ฯ กุโต ผลนุติ
กุโต นาม ผลัน ลพฺภติ นีรตฺถกเมว สีสรรกฺษณนุติ
อธิปฺปาโย ฯ อารามานีติ อารามูปวนานีติ อตฺถโธ ฯ ปปาโยติ
ปานียสาธา ฯ ทุกฺเคติ อุกกจิกฺขลฺลทานัน วเสน ทุกฺกมกฺขจฺจานานิ ฯ
สงฺกมมานีติ เสตฺโย ฯ ตโต จุโตติ ตโต มนุสฺสโลกโต จุโต ฯ
ปฺลจฺปฺลญาสาติ ปฺลจฺปฺลญาสา ฯ ยโต กาลงฺกโต อหนฺติ ยทา
กาลกโต อหิ ตโต ปฏฺจาย ฯ นาภิชานามีติ เอตฺตํ
กถัน กุตฺตํ วา ปิตํ วา กิลฺลจัน ชานามิ ฯ

โย สัมโม โส วินาโสติ โลภาทิวเสน ยัม สัมมณัน กสฺสจ
อทานัน โส อิมสฺส สตฺตทานัน วินาโส นาม เปตโยนิย
นิพฺพตฺตเปตทานัน มหาพฺยสนสฺส เหตุภาวโต ฯ โย วินาโส โส
สัมโมติ อิมินา ยถาวุตฺตสฺส อตฺถสฺส เอกนฺตีกภาวํ วทติ ฯ
เปตา หิ กิร ชานนฺตฺติ เอตฺถ หิสฺสทฺโท อวธารณ กิรสฺสทฺโท

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 146

อรุจิสฺสเน ฯ ลัยโม เทยฺยธมฺมสฺส อปริจฺจาโค วินาสเหตุติ
อิมมตฺถํ เปตาเอว กิร ชานนฺติ ปจฺจกฺขโต อนุกฺขยฺมานตฺตา
น มนุสฺสชาติ ฯ นยิทํ ยุตฺตํ มนุสฺसानมฺปิ เปตานํ วีย
ขุปฺปิปาสาทีหิ อภิภฺยฺมานานํ ทิสฺสมานตฺตา ฯ เปตา ปน
ปฺริมตฺตภาเว กตถมฺมสฺส ปากฺกฏาวโต ตมตฺถํ สฺสจฺจตรํ
ชานนฺติ ฯ เตนานห อหํ ปุเร ลัยมิสฺสนฺติ อาที ฯ ตตฺถ
ลัยมิสฺสนฺติ สยมฺปิ ทานาทิปุณฺณกิริยโต ลัยมนํ สงฺโกจํ
อกาสิ ฯ พหุเก ธเนติ มหนฺเต ธเน วิชฺชมานे ฯ

ตฺนฺติ ตสฺมา ฯ โวติ ตฺมฺเห ฯ ภาทํ โวติ ภาทํ
กฺลฺยาณํ สฺนฺทริ ตฺมฺหากํ โหตฺติ วจนเสโส ฯ ยาวนฺเตตฺถ
สฺมาคตฺตาติ ยาวนฺโต ยาวตฺตา เอตฺถ สฺมาคตา เต สพฺเพ
มม วจนํ สฺสณาตฺติ อธิปฺปาโย ฯ อาวீติ ปกาสนํ ปเรลํ
ปากฺกฺวเสน ฯ รโหติ ปฺภิจฺจนฺนํ อปากฺกฺวเสน ฯ อาวิ วา
ปาณาติปาตาทิมุสฺสาวาทาทิกายวิจิปโยควเสน ยที วา รโห
อภิขฺมาทิวเสน ปาปกํ ลามกํ อกฺุสลกมฺมํ มากตฺถ มา
กริตฺถ ฯ

สเจ ตํ ปาปกํ กมฺมฺนฺติ อถ ปน ตํ ปาปกมฺมํ
อายุเตี กริสฺสธ เอตฺรหิ วา กโรธ นิริยาทีสุ จตฺตฺส อปาเยสุ
มนุสฺสเสสุ จ อปฺปายุกตฺตาทิวเสน ตสฺส ผลฏฺฐา ทฺกฺขโต
ปมฺุตติ ปโมกฺโข นาม นตฺถิ ฯ อปฺปจฺจาปี ปฺลายตฺนฺติ อปฺปตฺติวา

เล่มที่ 24 ธนपालเสฏฐิเปตวตถุวณณา หน้า 147

อากาเสน คจจนฺตทานมฺปิ โมกุโฆ นตฺถิเยวาทิ อตุโถ ฯ
อุเปจฺจาทิปิ ปาฬิ อิตฺ วา เอตฺโต วา ปลายนฺเต ตุมฺเห
อนฺุพนฺุธิสฺสตีติ อธิปฺปาเยน อุเปจฺจ สลฺลิจฺจ ปลายนฺตทานมฺปิ
ตุมฺหากํ ตโต โมกุโฆ นตฺถิ คตฺติกาธาทีปฺจยฺนฺตรสมวาเย
ปน สติ วิปฺจจติเยวาทิ อตุโถ ฯ อยญฺจ อตุโถ

น อนฺุตฺถิกฺเข น สมฺุทฺทมฺชฺเฌ

น ปพฺพตฺตานํ วิวรํ ปวิสฺส

น วิชฺชตี โส ชคตฺติปฺปะเทโส

ยตฺถตฺถุจฺจิตฺ มุจฺเจยฺย ปาปกมฺมาติ

อิมาย กาถาย ทีเปตพฺุโพ ฯ

มตฺเตยฺยชาติ มาคฺุหิตา ฯ โหถาติ เตสํ อุปฺภูจฺจานาทินิ
กโรธ ฯ ตถา เปตฺเตยฺยชาติ เวทิตพฺุพา ฯ กุเล เชฏฺฐจฺจาปจายิกาทิ
กุเล เชฏฺฐจฺจกานํ อปจายนกรฺา ฯ สามณฺุณฺวาทิ สมณฺุปฺปุชกา ฯ
ตถา พุรฺหมณฺุณฺวาทิ พาหิตปาปฺปุชกาติ อตุโถ ฯ เอวํ สคฺุคํ
คมิสฺสธฺาติ อิมินา มยา วุตฺตฺนเยน ปฺุณฺุณฺวานิ กตฺวา เทวโลกํ
อุปฺปชฺชิสฺสธฺาติ อตุโถ ฯ ยํ ปเนตฺถ อตฺถโต น วิกตฺตํ ฯ ตํ
เหฏฺฐจฺา ขลฺลลาภฺิยเปตีวตฺถุอาทีสุ วุตฺตฺนเยเนว เวทิตพฺุพํ ฯ

เต วาณิชา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา สํเวชชฺาตา ตํ

อนฺุภมฺุปมานา ภาชเนหิ ปานียํ คเหตุวา ตํ สยาเปตฺวา มุเข
อาสิณฺุจฺจิสฺุ ฯ ตโต มหาชเนน พหุเวลํ อาสิคฺุตฺตํ อุทกํ ตสฺส

เปตสฺส ปาปพเลน อโศคพฺน โอตินฺณํ ฯ กุโต ปิปาสํ
ปฏิวินเนสฺสติ ฯ เต ตํ ปุจฺฉิสฺส อปี เต กาจิ อสฺสาสมตฺตา
ลทฺฐาติ ฯ โส อาห ยทิเม เอตฺตเกหิ ชเนหิ เอตฺตํ
เวลํ อาสิญฺจมานํ อุกํ เอกพินฺทุมตฺตมฺปี ปรคพํ ปวิญฺจํ ฯ
อิโต เปตโยนิโต โมกฺโข มา โหตุติ ฯ อถ เต วาณิชา
ตํ สฺตฺวา อติวีย สํเวคชาตา อตฺถิ ปน โกจิ อุปาโย
ปิปาสาวุปสฺมายติ อาหํสฺส ฯ โส อาห อิมสฺมี ปาปกมฺเม
จีณฺเ ตถาคตสฺส วา ตถาคตสาวกานํ วา ทานเน ทินฺเน
มม ทานมฺหุทิสฺสฺสติ อหํ อิโต เปตตฺตโต มุจฺฉิสฺสามิติ ฯ
ตํ สฺตฺวา วาณิชา สาวตฺถิ กนฺตฺวา ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ฯ ตํ
ปวตฺตี อารโจะตฺวา สรณานิ สีลานิ จ คเหตฺวา
พฺพุทฺธปฺมุขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส สตฺตฺวาทํ ทานํ ทตฺวา ตสฺส
เปตสฺส ทกฺขินฺณํ อาทิสฺสฺส ฯ ภควา ตมตฺถิ อตฺถุปฺปตฺตี กตฺวา
จตฺนุนํ ปริสานํ ฐมฺมํ เทเสสิ มหาชโน จ โลภาทิมจฺเจรรมลํ
ปหาย ทานาทีปฺญฺณวาริโต อโหสิตี ฯ

ชนปาลเสฏฺฐิเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

จูพเสฏฐิเปตวตถุวณณา

นกุลโค กิโส ปพพชิตโส ฆนเตติ อิทํ สตุถริ เวพฺวเน (๑)

วิหรนฺเต จูพเสฏฐิเปตํ อารพฺภ วุตฺตํ ฯ

พาราณสียํ กิร เอโก คหปติ อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน
มจฺฉริ กทริโย ปุณฺณกิริยาย อนาทรอ จูพเสฏฐิ นาม
อโหสิ ฯ โส กาลํ กตฺวา เปเตสฺส นิพฺพตฺติ ตสฺส กาโย
อปคตมัสโสหิตอ อฏฺฐินฺหารจมฺมตฺโต มุณฺโฑ อเปตวตฺโต
อโหสิ ฯ ธีตา ปนสฺส อนฺถา อนฺธกวินฺเท สามิกสฺส เกเห
วสนฺตี ปิตฺริ อุตฺทิสฺส พฺราหฺมณเ โภเชตฺถกามา ตณฺฑลาทีนํ
ทานุปรณฺณานิ สขฺเชสิ ฯ ตํ ฆตฺวา เปโต อาสาย อากาเสน
ตตฺถ คจฺฉนฺโต ราชกหํ สมปาปฺณิ ฯ เตน จ สมเยน ราชา
อชาตสตฺถุ เทวตฺถเตน อโยชิตอ ปิตฺริ จีวิตา โวโรเปตฺวา
เตน วิปฺปฏิสारेณ ทสฺสุปิเนน จ นินฺทํ อนฺุปรคจฺฉนฺโต
อุปริปาสาทวรคโต จงฺกมฺนฺโต ตํ เปตํ อากาเสน คจฺฉนฺตํ
ทิสฺวา อิมาย คากาย ปุจฺฉิ

นกุลโค กิโส ปพพชิตโส ฆนเต

รตฺตี กุหิ คจฺฉสิ กิสฺสเหตุ

อาจิกฺข เม ตํ อปี สกฺกณฺณมฺ

สพฺเพน วิตฺตํ ปฏฺฐิปาทเย ตฺวานฺติ ฯ

๑. สี่. เขตวเน ฯ

ตตฺถ ปพฺพชิตฺติ สมโณ ฯ ราชา กิร ตํ นคฺคตฺตา
มฺณทตฺตา จ นคฺโค สมโณ อยฺนติ สณฺณาย นคฺโค
กิโส ปพฺพชิตฺตีสีตฺติอาทิมหา ฯ กิสฺสเหตุติ กิณฺนิมิตฺตํ ฯ สพฺเพน
วิตฺตํ ปฏฺฐิปาทเย ตฺวนฺติ วิตฺติยา อุปกรณญฺตํ วิตฺตํ สพฺเพน
โกเคน ตฺยหํ อชฺฌมาศยานุรูปํ สพฺเพน วา อุตฺสาเหน
ปฏฺฐิปาทเยยฺยํ สมฺปาเทยฺยํ ตถา กาคฺคํ มยฺยํ อปฺเปว นาม สกฺกญฺเยยฺยาม
ตสฺมา อากิขฺ เม ตํ เอตํ ตว อากมฺนการณฺมํ มยฺยหํ
กเถหิตฺติ อตฺถโถ ฯ

เอวํ รณฺณา ปฏฺฐโง เปโต อตฺตโน ปวตฺตํ กเถนฺโต
ตฺสฺโส กถา อภาสิ

พาราณสี นครํ ทูรชฺฌญฺจํ
ตตฺถาหํ คหปติ อชฺฌมโก อหุ ทิโน
อทาทา เจริตฺมโน อามิสฺสุมิ
ทฺสฺสึเลยฺน ยมวิสยฺมहि ปตฺโต ฯ
โส สฺวจิกาย กิลมิโต เตหิ
เตเนว ฌาตีสฺสุ ยามิ อามิสฺกิลฺยจิกฺขเหตฺ
อทานสีลา น จ สทฺทหนฺติ
ทานผลํ โหติ ปรมฺหิ โลเก ฯ
ธีตา จ มยฺยหํ ลปเต อจิกฺขณฺ
ทสฺสามิ ทานํ ปิตฺนํ ปิตามหานํ

เล่มที่ 24 จุฬเสฏฐิเปตวตถุวณณา หน้า 151

ตมฺพกุขภูํ ปริวิสยนฺติ พุราหุมนฺนา

ยามิ อหํ อนฺธกวินท์ ภูตฺตุนฺติ ฯ

ตตฺถ ทูรฆฺมฺภูจนฺติ ทูรโศ เอว คุณฺนิกิตฺตฺนวเสน โฆสิตํ ฯ
สพฺพตฺถ วิสฺสุตํ ปากฺกฺนฺติ อตฺโถ ฯ อทฺธโกติ อทฺโธ
มหาวิภโว ฯ ทีโนติ นิหีนจิตฺโต อทานชฺฆาตโย ฯ เตนาห
อทาตาดิ ฯ เคชิตฺมโน อามิสฺสฺมินฺติ กามามิสฺเส ลกฺขจิตฺโต
เคธํ อापฺนฺโน ฯ ทุสฺสีเลยน ยมวิสยมฺหิ ปตฺโตติ อตฺตนา
กเตน ทุสฺสีลกมฺมฺนา ยมวิสยํ เปตฺโลกํ ปตฺโต อมฺหิ ฯ

โส สฺวจิกาย กิลมิโตติ โส อหํ วิชฺฌนฺนฺเจน สฺวจิสฺทิสฺตาย
สฺวจิกาคิ ลทฺธฺนมา ย ชิมฺฆจฺฉาย กิลมิโต นินฺนตฺร วิชฺฌมาโน ฯ
กิลมิโตติ อิจฺเจว วา ปาโโจ ฯ เคหิติ ทีโนติ อาทินา
วตฺเตหิ ปาปกมฺเมหิ การณฺนฺเตหิ ฯ ตสฺส หิ เปตฺสฺส ตานิ
ปาปกมฺมานิ อนฺุสฺสรนฺตสฺส อติวिय โทมนฺสฺสํ อฺปฺปชฺชิ ตสฺมา
เอวมาห ฯ เตเนวติ เตเนว ชิมฺฆจฺฉาทุกฺเขน ฯ ฌาตีสฺสุ ยามิติ
ฌาตินํ สมิปฺปี ยามิ กจฺฉามิ ฯ อามิสฺสฺกิลฺยจิกฺขเหตฺตติ อามิสฺสฺส
กิลฺยจิกฺขนิมิตฺตํ กิลฺยจิ อามิสฺสํ ปตฺถเนนฺโตติ อตฺโถ ฯ อทานสีลา
น จ สทฺทหนฺติ ทานผลํ โหติ ปรมฺหิ โลกฺเกติ ยถา อหํ
ตถา เอวํ อญฺเฌปี มนฺุสฺสา อทานสีลา ทานสฺส ผลํ
เอกํเสน ปรโลเก โหตฺติติ น จ สทฺทหนฺติ ฯ ยโต อหํ วिय
เตปี เปตา หุตฺวา มหาทูกฺขํ ปจฺจนฺนฺกวนฺตฺติติ อธิปฺปาโย ฯ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 152

ลปเตติ กเถติ ฯ อภิกฺขณฺนติ อภินฺหํ พหุโส ฯ กิณฺติ
ลปตีติ อาห ทสฺสามิ ทานํ ปิณฺณํ ปิตามหานฺนติ ฯ

ตตฺถ ปิณฺณนฺติ มาตาปิณฺณํ จุปิตฺตุมหาปิณฺณํ วา ฯ
ปิตามหานฺนติ อยฺยกปฺยฺยกานํ ฯ อุปฺกฺขณฺนติ สขฺชิตฺติ ฯ
ปรีวีสยฺนตีติ โภชยฺนติ ฯ อนฺธกวินฺทนฺติ เอวํนามกํ นครํ ฯ
ภุตฺตุนฺติ ภูณฺชิตฺติ ฯ ตโต ปรา สงฺคีติการเกหิ วุตฺตา

ตมโวจ ราชานอนุวิยาน ตมปี
เอยฺยาสี จิปปํ อหฺมปี กสฺสํ ปุริ
อาจิกฺข เม ตํ ยทิ อตฺถิ เหตุ
สทฺธายิตฺ เหตุวโจ สฺโณมาติ ฯ
ตถาติ วตฺวา อคฺมาสิ ตตฺถ
ภุณฺชิสฺส ภตฺตํ น จ ทกฺขิณฺนารหา
ปจฺจาคมิ ราชคหํ ปุณาปริ
ปาตฺรโหสิ ปฺรโต ชนาธิปสฺส ฯ
ทิสฺวาน เปตํ ปุณฺเทว อาคตํ
ราชานอนุวิยาน อหฺมปี กิ ททามิ
อาจิกฺข เม ตํ ยทิ อตฺถิ เหตุ
เยน ตฺวํ จิรตฺริ ปิณฺโถ สียาติ ฯ
พฺพุทฺถญฺจ สงฺฆํ ปรีวีสียาน ราช
อนฺเนน ปาเนน จ จิวเรน

เล่มที่ 24 จุฬเสฏฐิเปตวตถุวณณา หน้า 153

ตัม ทกขิณัม อาทิส เม หิตาย
เอวํ อหํ จิรตัม ปิณโฑ สียาติ ฯ
ตโฑ จ ราชานิปตติวาทาวเท
ทานัน สหตถา อตุลล์ ททิตวา สงฺฆเม
อาโรเจสิ ปกตัม ตถาคตสฺส
ตสฺส จ เปตสฺส ทกขิณัม อาทิสิตถุ ฯ
โธ ปุชฺชิตอ อติวีย โสภมาโน
ปาตุรโหสิ ปุรโฑ ชนาธิปสฺส
ยกโขหมสฺมิ ปรมิทุธิปตโฑ
น มยฺหมตถิ สสมา สทิสมา มานุสา ฯ
ปสฺसानุภาวํ อปริมิตํ มมยิทํ
ตยานุทิกุจํ อตุลล์ ทตฺวา สงฺฆเม
สนตปปีโฑ สตตํ สทา พหุหิ
ยามิ อหํ สุขิโฑ มนุสฺสเทวาติ ฯ

ตตถ ตมโวจ ราชาคิ ตัม เปตัม ตถา วตฺวา จิต्तัม
ราชา อชาตสฺสตุ อโวจ ฯ อนุภวียน ตมปีติ ตัม ตว ธีตฺยา
อุปกฺขณฺฑํ ทานมฺปิ อนุภวิตฺวา ฯ เอยฺยาสีติ อากฺขเจยฺยาสี ฯ
กสฺสสนฺติ กริสฺสามิ ฯ อาจิกฺข เม ตัม ยทิ อตถิ เหตุติ สเจ
กิลฺยจิ การณํ อตถิ ตัม การณํ มยฺหํ อาจิกฺข กเถหิ ฯ สทฺธาวยิตฺนฺติ
สทฺธาวยิตฺพฬํ ฯ เหตุวโจติ เหตุยุตฺตวณฺณํ อมุกสฺมิ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 154

จําเน อสุเกน ปกาเรน ทาเน กเต มยฺหํ อุปกปฺปตีติ สการณํ
วจนํ วทาติ อตุโถ ฯ

ตถาติ วตฺวาติ สาธฺฐติ วตฺวา ฯ ตตฺถาติ ตสฺมี อนฺธกวินฺเท
ปริเวสนญฺจําเน ฯ ญฺจํชฺชํ ฆตฺตํ น จ ทกฺขิณารหาติ ฆตฺตํ
ญฺจํชฺชํ ทสฺสํสิลพฺราหฺมณา น จ ปน ทกฺขิณารหา สิลงฺนโต
ญฺจํชฺชํติ อตุโถ ฯ ปุณาปรนฺติ ปุณ อปรํ วารํ ราชคหํ
ปจฺจําคมิ ฯ

กํ ททามํติ กํทิสํ เต ทานํ ทสฺสามํติ ราชา เปตํ ปุจฺฉํ ฯ
เยน ตฺวนฺติ เยน การณฺน ตฺวํ ฯ จิตรรณฺติ จิรกาลํ ฯ
ปีณํโตติ ติตฺโต สิยา ตํ กเถหํติ อตุโถ ฯ

ปรีวสิยานาติ โภเชตฺวา ฯ ราชาติ อชาตสฺตํ อาลปตี ฯ
เม หิตายาติ มยฺหํ หิตตฺถาย เปตตฺถทาวโต ปรีมุตฺติยา ฯ

ตโตติ ตสฺมา เตน วจเนน ตโต วา ปาสาทโต ฯ
นิปตฺติวาทิ นิภขมิตฺวา ฯ ตาวเทติ ตทา เอว อรฺุณฺคฺคฺมนเวลาย ฯ
ยมฺหํ เปโต ปจฺจําคนฺตฺวา รณฺโณ อตุตํ ทสฺเสสิ ตสฺมี
ปุเรภตฺเต เอว ทานํ อทาสิ ฯ สหตฺถาติ สหตฺถเณ ฯ อตุลนฺติ
อปฺปมาณํ อุพารํ ปณีตํ ฯ ทตฺวา สงฺฆเมติ สงฺฆสฺส ทตฺวา ฯ
อาโรเจสิ ปกตํ ตถาคตฺสสาติ อิทํ ฆนฺเต ทานํ อญฺญตรํ
เปตํ สนฺธาย ปกตฺนฺติ ตํ ปวตฺตี ฆควโต อาโรเจสิ ฯ
อาโรเจตฺวา จ ยถา ตํ ทานํ ตสฺส อุปกปฺปตี ฯ เอว

เล่มที่ 24 จุฬเสฏฐิเปตวตถุณณนา หน้า 155

ตสฺส จ เปตสฺส ทกฺขิณฺ อาทิสฺสฺส อาทิสฺสึ ฯ

โสติ โส เปโต ฯ ปุชฺโติติ ทกฺขิณาย ทิยฺยมานาย
ปุชฺโติ ฯ อติวีย โสภมาโนติ ทิพฺพานุภาเวน อติวีย
วิโรจมาโน ฯ ปาตุโรหิสฺสิตฺติ ปาตุภวึ รลฺโล โปโรโต อุตฺตานิ
ทสฺเสสิ ฯ ยกฺโขหฺมสมฺมิตฺติ เปตตฺตภาวโต มุตฺโต ยกฺโข อหฺ
ชาโต เทวภาวํ ปตฺโตสมฺมิ ฯ น มยฺหฺมตฺถิ สฺมา สทิสฺสา
มานุสฺสชาติ มยฺหฺ อานุภาวสมฺปตฺติยา สฺมา วา โภกสมฺปตฺติยา
สทิสฺสา วา มนุสฺसानฺ สนฺติ ฯ

ปสฺसानุภาวํ อปริมิตฺตํ มมฺยิทฺตํ มม อิทํ อปริมาณํ
ทิพฺพานุภาวํ ปสฺสชาติ อุตฺตโน สมฺปตฺตี ปจฺจกฺขโต รลฺโล
ทสฺเสนโต วทฺติ ฯ ตยานุทฺธิจฺจ อตฺถลํ ทตฺวา สงฺฆเมติ อริยสงฺฆสฺส
อตฺถลํ อุพารํ ทานํ ทตฺวา มยฺหฺ อานุภวํปาย ตยา อานุทฺธิจฺจ ฯ
สนฺตปฺปิโต สตฺตํ สทา พฺหุหิตฺติ อนฺนปानวตฺถาทิหิ พฺหุหิ เทยฺยชฺมเมหิ
อริยสงฺฆํ สนฺตปฺเปเนเตน ตยา สทา สพฺพกาลํ ยาวชิวํ ตตฺถาปิ
สตฺตํ นิรฺนตฺรํ อหฺ สนฺตปฺปิโต ปิณฺโณติ ฯ ยามิ อหฺ สฺวฺชิตฺโต
มนุสฺสเทวาทิ ตสฺมา อหฺ อิทานิ สฺวฺชิตฺโต มนุสฺสเทว มหาราช
ยทิจฺฉิตฺตจฺฉานํ ยามิตฺติ ราชานํ อาปฺจุจฺฉิ ฯ

เอวํ เปเต อาปฺจุจฺฉิตฺวา คเต ราชาน อชาตสฺสตฺตํ ตมตฺถํ
ภิกฺขุณฺ อารโจะสิ ภิกฺขุ ภควโต สนฺตํ อปฺสงฺกมิตฺวา

อาโรเจสิ ๑ ภควา ตมตถิ อตถุปตติ กตวา สมปตตปริสาย
ธมมึ เทเสสิ ตั สุตวา มหาชนโน มจฺเจรมลั ปหาย
ทานาทีปฺญณาทิโร อโหสิตี ๑

จฺพเสฏฺฐิเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ๑

องฺกุรเปตวตถุวณณา

ยสฺส อตถาย กจฺจามาติ อิหิ สตถา สาวตถึยิ วิหรนฺโต
องฺกุรเปตฺ อารพฺภ กเถสิ ๑ กามึ เจตถ องฺกุโร เปโต
น โหติ ตสฺส ปน จริตฺติ ยสฺมา เปตสมพฺนฺธิ ตสฺมา ตั
องฺกุรเปตวตถุติ วุตตึ ๑

ตตฺรายํ สงฺเขปกถา เย เต อุตฺตรมธฺรธาธิปติโน รณฺโณ
มหาสาครสฺส ปุตตึ อุปสาครึ ปฏิจฺจ อุตฺตราปเถ กัสมฺโณ
อสิตถฺชนนฺคร มหากัสมฺสฺส ชีตฺยา เทวคพฺภาย กุจฺฉิยิ
อุปฺปนฺนา อถฺชนเทวิ วาสฺวเทโว พลเทโว จนฺทเทโว สุริย-
เทโว อคฺคิเทโว วรฺณเทโว อชฺชฺชนโน ปชฺชฺชนโน ฆญฺปนฺนทีโต
องฺกุโร จาติ วาสฺวเทวาทโย ทส ภาตีกาติ เอกาทส ขตฺติยา
อहेสิ ๑ เตสุ วาสฺวเทวาทโย ภาตโร อสิตถฺชนนฺครึ อาที กตวา
ทวารวตีปริโยसानิสฺส สกถชฺมพฺพิเป เตสฺสญฺจียา นครสทฺสเสสฺส
สพฺเพ ราชานโน จกฺเคน ชีวิตกฺขยิ ปาเปตฺวา ทวารวตียิ
วสมานา รชฺชึ ทส โภจฺจาสฺส กตวา วิภชฺชีสุ ๑ ภคินี ปน

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 157

อณฺชนเทวี น สรีสุฯ ปุณฺ สริตุวา เอกาทส โโกฏฐาเส
กโรมาติ วุตเต เตสํ สพุพกนิฏฺโฐ อังกุโร มม โโกฏฐาสํ
ตสฺสา เทถ อหํ โวหารํ กตฺวา ชีวีสฺสามิ ตุมฺเห อตฺตโน
อตฺตโน ชนปฺเทสุ สุงฺกํ มยฺหํ วิสฺสชฺเชถาติ อหฯ เต
สาธฺมึ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ตสฺสา โโกฏฐาสํ ภคินิยา ทตฺวานว
ราชาโน ทวารวตฺถิย วสฺสีสุฯ

อังกุโร ปน วณฺชิชฺชํ กโรนฺโต นิจฺจกาลี มหาทานํ
เทติฯ ตสฺส ปเนโก ทาโส ภณฺฑาคาริกอ อตฺตกาโม
อโหสิ อังกุโร ปสนฺนมานโส ตสฺส เอกํ กุลชฺีตรํ คเหตุวา
อทาสีฯ โส ปุตฺเต กพฺภกเตเยว กาลี อทาสีฯ อังกุโร
ตสฺมี ชาเต ตสฺส ปิตฺโน ทินฺนํ ภตฺตเวตฺนํ ตสฺส อทาสีฯ อถ
ตสฺมี ทารเก วยปฺตเต ทาโส น ทาโสติ ราชกุเล วินิจฺฉโย อปฺปชฺชิ ตํ สุตฺวา อณฺชนเทวี
เรณฺูปมํ วตฺวา มาตุ
ภุชิสฺสาย ปุตฺโตปิ ภุชิสฺโส เอวาติ ทาสพฺยโต โมเจสิฯ

ทารโก ปน ลชฺชาย ตตฺถ วสฺตํ อวิสหนฺโต โรจฺวนครํ
คณฺตุวา ตตฺถ อณฺฉตฺรตฺส คณฺนวยสฺส ชฺีตรํ คเหตุวา
คณฺนวยสฺสิปฺเปน ชีวิกํ กปฺเปสิฯ เตน สมเยน โรจฺวนคเร
อสยฺหมหาเสฏฺฐิ นาม อโหสิ โส สมณฺพฺราหฺมณกปณฺฑก-
วณฺพิพฺพยจฺจกานํ มหาทานํ เทติฯ โส คณฺนวาโย เสฏฺฐิโน
ฆริ อชานนฺदानํ ปิตฺติโสมนสฺสชาโต หุตฺวา อสยฺหเสฏฺฐิโน

นิเวสนํ ทกฺขินฺนพหุํ ปสาเรตฺวา ทสฺเสตี เอตฺถ คนฺตุวา

ถทฺทพฺพิ ฅกฺนฺตฺติ ฯ ตสฺส กมฺมํ ปาฬิยฺเยว อาคตํ ฯ

โส อปรน สมเยน กาลํ กตฺวา มรฺฐมฺมียิ อณฺฺณตฺรสมฺมึ

นิโครฺชรุกฺเข ภูมฺมเทวตา หุตฺวา นิพฺพตฺติ ตสฺส ทกฺขินฺนหตฺโถ

สพฺพกามทโท อโหสิ ฯ ตสมฺมึเยว จ โรรฺเวว อณฺฺณตโร ปฺริโส

อสยฺหเสฏฺฐิโน ทานเ พฺยวโฏ อสฺสทฺโร อปฺปสนฺโน

มิจฺฉาทิฏฺฐิโก ปฺลฺลณฺกิริยาช อนาถโร กาลํ กตฺวา ตสฺส

เทวปฺตฺตสฺส วสนฺนฺจฺฉานสฺส อวิทฺฐเ เปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ

เตน จ กตฺกมฺมํ ปาฬิยฺเยว อาคตํ ฯ อสยฺหมหาเสฏฺฐิ ปน กาลํ

กตฺวา ตาวตีสกฺวเน สกฺกสฺส เทวเรณฺโณ สหพฺยตํ อฺปกโต ฯ

อถ อปรน สมเยน องฺกุโร ปณฺจหิ สกฺกฺสเตหิ อณฺฺณตโร

จ พฺราหฺมโณ ปณฺจหิ สกฺกฺสเตหิติ เทวปี ชนา สกฺกฺสทสฺเสน

ภณฺจํ อาทาย มรฺฐกนฺตารมคฺคํ ปฺฏิปนฺนา มคฺคฺมุพฺพา หุตฺวา พหุํ

ทิวสํ ตตฺถเวว วิจฺรนฺตา ปฺริกฺขินฺนติโณทกาหารา อหฺลํ ฯ องฺกุโร

อสฺสทฺเตหิ จคฺคฺสฺ ทิสาสฺ ปานิยฺมคฺคาเปสิ ฯ อถ โส กามททหตฺโถ

ยกฺโข ตํ เตสํ พฺยสนปฺปตฺตี ทิสฺวา องฺกุเรน ปุพฺเพ อตฺตโน กตํ

อฺปการํ จินฺเตตฺวา หนฺนท ทานิ อิมสฺส มยา อวสฺสเยน ภวิตพฺพนฺติ

อตฺตโน วสนวฏฺฐกฺขํ ทสฺเสตี ฯ โส กิร วฏฺฐกฺโข สาขาวิฏฺฐปสมฺปนฺโน

ฉนปฺลาโส สนฺทจฺฉาโย อนนฺทสทสฺสปาโรโห อายาเมน วิตฺถาเรน อฺพเพเชน จ

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณนา หน้า 159

โยชนปริมาโณ อโหสิ ฯ ตํ ทิสฺวา อังกุโร หฏฺฐตฺถุโธ ตสฺส
เหฏฺฐา ขนฺธาวาริ พนฺธาเปสิ ยฺกุโข อตฺตโน ทกฺขินฺหตฺถิ
ปฺสारेตฺวา ปจฺมํ ตาว ปานีเยน สพฺพิ ชนฺ สนฺตปฺเปสิ ฯ
ตโต โย โย ยํ ยํ อิจฺฉติ ตสฺส ตสฺส ตํ ตํ อทาสิ ฯ

เอวํ ตสฺมี มหาชเน นานาวิเชน อนฺนปานาทินา
ยถากามิ สนฺตปฺปีเต ปจฺฉา วุปฺสนฺเต มกฺคปริสฺสเม โส
พฺราหฺมณฺวณฺนิโซ อโยนิโส มนฺสิกโรนฺโต เอวํ
จินฺตสิ ฌนลาภาย อิตฺโต กมฺโพชฺ ฌนฺตฺวา มยิ กิ ภิรฺตฺสาม
อิมเมว ปน ยฺกขํ เยน เกนจิ อุปาเยน คเหตุวา ยานํ
อาโรเปตฺวา อมฺหากิ นกรเมว คมิสฺสามาติ ฯ

เอวํ จินฺตฺวา ตมตฺถิ อังกรสฺส กเถนฺโต

ยสฺส อตฺถาย คจฺฉาม กมฺโพชฺ ฌนหารกา
อยํ กามทโท ยฺกุโข อิมํ ยฺกขํ นยามเส ฯ
อิมํ ยฺกขํ คเหตุวาน สาธฺเคน ปสฺยห วา
ยานํ อาโรปยิตฺวาน จิปปิ คจฺฉาม ทฺวารกนฺติ

คธาทฺวยมาห ฯ

ตตฺถ ยสฺส อตฺถายาติ ยสฺส การณา ฯ กมฺโพชนฺติ
กมฺโพชรภูจฺ ฌนหารกาติ ภณฺทวิกฺกเยน ลทฺฐฌนหาริโน ฯ
กามทโทติ อิจฺฉติจฺฉิตฺทายโก ฯ ยฺกุโขติ เทวปฺตฺโต ฯ นยามเสติ
นยิสฺสาม ฯ สาธฺเคนาติ ยางเนน ฯ ปสฺยหาติ อภิภวิตฺวา

เล่มที่ 24 อุพพริวคกวนณา หน้า 160

พลกกาเรน ๑ ยานนุติ สุขยานัน ๑ ทวารกนุติ ทวารวตীনครี ๑
อัย เหฏฐาธิปฺปาโย ยทตถัม มัย อีโต กมโพชฺ คนฺตุกามา
เตน คมเนน สาเรตพฺโพ อตฺถโถ อีเชว สีชฺชตติ ๑ อัย หิ
ยโกโข กามทโท ตสฺมา อิมิ ยกฺขิ ยาจิตฺวา ตสฺส อนฺนุตติยา
วา สเจ สยฺยตฺตตี น กจฺจติ พลกกาเรน วา ยานัน อารोเปตฺวา
ยานे ปจฺฉาพาทิ พนฺธิตฺวา ตํ คเหตุวา อีโตเยว จิปปิ
ทวารวตীনครี กจฺฉามาติ ๑

เอวํ ปน พฺราหฺมณเณน วุตฺโต องฺกุโร สปฺปริสฺสธมฺเม
จตฺวา ตสฺส วจัน ปฏิกฺขิปนฺโต

ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสีเทยฺย สเยยฺย วา

น ตสฺส สาขิ ภาณฺเชยฺย มิตฺตทพฺโถ หิ ปาปโกติ

กาถมาห ๑

ตตฺถ น ภาณฺเชยฺยชาติ น ฉินฺนเทยฺย ๑ มิตฺตทพฺโถติ
มิตฺเตสฺส ทพฺภนํ เตสํ อนตฺถปฺปาหนัน ๑ ปาปโกติ อภทฺทโก
มิตฺตทพฺโถ ๑ โย หิ สีตจฺฉาโย รุกฺโข ฆมฺมาภิตตตฺส
ปฺริสฺสส ปฺริสฺสมวินทโก ตสฺสาปี นาม ปาปกํ น
จินฺเตตพฺพิ กิมจฺจํ ปน สตฺตถฺเตสฺส ๑ อัย เทวปฺตฺโต
สปฺปริโส ปุพฺพการี อมฺหากิ ทฺกฺขปฺนฺทโก พฺหุปการิ น
ตสฺส กิลฺลิจิ อนตฺถํ จินฺเตตพฺพิ อณฺณทตฺถ โส ปุเชตพฺโพ
เอวาทิ ทสฺเสติ ๑

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 161

ตัม สุตฺวา พุราหุมนโณ อตฺถสฺส มฺลํ นิกตฺวินโยติ นีติมคฺคํ
นิตฺตสย อังกรสฺส ปฏฺโถมปกฺเข จตฺวา

ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสึเทยฺย สยฺยฺย วา

ขนฺธมฺปิ ตสฺส ฉินฺนฺเทยฺย อตฺโถ เจ ตาทิสฺสึ สยฺยติ

คถมาห ฯ

ตตฺถ อตฺโถ เจ ตาทิสฺสึ สยฺยติ ตาทิสฺเสน ทพฺพสมฺภารเณ
สเจ อตฺโถ ภเวยฺย ตสฺส รุกฺขสฺส ขนฺธมฺปิ ฉินฺนฺเทยฺย กิมํคํ ปน
สาขาทโยติ อธิปฺปาโย ฯ

เอวํ พุราหุมนเณน วุตฺเต อังกูโร สปฺปริสฺสขมฺเมว

ปกฺกณฺหนโต

ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสึเทยฺย สยฺยฺย วา

น ตสฺส ปตฺตํ ฉินฺนฺเทยฺย มิตฺตทพฺพโก หิ ปาปโกติ

อิมํ คถมาห ฯ

ตตฺถ น ตสฺส ปตฺตํ ฉินฺนฺเทยฺยติ ตสฺส รุกฺขสฺส
เอกปณฺณมตฺตมฺปิ น ปาเตยฺย ปเคว สาขาทีเกติ อธิปฺปาโย ฯ

ปฺนปฺปิ พุราหุมนโณ อตฺตโน วาทํ ปกฺกณฺหนโต

ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสึเทยฺย สยฺยฺย วา

สมฺมตฺตมฺปิ ตํ อพฺพุเห อตฺโถ เจ ตาทิสฺสึ สยฺยติ

คถมาห ฯ

ตตฺถ สมฺมตฺตมฺปิ ตํ อพฺพุเหติ ตํ ตตฺถ สมฺมตฺตมฺปิ สห

มูเลนปี อพฺพุเหยย อุทฺธเรยยาตี อตุโธ ฯ

เอวํ พุราหฺมณฺณ วุตฺเต ปุณฺ องฺกุโร ตํ นีตี นีรตุถกํ กาคฺคาโม

ยสฺเสกรตฺติมปี ฆเร วเสยฺย

ยตฺถนฺนปानํ ปุริโส ลภถ

น ตสฺส ปาปี มนสาปี จินฺตเย

กตฺถญฺจตา สปฺปุริเสหิ วณฺณิตา ฯ

ยสฺเสกรตฺติมปี ฆเร วเสยฺย

อนฺเนน ปาเนน อุปฺภุจฺจโธ สียา

น ตสฺส ปาปี มนสาปี จินฺตเย

อทุพฺภปาณี หตฺเต มิตฺตทุพฺภี ฯ

โย ปุพฺเพ กตฺถลฺยาโณ ปจฺจฺจ ปาเปน หีเสตี

อลฺลปาณิหโต โปโส น โส ภทฺธานิ ปสฺสตีตี

อิมา ติสฺโส คธา อภาสี ฯ

ตตฺถ ยสฺสาตี ยสฺส ปุคฺคตสฺส ฯ เอกฺรตฺติมปีตี

เอกฺรตฺติมตฺตมปี เกวลํ เคเห วเสยฺย ฯ ยตฺถนฺนปานํ

ปุริโส ลภถาตี ยสฺส สนฺตฺเถ โกจฺจ ปุริโส อนฺนปานํ วา ยํ

กิลฺยจฺจ โภชนํ วา ลภยฺย ฯ น ตสฺส ปาปี มนสาปี จินฺตเยตี

ตสฺส ปุคฺคตสฺส อภทฺทกํ อนตฺถํ มนสาปี น จินฺตเยยฺย น

ปีเหยย ปเคว กายวาจาหิ ฯ กสมาคี เจ ฯ กตณฺญตา
สปุริเสหิ วณฺณิตาติ กตณฺญตา นาม พุทฺธาทีหิ อุตฺตมปุริเสหิ
ปลฺลีสิตา ฯ

อุปฺภูจฺโติติ ปยฺรูปาสิโต อิํ คณฺห อิํ ภูยฺชาติ
อนฺนปนาทินา อุปฺภูจฺโติ ฯ อหุพฺภปาณฺติ อหฺสภทฺโธ
หตฺถสฺยโต ฯ ทหเต มิตฺตพฺพภินฺติ ตํ มิตฺตพฺพภี ปุคฺคํ ทหติ
วินาเสติ อปฺปทฺฐเจ หิตฺชฌาสมฺปนฺเน ปุคฺคเเล ปเรน กโต
อปฺราโช อวิเสเสน ตสฺเสว อนตฺถาวโห อปฺปทฺฐโจ ปุคฺคโล
อตฺถโต ตํ ทหติ นาม ฯ เตนาห ภควา

โย อปฺปทฺฐจฺสฺส นรฺสฺส ทฺสฺสติ
สฺทฺทฺสฺส โปสฺสฺส อนํจณฺสฺส
ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปํ
สฺขุโม รโช ปญฺเฑวํว จิตฺโตติ ฯ

โย ปุพฺเพ กตกฺลฺยาโณติ โย ปุคฺคโล เกนจิ สาธฺนา
กตภทฺโถ กตฺตฺปกาโร ฯ ปจฺจฺจา ปาเปเน หีเสตีติ ตํ ปุพฺพการินํ
อปรภาเค ปาเปเน อภทฺทเกเน อนตฺถเกเน พาทฺติ ฯ อลฺลปาณฺโหโต
โปโสติ อลฺลปาณฺนา อุปการิกิริยาเย อลฺลปาณฺนา โชตฺตฺถเกเน
ปุพฺพการินา เหฏฺฐา วุตฺตนเยเน หโต พาทฺโต ตสฺส วา
ปุพฺพการินอ พาทฺเนเน หโต อลฺลปาณฺโหโต นาม ฯ

อกตณฺญปฺคฺคโล ฯ น โส ภทฺธานิ ปสฺสตีติ โส ยถาวุตฺตปฺคฺคโล

อิธโลเก จ อิทานิ น ปสฺสตี น วินฺทตี น ลภตีติ อตุโถ ฯ

เอวํ สปฺปริสฺสมมํ ปคฺคณฺหนฺเตน องฺกุเรน อภิภวิตฺวา

วุตฺโต โส พฺราหฺมโณ นินฺตฺตฺโต ตฺถเห อโหสิ ฯ ยกฺโข

ปนฺ เตสํ ทฺวินฺนํ วจนฺปฏิวจนานิ สุตฺวา พฺราหฺมณฺสฺส

กฺขมิตฺวาปี โหตุ อิมฺสฺส ทฺฐจฺพฺราหฺมณฺสฺส กตฺตพฺพํ ปจฺจมา ชานิสฺสามิติ อตฺตโน เกนจิ

อนภิภวณฺียตเมว ตาว ทสฺเสนฺโต

นาหํ เทเวน วา มนฺุสฺเสน วา

อิสฺสรฺเยน วา หํ สฺปฺปสฺโยห

ยกฺโขหฺมสฺมิ ปรมิทฺธิปฺตฺโต

ทฺุรฺงฺกโม วณฺณพฺลฺุปปนฺโนติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ เทเวน วาติ เยน เกนจิ เทเวน วา ฯ มนฺุสฺเสน

วาติ เอตฺถาปีเอเสว นโย ฯ อิสฺสรฺเยน วาติ เทวิสฺสรฺเยน

วา มนฺุสฺสอิสฺสรฺเยน วา ฯ ตตฺถ เทวิสฺสรฺยํ นามํ

จตฺมหาราชิกสฺสกุสฺยามาทินํ เทวิทฺธิ มนฺุสฺสอิสฺสรฺยํ นาม

จกฺกวตฺติอาทินํ ปฺลฺุณฺพิทฺธิ ฯ ตสฺมา อิสฺสรฺยิยคฺคหฺเนน มหฺานุกาเว

เทวมนฺุสฺเส สจฺกณฺหาติ ฯ มหฺานุกาวาปี หิ เทวา อตฺตโน

ปฺลฺุณฺพฺลฺุปปตฺถมฺภิตฺเต มนฺุสฺเสปี อสตี ปโยคฺวิปฺตฺติยํ อภิภวิตฺตํ น

สฺสโกนฺติ ปฺเคว อิตฺเร ฯ หนฺติ อสฺหเน นิปาโต ฯ น

สุปฺปสโยหติ อปฺปฐึสโย ฯ ยฺกฺโขหฺมสฺมิ ปรฺมิตฺธิปฺตฺโตติ อตฺตโน
ปฺลฺยผลฺเลน อหํ ยฺกฺขตฺตํ อฺปกฺโต อสฺมิ ยฺกฺโข ว สฺมาโน
น โย วา โส วา อถ โข ปรฺมิตฺธิปฺตฺโต ปรฺมา ย
อตฺตมา ย ยฺกฺขิตฺธิยา สมนฺนาทฺโต ฯ ทฺวฺรํจฺโมติ ขณฺเนว
ทฺวฺรมฺปิ จานํ คนฺตุํ สมฺตฺโต ฯ วณฺณพฺลฺยปฺนฺโนติ รฺูปสมฺปตฺติยา
สรีรพฺเลน จ อฺปฺนฺโน สมนฺนาทฺโตติ ตีหิปี ปเทหิ
มนฺตปฺปโยคาทีหิ อตฺตโน อนภิกฺวณิยตฺเตยว ทสฺเสติ ฯ
รฺูปสมฺปนฺโน หิ ปเรสํ พหุมา นิตฺโต โหติ รฺูปสมฺปทํ
นิตฺตสย วิสทาควตฺตุนาปี อนากทฺตฺตนิโยวาติ วณฺณสมฺปทา
อนภิกฺวณิยการณฺนติ วุตฺตา ฯ

อิโต ปรี อังกรสฺส จ เทวปฺตฺตสฺส จ วจนปฺฏิวจนกตา
โหติ

ปาณิ เต สพฺพโสวณฺโณ ปฺลยจธาโร มธฺสฺสโว
นानารสา ปคฺขมฺนฺติ มณฺเฒหํ ตํ ปฺรินฺททํ ฯ
นามฺหิ เทโว น คนฺธพฺโพ นาปี สกฺโก ปฺรินฺทโท
เปตํ มํ อังกร ชานาหิ โรรฺวุมฺหา อิทาคตํ ฯ
กีสึโล กีสฺมาจาโร โรรฺวสฺมี ปฺเร ตฺวํ
เกน เต พุรฺหมจฺริเยน ปฺลยถํ ปาณิมฺหิ อิชฺฌติ ฯ
ตฺตุนฺวาโย ปฺเร อาสึ โรรฺวสฺมี ตทา อหํ
สฺกฺกิจฺจวตฺติ กปฺโณ น เม วิชฺชติ ทาทเว ฯ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 166

นิเวสนนฺจ เม อาสิ อสยฺหสฺส อุปนฺตฺติเก
สทฺทฺสฺส ทานปฺติโน กตฺปฺญฺณสฺส ลชฺชฺชิโน ๑
ตตฺถ ยาจฺนกายนฺตฺติ นานาโคตฺตา วณฺิพฺพกา
เต จ มํ ตตฺถ ปุจฺจนฺตฺติ อสยฺหสฺส นิเวสนํ ๑
กตฺถ กจฺฉาม ภทฺทํ โว กตฺถ ทานํ ปทฺธิยติ
เตสาหํ ปุฏฺโฐ อกฺขามิ อสยฺหสฺส นิเวสนํ ๑
ปคฺคยฺห ทกฺขิณฺ พาทุํ เอตฺถ กจฺฉนฺ ภทฺทํ โว
เอตฺถ ทานํ ปทฺธิยติ อสยฺหสฺส นิเวสนเณ ๑
เตน ปาณิ กามทโท เตน ปาณิ มชฺฐสฺสโว
เตน เม พุรฺหฺมจฺริเยน ปุญฺณํ ปาณิมฺหิ อิชฺฌติ ๑
น กิร ตฺวํ อทา ทานํ สกปาณิหิ กสฺสจฺจิ
ปรสฺส ทานํ อนุโมทฺมาโน ปาณิ ปคฺคยฺห ปาวทฺธิ ๑
เตน ปาณิ กามทโท เตน ปาณิ มชฺฐสฺสโว
เตน เต พุรฺหฺมจฺริเยน ปุญฺณํ ปาณิมฺหิ อิชฺฌติ ๑
โย โส ทานมทา ภนฺเต ปสนฺโน สกปาณิกิ
โส หิตฺวา มานุสฺส เทหํ กิํ ญฺ โส ทิสตํ คโต ๑
นาหํ ปชานามิ อสยฺหสาหิโน
องฺคิรฺสสฺส คตฺติ อากตฺติ วา
สฺตฺถนฺจ เม เวสฺสวณฺสฺส สนฺตฺติเก
สทฺทฺสฺส สหพฺยตฺตํ คโต อสโยหติ ๑

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณฺณนา หน้า 167

อลเมว กาคฺคํ กุลยาณํ ทานํ ทาคฺคํ ยถารหํ
ปาลี กามทํ ทิสฺวา โภ ปุณฺณํ น กริสฺสติ ฯ
โส หิ นฺน อิตฺถ คณฺตฺวา อนฺุปรตฺวาน ทฺวารกํ
ทานํ ปฏฺฐาปยิสฺสามิ ยํ มมสฺส สุขาวหํ ฯ
ทสฺสามนฺนญจ ปานญจ วตฺถเสนาสนานิ จ
ปรปญจ อุตฺปานญจ ทฺกุเค สงฺกมฺมานิ จาติ

ปณฺณรส วจนปฏฺฐิจนคาคา โหนฺติ ฯ

ตตฺถ ปาลี เตติ ตว ทกฺขินฺนหตุโถ ฯ สพฺพโสวณฺโณติ
สพฺพโส สุวณฺณวณฺโณ ฯ ปญฺจชาโรติ ปญฺจหิ อํกุลีหิ
ปรเรหิ กามิตวตฺถุณฺ ธารา เอตฺสฺส สนฺตีติ ปญฺจชาโร ฯ
มธฺสฺสโวติ มธฺรรสฺวิสฺสนฺทโก ฯ เตนาห นานารสา ปคฺฆรฺนฺตีติ
มธฺรกกฺกสวาทิกเถทา นานาวิธา รสา วิสฺสนฺทฺนฺตีติ อตุโถ ฯ
ยกฺขสฺส หิ กามทเท มธฺราทิสฺสมฺปนฺนานิ วิวิธานิ
ขาทนียโกชนียานิ หตุเถ วิสฺสชฺชนฺเต มธฺราทิสฺสา
ปคฺฆรฺนฺตีติ วุตฺตํ ฯ มณฺเฑหํ ตํ ปุรินฺททฺนฺติ มณฺเฑ อหํ ตํ
ปุรินฺททํ สกฺกํ เอวฺมหานฺุภาโว สกฺโก เทวราชาติ ตํ อหํ มณฺเฎวามิติ
อตุโถ ฯ

นามฺหิ เทโวติ เวสฺสวณฺาทิกโก ปากฺกฺเทโว น โหมิ ฯ น
คณฺรพฺโพติ คณฺรพฺพกายิกเทโวปี น โหมิ ฯ นาปี สกฺโก
ปุรินฺทโทติ ปุริมตฺถภาเว ปุเร ทานสฺส ปฏฺฐปิตตฺตา ปุรินฺทโทติ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 168

ลทุชฌาโม สกโก เทวราชาปี น โหมิ ฯ กตโร ปน อโหสีติ
อาห เปตี มํ องฺกุร ชานาหีตฺติอาทึ ฯ องฺกุร เปตฺตูปตฺตติกั
มํ ชานาหิ อญฺญตโร เปตฺตมहिทฺธิโกติ มํ อุปฺชาเรหิ ฯ
โรรวุมหา อีชาคตฺตติ โรรวนฺครโต จิวฺวา มรฺกนฺตารอ อีช
อิมสฺมี นิโคธฺรชฺรฺกฺเข อุปฺชชฺชนวเสน อาคตํ เอตฺถ นิพฺพตฺตตฺตติ
อตฺโต ฯ

กีสึโล กีสมาจาโร โรรวุสฺมี ปุเร ตฺวณฺติ ปุพฺเพ
ปุริมตฺตภาเว โรรวนฺคเร วสนฺโต ตฺวํ กีสึโล กิ สมาจาโร
อโหสีติ ปาปโต นีวตฺตตฺตลกฺขณํ กิทิสํ สีสํ สมากาย
ลํวตฺตติปฺญญกิริยาลกฺขณน สมากาเรน กีสมาจาโร ทานาทีสุ
กฺุสฺลสมากาเรสุ กิทีโส สมากาโร อโหสีติ อตฺโต ฯ เกน เต
พฺุรหฺมจฺริเยน ปฺญญํ ปาณิมฺหิ อีชตฺตติ กิทีเสน เสฏฺฐจฺริเยน
อิทํ เอวรฺูปํ ตว หตฺเตสุ ปฺญญผลํ อิทานิ สมิชฺชตฺติ นิปฺพชฺชตฺติ
ตํ กเถหีติ อตฺโต ฯ ปฺญญผลํ หิ อีช อุตฺตรปทโลเปน ปฺญญณฺติ
อธิปฺเปตํ ฯ ตถา หิ ตํ กฺุสลานํ ภิกฺุชเว ฐมฺมานํ สมากาทนเหตุ
เอวมิทํ ปฺญญํ ปวทฺตตฺตติอาทิสฺสุ ปฺญญณฺติ วุตฺตํ ฯ

ตฺนฺนวาโยติ ตฺนฺนกาโร ฯ สุกิจฺจวฺุตฺตติ สุกฺุจฺจ กิจฺจวฺุตฺตติโก
อติวีย ทฺกฺุชชีวิโก ฯ กปฺโณติ วราโก ทีโนติ อตฺโต ฯ
น เม วิชฺชตฺติ ทาทเวติ อทฺธิกานํ สมนฺพฺุราหฺมณานํ ทาคฺุ
กิลฺยจิ ทาทพฺุชฺชตฺตํ มยฺหํ นตฺถิ จิตฺตํ ปน เม ทานํ

ทินนุนติ อธิปโปโย ฯ

นิเวสนุนติ ฆริ กम्मกรณสาธา วา ฯ อสยหสฺส
อุปนฺตีกเถติ อสยหสฺส มหาเสฏฺฐิโน เกหสฺส สมิเป ฯ สทฺฐสฺสาติ
กम्मผลสทฺฐาย สมนฺนาคตสฺส ฯ ทานปฺติโนติ ทาน
นिरนฺตรปฺวตฺตตาย ปริจฺจาตสมฺปตฺติยา โลกสฺส จ อภิภเว
ปฺติภูตสฺส ฯ กตปฺลฺลสฺสาติ ปุพฺเพ กตสฺสจฺริตกम्मสฺส ฯ ลชฺชโนติ
ปาปชฺชิจฺจนสภาวสฺส ฯ

ตตฺถาติ ตสฺมี มม นิเวสเน ฯ ยาจนกาณฺหฺตีติ ยาจนกา ชนา
อสยฺหเสฏฺฐิ กิณฺจิ ยาจิตฺตูกามา อากจฺจนฺติ ฯ นานาโกตฺตาคี
นानาวิชฺโคตฺตูปเทสา ฯ วณฺนิพฺพกาติ วณฺณทีปกา เย ทายกสฺส
ปฺลฺลผลาทิณฺจ กุณฺนิตฺตนาทิมฺเขน อตฺตโน อตฺถิกภาวํ ปเวเทนฺตา
วิจฺรณฺติ ฯ เต จ มํ ตตฺถ ปุจฺจนฺตีติ ตตฺถาติ นิปาตมตฺตํ เต ยาจกาทโย
มํ อสยฺหเสฏฺฐิโน นิเวสนํ ปุจฺจนฺติ ฯ อกฺขรจฺินฺตกา หิ อีทิสฺส
จฺานสฺส กम्मทฺวํ อิจฺจนฺติ ฯ

กตฺถ คจฺฉาม ภทฺทํ โว กตฺถ ทานํ ปทฺธิยตีติ เตสํ
ปุจฺจนฺนการทสฺสนํ ฯ อโย เหตุถ อตฺถ โภทฺทํ ตุมฺหากํ โหตุ
มโย อสยฺหมหาเสฏฺฐิโน ทานํ ปทฺธิยตีติ สุตฺวา อากตา กตฺถ
ทานํ ปทฺธิยตี กตฺถ วา มโย คจฺฉาม กตฺถ คเตน ทานํ
สทฺกกา ลทฺฐนฺติ ฯ เตสาหํ ปุญฺโง อกฺขามิตี เอวํ เตหิ

อทุทธิชเนหิ ลภนญฺจํ ปุญฺโจ อหํ ปุพฺเพ อคตปุณฺณตาย
อิทานิ อีทิสานํ กิณฺจิทาตุ อสมตฺโต ชาโต ทานคฺคํ
ปน อิมสํ ทสฺเสนฺโต ลภสฺส อุปายาจิ กุชเณน ปีตี
อุปฺปาเทนฺโต เอตฺตเกนปี พหุํ ปุณฺณํ ปสวามีติ คารวํ
อุปฺปาเทตฺวา ทกฺขิณฺณํ พหุํ ปสาเรตฺวา เตสํ อสยฺหเสฏฺฐิ สฺส
นิเวสนํ อุกฺขามิ ฯ เณนาห ปคฺคกฺขห ทกฺขิณฺณํ พานฺนุติ อาทิ ฯ
เตน ปาณิ กามทโทติ เตน ปฺรทานปกาสนเนน ปฺเรน
กตสฺส ทานสฺส สกฺกจํ อนุโมทนมตฺเตน เหตุนา อิทานิ
มยฺหํ หตฺโต กปฺปฺรูกฺโข วิย สนฺตทานกตฺตา วิย จ กามทฺโท
อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตทายี กามทฺโท โหติ กามทฺโท จ โหติ เตน
ปาณิ มรฺุสฺสโว อิฏฺฐจวตฺตฺวิสฺสชฺชนโก ชาโต ฯ

น กิร ตฺวํ อทา ทานนฺติ กิราติ อนุสฺสวณฺตเถ
นิปาโต ตฺวํ กิร อตฺตโน สนฺตกํ น ปฺริจฺจชิ ฯ สกปาณิหิ
สทฺตเถหิ ยสฺส กสฺสจฺฉิ สมณฺสฺส วา กิณฺจิทานํ น อทาสิ ฯ
ปฺรสฺส ทานํ อนุโมทมาโนติ เกวลํ ปน ปฺเรน กตํ ปฺรสฺส
ทานํ อโห ทานํ ปวตฺเตสฺสีติ อนุโมทมาโนเยว วิทาสิ ฯ

เตน ปาณิ กามทโทติ เตน ตฺยหํ ปาณิ เอว
กามทโทติ อโห อจฺฉริยา วต ปุณฺณานํ คตฺติติ อธิปฺปาโย ฯ

โย โส ทานมทา ฆนฺเต ปสนฺโน สกปาณิภีติ เทวปฺตฺติ
การเวณ อาลปฺติ ฯ ฆนฺเต ปฺเรน กตสฺส ทานานุโมทกสฺส

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณนา หน้า 171

ดาว ตูยหิ อีทิสึ ผลั เอวรูปโป อานุภาโว ๗ โย ปน โส
อสยหมหาเสฏฺฐิ มหาทานิ อทาสิ ปสนุนจิตฺโต หุตฺวา
สหตฺเตหิ ตทา มหาทานิ ปวตฺเตสิ ๗ โส หิตฺวา มานุสึ
เทหฺนติ โส อธิ มนุสฺสตฺตภาวํ ปหาย ๗ กิณฺติ กตรํ ๗
นุ โสติ นฺนติ นิปาตมตฺตํ ๗ ทิสตํ คโตติ ทิสึ จานํ คโต ๗
กีทิสึ ตสฺส คติ นิปฺพตฺตีติ อสยฺหเสฏฺฐิโน อภิสมฺปรายํ ปุจฺฉิ ๗

อสยฺหสาหิโนติ อณฺเณหิ มจฺฉริหิ โลภาภิกฺขุเตหิ สหิตฺตุ
วหิตฺตุ อสกฺกณฺเณยฺสสฺส ปรีจจาคาทิวิภาคฺสสฺส สปฺปริสฺสชฺรฺสสฺส
สหนโต อสยฺหสาหิโน ๗ อังคิรฺสสฺสชาติ อังคโต นิภฺขมฺนภฺชฺติสฺส ๗
รโสติ หิ ชฺชฺติยา อธิวณฺํ ๗ ตสฺส กิร ฆาจเก อากจฺฉนฺเต
ทิสฺวา อุพาริ ปีติโสมนสฺสํ อุปฺปชฺชติ ๗ มุขวณฺโณ วิปสีทติ ๗
ตํ อตฺตโน ปจฺจกฺขํ กตฺวา เอวมาห ๗ คตี อาคตี วาติ
ตสฺส อสุกํ นาม คตี อิตฺ คโตติ คตี วา ๗ ตโต
วา ปน อสุกสฺมี กाले อิทาคมิสฺสตีติ อาคตี วา นานํ
ชานามิ อวิสโย เอส มยฺหํ ๗ สุตฺตญฺจ เม เวสฺสวณฺสสฺส
สนฺติเกติ อปิจ โข อุปฺภูจฺฉานํ คเตน เวสฺสวณฺสสฺส มหาราชฺสสฺส
สนฺติเก สุตฺตเมตํ มยา ๗ สกฺกสฺส สหพฺยตํ คโต อสโยหติ
อสยฺหเสฏฺฐิ สกฺกสฺส เทวานมิณฺทสฺส สหพฺยตํ คโต อโหสิ
ดาวตีสภวเน นิพฺพตฺโตติ อตฺโต ๗

อลเมว กาคฺตุ กฺลฺยาณฺนติ ฆงฺกิณฺจ กฺลฺยาณํ กุสลํ

ปุลลณิ กาคู ยุตตเมว ปฎิรูปเมว ฯ ตตถ ปน ยิ สพพสาธาธณิ
สูกตตริ ตั ทสเสตตุ ทานัน ทาคู ยถารหนติ วุตตติ ฯ อตตโน
วิภวพลาณรูปุ ทานัน ทาคู อลเมว ฯ ตตถ การณมาห ปาณิ
กามททิ ทิสวาติ ฯ ยตฺร หิ นาม ปรกตปุลลณานูโมทนปุปพเคน
ทานปติเนเวสนมคคาจิกุขณมตฺเตน อัย หตฺถโถ กามทโท ทิฏฺฐโ
อิมิ ทิสวา ฯ โโก ปุลลณิ น กริสฺสตีติ มาทิสโ โก นาม
อตตโน ปติฏฺฐานภูตติ ปุลลณิ น กริสฺสตีติ ฯ

เอวํ อนิยมวเสน ปุลลณิกิริยาย อาทริ ทสเสตฺวา
อิทานิ อตตนิ ตั นิยมตฺวา ทสเสนโต โส หิ นฺนาติ อาท
กาธาทวยมาห ฯ ตตถ โสติ โส อหิ ฯ หีติ อวธารณ
นิปาโต นฺนาติ ปรีวิตกฺเก ฯ อิโต คนฺตฺวาติ อิโต มรฺฐุมิโต
อปคนฺตฺวา ฯ อนุปฺตฺวาน ทวารกนฺติ ทวารวตีนกริ
อนุปาปฺณิตฺวา ฯ ปฏฺฐาปยิสฺสามิติ ปวตฺตยิสฺสามิ ฯ

เอวํ องฺกุเรน ทานัน ทสฺสามิติ ปฏฺฐิณฺนาย กตฺตาย
ยกุโข คฺกุจฺจมานโส มาริส ตฺวํ วิสฺสตุโถ ทานัน เทหิ
อหิ ปน เต สหายจิจฺจํ กริสฺสามิ เยน เต เทยฺยชฺมโม
น ปริกฺขยิ คมิสฺสตี เตน ปกาเรน กริสฺสามิตี ตั
ทานกิริยาย สมตฺเตเชตฺวา พุราหุณฺน วาณิช ตฺวํ กิร
มาทิสเ พลกฺกาเรน เนตฺถกาโม อตตโน ปมาณิ น ชานาสีตี
ตสฺส ภณฺฑมนฺตรธาเปตฺวา ตั ยกุขวิภิสฺสกาย ภิสฺสาเปนฺโต

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณนา หน้า 173

สนตชเชตี ฯ อถ นัง อังกูโร นานปุปการัง ยาจิตฺวา
พฺรหฺมณฺเณน ขมาเปนฺโต ปสาเทตฺวา สพฺพภณฺฑํ ปากตักฺก
การาเปตฺวา รตฺติยา อุปคตาย ยกฺขํ วิสฺสชเชตฺวา คจฺจนฺโต
ตสฺส อวิหฺวเร อณฺฺตริ อติวีย พิจฺจทสฺสนํ เปตํ ทิสฺวา
เตน กตทมฺมํ ปุจฺจนฺโต

เกน เต อังคุลี กุณา มุขณฺจ กุณฺตีกตํ
อฺกฺขินี จ ปคฺขรณฺติ กิ ปาปํ ปกตํ ตยาติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ กุณาติ กุณฺตี ปฏิกุณฺตี อณฺฺชภูตา ฯ กุณฺตีกตฺนฺติ
มุขวีกาเรน วิกุณฺตี สงฺกุณฺตี ฯ ปคฺขรณฺตีติ อสฺสึ วิสฺสนทฺนฺติ ฯ

อถสฺส เปโต

อํคีรสฺสฺส คหปติโน	สทฺธสฺส ฆรเมสิโน
ตสฺสํ ทานวิสฺสคฺเค	ทานे อธิกโต อหฺห ฯ
ตตฺถ ยานเก ทิสฺวา	อาคเต โภชนตฺถิเก
เอกมฺนตํ อปฺกมฺม	อกาสิ กุณฺตี มุขํ ฯ
เตน เม อังคุลี กุณา	มุขณฺจ กุณฺตีกตํ
อฺกฺขินี เม ปคฺขรณฺติ	ตํ ปาปํ ปกตํ มยาติ

ติสฺโส คาถา อภาสิ ฯ

ตตฺถ อํคีรสฺสํสาตีอาทินา อสฺยหเสฏฺฐี กิตฺเตติ ฯ
ฆรเมสิโนติ ฆรมาวสนตสฺส คหฺจฺจสฺส ฯ ทานวิสฺสคฺเคติ

เล่มที่ 24 อุพพริวคฤคณนา หน้า 174

ทานคฺเค ปริจจาคภูจฺจาเน ฯ ทานเ อธิกโต อหฺนฺติ เทยฺยธมฺมสฺส
ปริจฺจเน ทานาธิกาเร อธิกโต จปีโต อโหสี ฯ

เอกมนฺตํ อปกฺกมฺมาติ ยาจนเก โภชนตฺถิเก อาคเต
ทิสฺวา ทานพฺยาเวณฺ ทานคฺคโต อนปกฺกมฺม ยถาจาเนเยว
จตุวา สยฺชาตปีติโสมนสฺเสน วิปฺปสนฺนมุขวณฺเณน สหตฺเถน
ทานํ ทาทพฺพิ ปเรหิ वा ปฏฺฐิเปหิ ทาเปตพฺพิ ฯ อหํ
ปน ตถา อกตฺวา ยาจนเก อากจฺฉนฺเต ทูรโตว ทิสฺวา
อดฺตานํ อทสฺเสนฺโต เอกมนฺตํ อปกฺกมฺม อปกฺกมิตฺวา ฯ อกาสิ
กฺฉลฺลํ มุขนฺติ วิกฺฉิตฺตํ สงฺกฺจิตฺตํ มํ อกาสิ ฯ

เตนาติ ยสฺมา ตทาหํ สามินา ทานาธิกาเร นิยฺตโต
สมาโน ทานกาเล อุปฏฺฐิตฺเต มจฺฉริยาปกโต ทานคฺคโต
อปกฺกมฺนฺโต ปาเทหิ สงฺโกจํ อาปชฺชํ สหตฺเถหิ ทาทพฺเพ
ตถา อกตฺวา หตฺถสงฺโกจํ อาปชฺชํ ปสนฺนมุขเณ ภาวิตพฺเพ
มุขสงฺโกจํ อาปชฺชํ ปิยจฺกฺขุหิ โอลเเกตพฺเพ จกฺขุกาลุสิยํ
อุปฺปาเทสิ ตสฺมา หตฺถงฺคฺคฺลฺโย จ ปาทงฺคฺคฺลฺโย จ กฺฉิตฺตา
ชาตา มุขณฺจ กฺฉลฺลํ วิรูปฺรुปี สงฺกฺจิตฺตํ อกฺขิณิ
อสุจิทฺทคฺคฺนฺธเชคฺคฺจฺฉานิ อสุสฺสูนิ ปคฺฉมฺรณฺตีติ อตฺถโถ ฯ เตน วุตฺตํ

เตน เม องฺคฺลฺลํ กฺฉลฺลํ มุขณฺจ กฺฉลฺลํ

อกฺขิณิ เม ปคฺฉมฺรณฺติ ตํ ปาปํ ปกตํ มยาติ ฯ

ตํ สุตฺวา องฺกุโร เปตฺติ ครหนฺโต

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 175

ธมฺเมน เต กาปฺริส มฺขณฺจ กุณฺลิกํ
อกฺขิณี จ ปคฺฆรณฺติ ยํ ตํ ปรสฺส ทานสฺส
อกาสี กุณฺลึ มฺขณฺติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ ธมฺเมนาตี ยุตฺเตเนว การณฺน ฯ เตตี ตว ฯ
กาปฺริสาตี ลามกปฺริส ฯ ยนฺติ ยสฺมา ฯ ปรสฺส ทานสฺสาตี
ปรสฺส ทานสฺมี ฯ อยมฺว วา ปาโจ ฯ

ปฺน องฺกุโร ตํ ทานปฺตี เสฏฺฐี ฺครหนฺโต
กถํ หิ ทานํ ททมาโน กเรยฺย ปรปฺตติยํ
อนฺนปानํ ขาพณียํ วตฺถเสนาสนานิ จาตี

คาถมาห ฯ

ตสฺสสตฺโถ ทานํ ททนฺโต ปฺริโส กถํ หิ นาม ตํ
ปรปฺตติยํ ปเรณ ปาเปตพฺพิ กเรยฺย อคฺตปจฺจกฺขเมว กตฺวา
สทฺถเดเนว ทเทยฺย สยํ วา ตตฺถ พฺยวโณ ภาเวยฺย
อณฺณธา อคฺตโน เทยฺยธมฺโม อญฺจानะ วิทฺธิสิเยถ ทกฺขิณฺเยยา
จ ทานนฺน ปรีหาเยยฺยุนฺติ ฯ

เอวณฺตํ ฺครหิตฺวา อิทานิ อคฺตนา ปฏฺิปชฺชิตพฺพวิธี
ทสฺเสนฺโต

โส หิ นฺน อิตฺถ กนฺตฺวา อนฺนปฺตฺวาน ทวารกํ
ทานํ ตํ ปญฺจาปยิสฺสามิ ยํ มมสฺส สุขาวหํ ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 176
เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 176

ทสฺสามนฺนญจ ปานญจ วัตถเสนาสนานิ จ
ปปลญจ อุทปานญจ ทุกฺเค สงฺกมณานิ จาติ

คาลาทูวยมาห ตี วัตถตฺตถเมว ฯ

ตโต หิ โส นีวตฺติตฺวา อนุปฺปตฺวาน ทวารกั
ทานั ปฏฺจยิ องฺกุโร ยนฺตํ อสฺส สุขาวหํ ฯ
อทา อนฺนญจ ปานญจ วัตถเสนาสนานิ จ
ปปลญจ อุทปานญจ วิปฺปสนฺเนน เจตสา ฯ
โก ฉาโต โก จ ตติโต โก วัตถํ ปรีทหิสฺสติ
กสฺส สนฺตานิ โยคฺคานิ อีโต โยเชนฺตุ วาหนํ ฯ
โก ฉตฺติจฺฉติ คนฺชญจ โก มาลั โก อุปาหนํ
อิติสฺส ตตฺถ โฆเสนฺติ กปฺปกา สุทฺมคฺชา ฯ
สทา สายญจ ปาโต จ องฺกฺรสฺส นีเวสเนติ

จตฺสฺโส คาลา องฺกฺรสฺส ปฏฺธิปตฺตี ทสฺเสตฺถุ สงฺกัตฺติการหิ
จปีตา ฯ

ตตฺถ ตโตติ มรฺกนฺตารโต ฯ นีวตฺติตฺวาติ ปฏฺธินีวตฺติตฺวา ฯ
อนุปฺปตฺวาน ทวารกนฺติ ทวารวตฺตีนคริ อนุปาปฺถิตฺวา ฯ
ทานั ปฏฺจยิ องฺกุโรติ ยกฺเชน ปรีปฺริตสฺสกลโกฏฺจาคาโร
สพฺพปาเถยฺยํ มหาทานั โส องฺกุโร ปฏฺจเปสิ ฯ ยิ ตุมสฺส
สุขาวหนฺติ ยิ อตฺตโน สมฺปติ आयตฺติจฺจ สุขนิพฺพตฺตํ ฯ
โก ฉาโตติ โก ชิมฺจฺฉิตโต โส อาคณฺตุวา ยถารูจิ

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 177

ภุชชุตติ อธิปฺปาโย ฯ เอเสว นโย เสเสสุปี ฯ ตลิตฺโตติ
ปิปาสิตฺโต ฯ ปรีทหิสฺสตีติ นิวาเสสฺสตีติ ปารุปีสฺสตีติ จาติ
อตุโธ ฯ สนนฺตานีติ ปรีสฺสมปฺตฺตานี ฯ โยคฺคานีติ รัตนานานี ฯ
อิโต โยเชนตุ วาหนนฺติ อิโต โยคฺคสมฺมุหโต ยถารุจิตํ คเหตุวา
วาหนํ โยเชนตุ ฯ

โก ฉตฺติจฺฉตีติ โโก กิลฉฉตฺตาทิเกทํ ฉตฺตํ อิจฺฉตี
โส ฉฉหาคฺคตี อธิปฺปาโย ฯ เสเสสุปี เอเสว นโย ฯ กนฺธนฺติ
จตุชฺชาติยคฺคธาทีกํ กนฺธํ ฯ มालนฺติ กนฺธิตาคนฺธิตเกทํ
ปฺปฬํ ฯ อุปาหนนฺติ ขลลพฺพธาทีเกทํ อุปาหนํ ฯ อิตฺตฺตฺตฺตฺตฺ
เอตฺถ สฺสูติ นิปาทมตฺตํ อิติ เอวํ โโก ฉาโต โโก
ตลิตฺโตติอาทินาติ อตุโธ ฯ กปฺปกาคี นฺหาปิตกา ฯ สฺสูทาคี
ภคฺตการกา ฯ มาคธาติ กนฺธินฺโน ฯ สฺสูทาคี สฺพพกาถํ ทิวเส
ทิวเส สายณฺจ ปาโต จ ตตฺถ อังกรสฺส นีเวสเน โฆเสนฺติ
อุคฺคโฆเสนฺตีติ โยชฺนา ฯ

เอวํ มหาทานํ ปวตฺเตนตฺตสฺส คจฺฉนฺเต กาลे ติตฺตฺติภาวโต
อตุถิกชนเหหิ ปวีวิตฺตํ วิรพฺ ฺทานคฺคํ อโหสิ ฯ ตํ ทิสฺวา
อังกุโร ทานे อุพารชฺฉมาสยตาย อตุฏฺฐมานโส หุคฺวา อตุตโน
ทานे นียุตฺตํ สินฺธกํ นาม มาณวํ อามนฺเตตฺวา

สฺสู ฺสุปฺตี อังกุโร อิติ ชานาติ มํ ชโน
ทฺสู ฺสุปามิ สินฺธกํ ยํ น ปสฺสามิ ยาจเก ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 178
เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณนา หน้า 178

สุขัํ สุปฺติ องฺกุโร อิติ ชานาติ มํ ชโน
ทุกฺขัํ สุปามิ สินฺชก อปฺปเก สุ วณฺณิพฺพเกติ

คาถาทวยมาห ๑

ตตฺถ สุขัํ สุปฺติ องฺกุโร อิติ ชานาติ มํ ชโนติ
องฺกุโร ราชายสโภกสมปฺปีโต ทานปติ อตฺตโน โภกสมปฺตติยา
ทานสมปฺตติยา จ สุขัํ สุปฺติ สุเขเนว นิทฺทํ อุปกจฺจติ สุขัํ
ปฏฺิพฺพชฺชตีติ เอวํ มํ ชโน สมฺภาเวติ ๑ ทุกฺขัํ สุปามิ สินฺชกาติ อหํ
ปนฺน สินฺชก ทุกฺขเมว สุปามิ ๑ กสฺมา ยํ น ปสฺสามิ ยาจเกติ
ยสฺมา มม อชฺฌาสยานุรูปํ เทยฺยธมฺมปฏฺิกุคาหเก พหู ยาจเก น
ปสฺสามิ ตสฺมาติ อตฺโถ ๑ อปฺปเก สุ วณฺณิพฺพเกติ วณฺณิพฺพกชน
อปฺปเก กติปเย ชาเต ทุกฺขัํ สุปามิติ โยชฺนา ๑ สฺสูติ จ นิปาตมตฺตํ
อปฺปเก วณฺณิพฺพกชน สตีติ อตฺโถ ๑

ตํ สฺสูวา สินฺชโก ตสฺส อูพาริ ทานาธิมฺตฺตี ปากฺกุตฺริ
กาตฺถกาโม

สกุโก เจ เต วริ ทชฺชา ตาวตีสานมิสฺสโร
กิสฺส สพฺพสฺส โลกสฺส วรมาโน วริ วเรติ

คาถมาห ๑

ตสฺสตฺโถ ตาวตีสานํ เทวานํ สพฺพสฺส จ โลกสฺส อิสฺสโร
สกุโก วริ วรสฺสุ องฺกูร ยงฺกิลฺลิจิ มนสิจฺฉิตฺตุนฺติ ตฺยหํ

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 179

วริ ทชชชา ทเทยเย เจ วรมาโน ปตถยมาโน กิสฺส กิทิสฺ

วริ วเรยยาสิตี อตุโถ ฯ

อด องฺกุโร อตฺตโน อชฺฌาสยฺ ยถาวโต ปเวเทนฺโต

สกุโก เจ เม วริ ทชชชา ตาวตีสานมิสฺสโร

กาลุญฺจิตฺตสฺส เม สโต สฺตริยฺคฺคฺมนํ ปติ

ทิพฺพา ภกฺขา ปาตฺถเวยฺยํ สีลวณฺโต จ ยาจกา ฯ

ททโต เม น จิเยถ ทตฺวา นานุตฺเปยฺยํ

ททำ จิตฺตํ ปสาเทยฺยํ เอตํ สกฺกํ วริ วเรตี

เทว คธา อภาสิ ฯ

ตตฺถ กาลุญฺจิตฺตสฺส เม สโตติ กาลเ ปาโต วุญฺจิตฺตสฺส

อตุถิกานํ ทกฺขิณฺเษยฺยานํ อปฺจายนปาริจฺจยาทิวเสน อญฺ्ञาน-

วิริยสมฺปนฺนสฺส เม สมานสฺส ฯ สฺตริยฺคฺคฺมนํ ปตีติ สฺตริยฺคฺคฺมน-

เวลายํ ฯ ทิพฺพา ภกฺขา ปาตฺถเวยฺยณฺติ เทวโลกปรียาปฺนนา

อาหารา อูปฺพชฺเชยฺยํ ฯ สีลวณฺโต จ ยาจกาติ ยาจกา จ สีลวณฺโต

กฺลฺยาณธมฺมา ภเวยฺยํ ฯ

ททโต เม น จิเยถาติ อากตาคตานํ ทานํ ททโต จ เม

เทยฺยธมฺโม น จิเยถ น ปรีกฺขยํ คจฺเจยฺย ฯ ทตฺวา

นानุตฺเปยฺยหนฺติ ตถจ ทานํ ทตฺวา กิณฺจิทฺเวอ อปฺปสาทกํ

ทิสฺวา เตน อหํ ปจฺจนา นานุตฺเปยฺยํ ฯ ททำ จิตฺตํ ปสาเทยฺยณฺติ

ททมาโน จิตฺตํ ปสาเทยฺยํ ปสนฺนจิตฺโตเยว หุตฺวา ทเทยฺยํ ฯ

เอตัง สกุกัง วรํ วเรตติ สกุกัง เทวานมินุทัง อาโรคฺยสมฺปทา
เทยฺยชฺมมสมฺปทา ทกฺขิณฺเอยฺยสมฺปทา เทยฺยชฺมมสฺส อปริมิตสมฺปทา
ทายกสมฺปทาติ เอตัง ปญฺจวิธํ วรํ วเรยฺยํ ๑ เอตฺถ จ
กาลุญฺจิตฺตสฺส เม สโตตติ เอเตน อาโรคฺยสมฺปทา ทิปฺพา
ภกฺขา ปาตุภเวยฺยญฺติ เอเตน เทยฺยชฺมมสมฺปทา สีลวณฺโฑ จ
ยาจกาติ เอเตน ทกฺขิณฺเอยฺยสมฺปทา ททโต เม น จีเยถาติ
เอเตน เทยฺยชฺมมสฺส อปริมิตสมฺปทา ทตฺวา นานุตฺเปยฺยหํ
ททํ จิตฺตํ ปสาเทยฺยญฺติ เอเตหิ ทายกสมฺปทาติ อิมํ ปญฺจ
อตุถา วรภาเวน อิจฺฉิตฺตา เต จ โข ทานมยฺปญฺญสฺส
ยาวเทว อุพฺพารภาวายาติ เวทิตฺตพฺพา ๑

เอวํ องฺกุเรน อตฺตโน อชฺฌาสเย ปเวทิตฺเต ตตฺถ นิสินฺโน
นิตฺตสฺสเถ กตฺตปริจโย โสณโก นาม เอโก ปุริโส ตํ อตีทานโก
วิจฺฉินฺนิตฺตกาโม

น สพฺพวิตฺตานิ ปเร ปเวจฺเณ
ทเทยฺย ทานญจ ฌนญจ รกฺขเ
ตสฺมา หิ ทานา ฌนเมว เสยฺโย
อติปฺปทานเนน กฺลา น โหนฺติ ๑
อทานมตีทานญจ นปฺปัสฺสนฺติ ปญฺจติตา
ตสฺมา หิ ทานา ฌนเมว เสยฺโย
สเมน วตฺเตยฺย ส ธีรชฺมโมติ

เทว คธา อภาสี ฯ

สินฺธุโก เอวํ ปุณฺปิ วิมฺสิตฺกามो น สพฺพวิตฺตานิตีอาทิมหาตี
อปเร ฯ

ตตฺถ สพฺพวิตฺตานิตี สวียนฺณกอวียนฺณกปฺปเกทานิ
สพฺพานิ วิตฺตูปกรณานิ ฌนานิตี อตฺโถ ฯ ปเรตี ปรมฺหิ ฯ
ปรสฺสชาติ อตฺโถ ฯ น ปเวจฺเจติ น ทเทยฺย ทกฺขิณฺเอยฺยา
ลทฺฐาตี กตฺวา กิณฺฉิ อเสเสตฺวา สพฺพสาปเตยฺยปฺริจฺจาโค น
กาตพฺโพตี อตฺโถ ฯ ทเทยฺย ทานญฺจาตี สพฺเพน สพฺพิ
ทานธมฺโม น กาตพฺโพ อถ โข อตฺตโน อายญฺจ วยญฺจ
ชานิตฺวา วิภวานฺรูปํ ทานญฺจ ทเทยฺย ฯ ฌนญฺจ รกฺขเติ
อลทฺฐลาภทฺฐปฺริรกฺขณรกฺขิตสมฺพนฺทวเสน ฌนํ ปฺริปาเลยฺย ฯ

เอเคน โภเค ญฺญชฺชยฺย ทฺวิหิ กมฺมํ ปโยชเย
จตฺตตฺถญฺจ นิชาเปยฺย อापทาสุ ภวิสฺสตีตี

วฺตุตฺตวิธินา วา ฌนํ รกฺขชฺชยฺย ตมฺมุลกตฺตตา ทานสฺส ฯ
ตโยปิมคฺคา อญฺญมญฺญวิโสธเนน ปฺฏิเสวิตพฺพาตี หิ
นิตฺติจินฺตกา ฯ ตสฺมา หิติ ยสฺมา ฌนญฺจ รกฺขนฺโต ทานญฺจ
กโรนฺโต อุกฺขโลกหิตาย ปฺฏิปฺนฺโน โหตี ฌนมุลกญฺจ ทานํ
ตสฺมา ทานญฺจ กโรนฺโต อุกฺขโลกหิตาย ปฺฏิปฺนฺโน โหตี
ฌนมุลกญฺจ ทานํ ตสฺมา ทานโต ฌนเมว เสยฺโย สุนฺทรตโรตี
อดิทานํ น กาตพฺพนฺติ อธิปฺปาโย ฯ เตนาห อติปฺปทานเนน กฺลา น
โหนตฺตี ฌนสฺส ปมาณํ อชานิตฺวา ทานสฺส ตํ นิสฺสาย

อติปฺปทานปสงเคน กุลานี น โหนฺติ นปฺปวตฺตนฺติ อฺจฺฉิชนฺตีติ
อตุโถ ฯ

อิทานิ วิญฺญฺนํ ปสฺสิตเมวตถํ ปตฺติฏฺฐเปฺนฺโต อทานมตี-
ทานญฺจาติ คาธมาห ฯ ตตฺถ อทานมตีทานญฺจาติ สพฺเพน
สพฺพํ กฏฺฏจฺจกฺกขายปี ตณฺฑุลมฺมุจฺฉิยาปี อทานํ ปมาณํ
อติกกมิตฺวา ปรึจฺจาตสงฺขาตํ อติทานญฺจ ปณฺฑิตา พุทฺธิมนฺโต
สปลฺลยชาติกา นปฺปสฺสนฺติ น วณฺณยฺนฺติ ฯ สพฺเพน สพฺพํ
อทานเนน หิ สมฺปรายิกโต อตฺถโต ปรึพาหิโร โหติ ฯ
อติทานเนน ทิฏฺฐธฺมฺมิกปเวณฺณี น ปวตฺตติ ฯ สเมน วตฺเตยฺยาติ
อวิสเมน โลกียสฺริกฺขเกน สમાหิเตน มชฺฉิเมน ฉาเยน
ปวตฺเตยฺย ฯ ส ธีรธฺมฺโมติ ยา ยถาวุคฺคตา ทานาทานปฺปวตฺติ
โส ธีรานํ ธีติสมฺปนฺนํ นีตินยฺกฺสลาณํ ธฺมฺโม เตหิ
คตฺมคฺโคติ ทีเปติ ฯ

ตํ สุตฺวา องฺกุโร ตสฺส อธิปฺปายํ ปรีวตฺเตนฺโต

อโห วตาเร อหเมว ทชฺหิ

สนฺโต จ มํ สปฺปรีสา ภาเชยฺยํ

เมโฆว นินฺนํ นานิ ปรีปฺรยฺนฺโต

สนฺตปฺปเย สพฺพวณฺนิพฺพกาณํ ฯ

ยสฺส ยานเก ทิสฺวา มุขวณฺโณ ปสฺสิติ

ทตฺวา อตฺตมโน โหติ ตํ ฆรํ วสโต สฺสุขํ ฯ

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 183

ยสุส ยาจนเก ทิสวา มุขวณโณ ปสึทติ
ทตฺวา อตฺตมโน โหติ เอสา ยลฺลยสุส สมฺปทา ฯ
ปฺพุเพว ทานา สุมโน ททํ จิตฺตํ ปสาทเย
ทตฺวา อตฺตมโน โหติ เอสา ยลฺลยสุส สมฺปทาติ

จตุหิ คากาหิ อตฺตนา ปฏฺฐิปรชชิตฺตพฺพวิธี ปกาเสสิ ฯ

ตตฺถ อโห วตติ สาธุ วต ฯ อเรติ อาลปนํ ฯ อหเมว
ทชฺชนฺติ อหํ ทชฺชเมว ฯ อัยฺ เหตุถ สงฺเขปตฺโต มาณว
ทานา ฌนเมว เสยฺโยติ ยทิ อัยฺ นีตฺกฺุสถานํ วาโท ทว
โหตุ กามํ อหํ ทชฺชเมว ฯ สนฺโต จ มํ สปฺปริสา ภเชยฺยุนฺติ
ตสฺมี จ ทานเ สนฺโต อุปฺสนตฺกายวจิมโนสมาจารา สปฺปริสา
สาธโว มํ ภเชยฺยํ อุปคฺจฺเจยฺยํ ฯ เมโฆว นินฺนนานิ
ปริปฺรยฺนโตติ อหํ อภิปฺปวสฺสนฺโต มหาเมโฆ วิย นินฺนนานิ
นินฺนณฺฏจานานิ สพฺเพสํ วณฺพิพฺกานํ อธิปฺปาเย ปริปฺรยฺนโต
อโห วต เต สนฺตปฺเปยฺยุนฺติ ฯ

ยสุส ยาจนเก ทิสวาติ ยสุส ปุคฺคตฺตสฺส ฆรเมสิโน
ยาจนเก ทิสวา ปจฺมํ ตาว อุปฺภูจิติ วต เม ปุณฺณกฺเขตฺตุนฺติ
สทฺธาชาตฺตสฺส มุขวณโณ ปสึทติ ยถาวิกาวํ ปน เตสํ ทานํ
ทตฺวา อตฺตมโน ปิตฺติโสมนสฺเสหิ กหิตฺตจิตฺโต โหติ ฯ ตนฺติ
ยเหตุถ ยาจกานํ ทสฺสนํ เต จ ทิสวา จิตฺตสฺส ปสาทนํ
ยถารหํ ทานํ ทตฺวา จ อตฺตมนตา ฯ

เอสา ฆณฺณสุส สมฺปทาติ เอสา ฆณฺณสุส สมฺปตฺติ
ปารีปฺริ นิปฺพตฺตีติ อตฺโต ๑

ปฺพุเพว ทานา สุมนฺติ สมฺปตฺตินิ นินานิ อนุคามิกิ นิธานิ
นิเชตฺตาสามีติ มุญฺจนเจตนา ย ปฺพุเพ เอว ทานูปกรณฺสุส สมฺปาทนโต
ปฏฺฐาย สุมนิ โสมนฺสุสชาโต ภเวยฺย ๑ ททํ จิตฺตํ ปสาทเยติ
ททนฺโต เทยฺยธมฺมํ ทกฺขิณฺเยยฺยหตฺเต ปตฺติฏฺฐาเปนฺโต อสารถ
ชนโต สาราทานิ กโรมีติ อตฺตโน จิตฺตํ ปสาทเยยฺย ๑ ทตฺวา
อตฺตมโน โหตีติ ทกฺขิณฺเยยฺยานิ เทยฺยธมฺมํ ปริจฺจชิตฺวา
ปณฺชิตฺปณฺณตฺตํ นาม มยา อนุฏฺฐิตํ อโห สาธุ สฺสุฏฺฐติ อตฺตมโน
ปมฺพิตมโน ปิตฺติโสมนฺสุสชาโต โหติ ๑ เอสา ฆณฺณสุส
สมฺปทาติ ยา อยิ ปฺพุเพเจตนา มุญฺจนเจตนา อปรเจตนาติ อิมาสํ
กมฺมผลลทฺธานุกตานิ โสมนฺสุสปริคฺคหิตานิ ติสฺสนนํ
เจตนาณิ ปารีปฺริ เอสา ฆณฺณสุส สมฺปทา ทานฺสุส สมฺปตฺติ น
อิโต อณฺณถาติ อธิปฺปาโย ๑

เอวํ องฺกุโร อตฺตโน ปฏฺิพฺพชนวีธี ปกาเสตฺวา ภิกฺขุโยโส
มตฺตาย อภิวทฺตมานทานชฺฌาสโย ทิวเส ทิวเส มหาทานิ
ปวตฺเตสิ ๑ เตน ตทา สพฺพรชฺชานิ อุนฺนงฺคถานิ กตฺวา
มหาทานิ ทิยฺยมาเน ปฏฺิลทฺทสพฺพุปกรณา มนฺุสสา อตฺตโน
อตฺตโน กมฺมนฺเต ปหาย ยถาสุขิ วิจฺริสฺสุ เตน ราชนิ
โกฏฺฐาคารานิ ปรีกฺขยิ อคมํสุ ๑ ตโต ราชาโน องฺกุรสฺส

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณนา หน้า 185

ทนต์ ปาหะสุ โภโต ทานัน นิสสาย อมหากัน อายสส วินาโส
อโหสิ โภฏฐาคารานี ปริกขัย คตานี ตตถ ยุตตมตต
ณาดพพุนติ ฯ

ตํ สุตวา อังกุโร ทกขินาปถิ คนุตวา ทมิพวิสเย
สมุททสส อวิทฐฐาเน มหติโย อนนททานสาลาโย การาเปตวา
มหาทานานี ปวตเตนโต ยาวตายุกัน จตวา กายสส เกทา
ปรี มรณา ตาวตีสภเวเน นิพพตติ ฯ ตสส ทานวิภูติณจ
สกุญปปตติณจ ทสเสนตทา สงกิติการา

สกุญจิ วาหสสทานี	อังกุรสส นิเวสเน
โภชนัน ทียเต นิจัน	ปุลลนเปกขสส ชนตโน ฯ
ตีสหสทานี สุตทา หิ	อามุตตมณิกุณฏลา
อังกุริ อุปชีวันติ	ทานเน ยณนสส วาวญา ฯ
สกุญจิ ปุริสสทานี	อามุตตมณิกุณฏลา
อังกุรสส มหาทานเน	กกุञ्จि ฆาเลนติ มาณวา ฯ
โสฬสตีตติสทานี	สพพาลงการภูสิตา
อังกุรสส มหาทานเน	วิชา ปินนเทนติ นาริโย ฯ
โสฬสตีตติสทานี	สพพาลงการภูสิตา
อังกุรสส มหาทานเน	ทพพิคคาหา อุปภูจिता ฯ
พหุ พหุนัน ปาทาสี	จิริ ปาทาสี ขตติโย
สกุญจณจ สหตถา จ	จิตตีกตวา ปุนปุนัน ฯ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคคณณนา หน้า 186

พหู มาเส จ ปกุเข จ อตุลัจฉรานิจ
มหาทานัน ปวตเตสสิ องกุโร ทิมมนุตรี ฯ
เอวั ทตฺวา ยชิตฺวา จ องกุโร ทิมมนุตรี
โส หิตฺวา มานุสฺสึ เทหิ ตาวตีสูปโค อหุติ

กาถา อาหํสุ ฯ

ตตฺถ สฏฺฐิจิ วาหสฺส
คณฺฐสฺส
ทานชฺช
ทิวเส ชนฺตฺโน สตฺตคฺคยสฺส โภชนํ ทียเตติ โยชนา ฯ

ติสฺส
เต จ โข ปน ปชานญฺตฺวา อธิปฺเปตา เตสุ เอกเมกสฺส ปน
วจนฺตรา อนเภาติ เวทิตพฺพา ฯ ติสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ปจฺนฺติ ฯ อามุตฺตมณฺนิคฺคณฺฐสฺสฺสฺสฺส
นิทสฺส
องฺกุรี อุปชีวนฺตฺติ ตํ อุปนิสฺสฺสฺสย ชีวนฺติ ตปฺปฏิพทฺชชีวิกา โหนฺตฺติ
อตุโถ ฯ ทานเ ยลฺลสฺส วาวญฺาติ มหายาคสฺสยฺยิตฺสฺส ยลฺลสฺส
ทานเ ยชเน วาวญฺา อุตฺสฺสฺสฺส กุญฺจ ฝาลเณติ
มาณฺวาติ นานปฺปการานํ ชชฺชโภชฺชชาติอาหฺรวิเสสฺสานํ
ปจฺนาย อลฺงกตปฺปฺปฺยิตฺตา ตฺรณฺมนุสฺสฺสา กญฺจฺจานิ ฝาลเณติ
วิทาลเณติ ฯ

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 187

วิชาติ วิชาตพพานิ โภชนโยคคานิ กุกกภณทานิ ฯ

ปิณเพนตติติ ปีสนวนเสน ปโยเชนติ ฯ

ทพพิคคาหาติ กุกกจุคคาหิกา ฯ อุปุกุจิตาติ ปรีเวสนกฺกฺจํ
อุปคนตฺวา จิตา โหนติ ฯ

พหุนติ มหุนติ ปหุติกํ ฯ พหุนนติ อนเนเกสิ ฯ ปาทาสีติ
ปการเหหิ อทาสี ฯ จิรนติ จิรกาลํ ฯ วิสตีวสฺสสทสฺสาเยเกสุ หิ
มนุสฺเสสุ โส อุปฺปนฺโน ฯ พหุ พหุนิ จิรกาลํ จ เทนฺโต
ยถา อทาสี ตํ ทสฺเสตฺถ สกฺกจฺจจฺจาติอาทิ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ สกฺกจฺจนฺติ
สาทรํ อนปวิทฺธํ อนวณฺณตํ กตฺวา ฯ สหตฺถาติ สหตฺถเณ
น อาณานิมนตฺเตน ฯ จิตฺตีกตฺวาติ การวพหุมานโยเคน จิตฺเตน
กริตฺวา ปุเชตฺวา ฯ ปุณฺปุณฺนติ พหุโส น เอกวาริ กติปยวาเร วา
อกตฺวา อนेกวาริ ปาทาสีติ โยชนา ฯ

อิทานิ ตเมว ปุณฺปุณฺนํ กรณิ วิภาเวตฺถ พหุ มาเส
จาติ คาทมาหิสุ ฯ ตตฺถ พหุ มาเสติ จิตฺตมาสาทิเก พหุ
อนเนเก มาเส ฯ ปกฺเขติ กณฺหสุกฺกเกเท พหุ ปกฺเข ฯ
อุตฺถสฺวจฺจ
สพฺพตฺถ อจฺจนฺตลฺโยเค อุปโยคฺวณฺนํ ฯ ที่มฺมนฺตรนฺติ
ที่มกาลมฺนฺตรํ ฯ เอตฺถ จ จิริ ปาทาสีติ จิรกาลํ ทานสฺส
ปวตฺตติภาวํ วตฺวา ปุณฺ ตสฺส นีรณฺตรเมว ปวตฺตติภาวํ ทสฺเสตฺถ

๑. พหุ มาเสตืออาทิ วุตตุนติ ทฏฐพพิ ฯ

เอวนติ วุตตปฺปการเณ ฯ ทตฺวา ยชิตฺวา จาติ อตฺถโต
เอกเมว เกสณฺจิทฺทกฺขิณฺเณยฺยานํ เอกจฺจสฺส เทยฺยธมฺมสฺส
ปริจฺจชนวเสน ทตฺวา ปฺน พหุํ พหุณํ ปาทาสีติ วุตตุนเณ
อตฺถิกานํ สพฺเพสํ ยถากมํ เทนฺโต มหฺยาควเสน ยชิตฺวา ฯ
โส หิตฺวา มานุสฺสํ เทหิ ตาวตฺตีสูปโค อหฺวติ โส องฺกุโร
อายุปริโยसानเณ มนุสฺสตฺตภาวํ ปหาย ปฏฺฐิสนฺธิคฺคหฺมวเสน
ตาวตฺตีสเทวนิกายูปโค อโหสิ ฯ

เอวํ ตสฺมี ตาวตฺตีสเสสฺส นินฺพพตฺติตฺวา ทิพฺพสมฺปตฺตี อนฺุภวนฺเต
อมฺหากํ ภควโต กาลเณ อินฺทโก นาม มาณโว आयสฺมโต
อนฺุรทฺทศฺเชรสฺส ปิณฺฑทาย จรฺนตฺสส ปสนฺนมานโส กฏฺฐจฺจุภิกฺขุ
ทาเปสิ ฯ โส อปเรน สมเณ กาลิํ กตฺวา เขตฺตคตฺสส
ปฺลฺยสฺส อานฺุภาเวน ตาวตฺตีสเสสฺส มหิทธิโก มหฺยานฺุภาโว เทวปฺตฺโต
หฺวตฺวา นินฺพพตฺโต ทิพฺเพหิ รุปาทีหิ ทสฺหิ จานฺเห องฺกุริํ เทวปฺตฺติ
อภิกฺขิตฺวา วิโรจติ ฯ เตน วุตฺติ

กฏฺฐจฺจุภิกฺขุ ทตฺวาน อนฺุรทฺทสฺส อินฺทโก
โส หิตฺวา มานุสฺสํ เทหิ ตาวตฺตีสูปโค อหฺว ฯ
ทสฺหิ จานฺเห องฺกุริํ อินฺทโก อติโรจติ
รุเป สทฺเท รเส คนฺเณ โฝฏฐพฺเพ จ มโนรเม ฯ

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 189

อายุนา ยสสา เจว วณณน จ สฺเขน จ

อาธิปัจเจน อังกริ อินฺทโก อติโรจตีติ ฯ

ตตฺถ รูปเปติ รูปเหตุ อตฺตโน รูปสมฺปตฺติ นิमितฺตนฺติ
อตุโถ ฯ สทฺเทติอาทิสฺปิ เอเสว นโย ฯ อายุนาติ ชีวิตน ฯ
นฺน จ เทวานํ ชีวิตํ ปริจฺฉินฺนปฺปมาณํ วุตฺตํ ฯ สจฺจํ
วุตฺตํ ตํ ปน เขภฺยยวเสน ฯ ตถาหิ เอกจฺจानํ เทวานํ
ปโยคฺวิปตฺติอาทินา อนฺตรามรณํ โหติเยว ฯ อินฺทโก ปน
ติสฺโส วสฺสโกภฺยิ สภฺยิ จ วสฺสสทฺสทานิ ปริปุเรติเยว ฯ
เตน วุตฺตํ อายุนา อติโรจตีติ ฯ ยสสาติ มหติยา ปริวารสมฺปตฺติยา ฯ
วณณนาติ สณฺจานสมฺปตฺติยา ฯ วณณชาตฺสมฺปทา ปน รูปเปติ
อิมินา วุตฺตาเยว ฯ อาธิปัจเจนาติ อิสฺสริเยน ฯ

เอวํ อังกรเ จ อินฺทเก จ ตาวตีเสสฺสู นิพฺพตฺติคฺวา ทิพฺพสมฺปตฺตี
อนฺภวณฺเตสฺสู อุมฺหากํ ภควา อภิสมฺโพธิโต สตฺตเม สํวจฺจเร
อาสาฬฺหิปุณฺณมายํ สวาคฺถินฺครทฺวาเร คณฺฑมฺพรฺกฺขมฺมุเล
ยมกปาฏิหาริยํ กคฺวา อนฺภุกฺกเมน ติปทฺวิกฺกเมน ตาวตีสภฺวานํ
คณฺฑวา ปาริจฺจตฺตกฺมุเล ปณฺฑมฺพลสิลาयํ ยุกนฺทรปพฺพเต
พาลสฺสุริโย วิย วิโรจมาโน ทสฺหิ โลกธาตฺุหิ สนฺนิปตฺติตาย
เทวพฺรหฺมปริสาย ชฺฐี อตฺตโน สรฺริรปฺปกาย อภิกฺวานฺโต
อภิชฺมมํ เทเสตฺถุํ นิสินฺโน อวิทฺุเร นิสินฺนํ อินฺทกํ
ทฺวาทสฺโยชนนฺตเร นิสินฺนํ อังกรณฺจ ทิสฺวา

ทกฺขิณฺเอยสมฺปตฺติวิภาวนตฺถิ

มหาทานํ ตยา ทินฺนํ องฺกุร ทิมฺมนฺตรํ

อวิหฺวเร นิสินฺโนสฺสี อากฺขณ มม สฺนฺตฺติเกตฺติ

คาถมาห ๑

ตํ สฺตฺตฺวา องฺกุโร ภควา มยา จิรกาลํ พหุํ เทยฺยธมฺมํ
ปฺริจฺจชิตฺวา ปวตฺติตมฺปิ มหาทานํ ทกฺขิณฺเอยสมฺปตฺติวิรฺเหณ
อเขตฺเต วุตฺตพิชฺชํ วิย น อฺพารผลํ อโหสฺสี อินฺทกฺสฺส ปน
กฏฺฏจฺจุภิกฺขาทานมฺปิ ทกฺขิณฺเอยสมฺปตฺติยา สฺุเขตฺเต
วุตฺตพิชฺชํ วิย อติวิย อฺพารผลํ ชาตฺนฺตฺติ อหา ๑ ตมตฺถิ ทสฺเสนฺตฺตา
สงฺคีตฺติการา

ตาวตฺตีเส ยทา พุทฺโธ สฺลยาํ ปณฺฑิตฺตมฺพเล

ปาริฉฺจนตฺตกมฺมูลมฺหิ วิหาสฺสี ปฺริสฺตฺตโม ๑

ทสฺสุ โลกธาตฺตฺสุ สฺนฺนปิตฺตฺวาน เทวตา

ปฺยิริปาสนฺตฺติ สมฺพุทฺธํ วสนฺตํ นคฺมฺพุทฺธนิ ๑

น โกจิ เทโว วณฺณเณน สมฺพุทฺธํ อติโรจติ

สพฺเพ เทเว อติกฺกมฺม สมฺพุทฺธโรว วิโรจติ ๑

โยชนานิ ทส เทว จ องฺกุโรยํ ตทา อหุ

อวิหฺวเรว พุทฺธสฺส อินฺทโก อติโรจติ ๑

โอโลเกตฺวาน สมฺพุทฺธโร องฺกุรญฺจาปี อินฺทกํ

ทกฺขิณฺเอยํ สมฺภาเวนฺโต อิทํ วจนมฺพุทฺธวิ ๑

มหาทานํ ตยา ทินฺนํ องฺกุร ทิมฺมนฺตรํ

อติหฺวเร นิสินฺโนสฺสี อากฺขณ มม สฺนฺตฺติกํ ๑

เล่มที่ 24 อังกรเปตวตถุวณณา หน้า 191

โจทิตอ ภาวิตตเตน อังกุโร อิทมพรวี
ก็ มยฺหํ เตน ทาเนน ทกฺขิณฺเณยฺเณ สุลฺลตํ ฯ
อัย โส อินฺทโก ยกฺโข ทชฺชา ทานํ ปรีตฺตํ
อติโรจติ อเมหิ จนฺโท ตารคณฺเณ ยถา ฯ
อุชฺชงฺกเถ ยถา เขตฺเต พิชฺชํ พหุํปี โรปีตี
น ผลํ วิปลฺลํ โหติ นปี โตเสติ กสฺสํ ฯ
ตเถว ทานํ พหุํ ทสฺสีเลสุ ปตีจฺจตี
น ผลํ วิปลฺลํ โหติ นปี โตเสติ ทายํ ฯ
ยถापि ภทฺทเก เขตฺเต พิชฺชํ อปฺปมฺปี โรปีตี
สมฺมา ธารํ ปเวจฺจนฺเต ผลํ โตเสติ กสฺสํ ฯ
ตเถว สีลวณฺเตสุ กุณฺวณฺเตสุ ตาทิสฺสุ
อปฺปมฺปี กตี การี ปุณฺณํ โหติ มหปฺผลนฺติ

คถาโย อโวจฺจํ ฯ

ตตฺถ ตาวตีเสติ ตาวตีสภวเน ฯ สีลาญํ ปณฺฑิตฺตมฺพเลติ
ปณฺฑิตฺตมฺพลนํเก สีลาสเน ปุริสฺสุตฺตโม พุทฺโธ ยथा วิหาสีตี
โยชนา ฯ

ทสฺสุ โลกธาตฺตฺสฺ สนนฺิปตีตฺวาน เทวตาทิ ชาตี-
เขตฺตสฺสยฺยิตฺเตสุ ทสฺสุ จกฺกวาพสฺสเสสุ กามาวจรเทวตา
พฺรหฺมเทวตา จ พุทฺธสฺส ภควโต ปยิริปาสนาย ฌมฺมสฺส-
วณฺตลฺลยฺจ เอกโต สนนฺิปตีตฺวา ฯ เตนหา ปยิริปาสนนฺติ
สมฺพุทฺธํ วสนฺตํ นกฺมฺพุทฺธนฺตี สีเนรุมฺพุทฺธนฺตี อตฺถ โถ ฯ

โยชนานิ ทส เทว จ องฺกุโรยฺ ตทา อหฺติ อยฺ
ยถาวุตฺตจริโต องฺกุโร ตทา สตฺถุ สมฺมุขกาเถ ทส เทว
โยชนานิ อนฺตรํ กตฺวา อหฺ สตฺถุ นิสินฺนุญฺจानโต
ทฺวาทสโยชนนฺตเร จานเ นิสินฺโน อโหสีติ อตฺโถ ฯ

โจทิตโต ภาวิตตฺเตนาติ ปารมิปริภาวิตาย อริยมคฺค-
ภาวนาย ภาวิตตฺเตน สมฺมาสมฺพุทฺเธน โจทิตโต ฯ ก็ มยฺหํ
เตนาติอาทิกา สตฺถุ ปฏฺิวจนวเสน องฺกุเรน วุตฺตกาธา ฯ
ทกฺขิณฺเยเยน สุณฺณตฺนฺติยํ ทกฺขิณฺเยเยน สุณฺณตํ ริดฺดกํ
วิรหิตํ ตทา มม ทานํ ตสฺมา ก็ มยฺหํ เตนาติ อตฺตโน
ทานปฺลฺยณํ หีเพนฺโต วทติ ฯ

ยกฺโขติ เทวปฺตฺโต ฯ ทชฺชาติ ทตฺวา ฯ อติโรจติ อเมหหิติ
อตฺตนา มาทิสฺสหา อติวिय วิโรจติ ฯ หิติ วา นิปาตมตฺตํ อเมห
อติกฺกมิตฺวา อภิภาวิตฺวา วิโรจตีติ อตฺโถ ฯ ยถา กิณฺติ อาห จนฺโท
ตารคณฺเย ยถาติ ฯ

อุชฺชงฺกเลติ อติวिय ถทฺฐณฺมิภาเก ฯ อุตฺเรติ เกจิ วทฺนฺติ ฯ
โรปีตฺนฺติ วุตฺตํ วปีตฺวา วา อุกฺกฺริตฺวา วา ปฺนฺ โรปีตํ ฯ นปี
โตเสตีติ น นนฺทยติ อปฺปผลตฺตาย วา ตฺถุจฺจํ น ชเนติ ฯ
ตเถวาติ ยถา อุชฺชงฺกเล เขตฺเต พหฺมปี พิจฺ
โรปีตํ วิปฺลผลํ อุพฺพารผลํ น โหติ ตโต เอว กสฺสํ
น โตเสตี ตถา ทฺสฺสีเลสุ สีสฺวิรหิตฺสุ พหฺมปี ทานํ

ปติฏฐาปีติ วิปุลผลัม มหปผลัม น โหติ ตโต เอว ทายกัม น
โตเสตีติ อตุโถ

ยถาปี ภททเกติ คากาทุวยสฺส วุตตวิปริยาเยน อตุลโยชณา
เวทิตพพาฯ ตตุถ สมฺมา ฐาริ ปเวจฺจนฺเตติ วุฏฺฐิฐาริ สมฺมเทว
ปวตฺเตนฺเต อนฺวทฺตฺมาสิ อนฺวทฺสหาสิ อนฺวปฺยจําหิ เทเว วสฺสนฺเตติ
อตุโถฯ คุณฺวณฺเตสุติ ฆานาทีคุณฺยตฺเตสุฯ ตาทิสฺสูติ อิกฺุจาทิสฺ
ตาทิลกฺุขณฺปฺตฺเตสุฯ การนฺติ ลิงฺควิปฺลลาเสน วุตฺติ อูปกาโรติ
อตุโถฯ กิทีโส อูปกาโรติ อาห ปฺนฺนฺนฺติฯ

วิเจยฺย ทานํ ทาทพฺพิ ยตุถ ทินฺนํ มหปฺผลัม

วิเจยฺย ทานํ ทตฺวาน สกฺกํ คุจฺจนฺติ ทายกาฯ

วิเจยฺย ทานํ สุกตปฺปสฺสุจํ

เย ทกฺุขิณฺเยยา อิช ชีวโลเก

เอเตสุ ทินฺนานิ มหปฺผลานิ

พีชานิ วุตฺตานิ ยถา สฺุเขตฺเตติ

อัยฺย สฺงฺคีติกาเรหิ จปีตา คากาฯ

ตตุถ วิเจยฺยาติ วิจินฺตฺวา ปฺนฺนฺนฺกฺุเขตฺติ ปฺนฺนฺนฺ

อูปปริกฺุชิตฺวาฯ เสสิ สพฺพตฺตุถ อุตฺตานเมวาทิฯ

ตยิทํ อังกรเปตวตฺตุ สตฺถารา ตาวตีสฺสวเน

ทสฺสทฺสจฺกฺุวาลเทวตานํ ปฺรูโต ทกฺุขิณฺเยยฺยสมฺปตฺติวิภาวนตฺถัม

มหาทานํ ตยา ทินฺนฺนฺติอาทินา อตุตฺนา สมฺภูจําปีติฯ

ตตถ ตโย มาเส อภิธมมัม เทเสตวา มหาปวารณาย
เทวคณาย ปริวโต เทวเทโว เทวโลกโต สงกสฺสนครี
โธตริตวา อนุกกเมน สวตถึ ปตฺวา เขตวเน วิหรนฺโต
จตุปริสมชฺเฒ ทกฺขิณฺเอยสมฺปตฺติวิภาวนตถเมว ยสฺส อตฺถาย
คจฺจมาตฺติอาทินา วิตฺถารโต เทเสตวา จตฺสจฺจกถาย เทสนาย
กุกฺกัณฺโณ คณฺหิ เทสนาวสานเ เตสํ อนนฺนโกฏฺฐิปาณสฺสสฺสณํ
ธมฺมาภิสสมโย อโหสิตี ฯ

องฺกุรเปตวตถุวณณนา นิฏฺฐิตา

อุตฺตรมาตฺตเปตฺวตถุวณณนา

ทิวาวิหารคตํ ภิกฺขุณฺณติ อิทํ อุตฺตรมาตฺตเปตฺวตถุ ฯ ตตฺราราย
อตฺถวิภาวนา สตฺถริ ปรีนฺนิพฺพุเต ปจฺจมหาสงฺคีตฺติยา ปวตฺติตฺตาย
อายสฺมา มหาจฺจายโน ทฺวาทสฺหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ โกสมฺพิยา
อวิหฺวเร อณฺณตฺรสมฺมึ อรณฺณายตเน วิหาสิ ฯ เตน จ สมฺเขน
รณฺโณ อุเทนสฺส อณฺณตโร อมจฺโจ กาลิ อกาสิ เตน จ
ปฺพุเพ นคเร กมฺมนฺดา อธิฏฺฐิตา อเหตุํ ฯ อถ ราชา
ตสฺส ปุตฺตํ อุตฺตรํ นาม มาณวํ ปกฺโกสาเปตฺวา ตฺว
จ ปิตฺรา อธิฏฺฐิตเ กมฺมนฺเต สมฺนุสฺสาตฺติ เตน จิตฺทฺจฺจเน
จเปสิ ฯ

โส จ สาธฺติ สมฺปฏฺฐิจฺจิตฺวา เอกทิวสํ นครปฏฺฐิ-

สงขรณีนานัน ทารุณัน อตถาย วทตถกัโย คเหตุวา อรณณัน
คโต ตตถ อายสมโต มหาจายนตถเรตต วสนภูจัน
อุปคตตวา เถโร ตตถ ปัสสูกจิวรรธโร วิวิตต นิสินัน ทิสวา
อิริยาปเถเยว ปัสสีทิตวา กตปฐิสนถาโร วนทิตวา เอกมนต
นีสีที เถโร ตตต ฐมม กเถสิ โส ฐมม สุตวา รตนตเต
สยชาติปฐาโท สรณเส ปตฐิจาย เถโร นิมนเตสิ อธิวาเสถ
เม ฆนเต สวาตนาย ฆตต สทธี ฆิกขุหิ อนุฆมเป อุปาทายาติ ฯ
อธิวาเสสิ เถโร ตถนทีภาเวน โส ตโต ฆิกขมิตวา นครี คนตวา
อณเฐสิ อุปาสกาน อากิฆิ เถโร มยา สวาตนาย นิมนติโต
ตุมเหหิปี มม ทานคัค อากนตพพนติ ฯ

โส ทุตยทิวเส กาลเสว ปณิต ขาทนีย โภชนีย
ปฐียาทาเปตวา กาล อารอจาเปตวา สทธี ฆิกขุหิ
อากจณตตต เทรตต ปจจुकมน กตวา วนทิตวา ปฐกขตวา
เลห ปเวเสสิ ฯ อถ มหารทกปฐียปจจตถรณอตถเตส อาสเนส
เถเร จ ฆิกขุส จ นิสินเนส คนฐปฐฐฐเปหิ ปฐ กตวา ปณิเตน
อนุนปานเน เต สนตปเปตวา สยชาติปฐาโท กตถชลี
อนูโมทน สุตติตวา กตถตตานูโมทเน เถเร กจจณเต ปตต
คเหตุวา อนุจจณโต นครโต ฆิกขมิตวา ปฐินิวตตุนโต
ฆนเต ตุมเหหิ นิจจ มม เลห ปวิสิตพพนติ ยาจิตวา

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 196

เถรสฺส อธิวาสนํ ฌตฺวา นีวตฺติ ฯ เอวํ โส เถรํ อุปฺภุจหนฺโต
ตฺสฺส โอวาทे ปตฺติภฺจาย โสตาปตฺติผลํ ปาปฺณิ วิหารณฺจ
การเสถิ สพฺเพ จ อตฺตโน ฌาตเก สาสเน อภิปฺปสนฺเน
อกาสี ฯ

มาตา ปนฺสฺส มจฺเจรมลปฺริยฺญฺจิตฺตจิตฺตา หุตฺวา เอวํ
ปฺริภาสิ ยํ ตวํ มม อนิจฺจนฺตฺยา เอว สมณานํ อนฺนปानํ เทสิ ฯ
ตํ เต ปฺรโลเก โลหิตํ สมปฺชชฺตฺติ ฯ เอกํ ปน โมรปฺปิลฺลกลาปํ
วิหารมหทิวเส ทิยฺยมานํ อนฺุชานิ ฯ สา กาลํ กตฺวา เปตโยนิยํ
อุปฺปชฺชิ โมรปฺปิลฺลกลาปทานานฺุโมทเนน ปนฺสฺสา เกสา นีลา
สินิทฺธา เวลฺลิตฺถกา สุขุมา ทีฆา จ อเหตุํ ฯ สา ยทา กงฺกานที
ปานียํ ปิวิสฺสามิตฺติ โอตฺริ ตทา นที โลหิตปฺุรา โหติ ฯ สา
ปฺลยฺจปฺณฺณาส วสุสานิ ชุปฺปิปาสาภิกฺุตา วิจฺริตฺวา เอกทิวสํ
กงฺขารเวตฺตเถรํ กงฺคาย ตีเร ทิวาวิหารํ นิสินฺนํ ทิสฺวา อตฺตानํ
อตฺตโน เกเสหิ ปฺฏิจฺจนาเทตฺวา อุปฺสงฺกมิตฺวา ปานียํ ยาจิ ฯ
ตํ สนฺุชาย วุตฺตํ

ทิวาวิหารคตํ ภิกฺุขุ กงฺคาตีเร นิสินฺนํ

ตํ เปตี อุปฺสงฺกมมํ ทฺุพฺพณฺณา ภีรฺุทฺสฺสนา ฯ

เกสา จสุสา อติทีฆา ยาวญฺมวาลมฺพเร

เกเสหิ สา ปฺฏิจฺจนฺนา สมณํ เอตทพฺุรวิตี

อิมา เทว คาคา สงฺคีตฺติการเกหิ อิทฺ อาทิโต จปิตา ฯ

บุพพทณิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 197
เล่มที่ 24 อุตตรมาตูปेतวตถุวณณา หน้า 197

ตตถ ธีรุตตสนาติ ภูยานกตตสนา ๑ รุทตตสนาติ วา
ปาโจ ฟีภจณภารียตตสนาติ อตฺโต ๑ ยาวภูมววมพเรติ ยาว
ภูมิ ตาว โอลมพุนติ ๑ ปุพเพ ภิกขุนติ จ ปจญา สมณนติ จ
กงฺขาวเรวตตฺเถรเมว สนฺชาย วุตฺต ๑

สา ปน เปตี เถรี อุปสงฺกมิตฺวา ปานียฺ ยาจุนฺตี

ปณฺจปณฺณาส วสฺसानิ ยโต กาลกตา อหํ
นาภิชานามิ ภูตฺตํ วา ปีตํ วา ปน ปานีย
เทหิ ตฺวํ ปานีย ภูนฺเต ตสฺสิตา ปานียาย เมติ

อิมํ คาทมาห ๑

ตตถ นนาภิชานามิ ภูตฺตํ วาติ เอวํ ทีฆมนฺตเร กาล
โกชนํ ภูตฺตํ วา ปานีย ปีตํ วา นนาภิชานามิ น ภูตฺตํ
น ปีตนฺติ อตฺโต ๑ ตสฺสิตาติ ปีปาสิตา ๑ ปานียายาติ
ปานียตฺถาย อาหิณฺฑนฺติยา เม ปานีย เทหิ ภูนฺเตติ โยชนา ๑

อิโต ปรี

อัย สีโตทิกา กงฺคา หิมวณฺโต สนฺทติ
ปีว เอตฺโต คเหตุวาน ก็ มํ ยาจสิ ปานีย ๑
สจาทํ ภูนฺเต กงฺคาย สยํ คณฺหามิ ปานีย
โลหิตํ เม ปรีวตฺตติ ตสฺมา ยาจามิ ปานีย ๑
ก็ นุ กายเนน วาจาย มนสา ทุกฺกฏํ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกน กงฺคา เต โหติ โลหิตํ ๑

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 198

ปฺตุโต เม อุตฺตโร นาม สทฺโธ อาสิ อุปาสโก
โส จ มยฺหํ อกามา ย สมณานํ ปเวจฺจติ ฯ
จีวรํ ปิณฺฑปาทลฺยจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
ตมฺหํ ปริภาสामी มจฺเณเรน อุปทฺทตา ฯ
ยํ ตฺวํ มยฺหํ อกามา ย สมณานํ ปเวจฺจติ
จีวรํ ปิณฺฑปาทลฺยจ ปจฺจยํ สยนาสนํ ฯ
เอตํ เต ปรโลกสฺมี โลหิตํ โหตุ อุตฺตร
ตสฺส กมฺมวิปาเกน กงฺคา เม โหติ โลहितนฺติ

อิมมา เณรสฺส จ เปติยา จ วจนปฏิวจนกาถา ฯ

ตตฺถ หิมวณฺตโตติ มหโต หิมสฺส อตฺถิตาย หิมวาติ
ลทฺธนามโต ปพฺพตฺราชโต ฯ สนฺทตฺติติ ปวตฺตติ ฯ เอตฺโตติ อิตโต
มหาทงฺกาโต ฯ กิณฺติ กสฺมา มํ ยาจสิ ปานียํ กงฺคานที โอตฺริตฺวา
ยถารุจิ ปิวาติ ทสฺเสติ ฯ

โลหิตํ เม ปรีวตฺตตฺติติ อุกกํ สนฺทมานํ มยฺหํ ปาปกมฺมผลเณ
โลหิตํ หุตฺวา ปรีวตฺตติ ปริณฺมตี ตาย คหิตมคฺคตํ อุกกํ โลหิตํ ชายติ ฯ

มยฺหํ อกามา ยตี มม อนิจฺจนฺตฺติยา ฯ ปเวจฺจตฺติติ เทติ ฯ
ปจฺจยนฺติ คิลานปจฺจยํ ฯ เอตฺนฺติ ยํ เอตํ จีวราทิกํ ปจฺจยชาตํ
สมณานํ ปเวจฺจติ เทสิ เอตํ เต ปรโลกสฺมี โลหิตํ โหตุ อุตฺตรราติ
อภิสปนวเสณ กตํ ปาปกมฺมํ ตสฺส วิปาเกนาติ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 199
เล่มที่ 24 อุตฺตรมาตฺเปตวตถุวณณนา หน้า 199

โยชนา ฯ

อถายสุมา เรวโต ตํ เปตี อุทฺทิสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปานีเย
อทาสี ปิณฺฑทาย จริตฺวา ภตฺตํ คเหตุวา ภิกฺขุนมทาสี ฯ
สงฺการกฺุฎฺฐาทิโต ปัสฺสูกํ คเหตุวา โชรฺวิตฺวา ภิสฺสิจฺจ จิมลิกถฺจ
กตฺวา ภิกฺขุนํ อทาสี เตน จสฺสา เปติยา ทิพฺพสมฺปตฺติโย
อเหตุํ ฯ สว เถรสฺส สนฺติกํ กนฺตฺวา อตฺตนา ลทฺธทิพฺพสมฺปตฺตี
เถรสฺส ทสฺเสสิ ฯ เถโร ตํ ปวตฺตี อตฺตโน สนฺติกํ อุปกตฺวานํ
จตฺนํ ปริสํนํ ปกาเสตฺวา ฆมฺมกถํ กเถสิ เตน มหาชโน
สญฺชาตสฺสเวโค วิคตมถมจฺเณโร หุตฺวา ทานสึลาทิกุสลฆมฺมาภิรโต
อโหสิตี ฯ อิํ ปน เปตวตฺถุ ทฺวยสงฺกิตฺติยํ สงฺกหํ อารุพฺหนฺติ
ทญฺจพฺพิ ฯ

อุตฺตรมาตฺเปตวตถุวณณนา นิฏฺฐิตา ฯ

สุดตเปตวตถุวณณา

อหํ ปุเร ปพพิตตส ภิกขุโนติ อิหํ สุดตเปตวตถุ ๑ ตสส กา
อุปปตติ สาวตถิยา กิร อวิหุเร อณตตรสฺมี คามเก อมหากํ
สตุถริ อนุปปนเนเยว สตตุนนํ วสสสตานํ อุปริ อณตโร
ทารโก เอกํ ปจเจกพุทฺธํ อุปฏฺฐหิ ๑ ตสส มาตา ตสฺมี วยปปตเต
ตสสตถาย สมานกุลโต อณตฺรํ กุลธิตฺรํ อานตฺถิ ๑
วิวาหิตวเสเยว จ โส กุมารो สหาเยหิ สทฺธิ นุหายิตฺตุ คโต อหิณา
ทญฺโจะ กาลิ อกาสิ ยกขคาเนาตปิ วทนต์ ๑ โส ปจเจกพุทฺธสฺส
อุปฏฺฐาเนน พหุ กุสลกมฺมํ กตฺวา จิตฺตํ ตสฺสา ทาริกาย
ปฏฺิพทฺธจิตตตถาย วิมานเปโต หุตฺวา นิพพตฺติ มหิทฺธิโก
ปน อโหสิ มหानุภาโว ๑

อถ โส ตํ ทาริกํ อตฺตโน วิมานํ เนตฺถกาโม เกน
นุ โข อุปาเยน เอสา ทิฏฺฐธมฺมเวทนียกมฺมํ กตฺวา มยา
สทฺธิ อธิ อภิรเมยฺยตติ ตสฺสา ทิพฺพโกคสมฺปตฺติยา อนุภวเนหฺตุ
วิมฺสนโต ปจเจกพุทฺธํ จีวรกมฺมํ กโรนฺตุํ ทิสฺวา มนุสฺสธฺรูเปน
คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา กิ ฆนฺเต สุตฺตเกน อตฺถิ อตฺถิตฺติ อาห ๑
จีวรกมฺมํ กโรมิ อุปาสกตฺติ ๑ เตนหิ ฆนฺเต อสุกสฺมี จาน
สุดตภิกขุํ จรตฺติ ตสฺสา ทาริกาย เคหํ ทสฺเสสิ ๑
ปจเจกพุทฺโธ ตตฺถ คนฺตฺวา ฆรทฺวารे อฏฺฐาสิ ๑ อถ ส

ขุททกนิกายภุจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 201
เล่มที่ 24 สุตตเปตวตถุวณณา หน้า 201

ปจเจกพุทธิ ตตถ จิตฺ ทิสฺวา ปสนฺนมานสา สุตตเคน
เม อโย อตฺถโกติ ฌตฺวา เอกํ สุตฺตคฺคฺพํ อทาสี ๗ อถ
โส อมนุสฺโส มนุสฺสรูเปน ตสฺสา ทาริกาย ฌริ คนฺตฺวา
ตสฺสา มาตฺริ ยาจิตฺวา ตาย สทฺธิ กติปาหํ วสิตฺวา
ตสฺสา มาตฺรยา อนุคฺคหตฺถํ ตสฺมี เกเห สพฺพภาชนานิ
หิริณฺณสฺสวณฺณสฺส ปฺเรตฺวา สพฺพตถ อฺปฺริ นามํ ลิจิ อิทํ
เทวทตฺถิยํ ฌนํ น เกนจิ กเหตุพฺพนฺติ ตถจ ทาริกํ
กเหตุวา อตฺตโน วิมานํ อคมาสี ๗ ตสฺสา มาตา
ปฺหฺตํ ฌนํ ลภิตฺวา อตฺตโน ฌาตกานํ กปณฺทฺธิกาทีนญจ
ทตฺวา อตฺตนา จ ปฺริภุชิตฺวา กาลํ กโรนฺตี มม ธีตา
อาคจฺจติ เจ อิทํ ฌนํ ทสฺเสถาติ ฌาตกานํ กเถตฺวา กาลมกาสิ ๗
ตโต สุตฺตณฺนํ วสฺสสตาณํ อจฺจเยน อมฺหากํ ภควติ
โลเก อฺปฺปชฺชิตฺวา ปวตฺติตวเรชฺชมฺมจกฺเก อนุคฺคเมน สาวตฺถิยํ
วิหรนฺเต ตสฺสา อิตฺถิยา เตน อมนุสฺเสน สทฺธิ วสนฺติยา
อฺกฺกณฺธา อฺปฺปชฺชิตฺวา ๗ สว ตํ สาธุ อโยปฺตฺต มํ สกณฺเฒว
เลหํ ปฺฏิเนหิติ วทนฺตี

อหํ ปฺเร ปพฺพชิตสฺส ภิกฺขุโน
สฺสฺสฺส อทาสี อฺปฺสงกมฺม ยาจิตา
ตสฺส วิปาโก วิปฺลผลฺลปฺลพฺภติ
พหฺกา จ เม อฺปฺปชฺชเร วตฺถโกฏิโย ๗

ปุปฺผากิณฺณํ รมิตํ วิมานํ
อเนกจิตฺตํ นรนาโรเสวิตํ
สาหํ ภุญฺชามิ จ ปารุปามิ จ
ปฺหุตฺตวิตฺตํ น จ ตาว จียติ ฯ
ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปាកมนฺวยา
สุขณฺจ สาทณฺจ อธิฐฺสฺสพลฺลพฺภติ
สาหํ คนฺตฺวา ปฺนฺเทว มานุสฺสํ
กาหามิ ปฺลฺลณฺนิ นยฺยปฺตฺต มนฺติ

อิมํ คาถา อภาสิ ฯ

ตตฺถ ปพฺพชิตฺตสฺส ภิกฺขุโนติ อิทํ ปจฺเจกพฺพุทฺธิ สนฺธาย
วุตฺตํ ฯ โส หิ กามาริสมลันํ อตฺตโน สนฺตฺวานโต อนวเสสโต
ปพฺพชิตฺตตฺตา ปหีนฺตฺตา ปรมตฺถโต ปพฺพชิตฺตติ ภินฺนภิเลสฺตฺตา
ภิกฺขุติ จ วตฺตพฺพตฺตํ อรหติ ฯ สุตฺตฺนฺติ กปฺปาสึยฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อุปฺสงฺกมฺมาติ มยฺหํ เกหํ อุปฺสงฺกมิตฺวา ฯ ยาจิตฺตาติ อุทฺทิสฺส
อริยา ติฏฺฐนฺติ เอสา อริยาน ยาจนาติ เอวํ วุตฺตฺตาย
กายวิญฺญตฺต
ตสฺส สุตฺต
อุพฺพารอุทฺทโย มหาอุทฺทโย วิปាកิ เอตฺรหิ อุปลพฺภติ ปจฺจนฺนภวียติ ฯ
พหุภาติ อเนกา ฯ วตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อเนกสฺสทสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสส
อเนกสฺสทสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสสฺสส

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 203
เล่มที่ 24 สุตตเปตวตถุวณณา หน้า 203

อเนกจิตตุนติ นานาวิชจิตตกมมํ อเนเกหิ वा
มุตตามณิอาทีหิ रत्नेहि विजितरूपं च नरनारिसेवित्तुति
प्रिजारकण्ठेहि नरेहि नारीहि ज उपसेवितं च साहं गुणधामिदि
सा अहं तं विमानं प्रिगुणधामि च पारुषामिदि अनेकासु वत्तु गोष्ठीसु
อิज्जित्तिज्जित्तं निवासेमि जेव प्रित्थामि ज च पनुตवित्तुत्तादि
पनुตवित्तुत्तुप्रकर्णा महत्तुचना महाโกला च न ज ताव जिยत्तिदि
त्तलज वित्तुत्तं न जिยत्ति न प्रिग्ख्यं प्रियाथानं कज्जत्ति च

त्तसुเสव กम्मसुส วิปากมनुयाติ ตสुเสว สุตตทานมยปุล्ल-
กम्मसुส อนุया ปจจया เหตุภาเวन วิปากกุตติं सुं
อิฏ्ठมธुरสงขาत्तं सात्तลจ อิธ อิมस्सมี विमाने उपलพुत्ति च
कनुत्तวา पुनत्तेว मानุสनुत्ति पुन ऐव मनुस्सโลกं उपकनुत्तวา च
กาहามि पुल्लानัน्ति मय्हं सुखविเสสนिपुत्ताथกานि पुल्लानि
กรिसुसामी येत्तं वा मया อयं सम्पत्ति लत्तात्ति อิธปुपाโย च
नयय्यपुत्त มनुत्ति อय्यपुत्त मं मनुस्सโลกं नย चเนहिदि อत्तुโธ च

त्तं สุตตวา โส อมनुस्सโส ตสुसा ปฏิพत्तरจิต्तตตาย
อนุกมฺปาเย कम्मं अनिज्जनุत्तो

स्तत्त तुवं वस्सस्ता อิธาคตา

चिन्ना ज वุत्ता ज ต्थि ภาวิस्सत्ति

สพฺเพเว เต กาลกตา จ ฌาตกา

ก็ ตตฺถ คนฺตุวาน อีโต กริสฺสสีตี

คาถมาห ฯ

ตตฺถ สตฺตาตี วิภตฺติโลเปน นิทฺเทโส นิสฺสกุเก วา เอตํ
ปจฺจตฺตวณฺํ ฯ วสฺสสตาตี วสฺสสโต สตฺตหิ วสฺสสเทหิ
อุทฺธํ ตฺวํ อีชากตา อิมํ วิมานํ อากตา อีชากตาย ตฺยหํ สตฺต
วสฺสสทานิ โหนฺตึตี อตฺโถ ฯ ชินฺณา จ วุฑฺฒา จ ตฺหิ
ภวิสฺสสีตี อีช ทิพฺเพหิ อุตฺตอาหาเรหิ อุปลมฺภิตตฺตภาวา
กมฺมานุภาเวน เอตฺตํ กาลิ ทหฺรากาเรเนว จิตา อีโต ปน
กตา กมฺมสฺส จ ปริกฺขิณตฺตา มนฺุสฺसानญจ อุตฺตอาหารวเสน
ชฺราชินฺณา วโยวุฑฺฒา จ ตฺหิ มนฺุสฺสโลเก ภวิสฺสสี ฯ กิณฺติ
สพฺเพเว เต กาลกตา จ ฌาตกาตี ทิฆมฺสฺส อทฺธฺโน คตตฺตา
ตว ฌาตโยปี สพฺเพ เอว มตา ตสฺมา อีโต เทวโลกโต
ตตฺถ มนฺุสฺสโลกํ คนฺตุวา ก็ กริสฺสสี อวเสสมฺปิ อายุญจ
อิเชว เขเปหิ อีช วสาหิตี อธิปฺปาโย ฯ

เอวํ เตน วุฑฺฒา สาทสฺส วณฺํ อสทฺทหนฺตี ปฺนเทว

สตฺเตว วสฺसानิ อีชากตาย เม

ทิพฺพญจ สุขญจ สมปฺปีตายน

สาหิ คนฺตุวา ปฺนเรว มานุสฺสํ

กาหามิ ปฺญณานิ นยฺยุปฺตฺต มนฺุติ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 205
เล่มที่ 24 สุตตเปตวตถุวณณา หน้า 205

คาถมาห ฯ

ตตถ สตเตว วสุธานี อีธาคตาย เมติ อยุยปุตต มยหิ
อีธาคตาย สตเตว วสุธานี มณเณ วีตวตฺตานี ฯ สตต
วสุสสตานี ทิพฺพสุขสมปปีตาย พหุํปี กาลิ คตํ อสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
เอวมาห ฯ

เอวํ ปน ตาย วุตฺโต โส วิมานเปโต นานปฺปการิํ ตํ
อนุสาสิตฺวา ตฺวํ อีทานิ สตฺตาทโต อุตฺตริ ตตถ น ชีวีสฺสสิ
มาตุยา เต นิกฺขิตตํ มยา ทินฺนํ ฐนํ อตฺถิ ตํ สมณพฺรหฺมณานํ
ทตฺวา อีเชว อฺปฺปตฺตี ปตฺถเอหิตี วตฺวา ตํ พาหายิ คเหตุวา
คามมฺชฺเช จเปตฺวา อีธาคเต อณเณปี ชเน ยถาพลํ ปุณฺณานิ
กโรธาคิ โอวเพยฺยาสีตี วตฺวา กโต ฯ เตน วุตฺตํ

โส ตํ คเหตุวาน ปสฺยห พาหายิ
ปจฺจานยิตฺวาน เถรี สุทฺทพฺพลํ
วชฺเชสิ อณฺณมฺปี ฐนํ อีธาคตํ
กโรธ ปุณฺณานิ สุขุปลพฺกตฺตี

ตตถ โสติ โส วิมานเปโต ฯ ตนฺติ ตํ อิตฺถิ ฯ
คเหตุวาน ปสฺยห พาหายนฺติ ปสฺยห เนตา วีย พาหายิ ตํ
คเหตุวา ฯ ปจฺจานยิตฺวานาคิ ตสฺสา ชาตสฺสฺสฺสฺสฺสคามํ ปุณฺนเทว
อานยิตฺวา ฯ เถรินฺติ ถาวรี ชินฺณํ วุทฺถนฺติ อตฺถิ โธ ฯ

สุทฺทพฺพนฺติ ชราชิตฺตตาย เอว สฺกฺกฺสุ ทฺพฺพลํ ๑ สฺวา กิร
ตโต วิมานโต อปคฺมนสมนฺตรเมว ชิตฺตนา วุฑฺฒา มหฺลลิกา
อทฺทคฺคา วโยอนุปฺตฺตา อโหสิ ๑ วชฺเชสิตี วเทยฺยาสี ๑
วตฺตพฺพวจนาการณจ ทสฺเสตฺถ อณฺณมฺปิ ชนฺนฺติ อาทิ
วุตฺตํ ๑ ตสฺสตฺถโธ ภทฺเท ตวมฺปิ ปุณฺณํ กเรยฺยาสี
อณฺณมฺปิ ชนฺ อีธ ตว ทสฺสนตฺถาย อากตฺ ภทฺรมุขา
อาทิตฺตํ สีลํ วา เจลํ วา อชฺฌเปกฺขิตฺวาปี ทานสีลาทีนํ
ปุณฺณานิ กโรถาติ กเต จ ปุณฺณเเว เอกํเสเนว ตสฺส
ผลภฺตํ สฺขํ อุปลพฺภติ น เอตฺถ สฺสโย กาทพฺโพติ
วเทยฺยาสี โอวเทยฺยาสีตี ๑

เอวณจ วคฺวา ตสฺมี กเต สฺวา อิตฺถิ อตฺตโน ฌาตกานํ
วสนภฺจานํ กนฺตฺวา เตสํ อตฺตานํ ชานาเปตฺวา เตหิ
นียฺยาทิตฺถนํ คเหตุวา สมณพฺรหฺมณานํ ทานํ เทนฺตี อตฺตโน
สนฺตีกํ อากตาคทานํ

ทิกฺกฺจา มยา อกเตน สาธฺนา
เปตา วิหฺณฺณนฺติ ตเถว มนฺุสฺสา
กมฺมณฺจ กคฺวา สุขเวทนียํ
เทวา มนฺุสฺสา จ สุขे จิตฺตา ปชฺชาติ

คาถาย โอวาทำ อทาสี ๑

ตตฺถ อกเตนาติ อนิพฺพตฺติเตน อตฺตนา อนุปฺจิตฺเตน ๑

สาธุนาติ กุสลกมฺเมน ฯ อิตถมฺภูตลภฺเณ กรณฺวณฺํ ฯ
วิหณฺณนฺตฺติ วิฆาตํ อาปชฺชนฺตฺติ ฯ สุขเวทนียนฺตฺติ สุขวิปากํ
ปฺลฺลณกมฺมํ ฯ สุขเ จิตฺตาติ สุขเ ปตฺติญฺจิตฺตา ฯ สุขเจิตฺตาติ วา
ปาโจ สุขเณ อภิวุฑฺฒา ฝิตฺตาติ อตฺถโถ ฯ อัยฺย เหนฺตถ
อชิปฺปาโย ยถา เปตา ตเถว มนุสฺสสา อกเตน กุสเลน
กเตน จ อกุสเลน วิหณฺณมานา ขุปฺปีปาสาทีนา วิฆาตํ
อาปชฺชนฺตา มหาทุกฺขํ อนฺนภวฺนฺตา ทิฏฺฐา มยา ฯ
สุขเวทนียํ ปน กมฺมํ กตฺวา เตน กเตน กุสลกมฺเมน
อกเตน จ อกุสลกมฺเมน เทวมนุสฺสปรียาปฺนฺนา ปชา
สุขเ จิตฺตา ทิฏฺฐา มยา อตฺตปจฺจกฺขเมตฺตํ ตสฺมา ปาปํ ทูรโถ ว
ปรีวชฺเชนฺตา ปฺลฺลณกิริยาย ยุตฺตปยุตฺตา โหถาติ ฯ

เอวํ ปน โอวาทํ เทนฺตฺติ สมณพฺรหฺมณาทีนํ สตฺตาหํ
มหาทานํ ปวตฺเตตฺวา สตฺตเม ทิวเส กาลํ กตฺวา ตาวตฺตีเสสุ
นิพฺพตฺติ ฯ ภิกฺขุ ตํ ปวตฺตํ ภควโถ อาโรเจสุํ ฯ ภควา
ตมตฺถํ อตฺถุปฺปตฺตํ กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฐมฺมํ เทเสสิ
วิเสสโถ จ ปจฺเจกพฺพุทฺเธสุ ปวตฺติตฺทานสฺส มหปฺผลตํ
มหานิสฺสตฺถจ ปกาเสสิ ตํ สุตฺวา มหาชโน วิคตมฺลจฺเจโร
ทานาทีปฺลฺลณกิริโถ อโหสีติ ฯ

สุตฺตเปตวตถุวณฺณา นิฏฺฐิตา ฯ

กณณมฺฤทเพตีวตถุวณณา

โสณฺณโสปานผลกาคิ อิทํ สตฺถริ สาวตฺถึยฺ วิหรนฺเต
กณณมฺฤทเพตี อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
อตีเต กิร กสฺสสปฺพุทฺธกาเล กิมิลนคเร อญฺจตโร อุปาสโก
โสตฺยาปฺโน ปญฺจหิ อุปาสกสฺเตหิ สทฺธิ สฺมานจฺจนฺโท หุตฺวา
อารามโรปนเสตฺถพนฺธนจฺกมณฺกรณาทีสุ ปุณฺณกมฺเมสุ ปสฺสโต
หุตฺวา วิหรนฺโต สงฺฆสฺส วิหาริ การตฺวา เตหิ สทฺธิ กาลน
กาคิ วิหาริ จจฺฉติ ฯ เตสํ ภริยาโยปิ อุปาสิกา หุตฺวา อญฺจมณฺณ
สมคฺคา มาลาคนฺธวิเลปนาทิตฺถธา กาลน กาคิ วิหาริ
จจฺฉนฺติโย อนฺตรามคฺเค อารามสฺภาทีสุ วิสฺสมิตฺวา จจฺฉนฺติ ฯ
อถกทิวสํ กติปยา ชฺชุตฺตา เอกิสฺสา สภาย สนฺนิสิณฺนา
ตาสฺ ตตฺถ วิสฺสมิตฺวา คตาสฺ ตาสิ ฺรูปสมฺปตฺตี ทิสฺวา
ปฏฺิพฺพุทฺธจิตฺตา หุตฺวา ตาสิ สีลาจารคฺณสมฺปนฺนํ หุตฺวา กถํ
สมฺภูจฺจาเปสฺสุ โโก เอตาสฺ เอกิสฺสาปิ สีลเกทํ กาคุ
สมตฺถโตติ ฯ ตตฺถ อญฺจตโร อหิ สมตฺถโตติ อห ฯ เต
เตน สหสฺเสน อพฺภตฺติ กโรมาติ อพฺภตฺติ อกัสมฺ ฯ กเต
ตว สหสฺสํ อเมหิ เทยฺยํ อกเต ตยา อมฺหากํ ทเทยฺยํ ฯ
โส อนเนเกหิ อุปาเยหิ วายมฺมาโน ตาสฺ สภิ อากตาสฺ
สุมฺมจฺจิตํ สตฺตตฺนตฺติ มชฺฐสฺสรํ วิณฺณํ วาเทนฺโต มชฺฐเรเนว

สเรน กามปฏิสัยตถคิตานี คายนุโต กิตสทเทน ตาสู
อณฺดร์ อิตถิ สีสเกท ปาเปนุโต อติจารินี กตฺวา เต
ฐตฺเต สหสฺสั ปราเชตี ฯ เต สหสฺสปราชิตา ตสฺสา สามิกสฺส
อาโรเจสุ ฯ สามิกอ ตั ปุจฺฉิ ก็ ตฺว เอรูปา ยถา เต
ปฺริสา อโวจฺนติ ฯ สา นานํ อีทิสฺ ชานามิติ ปฏิกฺขิปิตฺวา
ตสฺมี อสททหนฺเต สมิเป จิตฺ สุนขํ ทสฺเสตฺวา สปลั อกาลิ
สเจ มยา ตาทิสฺ ปาปกมมํ กตฺ อัย ฉินฺนกณฺโณ
กาพฺสุนฺโข ตตฺถ ตตฺถ ภเว ชาตํ มํ ขาทตฺติ ฯ อิตฺราปี
ปญฺจสตา อิตฺถิโย ตํ อิตฺถิ อติจารินี ชานนฺตี ก็ อัย
ตถารูปี ปาปี อกาลิ อุทาทุ นากาสิติ โจทิตา น มย
เอวรूपิ ชานามาติ มุสา วตฺวา สเจ มยฺ ชานาม ภเว
ภเว เอติสฺสาเยว ทาสิโย ภเวยฺยามาติ สปลั อํสุ ฯ
 อถ สา อติจารินี อิตฺถิ เตเนว วิปฺปฏิสาเรณ
ขยฺหมานหทยา สฺสฺสิตฺวานจฺเรเนว กาลํ กตฺวา หิมวติ
ปพฺพตราเช สตฺถนฺนํ มหาสรานํ อณฺดร์สฺส กณณมณพทสฺส
ตีเร วิมานเปตี หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ วิมานสามนฺตา จสฺสา
กมฺมวิปากานุกวนโยคฺคา เอกา โปกฺขรณิ นิพฺพตฺติ ฯ เสสา
จ ปญฺจสตา อิตฺถิโย กาลํ กตฺวา สปลถกมฺมวเสน ตสฺสาเยว
ทาสิโย หุตฺวา นิพฺพตฺตีสุ ฯ สา ตตฺถ ปุพฺเพ กตฺสฺส
ปฺญฺญกมฺมสฺส ผลเน ทิวสภากํ ทิพฺพสมฺปตฺตี อนฺภวิตฺวา

อหุตฺตเต ปาปกมมพลสญฺโจทิตา สยนโต อุกฺกหิตฺวา
ไปกฺขรณิตีรํ คจฺจติ ฯ ตตฺถ คตํ คชไปตกปฺปมาโณ เอโก
กาพฺสุนฺโฆ เภรวรุโป ฉินฺนกณฺโณ ติจิณายตกถินทาโจ
สุวิปฺสุตฺตขทฺรํการปฺปฺยชสทิสนยโน นฺรนฺตรปฺปวตฺตวิชฺชุตฺตาสง-
ฆมาตสทิสสิโวห กถินติจิณนฺโฆ ขรยตทพฺพณฺณโลโม ตโต
อาคนฺตฺวา ตํ ภูมฺมึ นฺปิยาเตตฺวา อตฺตสยชฺชจฺจมาภิกฺกโต วีย ปสยฺห
ขาทนฺโต อุกฺกิสงฺขลิกมตฺตํ กตฺวา ทนฺเตหิ คเหตุวา ไปกฺขรณฺมึ
จิปิตฺวา อนนฺตรชยติ ฯ สวา จ ตตฺถ ปกฺกขิตฺตสมนฺนนฺตรเมว
ปกตฺริฐปฺชารินี หุตฺวา วิมานํ อภฺริยุห สยเน นฺปิชฺชติ ฯ อิตฺรา
ปนฺ ตสฺสา ทาสพฺยเมว ทุกฺขํ อนฺภวณฺติ ฯ เอวํ ตาสํ ตตฺถ
วสนฺตึนํ ปญฺญาสาธิกานิ ปญฺจ วสฺสสฺตานิ วิตฺตวตฺตานิ ฯ
อถ ตาสํ ปฺริเสหิ วินา ทิพฺพสมฺปตฺตี อนฺภวณฺตึนํ
อูกฺกณฺจา อเหตุํ ฯ ตตฺถ จ กณฺณมฺมณฺททโท นิกฺกตา
ปพฺพตฺตวิวเรน อาคนฺตฺวา คจฺจํ นทึ อนฺุปฺวิญฺจาเอกา
นทึ อตฺถิ ตาสญฺจ วสนฺญฺชานสมิเป เอโก ทิพฺพผลฺเลหิ
อมฺพรฺกฺเขหิ ปนสลพฺุชาทึหิ จ อฺุปฺโสภิตฺ อารามสทิสो
อรณฺณปฺปเทโส อตฺถิ ฯ ตาเอวํ สมจฺฉินฺเตสฺสุ หนฺท มยฺ อิมานิ
อมฺพผลฺลานิ อิมิสฺสา นทฺยา ปกฺกขิปฺิสฺสาม อปฺเปว นาม อิมํ ผลํ
ทิสฺวา ผลโลเภน โกจฺเทว ปฺริโส อีธาจฺจเจยฺย เตน สทฺธี
รมิสฺสามาติ ฯ ตา ตถา อํกฺสุ ฯ ตาหิ ปน ปกฺกขิตฺตานิ

เล่มที่ 24 กณณมณทเปตวตถุวณณา หน้า 211

อมพผลานี กานิจิ ตาปสา คณหีสู กานิจิ วนจรกา ฯ

กานิจิ กากา วิลชชีสู กานิจิ ตีเร ลกคีสู ฯ เอกัง ปน

คงคาย โสคัม ปตฺวา อนุกกเมน พาราณสี สมปาปฺณิ ฯ

เตน จ สมเยน พาราณสีราชา โลหชาลปริกขิตฺเต

คงคาชเล นุหยาติ ฯ อถ ตัม ผลัม นทิสฺเตน วุขฺหมานัม

อนุกกเมน อาคนฺตฺวา โลหชาเล ลกคิ ฯ ตัม วณณกนฺธ-

รสสมปฺนฺนัม มหนตัม ทิพฺพํ อมพผลัม ทิสฺวา ราชปฺริสา

รณฺโณ อุปเนลฺลํ ฯ ราชา ตสฺส เอกเทลฺลํ กเหตฺวา วมฺสนตฺถาย

เอกสฺส พนฺธนาถาเร จปีตสฺส วขฺมโจรสฺส ขาทิตฺตํ อทาสิ ฯ

โส ตัม ขาทิตฺวา เทว มยาเอวรूपึน ขาทิตฺตปฺพํ ทิพฺพมิตฺตํ

มณฺเณ อมพผลนฺติ อาห ฯ ราชา ปฺนปี ตสฺส เอกัง ขณฺฑํ

อทาสิ โส ตัม ขาทิตฺวา วิคตวลิตปฺลิตโต อติวिय มโนหรฺรูปो

โยพฺพเน จิตโต วिय อโหสิ ฯ ตัม ทิสฺวา ราชา อจฺจนฺริยพฺภุตฺตาโต ตัม

อมพผลัม ปฺริกฺขชิตฺวา สรีเร วิเสลฺลํ ลภิตฺวา มนุสฺเส ปฺจฺณิ กคฺถ

เอวรूपานิ ทิพฺพอมพผลานิ สัมวิชฺชนตฺตีติ ฯ มนุสฺสา

เอวมาหฺสู หิมวฺนเต กิร เทว ปพฺพตฺราเชติ ฯ สกฺกา ปน ตานิ

อาเนตฺนฺติ ฯ วนจรกา เทว ชานนฺตฺตีติ ฯ

ราชา วนจรเก ปกฺโกสาเปตฺวา เตลฺลํ ตมตฺถัม อาจิกฺขิตฺวา

เตหิ สมฺมเนตฺตฺวา ทินฺนสฺส เอกสฺส วนจรกสฺส กหาปณฺสหฺสฺสํ

เล่มที่ 24 อุพพรีวควณณา หน้า 212

ทตฺวา ตํ วิสฺสชฺเชตี คจฺฉ สีนํ ตํ เม อมฺพผลํ อานนฺทิตี ฯ
โส ตํ กหาปณฺสทสฺสํ ปุตฺตทารสฺส ทตฺวา ปาถะยฺย คเหตุวา
ปฏิกงฺกํ กณฺณมฺมุตฺตททหามฺโห คุนฺตฺวา มนุสฺสปลํ อติกฺกมิตฺวา
กณฺณมฺมุตฺตททโต โอรํ สฏฺฐิโยชนปฺปมาณ ปเทเส เอกํ ตาปลํ
ทิสฺวา เตน อัจฺฉิตฺตมกฺเคน คจฺฉนฺโต ปฺน
ตีสโยชนปฺปมาณ ปเทเส เอกํ ตาปลํ ทิสฺวา เตน
อัจฺฉิตฺตมกฺเคน คจฺฉนฺโต ปฺน ปณฺณรตโยชนปฺปมาณ
จान อณฺณํ ตาปลํ ทิสฺวา ตสฺส อตฺตโน อากมฺนการณํ
กเถสี ตาปลโส ตํ อนุสาสี อิตฺโต ปฏฺฐาย อิมํ มหาคงฺกํ
ปหาย อิมํ ขุทฺทกนที นิสฺสาย ปฏฺฐิตํ คจฺฉนฺโต ยทา
ปพฺพตวิวริ ปสฺสสี ตทา รตฺติยํ อุกกํ คเหตุวา ปวิเสยฺยาสี ฯ
อยณฺจ นที รตฺติยํ นปฺปวตฺตติ เตน เต คมนโยคฺคา โหติ
กตฺติยโยชนาติกฺกเมน เต อมฺเพ ปสฺสิสฺสสีตี ฯ โส ตถา
กตฺวา อุทฺยนฺเต สุริเย วิวัชรตฺนรํสีชาลปชฺชิตฺตณฺณิกากํ
ผลการาวนตสาขาวิตานตฺรคโณปโสภิตํ นานาวิหังคคณฺฐปฏฺฐิตํ
อติวिय มโนหริ อมฺพวนํ สมฺปาปฺณิ ฯ

อถ นํ ตา อมนุสฺสิตฺถิโย ทูรโตว อากจฺฉนฺตํ ทิสฺวา
เอส มม ปรีคฺคโห เอส มม ปรีคฺคโหติ อุปฺชาวีสุ ฯ โส
ปน ตาหิ สทฺฐี ตตฺถ ทิพฺพสมฺปตฺตี อนุภวิตุ โยคฺคสฺส
ปฺญญกมฺมสฺส อกตฺตตา ตา ทิสฺวา วภิตโต วิรวนฺโต

เล่มที่ 24 กณณมณฺฑลเปตวตถุวณณนา หน้า 213

ปลาญิตฺวา อนุกฺกเมน พาราณสี ปตฺวา ตํ ปวตฺตี รณฺโณ
อาโรเจสี ฯ ราชานํ สุตฺวา ตา อิตฺถิโย ทฏฺฐํ อมฺพพฺตานี
จ ปรีภุญฺชิตฺถํ สยฺชาตาทิกลาโส รชฺชการํ อมฺจเจสุ อาโรเปตฺวา
มิกฺวาปเทเสน สนนฺทชฺชนฺกฺลาโป ขคฺคํ พนฺธิตฺวา
กตฺปิยมฺนุสฺสปรีวาโร เตเนว วนฺจเรณ ทสฺสิตมฺกฺเคน คนฺตฺวา
กตฺปิยโยชนนฺตเร จานมฺ มนฺุสฺเสปี จเปตฺวา วนฺจเรกเมว กเหตฺวา
อนุกฺกเมน คนฺตฺวา ตมฺปิ ตโต นีวตฺตาเปตฺวา อุทฺยนฺเต
ทิวาเกร อมฺพวนํ ปาวิสี ฯ อถ นํ ตา อิตฺถิโย อภินวอฺปฺปนฺนมิว
เทวปฺตฺตํ ทิสฺวา ปจฺจกฺคนฺตฺวา ราชานํ ญตฺวา
สยฺชาตลีนฺหพฺพมานา สกฺกจฺจํ นฺหาเปตฺวา ทิพฺเพหิ
วตฺถาลงฺการมาลาคนฺทวิเลปนฺเห สุมณฺฑิตปฺสชาติํ กตฺวา วิมานํ
อาโรเปตฺวา นานคฺครสํ ทิพฺพโกชนํ โภเชตฺวา ตสฺส อิจฺฉานฺรูปํ
ปยฺริปาสิสฺสุ ฯ

อถ ทิยฺยทฺตวสฺสสเท อตฺถิกนฺเต ราชานํ อทฺตมฺรตฺติสมเย
อุฏฺฐหิตฺวา นิสฺสินฺโน ตํ อตฺถิการีเนปี เปตี โปกฺกขรณฺตีริ คจฺฉนฺตี
ทิสฺวา กิ นฺ โข เอสา อิมาย เวลาย คจฺฉนฺตีติ วิมฺสิตฺกามา
อนฺุพฺนฺธิ ฯ อถ นํ ตตฺถ คตํ สุนฺเขน ขชฺชมานํ ทิสฺวา กิ
นฺ โข อิทฺนฺติ อชานนฺโต ตโย จ ทิวเส วิมฺสิตฺวา เอโส เอตฺถิสฺสา
ปจฺจามิตฺโต ภวิสฺสตีติ นิสฺสิตฺเตน อุตฺตนา วิชฺฉิตฺวา จีวิตา
โวโรเปตฺวา ตถจ อิตฺถิ โปเถตฺวา โปกฺกขรณฺตี

โอดาเรตฺวา ปฏิลทฺธปริมรูปํ ทิสฺวา

โสดฺดโสปานผลกา	โสดฺดวาลุกสนฺตดา
ตตฺถ โสคนฺธิยา วคฺคฺ	สุจิกนฺธา มโนรมา ฯ
นानารุกฺเขหิ สยจฺจนา	นानาคนฺธสเมริตา
นानาปทุมสยจฺจนา	ปฺนุทริกสโมหตา ฯ
สุรภี (๑)สมปฺวายนฺติ	มนฺดฺวมา มาลฺูเตริตา
หํสโกณฺจาภิรฺฐา จ	จกฺกวกฺกาภิกฺกฺชิตา ฯ
นानาทิชคณาภินฺณา	นानาสรรคณายฺตา
นानาผลธฺรา รุกฺขา	นानาปฺปฺพธฺรา วนา ฯ
น มนฺดฺเสสุ อีหิํ	นคฺริ ยาหิํ อีหิํ
ปาสาทา พหฺกา คฺคฺ	โสวณฺณรูปิยามยา
ททฺทลฺลมานา อาภฺนฺติ	สมนฺตา จตฺโร ทิสฺวา ฯ
ปฺลจ ทาสิตฺตา คฺคฺ	ยา เตมา ปริจาริกา
ตา กมฺพฺกาธฺรธา	กณฺจนาเวพฺภฺสิตา ฯ
ปฺลลฺงกา พหฺกา คฺคฺ	โสวณฺณรูปิยามยา
กทฺลิมิกสยจฺจนา	สชฺชา โคนกสนฺตดา ฯ
ยตฺถ ตฺวํ วาสฺปคฺตา	สพฺพกามสมิทฺธิ
สมปฺตฺตายทฺมฺรตฺตาย	ตโต อฏฺฏจาย คจฺจสิ ฯ
อฺยฺยานภฺมึ คนฺตฺวาน	โปกฺขรณฺดฺวา สมนฺตโต
ตสฺสา ตีเร ตฺวํ จาสิ	หริเต สทฺทเล สุภฺ

๑. ส. สุรภี ฯ

เล่มที่ 24 กณณมฺมุตฺตเปตวตถุวณณา หน้า 215

ตโต เต กณณมฺมุตฺต สุนโข องฺกมจฺจกานี ขาทติ
ยทา จ ขายิตา อาสี อฏฺฐิสงฺขลิกา กตา
โอกาหสี โปกฺกขรณี โหติ กาโย ยถา ปุเร ฯ
ตโต ตวํ องฺกปจฺจจฺจติ สุจฺจารุ ปียทสฺสนา
วตฺถเณ ปารุปีตฺวาน อายาสี มม สนฺตํกํ ฯ
กีนฺุ กาเยน วาจาเย มนสา ทุกฺกมฺหิ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกเน กณณมฺมุตฺต สุนโข ตว
องฺกมจฺจกานี ขาทตีติ

ทฺวาทสฺสทฺธิ กาทาหิ ตํ ตสฺสสา ปวตฺตตี ปฏฺฐิปุจฺฉนํ ฯ

ตตฺถ โสณฺณโสปานผลกาตี สุวณฺณมยโสปานผลกา ฯ
โสณฺณวาลูกสนฺนตฺตาตี สมนฺตโต สุวณฺณมยาหิ วาลูกาหิ
สนฺนตฺตา ฯ ตตฺถาตี โปกฺกขรณียํ ฯ โสคนฺุริยาตี โสคนฺุริกา ฯ
วคฺคฺชิตี สุนฺุทฺธา รุจฺจรา ฯ สุจฺจิกนฺุธาตี มนฺุญฺญคฺคฺชิตี ฯ

นानาคนฺุชสมเริตาตี นานาวิชฺสุรภิกนฺุชวเสน คนฺุชวายุนา
สมนฺตโต เอริตา ฯ นานापทุมสลฺยคฺคฺชิตี นานาวิชฺรตฺต-
ปทุมสลฺยคฺคฺชิตฺตลิตฺตลา ฯ ปุณฺุทฺธิกสโมตฺตาตี เสตปทุมเมหิ จ
สโมกคฺคฺชิตี ฯ

สุรภี สมปวายนฺุตีตี สมนฺนทเว สุนฺุชฺชํ วายตี โปกฺกขรณีตี
อธิปฺปาโย ฯ หํสโกญฺจาภีรฺุทาตี หํเสหิ จ โกญฺเจหิ จ
อภินาหิตา ฯ

นानาทิชคณากิณณาติ นานาทิชคณากิณณา ฯ นานา-
สฺรคณายุตฺตาติ นานาวิธวิหฺงคฺคาภิรฺฐสมฺมุหฺยุตฺตา ฯ นานาผลธฺรธาติ
นानาวิธผลธฺรธาโร สพฺพกาลํ วิวิธผลภฺรณมิตฺตสาขตฺตา ฯ
นानาปฺปฬธฺรธา วณฺธาติ นานาวิธสุรภิกฺกุสุมทฺทายิกานี วณฺธาติ
อตุโถ ฯ ลิงฺควิปฺลฺลาเสณ หิ วณฺธาติ วุตฺตํ ฯ

น มนฺุสฺเสสฺสุ อีหิํ นฺครนฺุติ ยาหิํ ตว อีหํ นฺครี
อีหิํ มนฺุสฺเสสฺสุ นฺคฺติ มนฺุสฺสโลเก น อุปลพฺภตฺติ อตุโถ ฯ
รฺูปฺยामยาติ รชตมยา ฯ ททฺทลฺลมาณาติ อติวีย วิโรจมาณา ฯ
อาภณฺุติติ โสภยนฺุติ ฯ สมฺนตา จตุโร ทิสฺธาติ สมฺนตโต
จตฺสฺโสปี ทิสฺสโย ฯ

ยา เตมาติ ยา เต อีมา ฯ ปริจาริกาติ เวยฺยาวจ-
การินฺุโย ฯ ตาติ ตา ปริจาริกาโย ฯ กมฺพุกายูรธฺรธาติ
สฺงฺขวलयายูรวิภูสิตา ฯ กณฺจนาเวพฺภุสิตาติ สฺวณฺณวณฺุสฺก-
สมลฺงฺกตเกสฺหตฺธา ฯ

กทลิมิกสฺลณฺุณาติ กทลิมิกจมฺมปฺจจตุรณฺคตฺตา ฯ สขฺธาติ
สขฺชิตา สยิตฺุํ ยุตฺตรูปา ฯ โคนกสฺนถฺตาติ ทิมฺโลมเกณ โกชเวณ
สฺนถฺตา ฯ

ยตฺถาติ ยสฺมึํ ปฺลฺลงฺเก ฯ วาสฺูปคฺตาติ วาสฺึ อูปคฺตา ฯ
สยิตฺาติ อตุโถ ฯ สมปฺตฺตายทฺธฺรตฺตายาติ อทฺธฺรตฺติยา
อูปคฺตาย ฯ ตโตติ ปฺลฺลงฺกโต ฯ

เล่มที่ 24 กณณมณทเพตีวตถวณณา หน้า 217

โปกขรณณาติ โปกขรณียา ฯ หริเตติ นีเล ฯ สททเลติ
ตธณตถสณณเน ฯ สุกเกติ สุกุเช ฯ สุกเกติ วา ตสสา อาลปนํ ฯ
ภทเท สมนุตโต หริเต สททเล ตสสา โปกขรณียา ตีเร ตวั
กนุตวาน จาสี ตัญจสีตี โยชณา ฯ

กณณมณโทติ ขณทตถกณโณ ฉินนุกณโณ ฯ ขายิตา อาสีตี
ขาทิตา อโหสี ฯ อญจิสงขลิกา กตาคี อญจิสงขลิกมตตทา กตา ฯ
ยถา ปุเรติ สุนเขน ขาทนโต ปุพเพ วีย ฯ

ตโตติ โปกขรณี โอคานโต ปจจมา ฯ องคปจจงคีติ
ปริญณณสพพกปจจงควตี ฯ สจจฐติ สญจจ มโนรมา ฯ
ปียทสสนาติ ทสสนียา ฯ อายาสีตี อากจลลตี ฯ

เอว เตน รณณา ปุจจิตา सा पेती आतिते पणुजय
उत्तुनो पवत्ती तसुस गणुती

กิมิตาย คหปติ สทโท อาสี อุปาสโก
ตสสาหิ ภரியอาสี ทุสสีลา อติจารินี ฯ
โส มํ อติจรมานาย สามโก เอตทพรวี
เนตํ ฉนุํ ปติรูปิ ยํ ตวั อติจราสี มํ ฯ
สาหิ โฆรณจ สปถิ มุสาวาทณจ ภาสิส
นาหิ ตํ อติจรามิ กาเยน อุท เจตสา ฯ
สจจหิ ตํ อติจรามิ กาเยน อุท เจตสา
กณณมณโทติ สุนโข องคมงคานิ ขาทตุ

เล่มที่ 24 อุพฺพรีวคฺควณฺณนา หน้า 218

ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ มุสาวาทสฺส จุกฺขํ
สตุเตว วสฺสสฺตานิ อนุญฺตํ ยโต หิ เม
กณฺณมฺมุจฺโฆ จ สฺนฺโข อนุคฺคมาณิ ขาทตีติ

ปฺลยจ คาลา อาห ฯ

ตตฺถ กิมีถายนฺติ เอวํนามเก นคเร ฯ อติจารินีติ
ภริยา หิ ปตี อติกุกมฺม จรณโต อติจารินีติ วุจฺจติ ฯ
อติจรมานาย มยิ โส สามิโก มํ เอตทพฺพวีติ โยชนา ฯ
เนตํ ฉนฺนฺนฺติอาทิ วุคฺคตการทสฺสนํ ฯ ตตฺถ เนตํ ฉนฺนฺนฺติ
น เอตํ ยุตฺตํ ฯ น ปติรูปนฺติ ตสฺเสว เววจนํ ฯ ยนฺติ
กิริยาปรามสนํ ฯ อติจราสีติ อติจรสิ อยเมว วา ปาโจ ฯ
ยํ มํ ตฺวํ อติจรสิ ตตฺถ ยํ อติจรณํ เนตํ ฉนฺนํ เนตํ
ปติรูปนฺติ อตุโล ฯ

โฆเรนฺติ ทารุณํ ฯ สปถนฺติ สปนํ ฯ ภาสีสนฺติ อภาสี ฯ
สจาหนฺติ สเจ อหํ ฯ ตนฺติ ตฺวํ ฯ ตสฺส กมฺมสฺสาคิ ตสฺส
ปาปกมฺมสฺส ทสฺสสิลยกมฺมสฺส ฯ มุสาวาทสฺส จาติ นาคํ ตํ
อติจรามิติ วุคฺคตมุสาวาทสฺส จ ฯ อุกฺขยนฺติ อุกฺขยสฺส วิปากํ ฯ
อนุญฺตนฺติ อนุญฺยมานํ มยาติ อตุโล ฯ ยโตติ ยโต ปาปกมฺมโต ฯ
เอวญจ ปน วตฺวา เตน อตฺตโน กตํ อุปการํ กิตฺเตนฺติ

ตฺวญจ เทว พหุกาโร อตฺถาย เม อิธาคโต
สฺมุคฺคตาหํ กณฺณมฺมุจฺโฆทสฺส อโสกา อุกฺโขตฺถายา ฯ

เล่มที่ 24 กณณมณฺฑลเปตวตถุวณณา หน้า 219

ตาทํ เทว นมสฺสามิ ยาจามิ ปญชลิกตา
ภุช อมานุเส กามะ รม เทว มยา สหาคี

เทว คาลา อาห ฯ

ตตถ เทวาคี ราชานํ อาลปตี ฯ กณณมณฺฑลสฺสาตี
กณณมณฺฑลโต ฯ นิสฺสกุเก หี อิทํ สามิวจัน ฯ อถ ราช
ตตถ วาเสน นีพพินฺนมานโส คมนชฺฌาสยํ ปกาเสสิ ฯ ตํ
สุตฺวา เปตี รัญโธ ปฏีพทฺชจิตฺตา ตตถเวสฺส วาสํ ยาจันตี
ตาทํ เทว นมสฺสามีตี คาลมาห ฯ

ปุณ ราชา เอกํเสน นครํ คนฺตุกาโมว หุตฺวา อตฺตโน
อชฺฌาสยํ ปเวเทนฺโต

ภุชฺตา อมานุสา กามา รมิตฺมฺหิ ตยา สห
ตาทํ สุกเค ยาจามิ จิปฺปํ ปฏีนยาหิ มนฺติ

โอสานคาลํ อาห ฯ

ตตถ ตาหฺนฺติ ตํ อหํ ฯ สุกเคตี สุกคยฺตเต ฯ ปฏีนยาหิ
มนฺติ มยฺหํ นครเมว มํ ปฏีนเหิ ฯ เสสํ สพฺพตถ ปากฺกเมว ฯ

อถ สา วิมานเปตี รัญโธ วจันํ สุตฺวา วิโยคํ อสหฺมานา
โสกาตฺรตาย พฺยากุลหทยา เวธฺมานสรีรา นานาวิเรหิ อฺปาเยหิ
ยาจิตฺวาปี ตํ ตตถ วาเสตฺ อสกุโกนฺตี พฺหุหิ มหารเหหิ
รตเนหิ สทฺธี ราชานํ นครํ เนตฺวา ปาสาทํ อาโรเปตฺวา
กนฺทิตฺวา ปรีเทวิตฺวา อตฺตโน วสนภฺจฺจานเมว คตา ฯ ราช

ปน ตํ ทิสฺวา สยฺชาตสฺสเวโค ทานาทินิ ปุณฺณกมฺมานิ กตฺวา
สคฺคปรายโน อโหสิ ฯ

อถ อมฺหากํ ภควติ โลกํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปวตฺติตฺว-
รชฺมมฺจกฺเก อนุกฺกเมน สาวตฺถิยํ วิหรนฺเต เอกทิวสํ อายสฺมา
มหาโมคฺคัลลาโน ปพฺพตจาริกํ จรมาโน ตํ อิตฺถิํ สปริวารํ
ทิสฺวา ตาย กตฺกมฺมํ ปุจฺฉิ สฺวา อาทิตฺโต ปุณฺญา ย สพฺพิ
เถรสฺส กเถสิ เถโร ตาสํ ชมฺมํ เทเสสิ ตํ ปวตฺตํ
เถโร ภควโต อโรเจสิ ภควา ตมตฺถํ อตฺถุปฺปตฺตํ กตฺวา
สมฺปตฺตปริสาย ชมฺมํ เทเสสิ มหาชนํ ปฏฺฐิตทุสฺสเวโค ปาปโต
โอรมิตฺวา ทานาทินิ ปุณฺณกมฺมานิ กตฺวา สคฺคปรายโน
อโหสิตีติ ฯ

กณฺณมฺนุชฺชเปตฺวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

อุพฺพรีเปตวตถุวณณา

อหุ ราชา พุรหุमतโตติ อิทํ อุพฺพรีเปตวตถุํ ๗ สตถา
เชตวน วิหรนฺโต อณฺตริ อฺปาสิกํ อารพุก กเถสิ ๗ สาวตถิย
กิริ อณฺตราย อฺปาสิกาย สามิโก กาลํ อกาสิ सा
ปติวิโยคทุกขาตุรา โสจฺนติ อาพาหนํ คนฺตุวา โรทติ ๗ ภควา
ตสฺสา โสตาปตฺติผลสฺส อฺปนีสฺสยสมฺปตฺตี ทิสฺวา กรุณาย
สยฺจิทิตมานโส หุตฺวา ตสฺสา เคหํ คนฺตุวา ปณฺตเต
อาสเน นิสฺสิทึ ๗ อฺปาสิกา สตถาริ อฺปสงฺกमितฺวา วนฺทิตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสิทึ ๗ อถ นํ สตถา ก็ อฺปาสิเก โสจฺสิติ วตฺวา
อาม ภควา ปิยวิปฺโยเคน โสจามิติ วุตฺเต ตสฺสา โสกํ
อฺปนฺตกาโม อตีตํ อหาริ ๗

อตีเต ปณฺจาลรฺภูเจ กปิลนฺครे จุพฺนิพุรหุमतโต นาม
ราชา อโหสิ ๗ โส อคติคมนํ ปหาย อตฺตโน วิชิตे ปชาย
हितกรณฺนโรโต ทส ราชรมฺเม อโกเปตฺวา รชฺชํ อฺนุสาสมาโน
กทาจิ อตฺตโน รชฺเช ก็ วทฺนฺตฺติ โสตุกาโม ตุนฺนวยเวสิ
คเหตุวา เอโก อหฺตฺติโย นฺครโต นิกฺขमितฺวา คามโต คามํ
ชนปทโต ชนปทํ วิจริตฺวา สพุพรชฺชํ อกณฺฏกํ อฺนุปปีฬ
มนฺุสเส สมฺโมทมานे อปารุตฺมเร มณฺเญ วิหรนฺเต ทิสฺวา
โสมนสฺสชาโต นีวตฺติตฺวา นฺคราภิมฺโข อากจฺจฺนฺโต อณฺตรสฺมี
คามे ऐกิสฺสา วิชวาย ทฺกคตฺติถิยา เคหํ ปาวิสิ ๗ सा

เล่มที่ 24 อุพพรีวคควณณา หน้า 222

ต้ ทิสฺวา อาห โโก นุ ตฺวํ อโยโย กุโธ วา อาคโตสฺตีติ ฯ
อหํ ตุนฺนวาโย ภทฺเท ภตฺติยา ตุนฺนวา ยกมฺมํ กโรนฺโต วิจรามิ
ยทฺธิ ตุมฺหากํ ตุนฺนวา ยกมฺมํ อตฺถิ ภตฺตญจ เวตนญจ เทถ
ตุมฺหากมฺปิ กมฺมํ กโรมีติ ฯ นตฺถิ อมฺหากํ กมฺมํ ภตฺตเวตฺนํ
วา อณฺเณสํ กโรหิ อโยยติ ฯ โส ตตฺถ กติปาหํ วสนฺโต
ชฺลนฺปฺลนฺตลกขณสมฺปนฺนํ ตสฺสา ชีตฺริ ทิสฺวา มาตฺริ อาห
อโย ทาริกา ที เกนจิ กตฺปริกฺขหา อุทาทุ อตฺปริกฺขหา
สเจ ปน เกนจิ อตฺปริกฺขหา อิมํ มยฺหํ เทถ อหํ ตุมฺหากํ
สุเขน ชีวนฺนุปายํ กาคู สมตฺโถติ ฯ สาธุ อโยยติ สา
ตสฺส ตํ อทาสี ฯ

โส ตาย สทฺธิ กติปาหํ วสติตฺวา ตสฺสา กหาปณสทฺสํ
ทตฺวา อหํ กติปาเหเนว นีวตฺติสฺสามิ ภทฺเท ตฺวํ มา
อุกฺกณฺจสฺตีติ วตฺวา อตฺตโน นกรํ คนฺตฺวา นกรสฺส จ ตสฺส
คามสฺส จ อนฺตเร มคฺคํ สมํ การาเปตฺวา อลงฺการาเปตฺวา
มหตา ราชานฺนภาเวน ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ ทาริกํ กหาปณราสิมฺหิ
จเปตฺวา สุวณฺณรชตกลเสหิ นฺหาเปตฺวา อุพฺพรีติ นามํ
การาเปตฺวา อคฺคมहेสิฏฺฐาเน จเปตฺวา ตญฺจ คามํ ตสฺสา
ณาคีณํ ทตฺวา มหตา ราชานฺนภาเวน ตํ นกรํ อานตฺวา
ตาย สทฺธิ อภิรมมาโน ยาวชีวํ รชฺชสฺสํ อฺนุภวิตฺวา
อายุปริโยसानเ กาลมกาสี ฯ กาลกเต จ ตสฺมี กเต จ สรีริกฺจเจ

เล่มที่ 24 อุพฺพรีเปตวตถุวณณา หน้า 223

อุพฺพรี ปติวิโยเคน โสกสลลสมปปีตททยา อาพาหนํ คนฺตฺวา พหู
ทิวเส คนฺธปฺปฺผาทีหิ ปฺมุเชตฺวา รณฺโณ คุณฺณ กิตฺเตตฺวา อุมฺมา-
ทปฺปตฺตา วิย กนฺทนต์ฺติ ปรีเทวนต์ฺติ อาพาหนํ ปทกฺขิจฺฉํ กโรติ ฯ

เตน จ สมเยน อุมฺหากํ ภควา โปชิสฺสตฺตฺภูโต อีสิปฺพพฺพชฺชํ
ปพฺพชิตฺวา อธิคตฺชฺฆานาภิลฺโล หีมวณฺตสฺส สามนฺตา
อณฺตรสฺมี อรณฺณายตเน วิหรณฺโต โสกสลลสมปปีตํ อุพฺพรี
ทิวเพน จกฺขุณา ทิสฺวา อากาเสน อาคนฺตฺวา ทิสฺสमानฺรูโป
อากาเส จตฺวา ตตฺถ จิตฺ มนฺุสฺเส ปุจฺฉิ กสฺสีทํ อาพาหนํ
กสฺสตฺถาย จายํ อิตฺถิ พุรฺหมทตฺต พุรฺหมทตฺตาติ กนฺทนต์ฺติ
ปรีเทวตฺติติ ฯ ตํ สุตฺวา มนฺุสฺสา พุรฺหมทตฺโต นาม ปญฺจาลานํ
ราชา โส อายุปรียโยसाने กาลํ อกาสิ ตสฺสีทํ อาพาหนํ
ตสฺส อยํ อकुम्मเหสี อุพฺพรี นาม พุรฺหมทตฺต พุรฺหมทตฺตาติ
ตสฺส นามํ คเหตฺวา กนฺทนต์ฺติ ปรีเทวตฺติติ อาหํสุ ฯ ตมตฺถํ ทีเปนฺตา
สงฺคีติการา

อหุ ราชา พุรฺหมทตฺโต	ปญฺจาลานํ รเถสโก
อโหฺรตฺตานมจฺจยา	ราชา กาลมกฺรพฺพถ ฯ
ตสฺส อาพาหนํ คนฺตฺวา	ภริยา กนฺทนต์ฺติ อุพฺพรี
พุรฺหมทตฺตํ อปฺสฺสนฺตี	พุรฺหมทตฺตาติ กนฺทนต์ฺติ ฯ
อิสฺสิ จ ตตฺถ อากจฺฉิ	สมฺปนฺนจฺรโณ มุนิ
โส จ ตตฺถ อปุจฺฉิตฺถ	เย ตตฺถ สฺสู สมฺมาคตา ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 224
เล่มที่ 24 อุพพิริวคฺวณณา หน้า 224

กสฺส อิทํ อาพาหนํ	นानาคนฺธสมเรตํ
กสฺสายํ กนฺทติ ภริยา	อิโต ทูรคตํ ปตี
พฺรหฺมทตฺตํ อปสฺสนฺตี	พฺรหฺมทตฺตาติ กนฺทติ ฯ
เต จ ตตฺถ วิทยาํกํสุ	เย ตตฺถ สฺส สมาคตา
พฺรหฺมทตฺตสฺส ภาทฺทเนเต	พฺรหฺมทตฺตสฺส มาริสฺส ฯ
ตสฺส อิทํ อาพาหนํ	นानาคนฺธสมเรตํ
ตสฺสายํ กนฺทติ ภริยา	อิโต ทูรคตํ ปตี
พฺรหฺมทตฺตํ อปสฺสนฺตี	พฺรหฺมทตฺตาติ กนฺทติตี

ฉ กถา จเปสฺสึ ฯ

ตตฺถ อหฺมุติ อโหสิ ฯ ปญฺจาลานนฺติ ปญฺจาลรฏฺฐวาสิเน
ปญฺจาลรฏฺฐสฺเสว วา ฯ เอโกปี หิ ชนปโท ชนปทิกานํ
ราชกุมารานํ วเสน รุพฺพิยา ปญฺจาลานนฺติ พหฺวเจเนน
นิทฺทิสฺยตี ฯ รเถสโภติ รเถสฺส อุสภสทิสฺโส มหารโถติ
อตุโถ ฯ ตสฺส อาพาหนนฺติ ตสฺส รณโย สรีรสฺส ททฺฒญฺจานํ ฯ

อิสฺตี ฌานาทินํ ฌานานํ เอสนญฺเจเน อสิ ฯ ตตฺถาติ
ตสฺมี อุพฺพิริยา จิตฺตญฺจานเน สฺสสานนฺติ อตุโถ ฯ อากฺขณฺตี
อคมาสี ฯ สมฺปนฺนจรโณติ สีสสมฺปทา อินฺทฺริเยสฺส
คฺคตฺทวารตา โภชเน มตฺตตฺถญฺจตา ชาคริยานุโยโค สทฺธาทโย
สตฺต สทฺธมฺมา จตฺตารี รูปราวจรฌานานนฺติ อิเมหิ
ปณฺณรสฺหิ จรณฺสงฺขาเตหิ ฌเนหิ สมฺปนฺโน สมฺนฺนาคโต

เล่มที่ 24 อุพฺพรีเปตฺวตถุวณฺณนา หน้า 225

จรณสมฺปนฺโนติ อตุโถ ฯ มุนีติ อตฺตหิตถฺยจ ปรหิตถฺยจ มฺนาติ
ชานาตีติ มฺนิ ฯ โส จ ตตฺถ อปฺปจฺฉิตฺถาติ โส ตสฺมี
จแอน จิตฺเต ชเน ปฏฺธิปฺปจฺฉิ ฯ เย ตตฺถ สฺสุ สฺมาคตาติ เย
มฺนุสฺสา ตตฺถ สฺสุชานเน สฺมาคตา ฯ สฺสูติ นิปาตมตฺตํ ฯ
เย ตตฺถาสฺสุ สฺมาคตาติ วา ปาโจ ฯ อาสฺสุนฺติ อเหสฺสุนฺติ
อตุโถ ฯ

นानาคนฺชสมเริตนฺติ นานาวิเชหิ คนฺเชหิ สมฺนตฺโต เอริตฺตํ
อฺปวาสิตฺตํ ฯ อิโตติ มฺนุสฺสโลกโต ฯ ทฺวรกนฺติ ปรโลกํ กตฺตตา
วทติ ฯ พฺรหฺมทตฺตาติ กนฺทตีติ พฺรหฺมทตฺตาติ เอวํ นามสํกิตฺตณฺ
กตฺวา ปรีเทวนวเสน อวฺหายติ ฯ

พฺรหฺมทตฺตสฺส ภาทฺนเต พฺรหฺมทตฺตสฺส มาริสฺสตี มาริส
นिरามยกายจิตฺตมฺหามฺนิ พฺรหฺมทตฺตสฺส รณฺโถ อิทํ อาพาหนํ
ตสฺเสว พฺรหฺมทตฺตสฺส รณฺโถ อโย ภริยา ภาทํ เต ตสฺส
จ พฺรหฺมทตฺตสฺส ภาทํ โหตุ ตาทีสานํ มฺहेสิํ หิตานฺจฺฉินฺตเนน
ปรโลกเก จิตานมฺปิ หิตสฺสุํ โหติเยวติ อธิปฺปาโย ฯ

อถ โส ตาปโส เตสํ วจันํ สฺสุควา อนฺนํ อฺปาทาย
อฺพฺพริยา สฺนตฺกํ คนฺตฺวา ตสฺสา โสกฺวิโนทฺนตฺถํ

จพาสีตฺสทสฺสานิ พฺรหฺมทตฺตสฺสนามกา

อิมสฺมี อาพาหนเน ททฺธมา เตสํ กมนฺนุโสจสีติ

คาถมาห ฯ

ตตถ นพาสีตีสหสฺสานีติ ฉสหสฺสธาธกอสีตีสหสฺสสงฺขา ฯ
พฺรหฺมทตฺตสฺสนามกาติ พฺรหฺมทตฺโตติ เอวํนามกา ฯ เตสํ
กมฺนุโสจสีติ เตสํ นพาสีตีสหสฺสสงฺขาดานํ พฺรหฺมทตฺตานํ กตมํ
พฺรหฺมทตฺตํ ตํ อนุโสจสีติ กตมํ ปฏิจฺจ เต โสโก อุปฺปนฺโนติ
ปฺจฺจิติ ฯ

เอวํ ปน เตน อิตินา ปฺจฺจิตฺตา อุพฺพรี อตฺตนา อธิปฺเปตํ
พฺรหฺมทตฺตํ อัจฺจขณฺตี

โย ราชา จุพฺนีปฺตฺโตติ ปญฺจาลานํ รเถสโก

ตํ กนฺเต อนุโสจามี กตฺตาริ สพฺพกามทนต์ิ

กาถมาห ฯ

ตตถ จุพฺนีปฺตฺโตติ เอวํนามสฺส รณฺโโย ปฺตฺโตติ ฯ
สพฺพกามทนต์ิ มยฺหิ สพฺพสฺส อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตสฺส ทาตาริ สพฺเพสํ
วา สตฺตานํ อิจฺฉิตฺตทายกํ ฯ

เอวํ อุพฺพริยา วุตฺเต ปฺน ตาปโส

สพฺเพวาหฺลํ ราชานอ พฺรหฺมทตฺตสฺสนามกา

สพฺเพว จุพฺนีปฺตฺตา ปญฺจาลานํ รเถสกา ฯ

สพฺเพสํ อนุปฺพเพน มหฺลิตฺตมการยิ

กสฺมา ปฺริมเก หิตฺวา ปฺจฺจิมํ อนุโสจสีติ

กาถาทวยมาห ฯ

ตตถ สพฺเพวาหฺสนฺติ สพฺเพว เต นพาสีตีสหสฺสสงฺขา

เล่มที่ 24 อุพฺพรีเปตวตถุวณณา หน้า 227

ราชาโน พุรหุมตตสฺสนามกา จุพฺนีปฺตฺตา ปญฺจาลานํ
รเถสภาว อเหตุํ อิม ราชภาวาทโย วิเสสา เตสฺส เอกสฺสาปี
นาเหตุํ ฯ

มเหตุตมการยิตฺติ ตฺวณฺจ เตลฺลํ สพฺเพสฺมปี อนุปฺพุเพน
อคฺคฺมเหตุภาวํ อกาสิ อนุปฺปตฺตาติ อตุโถ ฯ กสฺมาติ คฺคฺนโต
จ สามิกภาวโต จ อวิสิญฺเจสฺส เอตฺตเกสฺส ชเนสฺส ปุริมเก ราชาโน
ปหาย ปจฺฉิมํ เอกํเยว กสฺมา เกน การณฺน อนุโสจสีติ ปฺจฺฉิ ฯ

ติ สุตฺวา อุพฺพรี สํเวชชตา ปฺน ตาปฺลํ

อาตุเม อิตฺถิฏฺฏาย ทิฆรตฺตฺตฺตฺต มาริส

ยสฺสา เม อิตฺถิฏฺฏาย สํสारे พหุภาสสีติ

กาถมาห ฯ

ตตฺถ อาตุเมติ อตฺตนิ ฯ อิตฺถิฏฺฏายาติ อิตฺถิภาวํ
อุปคฺตฺตฺต ฯ ทิฆรตฺตฺตฺตฺตฺต ทิฆรตฺตํ ฯ อยํ เหตุถ อธิปฺปาโย
อิตฺถิฏฺฏาย อตฺตนิ สพฺพกาลี อิตฺถิเยว โหติ ฯ อุตฺทาหุ
ปุริสภาวมฺปี อุปคฺจฺฉตฺติติ ฯ ยสฺสา เม อิตฺถิฏฺฏายาติ ยสฺสา
มยฺหํ อิตฺถิฏฺฏาย เอวํ ตาว พหุสํสारे มเหตุภาวํ มหามฺุ
ตฺวํ ภาสสี กเถสีติ อตุโถ ฯ อาหุ เม อิตฺถิฏฺฏายาติ วา
ปาโจ ฯ ตตฺถ อาติ อนุสฺสรณฺตฺเถ นิปาโต ฯ อาหุ เมติ
สยํ อนุสฺสรตี อญฺญาตมิตํ มยา อิตฺถิฏฺฏาย อิตฺถิภาวํ
อุปคฺตฺตฺต เอวํ มยฺหํ เอตฺตํ กาลี อปฺราปรูปฺตฺติ อโหสิ ฯ

เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺวณณา หน้า 228

กสฺมา ยสฺมา ยสฺสา เม อิตฺติภูตาย สพฺเพสํ อนุปฺพุเพน
มเหสีตมการยิ ก็ ตฺวํ มหามุณี สํสारे พหุ ภาสสีติ โยชนา ฯ

ตํ สุตฺวา ตาปโส อัย นิยมํ สํสारे นตฺถิ อิตฺถิ
อิตฺถิเยว โหติ ปฺริโส ปฺริโส เอวาทิ ทสฺเสนฺโต

อหุ อิตฺถิ อหุ ปฺริโส ปสฺุโยนิมฺปิ อากมา
เอวเมตํ อตีตานํ ปฺริยนฺโต น ทิสฺสตีติ

กาถมาห ฯ

ตตฺถ อหุ อิตฺถิ อหุ ปฺริโสติ ตฺวํ กทาจิ อิตฺถิปี
อโหสิ กทาจิ ปฺริโสปี อโหสิ ฯ น เกวลํ อิตฺถิปฺริสกาवเมว
อถ โข ปสฺุ โยนิมฺปิ อคมาสิ กทาจิ ปสฺุกาवมฺปิ อคมาสิ ฯ
ตฺริจฺฉานโยนิมฺปิ อฺปกตา อโหสิ ฯ เอวเมตํ อตีตานํ ปฺริยนฺโต
น ทิสฺสตีติ เอวํ ยถาวุตฺตํ เอตํ อิตฺถิภาวํ ปฺริสกาवं
ตฺริจฺฉานาภิภาวญฺจ อฺปกตานํ อตีตานํ อตฺตกาวันํ ปฺริยนฺโต
ฉาณจกฺขุณา มหตา อสฺุสาเหน ปสฺุสนฺदानมฺปิ น ทิสฺสตีติ ฯ
น เกวลํ ตเวว อถ โข สพฺเพสมฺปิ สํสारे ปฺริพฺภมฺนฺदानํ
สตฺตานํ อตฺตกาवสฺส ปฺริยนฺโต น ทิสฺสเตว น ปญฺญาเขตฺวา ฯ
เตนาห ภควา

อนมตฺคฺโคยํ ภิกฺขเว สํสારो ปุพฺพา
โกฏฺฐิ น ปญฺญาเขตฺติ อวิชฺขานีวรณานํ สตฺตานํ
ตณฺหาสํโยชนานํ สนฺธาวตํ สํสรตฺตฺติ ฯ

เอวํ เตน ตาปเสน สํสારสฺส อปฺริยนฺตํ กมฺมสฺสกตญฺจ

วิภาเวนฺเตน เทสิตี ฌมมํ สุตฺวา สํสาเร สํวิคฺคหทยา ฌมฺเม

จ ปสนฺนมานสา วิคตโสภสฺสลา หุตฺวา อตฺตโน ปสาทํ

โสภวิคฺคมนฺนฺจ ปกาเสนฺตี

อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ ฌภูสิตฺตํ ปาวกํ

วารินา วิย โอสิณฺจํ สพฺพํ นิพฺพปาเป ทรํ ฯ

อพฺพหิ วต เม สลฺลํ โสภํ หทยนิสฺสิตํ

โย เม โสภปฺเรตาย ปติโสภํ อปานุทึ ฯ

สาทํ อพฺพพฺพหสฺสลาสมิ สึตฺติภูตาสฺมิ นิพฺพุตตา

น โสภามิ น โรทามิ ทว สุตฺวา มหามฺณินฺตี

ติสฺสุโส คธา อภาสิ ฯ ตาสํ อตฺโต เหนฺจฺจา วุตฺโตเยว ฯ

อิทานิ สํวิคฺคหทยา อุพฺพริยา ปฏิปตฺตี ทสฺเสนฺโต สตฺถา

ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา สมณสฺส สฺภาสิตี

ปตฺตจิวฺรมาทาย ปพฺพชิ อนคาริยํ ฯ

สา จ ปพฺพชิตา สนฺตา อการสฺมา อนคาริยํ ฯ

เมตฺตจิตฺตํ อภาเวสิ พฺรหฺม โลกฺอุปตฺติยา ฯ

คามา คามํ วิจฺรนฺตี นิคเม ราชธานีโย

อฺรุเวลา นาม โส คาโม ยตฺถ กาลมกรฺพฺพท ฯ

เมตฺตจิตฺตํ อภาเวตฺวา พฺรหฺม โลกฺอุปตฺติยา

อิตฺถิจิตฺตํ วิราเชตฺวา พฺรหฺม โลกฺุปคา อหฺมตี

จตฺสุโส คธา อภาสิ ฯ

ตตฺถ ตสฺสาตี ตสฺส ตาปสฺสทฺส ฯ สฺภาสิตฺตฺนฺตี สฺภุจฺ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 230
เล่มที่ 24 อุพพรีวคฺควณณา หน้า 230

ภาสิตี ๑ ฌมฺมนฺติ อตฺโถ ๑ ปพฺพชิตา สนนฺตาทิ ปพฺพชฺช
อุปกฺตา สมนานา ปพฺพชิตฺวา วา หุตฺวา สนนฺตกายวาจา ๑
เมตฺตจิตฺตฺนฺติ เมตฺตาสหคตฺ จิตฺตํ ๑ จิตฺตสีเสน เมตฺตชฺฌานํ
วทิตี ๑ พุรฺหมฺโลกฺกูปฺตฺติยาติ ตถจฺ สว เมตฺตจิตฺตํ ภาเวนนฺตี
พุรฺหมฺโลกฺกูปฺตฺติยา อภาเวสี น วิปฺสฺสนาปาทกาทีอตฺถํ ๑
อนฺุปฺปนฺเน หิ พุทฺเธ พุรฺหมฺวิหาราทิเก ภาเวนนฺตา ตาปฺส-
ปฺริพฺพาชกา ยาวเทว ภาวสมฺปฺตฺติอตฺถเมว ภาเวสี ๑

คามมา คามนฺติ คามโต อณฺุณํ คามํ ๑ อภาเวตฺวาติ
วทฺเมตฺวา พุรฺเหตฺวา ๑ อภาเวตฺวาติ เกจิ ปจฺจนฺติ เตสี
อกาโร นิปาตมตฺตํ ๑ อิตฺถิจิตฺตํ วิราเชตฺวาติ อิตฺถิภาเว จิตฺตํ
อชฺฌาสยฺ อภีรฺจฺจี วิราเชตฺวา อิตฺถิภาเว วิรตฺตจิตฺตฺตา หุตฺวา ๑
พุรฺหมฺโลกฺกูปฺกาติ ปฏฺิสนฺนฺธิคฺคหณฺวเสน พุรฺหมฺโลกํ อุปกมนฺกา
อโหสี ๑ เสสํ เหมจฺจา วุตฺตนฺยตฺตา อุตฺตานเมว ๑

สตฺถา อิมํ ฌมฺมเทสนํ อahrtฺวา ตสฺสา อุปาสิกา
โสภํ อุปริ จตฺตจฺจเทสนํ อกาสิ ๑ สจฺจปฺริโยสานเ สว อุปาสิกา
โสตาปฺตฺติผลเ ปตฺติฏฺหิ ๑ สมฺปฺตฺตปฺริสาย จ เทสนา สวตฺถิกา
อโหสีติ ๑

อุพพรีเปตฺวตฺถุวณณา นิฏฺจิตา ๑

อิตฺติ ขุทฺทกฺกุกกถาย เปตวตฺถุสฺมึ

เตรสวตฺถุปฏฺิมนฺนํทิตฺตส

ทฺุติยสฺส อุพพรีวคฺคสฺส อตฺถสํวณณา นิฏฺจิตา ๑

ตติโย จุพวกุโค

อภิขชมานเปตวตถุวณณนา

อภิขชมานเน วาริมหีติ อิหิ สตุถริ เวพฺวเน วิหรนฺเต
อณฺตริ ลุทฺทเปตฺ อารพฺภ วุตฺติ ฯ

พารานสิขิ กิร อปรทิสภาเค ปารคฺงคาย วาสกคามิ
อติกกมิตฺวา จุนฺทญฺจิลนามเก คามเม เอโก ลุทฺทโก อโหสิ
โส อรณฺเณ มิเค วชิตฺวา วรมํสิ อํคารเ ปจิตฺวา ขาทิตฺวา
อวเสสิ ปณฺณปุญฺเ พนฺชิตฺวา กาเชน คเหตุวา คามิ อากจฺจติ ฯ
ติ พาลทารกา คามทฺวารเ ทิสฺวา มํสิ เม เทหิ มํสิ
เม เทหิติ หตุเถ ปสาเรตฺวา อุปรชาวนฺติ ฯ โส เตสิ
โถกํ โถกํ มํสิ เทติ ฯ อเถกทิวสิ มํสิ อลภิตฺวา อุทฺทาลกปฺปฬิ
ปิลนฺชิตฺวา พหุญฺจ หตุเถน คเหตุวา คามิ กจฺจนฺติ
ติ ทารกา คามทฺวารเ ทิสฺวา มํสิ เม เทหิ มํสิ เม เทหิติ หตุเถ
ปสาเรตฺวา อุปรชาวิสุ โส เตสิ เอเกกํ ปุปฺผมณฺชริ อทาสิ ฯ

อถ อปรเนน สมเยน กาลิ กตฺวา เปเตสุ นิพฺพตฺโต นคฺโค
วิรูปฺรุโป ภยานกทสฺสโน สฺปิเนปิ อนฺนปานิ อชานนฺโต สีเส
อาพนฺชิตอุทฺทาลกกุสมฺมาลาไกลาโป จุนฺทญฺจิลายิ ฉาตกานิ
สนฺติเก กิณฺจิ ลภิสฺสามิติ คฺงคาย อุทฺเท อภิขชมานเ
ปฏฺิโสติ ปทสา กจฺจติ ฯ เตน จ สมเยน โกลิโย นาม

รณโธ พิมพิสารสส มหามตฺโต กุปิตฺติ ปจฺจนตฺติ วุปลเมตฺวา
ปฏินิวตฺเตนฺโต หตฺถิอสุสาทิปริวารพลฺล ถลปเถน เปเสตฺวา สยฺ
คฺงคฺาย นทียา อนฺุโสตฺติ นาวาย อากฺจนฺุโต ตํ เปตฺติ ตถา
คฺจฺจนตฺติ ทิสฺวา ปุจฺจนฺุโต

อภิขฺชฺมานเณ วาริมฺหิ	คฺงคฺาย อิช คฺจฺจนฺุตี
นคฺโค ปุพฺพทฺตฺตเปโตว	มาลชาริ อลงฺกโต
กุหิ คฺมิสฺสตี เปต	กตฺถ วาโส ภวิสฺสตีติ

คถา มาห ฯ

ตตฺถ อภิขฺชฺมานเณติ ปทนิกฺเขเปณ อภิขฺชฺมานเณ สงฺฆมาเต ฯ
วาริมฺหิ คฺงคฺายาติ คฺงคฺาย นทียา อุทเท ฯ อิชฺชาติ อิมฺสฺมี
จฺานเณ ฯ ปุพฺพทฺตฺตเปโตวาทิ กายสฺส ปุริมฺทฺตฺตเณน อเปโต วีย
อเปตโยนิโก เทวปฺตฺโต วีย ฯ กถํ มาลชาริ อลงฺกโตติ
มาลาหิ ปีลนฺุชิตฺวา อลงฺกตฺตีสคฺโคติ อตฺถ โธ ฯ กตฺถ วาโส
ภวิสฺสตีติ กตฺตรสฺมี คฺาเม เทเส วา คฺุยฺหํ นีวาโส ภวิสฺสตีติ ตํ
กเถหิตี อตฺถ โธ ฯ

อิทานิ ยํ ตทา เตน เปเตน โกลิเยน จ วุตฺตํ ตํ ทสฺเสตฺถุ
สงฺคีติการา

จฺนฺุทฏฺจิลฺล คฺมิสฺสสามิ	เปโต โส อิติ ภาสตี
อนฺุตเร วาสภคามํ	พาราณสี จ สนฺุติเก ฯ
ตถจ ทิสฺวา มหามตฺโต	โกลิโย อิติ วิสฺสุโต
สตฺตํ ภคฺตถจ เปตสฺส	ปีตคถจ ญฺุคํ อทา ฯ

เล่มที่ 24 อภิขุขมานเปตวตถุวณณา หน้า 233

นาวาย ตีฎุจมานาย	กปฺปกสฺส อทาปยิ
กปฺปกสฺส ปทินฺนมหิ	จําเน เปตสฺส ทิสฺสถ ๑
ตโต สฺวตฺถวสโน	มาลธารี อลงฺกโต
จําเน จิตสฺส เปตสฺส	ทกฺขินฺณา อุกปฺปถ
ตสฺมา ทขฺเชต เปตานํ	อนุกมฺปาย ปฺนปฺปฺนฺนติ

กาถาโย อโวจํ ๑

ตตฺถ จุฑฺทกฺกิลนฺติ เอวํนามกํ คามํ ๑ อนฺตเร วาสภคามํ
พาราณสี จ สฺนฺติเกติ วาสภคามสฺส จ พาราณสียา จ
เวมฺชเณ ๑ อนฺตราสทฺทโยเคน เหติ สามยฺตฺเถ อฺปโยควจัน ๑
พาราณสียา สฺนฺติเก หิ โส คามโติ ๑ อยํ เหตฺถ อตฺโถ
อนฺตเร วาสภคามสฺส จ พาราณสียา จ โย จุฑฺทกฺกิลนามโก
คามโ พาราณสียา อวิหฺนเร ตํ คามํ คมฺิสฺสามิติ ๑

โกลิโย อิติ วิสฺสุโตติ โกลิโยติ เอวํปกาสิตนาโม ๑ สตฺตํ
ภคฺตญฺจาติ สตฺตํ เจว ภคฺตญฺจ ๑ ปิตกญฺจ ยุกํ อทาติ ปิตกํ
สฺวณฺณวณฺณํ เอกํ วตฺถยุกํ จ อทาสี ๑ กทา อทาสีติ
เจ อาห นาวาย ตีฎุจมานาย กปฺปกสฺส อทาปยิติ กจฺจนฺตี
นาวํ จเปตฺวา ตตฺถ เอกสฺส นฺหาปิตสฺส อฺปาสกสฺส ทาเปสิ
ทินฺนมหิ วตฺถยฺเคติ โยชนา ๑ จําเนติ จําเน โส ตํขณฺณเณว ๑
เปตสฺส ทิสฺสถาติ เปตสฺส สรีเร ปญฺญาติตฺถ ตสฺส
นิวาสนปารุปนวตฺถํ สมฺปชฺช ๑ เตนานท ตโต สฺวตฺถวสโน
มาลธารี อลงฺกโตติ สฺวตฺถวสโน มาลาภรเณหิ สฺมณฺฑิต-

ปสชาติโต ๗ จาเน จิตตส เปตสส ทกขินา อุปกปุปถาติ
ทกขินเยยญจนาเน จิตา ปเนสา ทกขินา ตสส เปตสส ยสฺมา
อุปกปุปติ วินโยคํ อคมาสี ๗ ตสฺมา ทชฺเชถ เปตานํ
อนุกมฺปาย ปฺนปฺนุนฺติ เปตานํ อนุกมฺปาย เปเต อุทฺทิสฺส
ปฺนปฺนุํ ทกขินํ ทเทยฺยาติ อตฺถโ ๗

อถ โส โกถิมหามตฺโต ตํ เปตํ อนุกมฺปมาโน ทานวีสี
สมฺปาเทตฺวา อนฺโสตํ อากนฺตฺวา สุริเย อุกคจฺจนฺเต พาราณสี
สมฺปาปฺณิ ๗ ภควา จ เตสํ อนุกคหตฺถํ อากาเสน อากนฺตฺวา
คงฺกาตีเร อุกฺกาสิ ๗ โกถิมหามตฺโตปี นาวาโต โอตฺริตฺวา
หฏฺฐปหฏฺฐโจ ภควนฺตํ นิมนฺเตสิ อธิวาเสถ เม ภนฺเต ภควา
อชฺชตนาถ ภตฺตํ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ ๗ อธิวาเสสิ ภควา
ตฺถนฺทิกาวเณ ๗ โส ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ตาวเทว รมณียเ
ภฺมิภาเค มหนฺตํ สาขามณฺฑปํ อุปฺริ จตฺตฺส จ ปสฺเสสฺส
นानาวิราควณฺณวิจิตฺตวิวิธวสนสมลฺงกตํ กาทเรตฺวา ตตฺถ ภควโต
อาสนํ ปณฺญาเปตฺวา อทาสี นิสีทิ ภควา ปณฺณตฺเต อาสเน ๗

อถ โส มหามตฺโต ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา คนฺธปฺปผาทีหิ
ปฺุเชตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน เภฏฺฐา อตฺตโน วุตฺตวจฺนํ
เปตสฺส จ ปฏฺิวจฺนํ ภควโต อาโรเจสิ ๗ ภควา ภิกฺขุสงฺฆโม อากจฺจตฺติ
จินฺตฺยิ จินฺติตสมนฺนฺตรเมว พุทฺธานุภาวสญฺโจิตฺโต

เล่มที่ 24 อภิขุขมานเปตวตถุวณณา หน้า 235

สุวรรณหัสคโณ วีย ฆตรภูจหัสราจํ ภิกขุสงฺโฆ ฆมฺมราชํ
สมฺปริวารสฺสึ ตาวเทวมหาชนํ สนฺนิปตฺติ อูพารา ฆมฺมเทศนา
ภวิสฺสตีตฺติ ฯ ตํ ทิสฺวา ปสนฺนมานโส มหามตฺโต พุทฺธปฺปมูจํ
ภิกขุสงฺฆํ ปณฺิเตน ขาทนฺิเยน โภชนฺิเยน สนฺตปฺเปตฺติ ฯ ภควา
กตภตฺตกิจฺโจ มหาชนสฺส อนุกมฺปาย พาราณสฺสมีปคามวาสฺโน
สนฺนิปตฺนตฺตติ อธิฏฺฐาสฺสึ ฯ สพฺเพ จ เต อิทฺธิพลน มหาชนา
สนฺนิปตฺตีสฺส อูพาร ฆตฺส เปเต ปากญฺ อกาตฺติ ฯ เตสฺส เกจิ
ฉินฺนภินฺนปิไลตฺติกขณฺฑทฺธา เกจิ อตฺตโน เกสฺสเหว
ปฏฺิจฺฉาทิตฺโกปีนา เกจิ นคฺคา ยถาชาตฺรปฺปา ขุปฺปิปาสาภิกฺฤตา
ตจฺปริโยนทฺธา อฏฺุจิมตฺตสฺรีรา อิตฺโต จิตฺโต จ ปริพฺภมฺนตา
มหาชนสฺส ปจฺจกฺขโต ปณฺณายีตฺส ฯ

อถ ภควา ตถารูปํ อิทฺธาภิสฺสงฺขารํ อภิสฺสงฺขาสฺสึ ยถา
เต เอกขณฺฺ สนฺนิปตฺติตฺวา อตฺตนา กตํ ปาปกมฺมํ มหาชนสฺส
ปเวเทสฺสุ ฯ ตมตฺถํ ทิเปนฺตนา สงฺคีตฺติการา

สาตฺตุนฺนวสนา	เอเก	อณฺเณ	เกสฺนินฺวาสนา
เปตา	ภตฺตตาย	คจฺจณฺฺติ	ปฏฺกมฺนตฺติ
ทฺุเร	เอเก	ปฺธาวิตฺวา	อลทฺฐาว
ฉาตา	ปมฺุจฺฉิตา	ภนฺตนา	ภฺมิมฺยํ
เกจิ	ตตฺถ	ปตฺติตฺวา	ปฏฺิสฺสมฺภิตา
ปฺพุเพ	อกตฺกถฺยาณา		อคฺคิทฺทฺตามาว
			อาตเป

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 236
เล่มที่ 24 จุฬาควณณา หน้า 236

มยฺ ปุพฺเพ ปาปชฺชมา	ฆรณฺนิ กุสฺมาตโร
สนฺเตสฺส เทยฺยชฺชเมสฺส	ทีปํ นากมฺห อตฺตโน ๑
ปฺหุตฺตํ อนฺนปानมฺปิ	อปีสฺส อวกิริยติ
สมฺมกฺขเต ปฺพชิตะ	น จ กิณฺจิจิ อทฺมฺหเส ๑
อกมฺมกามา อลสา	สาทูกามา มหคฺชสา
อาโลปปีณฺชทาทาโร	ปฏฺฐิคฺคเห ปรึภาสิมฺหเส ๑
เต ฆฺรา ตา จ ทาสีโย	ตानฺวากรณานิ โน
เต อณฺเณ ปรึจาเรนฺติ	มยฺ ทฺกฺขสฺส ภาคิโน ๑
เวณฺนิ วา อวณฺณา โหณฺติ	รตฺถการี จ ทฺพฏิกิภา
จณฺชทาสี กปณฺนา โหณฺติ	กปฺปกา จ ปฺนปฺปฺนํ ๑
ยานิ ยานิ นินฺหานิ	กฺุลานิ กปณฺนานิ จ
เตสฺส เตเสวฺว ชายฺนฺติ	เอสา มจฺจฺจริโน คตฺติ ๑
ปุพฺเพ จ กตฺถกฺลฺยาณา	ทายกา วิตฺตมจฺจฺจรา
สคฺคํ เต ปรึปฺปูเรนฺติ	โอภาเสนฺติ จ นนฺทนํ ๑
เวชฺชนฺเต จ ปาสาทะ	รมิตฺตฺวา กามกามิโน
อุจฺจากฺุเลสฺส ชายฺนฺติ	สโกเลสฺส ตโต จุตฺตา ๑
กฺุฏฺฐาคาระ จ ปาสาทะ	ปลฺลฺงเก โคนกตฺถเต
พีชิตฺตฺกคา โมรหตฺถเถหิ	กฺุเล ชาตา ยสฺสสิโน ๑
องฺกโต องฺกํ กจฺจณฺติ	มาลชารี อลงฺกตา
ชาติโย อุปตฺติฏฺฐณฺติ	สಾಯํ ปาตํ สฺุเขสิโน ๑

เล่มที่ 24 อภิขุขมานเปตวตถุวณฺณนา หน้า 237

น ยิํ อกตปฺลฺยณํ กตปฺลฺยณเมวิทํ
 อโศกํ นนฺทนํ รรมํ ติทฺธานํ มหาวนํ ฯ
 สุขํ อกตปฺลฺยณํ อธิ นตฺถิ ปรตฺถ จ
 สุขญจ กตปฺลฺยณํ อธิ เจว ปรตฺถ จ ฯ
 เตสํ สหพฺยกามานํ กตฺตพฺพิ กุสลํ พหุํ
 กตปฺลฺยณา หิ โมทนฺติ สกฺเขต โภกสมฺภฺกิโนติ

กาถาโย อโวจฺ ๑

ตตฺถ สาทุนฺนวสนาติ ฉินฺนภินฺนปีโลติกขณฺฑทนิวาสนา ฯ
 เอเกติ เอกจฺเจ ฯ เกสนิวาสนาติ เกเสเหว ปฏฺิจฺฉาทิตโกปีนา ฯ
 ภตฺตตาย กจฺจนฺตฺติ อปฺเปว นาม อิตฺถ คตา ยตฺถ วา
 ตตฺถ วา กิลฺลิจิ อจฺฉินฺนุจฺจกตฺตํ วา วมิตกตฺตํ วา กพฺภมลาทิกํ
 วา ลภฺยยามาติ กตฺถจฺเทว อญฺจตฺตวา ฆาตฺตตาย กจฺจนฺติ ฯ
 ปกฺกมฺนฺติ ทิสฺสทิสฺสนฺติ ทิสฺสโต ทิสฺส อเนกโยชนนฺตฺริกํ จานํ
 ปกฺกมฺนฺติ ฯ

ทูเรติ ทูเรว จานे ๑ เอเกติ เอกจฺเจ เปตา ฯ ปฺชาวิทฺวาติ
 ฆาตฺตตาย อฺปฺชาวิทฺวา ฯ อลทฺทราว นีวตฺตเรติ กิลฺลิจิ ฆาสิํ
 วา ปานียํ วา อลภิตฺวา เอว นีวตฺตนฺติ ฯ ปมฺจฺฉิตฺวาติ
 ขุปฺปีปาสาทิกฺกขณฺ สลฺยชาตมฺจฺฉา ฯ กนฺตฺวาติ ปฺริพฺภมฺนฺตา ฯ
 ภูมียํ ปฏฺิสฺสมฺภิตฺวาติ ตาย เอว มฺจฺฉาย อฺปฺปตฺตฺติยา จตฺวา
 อวกฺขิตฺตมตฺตฺติกาปฺณฺหา วิย วิสฺสุสฺสิตฺวา ปจฺวิยํ ปตฺติตา ฯ

ตตฺถาติ คตฺถุจฺจเน ฯ ภูมียิ ปฺภูตฺตุมฺภิตาติ ปปาเต ปติตา
วีย ชิมฺจฺจนาทิกฺกเขน จาตุ อสมตฺถภาเวน ภูมียิ ปติตา ตตฺถ
วา คตฺถุจฺจเน ฆาสาทีนํ อลาเภน จินฺนาสา หุตฺวา เณจ
ปฺภิมฺขํ สุมฺภิตา โปถิตา วีย ภูมียิ ปติตา โหนตฺตีติ อตุโถ ฯ
ปฺพุเพ อกตฺถกฺลยาณาติ ปฺริมภเว อกตฺถกุสลา ฯ อคฺคิททฺตฺตมา ว
อาตเปติ นิทาฆกาเล อาตปฺภุจฺจเน อคฺคินา ททฺตมา วีย
ขุปฺปิปาสคฺคินา ทฺยหฺมานา มหาทฺกฺขํ อนุภวณฺตฺตีติ อตุโถ ฯ

ปฺพุเพติ อตีตภเว ฯ ปาปฺชฺมมาติ อีสฺสุกีมฺจฺจริอาทิกฺภาเว
ลามกสภาวา ฯ ฆรณฺตีติ ฆรสามินฺนโย ฯ กุลมาตโรติ กุลทธารกานํ
มาตโร กุลปฺริสฺสานํ วา มาตโร ฯ ทีปฺนติ ปติภฺจํ ปฺญณฺนติ
อตุโถ ฯ ตลฺหิ สตฺตฺตานํ สุกตฺตีสุ ปติภฺจฺจาทาโต ปติภฺจฺจติ
วฺจฺจติ ฯ นากมฺมหาติ น กริมฺหา ฯ

ปฺพุตฺตฺตติ พหฺหา ฯ อนฺนปานมฺปิติ อนฺนลฺลจ ปานลฺลจ ฯ
อปีสฺสุ อวกรียตฺตีติ สฺสูติ นิปาตมตฺตํ อปี อวกรียติ ฉทฺทฺทียติ ฯ
สมฺมกฺคเตติ สมฺมา คเต สมฺมา ปฺภิปฺนเน สมฺมา ปฺภิปฺนนาย ฯ
ปฺพุพฺพิเตติ ปฺพุพฺพิตฺตาย ฯ สมฺปทานตฺถเอ หิ อิทํ ภูมฺมวณฺนํ ฯ
สมฺมกฺคเต วา ปฺพุพฺพิเต สติ ลพฺภมาเนติ อตุโถ ฯ น จ
กิลฺลจ อทฺมฺหเสติ กิลฺลจิมตฺตมฺปิ เทยฺยชฺมมํ นาทฺมฺมหาติ
วิปฺปฏิสฺสารากิฏฺฐา วทฺนติ ฯ

อกมฺมกามาติ สาธฺวฺหิ อกตฺตพฺพิ กมฺมํ อกฺุสถํ กามณฺตฺตีติ

หีนชาติกา กปณฺวุตฺติโนว โหนฺติ ตสฺมา ตมตฺถํ ทสฺเสตฺถุ
เวณฺหวาติอาทินา เทว คาลา วุตฺตา ฯ ตตฺถ เวณฺหวาติ
เวณชาติกา วิลีวการา นพการา โหนฺตฺติ อตฺถโ ๑ วาสทฺโท
อนิยมตฺถโ ๑ อวณฺณวาติ อวณฺณเยยฺยา อวชานิตพฺพวาติ วุตฺตํ โหติ ฯ
วมุภนาติ วา ปาโจ ปเรหิ พาชนิยาติ อตฺถโ ๑ รตการีติ
จมฺมการีโน ๑ ทุพฺภิกาทิ มิตฺตทุพฺภิกา มิตฺตानํ พาทิกา ฯ
จณฺฑาลีติ จณฺฑาลชาติกา ฯ กปณฺวาติ วณฺพิพฺพกา อติวีย
การุณฺณปฺปตฺตา ฯ กปฺปกาทิ กปฺปกชาติกา สพฺพตฺถ โหนฺติ
ปฺนปฺนฺนติ โยชฺนา อปฺราปรมฺปิ อิเมสฺ นินฺนกุเลสฺ
อฺปฺปชฺชนตฺติ วุตฺตํ โหติ ฯ

เตสฺ เตเสวว ชายนฺตฺติ ยานิ ยานิ อณฺณานิปี
เนสาทปฺกกุสฺสกาทีนํ กปณฺวานิ อติวีย วมุภนิยานิ ปรมทฺถคฺคานิ
จ เตสฺ เตสฺ เอว นินฺนกุเลสฺ มจฺจริยมเลน เปเตสฺ นินฺนทฺตฺติควา
ตโต จุตฺตา นินฺนทฺตฺตฺนฺติ ฯ เตนานหฺ เอสา มจฺจรีโน คตฺติติ ฯ

เอวํ อกตปฺปณฺณานํ สตฺตฺตฺตฺนํ คตฺติ ทสฺเสตฺถวา อิทานิ
กตปฺปณฺณานํ คตฺติ ทสฺเสตฺถุ ปุพฺเพ จ กตกฺลฺยาณาติ สตฺตฺ คาลา
วุตฺตา ฯ ตตฺถ สคฺคํ เต ปฺริปฺุเรนฺตฺติติ เย ปุพฺเพ ปฺริมชาติยํ
กตกฺลฺยาณา ทายกา ทานปฺปณฺณากิริตา วิคตมฺลฺมจฺจเรธา เต
อตฺตโน รูปสมฺปตฺติยา เจว ปฺริวารสมฺปตฺติยา จ สคฺคํ เทวโลกํ
ปฺริปฺุเรนฺติ ปฺริปฺุณฺณํ กโรนฺติ ฯ โอภาเสนฺติ จ นนฺทนฺนฺติ

เล่มที่ 24 อภิขุขมานเปตวตถุวณณา หน้า 241

น เกวลั ปรีปุเรนฺติเยว อถ โข กปฺปรุกฺขาทีนั ปภาหิ
สกาเวเนว โโอภาสมานมุปี นนฺทนนั อตฺตโน วตฺถาภรณชฺฐีหิ
สรีรปฺปภาย จ อภิกฺวิตฺวา เจว โโอภาเสตฺวา จ โชเตนฺติ ฯ

กามกามิโนติ ยถิจฺฉิตฺเตสุ กามคฺุณฺเณสุ ยถากามั
ปรีโกควนฺโต ฯ อฺุจจาภุเลสุติ อฺุจเจสุ ขตฺติยภุลาทีสุ ภุเลสุ ฯ
สโกเลสุติ มหาวิภเวสุ ฯ ตโต จุตาติ ตโต เทวโลกโต จุตา ฯ

ภุฎาการเ จ ปาสาเทติ ภุฎาการเ จ ปาสาเท จ ฯ
พีชิตฺตงฺกาติ พีชิตฺตมานเทหา ฯ โมรหตฺถเถหิตี โมรปีญฺฉ-
ปฏิมณฺฑิตพีชนิหตฺถเถหิ ฯ ยสฺสสฺสโนติ ปรีวารวฺนโต รมนฺตีติ
อธิปฺปาโย ฯ

องฺกโต องฺกั กจฺฉนฺตีติ ทารกกาเลปี ฌาตีนั ชาตินญจ
องฺกภุฎานโต องฺกภุฎานเมว กจฺฉนฺติ น ภุมิตลนฺติ อธิปฺปาโย ฯ
อฺุปฺติภุฎนฺตีติ อฺุปฺติภุฎานั กโรนฺติ ฯ สุขฺเขสิโนติ สุขฺขมิจฺฉนฺตา
มา สีตํ วา อฺุณฺหํ วาติ อฺุปฺปภมุปี ทุกฺขั ปรีหรนฺตา
อฺุปฺติภุฎนฺตีติ อธิปฺปาโย ฯ

น ยิํ อกตปฺปญฺญานนฺติ อิํ โสภวตฺถอุภาวโต อโสภั
รณฺมํ รณฺณิยํ ติทฺธานั ตาวตีสเทวานั มหาวนั มหาอฺุปนฺนญตํ
นนฺทนนั นนฺทนนั อกตปฺปญฺญานั น โหติเตหิ ลทฺฐั น สกฺกาติ
อตฺถโต ฯ

อิธาติ อิมสฺมี มนุสฺสโลเก วิเสสโต ปฺปญฺญั กรียติ ตั

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 242
เล่มที่ 24 จุฬวคควณณา หน้า 242

สนุชทายาห ๑ อีธาติ วา ทิฏฐชมฺเม ๑ ปรตถาติ สมฺปฺราเย ๑
เตสนฺติ เตหิ ยถาวุตฺเตหิ เทเวหิ ๑ สหพฺยกามานนฺติ
สทฺทาวํ อิจฺจนฺเตหิ ๑ โภคสมฺจฺจโนติ โภเคหิ สมฺนฺนาคตา
ทิพฺเพหิ ปญฺจกามคฺเชหิ สมฺปปีตา โมทนฺตීติ อตฺโถ ๑ เสถิ
อตุตฺตานตฺถเมว ๑
เอวํ เตหิ เปเตหิ สาธารณฺโต อตฺตนา กตฺกมฺมสุส
จ คติยา ปุณฺณกมฺมสุส จ คติยา ปเวทิตาย สํวิคฺคมนฺสุส
โกลิยามจฺจปฺมุขสุส ตตฺถ สนนฺิปตฺติสุส มหาชนฺสุส
อชฺฌาสนานฺรูปี ภควา วิตุถาเรน ชมฺมํ เทเสถิ ๑
เทสนาปริโยसाने จตุราสีติยา ปาณสทฺสฺสานํ ชมฺมาภิสมฺโย
อโหสีติ ๑
อภิชฺชมานเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ๑

สถานวาสิตถेरเปตวตถุณณนา

กุกกทินาครโย เถโรติ อิทํ สตุถริ เวพฺพเน วิหรนฺเต
อายุสมโต สถานวาสิตถेरสฺส ชาติเปเต อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
อตีเต กิร พาราณสียํ กิตวสฺส นาม รณฺโณ ปุตุโต
อุยฺยานกัฬํ กัฬิตฺวา นีวตฺตนฺโต สฺนตฺตํ นาม ปจฺเจกพฺพุทฺธ
ปิณฺฑาย จริตฺวา นครโต นิกฺขมฺนฺตํ ทิสฺวา อีสฺสรियมทมตฺโต
หุตฺวา กถณฺหิ นาม มยฺหํ อณฺชตี อกตฺวา อຍ္မํ มณฺฑกโก
กจฺจตีติ ปทฺฐจฺจิตฺโต หตฺถิกฺขนฺธโต โอตริตฺวา กจฺจิ เต
ปิณฺฑปาโต ลทฺโธติ อาลปนฺโต หตฺถโต ปตฺตํ กเหตุวา
ปจฺจวียํ ปาเตตฺวา กิณฺหิ ฯ อถ นํ สพฺพตฺถ ตาทิกาวปฺปตฺติยา
นิพฺพิการํ กรฺณวិปฺพารโสมนสฺสนิปาตปสนฺนจิตฺตเมว
โอโลเกนฺตํ อฏฺฐานาฆาเตน พุสฺสิตฺจิตฺโต กิํ มํ กิตวสฺส รณฺโณ
ปุตุตฺตํ น ชานาสี ตฺวํ โอโลกยฺนฺโต มยฺหํ กิํ กริสฺสตีติ วตฺวา
อวหฺสนฺโต ปกฺกามิ ฯ ปกฺกนฺตมตฺตสฺเสว จสฺส
นรกกฺกิทาหปฏฺธิภาโค พลวสฺรริทาโห อุปฺปชฺชิ ฯ โส เตน
มหาสนฺดาเปนาภิกฺกตกาโย อติพาพฺหํ กุกฺกขเวทนาภิกฺกนฺโน กาลํ
กตฺวา อวีจิมหฺนารเย นิพฺพตฺติ ฯ
โส ตตฺถ ทกฺกขณฺปสฺเสน วามปสฺเสน อุตฺตานิ อวกฺกชฺชิตฺติ
พฺพหิ ปกาเรหิ ปรีวตฺติตฺวา จตฺราสตี วสฺสสทฺสทานิ ปจฺจิตฺวา
ตโต จุโต เปเตสฺส อปริมิตกาลํ ขุปฺปิปาสาทิกุกฺกํ อณฺภวิตฺวา

ตโต จโต อิมสมิ พุทธูปปาเท กุณฺฑนฺครสฺส สมิเป เกวณฺฎคาม
นิพฺพตฺติ ตสฺส ชาตีสฺสรณานิ อูปฺปชฺชิตฺเตน โส ปุพฺเพ
อตุตฺตนา อนุกฺตูปฺพุทฺธิ ทุกฺโข อนุสฺสรนฺโต วยฺยปฺตฺโตปิ ปาปกเยน
ฌาตเกหิปี สทฺธิ มจฺจนฺตฺตํ น คจฺจติฯ เตสุ คจฺจนฺเตสุ
มจฺเจ ฌาตคฺคฺ อนิจฺจนฺโต นิลียติ คโต จ ชาลํ ภินฺทติ
ชีวนฺเต วา มจฺเจ คเหตฺวา อุตฺเท วิสฺสชฺเชติ ตสฺส ตํ
กิริยํ อโรจฺจนา ฌาตกา เกหโต ตํ นีหริฺสุฯ เอโก ปนสฺส
ภาตา สีนหพฺพทฺทโย อโหสิฯ

เตน จ สมเยน อายสฺมา อานนฺโท กุณฺฑนฺครํ อูปฺนิสฺสาย
सानุพฺพุเต วิหริฺติฯ อถ โส เกวณฺฎปฺตฺโต ฌาตเกหิ ปริจฺจตฺโต
หุตฺวา อิตฺโต จิตฺโต จ ปริพฺภมฺนฺโต ตํ ปเทสํ ปตฺโต โภชนเวลาย
เถรสฺส สนฺตํ อูปฺสงฺกมิฯ เถโร ตํ ปุจฺฉิตฺวา โภชนเณ อตุถิกภาวํ
ฌตฺวา ตสฺส ฆตฺตํ ทตฺวา กตฺตคฺคฺกฺจโจ สพฺพิ ตํ ปวตฺตี ฌตฺวา
ธมฺมกถาย ปสนฺนมานสํ ฌตฺวา ปพฺพชิสฺสตี อาวุโสติฯ อาม
ภนฺเต ปพฺพชิสฺสามีติฯ เถโร ตํ ปพฺพาเชตฺวา เตน สทฺธิ ภควโต
สนฺตํ อคฺมาสิฯ อถ นํ สตฺถา อาม อานนฺท อิมํ สามเณรํ
อนุกมฺเปยฺยาสีติฯ โส จ อกตฺกฺสฺสคฺคฺตา อปฺปลาโก อโหสิฯ อถ นํ
สตฺถา อนุกคฺคฺนฺโต ภิกฺขุณฺํ ปรีโกคฺคฺถาย ปานียมฺภานํ ปรีปฺรเณ
นียเชสิฯ ตํ ทิสฺวา อฺปาสกา ตสฺส พฺหุณี นิจฺจภตฺตานิ ปฏฺฐเปสิฯ

เล่มที่ 24 สานุวาสิตถุเถรเปตวตถุวณณา หน้า 245

โส อปเรน สมเยน ลทฐปสมปโท อรหตุตํ ปตฺวา
เถโร หุตฺวา ทฺวาทสฺหิ ภิกฺขุหิ สทฺธี สานุปพฺพเต วสฺส ๑
ตสฺส ปน ฅาตกา ปณฺจสตมตฺตา อุนฺนปจิตกฺกุสลกมฺมา
อุนฺนปจิตมจฺเจราทึปาปรมฺมา กาลํ กตฺวา เปเตสฺสู นินฺนพฺพตฺตีสฺสู ๑
ตสฺส ปน มาตาปิตโร เอส อเมหฺหิ ปุพฺเพ เกหโต
นิกฺกขตฺถิมิตฺติ สารชฺชมานา ตํ อุนฺนปสงฺกมิตฺวา ตสฺมึ พทฺธสฺสึเนหํ
ภาทิกํ เปเตสฺสู ๑ โส เถรสฺส คามํ ปิณฺฑทฺาย ปวิญฺจสมเย
ทกฺขินฺชาณฺณมณฺฑลํ ปจฺวิยํ ปติญฺจาเปตฺวา กตฺถชฺลํ อตฺตानํ
ทสฺเสตฺวา มาตา ปิตา จ เต ฆนฺเตตฺถิอาทิกถา อโวจ ๑
กฺุณฺฑินาคริโย เถโรตฺถิอาทโย ปน อาทิตฺโต ปณฺจ คถา
ตาสํ สมฺพนฺชทสฺสนตฺถํ ฆมฺมสงฺคาหเกหิ จปิตา ๑

กฺุณฺฑินาคริโย เถโร	สานุวาสินิวาสิโก
โปญฺจปาโทติ นามเณ	สมโณ ภาวิตินฺนทฺริโย ๑
ตสฺส มาตา ปิตา ภاتا	ทฺุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน	เปตโลกํ อิตฺถ คตา ๑
เต ทฺุคฺคตา สฺวจิกฺกุฎฺฐา	กิลนฺตนา นคฺคิโน กิสา
อตฺตตสนฺตนา มหตฺตาสา	น ทสฺเสนฺตติ กุรฺริโน ๑
ตสฺส ภاتا วิตฺริตฺวา	นคฺโค เอกปเถกโก
จตฺถกฺุณฺฑิโก ภวิตฺวาน	เถรสฺส ทสฺสยฺตมฺมํ ๑

เถโร จามนสิกตฺวา ตฺณหีนฺโต อติกกมฺมิ
โส จ วิญญาปยี เถโร ภาตา เปตคโต อหิ ฯ
มาตา ปีตา จ เต ฆนฺเต ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อีโต คตา ฯ
เต ทุคฺคตา สฺวจิกฺกฺญา กิลนฺตา นคฺคิโน กิสา
อตุตฺตสนฺตา มหตฺตาสา น ทสฺเสนฺติ กุรุรีโน ฯ
อนุกมฺปสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ทตฺวา อนฺวาทิสาหิ โน
ตว ทินฺเนน ทาเนน ยาเปสฺสนฺติ กุรุรีโนติ ฯ

ตตฺถ กุณฺทินาครีโย เถโรติ เอวํนามเก นลเร

ชาติสํวทฺตเถโร กุณฺทิกนลโร เถโรติปี ปาโจ โส เอวตฺโต ฯ
सानฺวาสิเนวสิโกติ สานฺอุปพตฺวาสิ ฯ โปฏฺฐปาโทติ นามเนนาติ
นามเนน โปฏฺฐปาโท นาม ฯ สมโณติ สมิตปาโป ฯ
ภาวิตินฺทฺริโยติ อริยมคฺคภาวนาย ภาวิตสทฺธาทีอินฺทฺริโย อรหาคิ
อตุโล ฯ ตสฺสาคิ ตสฺส สานฺวาสิคฺเครสฺส ฯ ทุคฺคตาคิ
ทุคฺคตคฺคตา ฯ สฺวจิกฺกฺญาติ ปุคฺคินา ลุขคฺคตา อฏฺฐกา สฺวจิกาคิ
ลทฺธนามาย ขุปฺปิปาสา ย อฏฺฐา ปีพิตา ฯ สฺวจิกณฺจาคิ
เกจิ ปจฺนติ สฺวจินฺทฺสทิสฺมุขทฺวาราคิ อตุโล ฯ กิลนฺตาคิ
กิลนฺตกายจิตฺตา ฯ นคฺคิโนติ นคฺครูปา นิจุโจพา ฯ กิสาคิ
อฏฺฐิตฺตจมตฺตสรีรตฺย กิสเทหา ฯ อตุตฺตสนฺตาคิ อัย สมโณ
อมุหาคิ ปุคฺคโตติ โอตฺตปฺเปน อตุรารํ อปฺชฺชนฺตา ฯ มหตฺตาสาคิ

เล่มที่ 24 สำนวนาสิตถุเถรเปตวตถุวณณา หน้า 247

อตุตนา ปุพเพ กตกมมัม ปฏิจจ สยชาตมมหาภยา ฯ น
ทสฺเสนุตฺติ อตุตนาํ น ทสฺเสนุตฺติ สมนุชฺฌาวั น กจฺจนุตฺติ ฯ
กฺรุรฺริโนติ ทารุณกมฺมนฺตา ฯ

ตสฺส ภาตาติ สำนวนาสิตถุเถรสฺส ภาตา ฯ วิตฺริตฺวาติ
วิตฺถุโณ หุตฺวา โอตฺตปฺปสฺนตฺตาสภยาติ อตุโธ ฯ วิตฺริตฺวาติ
วา ปาโส ตฺริโธ หุตฺวา ตฺรมาทรูปํ หุตฺวาติ วุตฺตํ โหติ ฯ
เอกปฺเถติ เอกปฺทิกมฺมุเค ฯ เอกโกติ เอกิโก อทุติโย ฯ
จตุกฺกฺขฺติโก ภวิตฺวานาติ จตุหิ อํเกหิ กุณฺเฑติ อตุตภาวั
ปวตฺเตตฺติติ จตุกฺกฺขฺติโก ทฺวิหิ ชาณฺหิ ทฺวิหิ หตฺเถหิ กจฺจนฺโต
ติกฺกฺจนฺโต จ เอวัจฺจ หุตฺวาติ อตุโธ ฯ โส หิ เอวั ปฺรโต
โกปฺปนปฏิจฺจนาทฺนา โหตฺติติ ตถา อกาสิ ฯ เถรสฺส
ทสฺสยฺติมฺนฺติ เถรสฺส อตุตนาํ อทุทิสฺยิ ทสฺเสสิ ฯ

อมนสิกฺควาติ อยฺ นาม เอโสติ เอวั มนสิ อกริตฺวา
อนาวชฺเชตฺวา ฯ โส จาติ โส เปโต ฯ ภาตา เปตคฺโต
อหนฺติ อหํ อตฺตตฺตภาเว ภาตา อิทานิ เปตฺทฺโต อิทาคฺโตติ
วตฺวา วิญญาปฺยิ เถรฺนฺติ โยชนา ฯ

ยถา ปน วิญญาปฺยิ ตํ ทสฺเสตฺถุ มาตา ปิตา จาติ
อาทินา ติสฺโส คาลา วุตฺตา ฯ ตตฺถ มาตา ปิตา จ
เตติ ตว มาตา จ ปิตา จ ฯ อนุกมฺปสฺสูติ อนุกฺกณฺห
อนุทฺยํ กโรหิ ฯ อนฺวาทิสฺสาคฺติ อาทิสฺส ฯ โนติ อมฺหากํ ฯ

ตว ทินเนนาติ ตยา ทินเนน ฯ

ตํ สุตฺวา เถโร ยถา ปฏิปชฺชิตํ ทสฺเสตฺถํ

เถโร จริตฺวา ปิณฺฑทาย ภิกฺขุ อณฺเณ จ ทฺวาทส

เอกขมฺมํ สนนฺิปตฺตีสุ ภตฺตวิสฺสคฺคการณา ฯ

เถโร สพฺเพว เต อาห ยถาลทฺธํ ททาถ เม

สงฺฆภตฺตํ กริสฺสามิ อนฺุภมฺปาย ฅาตฺนํ ฯ

นียฺยาทยีสฺส เถรสฺส เถโร สงฺฆํ นิมนฺตยิ

ทตฺวา อนฺุวาทิสฺสี เถโร มาตฺถ ปิตฺถ จ ภาตฺถโน

อิทํ เม ฅาตฺนํ โหตฺถ สฺขิตฺตา โหนฺตฺถ ฅาตฺถโย ฯ

สมนฺนตฺรานฺุทฺทิกฺุเจ โภชนํ อุปฺปชฺชถ

สฺวจิ ปณฺิถํ สมฺปนฺนํ อนฺเกรสพฺยณฺชนํ ฯ

ตโต อฺุทฺทสฺสยิ ภาตา วณฺณวา พลวา สฺวจิ

ปฺหฺตํ โภชนํ ภนฺเต ปสฺส นคฺคามุหเส มยฺ

ตถา ภนฺเต ปฺรคฺกม ยถา วตฺถํ ลภามเส ฯ

เถโร สงฺการณฺุญฺมหา อฺุจฺฉินฺิตฺวาน นนฺตเก

ปิไลตฺถกํ ปญฺญํ กตฺวา สงฺฆเม จาตฺถทฺทิสฺเส อทา ฯ

ทตฺวา อนฺุวาทิสฺสี เถโร มาตฺถ ปิตฺถ จ ภาตฺถโน

อิทํ เม ฅาตฺนํ โหตฺถ สฺขิตฺตา โหนฺตฺถ ฅาตฺถโย ฯ

สมนฺนตฺรานฺุทฺทิกฺุเจ วตฺถานิ อุปฺปชฺชิสฺส

ตโต สฺวตฺถวสโน เถรสฺส ทสฺสยิตฺถุมํ ฯ

เล่มที่ 24 สำนวนาสิตถุเถรเปตวตถุวณณา หน้า 249

ยาวตา นนุทราชสฺส วิชิตสฺมี ปฏิจฺจทา
ตโต พหุตรา ฆนฺเต วตฺถานจฺฉาทนานิ โน ฯ
โกเสยฺยกมฺพลียานิ โขมกปฺปาสิกานิ จ
วิปฺปลา จ มหคฺฆมา จ เตปกาเสวลมฺพเร ฯ
เต มยฺ ปริทหาม ยฺ ยฺ หิ มนฺโส ปิยฺ
ตถา ฆนฺเต ปฺรกฺกมฺ ยถา เคหฺ ลภามเส ฯ
เถโร ปณฺณกฺกฺกิตฺวา สงฺฆे จาตุทฺทิสฺเส อทา
ทตฺวา จ อนฺวาทิสฺสี เถโร มาตุ ปิตฺ จ ภาตฺโน
อิทฺ เม ฅาตีนฺ โหตุ สฺขิตฺตา โหนฺตุ ฅาตโย ฯ
สมนฺนตฺรานุทฺทิจฺเจ ฃรานิ อุปฺปชฺชิสฺสุ
กฺุฏฺฐาคารนิเวสนา วิภตฺตา ภาคฺโส มิตา ฯ
น มนฺุสฺเสสฺสุ อิทฺธา ยาทิสฺธา โน ฃรา อธิ
อปี ทิพฺเพสฺสุ ยาทิสฺธา ตาทิสฺธา โน ฃรา อธิ ฯ
ททฺทลฺลมานา อาภนฺติ สมฺนฺตา จตฺโร ทิสฺธา
ตถา ฆนฺเต ปฺรกฺกมฺ ยถา ปานียฺ ลภามเส ฯ
เถโร กรกฺกํ ปฺุเรตฺวา สงฺฆे จาตุทฺทิสฺเส อทา
ทตฺวา อนฺวาทิสฺสี เถโร มาตุ ปิตฺ จ ภาตฺโน
อิทฺ เม ฅาตีนฺ โหตุ สฺขิตฺตา โหนฺตุ ฅาตโย ฯ
สมนฺนตฺรานุทฺทิจฺเจ ปานียฺ อุปฺปชฺชถ
คมฺภีรา จตฺรฺสฺสา จ โปกฺขรณฺโถ สฺนฺิมฺมิตา ฯ

บุพทกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 250
เล่มที่ 24 จุฬวคควณณา หน้า 250

สีโตทกา สุปตติตถา	สีตา อปปฏิคณฐิยา
ปทุมุปปลสยจณณา	วาริกิณชกขปุริตา ฯ
ตตถ นุหาตวา ปิวิตวา จ	เถรสส ปฐิทสสุ
ปहुต ปานีย ฆนเต	ปาทา ทุกขา ผลนติ โน ฯ
อาหิณฆมานา ขลขาม	สภขเร กุสกณฐเก
ตถา ฆนเต ปรงกม	ยถา ยานัน ลภามเส ฯ
เถโร สีปาฐิกิ ลทฐา	สงฆเม จาตุททีเส อทา
ทตวา อนูวาทีสี เถโร	มาตุ ปิตุ จ ภาคโน
อิท เม ฉาตีนิ โหตุ	สุจิตา โหนตุ ฉาตโย ฯ
สมนนุตรานุกทิกุเจ	เปตา รเถน มาคมุ
อนุกมปิตมฺห ภทนเต	ภคเตนจฉาทเนน จ ฯ
ฆเรน ปานียทาเนน	ยานทาเนน จุภย
มุนี การุณิกิ โลเก	ฆนเต วนทิตุมาคตาติ

คาถาโย อาหิสฺ ฯ

ตตถ เถโร จริตวา ปิณฺฑายาติ เถโร ปิณฺฑปาตจาริกาย
จริตวา ฯ ภิกขุ อญเณ จ ทฺวาทสาติ เถเรน สห วสนฺดา
อญเณ จ ทฺวาทส ภิกขุ เอกขมฺ อเอกโต สนนิปตีสุ ฯ กสฺมาติ
เจ ภคตวิสุสศกการณาติ ภคตกิจจการณา ภุณฺชนนิमितฺติ ฯ
เตติ เต ภิกขุ ฯ ยถาลทฺฐนฺติ ยํ ยํ ลทฺฐิ ฯ ททาถาติ
เทถ ฯ

เล่มที่ 24 สำนวนาสิตถุเถรเปตวตถุวณณา หน้า 251

นียยาทยีสูติ อทำสุฯ สงฆ์ นิมนุตยิตี เต เอว
ทวาทส ภิกขุ สงฆุทเทสวเสน ตั ภาตตัม ทาตุ นิมนุเตลลิตีฯ
อนุวาทิสิตี อาทิสีฯ ตตถ เยสั อนุวาทิสี เต ทสเสตุ มาตุ
ปีตุ จ ภาตโน อิทั เม ภาตินัน โหตุ สุขิตา โหนตุ
ภาตโยติ วุตตัมฯ

สมนนุตรานุททิฎเจติ อุททิฎจสมนนุตรเมวฯ โภชน
อุปชชชาติ เตสั เปตานิ โภชน อุปชชชิตีฯ กิติสนุติ อาห
สุจินฺตืออาทิตีฯ ตตถ อนนกรสพยชชนนุติ นานารเสทิตี
พยชชเนหิ ยุตตัม อถ วา อนนกรสั อนนกพยชชนนุจฯ
ตโตติ โภชนลาภโต ปจญาฯ

อุททสสยิ ภาตาทิ ภาตีกภูโต เปโต เณรสส อตุตานิ
ทสเสลลิตีฯ วณณวา พลวา สุขิตี เตน โภชนลาภเนน ตาวเทว
รูปสมปนฺโน พลสมปนฺโน สุขิติว หุตฺวาฯ ปหุตฺติ โภชน
ภนฺเตติ ภนฺเต ตว ทานานุภาเวน ปหุณฺณ อนุปปิกั โภชน
อเมหหิ ลทฺธิฯ ปสฺส นคฺคามุหเสตติ โอลเกหิ นคฺคิกกา ปน
อมุห ตสฺมา ตถา ภนฺเต ปรกุทม ปโยลั กโรหิฯ ยถา
วตุถิ ลภามเสตติ เยน ปกาเรน ยาทิสเสน ปโยเคน สพฺเพ
ว มยิ วตุถานิ ลภะยยาม ตถา วายมถาติ อตุโถฯ

สงฺการกฺกุณฺมหาติ ตตถ ตตถ สงฺการกฺกุณฺจานโตฯ
อุจฺจนิตฺวานาติ กเวสนวเสน กเหตุวาฯ นนฺตเกติ ฉินฺนปรียนเต

จตุทิตทสุตขณเฑ ๑ เต ปน ยสุมา ขณทภูตา ปีโลติกา
นาม โหนติ ตาหิ จ เถโร จีวร กตุวา สงฆสุต อทาสี
ตสุมา อาห ปีโลติกัม ปญฺญ กตุวา สงฆเ จาตุทิตเส อทาคี
ตตถ สงฆเ จาตุทิตเส อทาคี จตุหิปี ทิสาหิ อากตทิกขุสงฆสุต
อทาสี ๑ สมุปทานตถเ หิ อิทํ ภูมฺมวจนํ ๑

สุวตถวสโนติ สุนทรวตถวสโน ๑ เถรสฺส ทสฺสยิตฺตมฺนฺติ
เถรสฺส อตฺตานํ ทสฺสยิ ทสฺสเสติ ปากโฏ อโหสิ ๑ ปญฺจิจฺฉาทยติ
เอตฺถาติ ปญฺจิจฺฉทา ๑

กุกกาการนิเวสนาติ กุกกาการภูตา ตทณฺณนิเวสนสงฺขาตา
จ ฆรา ๑ ลิงฺกวิปฺปลุตาสวเสน เหนติ วุตฺตํ ๑ วิภตฺตาคี
สมจตุรสฺสอายตวภูตฺตจฺฉานาทิวเสน วิภตฺตาคี ๑ ภาคโส มิตาติ
ภาเคน ปริจฺฉินฺนา ๑ โนติ อมฺหากํ ๑ อิทาติ อิมสฺมี
เปตโลเก ๑ อปี ทิพฺเพสุติ อปีติ นิปาตมตฺตํ เทวโลเกสุติ
อตุโถ ๑

กรกนฺติ ฆมฺมกรกํ ๑ ปุเรตฺวาติ อุกทสุส ปุเรตฺวา ๑
วาริกิณฺชกขปุริตาติ ตตถ ตตถ วาริมตฺถเก ปทุมฺปฺปลาทีนํ
เกสรภาเรหิ สณฺญาทิตวเสน ปุริตา ๑ ผลนฺตีติ ปุปฺพนฺติ
ปณฺหิกปริยฺนฺตาทีสุ วิทาเลนฺตีติ อตุโถ ๑

อาหิณฺฑมานาติ วิจฺรมานา ๑ ขณฺชามาติ ขณฺชนวเสน
คจฺฉาม ๑ สกฺขเร กุสฺสกณฺณเกติ สกฺขรวติ กุสฺสกณฺณกวติ จ

เล่มที่ 24 สานุวาสิตุเถรเปตวตถุวณณา หน้า 253

ภูมิภาเค สกฺขเร กุสฺสณฺณเก จ อกฺกมนฺตาคี อตุโถ ฯ

ยานนฺติ รตฺตยฺหาทิกํ ชฺงฺกณฺณจึ ยานํ ฯ สิปฺปาณฺณินฺติ

เอกปฺภุสฺสอุปาหนํ ฯ

รเถน มาคมฺนฺติ มกาโร ปทสนฺธิกโร รเถน อาคมฺสุ ฯ

อุภยนฺติ อุภยเณ ทาเนน ยานทาเนน เจว ภตฺตาคี-

จตุปฺจฺจยทาเนน จ ฯ ปานียทาเนน เหตุถ เกสชฺชทานมฺปิ

สงฺกหิตํ ฯ เสถิ์ เหฏฺฐา วุตฺตนยตฺตาคี อุตฺตทานเมวาคี ฯ

เถโร ตํ ปวตฺตึ ภควโต อารโจะสิ ฯ ภควา ตมตฺถิ

อตฺตูปฺปตฺตึ กตฺวา ยถา อิมเ อेत्रหิ เอวํ ตวมฺปิ อิตฺ

อนนฺตราตีเต อตฺตภาเว เปโต หุตฺวา มหาทฺกขํ อนฺนุภวิตฺ

วตฺวา เถเรณ ยาจิตฺ สุตฺตเปตวตฺถุ กเถตฺวา สมฺปตฺตปริสาย

ธมฺมํ เทเสสิ ตํ สุตฺวา มหาชนฺ สณฺชาตสฺสเวโค

ทานสฺสิลาทิปฺปญฺญกมฺมนิรโต อโหสิตี ฯ

สานุวาสิตุเถรเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

รถการีเปตวตถุวณณา

เวพฺุริยถมฺภํ รุจิริ ปภสฺสรนฺติ อิทํ สตฺถริ สวตฺถึยิ
วิหรนฺเต อถฺยตฺริ เปตี อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
อตีเต กิร กสฺสปสฺส ภควโต กาลเ อถฺยตฺรา อิตฺถิ
สีลาจารสมฺปนฺนา กถฺยถมิตฺตสนฺนิสฺสเยน สาสเน
อภิปฺปนฺนา สุวิกิตฺตวิจิตฺตริกิตฺตติถมฺภโสปานภฺมิตถํ อตีวีย
ทสฺสนิยฺย เอกํ อวาสํ กตฺวา ตตฺถ ภิกฺขุ นิสีทาเปตฺวา
ปณฺเฑน อหาเรน ปรีวีสิตฺวา ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิยฺยาเทสิ ฯ ส
อปฺเรน สมเยน กาลํ กตฺวา อถฺยสฺส ปาปภมฺมสฺส วเสน
หิมวติ ปพฺพตฺราเช รถการทํ นิสฺสาย วิมานเปตี หุตฺวา
นิพฺพตฺติ ตสฺสา สงฺฆสฺส อวาสทานปฺญญานฺภาเวน
สพฺพตฺนมยฺย อูพาริ อตีวีย สมฺนตฺโต ปาสาทิกํ มโนหริ
รมณิยฺย โปกฺขรณิยฺย นนฺททวนสทิสฺ อูโปโสภิตํ วิมานํ นิพฺพตฺติ สยญจ
สุวณฺณวณฺณา อภิรูปา ทสฺสนิยา ปาสาทิกา อโหสิ ฯ
สา ตตฺถ ปฺริเสหิ วินาว ทิพฺพสมฺปตฺตี อนุภวณฺติ
วิหริติ ฯ ตสฺสา ตตฺถ ทิฆรตฺตํ นิปฺปฺริสาย วสนฺติยา อนภริติ
อูปฺปนฺนา ฯ सा อุกฺกถฺจिता หุตฺวา อตฺถเโส อูปาโยติ
จินฺเตตฺวา ทิพฺพานิ อมฺพปฺกฺกานิ นทियฺย ปกฺขิปติ ฯ สพฺพ
กถฺยถมฺพฺพเปตฺวตฺถุสฺมี อากตฺนเยเนว เวทิตฺพฺพํ ฯ อิธ ปน
พาราณสีวาสี เอโก มาถโว คจฺจายฺย เตสฺส เอกํ อมฺพผลํ

ทิสฺวา ตสฺส ปภวํ คเวสนฺโต อนุกฺกเมนํ ตํ จานํ คนฺตฺวา

นที ทิสฺวา ตทฺนฺสาเรน ตสฺสา วสนฺนฺจํ คโต ๑ ส

ตํ ทิสฺวา อตฺตโน วสนฺนฺจํ เนตฺวา ปฏิสฺนฺตารํ กโรนฺตี

นีสึทึ ๑ โส ตสฺสา วสนฺนฺจํ สมนฺตํ ทิสฺวา ปุจฺจนฺโต

เวปุริยถมฺภํ รุจิริ ปภสฺสรํ

วิมานมารุหฺ อเนกจิตฺตํ

ตตฺตจฺจสิ เทวิ มหฺนฺภาเว

ปถทฺชนิ ปณฺรเสว จนฺโท ๑

วณฺโณ จ เต กนฺกสฺส สนฺนิโก

อตฺตตฺตรูโป กุส ทสฺสเนยฺโย

ปลฺลงฺกเสฏฺเฐ อตฺเต นีสึนฺนา

เอกา ตฺวํ นตฺถิ จ ตฺยฺห สามีโก ๑

อิมํ จ เต โปกฺขรณฺี สมนฺตํ

ปหฺุตมฺลฺยา พหุปฺนฺทริกา

สฺวณฺณจฺจณฺเณี สมนฺตํ โมตฺถตา

น ตตฺถ ปงฺโก ปณฺโก จ วิชฺชติ ๑

หํสา จิเม ทสฺสณฺียา มโนรมา

อฺทกสฺมิมฺนฺปรียนฺติ สพฺพทา

สมยฺย วคฺคฺปนฺทนฺติ สพฺเพ

พินฺทสฺสรา ทนฺทฺภินฺว โฆโส ๑

บุพทกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 256
เล่มที่ 24 จุฬวคควณณา หน้า 256

ทททลลมานา ยสสา ยสสุสินี
นาวาย จ ตฺวํ อวลมพ ติฏฺฐสิ
อาพารปเมห หสีเต ปิยวเท
สพพุงกกลุยาณิ ภูตํ วิโรจสิ ฯ
อิทํ วิมานํ วิรัชํ สเม จิต्तํ
อุยฺยานวนตํ รัตนนทิวาตฺตมนํ
อิจฺฉามหํ นารี อโนมทสฺสเน
ตยา สห นนฺทเน อิธ โมทิตฺตุนฺติ

อิมา คาถา อภาสิ ฯ

ตตฺถ ตตฺถาติ ตสฺมี วิมานे ฯ อจฺฉสฺสิติ อิจฺฉนิติจฺฉิตกาเล
นีสิตฺถสิ ฯ เทวีติ ตํ อาลปติ ฯ มหानุภาเวติ มหตา ทิพฺพานุภาเว
สมนฺนาคเต ฯ ปถทฺรณิติ อตฺตโน ปถภูเต อทฺรณิ กคนตลมกฺเคติ
อตุโล ฯ ปณฺณรเสว จนฺโทติ ปุณฺณมาสึยฺยํ ปริปุณฺณมณฺฑาโล จนฺโท
วिय วิชฺโชตมานาติ อตุโล ฯ

วณฺโณ จ เต กนฺกสฺส สนฺนิโกติ ตว วณฺโณ จ
อุตฺตตฺตสิงฺกีสฺวานณฺเนน สทิสฺโส อติวिय มโนหโร ฯ เตนาห
อุตฺตตฺตรูปํ ภูส ทสฺสเนยฺโยติ ฯ อตุเลติ มหารเห ฯ อตุเลติ
วา เทวตาย อาลปณํ อสทิสฺสรูปติ อตุโล ฯ นตฺถิ จ ตฺยฺห
สामิโกติ ตฺยฺหํ สามิโก จ นตฺถิ ฯ

ปฺหุตมฺลฺยาติ กมฺลควฺลยาทิพฺหุวิธกฺสุมวติโย ฯ สุวณฺณ-

เล่มที่ 24 รถถาริเปตีวตถุวณฺณา หน้า 257

จฺณเณหีติ สุวณฺณวาลุกาหิ ฯ สมฺนุตโมตฺตตาทิ สมฺนุตโต
โอกิณฺณา ฯ ตตฺถตาทิ ตาสฺ โปกฺขรณฺิสฺสุ ฯ ปงฺโก ปณฺโก จาติ
กทฺทโม วา อุกทปิจฺฉิลฺโล วา น วิชฺชติ ฯ

หํสา จิเม ทสฺสนียา มโนรมาติ อิเม หํสา จ ทสฺสนสุขา
มโนรมา จ ฯ อนุปริยฺนตีติ อนุวิจฺรนฺติ ฯ สพฺพทาทิ สพฺพเพสุ
อฺตุสุ ฯ สมยฺยติ สงฺกมฺม ฯ วกฺขฺติ มจฺฐํ ฯ อฺปนทนฺตีติ
วิจฺชนฺติ ฯ ฬินฺทสฺสรเวติ อวิสฺสฺสรเวติ สมฺปิณฺฑิตสฺสรเวติ ฯ
ทฺนฺทฺทินฺนํ โฆโสติ วกฺขฺติฬินฺทสฺสรเวติ ทฺนฺทฺทินฺนํ วิย ตว
โปกฺขรณฺิยํ หํसानํ โฆโสติ อตฺถโธ ฯ

ททฺทลฺลมาณาติ อตีวีย อภิชฺลนฺตี ฯ ยสฺสาติ เทวิทฺธิยา ฯ
นาวาธาติ โทณฺิยํ ฯ โปกฺขรณฺิยํ ฬิ ปทฺมินฺนํ สุวณฺณนาวา
มหารเห ปลฺลนฺเจ นิสฺสิตฺวา อุกทกิฬํ กิฬนฺตี เปตี ทิสฺวา
เอวมาห ฯ อวลมฺพเวติ อวลมฺพิตฺวา อปฺสฺเสนํ อปฺสฺสาย ฯ
ติฏฺฐสฺสีติ อิทํ จานสทฺทสฺส คตฺตินิวตฺตติอตฺถตฺตา คตฺติยา ปฏิกฺขเปวจนฺ
นิสฺชชฺสีติ วา ปาโธ นิสฺสิตฺจเจวสฺส อตฺถโธ ทฏฺฐพฺโพ ฯ
อาพารปฺเมหติ เวลฺลิตฺทิมฺนีลปฺชฺเม ฯ ฬสฺเตติ ฬสฺตมมหาฬสฺตมฺเข ฯ
ปียวเทติ ปียภาณฺิณิ ฯ สพฺพนฺกคฺลยาณฺิติ สพฺเพหิ องฺเกหิ สฺนฺทเร
โสภนสพฺพนฺกคฺลยจฺจํสฺสีติ อตฺถโธ ฯ วิโรจสฺสีติ วิราเชติ ฯ

วิจฺชนฺติ วิคฺตรจฺจํ นินฺทฺโทสํ ฯ สเม จิตฺนฺติ สเม ภูมิกฺกาเก จิตฺ
จฺจฺรสฺสโสภิตตฺยา วา สมภาเก จิตฺ สมฺนุตกทฺทกนฺติ

อตฺโถ ฯ อุชฺชานวณฺตฺตํ นนฺทวณฺสํหิตํ ฯ รตฺตินนฺทิวทฺตมณฺตํ
รตฺตญฺจ นนฺทญฺจ วทฺตเจตฺตํ รตฺตินนฺทิวทฺตมํ สุขสฺส จ
ปีติยา จ สํวทฺตมณฺตํ อตฺโถ ฯ นาริตฺติ ตสฺสา อาลปํ ฯ
อโนมทสฺสเนติ ปริปฺปณฺณองฺคปจฺจจฺกตฺตาย อนินฺทิตทสฺสเน ฯ
นนฺทเนติ นนฺทนกรे ฯ อธิธาติ นนฺทวเน วิมานे वा ฯ
โมทิตฺตํ อภิรมิตฺตํ อิจฺฉามิตฺติ โยชฺณา ฯ

เอวํ เตน มาณเวเน วุตฺเต สว วิมานเปตฺเทวตฺตา ตสฺส
ปฏฺวิจฺฉนํ เทนฺตี

กโรหิ กมฺมํ อธิ เวทนียํ
จิตฺตลฺลจฺ เต อธิ นีหิตํ ภวตุ
กตฺวาน กมฺมํ อธิ เวทนียํ
เอวํ มมํ ลจฺฉสฺสํ กามกามินินฺตํ

กาธมาห ฯ

ตตฺถ กโรหิ กมฺมํ อธิ เวทนียนฺตํ อธิ อิมสฺมि
ทิพฺพญฺจฺจเน วิปจฺฉนํ วิปาทายกํ กุสฺลกมฺมํ กโรหิ
ปสเวชฺชยาสิ ฯ อธิ นีหิตนฺตํ อธิปฺนิตํ อธิ นินฺนนฺตํ वा ปาโธ
อิมสฺมि จาเน นินฺนํ โปถํ ปพฺพการํ ตว จิตฺตํ ภวตุ โหตุ ฯ
มมณฺตํ มํ ฯ ลจฺฉสฺสํ ลภิสฺสสิ ฯ

โธ มาณโว ตสฺสา วิมานเปตฺติยา วจฺฉํ สุตฺวา ตโต
มณฺสฺสปลํ กโต ตตฺถ จิตฺตํ ปณฺธิชาย ตชฺชํ ปุณฺณกมฺมํ กตฺวา

เล่มที่ 24 รถการเปตวตถุวณณา หน้า 259

น จิรสเสว กาลัง กตฺวา ตตฺถ นีพฺพตฺติ ตสฺสา เปติยา

สหพฺยตํ ฯ ตมตฺถํ ปกาเสนฺตา สงฺคีติการา

สาธฺฐติ โส ตสฺสา ปฏิสฺสุณฺติวาทา

อกาสิ กมฺมํ ตหิ เวทนียํ

กตฺวาน กมฺมํ ตหิ เวทนียํ

อุปฺปชฺชติ โส มาณโว ตสฺสา สหพฺยตฺนฺติ

โอสานคาถมาหํสุ ฯ

ตตฺถ สาธฺฐติ สมฺปฏิจฺจนฺเน นิปาโต ฯ ตสฺสาติ ตสฺสา
วิมานเปติยา ฯ ปฏิสฺสุณฺติวาทิ ตสฺสา วจัน สมฺปฏิจฺจิตฺวา ฯ
ตหิ เวทนียตฺติ ตสฺมี วิมานเ ตาย สทฺธิ เวทิตพฺพสุขวิปากํ
กุสลกมฺมํ ฯ สหพฺยตฺนฺติ สหภาวํ ฯ โส มาณโว ตสฺสา
สหพฺยตํ อุปฺปชฺชติ โยชฺนา ฯ เสถํ อุตฺตฺตานเมว ฯ

เอวํ เตสุ ตตฺถ จิรกาลัง ทิพฺพสมฺปตฺติ อฺนุภวฺนฺเตสุ ปฺริโส
กมฺมสฺส ปฺริกฺขเขน กาลมกาสิ อิตฺถิ ปน อตฺตโน ปฺลฺลณกมฺมสฺส
เขตฺตงฺกตภาเวน เอกัง พุทฺธนฺตรํ ตตฺถ ปฺริปฺนฺณํ กตฺวา วสิ ฯ
อถ อุมหากํ ภควติ โลเก อุปฺปชฺชิตฺวา ปวตฺติตวธมฺมจกฺเก
อนุกฺกเมน เขตฺวเน วิหรนฺเต อายุสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน
เอกทิวสํ ปพฺพตจาริกํ จรมาโน ตํ วิมานญจ วิมานเปติญจ
ทิสฺวา เวพฺพริยถมฺภํ รุจิริ ปภสฺสรนฺติอาทิกาทิ คาทาหิ ปฺจฺจ
สา จสฺส อาทิตฺโต ปฏฺจาย สพฺพํ อตฺตโน ปวตฺติ อโรเจสิ ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณฺณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 260
เล่มที่ 24 จุฬาคุวณฺณนา หน้า 260

ตํ สุตฺวา เถโร สวตฺถึ อคฺนฺตฺวา ภควโต อโรเจสิ ฯ
ภควา ตมตฺถํ อตฺตปฺปตฺตึ กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฌมฺมํ เทเสสิ
ตํ สุตฺวา มหาชน ทานาทีปฺญฺลชฺรมนฺโร อโหสิตี ฯ
รถการีเปตฺวตถุวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

กุกสเปตวตถุวณฺณนา

กุกฺสาณิ เอโก สาลี ปุณาปโรติ อิทํ สตฺถุริ สวตฺถึยฺ
วิหรนฺเต จตฺตารो เปเต อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
สวตฺถึยา กิร อวิหฺเร อญฺจตรสฺมึ กามเก เอโก
กุกฺกฺวาณิไซ กุกฺกฺมานาทีหิ ชีวิกํ กปฺเปสิ ฯ โส สาลีปลาเป
คเหตฺวา ตมพมตฺติกาย ปริภาเวตฺวา กรุตฺเร กตฺวา รตฺตฺสาลีหิ
สทฺธิ มิสฺเสตฺวา วิกุกฺกนิ ฯ ตสฺส ปฺตฺโต ฌริ อากตํ
มม มิตฺตสฺสหฺชฺชานํ สมฺมานํ น กโรตฺติ กุปีโต ยุกจมฺมํ
คเหตฺวา มาตฺถึเส ปหาริ อทาสิ ฯ ตสฺส สฺถึสา สพฺเพสํ
อตฺถาย จปีตมฺสํ โจริกาย ขาทิตฺวา ปุณฺ เตหิ อนุยฺยชฺชึยฺมานา
สเจ มยา ตํ มํสํ ขาทิตํ ภเว ภเว อตฺตโน ปิฏฺฐิมํสํ กนฺติตฺวา
ขาเทยฺยนฺติ สปลมกาสิ ฯ ภริยา ปนสฺส กิลฺยจิวเทว อุปรกณฺ
ยาจนฺตํ นตฺถิติ วตฺวา เตหิ นิปฺปิพฺยฺมานา สเจ สนฺตํ
นตฺถิติ วทามิ ชาตชาตญฺจฺจเน कुถภฺกฺขา ภเวยฺยนฺติ มุสฺสาวาเทน
สปลมกาสิ ฯ

เต จตฺตาโรปี ชนา อปรน สมเยน กาลิ กตฺวา
วิญญาภูวีย เปตา หุตฺวา นิพฺพตฺตีสุฯ ตตฺถ ญฺญาณิโช
กมฺมผลน ปชฺชนนฺตํ ภูตํ อุโภหิ หตฺถเหหิ คเหตุวา อตฺตโน
มตฺถเก อากิริตฺวา มหาทุกฺขํ อนุภวติ ตสฺส ปฺตฺโต อโยมเยหิ
มุกฺคเรหิ สยเมว อตฺตโน สีสํ ภินฺทิตฺวา อนปฺปกํ ทุกฺขํ
ปจฺจनुโภติ ตสฺส สฺสนิสา กมฺมผลน สฺนินิเตหิ อติวีย
วิปฺลายนเตหิ นเขหิ อตฺตโน ปิฏฺฐิมฺसानิ กนฺติตฺวา ขาทนฺติ อปริมิตํ
ทุกฺขํ อนุภวติ ตสฺส ภริยาย สฺคนฺธํ สุวิสุทฺธํ อปคตกาพํ
สาธิตตํ อฺปนฺนิตมตฺตเมว นานาวิธกิมิกฺลาภุคํ ปรมทุกฺคนฺธเชคฺจจฺฉํ
คฺฉํ สมปชฺชติ ตํ สา อุโภหิ หตฺถเหหิ ปริกฺคเหตุวา ภูณฺชนฺติ
มหาทุกฺขํ ปฏฺฐิสเวเตหิ ฯ

เอวํ เตสุ จตฺตฺสฺ ชเนตฺสฺ เปเตสุ นิพฺพตฺติตฺวา มหาทุกฺขํ
อนุภวานฺเตสุ อายสฺมา มหาโมคฺคฺลลาโน ปพฺพตจาริกํ จรณฺโต
เอกทิวสํ ตํ จานํ คโต เต เปเต ทิสฺวา

ภูสานิ เอโก สาสิ ปุณาปโร
อฺยญจ นาริ สกมฺสโลหิตํ
ตฺวญจ คฺฉํ อสุจि อกนฺตํ
ปฺริภฺณชฺสิ กิสฺส อยํ วิปาโกติ

อิมาย คาถาย เตหิ กตฺกมฺมํ ปุจฺฉนฺติ ฯ

ตตฺถ ภูสานินฺติ ปลาปานิฯ เอโกติ เอกโกฯ สาธินฺติ

สาลินโน ๑ สามิอตุเถ เหน้ อูปโยควจันน์ สาลินโน ปลาปานี
ปชชนนุทานิ อตุตโน สีเส อวกริตติ อธิปฺปาโย ๑ ปุณาปโรติ
ปุณ อปโร ๑ โย หิ โส มาตุสึสั ปหริ โส อโยมฺกุเรหิ อตุตโน
สึสั ปหริตฺวา สีสเกทํ ปาปุณนาคิ ตํ สนุชาย วทติ ๑
สกมฺสโลहितนฺติ อตุตโน ปิจฺฉิมํสํ โลहितลฺลจฺ ปรีกฺขชฺชิตฺติ
โยชนา ๑ อกนฺตนฺติ อมฺนาปํ เชจฺจันน์ ๑ กิสฺส อัย วิปาโกติ กตมสฺส
ปาปกมฺมสฺส อิทํ ผลํ ยํ อิทานิ ตุมฺเหหิ ปจฺจันฺนุภวียตฺติ อตุโถ ๑
เอวํ เถเรน เตหิ กตกมฺเม ปุจฺฉิตฺเต กุณฺวาณิซฺสสฺส ภริยา
สพฺเพหิ เตหิ กตกมฺมํ อัจฺฉิขณฺตี

อัย ปุเร มาตริ หีสติ อัย ปน กุณฺวาณิโซ
อัย มํसानิ ขาทิตฺวา มุสาวาเทน วลฺลเจติ ๑
อหํ มนฺนุสฺเสสฺส มนฺนุสฺสญฺจตา
อคารินี สพฺพกฺกุสฺส อิสฺสรธา
สนฺเตสฺส ปรีคฺขามิ
มา จ กิณฺนิจิ อิตฺโต อทํ ๑

มุสาวาเทน ฉาเทมิ นตฺถิ เอตํ มม เคะเห
สเจ สนฺตํ นิคฺขามิ กุโถ เม โหตุ โภชนํ ๑
ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน มุสาวาทสฺส จุกฺขิ
ตฺถุคฺคํ สาลินโน ภตฺตํ กุณฺนํ เม ปรีวตฺตติ ๑

อวณณานิ จ กมฺมานิ น หิ กมฺมํ วินสฺสตี
ทุกฺคนฺธํ กิมนํ มีพฺหํ ภูณฺชามิ จ ปิวามิ จาติ

กาถา อภาสี ฯ

ตตฺถ อยฺนติ ปุตฺตํ ทสฺเสนฺตี วทตี ฯ หีตฺตีติ ตาเมน ปริพาเชตี
มุกฺคเรณ ปหฺรตีติ อตฺโถ ฯ กุณฺวาณิไซตี ขลฺวาณิไซ วณฺจนาย
วณฺชชการโกตี อตฺโถ ฯ มํसानิ ขาทีตฺวาตี ปเรหิ สาธารณมํถํ
ขาทีตฺวา น ขาทามิตี มุสาวาทน เต วณฺเจตี ฯ

อการินีติ เกหสามินี ฯ สนฺเตสฺสุตี วิชฺชมาเนเสวว ปเรหิ
ยาจิตฺตอปรณฺเสสุ ฯ ปริคูหามิตี ปฏฺิจฺฉาเทสี ฯ กาลวิปฺลลาเสน เหน้
วุดฺธํ ฯ มา จ กิณฺจิจิ อิตฺโต อทฺนฺตี อิตฺโต มม สนฺตกโต กิณฺจิมตฺตมปิ
อตฺถิกสฺส ปรสฺส น อทาสี ฯ ฉาเทมีตี นตฺถิ เอตํ มม เกเหตี
มุสาวาทน ฉาเทสี ฯ

คุณฺถิ เม ปรีวตฺตตีติ สุกฺนฺธํ สาลิภตฺตํ มยฺหํ กมฺมวเสน คุณฺถาเวณ
ปรีวตฺตตี ปริณฺมตี ฯ อวณฺณานีตี อโมฆานิ อนิปฺผลานิ ฯ น หิ
กมฺมํ วินสฺสตีติ ยถุปฺจิตํ กมฺมํ ผลํ อทฺตฺวา น หิ วินสฺสตี ฯ กิมินฺนฺตี
กิมีวณฺธํ สยฺชาตกิมีกุลํ ฯ มีพฺหฺนฺตี คุณฺถิ ฯ เสลฺลํ เหน้จฺจา วุดฺตณฺยตฺตา
อฺตุตฺตานเมว ฯ

เอวํ เถโร ตสฺสา เปติยา วจันํ สุตฺวา ตํ ปวตฺตี ภควโต
อาโรเจสี ฯ ภควา ตมตฺถํ อตฺถุปฺตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฐมฺมํ
เทเสสี สฺวา เทสนา มหาชนสฺส สาคฺถิกา อโหสีตี ฯ

กุสเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

กุมารเปตวตถุวณณา

อจฺเจรรูปํ สุคตสุตฺถ ฌาณนฺติ อิทํ กุมารเปตวตฺถุ ๑ ตฺสฺส กา
อุปฺปตฺติ

สาวตฺถึยฺยํ กิร พฺหุ อุปาสกา ฌมฺมคณา หุตฺวา นคเร มหนฺตํ
มณฺฑปํ การตฺวา ตํ นานาวณฺเณหิ วตฺเถหิ อลงฺกริตฺวา กาลสุเสว
สตฺถาริ ภิက္ขุสงฺฆมฺลจฺจ นิมนฺเตตฺวา มหารหฺวรปจฺจตฺถรณฺตตฺเตสุ
อาสเนสุ พุทฺธปฺปมฺขํ ภิက္ขุสงฺฆํ นิสิตฺทาเปตฺวา คนฺธปฺปผาทีหิ
ปฺุเชตฺวา มหาทานํ ปวตฺเตนฺติ ๑ ตํ ทิสฺวา อลฺยตโร
มจฺเจรมลปฺริยฺภูจิตฺตจิตฺโต ปฺริโส ตํ สกฺการิ อสหมานโน เอวมาห
วรมตํ สพฺพิ สงฺการกฺุญฺเณ ฉทฺทิตํ น เตวว อิมสํ มณฺฑกานํ
ทินฺนฺนฺติ ๑ ตํ สุตฺวา อุปาสกา สํวิกฺคมาสนสา ภาริยํ วต อิมินา
ปฺริเสน ปาปํ ปสฺสํ เยน เอวํ พุทฺธปฺปมฺเข ภิက္ขุสงฺฆเม อปรทฺธนฺติ
ตมตฺถิ ตฺสฺส มาตฺยา อาโรเจตฺวา คจฺจ ตฺวํ สสาวกสงฺฆํ
ภควนฺตํ ขมาเปหิติ อาหํสุ ๑ สา สาธฺตฺติ ปฺฐิสฺสุณฺตีตฺวา ปฺุตฺตํ
สนฺตชฺเชนฺตี สลฺยาเปตฺวา ภควนฺตํ ภิက္ขุสงฺฆมฺลจฺจ อุปสงฺกมิตฺวา
ปฺุตฺเตน กตอจฺจยฺยํ ทสฺเสนฺตี ขมาเปตฺวา ภควโต ภิက္ขุสงฺฆสฺส จ
สตฺตาหํ ยาคฺุทานเนน ปฺุชฺชํ อกาสิ ๑ ตฺสฺสา ปฺุตฺโต นจิริสฺเสว กาลิ
กตฺวา กิลิฏฺฐกมฺมุปฺชีวินิยา คณิกาย กุจฺฉิยฺยํ นิพฺพตฺติ สา จ นํ
ชาตมตฺตํเยว ทารโกติ ฌตฺวา

สุสานเน ฉพุทาเปสิ ฯ โส ตตถ อตตโน ปุณณพเลเนว
คหิตารกโข เกนจิ อนุปทุโท มาตุ องเก วีย สุกข์ สุปี ฯ เทวตา
ตสฺส อารกขํ คณฺหีสฺสูติ จ วทนฺติ ฯ

อถ ภควา ปจฺจุสสมเย มหากรุณาสมาปตฺติโต วุฏฺฐาย
พุทฺธจกฺขุณา โลกํ โวลเณฺโต ตํ ทารกํ สิวถิกาย ฉพุทิตํ ทิสฺวา
สุริยฺกคฺคมนเวลาย สิวถิกํ อคฺมาสิ ฯ สตถา อิธาคโต การณฺเนตถ
ภวิตพฺพนฺติ มหาชนฺ สนนฺิปติ ฯ ภควา สนนฺิปติตปริสาย นาย
ทารโก โอลฺลวตพฺโพ ยทึปี อิทานิ สุสานเน ฉพุทิตโต อนาโถ
จิตฺ อายตี ปน ทิฏฺฐเจว ฌมฺเม อภิสมฺปรายญจ อุพารสมฺปตฺติ
ปฏฺฐิตภิสฺสูตตีติ วตฺวา เตหิ มนุสฺเสหิ กิ นฺ โข ภนฺเต อิมินา
ปฺริมชาติยํ กตํ กมฺมนฺติ ปุฏฺฐโจ

พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส

ปุชฺช อภาสิ ชนฺตา อุพาริ

ตตฺรสฺส จิตฺตสฺสहु อลฺลวตตฺตํ

วาจํ อภาสิ ผรุสํ อสพฺพนฺติ

อาทินา นเยน ทารเกน กตกมฺมํ อายตี ปตฺตพฺพํ สมฺปตฺติญจ
ปกาเสตฺวา สนนฺิปติตาย ปริสาย อชฺฌาสนานูรูป ฌมฺมํ กเถตฺวา
อุปริ สามุกฺกํสิกํ ฌมฺมเทสนํ อภาสิ ฯ สจฺจปรีโยสานเน จตฺรราสีติยา
ปาณสทฺสสถานํ ฌมฺมาภิสมฺโย อโหสิ ตญฺจ ทารกํ

อสีติโกฏฐิวิโก เอโก กุฏฐิพิโก ภควโต สมมุขา ว มยุหิ
ปุตโตติ อคฺคเหสิ ฯ ภควา เอตฺตเกณ อยิ ทารโก รกฺขิโต
มหาชนสฺส จ อนุคฺคโห กโตติ วิหาริ อคฺมาสิ ฯ

โส อปรน สมเยน ตสฺมี กุฏฐิพิเก กาลงฺกเต เตน
นียยาทิตฺ ฐนํ ปฏฺฐิปชฺชิตฺวา กุฏฐิพิ สณฺจเปนฺโต ตสฺมี นครเยว
มหาวิโกว กหปติ หุตฺวา ทานาทินิรโต อโหสิ ฯ อเถกทิวสํ
ภิกฺขุ ฐมฺมสภายิ กถิ สมฺภูจฺจาเปสฺสุ อโห นฺน สตฺถา สตฺเตสฺ
อนุคฺมปโก โสปี นาม ทารโก ตทา อนุโถ จิโต เอตฺรหิ มหตี
สมฺปตฺตี ปจฺจนฺนกวติ อุพารานิ จ ปุณฺณานิ กโรตีติ ฯ ตํ สุตฺวา
สตฺถา น ภิกฺขเว ตสฺส เอตฺตกาว สมฺปตฺติ อถ โข อายุปริโยसानเ
ตาวตีสกฺวเน สกฺกสฺส เทวณฺโณ ปุตโต หุตฺวา นิพฺพตฺติสฺสตี มหตี
ทิพฺพสมฺปตฺตี จ ปฏฺฐิลภิสฺสตีติ พุยาภาสิ ฯ ตํ สุตฺวา ภิกฺขุ จ
มหาชโน จ อิทํ กิร การณํ ทิสฺวา ทิมทสฺสี ภควา
ชาตมตฺตสฺเสวสฺส อามกสฺसानเ ฉชฺชิตฺสฺส ตตฺถ คนฺตฺวา สงฺกหิ
อกาสิตี สตฺถุ ฃาณวิเสสํ โถเมตฺวา ตสฺมี อตฺตภาเว ตสฺส ปวตฺตี
กเถสฺสุ ฯ ตมตฺถํ ทีเปนฺตา สงฺคีติการา

อจฺเจรฺรูปํ สุกตฺสฺส ฃาณิ
สตฺถา ฃธา ปุคฺคลํ พุยาภาสิ
อุสฺสนนฺปุณฺณปิ ภาวนฺติ เหเก
ปริตฺตปุณฺณปิ ภาวนฺติ เหเก ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณฺณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 267
เล่มที่ 24 กุมารเปตวตถุวณฺณนา หน้า 267

อัย กุมารโ สิวถิกาย จจฺจติโต
องฺคฺกุจเสฺนเหฺน ยาเปติ รตฺตี
น ยกฺขภูตฺตา น สรีสฺปา วา
วิหฺเจยฺยํ กตฺตฺตฺตํ กุมาริ ฯ
สฺนขาปิมสฺส ปฺลิสฺสฺ ปาเท
ชฺงกา สิงฺคาลา ปรีวตฺตยฺนฺติ
กพฺภาสํ ปกฺขิกฺคณา หฺรณฺติ
กกา ปน อกฺขิมลํ หฺรณฺติ ฯ
นยิมสฺส รกฺขํ วิทฺทิสฺสฺ เกจิ
น โอสธํ สาสปฺรฺฐปฺนํ วา
นยกฺขตฺตโยคฺมปิ น อคฺคเหฺลํ
น สพฺพชฺชณฺณานิปี อากิริสฺสฺ ฯ
เอตาทิสฺส อุตฺตมกิจฺจปฺตํ
รตฺตภาตํ สิวถิกาย จจฺจติโต
โนนิตฺตปิณฺฑํ ปเวธฺมานํ
สสฺสํ ชีวิตฺตาสวเสลํ ฯ
ตมทฺทสา เทวมฺนุสฺสปฺชิตโต
ทิสฺวา จ ตํ พฺยากริ ภูริปฺญโย
อัย กุมารโ นกรสฺสิมสฺส
อคฺคกฺกุลิกโ ภวิสฺสฺติ โภคโต จ ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 268
เล่มที่ 24 จุฬาควณณา หน้า 268

กิสฺส วตฺถิ กิ ปน พุรหุมจริยิ
กิสฺส สฺสจฺฉินฺนสฺส อยฺ วิปาโก
เอตาทิสฺสํ พุยสนฺนํ ปาปฺปณฺนิตฺวา
ตํ ตาทิสฺสํ ปจฺจนฺนุโกสฺสตีทฺธินฺติ

ฉ คาถา อโวจุ ๑

ตตฺถ อจฺเจรฺรฺรูปฺนฺติ อจฺจริยสฺภาวํ ๑ สฺสจฺฉินฺนํ ฅาณฺนฺติ
อณฺเณหิ อสฺสธารณฺนิ สมนฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฅาณฺนํ อสฺสยฺนุสฺส-
ฅาณฺนาทิสฺสพฺพณฺนุตฺถฅาณฺนเมว สนฺนุชฺชาย วุตฺตํ ๑ ตยฺยํ อณฺเณลลํ
อวิสยฺภูตํ กถิ ฅาณฺนฺติ อห สตฺถา ยถา ปุคฺคลลํ พุยกาสิตี ๑
เตน สตฺถุ เทสฺนาย เอว ฅาณฺนสฺส อจฺจริยภาโว วิญฺญาตฺตีติ
ทสฺเสตี ๑

อิทานิ พุยากรณฺนิ ทสฺเสนฺนุโต อฺสฺสนฺนปฺปณฺญาปิ ภวฺนฺติ
เหเก ปรีตฺตปฺปณฺญาปิ ภวฺนฺติ เหเกติ อห ๑ ตสฺสจฺฉโถ
อฺสฺสนฺนกุสฺสจฺฉมาปิ อิเชกจฺเจ ปุคฺคลา ลทฺธปจฺจยสฺส
อปฺปณฺนสฺส วเสน ชาติอาทินา นิหิณา ภวฺนฺติ ปรีตฺตปฺปณฺญาปิ
อปฺปตฺรปฺปณฺนจฺฉมาปิ เอเก สตฺถา เขตฺตสมฺปตฺติอาทินา ตสฺส
ปฺปณฺนสฺส มหาชฺฉติกตฺตาย อฺพารา ภวฺนฺตีติ ๑

สิวถิกายาติ สฺสทาเน ๑ องฺกุฏฺจเสนฺนเณนาติ องฺกุฏฺจโต
ปวตฺตเสนฺนเณ เทวตฺตาย องฺกุฏฺจโต ปคฺฆมฺริตฺธิเรนาติ อตฺโถ ๑
น ยกฺขภูตฺตา น สรีสฺปา วาติ ปีสฺสจฺจภูตฺตา วา ยกฺขภูตฺตา

วา สรีสปา วา เย เกจิ สรนฺตา กจฺจนฺตา วา น

วิหฺเจยฺยํ น พาเชยฺยํ ฯ

ปฺลีสฺส ปาเทติ อตฺตโน ชิวฺหาย ปาเท ลีสฺส ฯ

ชฺงกาคิ กากา ฯ ปรีวตฺตยฺนฺตฺติ มา นํ กุมาริ เกจิ วิหฺเจยฺยํ

รฺกขฺนฺตา นิโรคฺภาวชานนตฺถํ อปราปฺริ ปรีวตฺตยฺนฺตฺติ ฯ กพฺภาสยฺนฺตฺติ

กพฺภมฺลํ ฯ ปกฺขิกคฺมาติ คิขฺมกฺกลาทย โสกฺกคฺคณา ฯ หรฺนฺตฺติ

อปฺเนนฺตฺติ ฯ อกฺขิมลนฺตฺติ อกฺขิกฺคฺถํ ฯ

เกจฺติ เกจิ มนฺสุสา อมฺนฺสุสา ปน รกฺขํ ลํวิทฺทิสฺส ฯ

โอสฺรณฺตฺติ ตทา อายตฺติจฺจ อโรคฺยวาทิ อคทํ ฯ สาสปฺรชฺรูปนํ วาติ

ยํ ชาตฺสฺส ทารกฺสฺส รกฺขณฺตฺถํ สาสเปน ชฺรูปนํ กโรนฺตฺติ ตมฺปิ

ตฺสฺส กโรนฺตา นาหฺสนฺตฺติ ทีเปนฺตฺติ ฯ นกฺขตฺตโยคฺมฺปิ น

อคฺคหฺสนฺตฺติ นกฺขตฺตยฺตฺตมฺปิ น คณฺหีสฺส อสฺสกมฺหิ นกฺขตฺเต

ติถิมฺหิ มุหฺตฺเต อยํ ชาโตติ เอวํ ชาตกมฺมมฺปิสฺส น เกจิ อกฺสูติ

อตุโถ ฯ น สพฺพธฺมณานิปี อากิริสฺสูติ มงฺคลํ กโรนฺตา

อคทวเสน ยํ สาสปฺเตลมิสฺสูติ สาลิอาทิสฺสนํ อากิรฺนฺตฺติ ตมฺปิสฺส

นากํสูติ อตุโถ ฯ

เอตาทิสฺนฺตฺติ เอวรूपํ ฯ อุตฺตมกิจฺจปฺตฺตยฺนฺตฺติ ปรมกิจฺจํ

อาปนฺนํ อติวีย ทุกฺขปฺปตฺตํ ฯ รตฺตาทนฺตฺติ รตฺตยํ อากตํ ฯ

โนนิตฺปิณฺหํ วียาติ นวนิตฺปิณฺหสทิสํ มํสเปสิมตฺตตฺตา เอวํ

วตฺตํ ฯ ปเวธมานนฺตฺติ ทพฺพลภาเวน ปกมฺปมานํ ฯ สลฺลิสฺนฺตฺติ

ชีวิติ นุ โข น นุ โข ชีวิติตี สัตยิตตาย สัตยวณุตํ ฯ

ชีวิติสาวเสสนนุติ ชีวิติภูจิตिया เหตุภูตานิ สาธนานิ อภาเวน

เกวลํ ชีวิตมตตาวเสสกํ ฯ

อคคกุกิโก ภวิสสตี โภคโต จาตี โภคนิมิต्तํ โภคสส

วเสน อคคกุกิโก เสฏฐกุกิโก ภวิสสตีตี อตุโธ ฯ

กิสส วตุนตี อัย กาธา สตถุ สนุติเก จิตเทหิ อุปาสเกหิ

เตน กตทกมมสส ปุจจวเสน วุตตา สว จ โข สิวถิกาย

สนุนิปตีเตหิตี เวทิตพพา ฯ ตตถ กิสสตี กิ อสส ฯ วตุนตี

วตสมาทานิ ฯ ปุณ กิสสตี กิทิสสส สุกิณณสส วตสส

พุรหมจริยสส จาตี วิภตตี วิปริณาเมตวา โยชนา ฯ เอตาทิสนุติ

คณิกาย กุจนิยา นิพพตตนํ สุตานเน นพพทนนุติ เอวรूपํ ฯ

พุยสนนุติ อนตถํ ฯ ตาทิสนุติ ตถารूपํ องกุฏฐเสนเนน ยาเปตี

รตตินิกิตีอาทินา อัย กุมารโ นกรสสิมสส อคคกุกิโก

ภวิสสตีตีอาทินา จ วุตตปปรการนุติ อตุโธ ฯ อิทฐินุติ เทวิทฐี

ทิพพสมปตตินิกิตี วุตตํ โหตี ฯ

อิทานิ เตหิ อุปาสเกหิ ปุฏฐโ จ ภควา ยถา ตทา พุยาทาสี ตํ

ทสเสนตา สงคีติการา

พุทฐปมมุขสส ภิกขุสงฆสส

ปุช อทาสี ชนตา อุพาริ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณฺณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 271
เล่มที่ 24 กุมารเปตวตถุวณฺณนา หน้า 271

ตตฺรตฺส จิตฺตตฺสหุ อณฺณตฺตํ
วาทํ อภาสิ ผรุสํ อสพุกํ ฯ
โส ตํ วิตุกํ ปวิโนทยิตฺวา
ปีตี ปสาทํ ปฏฺฐิตทฺธา ปจฺฉา
ตถาคตํ เขตฺวเนน วสนตํ
ยาคุยา อุปฏฺฐาสิ ตตฺตรตฺตํ ฯ
ตตฺส วตํ ตํ ปน พุรหฺมจริยํ
ตตฺส สฺสจฺฉินฺนตฺส อโย วิปาโก
เอตาทิสํ พุยสนํ ปาปฺปณฺนิตฺวา
ตํ ตาทิสํ ปจฺฉนฺนโกสฺสตีทฺธี ฯ
จตฺวาน โส วตฺสสตํ อิเชว
สพฺเพหิ กามเหสิ สมงฺกิกฺกุโต
กายตฺส เกทา อภิสมฺปรายํ
สพฺพตํ กจฺฉติ วาสวตฺสชาติ

จตฺสโส คธา อโวจฺจํ ฯ

ตตฺถ ชนตฺตติ ชนสมฺมุโห อุปาสกโกณฺเติ อธิปฺปาโย ฯ
ตตฺรติ ตตฺสํ ปุชฺชายํ ฯ อตฺสชาติ ตตฺส ทารกตฺส ฯ จิตฺตตฺสหุ
อณฺณตฺตฺนติ ปุริมภวตฺสมี จิตฺตตฺส อณฺณตฺตภาโว อนาทโร
อการโว อปจฺจโย อโหสิ ฯ อสพฺพนฺติ สาทฺสภาย สาทฺเวตุ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 272
เล่มที่ 24 จุฬวคควณณา หน้า 272

อยุตต์ ผรุสั วาจิ อภาสิ ฯ

โสติ โส อัย ฯ ตั วิตกุนติ ตั ปาปกั วิตกั ฯ
ปวิโนทยิตฺวาติ มาตรา กตาย สลลตฺติยา วุสเมตฺวา ฯ ปีตี
ปสาทํ ปฏิลทฺธาติ ปีตี ปสาทลฺจ ปฏิลภิตฺวา อุปฺปาเทตฺวา ฯ
ยาคฺุยา อุปฺภูจาสีตี ยาคฺุทานน อุปฺภูจหิ ฯ สตฺตรตฺตฺนติ
สตฺตทิวสั ฯ

ตสฺส วตฺ ตั ปน พุรหฺมจริยฺนติ ตั มยา เภจฺจา
วตฺตปฺปการิ อตฺตโน จิตฺตสฺส ปสาทนั ทานลฺจ อิมสฺส
ปฺกุคฺลสฺส วตฺ ตั พุรหฺมจริยลฺจ นตฺถิติ อตฺโถ ฯ

จตฺวานาติ ยาว आयฺปริโยसानา อิวฺ มนฺุสฺสโลเก
จตฺวา ฯ อภิสฺมปฺรายนฺติ ปฺนพฺภเว ฯ สหพฺยตฺ กจฺนติ
वासวสฺสาติ สกฺกสฺส เทวานมินฺุทสฺส ปฺตฺตภาเวน สหภาวิ
คมิสฺสติ ฯ อนาคตฺตฺเถ หิ อิทํ ปจฺจุปฺนฺนกาลวณฺั ฯ เสสั
สพฺพตฺถ อุตฺตานเมวาติ ฯ

กุมารเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

เสรีณีเปตวตถุวณณา

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสีติ อิทํ สตฺถริ เขตฺวเน วิหรนฺเต
เสรีณีเปตี อารพฺภ วุคฺคํ ฯ

กฺุรฺรภูเจ กิร หตฺถินิปุเร เสรีณี นาม เอกา รูปุปชีวินี
อโหสิ ฯ ตตฺถ จ อุโปสถกรณตฺถาย ตโต ตโต ภิกฺขุ
สนฺนิปตีสุ ปฺน มหาภิกฺขุสนฺนิปาโต อโหสิ ฯ ตํ ทิสฺวา มนุสฺสา
ทิลตณฺฑลาที สปปีนฺวณิตมธฺวาทิยจ พหุ ทานูปกรณํ สขฺเขตฺวา
มหาทานํ ปวตฺเตลฺลํ เตน จ สมเยน สฺวา คณฺิกา อสฺสทฺธา
อปฺปสนฺนา มจฺเจรฺมลปริยฺญจิตฺตจิตฺตา เตหิ มนุสฺเสหิ เอหิ
ตาว อิทํ ทานํ อนุโมทาหิตี อสฺสาหิตาปี กิเตน มุณฺฑกานํ
สมณานํ ทินฺเนนาตี อปฺปสาทเมว เนลฺลํ สมฺปเวเทสิ กุโต
อปฺปมตฺตกสฺส ปริจฺจาโก ฯ

สฺวา อปฺเรน สมเยน กาลํ กตฺวา อณฺตฺรสฺส
ปจฺจนตฺนกรสฺส ปริชาปีญฺเจ เปตี หุคฺวา นิพฺพตฺติ ฯ อถ
หตฺถินิปุรวาสิ อณฺตโร อุปาสโก วณฺชชฺชาย ตํ นครํ คนฺคฺวา
รตฺติยา ปจฺจฺสสมเย ปริชาปีญฺจํ คโต ตาทิเสน ปโยชเนน ฯ สฺวา
ตตฺถ ตํ ทิสฺวา สลฺยชานิตฺวา นคฺคา อญฺจิตฺตจมตฺตาวเสสสรีรา
อติวีย พิภจฺจทสฺสนา อวิหฺวเร จตฺวา อตฺตานํ ทสฺเสสิ ฯ โส
ตํ ทิสฺวา

บุพทกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 274
เล่มที่ 24 จุฬวคควณณา หน้า 274

นคคา ทุพพณรูปาสี กิสา ธมนิสนถตา
อุปผาสติเก กิสิเก กานุ ตุวั อิธ ตัญจสีติ

คากาย ปุจฺฉิ ๗ สปิสุส

อหิ ภทนต์ เปตีมฺหิ ทุกคตา ยมโลกิกา
ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตโลกิ อิตฺ คตาคิถ

คากาย อตฺตานิ ปกาเสสิ ๗ ปุณฺ เตน

กี นุ กายน วาจา ยมานสา ทุกกมฺหิ กตํ
กิสฺสกมฺวิปาเกน เปตโลกิ อิตฺ คตาคิ

คากาย กตกมมํ ปุจฺฉิตา

อนาวณฺสุ ติตฺเตสุ วิจินี อพฺพมาสกํ
สนฺเตสุ เทยฺยธมฺเมสุ ทีปํ นากาสิมตฺตโน ๗
นที อุเปมิ ตสิตา ริตฺตกา ปรีวตฺตติ
ณายฺ อุเปมิ อุณฺหสุ อาตโป ปรีวตฺตติ ๗
อคฺคิวนฺโณ จ เม วาโต ทาหนฺโต อุปวายติ
เอตถจ ภนฺเต อรหามิ อถฺถถจ ปาปกํ ตโต ๗
คณฺตฺวาน หตฺถินี ปุริ วชฺเชสิ มยฺห มาตริ
ธีตา จ เต มยา ทิฏฺฐา ทุกคตา ยมโลกิกา
ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตโลกิ อิตฺ คตา ๗
อตฺถิ เม เอตฺถ นิกฺขิตฺตํ อนกฺขาตถจ ตํ มยา
จตฺตาริ สตฺสทฺสฺตานิ ปลฺลงฺกสฺส จ เภฏฺฐโต ๗

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 275
เล่มที่ 24 เสรีนี้เปตวตถุวณณนา หน้า 275

ตโต เม ทานํ ททตฺตํ ตสฺสา จ โหตุ ชีวิกา
ทานํ ทตฺวา จ เม มาตา ทกฺขิณํ อนุทิจฺจตฺตํ
ตทาหํ สฺวชิตา เหสฺสํ สพฺพกามสมิทฺธิเนติ

อิมานิ ฉนฺทิตฺวา อตฺตนา กตมมฺมญฺเจว ปุณฺ เตน อตฺตโน
กาตพฺพํ อตฺตณฺจ อจิจฺจํ ๑

ตตฺถ อนาวณฺเณสฺส ติตฺถเตสฺสตี เกนจि อนิวาริตฺเตสฺส นที
ตพากาทีนํ ติตฺถปเทเสสฺส ยตฺถ มนุสฺสา นุหายนฺตี อุกกกิจฺจํ
กโรนฺตี ตาทีเสสฺส จานฺเตสฺส ๑ วิจินี อทฺตมาสกนฺตี มนุสฺเสหิ จเปตฺวา
วิสฺสริตฺติ อปีนาเมตฺถ กิลฺลิจิ ลภฺยยนฺตี โลภาภิกฺขตา
อทฺตมาสกมตฺตมฺปิ วิจินี กเวสึ ๑ อถ วา อนาวณฺเณสฺส ติตฺถเตสฺสตี
อุปสงฺกมเนน เกนจि อนิวาริตฺเตสฺส สตฺตานํ ปโยคาสยสฺสทฺธิยา
การณภาเวน ติตฺถภูเตสฺส สมณพฺรหฺมณฺเณสฺส วิชฺชมาเนสฺส ๑ วิจินี
อทฺตมาสกนฺตี มจฺเจรรมลปฺริยญฺจิตฺติตฺตา กสฺสจि กิลฺลิจิ อเทนฺตี
อทฺตมาสกมฺปิ วิเสเสน จินี น สลฺลจินี ปุณฺณํ ๑ เตนาห สนฺเตสฺส
เทยฺยธมฺเมสฺส ทีปํ นากาสิมตฺตโนติ ๑

ตลิตฺตาติ ปิปาสิตา ๑ วิตฺตกาติ กากเปยฺยา สนฺทมานาปี นที
มม ปาปกมฺเมน อุกเกน วิตฺตา ตฺวจฺฉา วาลิกมตฺตา หุตฺวา
ปฺริวตฺตติ ๑ อฺนฺเตหฺสฺสตี อฺนฺเตหฺสมเยสฺส ๑ อาตโป ปฺริวตฺตตีติ
นายนฺจจฺจํ มยิ อฺปคตายนฺจ อาตโป สมฺปชฺชติ ๑

อคฺคิฉนฺโณติ สมฺพสฺเสน อคฺคิสฺสทิสฺโส ๑ เตน วุตฺตํ ทาหนฺโต

อุปวายตีติ ฯ เอตถจ ฆนุเต อรหามีติ ฆนุเตติ ตํ อุปาสกํ
ครุการณ วทติ ฆนุเต เอตถจ ยถาวุตตํ ปิปาสาทิกุกขํ
อณณณจ ตโต ปาปกํ ทารุณํ กุกขํ อนุภวิตุ อรหามิ ตชชสส
ปาปสส กตตตตติ อธิปฺปาโย ฯ วชเชสีติ วเทยยาสิ ฯ

เอตถ นิกฺขิตตํ อนุฆาตฺนติ เอตถกํ เอตถ นิกฺขิตตฺนติ
อนาจิ กุกฺขิตํ ฯ อิทานิ ตสส ปริมาณํ จปีตฏฺจानณจ ทสเสนฺตี
จตฺตาริ สตสทสฺसानิ ปลลนฺกสฺส จ ฆนฺจโตติ อาห ฯ ตตถ
ปลลนฺกสฺสชาติ ปุพฺเพ อตฺตโน สยนปลลนฺกสฺส ฯ ตโตติ นินิตฺชนโต
เอกเทสํ คเหตุวา มมํ อุทฺทิสฺส ทานํ เทตฺ ฯ ตสฺสชาติ มยฺหํ
มาตุยา ฯ

เอวํ ตาย เปติยา วุตฺเต โส อุปาสโก ตสฺสา วจนํ
สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ตตถ อตฺตโน ฆรณียํ ตีเรตฺวา หตฺถินิปริ คนฺตฺวา
ตสฺสา มาตุยา ตมตฺถิ อารโจะสิ ฯ ตมตฺถิ ทสฺเสตฺถุ

สาธฺติ โส ปฏฺิสฺสฺตฺวา	คนฺตฺวาน หตฺถินิ ปริ
อโวจ ตสฺสา มาตริ	
ธีตา จ เต มยา ทิฏฺฐา	ทุกฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ ฆริตฺวาน	เปตโลกํ อิตฺ คตา ฯ
สา มํ ตตถ สมหาเปสิ	วชเชสิ มยฺห มาตริ
ธีตา จ เต มยา ทิฏฺฐา	ทุกฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ ฆริตฺวาน	เปตโลกํ อิตฺ คตา ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณฺณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 277
เล่มที่ 24 เสรีณีเปตวตถุวณฺณนา หน้า 277

อตฺถิ จ เม เอตฺถ นิกฺขิตฺตํ อนกฺขาตณฺจ ตํ มยา
จตุตฺตาริ สตสฺสทสฺसानิ ปลฺลนฺจกสฺส จ เหนฺจโต ฯ
ตโต เม ทานํ ททตฺว ตสฺสา จ โหตุ ชีวิกา
ทานํ ททฺวา จ เม มาตา ทกฺขิณฺ อณฺุทิจฺจตฺต
ตทาทํ สฺวจิตฺตา เหสฺสํ สพฺพกามสมิทฺธิณี ฯ
ตโต หิ สาทานมทา ตสฺมา ทกฺขิณฺมาทิสี
เปตี จ สฺวจิตฺตา อาสิ ตสฺสา จาสี สฺวชีวิกาติ

สงฺคีติการา อาหํสฺว ตา สฺววิญญฺเยยฺยาว ฯ

ตํ สฺวตฺวา ตสฺสา มาตา ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทานํ ททฺวา
ตสฺสา อาทิสี เตนฺ สาทา ปฏฺฐิตทฺฐปรกฺรณฺสมปฺตติยํ จิตฺตา มาตุ
อตฺตानํ ทสฺเสตฺวา ตํ การณฺ อัจฺจิกฺขิ มาตา ภิกฺขุณฺ อารโจะสิ
ภิกฺขุ ตํ ปวตฺตี ภควโต อารโจะสฺสุ ฯ ภควา ตมตฺถํ อตฺตปฺปตฺตี
กตฺวา สมปฺตตฺตปริสาย ชมฺมํ เทเสสิ สาทเสนา มหาชนสฺส
สาตฺถิกา อโหสิตี ฯ

เสรีณีเปตวตถุวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

ปรหมมิกลุตทุกเปตวตถุวณณา

นรนาริปุรกษโต ยวาทิ อิทํ ภควติ เวพฺพเน วิหรนฺเต
มิกลุตทุกเปตํ อารพฺภ วุตฺตํ ฯ

ราชคเห กิร อณฺตโร ลุตทุกโก รตฺตินฺทิวํ มิเค วธิตฺวา
ชีวิกํ กปฺเปสิ ฯ ตสฺเสโก อุปาสโก มิตฺโต อโหสิ โส ตํ
สพฺพกาลํ ปาปโต นีวตฺเตตฺตํ อสกุโกนฺโต เอहि สมฺม รตฺตियํ
ปาณาติปาตา วิรมาหิติ รตฺตियํ ปุณฺเณ สมาทเปสิ ฯ โส
รตฺตियํ วิรมิตฺวา ทิวา เอว ปาณาติปาตํ กโรติ ฯ

โส อปรเนน สมเยน กาลํ กตฺวา ราชคหสมิเป
เวมานิกเปโต หุตฺวา นิพฺพตฺโต ทิวสภากํ มหาทุกขํ อณฺภวิตฺวา
รตฺตियํ ปญฺจहि กามคฺเชนฺนิ สมปฺปิโต สมจฺจิกฺกุโต ปริจาเรสิ ฯ ตํ
ทิสฺวา आयสฺมา นารโท

นรนาริปุรกษโต ยวาทิ
รชณีเยหิ กามคฺเชนฺนิ โสภสิ
ทิวสํ อณฺโภสิ การณํ
กิมกาสิ ปุริมาย ชาตียาติ

อิมาย คาทาย ปญฺิจฺฉิ ฯ

ตตฺถ นรนาริปุรกษโตติ ปริจารกฺกุเตหิ เทวปฺตฺเตหิ
เทวธิตาหิ จ ปุรกษโต ปยฺรุปาสิตโต ฯ ยวาทิ ตฺรฺโณ ฯ
รชณีเยหิติ กมนิเยหิ ราชคฺคปฺตฺติเหตุกฺกุเตหิ ฯ กามคฺเชนฺนิติ

เล่มที่ 24 ปฐมมิลลุตทกถุวณฺณา หน้า 279

กามโกฏฐาเสหิ ฯ โสภสีติ สมงฺกิกาเวน วิโรจสี รตฺตียนฺติ
อธิปฺปาโย ฯ เตนาห ทิวสํ อนุโกสิ การณฺนฺติ ทิวสกาเค ปน
นानปฺปการํ การณํ ฆาตนํ ปจฺจนฺนฺวสิ ฯ รชনীติ วา รตฺตีสฺสุ ฯ
เยหีติ นิปาตมตฺตํ ฯ กิมกาสิ ปฺริมาย ชาตียาติ เอวํ
สุขทฺทุกฺขสํวตฺตนิยํ ก็ นาม กมฺมํ อีโต ปฺริมาย
ชาตียา ตฺวํ อกตฺถ ตํ กเถหีติ อตฺถโธ ฯ

ตํ สุตฺวา เปโต เถรสฺส อตฺตนา กตฺกมฺมํ อัจฺจขุณฺโโต

อหํ ราชคเ รมเม รมณฺีเย คิริพฺพเช
มิลลุตฺโท ปฺเร อาสี โลหิตปาณิ ทารุโณ ฯ

อวิโรธกเรสุ ปาณิสฺสุ

ปฺฤสฺสฺเตสฺสุ ปฺทฺฐจฺมานโส

วิจรี อติทารุโณ สทา

ปรหีสาย รโต อสฺสณฺโโต ฯ

ตสฺส เม สหาโย สุขทโย

สทฺโท อาสี อฺปาสโก

โสปี มํ อนุกมฺปนฺโโต นิวาเรสิ ปฺนปฺปฺนํ ฯ

மாகาசி ปาปกํ กมฺมํ มา ตาต ทฺทุกฺตี อคา

สเจ อิจฺฉสิ เปจฺจ สฺสุขํ วิรม ปาณวธา อสฺยมา ฯ

ตสฺสทาหํ วจนํ สุตฺวา

สุขกามสฺส หิตานุกมฺปิโน

บุพทุกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 280
เล่มที่ 24 จุฬวคควณณา หน้า 280

นากาสี สกลานุสาสนี

จิรปาปกรโตะ อพุทธิมา ฯ

โตะ มํ ปุณ ภูริสุเมธโตะ

อนุกมฺปาย สยเม นิเวสยิ

สเจ ทิวา หนสิ ปาณินโน

อด เต รตฺตี ภาตฺต สยโม ฯ

สวาทํ ทิวา หนิตฺวา ปาณินโน

วิโรตะ รตฺติมโหสิ สยฺวโตะ

รตฺตาทํ ปริจาเรมิ ทิวา ขชฺชามิ ทุคฺคโตะ ฯ

ตสฺส กมฺมสฺส กุสฺลสฺส อนุโกมิ รตฺตี อมานุสี

ทิวา ปฎิหตฺวา ภูคฺคฺรา อุปชฺวานฺติ สมฺนฺตา ขาทิคฺคํ ฯ

เย จ เต สตฺตานุโยคินโน

ธฺวํ ปยุตฺตา สุกตสฺส สาสเน

มณฺณามิ เต อมตเมว เกวลํ

อธิคฺจฺจนฺติ ปทํ อสงฺขตฺนฺติ

อิมา คธา อภาสิ ฯ

ตตฺถ ลุฑฺโตะ ทารุโณ ฯ โลहितปาณิติ อภินฺหํ ปาณมาเตน

โลहितมกฺขิตปาณิ ฯ ทารุโณติ ขโร สตฺตานํ หีสนโกติ อดฺโถ ฯ

อวิโรชเรสุติ เกนจิ วิโรชํ อภิโรนฺเตสุ มิคสภฺณาทีสุ ฯ

อสิยมาติ อสิวรา ทุสฺสีลฺยา ฯ สกลานุสาสนินฺติ สพฺพิ

เล่มที่ 24 ปฐมกิลุททกตถุวณณา หน้า 281

อนุสาสนี สพพกาลัม ปาณาติปาตโต ปฏิวิรัตนติ อตุโถ ฯ

จिरปาปกรโตติ จिरกาลัม ปาเป อกรโต ฯ

สัยเมติ สุจริเต ฯ นิเวสยิตี นิเวเสสิ ฯ สเจ ทิวา หนสิ

ปาณินโน อถ เต รตตี ภาตตุ สัยโมติ นิเวสิตาการทสสนัน ฯ

โส กิร สลลปาสสชชนาทินา รตติยมปิ ปาณวธั อนุยตุโต

อโหสิ ฯ

ทิวา ขชชามิ ทุกคโตติ อิทานิ ทุกคตี กโต มหาทุกขปตโต

ทิวสภาค ขาทิยามิ ฯ ตสส กิร ทิวา สุนเขหิ มิกานัน

ขาทาปิตตตทา กम्मสริกขกัม ผลั โหติ ทิวสภาค มหนตทา

สุนขา อุปชาวิตวา อญจิสงฆาตมตดาวเสสั สริริ กโรนติ ฯ

รตติยา ปน อุปคตาย ตัม ปากติกเมว โหติ ทิพพสมปตตี

อนุภาวติ ฯ เตน วุตตุํ ฯ

ตสส กम्मสส กุสลสส

อนุโกมิ รตตี อมานุสี

ทิวา ปฏิหตาว กุกกุรา

อุปชวานุตติ สมนุตตา ขาทิฉุนติ ฯ

ตตถ ปฏิหตาทิ ปฏิหตจิตตทา พทชชามาตา วिय หุตวา ฯ

สมนุตตา ขาทิฉุนติ มม สริริ สมนุตโต ขาทิฉุ อุปชวานุตติ ฯ

อิทญจ เนสั อติวिय อตตโน ภยวหัม อุปคมนกาลัม กเหตุวา

วุตตุํ เต ปน อุปชาวิตวา อญจิมตดาวเสสั สริริ กตวา

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 282
เล่มที่ 24 จุฬาคุวณณา หน้า 282

คจจุนตี ฯ

เย จ เต สตตานุโยคิโนติ โอสานกาถาย อัย สงฺเขปฺตโถ
อหฺมปี นาม รตฺติยํ ปาณวธมตฺตโต วิตฺโต เอวรูปํ สมฺปตฺตี
อนฺุภวามิ ฯ เย ปน เต ปุริสา สุคตฺตสฺส พุทฺธสฺส ภควโต
สาสเน อธิสึลาทิกเก ชฺวํ ปยุตฺตา ทพฺหํ ปยุตฺตา สตตํ สพฺพกาถํ
อนฺุโยควนฺุตา เต ปฺลฺลวณฺุโต เกวถํ โลกียสุเขน อสมฺมิสฺสํ
อสงฺขตํ ปทฺนติ ลทฺธนามํ อมตเมว อธิคจจุนตี มลฺลเณ นตฺถิ
เตถํ ตทฺธิคเม โกจิ วิพฺนฺุโรติ ฯ

เอวํ เตน เปเตน วุตฺเต เตโร ตํ ปวตฺตี สตฺถ
อาโรเจติ ฯ สตฺถา ตมตฺถํ อตฺถปฺปตฺตี กควา สมฺปตฺตปริสา
ธมฺมํ เทเสถิ สพฺพมฺปิ วุตฺตนยเมว ฯ

มิลฺลทฺทกเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

หุติยมิกลหุทกเปตวตถุณณา

กุกกาเร จ ปาสาเทติ อิทํ ภควติ เวพฺพเน วิหรนฺเต อปริ
มิกลหุทกเปติ อารพฺภ วุตฺติ ฯ

ราชคเห กิร อณฺฺตโร มากวิโก มาณโว วิภวสมฺปนฺโนปิ
สมาโน โภคสุขํ ปหาย รตฺตินฺทิวํ มิเค หนนฺโต วิจฺรติ ฯ
ตสฺส สหายภูโต เอโก อุปาสโก อนฺุททํ ปฏิจฺจ สาธุ สมฺม
ปาณาติปาตโต วิรมาหิ มา เต อโหสิ ทิฆรตฺตํ อหิตาย
ทุกฺขายาติ โอวาทํ อทาสี ฯ โส ตํ อนาทิยิ ฯ อถ โส อุปาสโก
อณฺฺตริ อตฺตโน มโนภาวนิยํ ชีณาสวตฺเตริ ยาจิ สาธุ ภนฺเต
อมุกฺปฺริสสฺส ตถา ฆมฺมํ เทเสถ ยถา โส ปาณาติปาตโต วิรเมยฺยาติ ฯ

อถกทิวสํ โส เถโร ราชคเห ปิณฺฑาย จรฺนฺโต ตสฺส
เคหทฺวารे อฏฺฐาสี ตํ ทิสฺวา โส มากวิโก สลฺยชาตพฺพมาโน
ปจฺจุคฺคณฺตุวา เกหํ ปเวเสตุวา อาสนํ ปญฺญาเปตุวา อทาสี ฯ
นินฺสีทิ เถโร ปญฺญตฺเต อาสเน โสปี เถริ อุปสงฺกมิตฺวา
นินฺสีทิ ฯ ตสฺส เถโร ปาณาติปาเต อาทินํ ตโต วิรติยา
อานิสฺสยจ ปกาเสสิ ฯ โส ตํ สุตฺวาปี ตโต วิรมิตฺุ น
อิจฺฉิ ฯ อถ นํ เถโร อาห สเจ ตฺวํ อาวุโส สพฺเพน
สพฺพํ วิรมิตฺุ น สกฺโกสิ รตฺติมฺปิ ตาว วิรมสฺสูติ ฯ
โส สาธุ ภนฺเต วิรมาหิ รตฺตินฺติ ตโต วิรมิ ฯ เสสิ

อนนตรวตถุสทิสึ ฯ คธาสุ ปน

ภูฏาคารเ จ ปาสาเท ปลุลงเก โคนกตถเต
ปลญจุกิเกน ตริเยน รมติ สุปปวาทีเต ฯ
ตโต รตยา วิวसानเ สุริยुकุมน์ ปติ
อปริทุโธ สุตานสมิ พหุทุกข์ นิกจจสิ ฯ
กี นุ กาเยน วาจาเย มนสา ทุกุกฏ์ กติ
กิสสกมมวิปาเกน อิท ทุกข์ นิกจจสีติ

ตีหิ คธาหิ นารทตถโร น ปฎิปุจจนิ ฯ อตสส เปโต

อหิ ราชคเห รรมเม รรมณีเย คิริพพะเซ
มิกลทุโท ปุเร อาสี ลุทุโท จาสิมสญญโต ฯ
ตสส เม สหาโย สุहतโย สทุโธ อาสี อุปาสโก
ตสส กุลุปโก ภิกขุ อาสี โคตมสาวโก
โสปี ม อนุกมปนโต นิวาเรสิ ปุนปุน ฯ
மாகาสี ปาปกั กมมึ มา ตาต ทุคคตี อคา
สเจ อิจจสิ เปจจ สุกข์ วิรม ปาณวธา อลัษมา ฯ

ตสสาหิ วจัน สุตวา

สุขกามสส หิตานุกมปิโน

นากาสี สกลานุสาสนี

จिरปาปาทิโร อพุทุธมา ฯ

เล่มที่ 24 ทุติยมิกลทุกกเปตวตถุวณณา หน้า 285

โธ มํ ปุณ ฐริสุเมธโธ
อนุกมฺปาย สัสม นีเวสยิ
สเจ ทิวา หนสิ ปาณินโน
อด เต รตฺตี ภาวตุ สัสม โย ๑
สุวาทํ ทิวา หนิตฺวา ปาณินโน
วิโรโต รตฺติมโหสิ สยฺยโต
รตฺตาหํ ปริจาเรมิ
ทิวา ขชฺชามิ ทุกฺคโต ๑
ตสฺส กมฺมสฺส กุสฺสสฺส
อนุกฺกมิ รตฺตี อมานุสิ
ทิวา ปฏฺิหตาว กุกฺกุรา
อุปชวานฺติ สมนฺตา ขาทิตุํ ๑
เย จ เต สตตฺตานุโยคิโน
ธฺวํ ปยุตฺตา สุกตสฺส สาสเน
มณฺณามิ เต อมตเมว เกวลํ
อธฺกจฺจนฺติ ปทํ อสงฺขตฺนฺติ

ตมตฺถํ อจฺจิกฺขิ ๑ ตาสํ อตุโธ หนฺจฺจา วุตฺตนโยว ๑

ทุติยมิกลทุกกเปตวตถุวณณา นิฏฺจिता ๑

กุกกวินิจญญิกเปตวตถุวณณา

มาลี กิริฎี กายูรีติ อิทํ สตุถริ เวพฺพเน วิหรนฺเต

กุกกวินิจญญิกเปตํ อารพุก วุตฺตํ ฯ

ตทา พิมฺพิสาโร ราชา มาสสุส ฉสุ ทิวเสสุ อุโปสถํ
อุปวสตี ตํ อนุวตฺตนาตาพหู มนุสฺสา อุโปสถํ อุปวสนตี ฯ
ราชา อตฺตโน สนฺตีกํ อากตาคเต มนุสฺเส ปุจฺจตี กิ
ตุมฺเหตี อุโปสโถ อุปวฺตโถ อุทาหุ น อุปวฺตโถตี ฯ ตเตฺรโก
อธฺกฺรณเ นียตฺตกปฺริโส ปิสฺสนวาโจ เนกตีโก ลนฺชกาหโก น
อุปวฺตโถมฺหิตี วตฺตํ อสหนฺโต อุปวฺตโถมฺหิ เทวาตี อาท ฯ
อถ นํ ราชสมิโปโต นิกฺขนฺตํ สหาโยอาห กิ สมฺม อชฺช ตยา
อุปวฺตโถตี ฯ ภเยนาหิ สมฺม รณฺโณ สมฺมุขาเอวํ อโวจ
นาหิ อุโปสถิโกตี ฯ

อถ นํ สหาโยอาห ยตีเอวํ อุปฺพตฺตโปสโถปิ
ตาว เต อชฺช โหตุ อุโปสถงฺคานิ สมมาทียาหิตี ฯ โส ตสฺส
วจนํ สาธฺตตี สมปฺปฏิจฺจิตฺวา เกหิ กนฺตฺวา อภฺตฺวา มุจํ
วิกฺขาลเตว อุโปสถํ อธิฏฺฐาย รตฺตียํ วาสูปคโต รัตฺตา
สยสมฺภูเตน พลววาตเหตุเกน สฺสเลน อุปฺจฺฉินฺนยาสุสงฺขาโร
จฺจติอนนฺตรํ ปพฺพตฺกจฺฉิยํ เวมานิกเปโต หุตฺวา นิพฺพตฺตี ฯ
โส หิ เอกรตฺตี อุโปสถรกฺขณมตฺเตน วิมานํ ปฏฺฐิกิ
ทสฺสณฺณาสหสฺสปริวาริ มหตฺถยจ ทิพฺพสมฺปตฺตี ฯ กุกกวินิจญญิกตยา

ปน เปสฎณิกตาย จ อตตโน ปฎุฎิมัสนานิ สยเมว โอิฎกนตติตวา

ขาทติ ๑ ตั อายสุมานา นารโท กิซฎณฎุโตะ โอิตรนุโตะ ทิสวา

มาตี กิริฎฎี กายูรี คตตตา เต จนุทนุสสทา

ปสนนุฆวณุโณติ สุริยวณุโณว โสภสิ ๑

อมานุสา ปาริสซชชา เย เตเม ปรีจารกา

ทส กณณาสหสสานิ ยา เตมา ปรีจาริกา

ตา กมพุกาชฎรชรา กณจณเจลฎฐิตา ๑

มหานุภาโวติ ตวั โลมหัสนรูปวา

ปฎุฎิมัสนานิ อตตโน สามั อุกกัจจ ขาทติ ๑

กี นุ กาเยน วาจาย มนสา ทุกกัฏั กตั

กิสฎกมมุวิปาเกน ปฎุฎิมัสนานิ อตตโน

สามั อุกกัจจ ขาทติตี ๑

อตตโนหิ อนตถาย ชีวโลเก อจาริสั

เปสฎณณมุสาวาเทน นิกติวณจนาย จ ๑

ตตถาหิ ปรีสั คนตวา สจจกาเล อฎุฎฐิตเต

อตถิ ฐมัม นิรากตวา ฐมมณนุวตติสั ๑

เอวั โส ขาทตตตานัน โย โหติ ปฎุฎิมัสิโก

ยถาหิ อซช ขาทามิ ปฎุฎิมัสนานิ อตตโน ๑

ตยิทั ตยา นารท สามั ทฎุฎั

อนุกมุปกา เย กุสลา วเทยยู

มา เปสฺถัณฺ มา จ มุสา อภาณิ

มา โขสิ ปิฏฺฐิมสิโก ตวนฺติ

เถโร จตฺตฺหิ คาทาหิ ปุจฺฉิ ฯ โสปี ตสฺส จตฺตฺหิ คาทาหิ

เอตมตฺถั วิตฺสขฺเชสิ ฯ

ตตฺถ มาสีติ มาลชาธิ ทิพฺพปฺปฺเพหิ ปฏฺิณฺฑติโตติ

อธิปฺปาโย ฯ กิริฎฺธิติ เวจิตฺสีโส ฯ กายูริติ เกยฺรวา

พาหาณฺการปฏฺิณฺฑติโตติ อตฺโถ ฯ คตฺตาติ สรีราวยา ฯ

จนฺทนุสฺสทาติ จนฺทนฺสارانฺติตฺตา ฯ สุริยวณฺโณว โสภสีติ

พาลสุริยสทิสวณฺโณ เอว หุตฺวา วิโรจสิ ฯ อรณฺวณฺณิ ปภาสสีติปิ

ปาฬิ อรณฺนติ อรณฺเยหิ เทเวหิ สทิสวณฺโณ อริยาวกาโสติ

อตฺโถ ฯ

ปาริสชฺชาติ ปริสปรียาปนฺนา อุปฺภูจาทาติ อตฺโถ ฯ

ตวนฺติ ตฺวํ ฯ โลมหฺสนฺรฺปวาติ ปสฺสนฺตํ โลมหฺสนฺนรฺปยุตฺโต ฯ

มหานฺภาวตาสมงฺกิตาย เหนฺตํ วุตฺตํ ฯ อุกฺกจฺจาทิ อุกฺกนฺติตฺวา

ฉินฺทิตฺวาติ อตฺโถ ฯ

อจาริสฺนฺติ อจรี ปฏฺิปชฺซี ฯ เปสฺสณฺณมุสวาเวนาติ เปสฺสณฺณ

เจว มุสวาเวเน จ ฯ นิกตฺิวณฺจนาย จาติ นิกตฺิยา วณฺจนาย จ

ปฏฺิรฺูปทสฺสเนน ปเรสฺสิ วิกาเรณ วณฺจนาย จ ฯ

สจฺจกาเลติ สจฺจํ วตฺตํ ยุตฺตกาเล ฯ อตฺถนฺติ ทิฏฺฐ-

ธมฺมิกาทีเกหฺ ทิตฺติ ฯ ธมฺมนฺติ การณฺณํ ฉายํ ฯ นีรากฺตฺวาติ

เล่มที่ 24 ชาติวิณณเปตวตถุวณณา หน้า 289

ฉทุเทตฺวา ปหาย ฯ โสติ โย เปสฺสนาที อจฺรติ โส
สตุโต ฯ เสถิ สพฺพิ เหฏฺฐา วุตฺตณยเมว ฯ
ภูฏวิญญิกเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

ชาติวิณณเปตวตถุวณณา

อนตฺถิกขสมิ ตฺถุจฺนุโตติ อิทํ ชาติวิณณเปตวตถุ ฯ
ภควติ กุสินารายํ อุปวตฺตเน มลฺลานํ สาลวเน ยมกศาลานมนฺตเร
ปรินิพฺพุเต ชาติวิภาเก จ กเต ราชา อชาตสตุตฺต อุตฺตนา
ลทฺฐชาติภาคิ คเหตฺวา สตุต วสฺसानิ สตุต จ มาเส สตุต
จ ทิวเส พุทฺธกุณฺเ อนุสฺสรนฺโต อุพารปฺฐิ ปวตฺเตสิ ฯ
ตตฺถ อสงฺเขยฺยยา อปฺปเมยฺยา มนฺุสฺสา จิตฺตานิ ปสาเทตฺวา
สคฺคูปคา อเหตุํ นพาสิติมตฺตานิ ปน ปฺริสสทฺสุตานิ
จิริกาลภาวิตฺเตน อสฺสทฺธิเยน มิจฺฉาทสฺสเนน จ วิปลตฺถจิตฺตา
ปสาทนียเปปี จาเน อุตฺตโน จิตฺตานิ ปโทเสตฺวา เปเตสฺ
อุปฺปชฺชีสฺสุ ฯ ตสมิเยว ราชคเห อณฺฺตรสฺส วิภวสมฺปนฺนสฺส
กุณฺุมพิทฺสส ภาริยา ธีตา สฺฐนิสา จ ปสนฺนจิตฺตา ชาติปฺฐิ
กิริสฺสามาติ คนฺุชฺปฺพาทีนิ คเหตฺวา ชาติภูฏานํ คนฺุตุ
อารทฺธา ฯ โส กุณฺุมพิโก ก็ อภูฏิกานํ ปุชฺเนนาติ ตา
ปฺริภาเสตฺวา ชาติปฺฐิ วิณฺณเณสิ ฯ ตาปี ตสฺส วจฺนํ
อนาทิยิตฺวา ตตฺถ คนฺุตฺวา ชาติปฺฐิ กตฺวา เกหิ อากตา

ดาทีเสน โรเคน อภิภูตนา จิรสเสว กาลัง กตุวา เทวโลเก
นิพพุตตีสุ โส ปน โกเชน อภิภูโต นจิรสเสว กาลัง
กตุวา เตน ปาปกมเมน เปเตสุ นิพพุตติ ฯ

อถกทิวสิ์ อายสุมา มหากสสุโป สตุเตสุ อนุกมพาย
ตถารูปี อิทุธาภิสงขาริ อภิสงขาสี ยถา มนุสุสา เต เปเต
ตา จ เทวตาทโย ปสุสนติ ฯ ตถา ปน กตุวา เจตियงกณ
จิโต ตัม ชาตวิวณณกัม เปตัม ตีหิ กาทาหิ ปุจันิ ตสสุ
โส เปโต พุยาภาสิ

อนตติกขสมิ์ ติฏจนุโต ทุกุคนุโร ปุติ วายสิ
มุขณจ เต กิมโย ปุติคนุธิ์ ขาทนติ กิ์ กมมมกาสิ ปุพเพ ฯ
ตโต สตุถัม คเหตุวาน โอกกนตุนติ ปุนปุปุนัน
ขาเรน ปรีปุโสสิตวา โอกกนตุนติ ปุนปุปุนัน ฯ
กี นุ กายเนน วาจา ย มนสา ทุกุกุณัน กตัม
กิสุสกกมวิปาเกน อิทัม ทุกุขัม นิคจันสิตี ฯ
อหัม ราชคเห รเม รเมณิเย คิริพุเพ
อิสสุโร ธนธณลลสุส สุปहुตสุส มาริส ฯ
ตสสุสายัม เม ภริยา จ ธีตา จ สุนิสสา จ เม
ตา มालัง อุปปลถจาปี ปจจกขณจ วิเลปนัน
ถูปุ์ หรณติโย วาเรสิ์ ตัม ปาปี ปกตัม มยา ฯ

เล่มที่ 24 ธาตุวิณณเปตวตถุวณณา หน้า 291

ฉพาสีตีสหุสทานิ มยฺ ปจฺจตฺตเวทนา
ถูปฺปฐฺ วัณฺณตฺตวา ปจฺจาม นฺริเย ภุสฺสึ ฯ
เย จ โข ถูปฺปชฺาย วตฺตนฺเต อรหฺโต มเห
อาทึนฺว ปกาเสนฺติ วิเวจฺเยถ เน ตโต ฯ
อิมํ จ ปสฺส อายนฺติโย มาลชาริ อลงฺกตา
มาลาวิปากฺนุโกนฺติโย สมิตฺฐา จ ตายสฺสตีนิโย ฯ
ตถจ ทิสฺวาน อจฺเจริ อพฺภุตฺ โลมหํสนฺ
นโม กโรนฺติ สปฺปลยฺวา วนฺทนฺติ ตํ มหามฺนี ฯ
โสหํ นฺน อโต คนฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มานฺสี
ถูปฺปฐฺ ภิรฺตฺสํมิ อปฺปมตฺโต ปฺนปฺปนฺนฺติ ฯ

ตตฺถ ทฺกคนฺโรติ อนิฏฺจคนฺโร กุณฺปกนฺชคนฺธิติ อตฺโต ฯ
เตนาห ปฺปติ วายสีติ ฯ ตโตติ ทฺกคนฺชวายนฺโต ภิมีหิ ขายิตพฺพโต
จ อฺปริ ฯ สตฺถํ คเหตุวาน โอกกนฺตฺนฺติ ปฺนปฺปนฺนฺติ
กมฺมสญฺโจทิตา สตฺตา นิสิตชาริ สตฺถํ คเหตุวา
ปฺนปฺปนฺ ตํ วณฺมุขํ อวกนฺตฺนฺติ ฯ ขาเรน ปฺริปฺโผสิตฺวา
โอกกนฺตฺนฺติ ปฺนปฺปนฺนฺติ อวกนฺตฺตฺถฺจเนน ขาโรทเกน
อาสิญฺจิตฺวา ปฺนปฺปนฺนฺมปี อวกนฺตฺนฺติ ฯ

อิสฺสโร ชนชฺณยสฺส สฺพหุตฺสฺสาติ อตีวีย ปฺหุตฺสฺส ชนชฺส
ชฺณยสฺส จ อิสฺสโร สามี อทฺโฒ มหทฺชโนติ อตฺโต ฯ

ตสสายั เม ภริยา จ ชีตา จ สุนิสา จาติ ตสส
มยหิ อัย ปริมตตภาเว ภริยา อัย ชีตา อัย สุนิสาฯ ตา เทวภูตา
อากาเส จิตาติ ทสเสนโต วทติฯ ปจจคฺฆนฺติ อภินวฺฯ
ฐปี หรณฺติโย วาเรสินฺติ ฐปี ปุเชตฺตํ อุปนเนติโย ธาตุ
วิวณฺเณโต ปฏิกฺขิปีฯ ตํ ปาปี ปกตํ มยาติ ตํ
ธาตฺตวิวณฺณปาปี กตํ สมาจริตํ มยาติ วิปฺปฏิสารถฺตโต
วทติฯ

ฉฬสตีตสทสสานีติ ฉสทสสาธิกา อสตีตสทสสมตฺตาฯ
มยณฺติ เต เปเต อตฺตนา สทฺธิ สงฺกเหตุวา วทติฯ
ปจจคฺคตเวทนาติ วิสฺสุ วิสฺสุ อนุญฺยมาณทุกฺขเวทนาฯ นิริเยติ
พลวทุกฺขตาย เปตฺติวิสยํ นิริยสทิสํ กตฺวา อาหฯ

เย จ โข ฐปฺปุชฺชาย วตฺตเนเต อรหโต มเหติ อรหโต
สมฺมาสมฺพุทฺทสฺส ฐปํ อุกฺทิสฺส ปุชฺชามเห ปวตฺตมาเน อหํ วียเย
ฐปฺปุชฺชาย อาทีนวํ โทสํ ปกาเสนฺติ เต ปุคฺคเล ตโต ปุณฺณโต
วิเวจเยถ วิเวจาปเยถ ปรีพาหิเร ชนเยถาติ อญฺญาปเทเสน อตฺตโน
มหาชานียตํ วิภาเวติฯ

อายนฺติโยติ อากาเสน อากจฺจนฺติโยฯ มาลาวิปากนฺติ
ฐเป กตมาลาปฺุชฺชาย วิปากํ ผลํฯ สมิทฺธาติ ทิพฺพสมฺปตฺติยา
สมิทฺธาฯ ตา ยสฺสสฺสินฺติโยติ ตา ปรีวารวณฺติโยฯ

ตถจ ทิสฺวานาติ ตสฺส อติปรีตฺตสฺส ปุชฺชาปฺุณฺณสฺส

เล่มที่ 24 ธาตุวิวณณเปตวตถุวณณา หน้า 293

อจฺฉริย อพฺภุตํ โลมหํสนํ อติอุพารํ วิปากวิเสสํ ทิสฺวา ฯ

นโม กโรนฺติ สปรปลฺลว วนฺทนฺติ ตํ มหามุนินฺติ ฆนฺเต

กสฺสปร อีมา อิตฺถิโย ตํ อุตฺตมปรฺลยภฺเขตฺตภูตํ วนฺทนฺติ

อภิวาทนฺติ นโม กโรนฺติ นมกฺการณฺจ กโรนฺตีติ อตุโถ ฯ

อถ โส เปโต สํวิคฺคมานโส สํเวคานูรูปํ आयตี

อตุตฺนา กาทพฺพิ ทสฺเสนฺโต โสหํ นฺนาติ คาทมาห ฯ ตํ

อตุตฺนตฺตเมว ฯ

เอวํ เปเตน วุตฺโต มหากสฺสโป ตํ อตฺตปรฺตตี กตฺวา

สมปรตฺตปริสาย ฆมฺมํ เทเสสิ ฯ

ธาตฺวิวณณเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

อิติ ขุทฺทกภุจกถาย เปตวตฺตฺสูมึ

ทสวตฺตฺปรฺมณฺฑิตสฺส

ตฺตฺยสฺส จุพฺพกฺกสฺส อตฺถสํวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

จตุตถโถ มหาวคฺโค

อมฺพสกฺขรเปตวตถุวณณา

เวสาลี นาม นครตถุถิ วชฺชินนฺตติ อิทํ อมฺพสกฺขร-
เปตวตถุ ๑ ตสฺส กา อุมฺปตฺตติ ๑ ภควติ เขตวเน วิหรนฺเต
อมฺพสกฺขโร นาม ลิจฺฉวिरาชา มิจฺฉนาทิกฺกุจฺโโก นตฺถิกวาโท
เวสาลียํ รชฺชํ การเตสิ ๑

เตน จ สมเยน เวสาลินฺคเร อณฺณตฺรตฺส วาณิซตฺส
อาปนฺตสมิเป จิกฺขลลํ โหติ ตตฺถ พหุ ชนา อุมฺปตฺตติวา
อติกฺกมนฺตา กิลมนฺติ เกจิ กทฺทเมน ลิมฺปนฺติ ๑ ตํ ทิสฺวา
โส วาณิซ มา อิเม มนฺุสฺสา กลลํ อกฺกมฺิสฺสูติ อปกตฺตกฺคนฺธํ
สงฺขวณฺณปฏิกากํ โคสิสฺสูจฺจि ออาหารเปตฺวา นิกฺขิปาเปสิ ๑
ปกตฺติยา จ สีลวา อโหสิ อุกฺโกชโน สณฺหวาโจ ปเรสณฺจ
ยถาภูตํ कुณํ กิตฺเตติ ๑

โส เอตฺสฺมี ทิวเส อตฺตโน สหายตฺส นฺหายนฺตตฺส
ปมาเทน อนฺโโลเกนตฺส นิวาสนวตฺถํ กิพาริปฺปาเยน อปนฺิชาย
ตํ ทุกฺขาเปตฺวา อทาสิ ๑ ภากิเนยฺโย ปนฺตสฺ จริกาเย
ปรเคหโต ภณฺฑํ อหริตฺวา ตสฺเสว อาปนฺณ นิกฺขิปิ ๑
ภณฺฑทสามิกา วิมฺสนฺตา ภณฺฑเฑน สทฺธิ ตสฺส ภากิเนยฺยํ
ตณฺจ รณฺโถ ทสฺเสสุ ๑ ราชา อิมฺตฺส สีลํ ฉินฺทถ ภากิเนยฺยํ

เล่มที่ 24 อมฺพสกฺขรเปตวตถุวณฺณนา หน้า 295

ปนสฺส สฺวเล อารโเปถาคิ อาณาเปสิ ฯ ราชปุริสา ตถา
อํกัสนฺ ฯ โส กาลํ กตฺวา ภูมฺมเทเวสฺส อุปฺปชฺชิตฺ ฯ โส โคสิเสน
เสตฺถุโน กตตฺตาเสตวณฺณํ ทิพฺพํ มโนชฺวํ อสฺสาชานีเย ปฏฺฐิกิ
คฺควนฺตานิ วณฺณกถเนน ตสฺส คตฺตโต ทิพฺพคฺคฺโข วายติ
สากฺกสฺส ปน อปฺนิหิตตฺตา นคฺโข อโหสิ ฯ โส อตฺตนา
ปฺพเพ กตคฺคํมํ โอลเณนฺโต ตทฺนุสฺเรน อตฺตโน ภาคิเนยฺย
สฺวเล อารโเปตํ ทิสฺวา กรุณาย โจทฺยมาโน มโนชฺวํ อสฺส
อภिरุทฺติวา อทฺมรตฺติสมเย ตสฺส สฺวลาโรเปตฺตฺตฺตฺตฺตํ กนฺตฺวา
อวิทฺเฐ จิตฺ ชีว โภ ชีวิตเมว เสยฺโยติ ทิวเส ทิวเส
วทิตฺ ฯ

เตน จ สมเยน อมฺพสกฺขโร ราชฯ หตฺถิกฺขนฺชวรคโต
นคฺริ ปทกฺขิณฺ กโรนฺโต อณฺยตฺรสมิ เคะเห วาตปานิ วิวริตฺวา
ราชวิภูติ ปสฺสนฺตี เอกํ อิตฺถิ ทิสฺวา ปฏฺิพฺพชฺชิตฺโต หุตฺวา
ปจฺจาสเน นิสินฺนสฺส ปุริสสฺส อิมํ ฆริ อิมณฺจ อิตฺถิ
อุปฺชารเหตี สณฺณํ ทตฺวา อนุกฺกเมน อตฺตโน ราชเคหํ ปวิฏฺโง
ตํ ปุริสํ เปเสสิ คจฺฉ ภาณฺ ตสฺสา อิตฺถิยา สสามิกภาวํ
วา อสามิกภาวํ วา ชานาหิตฺ ฯ โส กนฺตฺวา ตสฺสา
สสามิกภาวํ ฆตฺวา รณฺโณ อารโเจสิ ฯ ราชฯ ตสฺสา อิตฺถิยา
ปริคฺคหณฺญา ย จินฺเตนฺโต ตสฺสา สามิกํ ปกฺโกสาเปตฺวา
เอหิ ภาณฺ มํ อุปฺภูจฺจาหิตฺ อห ฯ โส อนิจฺฉนฺโตปิ ราชฯ

อตุตโน วณฺโณ อภิโรนุเต มยิราชทณฺฑํ กเรยฺยาติ ภเยน
ราชูปฺภูจํ สมนฺนํ ฐิตํ ทิวเส ทิวเส ราชูปฺภูจํ กจฺจติ ฯ
ราชาปี ตสฺส ภูตฺตเวตฺนํ ทาเปตฺวา กตฺติยทิวเสตฺถิกฺกเมน
ปาโตว อูปฺภูจํ อากตฺติ เอวมาห กจฺจ ภณฺเ อมฺมุหิ
จํเน เอกา โปกฺขรณฺนิ อตุตฺติ ตโต อรุณวณฺณมตฺตํ
รตฺตูปฺปลานิ จ อานะหิ สเจ อชฺเชว นาคจฺเจยฺยาตี ฐีวิตฺเต
นตฺถิตฺติ ฯ ตสฺมี จ กเต ทวารปาถํ อห อชฺช อนตฺถงฺกเต
เอว สุริเย สพฺพทวารานิ ฅเกตฺตพฺพานิตี ฯ

สา จ โปกฺขรณฺนิ เวสาลียา ติโยชนมตฺถเก โหติ
ตถาปี โส ปุริโส มรณภยตฺตชฺชิตโต วาตเวเคน ปุพฺพณฺเหเว
ตํ โปกฺขรณฺนิ สมนฺปาปฺปณฺนิ ฯ สา จ โปกฺขรณฺนิ อมนุสฺส-
ปริคฺคหิตาติ ปเคว สุตฺตตฺตา ภเยน โส อตุตฺติ นุ โข
เอตฺถ โกจิ ปริสฺสโยติ สมนฺตโต อานุปรียายติ ฯ ตํ ทิสฺวา
โปกฺขรณฺนิปาลโก อมนุสฺสโส กรุณายมานรฺูโป มนุสฺสรูเปน
อุปสงฺกมิตฺวา กิมตฺถํ โภ ปุริส อิทฺถาคโตสฺสิตฺติ อห โส ตสฺส
ตํ ปวตฺตํ กเถสิ ฯ โส ยถิ เอวํ ยาวตฺถตฺถํ ฅณฺหาหิตี
อตุตโน ทิพฺพรूपํ ทสฺเสตฺวา อนตฺตรชายิ ฯ

โส ตตฺถ อรุณวณฺณมตฺตํ รตฺตูปฺปลานิ จ ฅเหตฺวา
อนตฺถงฺกเตเวว สุริเย นครทวารํ สมนฺปาปฺปณฺนิ ตํ ทิสฺวา
ทวารปาโล ตสฺส วิรวนตฺสเสว ทวารํ ฅเถสิ ฯ โส ฅกิต

เล่มที่ 24 อมฺพสภุขรเปตวตถุวณณา หน้า 297

ทวารเ ปเวสนํ อลภนุโต ทวารสมิเป สฺวเล อาริปิตํ ปุริสํ
ทิสฺวาเอเต มยิ อนตฺถงฺกเต เอว สุริเย อากเต วิรวนฺเต
เอว ทวาริ ธเกสฺสุ อหิ กาลเยว อากโต มม โทโส
นตฺถิติ ตยาปิ ฌาตํ โหตฺถติ สภุขิมกาสิ ฯ ตํ สุตฺวา โส
อาห อหิ สฺวเล อารุโต วชฺโณ มรณาภิมุโข กถํ ตว
สภุขิ โหมิ เอโก ปเนตฺถ เปโต มหิทฺธิโก มม สมิปิ
อากมิสฺสติ ตํ สภุขิ กโรหิติ ฯ กถํ ปน โส มยา
ทภุจพฺโพติ ฯ อิเชว ตฺวํ ติภุจ สยเมว ทภุขิสฺสตีติ ฯ โส
ตตฺถ จิโต มชฺฌิมยาเม ตํ เปตํ อากตํ ทิสฺวา สภุขิ อกาสิ ฯ
วิภาทาย จ รตฺติยา รณฺณา มม อาณา ตยา อติภุจนฺตา ตสฺมา
ราชทณฺฑํ เต กริสฺสามิติ วุตฺเต เทว มยา ตว อาณา
นาติภุจนฺตา อนตฺถงฺกเต เอว สุริเย อหิ อิธากโตติ ฯ
ตตฺถ โก เต สภุขิติ ฯ โส ตสฺส สฺวลาจฺจตฺส ปุริสฺส สนฺติเก
อากจฺจนฺตํ นคฺคเปตํ สภุขิติ นินฺทิติสฺสุวา กถเมตํ อเมหิ
สทฺธาตพฺพนฺติ รณฺณา วุตฺเต อชฺช รตฺติยิ คฺคุมฺเหหิ สทฺธาตพฺพํ
ปุริสํ มยา สทฺธิ เปเสถาติ อาห ฯ ตํ สุตฺวา ราชา สยเมว เตน
สทฺธิ ตตฺถ คนฺตฺวา จิโต เปเตน จ ตตฺถากนฺตฺวา ชิว โภ
ชีวิตเมว เสยฺโยติ วุตฺเต ตํ เสยฺยา นิสชฺชา นยิมสฺส อตฺถิติอาทินา
ปญฺจหิ คาทาหิ ปฏฺฐิจฺฉิ ฯ อิทานิ อาทิตฺ โปน เวสาลี นาม

นคตถึ วชชินนตถึ คถา ตาลั สมนพทตถุสนตถึ สงคีตถึการห
จปีตา

เวสาลี นาม นคตถึ วชชิน
ตตถุ อหุ ลิจจวิ อมพสททวโร
ทิสวาน เปต นคตถุส พาทริ
ตตถุเถว ปุจจนิตถุ ตั การณตถึโก ๑
เสยยา นิสชชา นิมสส อตถึ
อภิกกโม นตถึ ปฏิกกโม จ
อสิตปีตขายิตวตถุโกคา
ปริจารณา สปิ อิมสส นตถึ ๑
เย ฌาตกา ทิฏฐสสุตา สหชชา
อนุกมุปกา ยสส อหสิ ปุพเพ
ทฏฐุมปี เต ทานี น ตั ลภนตถึ
วिरาชิตตถุโต หิ ชเนน เตน ๑
น โอคคตตถุสส ภวนตถึ มิตตา
ชหนตถึ มิตตา วิกลั วิทิตวา
อตถุถจ ทิสวา ปริวารยนตถึ
พหู มิตตา อุกคตตถุสส โหนตถึ ๑
นิหีนตถุโต สพพโกเกหิ กิจโจ
สมมกขิตโต สมปรีภินนคตถุโต

เล่มที่ 24 อมฺพสกฺขรเปตวตถุวณณา หน้า 299

อุสฺสาวพินฺทฺว ปฺลิมฺปมาโน
อชฺช สุเว ชีวิตฺตฺสุปฺโรโร ๑
เอตาทิสํ อุตฺตมกิจฺจนฺปฺตฺตํ
อุตฺตาสิตํ ปุจิมนฺทสฺส สุเถ
อถ ตฺวํ เกน วณฺเณน วเทสิ ยกฺข
ชีว โภ ชีวิตเมว เสยฺโยติ ๑

ตตฺถ ตตฺถาติ ตสฺสํ เวสาลียํ ๑ นครสฺส พาหิรินฺติ
นครสฺส พหิ ภวํ เวสาลินฺครสฺส พหิ เอว ชาตํ ปวตฺตํ
สมฺพนฺธํ ๑ ตตฺถเววาทิ ยตฺถ ตํ ปสฺสตี ตตฺถเว จาเน ๑ ตนฺติ
ตํ เปตํ ๑ การณตฺถิโกติ ชีว โภ ชีวิตเมว เสยฺโยติ
วตฺตอตฺถสฺส การเณน อตฺถิโก หุตฺวา ๑

เสยฺยา นิสฺชชา นยิมสฺส อตฺถิติ ปิฏฺฐิปสฺสารณลกฺขณา
เสยฺยา ปลฺลลฺงกาภฺษนลกฺขณา นิสฺชชา จ อิมสฺส สุเถ
อาโรปิตฺตฺตฺส นตฺถิ ๑ อภิกฺกโม นตฺถิ ปฏฺฐิกฺกโม จาติ
อภิกฺกมาทิลกฺขณํ อปฺปมตฺตกมฺปิ คมนํ อิมสฺส นตฺถิ ๑ ปรึจารณา
สาปีติ ยา อสิตปีตฺตยาตฺถปริโกคาทิลกฺขณา อินฺทฺริยานํ
ปรึจารณา สาปี อิมสฺส นตฺถิ ๑ ปรึหรณา สาปีติ วา ปาโธ
อสิตาทิปริโกควเสน อินฺทฺริยานํ ปรึหรณา สาปี อิมสฺส นตฺถิ
วิกตชีวิตตฺตฺตฺติ อตฺถิโก ๑ ปรึจารณา สาปีติ เกจิ ปจฺนฺติ ๑

ทิจฺจสุตา สุหชฺชา อนุกมฺปกา ยสฺส อเหตุํ ปุพฺเพติ
สนฺทิจฺจสหายา เจว อทิจฺจสหายา จ ยสฺส มิตฺตา
อนุทฺทยวานฺโต เย อสฺส อิมสฺส ปุพฺเพ อเหตุํ ๑ ทญฺจุมฺปีติ
ปสฺสิตฺตุมฺปี น ลภนฺติ กุโธ สห วสิตฺตุนฺติ อตฺถโ ๑ วิราชิตตฺโตติ
ปริจฺจตฺตสกาโว ๑ ชเนน เตนาติ เตน ฉาติอาทิจฺชเนน ๑

น โอคฺกตตฺตสฺส ภาวนฺติ มิตฺตาติ อปคตวิญฺญาณสฺส
มตฺสฺส มิตฺตานาม น โหนฺติ ตสฺส มิตฺเตหิ กาทพฺพกิจฺจสฺส
อติกฺกนตฺตตา ๑ ชนฺนฺติ มิตฺตา วิกัลํ วิทิตฺวาติ มโต ตาว ติจฺจตฺต
ชีวนตฺตมฺปี โภกวิกัลํ ปริสฺส วิทิตฺวา น อโต กิลฺยจि คยฺหุปกนฺติ
มิตฺตา ปชฺชนฺติ ๑ อตฺถถจฺจ ทิสฺวา ปริวารยนฺตีติ ตสฺส
ปน สนฺตํ อตฺถํ ฌนํ ทิสฺวา ปิยวาทีโน มุขฺลโลภิกา หุตฺวา
ตํ ปริวารนฺติ ๑ พหุ มิตฺตา อุกฺกตตฺตสฺส โหนฺตีติ วิภวสมฺปตฺติยา
อุกฺกตสกาวัสฺส สมิทฺทสฺส พหุ อนेกา มิตฺตา โหนฺติ อຍ
โลกิยสกาโวติ อตฺถโ ๑

นิหีนฺตุโต สพฺพโภเกหิตี สพฺเพหิ อูปโภกปริโภควตฺตฺตฺหิ
ปรีหีนฺตุโต ๑ กิจฺจโณติ ทุกฺขิโต ๑ สมฺมกฺขิโตติ รุหิเรหิ สมฺมกฺขิต-
สรีโร ๑ สมฺปรีภินฺนคตฺโตติ สฺสเลน อพฺภนฺตเร วิทาลิตคตฺโต ๑
อฺสฺสาวพินฺนทฺว ปลิมฺปมาโนติ ตินฺนคฺเค ลิมฺปมานอฺสฺสาวพินฺนทฺ-
สทิสฺโส ๑ อชฺช สฺสเวติ อชฺช วา สฺสเว วา อิมสฺส นาม

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 302
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 302

อิทฺถจ สุตฺวา วจันฺ มเมโส
ทุกฺขุปนีโต วิชฺหายฺย ปาณฺ
ตสฺมา อหิ สนฺตฺติเก น ภณามิ
มา เมกโต ชีวิตฺตฺสฺสุปฺโรโรติ

จตฺสฺโส คธา อภาสิ ฯ

ตตฺถ สาลโหิตฺติ สมานโหิตฺติ โยนิสฺมพฺนุเชน
สมฺพฺนุโร ฌาตโกติ อตุโธ ฯ ปุริมาย ชาติยาติ ปุริมตฺตภาเว ฯ
มา ปาปฺชฺมโม นิริยํ ปตฺยาณฺติ อยํ ปาปฺชฺมโม ปุริโส นิริยํ
มา ปติ มา นิริยํ อุปฺปชฺชิตฺติ อิมํ ทิสฺวา เม การุณฺณํ อโหสิตี
โยชนา ฯ

สฺตฺตฺสฺสทฺตฺติ ปาปการิหิ สฺตฺเตหิ อฺสุสนฺนํ อถ วา
ปฺลยจฺวิฬพฺนุชนํ มุเข ตตฺต
โลหฺกฺมฺภิกฺกฺเขปฺนํ อสิปฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
มฺหานิรฺเย ปกฺเขโปติ อิเมหิ สฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ทารุณการณฺเหหิ อฺสุสนฺนํ อฺปรุปริ นิจิตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
มหาภิตาปฺนฺติ มหาทุกฺขํ มหาอภฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
กฺก

อนฺนิกาเคน คุณฺณาติ อนฺนิกโกฏฺฐาเสน อานิสฺเสน ฯ
อยเมว สฺวโล นิริเยน เตนาติ ตโต อิมสฺส อฺปฺตฺตฺตฺตฺตฺต
นิริยโต อยเมว สฺวโล เสยฺโยติ ฯ นิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
เอกนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต

เล่มที่ 24 อมฺพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 303

ทุกฺขนฺตฺติ อตฺโต ๑

อิทญจ สุตฺวา วจัน มเมโสติ อิตฺ จุโตติ อาทินา
วุตฺตํ อิทํ มม วจัน สุตฺวา เอโส ปฺริโส ทุกฺขุปฺนีโต มม
วจนน นิริยทุกฺข์ อุปฺนีโต วีย หุตฺวา ๑ วิชฺเหยย ปาณนฺติ
อตฺตโน ชีวิตํ ปฺริจฺเจยฺย ๑ ตสฺมาติ เตน การณน ๑ มา
เมกโตติ มยา เอกโต อิมสฺส ปฺริสสฺส ชีวิตสฺส อุปฺโรโร
มา โหตุติ อิมสฺส สนฺติเก อิทํ วจัน อหํ น ภณามิ ๑
อถ โข ชีว โภ ชีวิตเมว เสยฺโยติ อิทเมว ภณามิติ
อธิปฺปาโย ๑

เอว เปเตน อตฺตโน อธิปฺปาเย ปกาสิเต ปฺน ราชา
เปตสฺส ปวตฺตี ปฺจฺฉิตฺตุ โอกาสํ กโรนฺโต อิมํ คาถมาห

อณฺณาโต เอโส ปฺริสสฺส อตฺโต

อณฺณมฺปิ อิจฺฉามเส ปฺจฺฉิตฺตุ ตฺวํ

โอกาสกมฺมํ สเจ โน กโรสิ

ปฺจฺฉาม ตํ โน น จ กุชฺฉิตพฺพนฺติ ๑

อทฺธา ปฺฏิญฺญา เม ตทา อหุ

นาจิกุขณา อปฺปสฺนฺนสฺส โหติ

อกามา สทฺเธยฺยวโจติ กตฺวา

ปฺจฺฉสฺส มํ กามํ ยถา วิสยฺหนฺติ

อิมา รณฺโณ เปตสฺส จ วจนปฺฏิวจนคาถา ๑

ตตฺถ อณฺณาโตติ อวคฺโต ๑ อิจฺฉามเสติ อิจฺฉาม ๑ โนติ
อมุหํ ๑ น จ กุชฺฉิตพฺพนฺติ อิม มนุสฺสา ยงฺกิลฺลิจิ ปุจฺฉนฺตฺติ
โกโร น กาศพฺโพ ๑

อทฺฐาติ เอกฺเสน ๑ ปฏฺิณฺญา เมติ ฌาณวเสน มยฺหํ
ปุจฺฉสฺสูติ ปฏฺิณฺญา โอกาสถานนฺติ อตฺถโ ๑ ตทา อหฺตฺติ
ตสฺมี กาลे ปจฺมทสฺสเน อโหสิ ๑ นาจิกฺขณา อปฺปสนฺนสฺส
โหตีติ อกถนา อปฺปสนฺนสฺส โหติ ๑ ปสนฺโน เอว हि
ปสนฺนสฺส กิลฺลิจิ กเถติ ๑ ตฺवं ปน ตทา มยฺ อปฺปสนฺโน
อหฺลจฺ ตยฺ เตน ปฏฺิษานิตฺวา กเถตุกาโม นาโหสิ ๑ อิทานิ
ปนาหิ ตฺยฺหิ อกามา สทฺทเชยฺยวโจ อกาโม เอว สทฺทชาตพฺพวโจโน
อิติ กตฺวา อิมินา การเณน ๑ ปุจฺฉสฺสุ มํ กามิํ ยถา วิสยฺหนฺติ
ตฺवं ยถา อิจฺฉสิ ตมตฺถิ มํ ปุจฺฉสฺสุ ๑ อหิํ ปน ยถา วิสยฺหิ
ยถา มยฺหิ สหิตฺตุํ สกฺกา ตถา อตฺตโน ฌาณพลาณรूपิํ กเถสฺสามิติ
อธิปฺปาโย ๑

เอวํ เปเตน ปุจฺฉนาย โอกาเส กเต ราชา

ยงฺกิลฺลิจิ จกฺขุณา ปสฺสิสฺสามิ

สพฺพมฺปิ ตาหิ อภิสทฺทเหยฺย

ทิสฺวาว ตํ โนปิ เจ สทฺทเหยฺย

กเรยฺยาสิ เม ยกฺข นียสฺสกมฺมนฺติ

คาถมาห ๑

เล่มที่ 24 อมฺพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 305

ตสฺสตุโถ อหิ ยงฺกิลฺลิจิเทว จกฺขุณา ปสฺสิสฺสสามิ ตํ สพฺพมฺปิ
ตเถว อหิ อภิสทฺทเหตุยฺยํ ตํ ปน ทิสฺวาว ตํ วจฺนํ โนปิ เจ สทฺทเหตุยฺยํ
ยกฺข มยฺหิ นิชฺสสกมฺมํ นิคฺคหกมฺมํ กเรยฺยาสีติ ฯ อถ วา ยงฺกิลฺลิจิ
จกฺขุณา ปสฺสิสฺสสามิ อหิ ยงฺกิลฺลิจิเทว จกฺขุณา ปสฺสิสฺสสามิ
อจกฺขุโคจรสฺส อทสฺสนโต ฯ สพฺพมฺปิ ตาหิ อภิสทฺทเหตุยฺยนฺติ
สพฺพมฺปิ เต อหิ ทิฏฺฐิํ สุตํ อณฺณํ วา อภิสทฺทเหตุยฺยํ ฯ ตาทิสฺสํ หิ
มยฺหิ ตยิ อภิปรฺปสาโทติ อธิปรฺปายิ ฯ ปจฺฉิมปทสฺส ปน
ยถาวุตฺโตว อตุโถ ฯ

ตํ สุตฺวา เปโต

สจฺจปรฺปฏิญฺญา ตว เมสา โหตุ
สุตฺวาน ฐมฺมํ ลภ สฺสปรฺปสาทํ
อณฺณตฺถิโก โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต
ยํ เต สุตํ อสฺสตฺถจาปี ฐมฺมํ
สพฺพมฺปิ อกฺขิสฺสํ ยถา ปชานนฺติ

คาถมาห ฯ อิติ ปริ

เสเตน อสฺเสน อลงฺกเตน
อุปยาสิ สฺสลาวุตกสฺส สนฺติเก
ยานํ อิทํ อพฺภุตํ ทสฺสเนยฺยํ
กิสฺเสตํ กมฺมสฺส อยํ วิปาโกติ ฯ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 306
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 306

เวสาลียา นครสุส มชฺเฌ
จิกฺขลุมคฺเค นรํ อโหสิ
โคสีสมegahํ ปสนฺนจิตฺโต
เสตํ คเหตุวา นรคฺสุมี นิกฺขิปี ฯ
เอตฺสุมี ปาทานิ ปติฏฺฐเปตฺวา
มยญจ อญฺเณ จ อติกฺกมิมฺหา
ยานํ อิทํ อพฺภุตํ ทสฺสเนยฺย
ตสฺเสว กมฺมสุส อัย วิปาโกติ ฯ
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสติ
กนฺโธ จ เต สพฺพทิสฺสา ปวายติ
ยกฺขิฑฺธิปฺโตสิ มหानุภาโว
นคฺโค จาสิ กิสุส อัย วิปาโกติ ฯ
อกุโกธโน นิจฺจปสนฺนจิตฺโต
สณฺหาหิ วาจาหิ ชนฺ อูเปมิ
ตสฺเสว กมฺมสุส อัย วิปาโก
ทิพฺโพ เม วณฺโณ สตตํ ปภาสติ ฯ
ยสฺยจ กิตฺติญฺจ ฐมฺเม จิตานํ
ทิสฺวาน มนฺเตมิ ปสนฺนจิตฺโต
ตสฺเสว กมฺมสุส อัย วิปาโก
ทิพฺโพ เม กนฺโธ สตตํ ปวายติ ฯ

เล่มที่ 24 อมฺพสกฺขรเปตวตถุวณณา หน้า 307

สหายนํ ติตถสฺมี นุหายนฺตานํ
ถเล คเหตุวา นิตทิสฺส ทฺสฺสํ
จิทฺทตฺถโก โน จ ปทฺฐจิจฺจโต
เตนมฺหิ นคฺโค กสิรา จ วุตฺตีติ ฯ
โย กิพฺมาโน ปกโรติ ปาปํ
ตสฺเสทิสฺส กมฺมวิปากมาหุ
อกิพฺมาโน ปน โย กโรติ
กี ตสฺส กมฺมสฺส วิปากมาหุติ ฯ
เย ทฺฐจสงฺกปฺปมนา มนุสฺสา
กาเยน วาจา ย จ สงฺกิลิฏฺฐา
กายสฺส เกทา อภิสมฺปรายํ
อัสฺสยํ เต นิริยํ อุเปนฺติ ฯ
อปเร ปน สุกฺคิมาสมานา
ทานे รตา สงฺกहितตฺตภาวา
กายสฺส เกทา อภิสมฺปรายํ
อัสฺสยํ เต สุกฺคิ อุเปนฺตีติ

เตสํ อุภินฺนํ วจนปฺภิวจนกาธา โหนฺติ ฯ

ตตฺถ สจฺจปฺปฎฺธิญา ตว เมสา โหตุติ สพฺพมฺปิ
ตาทํ อภิสทฺทเหตุยฺนฺติ ตว เอสา ปฎฺธิญา มยฺหิ สจฺจํ โหตุ ฯ
สุตฺวาน ฌมฺมํ ลภ สฺสฺสฺสทฺนฺติ มยา วุจฺจมานํ ฌมฺมํ สุตฺวา

สุนฺทรํ ปสาทํ ลภสฺส ฯ อณฺณตฺถิโกติ อาชานนตฺถิโก ฯ ยถา
ปฺชานนฺติ ยถา อณฺโณปี ปฺชานนฺโต ยถาปี ฌาตฺนฺติ วา
มยา ยถา ฌาตฺนฺติ อตุโธ ฯ

กิสฺเสตฺถํ กมฺมสฺส อัย วิปาโกติ กิสฺเสตฺถํ กิสฺส นาม เอตํ กิสฺส
กมฺมสฺส อัย วิปาโก ฯ เอตฺนฺติ วา นิปาตมตฺถํ กิสฺส กมฺมสฺสชาติ
โยชณา ฯ กิสฺส เตติ จ เกจิ ปจฺนฺติ ฯ

จิกฺขลฺลตฺถมคฺเคติ จิกฺขลฺลตฺถวติ ปถมฺหิ ฯ นรกนฺติ อาวาหฺมฺหิ ฯ
เอกาหฺนฺติ เอกํ อหํ ฯ นรกสฺมึ นิกฺขิปปิณฺติ ยถา กทฺทโม น
อกฺกมียติ เอวํ ตสฺมึ จิกฺขลฺลตาวาญฺเฏ จเปสึ ฯ ตสฺสชาติ ตสฺส โคสิเสน
เสตฺถกรณสฺส ฯ

ธมฺเม จิตฺตานนฺติ ธมฺมจาริณํ สมจาริณํ ฯ มนฺเตมีติ กเถมิ
กิตฺตฺตยา มิ ฯ จิกฺขลฺลตฺถิโกติ หสาธิปฺปาโย ฯ โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโตติ
ทฺสฺสสามิเก น ทฺสฺสจฺจิตฺโต น อวหรณฺนาธิปฺปาโย นาปี
วินาสาธิปฺปาโยติ อตุโธ ฯ

อภิปฺพานนฺติ อจิกฺขลฺลทาธิปฺปาโย โลภาทีหิ ทฺสฺสจฺจิตฺโต ฯ
กึ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากมาหฺนฺติ ตสฺส ตถา กตฺสฺส ปาปกมฺมสฺส
กิว กฏฺกํ ทฺกฺขวิปากํ ปณฺจทิตฺตา อาหุ ฯ

ทฺสฺสจฺจิตฺตํ ปมฺนาติ กามสฺงกฺปฺปาทิวเสน ทฺสฺสจฺจิตฺตํ โน วิตฺตฺกกา
เอเตน มโนทฺสฺสจฺจิตฺตมาห ฯ กาเยน วาจา ย จ สฺงกฺกิลฺลจฺจติ
ปาณาติปาตาทิวเสน กายวาจาหิ มลฺลิษา ฯ อาสฺมานาติ

เล่มที่ 24 อมฺพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 309

อาสีสมานา ปตถยมานา ฯ

เอวฺ เปเตน สงฺเขเปเนว กมฺมผลสุ วิชิตฺวา ทสฺสิตฺสุ

ตํ อสทฺทหนฺโต ราชา

ตํ กิณฺติ ชาเนยฺยมหํ อเวจฺจ

กลฺยาณปาปสฺส อัยฺ วิปาโก

กี วาหํ ทิสฺวา อภิสทฺทเหยฺย

โก วาปี มํ สทฺทหาเปยฺย เอตฺนฺติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ ตํ กิณฺติ ชาเนยฺยมหํ อเวจฺจาติ โยยํ ตยา เย
ทฺฏฺจสงฺกปฺปมฺนา มนุสฺสา กาเยน วาจา ย จ สงฺกิลิฏฺฐาติ
อาทินา อปเร ปน สุกฺติมาสมานาติ อาทินา จ
กลฺยาณสฺส ปาปสฺส จ กมฺมสฺส วิปาโก วิชิตฺวา วุตฺโต
ตํ กิณฺติ เคน การเณน อหํ อเวจฺจ อปรปจฺจยภาเวน
สทฺทเหยฺย ฯ กี วาหํ ทิสฺวา อภิสทฺทเหยฺย นฺติ กิทิสํ วา
ปนาหํ ปจฺจกฺขณฺตํ นิตฺสสนํ ทิสฺวา ปภฺทิสทฺทเหยฺย ฯ
โก วาปี มํ สทฺทหาเปยฺย เอตฺนฺติ โโก วา วิณฺญฺ ปุริโส ปณฺทิตฺโต
เอตมตฺถํ มํ สทฺทหาเปยฺย ตํ กเถหิตฺติ อตฺถโล ฯ

ตํ สุตฺวา เปโต การเณน ตมตฺถํ ตสฺส ปกาเสนฺโต

ทิสฺวา จ สุตฺวา อภิสทฺทหสฺสุ

กลฺยาณปาปสฺส อัยฺ วิปาโก

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 310
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 310

กลุยาณปาเป อุกฺเข อสนฺเต
สียา นฺ สุตฺตา สุกฺตา ทุกฺคตา วา ฯ
โน เจตฺถ กมฺมานิ กเรยฺยํ มจฺจา
กลุยาณปาปานิ มนุสฺสโลเก ฯ
นาหสิฺ สุตฺตา สุกฺตา ทุกฺคตา วา
หีนา ปณฺีตา จ มนุสฺสโลเก ฯ
ยสฺมา จ กมฺมานิ กโรนฺติ มจฺจา
กลุยาณปาปานิ มนุสฺสโลเก
ตสฺมา หิ สุตฺตา สุกฺตา ทุกฺคตา วา
หีนา ปณฺีตา จ มนุสฺสโลเก ฯ
ทวยชฺช กมฺมานํ วิปากมาหุ
สุขสฺส ทุกฺขสฺส จ เวทนียํ
ตาเทวตาโย ปริจารยฺนติ
ปจฺเจนฺติ พาลา ทวยตํ อปฺสฺสโนติ

คาถา อภาสี ฯ

ตตฺถ ทิสฺวา จาติ ปจฺจกฺขโต ทิสฺวาปี ฯ สุตฺวาติ
ธมฺมํ สุตฺวา ตทฺนุสาเรณ นยฺ นนฺโต อนุมินฺนโต ฯ
กลุยาณปาปสฺสาติ กุสฺลสฺส อกุสฺลสฺส จ กมฺมสฺส อยฺ สฺโข
อยฺ ทุกฺโข จ วิปาโกติ อภิสทฺทหสฺสุ ฯ อุกฺเข อสนฺเตติ
กลุยาณ ปาเป จาติ ทฺวิเช กมฺเม อวิชฺชมาเน ฯ สียา

เล่มที่ 24 อมฺพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 311

นุ สตุตา สุกตา ทุกคตา วาติ อิเม สตุตา สุกตี คตา
ทุกคตี คตา วา สุกตियิ วา อหุตฺมา ทุกคตियิ ทลิตฺทา
วาติ อยมตฺโถ กีนุ สียา กถิ สมฺภเวยฺยาติ อตฺโถ ฯ

อิทานิ ยถาวุตฺตมตฺถํ โน เจตถ กมฺมานีติ จ
ยสุมา จ กมฺมานีติ จ กาถาทวเยน พุยฺติเรกโต อนฺวยโต
จ วิภาเวติ ฯ ตตถ หีนา ปณฺีตติ กุสฺรูปาโรคฺยปริวาราทิหิ
หีนา อูพารา จ ฯ

ทวยชฺช กมฺมานํ วิปากมาหุติ ทวยํ ทฺวิธํ อชฺช อิทานิ
กมฺมานํ สุจฺริตทฺวจฺริตานิ วิปากํ วทนฺติ กเถนฺติ ฯ กิ ตนฺติ
อาห สฺขสฺส ทฺกขสฺส จ เวทนียนฺติ อิกฺกุสฺส จ อนิกฺกุสฺส จ
อนฺุภวณโยคฺคํ ฯ ตา เทวตาโย ปริจารยนฺตีติ ये อุกฺกิสวเสน
สฺขเวทนียํ วิปากํ ปณฺีลภนฺติ เต เทวโลเก ตา เทวตา หุตฺวา
ทิพฺพสฺขสมปฺปีตา อินฺุทฺริยานิ ปริจาเรนฺติ ฯ ปจฺเจนฺติ พาลา ทวยตํ
อปฺสฺสีโนติ ये พาลา กมฺมณฺจ กมฺมผลณฺจาติ ทวยํ อปฺสฺสนฺตา
อสทฺทหนฺตา เต ปาปปฺปฺสฺตา ทฺกขเวทนียํ วิปากํ อนฺุภวณฺตา
นิริยาทีสุ กมฺมฺนา ปจฺเจนฺติ ทฺกขํ ปาปฺณนฺติ ฯ

เอวํ กมฺมผลํ สทฺทหนฺโต ปน ตฺวํ กสฺมา เอวรูปํ ทฺกขํ
ปจฺจนฺทวสีติ อนฺุโยคํ สนฺชาย

น มตฺถิ กมฺมานิ สยฺกตานิ

ทตฺวาปิ เม นตฺถิ โย อาทิสฺเสยฺย

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 312
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 312

อจฺฉาทนํ สยนมถนฺนป่านํ
เตนมฺหิ นคฺโค กสิรา จ วุตฺตํติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ น มตฺถิ กมฺมานิ สยํกตานิติ ยสฺมา สยํ อตฺตนา
ปฺพุเพ กตานิ ปฺลฺลภกมฺมานิ มม นตฺถิ น วิชฺชนฺติ เยหิ
อิทานิ อจฺฉาทนาทีนํ ลเกยฺยํ ฯ ทตฺวาปี เม นตฺถิ โย
อาทิสฺเสยฺยาติ โย สมณพฺรหฺมณานํ ทานํ ทตฺวา อสฺสูกสฺส
เปตสฺส โหตฺถติ เม อาทิสฺเสยฺย อทฺทิสฺเสยฺย โส นตฺถิ ฯ
เตนมฺหิ นคฺโค กสิรา จ วุตฺตํติ เตน ทฺวิเรนํปิ การณน
อิทานิ นคฺโค นิจฺจโปกฺโขมฺหิ กสิรา ทฺกฺขา จ วุตฺติ
ชีวิกา โหตฺติ ฯ

ตํ สฺตฺวา ราชํ ตสฺส อจฺฉาทนาทิลากํ อากฺขณฺโต
สฺยา นุ โข การณํ กิลฺลิจิ ยกฺข
อจฺฉาทนํ เยน ตฺวํ ลภถ
อาจิกฺข เม ตฺวํ ยทตฺถิ เหตุ
สทฺธาธิกํ เหตุวโจ สฺโณมาติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ เยนํติ เยน การณน ตฺวํ อจฺฉาทนํ ลภถ
ลเกยฺยาสี กิลฺลิจิ ตํ การณํ สฺยา นุ โข ภเวยฺย นุ
โฆติ อตฺถโต ฯ ยทตฺถิตฺติ ยทิตฺติ ฯ
อถสฺส เปโต ตํ การณํ อาจิกฺขณฺโต

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 313

กปปีตโก นาม อิตฺตติ ภิกฺขุ
ณายี สุสีโล อรหา วิมุตฺโต
คฺคตฺตินุทฺริโย สํวตฺตปาติโมกฺโข
สีตฺติภูโต อุตฺตมทิกฺขุจิปฺตฺโต ฯ
สขิลो วทณฺญ สุวโจ สุมฺโข
สวาคโม สุปฺปปฏิมุตฺตโก จ
ปฺลฺลสฺส เขตฺตํ อรณฺวิหารี
เทวมนุสฺसानนฺจ ทกฺขิณฺเญโย ฯ
สนฺโต วิฐฺโม อนีโฆ นิราโส
มุตฺโต วิสฺลโล อมโม อวฺงโก
นิรฺฐปฺธี สพฺพปฺปลนฺจจิโณ
ติสฺโส วิชฺชา อนฺนุปฺตฺโต ชฺชติมา ฯ
อปฺปณฺณาโต ทิสฺวาปี น จ สุชาโน
มุนีติ นํ วชฺชิสฺสุ โวหรนฺนฺติ
ชานนฺนฺติ ตํ ยกฺขณฺฏตา อนนฺชํ
กฺลฺยาณธมฺมํ วิจรนฺตํ โลเก ฯ
ตสฺส ตฺวํ เอกยฺกํ ทเว วา
มมฺหุทิสฺสิตฺวาน สเจ ทเทถ
ปฺฏิคฺคหีตานิ จ ตานิ อสฺส
มมฺนฺจ ปสฺเสถ สนนฺนทฺทสฺสนฺติ

กาถา อภาสี ฯ

ตตฺถ กปฺปิตโก นามาติ ชฺฉิตฺตสทฺตสฺส อพฺพนฺตเร อายสฺมโต
อุปาลิตฺเตรฺสฺส อุปชฺฌายํ สนฺธาย วทติ ฯ อิธาติ อิมิสฺสา เวสาลียา
สมีเป ฯ ฌายีติ อคฺคผลฌานน ฌายี ฯ สีตฺถุโตติ
สพฺพกิลฺลสทฺธปริพาหฺวปฺสเมน สีตฺถาวปฺตฺโต ฯ
อุตฺตมทิกฺขิปปฺตฺโตติ อุตฺตมํ อคฺคผลํ สมฺมาทิกฺขิ ปรฺตฺโต ฯ

สขิลฺลติ มฺหุ ฯ สุวโจติ สุพฺพโจ ฯ สุวากโมติ สุภฺจ
อากตาคโม ฯ สุปฺปฏิมุตฺตโกติ สุภฺจ ปฏิมุตฺตกฺวาโจ มุตฺตภาณฺตีติ
อตุโถ ฯ อรณฺวิหารีติ เมตฺตาวิหารี ฯ

สนฺโตติ อุปสนฺตกิลฺลโส ฯ วิฐฺโมติ วิคตฺมิจฺฉาวิตกฺกฐโม ฯ
อนิโฆติ นิทฺทุกฺโข ฯ นีราโสติ นิตฺตโณห ฯ มุตฺโตติ สพฺพภเวหิ
วิมุตฺโต ฯ วิสฺลโลติ วิตฺรคาทิสฺลโล ฯ อมโมติ มมฺการวิริหิตฺโต ฯ
อวฺงโกติ กายวฺงกาทิวฺงกวิริหิตฺโต ฯ นิฐปฺฐิตฺติ กิลฺลสาทิสฺงขาราทิ-
อุปฺธิปฺปหายี ฯ สพฺพปฺปญฺจขิโณติ ปฺริกฺขิณฺตณฺหาทิปฺปญฺโจ ฯ
ชฺชติมาติ อนฺนุตฺตราย ฌานชฺชติยา ชฺชติมา ฯ อปฺปญฺญาโตติ
ปรมปฺปิจฺจตฺตาย ปฏิจฺจนฺนคฺคตฺตาย จ น ปากโฏ ฯ

ทิสฺวาปี น จ สุขานฺติ คมฺภีรภาเวน ทิสฺวาปี
เอวํสีโล เอวํมฺโห เอวํปญฺโญติ น สุวิญฺญโย ฯ ชานนฺติ
ตํ ยกฺขภูตา อนฺนชฺชติ ยกฺขภูตา จ อนฺนํ นิตฺตณฺหํ อรฺหาติ ตํ
ชานนฺติ ฯ กลฺยาณชฺมมฺนฺติ สฺนฺทฺรสีลาทิกฺคณฺ ฯ

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 315

ตสฺสาตี ตสฺส กปปีตกมหาเถรสฺส ฯ เอกยฺคนฺตี เอกิ
วตฺถยฺคํ ฯ ทฺเว วาตี เทว วา วตฺถยฺคานี ฯ มฺมุทฺทิสิตฺวานาตี
มมํ อุทฺทิสิตฺวา ฯ ปฏิกฺคหิตานี จ ตานี อสฺสูตี ตานี
วตฺถยฺคานี เตน ปฏิกฺคหิตานี จ อสฺสุ ภาเวยฺยํ ฯ สนนทฺธ-
ทฺสฺสนฺตี ทฺสฺเสน กตฺสนฺนาหํ ททฺชวตฺถํ นีวตฺถปารฺตทฺสฺสนฺตี
อตุโถ ฯ

ตโต ราชา

กสฺมี ปเทเส สมนํ วสนตํ
กนฺตฺวาน ปสฺเสมฺ มยํ อิทานี
โย มชฺช กงฺขํ วิจิกิฉิตฺตญจ
ทิกฺขีวิสุกานี วินาทเยยฺยาตี

เถรสฺส วสนญฺจานํ ปุจฺฉี ฯ ตตฺถ กสฺมี ปเทเสตี กตฺรสฺมี
ปเทเส ฯ โย มชฺชชาติ โย อชฺช มกาโร ปทสนฺธิกโร ฯ

ตโต เปโต

เอโส นิสินฺโน กปินฺจนายํ
ปริวาริโต เทวตาหิ พฺหุหิ
ธมฺมี กถํ ภาสตี สจฺจนาโม
สทฺสฺมี อจฺเจเรเก อปฺปมตฺโตตี

คาถมาห ฯ

ตตฺถ กปินฺจนายนฺตี กปินํ วานรานํ นจฺจเนน

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 316
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 316

กป็นจจนาคี ลทฺธวโหหาระ ปเทเสฯ สจจนามอตี ฉายี
สุสิโล อรหา วิมุตฺโตตติอาทีหิ คุณนாமะหิ ยถาวนาโม
อวิปริตนาโมฯ

เอวํ เปเตน วุตฺเต ราชา ตาวเทว เถรสฺส สนฺตักิ
คนฺตุกาโม

ตถาหิ กสฺสามิ คนฺตุวา อิทานิ
อจฺจนาทยิสฺสํ สมณิ ยฺเคน
ปฏิกฺกหิตานิ จ ตานิ อสฺสุ
ตฺวณฺจ ปสฺเสมุ สนนทฺธทฺธสฺสนฺติ

คาถมาหฯ

ตตฺถ กสฺสามิติ กริสฺสามิฯ
อถ เปโต เทวตานิ เถโร ฌมฺมิ เทเสติ ตสฺมานายิ
อุปสงฺกมณกาโลติ ทสฺเสนฺโต

มา อกฺขณฺเน ปพฺพชิตฺติ อุปาคมิ
สาธฺว โว ลิจฺฉวิ เนส ฌมฺโม
ตโต จ กาลे อุปสงฺกมิตฺวา
ตตฺถเอว ปสฺสาหิ รโห นิสินฺนฺนฺติ

คาถมาหฯ

ตตฺถ สาธฺวติ อายาจนฺเน นิปาโตฯ โว ลิจฺฉวิ เนส
ฌมฺมอตี ลิจฺฉวิราช ฌมฺหากิ ราชุนิ เอส ฌมฺโม น โหติ

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 317

ย อกาลเอ อุปสงกมนิ ฯ ตตถเววติ ตสฺมีเยว จาเน ฯ

เอว เปเตน วุตเต ราชสาสฺฐติ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา อตฺตโน
นิเวสนเมว คนฺตุวา ปฺน ยุตฺตปตฺตกาเล อฏฺฐ วตฺถยฺกานิ
คาหาเปตฺวา เถริ อุปสงกมิตฺวา เอกมฺนตฺติ นิสินฺโน ปฏฺิสนฺถาริ
กตฺวา อิมานิ ฆนฺเต อฏฺฐ วตฺถยฺกานิ ปฏฺิกุคฺคฺหาติ
อาห ฯ ตํ สุตฺวา เถโร กถาสมฺภูจาปนตฺถิ มหาราช ปุพฺเพ
ตฺวํ อทานสีโล สมณพฺรหฺมณานํ วิเหจนชาติโกว กถิ ปณฺีตานิ
วตฺถานิ ทาทูกาโม ชาโตติ อาห ฯ ตํ สุตฺวา ราชสา ตสฺส การณํ
อาจิกฺขณฺโต เปเตน สมาคมํ เตน จ อตฺตนา จ กถิตํ สพฺพิ เถรสฺส
อาโรเจตฺวา วตฺถานิ ทตฺวา เปตสฺส อุทฺทิสฺสิ ฯ เตน เปโต
ทิพฺพวตฺถธโร อลงกตปฏฺियตฺโต อสฺสารุโพห เถรสฺส จ รมฺโยจ
ปุโรโต ปาตุภวิ ฯ ตํ ทิสฺวา ราชสา อตฺตมโน ปมฺุทิตฺโต
ปีติโสมนสฺสชาโต ปจฺจกฺขโต วต มยา กมฺมผลํ ทิฏฺฐํ น
ทานาหิ ปาปํ กริสฺสामी ปุณฺณเมว กริสฺสामीติ วตฺวา เตน เปเตน
สกุขี อกาลิ ฯ โส จ เปโต สเจ ตฺวํ ลิจฺฉวิราช อโต ปฏฺุจาย
อธมฺมํ ปหาย ธมฺมํ จรสฺสิ เอวาหิ ตว สกุขี กริสฺสामी สนฺตฺติกญฺจ
เต อากมิสฺสामी สฺลวาคญฺจ ปุริสํ สีฆํ สฺลโต โมเจหิ เอว
โส ชีวิตํ ลกิตฺวา ธมฺมํ จรณฺโต ทุกฺขโต มุจฺฉิสฺสติ เถรญฺจ
กาเลน กาลํ อุปสงกมิตฺวา ธมฺมํ สฺถนฺโต ปุณฺณานิ กโรหิตี

วตฺวา คโต ฯ

อถ ราชา เถรํ วนฺทิตฺวา นครํ ปวีสิตฺวา สีนํ สีนํ
ลิจฺฉวิปริสฺสํ สนนฺนิปาตตฺวา เต อนฺุชานาเปตฺวา ตํ ปฺริสฺสํ
สุลโต โมเจตฺวา อิมํ อโรคํ กโรธาติ ติกิจฺฉเก อาณาเปสฺสิ ฯ
เถรณฺจ อุปสงฺกมิตฺวา ปุจฺฉิ สฺยา นฺุ โข ฆนฺเต
นิริยคามิกมมฺมํ กตฺวา จิตฺตสฺส นิริยโต มุตฺตติตี ฯ สฺยา
มหาราช สเจ อุพารํ ปุณฺณํ กโรติ มุจฺจตีตี วตฺวา เถโร
ราชานํ สรณฺเส จ สึเลสุ จ ปตฺติฏฺจาเปสฺสิ ฯ โส ตตฺถ
ปตฺติฏฺจโธ เถรสฺส โอวาเท จตฺวา โสตาปนฺโน อโหสิ
สุลาวิโต ปน ปฺริโส อโรโค หุตฺวา สํเวกขาโต ภิกฺขุสุ
ปพฺพชิตฺวา นจิริสฺเสว อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ ฯ ตมตฺถํ ทสฺเสนฺตนา
สงฺคีตฺติการา

ตถาติ วตฺวา อคฺมาสิ ตตฺถ

ปฺริวาริโต ทาสคณฺน ลิจฺฉวิ

โส ตํ นครํ อุปสงฺกมิตฺวา

วาสุปคฺฉฉิตฺถ สเก นิเวสเน ฯ

ตโต จ กาลे คิหิกิจฺจานิ กตฺวา

นฺุหาตฺวา ปวีตฺวา จ ขณฺํ ลภิตฺวา

วิเจยฺย เปฟาโต จ ยुकานิ อฏฺฐ

คาหาปยิ ทาสคณฺน ลิจฺฉวิ ฯ

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถวณณา หน้า 319

โส ตํ ปเทสํ อุปสงกมิตฺวา
ตํ อททส สมณํ สนฺตจิตฺตํ
ปฏิกุกนฺตํ โคจรโต นีวตฺตํ
สีตฺธิภูตํ รุกฺขมฺมฺเต นิสินฺนํ ฯ
ตเมนมโวจ อุปสงกมิตฺวา
อปฺปาพาริํ ฬาสฺวิหารณฺจ ปุจฺฉนฺติ
เวสาลียํ ลิจฺฉวิหํ ภทฺนฺเต
ชานนฺตํ มํ ลิจฺฉวิ อมพสกุขโร ฯ
อิมานํ เม อฏฺฐ ยฺยูคา สุภานํ
ปฏิกุกณฺห ภทฺนฺเต ปททามิ ตฺยฺหํ
เตเนว อตฺถเนน อิธาคโตสุมิ
ยถา อหํ อตฺตมโน ภเวยฺยนฺตํ ฯ
ทฺูรโตว สมณฺนา พุราหุมนฺนา จ
นิเวสนํ เต ปรีวชฺชยฺยนฺตํ
ปตฺตทานํ ภิชฺชยฺยนฺตํ จ เต นีเวสเน
สงฺฆมาภฺเวย จาปี วิทาลยฺยนฺตํ ฯ
อถาปเร ปาทกฺุจาริกาหิ
อวสิรา สมณฺนา ปาตยฺยนฺตํ
เอตาทิสํ ปพฺพชิตา วิหสํ
ตยา กตํ สมณฺนา ปาปฺณนฺตํ ฯ

ขุททกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 320
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 320

ติณน เตลมปี น ตฺว อทาสี
มฺพหฺสฺส มคฺคมปี น ปาวทาสี
อนฺรฺสฺส ทณฺฑํ สยมาทียาสี
เอตาทิโส กทริโย อสฺสูโต ตฺวํ
อถ ตฺวํ เกน วณฺเณน กิเมว ทิสฺวา
อเมหฺหิ สห สํวิภาคํ กโรสฺสีติ ฯ
ปจฺเจมิ ฆนฺเต ยํ ตฺวํ วเทสิ
วิหฺสยํ สมนฺเณ พุราหฺมเณ จ
จิทฺทจฺจติโก โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต
เอตมปี เม ทุกฺกณฺเมว ฆนฺเต ฯ
จิทฺททาย ยกฺโข ปสฺวิตฺวา ปาปํ
เวเทติ ทุกฺโข อสมตฺตโกที
ทหโร ยฺว นคฺคณฺยสฺส ภาคี
กึ สฺสูโต ทุกฺขตฺรสฺส โหติ ฯ
ตํ ทิสฺวา สํเวคมลตฺถํ ฆนฺเต
ตปฺปจฺจยา วาปี ททามิ ทานํ
ปฏฺธิคฺคณฺห ฆนฺเต วตฺถยฺกานิ อฏฺฐ
ยกฺขสฺสึมา คจฺจนฺตุ ทกฺขินาโยติ ฯ
อทฺธา หิ ทานํ พหฺธา ปสฺตถํ
ททโต จ เต อกฺขยธมฺมตฺถุ

เล่มที่ 24 อมฺพสกุขรเปตวตถุวณฺณนา หน้า 321

ปฏิคฺคณฺหามิ เต วตฺถยฺคานิ อฏฺฐ
ยฺกขสฺสึมา คจฺจนฺตฺว ทกฺขินาโยติ ฯ
ตโต หิ โส อจฺมยิตฺวา ลิจฺฉวิ
เถรสฺส ทตฺวาน ยฺคานิ อฏฺฐ
ปฏิคฺคหิตานิ จ ตานิ อสฺส
ยฺกขณฺจ ปสฺเสถ สนนฺททฺทสฺสํ ฯ
ตมฺททสา จนนฺทสาลิตฺตํ
อาชณฺณมารูพฺพหฺมพารวณฺณํ
อลงฺกตํ สาธฺนฺิวตฺถยฺสํ
ปริวาริตํ ยฺกขมฺหิตฺธิปตฺตํ ฯ
โส ตํ ทิสฺวา อตฺตมโน อุกฺโก
ปภฺยจฺจิตฺโต จ สุกฺกฺโรโป
กมฺมณฺจ ทิสฺวาน มหาวิปากํ
สนฺทิกฺกํ จกฺขฺนา สจฺฉิกตฺวา ฯ
ตเมนนฺโวจ อฺปสงฺกมิตฺวา
ทสฺสามิ ทานํ สมณฺพราหฺมณานํ
น จาปี เม กิลฺยจฺ อเทยฺยมตฺถิ
ตฺวณฺจ เม ยฺกข พหุปกาโรติ ฯ
ตฺวณฺจ เม ลิจฺฉวิ เอกเทสํ
อทาสิ ทานานิ อโมฆเมตํ

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 322
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 322

สุวาคฺ กฤษฺสามิ ตยา ว สกฺขี
อมาณุโส มาณุสเกน สทฺธินฺติ ฯ
คตฺติ จ พนฺธฺ จ ปรายนญจ
มิตฺตโต มมาสิ อถ เทวตา เม
ยาจามิ ตํ ปญฺชติโก ภวิตฺวา
อิจฺฉามิ ตํ ยกฺข ปุณฺปี ทญฺจฺจุนฺติ ฯ
สเจ ตฺวํ อสฺสทฺโธ ภวิสฺสติ
กทริยธฺโร วิปฺปปฏิปนฺนจิตฺโต
ตฺวํ เนว มํ ลจฺฉสิ ทสฺสนาย
ทิสฺวา จ ตํ โนนฺปี จ อาลปีสฺสํ ฯ
สเจ ปน ตฺวํ ภวิสฺสติ ฌมฺมการโว
ทานเ รโต สงฺกหิตตฺตภาโว
โอปานญฺโต สมณพฺราราหุมนานํ
เอวํ มมํ ลจฺฉสิ ทสฺสนาย ฯ
ทิสฺวา จ ตํ อาลปีสฺสํ ภาทนฺเต
อิมญจ สฺสโต ลหฺมํ ปมฺญจ
ยโต นิทานํ อกริมฺห สกฺขี
มณฺเณมิ สฺสลาจฺจกสฺส การณา ฯ
เต อณฺเณมณฺเณ อกริมฺห สกฺขี
ออยญจ สฺสโต ลหฺมํ ปมฺตฺโต

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 323

สกุจจ ชมมานิ สมารนุโต
มจฺเจยฺย โส นิรยา จ ตมหา
กมฺมํ สียา อญฺจตุร เวทนียํ ฯ
กปฺปิตกณฺจ อุปสงฺกมิตฺวา
เตเนว สห สํวิภชิตฺวา กาลे
สยฺม มุขेषุ ปนีสชฺช ปุจฺจ
โส เต อกฺขิสฺสตี เตตมตฺถํ ฯ
ตเมว ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา
ปุจฺจสฺส อญฺจตฺถโก โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต
โส เต สฺสํ อสฺสตฺถจาปี ชมฺมํ
สพฺพมฺปิ อกฺขิสฺสตี ยถา ปชานนฺตี ฯ
โส ตตฺถ รหสฺสํ สมฺลลปิตฺวา
สกุชฺชํ กริตฺวาน อมานุเสน
ปกฺกามิ โส ลิจฺจวินํ สกาถํ
อถ พุริ วิปริสํ สนนฺตินฺนํ ฯ
สุณฺนตุ โภณฺโต มม เอกวา กุຍ
วํ วัสฺสํ ลภิสฺสามิ อตฺถํ
สุลาวุโต ปุริโส ลุทฺทกมฺโม
ปณฺหิตทณฺโฑ อนุสฺตฺตรูโป ฯ
เอตฺตาวตา วิสฺตฺริตฺตมิตฺตา
ยโต อาวุโต เนว ชีวตี น มโต

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 324
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 324

ตาหํ โมจยิสฺสามิ ทานิ
ยถามตี อนุชานาตุ สงฺโฆติ ฯ
เอตถจ อญฺญจจ ลหุํ ปมฺญจ
โก ตํ วเทถ ตถา กโรนฺตุ
ยถา ปชานาสิ ตถา กโรหิ
ยถามตี อนุชานาติ สงฺโฆติ ฯ
โส ตํ ปเทถํ อุปสงฺกมิตฺวา
สุลาวุตฺติ โมจยิ จิปรปฺเมว
มา ภายิ สมฺมาติ จ ตํ อโวจ
ติกิจฺจกานญฺจ อุปฺภุจฺเปสิ ฯ
กปฺปิตกญฺจ อุปสงฺกมิตฺวา
เตเนว สห สํวิภชิตฺวา กาลे
สยํ มุขेषุ ปนีสหฺช ลิจฺจวิ
ตเถว ปุจฺจิจฺจตถ นํ การณฺตถิโก ฯ
สุลาวุโต ปุริโส ลุทฺทกมฺโม
ปณฺธิตทณฺโฑ อนุสฺตฺตฺรโป
เอตฺตาวตา วิสฺตฺริตฺตฺติมฺตฺตา
ยโต อาวุโต เนว ชีวติ น มโต ฯ
โส โมจิจโต กนฺตฺวา มยา อิทานิ
เอตฺตสฺส ยกฺขสฺส วโจ หิ ฆนฺเต

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 325

สียา นุ โข การณํ กิณฺจิทเว
เยน โส นิริยํ โน วเชยฺย ฯ
อาจิกฺข ฆนฺเต ยทิ อตฺถิ เหตุ
สทฺธายิกํ เหตุวโจ สุโณม
น เตสํ กมฺมานํ วินาสมตฺถิ
อเวทียิตฺวา อิช พุยนฺตฺติภาโวติ ฯ
สเจ ส ฐมฺมานิ สมาจเรยฺย
สกุจฺจจ รตฺตินฺทิวมปฺปมตฺโต
มฺจุเจยฺย โส นิริยา จ ตมฺหา
กมฺมํ สียา อณฺฺลตฺตร เวทนียนฺติ ฯ
อณฺฺลนาโต เอโส ปุริสสฺส อตฺโต
มมมฺปิ ทานิ อนุกมฺป ฆนฺเต
อนุสาส มํ โอวท ฐฺริปณฺณ
ยถา อหํ โน นิริยํ วเชยฺยนฺติ ฯ
อชฺเชว พุทฺธํ สรณํ อุเปหิ
ฐมฺมณฺจ สงฺฆณฺจ ปสฺนุนฺจิตฺโต
ตเถว สิกฺขาย ปทานิ ปณฺจ
อชฺชทผลฺลทานิ สมากฺทิสฺสฺส ฯ
ปาณาติปาตา วิรมสฺสฺส จิปปิ
โลเก อทินฺนํ ปวิรัชชยสฺส

บุพพทณิกายภูจกถา เปตวตถุวณณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 326
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณนา หน้า 326

อมชชโป มา จ มุสา อภาณิ
สเกน ทาเรน จ โหหิ ตุญฺโจ
อิมลฺลจ อริยํ อญฺจสงฺกวเรณฺเปตํ
สมาทียาหิ กุสลํ สุขุทฺรยํ ฯ

จีวรํ ปิณฺฑปาทลฺลจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
อนฺนํ ปานํ ขาทนียํ วตฺตเสนาสนานิ จ
ททาหิ อฺชฺชุตฺเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตฺตา ฯ
ภิกฺขุปี ลีลสมฺปนฺเนน วิตรรกฺเข พหุสฺสุเต
ตปฺเปหิ อนฺนปानเนน สทา ปุณฺณํ ปวตฺตมฺติ ฯ

เอวลฺลจ ฌมฺมานิ สมาจฺรณฺโต
สกกฺกจจ รตฺตนิทิวมปฺปมตฺโต
มฺลฺลจ ตฺวํ นิริยา จ ตมฺหา
กมฺมํ ลียา อณฺลตฺตร เวทนียนฺติ ฯ
อชฺชเวว พุทฺธิ สรณฺ อฺเปมิ
ฌมฺมลฺลจ สงฺฆมฺลฺลจ ปสนฺนจิตฺโต
ตเถว ลิกฺขาย ปทานิ ปญฺจ
อชฺชตฺตผลฺลทานิ สมาทียามิ ฯ
ปาณาติปาตา วิรمامิ ขิปปํ
โลเก อทินฺนํ ปรีวชฺชยามิ
อมชชโป โน จ มุสา ภณามิ

เล่มที่ 24 อมฺพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 327

สเกน ทาเรน จ โหมิ ตุฏโโจ

อิมณฺจ อริยํ อฏฺฐงฺกวมเรณฺเปตํ

สมาทียามิ กุสลํ สุขุทฺธํ ๑

จีวรํ ปิณฺฑปาทณฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ

อนฺนํ ปานํ ขาทนียํ วตฺถเสนาสนานิ จ ๑

ภิกฺขุ จ สีสสมฺปนฺเน วิตราเค พหุสฺสุเต

ททามิ น วิกรมฺปามิ พุทฺธานํ สาสเน รโตติ ๑

เอตาทิสํ ลิจฺฉวิ อมฺพสกุขโร

เวสาลิยํ อณฺตโร อุปาสโก

สทฺโธ มุฑฺ การกโร จ ภิกฺขุ

สงฺฆณฺจ สกฺกจฺจ ตทา อุปฏฺฐหิ ๑

สุลาวุโต จ อโรโก หุตฺวา

เสรี สฺขิ ปพฺพชฺชํ อุปากมิ

ภิกฺขุณฺจ อากมฺม กปฺปิตกฺกตฺตมํ

อุโภปี สามณฺยผลานิ อชฺฉกฺุ ๑

เอตาทิสํ สปฺปริสานํ เสวนา

มหนฺปลา โหติ สตํ วิชานตํ

สุลาวุโต อกฺกผลํ อสฺสยิ

ผลํ กนิฏฺฐํ ปน อมฺพสกุขโรติ

คาถาโย อโวจฺ ๑

ตตฺถ วาสฺวปคฺคจฺฉิตฺถาติ วาสฺ อฺปคฺคจฺฉิ ฯ คิหิภิจฺฉานีติ เกหิ
อวสฺนุเตน กาทพฺพกฺกมฺภกิจฺฉานิ ฯ วิเจยฺยาติ สฺนุทรวตฺถ-
คหณตฺถํ วิจฺฉินฺตุวา ฯ ปฏฺฐิกฺกนฺตฺนฺติ ปิณฺนทปาทโต ปฏฺฐิกฺกนฺตํ ฯ
เตนาห โคจรโต นีวตฺตฺนฺติ ฯ อโวจาทิ เวสาลียํ ลิจฺฉวิหิ
ภทฺนฺเตติ อาทิกิ อโวจ ฯ

วิทาลยฺนฺตีติ วิผาลยฺนฺติ ฯ ปาทกฺุจาริกาทิตี ปาทสงฺฆาตาหิ
กฺุจาริหิ ฯ ปาตยฺนฺตีติ ปรีปาตยฺนฺติ ฯ

ติณฺเณนาติ ตินฺนคฺเคนาปี ฯ มฺพหฺสฺส มคฺคมฺปิ น ปาวทาสิตี
มคฺคมฺพหฺสฺส มคฺคมฺปิ ตฺวํ น กถยฺสิ เอวายํ ปรีโส อิตฺถ จิตฺถ
ปรีพฺภมฺตฺติ ฯ เกฬีสิโล หิ อโย ราชานํ ฯ สยมาทียาสีติ อนฺธสฺส
หตฺถโต ยฺภูจฺฉิ สยเมว อจฺฉินฺนิตฺถวา กณฺหสิ ฯ สํวิภากํ กโรสิตี
อตฺตนา ปรีภฺยชิตพฺพวตฺถโต เอกจฺฉานิ ทตฺถวา สํวิภชฺสิ ฯ

ปจฺเจมิ ภนฺเต ยํ ตฺวํ วเทสิตี ภนฺเต ตฺวํ ปตฺตทานิ
ภิชฺชนฺตีติ อาทินา ยํ วเทสิ ตํ ปฏฺฐิขานามิ สพฺพเมเวตํ มยา
กตํ การापิตฺถจาทิ ทสฺเสติ ฯ เอตมฺปิตี เอตํ จิฑฺฑาทิปฺปาเยน
กตมฺปิ ฯ

จิฑฺฑาทิ จิฑฺฑาทาย ฯ ปสฺวิตฺถวาติ อฺปจฺฉินฺตุวา ฯ เวเทตีติ
อนฺภวติ ฯ อสมตฺตโกคีติ อปรีปฺณณโกโค ฯ ตเมว อปรีปฺณณ-
โกคตํ ทสฺเสตฺถุ ททโร ยฺวาทิอาทิ วตฺตํ ฯ นคฺคณิยสฺสาติ

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุวณณา หน้า 329

นคฺคภาวสฺส ฯ กิ สฺ ตโต ทฺกฺขตรสฺส โหติติ กิ สฺ นาม
ตโต นคฺคภาวโต ทฺกฺขตรํ อสฺส เปตสฺส โหติ ฯ ยกฺขสฺสสิมา
คจฺจนฺตุ ทกฺขินาโยติ อีมา มยา ทิยฺยमानวตฺถทกฺขินาโย
เปตสฺส อุกฺกปฺปนฺตุ ฯ

พหุชา ปสฺตถฺนฺติ พหุหิ ปกาเรหิ พุทฺธาทีหิ วจฺณิตํ ฯ
อกฺขชรมมตฺถุติ อปริกฺกชรมมํ โหตุ ฯ อจฺมยิตฺวาติ
หตฺถปาทโรวณฺปุพฺพกํ มุํ วิกฺขาเลตฺวา ฯ จนฺทนสารลิตฺตฺนฺติ
สารกฺกจฺจนฺตฺตํ ฯ อูพารวณฺณฺติ เสฏฺฐรूपํ ฯ ปริวาริตฺนฺติ
อนุกฺกวลฺลิตฺตนา ปริชนน ปริวาริตํ ฯ ยกฺขมหิทฺธิปตฺตฺนฺติ มหตี
ยกฺขิทฺธิ เทวิทฺธิ ปตฺวา จิตํ ฯ ตเมนฺมโวจฺจติ ตเมนํ อโวจ ฯ

เอกเทสํ อทาสีติ จตฺตฺส ปจฺจเยสฺส เอกเทสฺสวฺตํ วจฺจทานํ
สนฺธาย วทติ ฯ สกฺขินฺติ สกฺขิภาวํ ฯ

มมาสีติ เม อาสิ ฯ เทวตา เมติ มยฺหิ เทวตา อาสีติ โยชฺนา ฯ

วิปฺปฏิปฺนฺนจิตฺโตติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปฺปฏิปฺนฺนมานโส ฐมฺมิมิ
ปฺปฏิปฺทํ ปหาย อฐมฺมิมิ ปฺปฏิปฺทํ ปฺปฏิปฺนฺนโนติ อตฺถโ ๑ ยโตนิทานนฺติ
ยฺนฺนิมิตฺตํ ยสฺส สนฺตํ อากมฺนเหตฺ ๑

สํวิทฺชิตฺวาติ ทานสํวิทฺทํ กตฺวา ฯ สยํ มุขฺนฺนฺปนิสฺชช
ปฺปฏิจฺจติ อณฺเณ ปฺริเส อเปเสตฺวา อฺปนฺนีสิตฺวา สมนฺมุขเณว

ปฺจจ ๑

สนฺนิสินฺนุนฺติ สนฺนิปตฺตวเสน นิสินฺนํ ๑ ลภิสฺสามิ
อตุณฺติ มยา อิจฺฉิตฺมปิ อตุถํ ลภิสฺสามิ ๑ ปณฺหิตทณฺโฑติ
จปีตสรีรทณฺโฑ ๑ อนุสตุตฺรโปติ ราชนิ อนุสตุตฺสกาโว ๑
วีตฺตริตฺตมตฺตาติ วีตฺตมตฺตา รตฺติโย อตฺตวตฺตาติ อตุโถ ๑
ตาหนฺติ ตํ อหํ ๑ ยถามตฺตินฺติ มยฺหํ ยถารุจิ ๑

เอตฺตญจ อณฺณญจาทิ เอตํ สฺสเถ อาวตฺตํ ปฺริตํ อณฺณญจ
ยสฺส ราชาณา ปณฺหิตา ตญจ ๑ ลหุํ ปมฺญจาทิ สีนฺ
โมเจหิ ๑ โโก ตํ วเทถ ตถา กโรนฺตฺนฺติ ตถา ฆมฺมียกมฺมํ
กโรนฺตํ ตํ อิมสฺมี วชฺชิริญฺเจ โโก นาม น ปโมเจหิติ
วทเยยฺย เอวํ วตฺตํ โกจิปิ น ลภตฺตีติ อตุโถ ๑

ตฺกิจฺจนฺกานญจาทิ ตฺกิจฺจนฺเก จ ๑

ยกฺขสฺส วโจติ เปตฺสสฺส วจัน ๑ ตสฺส ฆนฺเต เปตฺสส
วจนฺน เอวมกาสินฺติ ทสฺเสติ ๑

ฆมฺมานีติ ปุพฺเพ กตํ ปาปกมฺมํ อภิวิตฺตํ สมตฺเถ
ปฺญญฆมฺเม ๑ กมฺมํ สฺยา อณฺณตฺร เวทนียฺนฺติ ยํ ตสฺมี
ปาปกมฺเม อูปฺชชเวทนียํ ตํ อโหสิกมฺมํ นาม โหติ ๑ ยํ ปน
อปรปรียายเวทนียํ ตํ อณฺณตฺร อปรปรียายเวทนียํ
โหติ สติ สํสารปฺวตฺตียนฺติ อตุโถ ๑

อิมญจาทิ อตุตฺตนา วุจฺจมานํ ตาย อาสนฺนํ ปจฺจกฺขํ

เล่มที่ 24 อมพสกุขรเปตวตถุณณา หน้า 331

วาทิ กตวา วุตตัม ฯ อริยิ อญจงควเรนุเปตนติ ปริสุทฺทญฺเฐน
อริยิ ปาณาติปาตาเวรมณิอาทีหิ อญฺหิ อญฺเคหิ อุเปตฺ
ยฺตุตฺ อุตฺตมํ อุโปสถสึถํ ฯ กุสลนฺติ อนวชฺชํ ฯ สุขุทฺทรยฺนติ
สุขวิปากํ ฯ

สทา ปุณฺณํ ปวทฺธเตตีติ สกิทเวว ปุณฺณํ กตวา
อลเมตฺตาวตาดิ อปริตฺตฺญาโจ หุตฺวา อปราปรี สุจฺริตํ ปุเรนฺตสฺส
สพฺพกาลํ ปุณฺณํ อภิวัตฺตติ อปราปรี วา สุจฺริตํ ปุเรนฺตสฺส
ปุณฺณสงฺขาตํ ปุณฺณผลํ อปรูปริ วทฺตติ ปริปุเรตีติ อตฺโต ฯ

เอวํ เถเรณ วุตฺเต ราชา อปายทฺกฺขโต อุตฺรตฺตจิตฺโต
รตนตฺตเย ปุณฺณชฺมเม จ อภิวัตฺตมานปสาโท ตโต ปญฺจาย
สรณานิ สีลานิ จ สมายินฺโต อชฺเชว พุทฺธํ สรณํ
อุเปมีติ อาทิมาย ฯ

ตตฺถ เอตาทิโสติ เอทิสฺส ยถาวุตฺตรูโป ฯ เวสาลิยิ
อณฺตโร อุปาสโกติ เวสาลิยิ อนนทสฺสเสสุ อุปาสเกสุ
อณฺตโร อุปาสโก หุตฺวา ฯ สทฺโธติอาทิ กลฺยาณมิตฺต-
สนฺนิสฺสเยน ตสฺส ปุริมภาวโต อณฺทาทิสตํ ทสฺเสตฺถ
วุตฺตํ ฯ ปุพฺเพ หิ โส อสฺสทฺโธ กกฺขโพ ภิกฺขุณฺ อุกโกสการโก
สงฺฆสฺส จ อนฺุปญฺจาโก อโหสิ อิทานิ ปน สทฺโธ มุทฺโโก
หุตฺวา ภิกฺขุสงฺฆญจ สกฺกจฺจ ตทา อุปญฺจหิติ ฯ ตตฺถ
การกโรติ อุปการการี ฯ

อุโภปีติ เทวปี สุตฺตาวุโธ ราชา จ ๑ สามณฺณผลานี
อชฺฌคฺคฺขันฺตี ยถารหิ สามณฺณผลานี อธิคฺคจฺฉินฺสู ๑ ตยิทฺติ ยถารหิ
ทสฺเสตฺถุ สุตฺตาวุโธ อคฺคผลํ อปฺสฺสยิ ผลํ กนิฺนฺจฺจ ปน อมฺพสฺกฺขโรติ
วฺุตฺตํ ๑ ตตฺถ ผลํ กนิฺนฺจฺจ นฺตี โสตาปฺตติผลํ สนฺธชยาห ๑ ยํ ปเนตฺถ
อตฺถโต อวิกตฺตํ ตํ สุวินฺนุเยยฺยเมว ๑

เอวํ รณฺนา เปเตน อตฺตนา จ วฺุตฺตมตฺถิ อายสฺมา
กปฺปีตโก สตฺถาริ วนฺทิตฺตุ สวตฺถิ คโต ภควโธ อารโจะสิ ๑
สตฺถา ตมตฺถิ อตฺถปฺปตฺติ กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฌมฺม
เทเสสิ สา เทสฺนา มหัชฺนสฺส สาคฺคิกา อโหสิตี ๑

อมฺพสฺกฺขรเปตวตฺตวณฺณนา นิฏฺฐิตา ๑

เสริสฺกเปตวตฺตวณฺณนา

สุโณถ ยกฺขสฺส วาณิชาณฺญาติ อิทฺติ เสริสฺกเปตวตฺตวณฺณ ๑
ตํ ยสฺมา เสริสฺกวิมานวตฺตวณฺณา นิพฺพิเสสฺสิ ตสฺมา ตตฺถ
อตฺถปฺปตฺติยํ คาทาสู จ ยํ วตฺตพฺพํ ตํ ปรมตฺถทีปนฺนํ
วิมานวตฺตวณฺณนายํ วฺุตฺตเมว ตสฺมา ตตฺถ วฺุตฺตนเขน
เวทิตพฺพนฺตี ๑

เสริสฺกเปตวตฺตวณฺณนา นิฏฺฐิตา ๑

นนุทกเปตวตถุวณณา

ราชา ปิงคโล นามาติ อิทํ นนุทกเปตวตถุ ๗ ตสฺส
กา อุปฺปตฺติ

สตถุ ปรีนิพฺพานโต วสฺสสตทวยสฺส อจฺจเยน สุรภูจฺวิสเย
ปิงคโล นาม ราชา อโหสิ ๗ ตสฺส เสนาปติ นนุทโก นาม
มิจฺฉาทิฏฺฐี วิปรีตทสฺสโน นตฺถิ ทินฺนุนฺตืออาทินา มิจฺฉาคาหํ
ปกฺกยฺห วิจริ ๗ ตสฺส ชีตา อุตฺตรา นาม อุปาสิกา ปติรุเป กุเล
ทินฺนา อโหสิ ๗ นนุทโก ปน กาลํ กตฺวา วิณฺณาฏฺวิยํ มหติ
นิโครฺชรุกฺเข เวมานิกเปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ ๗ ตสฺมี กาลกเต
อุตฺตรา สฺวจิสีตลคฺนุโรทกปฺริตํ ปานียฆฺภูํ กุมฺมาสาภิสงฺขเตหิ
วณฺณคฺนุชรสสมฺปนฺเนหิ ปฺนุเวหิ ปรีปฺณณฺสราวกณฺจ อณฺยตฺรสฺส
ชินฺนาสวตฺเตรสฺส ทตฺวา อຍံ ทกฺขินฺนာ มยฺหํ ปิตุ อุปกပ္ปตฺติ
อุทฺทิสฺสิ ตสฺส เตน ทาเนน ทิพฺพปานิยํ อปรีมิตา จ ปฺนุวา
ปาตุภวีสฺสุ ๗ ตํ ทิสฺวา โส เอวํ จินฺเตสิ ปาปํ วัต มยา
กตํ ยํ มหาชโน นตฺถิ ทินฺนุนฺตืออาทินา มิจฺฉาคาหํ คาหิโต
อิทานิ ปน ปิงคโล ราชา ฆมฺมาโสภสฺส รณฺโณ โอวาทํ
ทาตุํ คโต โส ตํ ตสฺส ทตฺวา อากมิตฺสฺสติ หนฺนทาหํ นตฺถิกทิฏฺฐี
วิโนทฺเตสฺสามิตํ ๗ นจฺเรเนว จ ปิงคโล ราชา ฆมฺมาโสภสฺส
रणฺโณ โอวาทํ ทตฺวา ปฏฺฐินิวตฺตฺนุโต มคฺคํ ปฏฺฐิปรชฺชิ ๗

อถ โส เปโต อตฺตโน วสนญฺจานาภิมฺขํ ตํ มคฺคํ
นิมฺมิณี ฯ ราชา จิตมชฺฌนฺหิเก สมเย เตน มคฺเคน กจฺจติ ฯ
ตสฺส กจฺจนฺตสฺส ปุโรโต มคฺโค ทิสฺสติ ปิฏฺฐิจิโต ปนสฺส
อนฺตรธายติ ฯ สพฺพปจฺจโต กจฺจนฺโต ปุริโส มคฺคํ อนฺตรหิตํ
ทิสฺวาภีโต วิสฺสรํ วิรวนฺโต ชาวิทฺวา รณฺโณ อาโรเจสิ ตํ สุตฺวา
ราชาภีโต สํวึคฺคมานโส หตฺถิกุขนฺเช จตฺวา จตฺสุโส ทิสฺวา
โอโลเกนฺโต เปตสฺส วสนนิโคธฺรกรุขํ ทิสฺวา ตทภิมฺโข อคฺมาสิ
สทฺธี จตฺรุงฺคินิยา เสนาย ฯ อถานุกฺกเมน รณฺเณ ตํ จานํ
ปคฺเต เปโต สพฺพาทฺรณฺวิภูสิโต ราชานํ อฺปสงฺกมิตฺวา ปฏฺฐินถารํ
กตฺวา ปฺเวจ ปานียจฺจ ทาเปสิ ฯ ราชา สปริชโน นฺหาตฺวา ปฺเว
ชาทิตฺวา ปานียํ ปิวิตฺวา ปฏฺฐิปฺปสฺสทฺธมคฺคกิลมโถ เทวตา นฺสิ
คณฺรพฺโพตฺถอาทินา เปตํ ปุจฺฉิ เปโต อาทิตฺโต ปฏฺฐาย อตฺตโน
ปวตฺตี อจฺจิกฺขิตฺวา ราชานํ มิจฺฉาทสฺสนโต วิโมเจตฺวา
สรณฺสฺส สีเลสฺส จ ปติฏฺฐจาเปสิ ฯ ตมตฺถํ ทสฺเสตฺถํ สงฺคีติการา
ราชา ปิงฺคลโก นาม สุรญฺจานํ อธิปติ อหุ
โมรียานํ อฺปญฺจานํ กนฺตฺวา สุรญฺจํ ปฺนราคมา ฯ
อฺเณห มชฺฌนฺหิเก กाले ราชา ปงฺกํ อฺปาคมิ
อทฺทส มคฺคํ รมณฺียํ เปตานํ ตํ วณฺณปถํ ฯ
สารถี อามนฺตฺยิ ราชา

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถวณณา หน้า 335

อัย มกุโค รมณีย	เขโม โสวตถโก สิว
อิมินา สารถิ ยาม	สุรฎจัน สนตถเก อิต ๑
เดน ปายาสี โสทรฎโจ	เสนาย จตฺรจกนียา
อุพพิคฺครุโป ปุริโส	โสทรฎจ อุตทพฺรวิ ๑
กุมมคฺคํ ปฎิปนฺนมหา	กีสนํ โลมหํสนํ
ปุรโต ทิสฺสติ มกุโค	ปจฺจโต จ น ทิสฺสติ ๑
กุมมคฺคํ ปฎิปนฺนมหา	ยมปุริสถาน สนตถเก
อมานุโส วายติ คนฺโธ	โฆโส สุขยติ ทารุโณ ๑
ลํวิคฺโค ราชา โสทรฎโจ	สารถี อุตทพฺรวิ
กุมมคฺคํ ปฎิปนฺนมหา	กีสนํ โลมหํสนํ
ปุรโต ทิสฺสติ มกุโค	ปจฺจโต จ น ทิสฺสติ ๑
กุมมคฺคํ ปฎิปนฺนมหา	ยมปุริสถาน สนตถเก
อมานุโส วายติ คนฺโธ	โฆโส สุขยติ ทารุโณ ๑
หตฺถิกขนฺธํ สมารุยฺห	โอโลเกนฺโต จตฺตทิสฺสา
อทุทส นิโครธ รมณีย	ปาทปํ ฉายาสมฺปนฺนํ
นิตฺตพฺวณฺณสทิสํ	เมฆวณฺณสิรินิโก ๑
สารถี อามนฺตยิ ราชา	กือเอโส ทิสฺสติ พุรหา
นิตฺตพฺวณฺณสทิส	เมฆวณฺณสิรินิโก ๑
นิโครโธ โส มหาราช	ปาทโป ฉายาสมฺปนฺโน
นิตฺตพฺวณฺณสทิส	เมฆวณฺณสิรินิโก ๑

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณฺณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 336
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณฺณนา หน้า 336

เตน ปายาสี โสรัฏฺโง	เยน โส ทิสฺสเต พุรหา
นึลพฺภวณฺณสทิสฺ	เมฆวณฺณสิริณีโก ฯ
หตฺถิกุขนฺธโต โอรุยฺห	ราชา รุกฺขํ อุปาคมิ
นีสิตี รุกฺขมฺลสฺมี	สามจฺโจ สปริชฺชโน
ปุริ ปานียสรกํ	ปุเว วิตุเต จ อทุทส ฯ
ปุริโส จ เทวณฺณิ	สพฺพภกรณฺณุตโต
อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ	โสรัฏฺโง เอตทพุริ ฯ
สฺวาคตํ เต มหาราช	อโถ เต อทุราคตํ
ปิวตุ เทโว ปานียํ	ปุเว ขาท อรินฺทม ฯ
ปิวิตฺวา ราชา ปานียํ	สามจฺโจ สปริชฺชโน
ปุเว ขาทิตฺวา ปิตฺวา จ	โสรัฏฺโง เอตทพุริ ฯ
เทวตา นฺธุสิ คนฺธพฺโพ	อทุ สกโก ปุรินฺทโท
อชานนฺดา ตํ ปุจฺฉาม	กถํ ชาเนมฺม ตํ มยฺนติ ฯ
นามฺหิ เทโว น คนฺธพฺโพ	นาปี สกโก ปุรินฺทโท
เปโต อหํ มหาราช	สุรฺภูจฺจา อิชฺ มาคโตติ ฯ
กึ สึโล กึ สฺมาจาโร	สุรฺภูจฺจสฺมี ปุเร ตฺวํ
เกน เต พุรฺหมจฺริเยน	อานุภาโว อัยฺ ตวาติ ฯ
ตํ สฺสโณหิ มหาราช	อรินฺทม รุกฺขจฺจทฺฒน
อมจฺจา ปาริสฺชชา จ	พุราหฺมโณ จ ปุโรหิตโต ฯ
สุรฺภูจฺจสฺมี อหํ เทว	ปุริโส ปาปเจตฺโส
มิจฺฉาทิฏฺฐิ จ ทฺสสึโล	กทริโย ปรีภาสโก ฯ

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถุวณฺณนา หน้า 337

ททนฺตานํ กโรนฺตานํ วารยิสฺสํ พหุชฺชนํ
อณฺเณสํ ททมานานํ อนุตฺตรายกโร อหํ ฯ
วิปาโก นตฺถิ ทานสฺส สัมมสฺส กุโธ ผลํ
นตฺถิ อจฺริโย นาม อทนฺตํ โโก ทเมสฺสติ ฯ
สมตฺถุยานิ ภูตานิ กุโธ เขฏฺฐาปจายิโก
นตฺถิ พลํ วิริยํ वा กุโธ อฏฺฐจฺจานโปริสํ ฯ
นตฺถิ ทานผลํ นาม น วิโสเชติ เวนฺนํ
ลทฺเชยฺยํ ลภเต มจฺโจ นียติ ปริณามชฺ ฯ
นตฺถิ มาตา ปิตา ภาตา โลโก นตฺถิ อิตฺโต ปริ
นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ หุตํ สุนิหิตํ น วิชฺชติ ฯ
โยปิ หนฺนฺนํ ปุริสํ ปรสฺส ฉินฺนทเต สิริ
น โกจิ กณฺจิ หนฺติ สตฺตุนฺนํ วิวรมนฺตเร ฯ
อจฺเจชฺชาเกชฺโช หิ ชีโว อฏฺฐังโส กุพฺพริมนฺทโล
โยชนานํ สตํ ปณฺจ โโก ชีโว เจตฺตุมฺรหฺติ ฯ
ยถา สุตฺตคฺคฺเพ ชิตฺเต นิพฺเพเจนฺตํ ปฺลายนฺติ
เอวเมว จ โส ชีโว นิพฺเพเจนฺโต ปฺลายนฺติ ฯ
ยถา คามโต นิกฺขมฺม อณฺณํ คามํ ปวิสฺติ
เอวเมว จ โส ชีโว อณฺณํ โพนฺที ปวิสฺติ ฯ
ยถา เคหโต นิกฺขมฺม อณฺณํ เกหํ ปวิสฺติ
เอวเมว จ โส ชีโว อณฺณํ โพนฺที ปวิสฺติ ฯ

เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 338

จตุลาสีติ มหากปฺปิโน สตสหฺสฺสานิ หิ
เย พาลา เย จ ปณฺฑิตา สํสาร์ เขปฺยิตฺวาน
ทุกฺขสฺสฺนตฺถํ กริสฺสเร ฯ
มิตานิ สุขทุกฺขานิ โทณฺเหหิ ปิฏฺเฐหิ จ
ชินฺ สพฺพํ ปชานาติ สมนฺมุพฺพา อิตฺรา ปชา ฯ
เอวํทิกฺกุจฺจิ ปฺเร อาสี สมนฺมุโพห โมหปารุโธ
มิจฺฉาทิกฺกุจฺจิ จ ทฺสฺสีโล กทฺริโย ปรีภาสโก ฯ
โอรํ เม ฉหิ มาเสหิ กาลกิริยา ภวิสฺสติ
เอกนตฺตกฺกุกํ โฆริ นิริยํ ปปฺติสฺสทํ ฯ
จตฺตกฺกณฺณํ จตฺตทวาริ วิภตฺตํ ภาคโส มิติ
อโยปการปริยนตฺถํ อยสา ปฏิกฺขชิตํ ฯ
ตสฺส อโยมยา ภูมิ ชลิตา เตชสา ยุตฺตา
สมนฺตฺตา โยชนสฺตํ สฺริตฺวา ติกฺกุจฺจิ สพฺพทา ฯ
วสฺसानิ สตสหฺสฺสานิ โฆโส สฺยฺยติ ตาวเท
ลกุโข เอโส มหาราช สตภาควสฺสโกฏฺฐิโย ฯ
โกฏฺฐิสตสหฺสฺสานิ นิริเย ปจฺจเร ชนา
มิจฺฉาทิกฺกุจฺจิ จ ทฺสฺสีลา เย จ อริยฺยปฺวาทีโน ฯ
ตตฺถาหํ ทิฆมทฺธานํ ทุกฺขํ เวทิสฺส เวทนํ
ผลํ ปาปสฺส กมฺมสฺส ตสฺมา โสจามหํ ภูสิ ฯ

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถุวณณา หน้า 339

ตัม สุโณหิ มหาราช	อรินุทม ภูจวฑฒน
ซีตา มยหัม มหาราช	อุตตรา ภูทมตถุ เต ๑
กโรติ ภูทกัม กมัม	สีเลสุโปสเถ รตา
สณฺณตา สัมภาคี จ	วทณฺณ วิตมจฺจรา ๑
อณฺฑทการี สิกฺขาย	สุณฺหา ปรกฺุเลสุ จ
อุปาสิกา สกฺยมนฺโน	สมฺพุทฺทสฺส สิริมโต ๑
ภิกฺขุ จ สีสมฺปนฺโน	คามัม ปิณฺฑาย ปาวิสิ
โอกฺขิตฺตจกฺขุ สติมา	คฺคตฺตทาโร สุสฺสูโต ๑
สปรทานัม จรมาโน	อกมา ตัม นิเวสนัม
ตมทฺทส มหาราช	อุตตรา ภูทมตถุ เต ๑
ปุริ ปานียสรกัม	ปุเว วิคฺเต จ สา อทา
ปีตา เม กาลกโต ภูนฺเต	ตสฺเสตัม อุปกปฺปตฺ ๑
สมนฺนุตรานุทฺทิกฺุเจ	วิปาโก อุทปชฺชถ
ภุณฺชามิ กามกามิหัม	ราชา เวสฺสวโณ ยถา ๑
ตัม สุโณหิ มหาราช	อรินุทม ภูจวฑฒน
สเทวกสฺส โลกสฺส	พุทฺโธ อคฺโค ปวฺจจติ
ตัม พุทฺธัม สรณัม คจฺฉ	สปรตฺตทาโร อรินุทม ๑
อณฺุจฺจกิเณน มคฺเคน	มุสนฺติ อมตัม ปทัม
ตัม ฐมัม สรณัม คจฺฉ	สปรตฺตทาโร อรินุทม ๑

บุพพทกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 340
เล่มที่ 24 มหาวคฺวณณา หน้า 340

จตุตทาโร จ ปฏิปนฺนา จตุตทาโร จ ผลเจตฺตา
เอส สงฺโฆ อชฺฐโต ปณฺณาสีลสมาหิตो
ตํ สงฺฆํ สรณํ กจฺจ สปุคฺคทาโร อรินฺทม ฯ

ปาณาติปาตา วิรมสฺสุ จิปรูป

โลเก อทินฺนํ ปรีวชฺชยสฺสุ

อมชฺชโป มา จ มุสา อภาณิ

สเกน ทาเรน จ โหหิ ตฺถุโจติ ฯ

อตฺตกาโมสิ เม ยกฺข หิตกาโมสิ เทวเต

กโรมิ ตฺยหํ วจันํ ตฺวํสิ อจฺริโย มม ฯ

อฺเปมิ สรณํ พุทฺธํ ฌมฺมณฺจาปี อนฺตฺตร

สงฺฆณฺจ นรเทวสฺส กจฺจามิ สรณํ อหํ ฯ

ปาณาติปาตา วิรมามิ จิปรูป

โลเก อทินฺนํ ปรีวชฺชยามิ

อมชฺชโป โน จ มุสา ภณามิ

สเกน ทาเรน จ โหมิ ตฺถุโจติ ฯ

โอสฺูนามิ มหาวาเต นทียา สึฆคามียา

วามิ ปาปิกํ ทิฏฺฐี พุทฺธานํ สาสเน รโต ฯ

อิทํ วตฺวาน โสฺรณฺโจ วิรมิตฺวา ปาปทสฺสนา

นโม ภควโต กตฺวา ปาโมกฺโข รตฺมารุหิติ

คาถาโย อโวจฺุ ฯ

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถวณณา หน้า 341

ตตถ ราชา ปิงกลโก นาม สุรภูจัน อธิปติ อหุติ
ปิงกลจกขุตย ปิงกลโลติ ปากภูนาโม สุรภูจเทสส อีสโร
ราชา อโหสิ ฯ โมรียานนุติ โมรียราชัน ฐมาโสกั สนุชย
วทติ ฯ สุรภูจ ปุณราคมาติ สุรภูจสส วิสย อุตทิสส
สุรภูจคามิมคัคิ ปจจาจจติ ฯ ปงกนติ มุทฐุมิ ฯ วนณุปถนติ
เปเตน นิมมิตติ มรฐุมิมคัคิ ฯ

เขโมติ นิพโย ฯ โสวตถิโกติ โสตถิภาวาวโห ฯ ลิวติ
อนุปททโว ฯ สุรภูจัน สนุติเก อิตติ อิมินา มคเคน จจณนตา
มย สุรภูจวิสยสส สมิเปเยว ฯ

โสทรภูจโติ สุรภูจจาริปติ ฯ อพพิคครุโปติ อุตรสตสกาโว ฯ
ภีสนนุติ ภยชนัน ฯ โลมหंसนุติ ภีสนกภาเวน โลมานัน หंसापัน ฯ

ยมปุริสถาน สนุติเกติ เปตานัน สมิเป วตตาม ฯ อมานุโส
วยติ คนุโรติ เปตานัน สรริรคนุโร วยติ ฯ โฆโส สุขยติ
ทารุโณติ ปจเจกนिरเยสุ การณัน การियमानัน สตุดานัน
โฆรตโร สทโท สุขยติ ฯ

ปาทปนุติ ปาทสทิสหิ มูลาวยเวหิ อุทกสส ปิวนโต
ปาทโปติ ลทุชนามัน ตรู ฯ ฉายาสมุปนุนนุติ สมุปนุนจฉายัน ฯ
นिलพวณณสทิสนุติ วนณน นิลเมฆสทิสัน ฯ เมฆวณณสิรินิภนุติ
เมฆวณณสณจัน หุตวา ขายमानัน ฯ

ปุริ ปานีสรรกนฺติ ปานีเยน ปุณฺณํ ปานียภาชนํ ฯ ปุเวติ
ขชฺชเก ฯ วิตฺเตติ วิตฺติชนเน มชฺเช มนฺนุญฺเถ ตฺหี ตฺหี สราเว ปุเรตฺวา
จปีตปุเว อุตฺทส ฯ

อโถ เต อทฺราคตฺนฺติ เอตฺถ อโถติ นิปาตมตฺตํ
อวธารณตฺถे วา มหาราช เต อาคตํ ทฺราคตํ น โหติ
อด โข สุวาคตเมวาทิ มยฺ สมนฺปฏิจฺจามาติ อตฺโถ ฯ
อรินฺทมาติ อรีนํ ทมนสีล ฯ

อมจฺจา ปาริสชฺชาติ อมจฺจา ปาริสชฺชา จ วจัน
สฺจนนฺตฺ พฺราหฺมโณ จ ตฺยํหํ ปุโรหิโต ตํ สฺจมาตฺตติ โยชนา ฯ

สฺรภูจฺสมี อหนฺติ สฺรภูจฺเทเส อหํ ฯ เทวาทิ ราชานํ
อาลปฺติ ฯ มิจฺจมาทิภูจฺจิติ นตฺถิกทิภูจฺจียา วิปริตทสฺสโน ฯ ทฺสฺสึโลติ
นิสฺสึโล ฯ กทริโยติ ติทฺธมจฺจรี ฯ ปริภาสโกติ สมนฺพฺราหฺมณานํ
อกุโกสโก ฯ

วารยิสฺสนฺติ วาเรสี ฯ อนฺตรายกโร อหนฺติ ทานํ
ททฺนฺตานํ อฺปการํ กโรนฺตานํ อนฺตรายกโร หุตฺวา อญฺเญสญฺจ
ปเรสํ ทานํ ททฺมานานํ ทานมยฺปฺญฺลโต อหํ พหุชนํ
วารยิสฺสํ วาเรสินฺติ โยชนา ฯ

วิปาโก นตฺถิ ทานสฺสาติอาทิ วาริตาการทสฺสนํ ฯ
ตตฺถ วิปาโก นตฺถิ ทานสฺสาติ ทานํ ททโต ตสฺส วิปาโก

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถุวณณา หน้า 343

อายุตี ปตตพพผลั นตถิตติ วิปากั ปฏิกพาหติ ฯ สัยมสส กุโต
ผลนตติ สีสส ปน กุโต นาม ผลั สพเพน สพพิ ตั
นตถิตติ อธิปปาโย ฯ นตถิ อจริโย นามาติ อจรรสมา-
จรรสิกขาปโก อจริโย นาม โกจิ นตถิ ฯ สภาวโต เอว
หิ สตตทา ทนตทา วา อทนตทา วา โหนตติติ ฯ
อธิปปาโย ฯ เตเนาห อทนตั โก ทเมสสตีติ ฯ

สมตถุยานิ ภูตานีติ อิม สตตทา สพเพปี อณณมณณั
สมสมา กุโต เซฏฐาปจายิโก เซฏฐา ปจายนปุลลั นาม
นตถิตติ อตุโถ ฯ นตถิ พลนตติ ยมฺหิ อตตโน พล ปติฏฐิตา
สตตทา วิริยั กตฺวา มนุสฺสโสภกฺยตฺ อาทิ กตฺวา ยาว อรหตฺตั
สมปตฺติโย ปาปฺณนตติ ตั วิริยพลั ปฏิกฺขิปปติ ฯ วิริยั วา
นตถิ กุโต อฏฐานโปริสนตติ อิทฺ โน ปุริสวิริเยน ปุริสกาเรน
ปวตฺตนตติ เอว ปวตฺตวาทปฏิกฺเขปวเสน วุตตั ฯ

นตถิ ทานผลั นามาติ ทานสส ผลั นาม กิณฺจ
นตถิ เทยฺยธมฺมปริจฺจาโก ภสฺสมนฺหิตั วิย นิปฺพลเภาวติ
อตุโถ ฯ น วิโสเชติ เเวรินนตติ เอตฺถ เเวรินนตติ เเวรวนตฺ
เวรวานั วเสน ปาณาติปาตาทีนั วเสน จ กตปาปี ปุคฺคัล
ทานสีลาทิวตโต น วิโสเชติ กทาจิปี สุทฺธั น กโรติ ฯ
ปุพฺเพ วิปาโก นตถิ ทานสฺสาติอาทิ ทานาทีโต อตฺตโน
ปเรสั นินฺวาริตาการทสฺสนั นตถิ ทานผลั นามาติ อาทิ

ปน อตฺตโน มิจฺฉาภินิเวสทสฺสนนฺติ ทฏฺฐพฺพํ ฯ ลทฺฐเชยฺยนฺติ
ลทฺฐพฺพํ ฯ กถํ ปน ลทฺฐพฺพนฺติ อาห นียติปริณามชนฺติ
อัย สตฺโต สฺขํ วา ทุกฺขํ วา ลกฺขโนติ นียติวิปริณาม-
วเสนว ลกฺขิ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา น อิตฺสราทีนา จาติ
อธิปฺปาโย ฯ

นตฺถิ มาตา ปิตา ภาตาติ มาตาทีสุ สมมา-
ปฏฺฐิตตฺติมิจฺฉาปฏฺฐิตตฺตินํ ผลาภาวํ สนฺธาย วทติ ฯ โลโก นตฺถิ
อิตฺโต ปรนฺตฺติ อิตฺโต อิตฺตโลโกติ ปรโลโก นาม โกจิ นตฺถิ
ตตฺถ ตตฺถเว สตฺตา อุกฺกิชฺชนตฺตีติ อธิปฺปาโย ฯ ทินฺนนฺติ
มหาทานํ ฯ หุตฺตนฺติ ปฺเพณกสฺสกาโร ตทฺถยมฺปิ ผลาภาวํ
สนฺธาย นตฺถิตฺติ ปฏฺฐิจฺปิติ ฯ สฺนฺนิตฺตนฺติ สฺนฺนิจฺ จินฺนํ
น วิชฺชตฺตีติ ยํ สมณพฺรหฺมณานํ ทานํ นาม อญฺคามิกนิจฺตี
วทนฺติ ตํ น วิชฺชติ เตสํ ตํ วาจาเวคฺคตฺตเมวาติ
อธิปฺปาโย ฯ

น โกจิ กณฺจि หนตฺตีติ โย ปฺริโส ปฺริ ปฺริสํ หนนฺย
ปรสฺส ปฺริสฺส สีสํ จินฺนเทยฺย ตตฺถ ปรมตฺตโต น โกจิ
กณฺจิ หนติ สตฺตนฺนํ กายานํ จิตฺตภาวโต หนนฺโต วิย
โหติ ฯ กถํ สตฺตปฺหาโรติ อาห สตฺตนฺนํ วิวรมนฺตเรติ ฯ
ปจฺวีอาทีนํ สตฺตนฺนํ กายานํ วิวรฺภูเต อนฺตเร จิตฺตเท
สตฺถํ ปวิสติ เตน สตฺตา อสิอาทีหิ ปฺหตา วิย โหนฺติ

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถุวณณา หน้า 345

ชีโว วิย ปน เสสกายาปี นิจจสภาวตฺตา น นิชฺชนุตฺติ

อธิปฺปาโย ฯ

อจุเฉชฺชาเภชฺโช หิ ชีโวติ อัย สตฺตานํ ชีโว สตฺถาทีหิ
น ฉินฺทิตฺตพฺโพ น ภินฺทิตฺตพฺโพ นิจจสภาวตฺตา ฯ อฏฺฐังโส
คฺคฺพปริมณฺฑลฺโลติ โส ปน ชีโว กทาจิ อฏฺฐังโส โหติ กทาจิ
คฺคฺพปริมณฺฑลฺโล ฯ โยชนานํ สตฺ ปญฺจาติ เกวลีภาวํ ปตฺโต
ปญฺจโยชนสฺตพฺเพโธ โหติ ฯ โก ชีวํ เมตฺตุมรหฺตฺติ นิจฺจํ
นิพฺพิการํ ชีวํ โก นาม สตฺถาทีหิ ฉินฺทิตฺตํ อรหฺติ น โส เกนจิ
วิโกปเนยฺโยติ วทติ ฯ

สฺสฺตคฺคฺเพติ เวเจตฺวา กตสฺสฺตคฺคฺเพ ฯ ชิตฺเตติ นิพฺเพจนวเสน
ชิตฺเต ฯ นิพฺเพเจนนํ ปฺลายตีติ ปพฺพเต วา รุกฺขคฺเค วา
จตฺวา นิพฺเพเจยฺมานํ ชิตฺตํ สฺสฺตคฺคฺพํ นิพฺเพเจนนตฺเมว กจฺจติ
สฺสฺตเต ชีเณ น กจฺจติ ฯ เอวเมว นฺติ ยถา ตํ สฺสฺตคฺคฺพํ
นิพฺเพเจยฺมานํ กจฺจติ สฺสฺตเต ชีเณ น กจฺจติ เอวเมว โส
ชีโว จุลฺลาสีติ มหาภปฺปิโน สตฺสหสฺसानีติ วุตฺตกาลเมว
อตฺตภาวคฺคฺพํ นิพฺเพเจนนโต ปฺลายติ ปวตฺตติ ตโต อูทฺธํ น
ปวตฺตติ ฯ

เอวเมว จ โส ชีโวติ ยถา โกจิ ปฺริโส อตฺตโน
นิวาสคามโต นิกฺขมิตฺวา ตโต อณฺณํ คามํ ปวิสฺติ เกนจิเทว
กรณฺเณน เอวเมว โส ชีโว อิตฺโต สรฺริโต นิกฺขมิตฺวา

อณฺณํ อปรํ สริริํ นียตวเสน ปวิสตีติ อธิปฺปาโย ฯ

โพนฺทินฺนติ กายํ ฯ

จฺลฺลาสีตีติ จฺจฺราสีตีติ ฯ มหაკปฺปิโนติ มหაკปฺปานิ ฯ

ตตฺถ เอกมฺหามหาสฺรา อนนฺตตฺตาทีโต วสฺสสฺเต วสฺสสฺเต

กฺกุสฺสเคน เอกกํ อุกกพิณฺทุํ นีหฺรนฺเต อิมินา อุกฺกเมน

สฺตตฺถกฺขตฺตํ ตมฺหิ สเร นฺริฐเก ชาเต เอกิ มหაკปฺโป นาม

โหตีติ วตฺวา เอวรฺูปานิ มหაკปฺปานิ จฺจฺราสีตีสฺสทฺสฺสานิ

สํสฺารสฺส ปริมาณฺนติ วทฺนติ ฯ เย พาลา เย จ ปณฺฑิตาติ

เย อนฺธพาลา เย จ สปฺปณฺณา สพฺเพปิ เต ฯ สํสํ

เขปยิตฺวานาติ ยถาวตฺตกาลปริจฺเจทํ สํสํ อปรารฺปรูปตฺติวเสน

เขเปตฺวา ฯ กฺกุสฺสสนฺติํ กริสฺสเรติ วฏฺฏกฺกุสฺส ปริยฺนติ

ปริโยสานํ กริสฺสสนฺติ ฯ ปณฺฑิตาปิ อนฺตรา สฺขมฺมิตฺตํ น สกฺโกนฺนติ

พาลาปิ ตโต อุกฺกํ นปฺปวตฺตนฺตีติ ตสฺส ลทฺธิ ฯ

มิตานิ สฺขทฺกฺขานิ โทณฺเหหิ ปิฏฺเฐหิ จาติ สฺตฺตฺตานํ

สฺขทฺกฺขานิ นาม โทณฺเหหิ ปิฏฺเฐหิ มานภาชเนหิ มิตานิ วีย

ยถาวตฺตกาลปริจฺเจเทเนว ปริมิตฺตฺตา ปจฺเจกณฺจ เตสํ เตสํ

สฺตฺตฺตานํ ตานิ นียติปริณามชานิ ปริมิตฺตานิ ฯ ตยิทํ ชิโน

สพฺพํ ปชานาติ ชินญฺมียํ จิตโต เกวลํ ปชานาติ สํสํ

สมตฺตีกนฺนตฺตฺตา ฯ สํสํเร ปน ปริพฺภมฺติ สมมฺมุพฺุหายํ อิตฺรา

ปชา ฯ

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถุวณฺณา หน้า 347

เอวํทิกฺขิ ปุเร อาสินฺติ ยถาวุคฺคตฺตฺถิกทิกฺขิโก ปุพฺเพ
อหํ อโหสี ๑ สมฺมุโพห โมหปารุโตติ ยถาวุคฺคตฺตฺถิกทิกฺขิยา
เหตุภูเตน สมฺโมเหเน สมฺมุโพห ตํ สหชาเตน ปน โมเหเน
ปารุโต ปฏิจฺฉาตฺตฺถิกสทฺธิสฺสตี อธิปฺปาโย ๑

เอวํ ปุพฺเพ ยา อคฺคตโน อุปฺปนฺนา ปาปทิกฺขิ ตสฺสา
วเสน กตํ ปาปกมฺมํ ทสฺเสตฺวา อิทานิ อคฺคตนา आयตี
อนฺนุวิทพฺพิ ตสฺส ผลํ ทสฺเสนฺนโต โอรํ เม จหิ มาเสหิตี
อาทิมาย ๑

ตตฺถ วสฺसानิ สตฺสทสฺसानีติ วสฺसानํ สตฺสทสฺसानิ
อติกกมิตฺวาติ วจนเสโส ภูมฺมตฺถे वा ऐत्ति ปจฺจตฺตฺถวณฺํ วสฺเสสฺ
สตฺสทสฺเสสฺ วิตีวตฺเตสฺตี อตฺถो ๑ โฆโส สฺยฺยติ ตาวเทติ ยथा
เอตฺตโก กालอติกกนฺโต โหติ ตาวเทว ตสฺมี กाले อธิ
ปจฺจนฺตानํ โว มาริสฺสา วสฺสสตฺสทสฺสปริมาโณ กालอติโตติ
เอวํ ตสฺมี นิรये สทฺโท สฺยฺยติ ๑ ลกฺโข ऐโส महाराज
สตฺภาควสฺสโกฏฺธิโยติ สตฺภาคา สตฺโกฏฺฐาสา วสฺสโกฏฺธิโย
มหาราज निरये पज्जनฺตानํ สตฺตानํ आयฺโน ऐโส लक़ो ऐโส
ปริจ्जेโทติ อตฺถो ๑ อิทํ วุคฺคํ โหติ ทสฺทสฺกํ สत्ตํ นาม
ทสฺ สตฺตานิ สทฺสฺสํ นาม ทสฺ ทสฺสทสฺसानิ สตฺสทสฺสํ
นาม สตฺสทสฺसानิ โกฏฺธิ นาม ตาสํ โกฏฺธินํ วเสน
สตฺสทสฺสวสฺสโกฏฺธิโย สตฺภาคา วสฺสโกฏฺธิโย ๑ सा ज्ञो

เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 348

เนรยิกานันเวย วสุคณนาวเสน เวทิตพฺพา น มนุสฺसानัน
เทวานัน วา ฯ อีทิสานี อนนทานี วสุสโกกฺกิสตสหสฺसानี
เนรยิกานัน อายฺ ฯ เตนานห โกกฺกิสตสหสฺसानี นีรเย ปจฺจเร
ชนาติ ฯ ยาทิสเนน ปน ปาเปน สตฺตา เอว นีรเยสุ ปจฺจนฺติ
ตํ นิคมนวเสน ทสฺเสตฺตํ มิจฺฉาทิกฺกฺชี จ ทสฺสีตา เย จ
อริยฺยูปวาทีโนติ วุตฺตํ ฯ เวทิสฺสนฺติ อนุกฺกวิสฺสํ ฯ

เอวํ อายตี อุตฺตนา อนุกฺกวิตพฺพิ ปาปผลํ ทสฺเสตฺวา
อิทานี เกน เต พุรหฺมจฺริเยน อานุกฺกาโว อัยฺ ตวาติ รมฺญา
ปฺจฺจิตฺตมตฺถํ อายฺกฺกิตฺวา ตํ สรณฺเส จฺว สึเลสุ จ ปติกฺกฺชาเปตฺกามา
ตํ สฺโณหิ มหาราชาติอาทิมานฺ ฯ ตตฺถ สึเลสุโปสเถ รตฺตาติ
นิจฺจสิเลสุ จ อฺโปสเถสิเลสุ จ อภีรตา ฯ อทาติ อทาสี ฯ
ตํ ฌมฺมนฺติ ตํ อกฺกฺจงฺกิกํ มกฺกํ อมตฺปทญฺจ ฯ

เอวํ เปเตน สรณฺเส สึเลสุ จ สฺมาทปีโต ราชา
ปสนฺนมานโส เตน อตฺตโน กตฺ อฺปการิ ตาว กิตฺเตตฺวา
สรณาทิสฺส ปติกฺกฺชนฺโต อตฺถกาโมติอาทิกาทิสฺโส
กาถา วตฺวา ปุพฺเพ อตฺตนา คหิตาย ปาปิกาย ทิกฺกฺชียา
ปฏินิสฺสญฺจภาวํ ปกาเสนฺโต โอสฺนนามิตฺติ กาถมาห ฯ

ตตฺถ โอสฺนนามิ มหาวาเตติ มหฺนฺเต วาเต วายนฺเต
ภฺสํ วีย ตํ ปาปกํ ทิกฺกฺชี ยกฺข ตว ฌมฺมเทสนาวาเต

เล่มที่ 24 นนทกเปตวตถวณณา หน้า 349

โอรุณามิ นินุชุนามิ ฯ นทียา วา สีมคามียาติ สีมโศตาย
มหานทียา วา ตินกภูจปณณกสภู วิย ปาปิกั ทิภูจึ
ปวาเหมมีติ อธิปฺปาโย ฯ ววมามี ปาปิกั ทิภูจึนุติ มม
มโนมุขคตฺ ปาปิกั ทิภูจึ อัจจททยามิ ฯ ตตถ การณมาห
พุทธานัน สาสเน รโศติ ฯ ยสฺมา เอก์เสน อมดาวเห พุทธานัน
ภควนุทานัน สาสเน รโศ อภิรโศ ตสฺมา ตํ ทิภูจึสงฆาต
วิสิ ววมามีติ โยชนา ฯ

อิทํ วตฺวานาติ โอรุณาคาธา สงฺคีติกาเรหิ จปีตา ฯ
ตตถ ปาโมกฺโขติ ปาจिनทิสากิมฺโข หุตฺวา ฯ รตมารุหิติ
ราชา กมนสชฺช อตฺตโน ราชรถํ อภิรุหิ อารุยฺห ยกฺขานุกาเวณ
ตํ ทิวสเมว อตฺตโน นครํ ปตฺวา ราชภวนัน ปาวิสิ ฯ โส
อปฺเรน สมเยน อิมํ ปวตฺตี ภิกฺขุณฺ อารุเจสิ ภิกฺขุ ตํ เถรานัน
อารุเจสิ เถรา ตติยสงฺคีติยํ สงฺคหํ อารุเปสิ ฯ

นนทกเปตวตถวณณา นิภูจิตา ฯ

เรวตีเปตวตถุวณณา

อุฏฺฐเหหิ เรวเต สุปาปรหมเมติ อิหิ เรวตีเปตวตถุ ๑ ตั
ยสุมา เรวตีวิมานวตถุณา นิพพิเสสสิ ตสุมา ยเทตถ อตถุปรตติย
กาถาสุ จ วตตพพํ ตั ปรมตถทีปนีย วิมานวตถุวณณาย
วตฺตตนเยเนว เวทิตพพํ ๑ อิหิ หิ นนุทียสฺส เทวปุตฺตสฺส
วเสน วิมานวตถุปาพียิ สงฺกหิ อาโรปีตมปิ เรวตีปฎิพทฺชาย
กาถาย วเสน เรวตีเปตวตถุนฺติ เปตวตถุปาพियมปิ สงฺกหิ
อาโรปีตนฺติ ทฎฺฐพพํ ๑

เรวตีเปตวตถุวณณา นิฎฺฐิตา ๑

อุจฺจุเปตวตถุวณณา

อิหิ มม อุจฺจุนันฺ มหนตฺตนฺติ อิหิ อุจฺจุเปตวตถุ ๑
ตสฺส กา อุปรตติ ๑

ภควติ เวพฺพเน วิหรนฺเต อญฺญตโร ปุริโส อุจฺจุกลาปี
ขนฺธเก กควา เอกิ อุจฺจุนฺ ขาทนฺโต กจฺจติ ๑ อถ อญฺญตโร
อุปาสโก สีลวา กลยาณธมฺโม พาลทารเกน สทฺธิ ปิฎฺฐิตโต
ปิฎฺฐิตโต กจฺจติ ๑ ทารโก อุจฺจุนฺ ปสฺสิตฺวา เทหิติ ปโรทติ ๑
อุปาสโก ทารกํ ปโรทนฺตํ ทิสฺวา ตั ปุริสํ สงฺกณฺหนโต
เตน สทฺธิ สลฺลาปมกาสิ โส ปน ปุริโส เตน สทฺธิ น
กิลฺยจิ อาลปิ ทารกสฺส อุจฺจุขณฺทมปิ นาทาสิ ๑ อุปาสโก

เล่มที่ 24 อุจฺจุเปตวตถุวณณา หน้า 351

ตํ ทารกํ ทสฺเสตฺวา อัย ทารโก อติวีย โรทติ อิมสฺส
เอกํ อุจฺจุขณฺท์ เทหีติ อาห ๑ ตํ สุตฺวา โส ปุริโส
อสหนฺโต ปฎิหตจิตฺตํ อุปฺภุจเปตฺวา อนาทรวเสน เอกํ
อุจฺจุตถุจฺจํ ปฎิจฺจโต จิปี ๑

โส อปรน สมเยน กาลํ กตฺวา จิรี ปริภาวิตสฺส
โลภสฺส วเสน เปเตสฺสุ นิพฺพตฺติ ตสฺส ผลํ นาม สกกมฺมสริกฺขกํ
โหตีติ อุจฺจกรีสมตฺตํ จานํ อวตฺถรณฺตํ อลฺชนวณฺณํ
มุสฺสทณฺฑพริมาณฺเหติ อุจฺจฺฐหิ จมนสฺสณฺณํ มหนฺตํ อุจฺจฺฉวนํ
นิพฺพตฺติ ๑ ตสฺมี ขาทิตฺถกามตฺตาย อุจฺจฺญํ กhesฺสามีติ
อุปกตมตฺเต ตํ อุจฺจฺญ อภิหนฺนติ โส เตน มุจฺฉิตฺโต ปตฺติ ๑

อถกทิวสํ आयสฺมา มหาโมคฺคฺคฺลฺลาโน ราชคหํ ปิณฺฑทฺาย
กจฺฉนฺโต อนุตฺรามกฺเค ตํ เปตํ อทฺทส ๑ โส เถรี ทิสฺวา
อตุตฺตนา กตกมฺมํ ปุจฺฉิ

อิทํ มม อุจฺจฺฉวนํ มหนฺตํ
นิพฺพตฺตติ ปุณฺณผลํ อนปฺปกํ
ตํ ทานิ เม น ปริโภกเมติ
อาจิกฺข ฆนฺเต กิสฺส อัย วิปาโก ๑
หณฺณามิ ขชฺชามิ จ วายมามิ
ปฺริสทฺกามิ ปฺริภุจฺชิตฺตํ กิณฺฉิ
สฺวหํ จินฺนถาโม กปฺโณ ตาลปามิ
กิสฺส กมฺมสฺส อัย วิปาโก ๑

ขุททกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 352
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 352

วิมาโต จาหํ ปริปตานิ ฉมายิ
ปริวตตานิ วาริจโรว ฌมฺเม
รุตโต จ เม อสฺสุกา นิคฺคฺลนฺติ
อาจิกฺข ฆนฺเต กิสฺส อยิ วิปาโก ฯ
ฉาโต กิลนฺโต จ ปิปาสิตโต จ
สนฺตสฺสิตโต สาทสฺสํ น วินฺเต
ปฺจฺฉานิ ตํ เอตมตฺถิ ฆทนฺเต
กถิ นฺ อฺจฺฉฺปริโกกํ ลภฺยฺยนฺติ ฯ
ปฺเร ตฺวํ กมฺมกาสิ อตฺตนา
มนฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อหฺลจ ตํ เอตมตฺถิ วทามิ
สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อฺจฺฉฺ ตฺวํ ขาทมาโน ปยาโต
ปฺริโส จ เต ปฺญฺจฺสฺสฺสฺสฺส
โส จ ตํ ปฺจฺจาสนฺโต กเถสิ
ตสฺส ตฺวํ น กิณฺจิ อาลปีตฺถ ฯ
โส จ ตํ อภณฺนฺติ อยาจิ
เทหฺยฺย อฺจฺฉฺนฺติ จ ตํ อโวจ
ตสฺส ตฺวํ ปฺญฺจฺสฺสฺสฺส
ตสฺสเสตฺถิ กมฺมสฺส อยิ วิปาโก ฯ

เล่มที่ 24 อุจฺจุเปตวตถุณณา หน้า 353

อิจฺฉ ตฺวํ กนฺตฺวาน ปิฏฺฐิโต กณฺเฬหฺยาสี

กเหตุวาน ตํ ขาทสฺสุ ยาวตถฺถิ

เตเนว ตฺวํ อตฺตมโน ภวิสฺสตี

หฺนฺนุโ จุทฺถุโค จ ปโมทิตฺโต จาติ ฯ

กนฺตฺวาน โส ปิฏฺฐิโต อคฺคเหสิ

กเหตุวาน ตํ ขาที ยาวตถฺถิ

เตเนว โส อตฺตมโน อโหสิ

หฺนฺนุโ จุทฺถุโค จ ปโมทิตฺโต จาติ ฯ

วจนปฏิวจนกาถา เปเตน เถเรน จ วุตฺตา ฯ

ตตฺถ กิสฺสาติ กิทิสฺสส กมฺมสฺสาติ อธิปฺปาโย ฯ

หฺนฺนุณามิตฺติ วิหฺนฺนุณามิ วิฆาตํ อาปชฺชามิ ฯ วิหฺนฺนุณามิตฺติ วา

วิพาธียามิ วิเสสโต ปิพฺพียมิตฺติ อตฺถุโ ฯ ขชฺชามิตฺติ ขาธียามิ

อสิปฺตตฺสทิสฺเสหิ นิสฺสิตฺเทหิ ขาทฺนฺเตหิ วิย อุจฺจุปฺตฺเตหิ กนฺตฺติยามิตฺติ

อตฺถุโ ฯ วายมามิตฺติ อุจฺจํ ขาติตฺถุ วายามิ กโรมิ ฯ ปริสฺกุกามิตฺติ

ปโยคํ กโรมิ ฯ ปริภฺนฺนุชฺชิตฺตฺนฺตฺติ อุจฺจฺจฺรลํ ปริภฺนฺนุชฺชิตฺถุ อุจฺจํ

ขาติตฺตฺนฺตฺติ อตฺถุโ ฯ ฉินฺนฺนถาโมติ ฉินฺนฺนสโห อุปฺจฉินฺนถาโม

ปฺริกฺขิณฺนพโลติ อตฺถุโ ฯ กปฺโณติ ทีโน ฯ ลาลปามิตฺติ ทุกฺเขน

อภฺนฺนุทิตฺติ อตีวีย วิลปามิ ฯ

วิฆาโตติ วิฆาตฺวา วิหตฺพโล วา ฯ ปฺริปฺตฺตฺตฺติ ฉมายนฺตฺติ

จาทฺถุ อสฺกฺโกณฺนโต ภูมฺมีย ปฺปตฺตฺตฺตฺติ ปฺริวตฺตฺตฺตฺติ ปฺริพฺพฺมามิ ฯ

วาริจโรวาทิ มจฺโฆ วยฺ ๑ ฃมฺเมติ ฃมฺมสนฺตตฺเต เถ ๑

สนฺตสฺสึโตติ โยจฺจกณฺฐตาณฺฑํ โสสปรตฺติยา สฺกุจฺจ
ตฺสึโต ๑ สาทสฺซขณฺติ สาทกฺกตฺ สฺขํ ๑ น วิญฺเฑติ น
ลภามิ ๑ ตนฺติ ตฺวํ ๑ วิชานาติ วิชานาหิ ๑ ปยาโตติ
คนฺตุ อารทฺโธ ๑ อนุวคฺจณฺติ อนุพนฺธิ ๑ ปจฺจาสนฺโตติ
ปจฺจาสิสฺมาโน ๑ ตสฺเสตฺถํ กมฺมสฺสาติ เอตฺถ เอตฺนฺติ นิปาตมตฺถํ
ตสฺส กมฺมสฺสาติ อตฺโถ ๑ ปิฏฺฐิโต กณฺเหยยาสีติ อตฺตโน
ปิฏฺฐิปสฺเสเนว อจฺจุํ กณฺเหยยาสี ๑ ปโมทิตฺติ ปมูทิตฺติ ๑

กเหตุวาน ตํ ขาทิ ยาวทตฺถนฺติ เถเรน อาณตฺตินิยามน
อจฺจุํ กเหตุวา ยถารุจิ ขาทิตฺวา มหนฺตํ อจฺจุํกลาปี กเหตุวา
เถรสฺส อุปเนสิ เถโร ตํ อนุคฺคณฺหนฺโต เตเนว ตํ อจฺจุํกลาปี
คาหาเปตฺวา เวพฺพนํ คนฺตฺวา ภควโต อทาสี ภควา
ภิกฺขุสงฺฆน สทฺธี ตํ ปรีกฺขณฺชิตฺวา อนุโมทนํ อกาสิ เปโต
ปสฺนณฺจิตฺโต วนฺทิตฺวา กโต ตโต ปฏฺฐาย ยถาสฺขํ
อจฺจุํ ปรีกฺขณฺชิ ๑

โส อปรน สมเยน กาลํ กตฺวา ตาวตีเสสฺส
อฺปฺปชฺชิ ๑ สวา ปเนสา เปตสฺส ปวตฺติ มนุสฺสโลก
ปากฺกา อโหสิ ๑ อถ มนุสฺสา สตฺถาริ อฺปฺปสงฺกมิตฺวา ตํ
ปวตฺตี ปุจฺฉิสฺสุ ๑ สตฺถา เตสิ ตมตฺถํ วิตฺถารโต กเถตฺวา ฃมฺมํ
เทเสสิ ตํ สุตฺวา มนุสฺสา มจฺเจรมลโต ปฏฺฐิวิตฺตา อเหสฺนฺติ ๑

อจฺจุเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ๑

กุมารเปตวตถุวณณา

สาวตถิ นาม นครนติ อิทธิ สตุถา เขตวเน วิหรนโต
เทว เปเต อารพุก กเถสิ ฯ

สาวตถิยิ กิร โกสลรณโย เทว ปุตตา ปาสาทิกา
ปจมเวจिता โยพพนมทตตทา ปรทารกมมึ กตวา กาลิ
กตวา ปริชาปีฏเจ เปตา หุตวา นิพพตตีสุ ฯ เต รตติยิ
เถรเวเน สทเทเน ปรีเทวีสุ ฯ มนุสสา ตั สุตวา กิตตลิตา
เอวั กเต อิทธิ อวมงคลิ วุปสมมติติ พุทฐปมฺขสฺส กิกฺขุสงฺฆสฺส
มหาทานิ ทตฺวา ตั ปวตฺตี ภควโต อโรเจตุ ฯ ภควา อุปาสกา
ตสฺส สททสฺส สวเนน ตุมฺหากิ น โกจิ อนุตฺราโยติ วตฺวา
ตสฺส การณิ อากิภิตฺวา เตสึ ฆมฺมึ เทเสตุ

สาวตถิ นาม นคริ หิมวตฺตสฺส ปสฺสโต
ตตฺถ อาสิ เทว กุมารา ราชปุตฺตาทิ เม สุตติ ฯ
สมมตฺตทา รชนิเยสุ กามสฺสาทาภินนฺทินโน
ปจฺจุปฺปนฺนสฺสเข คิทฺธา น เต ปสฺสีสุนาถติ ฯ
เต จุตฺวา จ มนุสฺสตฺตทา ปรีโลกึ อิโต คตฺวา
เตธ โฆเสนตฺตทิสฺสนตฺตา ปุพฺเพ ทุกฺกณฺมตฺตโน ฯ
พหุสุ วตฺ สนฺเตสุ เทยฺยธมฺเม อุปฺภูจฺเจ
นาสฺกฺขิมฺหา จ อตฺตานิ ปรีตฺตึ กาคู สฺขาวหิ ฯ
กิตฺโต ปาปกึ อสฺส ยิ โน ราชกฺุลา จุตฺวา
อุปฺปนฺนา เปตฺติวิสยิ ขุปฺปิปาสสมปฺปิตา ฯ

เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณนา หน้า 356

สามิโน อธิ หุตฺวาน โหนฺติ อสามิโน ตหี
ภมฺนฺติ ขุปฺปีปาสาย มนฺุสฺสา อุนฺนโตนตา ฯ
เอตมาทีนํ ฌตฺวา อีสฺสรฺมทสมฺภวํ
ปฺหาย อีสฺสรฺมทํ ภเว สคฺคคโต นโร ฯ
กายสฺส เกทา สปฺปลโย สคฺคํ โส อุปฺปชฺชตีติ

คถา อภาสี ฯ

ตตฺถ อิติ เม สฺตฺนฺติ น เกวํ อตฺตโน ฌาณน ทิฏฺฐเมว
อถ โข โลก ปากฺกฺภาเวน เอวํ มยา สฺตฺนฺติ อตฺโถ ฯ

กามสฺสาทาภินฺนฺทีโนติ กามคฺุณฺสฺ อสฺสาทวเสน
อภินฺนฺทนฺตีลา ฯ ปจฺจุปฺปนฺนฺสฺเช กิทฺธาติ วตฺตมานสฺขมฺตฺเต
กิทฺธา คถิตา หุตฺวา ฯ น เต ปสฺสีสฺสนาคตฺนฺติ ทฺวจฺริตํ
ปฺหาย สฺวจฺริตํ จริตฺวา อนาคตํ อายตี เทวมนฺุสฺเสสฺ
ลทฺทพฺพิ สฺขํ เต น จินฺเตสฺสุ ฯ

เตธ โฆเสนฺตฺทิสฺสนฺตาคี เต ปุพฺเพ ราชปฺตฺตฺกฺฐตา
เปตา อธิ สวคฺถียา สมิเป อทิสฺสฺมานรฺูปา โฆเสนฺติ
กนฺทฺนฺติ ฯ กิ กนฺทฺนฺตีติ อาห ปุพฺเพ ทฺกฺกฺกฺมตฺตโนติ ฯ

อิทานิ เตสํ กนฺทฺนฺตฺสฺ การณํ เหตุโต จ ผลโต จ
วิกฺขิตฺวา ทสฺเสตฺถุ พฺหุสฺ วต สนฺเตสฺสุติอาทิ วุตฺตํ ฯ

ตตฺถ พฺหุสฺ วต สนฺเตสฺสุติ อนเเกสฺ ทกฺขิณฺเยเยสฺ
วิชฺขมาเนสฺ ฯ เทยฺยธมฺเม อุปฺภูจฺิเตติ อตฺตโน สนฺตเก

เล่มที่ 24 กุมารเปตวตถุวณฺณนา หน้า 357

ทาทพฺพเทยฺยชรมเมปี สมีเป จิตฺเต ลพฺภมาเนติ อตุโถ ฯ ปริตฺตํ
สุขาวหนฺติ อปฺปมตฺตกมฺปิ आयตี สุขาวหํ ปุณฺณํ กตฺวา อตฺตานํ
โสตุสึ นีรुพฺททวํ กาคฺคํ นาสกฺขิมฺหา วตาคิ โยชนา ฯ

กึ ตโต ปาปกํ อสุสาคิ ตโต ปาปกํ ลามกํ นาม
กึ อณฺณํ อสุส ลียา ฯ ยํ โน ราชกฺลา จุตาคิ เยน
ปาปกมฺเมน มยํ ราชกฺลโต จุตา อิชฺ เปตฺตวิสยํ อุปฺปนฺนา
เปเตสุ นิพฺพตฺตา ขุปฺปิปาสสมปฺปีตา วิจรามาคิ อตุโถ ฯ

สามิโน อิชฺ หุตฺวานาคิ อิชฺ อิมสฺมี โลเก ยสฺมีเยว
จाने ปุพฺเพ สามิโน หุตฺวา วิจฺรนฺติ ตหิ ตสฺมีเยว จานे
โหนติ อสุสามิโน ฯ มนุสฺสา อุนฺนโตนตาคิ มนุสฺสกาเล
สามิโน หุตฺวา กาลกตา กมฺมวเสน โอนตา ฆมนฺติ
ขุปฺปิปาสาย ปสฺส สํสารปกคินฺติ ทสฺเสติ ฯ

เอตมาทินวํ ฌตฺวา อิสฺสรหมทสมฺภวานฺติ เอตํ
อิสฺสรियมทวเสน สมฺภูตํ อปายูปฺตตฺติสงฺฆาตํ อาทินวํ โทสํ
ฌตฺวา ปหาย อิสฺสรियมทํ ปุณฺณปฺปสุโต หุตฺวา ฯ ภาเว สกฺคคโต
นโรติ สกฺคํ เทวโลกํ คโตเยว ภาเวยฺย ฯ

อิตฺติ สตฺถา เตสํ เปตานํ ปวตฺตี กเถตฺวา เตหิ มนุสฺเสหิ
กตํ ทานํ เตสํ เปตานํ อุทฺทิสฺสาเปตฺวา สมฺปตฺตปริสาย
อชฺฌาสนยานูรูปํ ฐมฺมํ เทเสสิ สาทเสนา มหาชนสฺส
สาตฺถิกา อโหสิตี ฯ

กุมารเปตวตถุวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

ราชปุตฺตเปตวตฺตวณฺณา

ปฺพุเพ กตานิ กมฺมานนฺติ อิทํ สตฺถา เขตฺวเน วิหรนฺโต
ราชปุตฺตเปตฺ อารพฺภ กเถสิ ฯ

ตตฺถ โย โส อตีเต กิตฺวสฺส นาม รมฺโถ ปุตฺโต
อตีเต ปจฺเจกพฺพุเช อปรชฺฉิตฺวา พฺหุณี วสฺสสทฺสฺตานี นิรเย
ปจฺจิจฺฉวา ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปាកาวเสเสน เปเตสฺ อุปฺปนฺโน
โส อิท ราชปุตฺตเปโตติ อธิปฺเปโต ฯ ตสฺส วตฺถุ เหฏฺฐา
สาณฺวาตีเปตวตฺตมฺหิ วิตฺถารโต อากตเมว ตสฺมา ตตฺถ
วตฺตตนเยเนว กเหตุพฺพิ ฯ สตฺถา หิ ตทา เถเรน อตฺตโน
ณาคิเปตานิ ปวตฺติยา กถิตาย น เกวลํ ตว ณาตกาเยว
อถ โข ตวมฺปิ อิตฺ อนนฺตราตีเต อตฺตภาเว เปโต หุตฺวา
มหาทุกฺขํ อนุภวีติ วตฺวา เตน ยาจิโต

ปฺพุเพ กตานิ กมฺมานํ วิปាកมฺมเย มนํ
รูปฺเป สทฺเท รเส คนฺเช โฝฏฺฐพฺพุเพ จ มโนรเม ฯ
นจฺจํ กิตฺติ รตี จิฑฺฑํ อนุภุตฺวา อนปฺปกํ
อุยฺยานเน ปรีจริตฺวา ปวิสนฺโต คิริพฺพุชํ
อิสฺสี สฺเนตฺตมทฺทกฺขิ อตฺตทนต์ํ สฺมาหิตํ
อปฺปิจฺจํ หิริสมฺปนฺนํ อุยฺเยน ปตฺตคเต รตํ ฯ
หตฺถิกฺขนฺธโต โอรุยฺห ลทฺฐา ฆนฺเตติ จาพฺุริ
ตสฺส ปตฺตํ กเหตุวาน อุจฺจํ ปคฺคยฺห ขตฺติโย ฯ

เล่มที่ 24 ราชปุตตเปตวตถุวณณา หน้า 359

ถณฺหิเล ปตฺตํ ภินฺทิตฺวา	หสฺมาโน อปฺกมฺมิ
รณฺโฆ กิตฺวสุสํหํ ปุตฺโต	กี มํ ภิกฺขุ กริสฺสตี ฯ
ตสฺส กมฺมสฺส ผุสฺสสฺส	วิปาโก กญฺโโก อหุ
ยํ ราชปุตฺโต เวเทสิ	นिरยฺมฺหิ สมปฺปีโต ฯ
ฉเพว จตุรํสีติ	วสุสํนิ นหุตํนิ จ
ภุสฺสํ ทุกฺขํ นิคจฺฉิตฺโต	นिरเย กตฺติพฺพิโส ฯ
อตุตฺตํ โนปิ จ ปจฺจิจฺฉ	นิกฺขุไซ วามทกฺขิโณ
อทุรฺปาโท จิโต เจว	จิริ พาลो อปฺจจฺฉ ฯ
พหุณี วสุสฺสหฺสฺสํนิ	ปฺกานํ นหุตํนิ จ
ภุสฺสํ ทุกฺขํ นิคจฺฉิตฺโต	นिरเย กตฺติพฺพิโส ฯ
เอตํทิสฺสํ โข กญฺจํ	อปฺปทฺทฺจปฺปโทสินํ
ปจฺจนฺติ ปาปกมฺมมนฺตา	อิสฺสิมาสฺซหฺสฺสํ สฺพพฺตํ ฯ
โส ตตฺถ พหุวสุสํนิ	เวทยิตฺวา พหุํ ทุกฺขํ
ขุปฺปีปาสหโต นาม	เปโต อาสิ ตโต จูโต ฯ
เอตมํทินวํ ฌตฺวา	อิสฺสรมทสมฺภวํ
ปหาย อิสฺสรมทํ	นิวาทมนฺวตฺตเย ฯ
ทิกฺกุเจว ฐมฺเม ปาสํโส	โย พุทฺเตสุ สฺการโว
กายสฺส เกทา สปฺปญฺโฆ	สคฺคํ โส อปฺปชฺชตีติ

อิทํ เปตวตฺถุํ กเถสิ ฯ

ตตฺถ ปุพฺเพ กตํนิ กมฺมานํ วิปาโก มถเย มนฺนฺติ

ปุริมาสุ ชาตีสุ กตานิ อกุสลกมฺมานํ ผลํ อุพาริ หุตฺวา
อุปฺปชฺชมานํ อนุชพาทานิ จิตฺตํ มถเยยฺย อภิภเวยฺย ปเรสํ
อนตฺตกรณมฺมุขเณ อตฺตโน อตฺถํ อุปฺปาเทยฺยาคิ อธิปฺปาโย ฯ

อิทานิ ตํ จิตฺตมถนํ วิสเยน สทฺธิ ทสฺเสตฺถํ รูเป
สทฺเทตฺถิอาทิ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ รูเปติ รูเปเหตุ ยถิจฺฉิตฺตสฺส
มณาปิยสฺส รูปรามมณฺสส ปฏฺฐิลาภนิमितฺตฺตฺตํ อตฺถโถ ฯ
สทฺเทตฺถิอาทิสฺสุปี เอเสว นโย ฯ

เอวํ สาธารณโธ วุตฺตมตฺถํ อสาธารณโธ นียเมตฺตฺวา
ทสฺเสนโธ นจฺจํ คีตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ ฯ ตตฺถ รตฺตฺตฺต
กามรตฺตี ฯ จิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ สหายกาทิตฺตี เกพี ฯ กิริพฺพชฺชนฺตฺต
ราชคหิ ฯ

อิสินฺตฺตํ อเสกฺขานํ สีสกฺขชฺชนฺตฺตฺตํ อเสนญฺเจเน อีสี ฯ
สุเนตฺตฺตฺตํ เอวํนามกํ ปจฺเจกพฺพทฺธิ ฯ อตฺตตฺตฺตฺตํ อุตฺตเมเน
ทมเถเน ทมิตฺตฺตฺตํ ฯ สสมาทิตฺตฺตํ อรหตฺตผลสมาริณา สสมาทิตฺตํ ฯ
อญฺเจเน ปตฺตคคเต รตฺตฺตํ อญฺเจเน ภิกฺขฺวาจาเรเน ลทฺเท ปตฺตคคเต
ปตฺตปฺริยาปนฺเน อาหารเร รตฺตํ สนฺตฺตฺตํ ฯ

ลทฺธา ฆนฺเตติ จาพฺพวิติ อปี ฆนฺเต ภิกฺขฺวา ลทฺธาติ
วิสุสาชฺชนนตฺถํ กเถสิ ฯ อจฺจํ ปคฺคยฺหาติ อจฺจตฺตรํ กตฺวา
ปตฺตํ อจฺจิปิตฺตฺวา ฯ

เล่มที่ 24 ราชปุตตเปตวตถุวณณา หน้า 361

ถณฺหิเล ปตฺตํ ภินฺทิตฺวาติ ขรกจิเน ภูมิปฺปเทเส ชิปนฺโต
ปตฺตํ ภินฺทิตฺวา ฯ อปกฺกมิตฺติ โถกํ อปสฺสูกิ ฯ อปสฺสูกนฺโต
จ อการณฺเนว อนฺธพาลो มหนฺตํ อนตฺถํ อตฺตโน อกาสิตี
กรฺมายนวเสน โอลเณนฺตํ ปจฺเจกพุทฺธํ ราชปุตฺโต อาห
รณฺโหล กิตฺวสฺสาหํ ปุตฺโต กิ มํ ภิกฺขุ กริสฺสสิตี ฯ

พฺรฺสฺสสาตี ทารุณฺสฺส ฯ กณฺโถติ อนิฏฺโฐจ ฯ ยนฺติ ยํ
วิปากํ ฯ สมปฺปิโตติ อลฺลิโน ฯ

ฉเพว จตฺราสิตี วสฺसानิ นหฺตานิ จาติ อุตฺตานิ
นิปนฺโน จตฺราสิตีวสฺสสหฺสฺसानิ นิกฺขุโข วามปสฺเสน
ทกฺขิมปสฺเสน อุตฺธปาโท โอลมฺพิโก ยถาจิตฺ จาติ เอวํ
ฉ จตฺราสิตีสหฺสฺसानิ วสฺसानิ โหนฺติ ฯ เตนาน

อุตฺตานิปี จ ปจฺจิตฺถ นิกฺขุโข วามทกฺขิโณ

อุตฺธปาโท จิตฺ เจว จิริ พาลอ อปจฺจถาติ ฯ

ตานิ ปน วสฺसानิ ยสฺมา อนเณกานิ นหฺตานิ โหนฺติ
ตสฺมา วุตฺตํ นหฺตานิตี ฯ ภูตํ ทกฺขํ นิกฺจฺฉิตฺโถติ อตีวีย
ทกฺขํ ปาปฺณิ ฯ

ปฺุคานีตี วสฺสสมฺเห อีธ ปฺุริมคากาย จ อจฺจนฺตสฺโยเค
อุปฺโยควจันํ ทณฺจพฺพํ ฯ

เอตาทิสฺนฺติ เอวรूपํ ฯ กณฺฺกนฺติ อตีทกฺขํ ภาวนปฺุสฺก-

ขุททกนิกายกฺกุจฺจกา เปตวตฺตวณฺณา (ปรมตฺตทปนี) - หน้าที่ 362
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณฺณา หน้า 362

นินฺทเทโสยฺ อเอกมฺนุตฺตํ นิสฺสีทิตฺติ อาทิสฺสู วียํ อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อิสฺสี สฺสุพฺพตฺตํ อาสชฺช อาสาเทตฺตวา ปาปกมฺมมฺนุตฺตา ปุคฺคตา
เอวรूपํ กฺกุจฺจํ อติวีย ทฺตฺตํ ปจฺจนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โยชนา ฯ

โสตฺติ โส ราชปฺตฺตเปตฺตํ ๑ ตตฺตฺตฺต นิริเย ๑ เวทยิตฺตวาติ
อนฺนุภวิตฺตวา ๑ นามาทิ พฺยตฺตปาทกฺกุภาเวน ๑ ตโต จุโสตฺติ นิริยโต
จุโสต ๑ เสสฺสู วุตฺตนยเมว ๑

เอวํ ภควา ราชปฺตฺตเปตฺตกถาย ตตฺต สนฺนิปตฺติตฺต มหาชนํ
ตํเวเชตฺตวา อุปริ สจฺจจฺจานิ ปกาเสสฺสี สจฺจปรีโยसानเ พหุ
โสตฺตาปตฺตติผลาทินิ สมฺปาปฺตฺตฺตฺตฺต ๑

ราชปฺตฺตเปตวตฺตวณฺณา นินฺทิตฺตา ๑

ปจรมคฺชชาทกเปตวตถุวณณา

คฺชคฺชปโต อุกฺคนตฺวาติ อิทํ สตฺถริ เชตฺวเน วิหรนฺเต
เอกํ คฺชชาทกเปตํ อารพฺภ วุตฺตํ ฯ
สาวตฺถิยา กิร อวิหฺเร อณฺณตฺรสมิ คามเก เอโก
กฺกฺกมฺพิโก อตฺตโน กฺคฺชปํ กิขุํ อุตฺทิสฺส วิหาริ กอารสิ
ตตฺถ นานาชนปทโต กิขุ อากฺนตฺวา ปฏิวสิสฺส ฯ เต ทิสฺวา
มนุสฺสา ปสนฺนจิตฺตา ปณฺเฑน ปจฺเจเนน อฺปฏฺฐหิสิ ฯ กฺคฺชปโก
กิขุ ตํ อสฺหมานิ อิสฺสาปโกโต หุตฺวา เตสิ กิขุณฺนํ โทสิ
วทฺนโต กฺกฺกมฺพิกํ อฺชฺฉมาเปสิ กฺกฺกมฺพิโก เต กิขุ กฺคฺชปคณฺจ
ปริภวฺนโต ปริภาสิ ฯ อถ กฺคฺชปโก กาลิ กตฺวา ตสมิเวย
วิหารเ วจฺจกฺกฺกิยํ เปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ กฺกฺกมฺพิโก ปน
กาลิ กตฺวา ตสฺเสว อฺปริ เปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ อถายสฺมา
มหาโมกฺกคฺคฺชลาโน ตํ ทิสฺวา ปฺจฺฉนฺนโต
คฺชคฺชปโต อุกฺคนตฺวา โโก นฺ ทินิ ปตฺติฏฺฐสิ
นิสฺสํสยํ ปาปกมฺมฺนโต กิ นฺ สทฺทหเส ตฺวนฺติ
คาถมาห ฯ ตํ สุตฺวา เปโต
อหิ ภทฺนเต เปโตมฺหิ ทฺกคฺคโต ยมโลกิกโก
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตอ คโตติ
คาถาย อตฺตานํ อจฺจิกฺขิ ฯ อถ นํ เถโร

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวรรณนา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 364
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณฺณา หน้า 364

กี นุ กายเณ วาจา ย มนสา ทุกุกฺกั กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกณ อิทํ ทุกุขํ นิกจฺจสีติ
คากาย เตน กตกมฺมํ ปุจฺฉิ ฯ โส เปโต
อหุ อวาสิโก มยฺหํ อิสฺสุกึ กุลมจฺจรี
อชฺฌาสิโต มยฺหํ อเร กทริโย ปริภาสโก ฯ
ตสฺสาหํ วจฺนํ สุตฺวา ภิกฺขโว ปริภาสิตํ
ตสฺสกมฺมวิปาเกณ เปตโลกํ อิตฺถ คโตติ
ทวิหิ คากาหิ อตฺตนา กตกมฺมํ กเถสิ ฯ

ตตฺถ อหุ อวาสิโก มยฺहनฺติ มยฺหํ อวาเส มยา กตวิหาเร
เอโก ภิกฺขุ อวาสิโก นิพทฺชวสนโก อโหสิ ฯ อชฺฌาสิโต มยฺหํ
อเรติ กุลุปกภาเวน มม เกเห ตณฺหาภินิเวสวเสน อภินิวิฏฺโจะ ฯ

ตสฺสาติ ตสฺส กุลุปกภิกฺขุสฺส ฯ ภิกฺขโวติ ภิกฺขุ ฯ
ปริภาสิตนฺติ อุกโกสิ ฯ เปตโลกํ อิตฺถ คโตติ อิมินา อากาเรน
เปตโยนี อุกโต เปตภูโต ฯ

ตํ สุตฺวา เถโร อิตฺรสฺส คตึ ปุจฺฉนฺโต

อมิตฺโต มิตฺตวณฺเณน โย เต อาสิ กุลุปโก
กายสฺส เกทา ทุปฺปญฺญโย กี นุ เปจฺจ คตึ คโตติ

คากมาห ฯ

ตตฺถ มิตฺตวณฺเณนาติ มิตฺตปฏฺฐิรฺเปณ มิตฺตปฏฺฐิรฺปตาย ฯ

เล่มที่ 24 ปฐมคฤชาทกเปตวตถุวณณา หน้า 365

ปุ่น เปโต เถรสฺส ตมตถํ อัจจฺจนโต

ตสฺเสวาทํ ปาปกมฺมสฺส สีสฺเส ติจฺจฺจามิ มตฺถเก

โส จ ปรวิสยํ ปตฺโต มเมว ปริจารโก ฯ

ยํ ภทฺนฺเต ททฺนฺตณฺเณ เอตํ เม โหติ โภชนํ

อหฺนฺจ โข ยํ ททามิ เอตํ โส อฺปชีวตีติ

กาถาทวยมาห ฯ

ตตฺถ ตสฺเสวาทิ ตสฺเสว มยฺหํ ปุพฺเพ กฺกุปฺกกิกฺขุทฺตสฺส
เปตสฺส ฯ ปาปกมฺมสฺสชาติ ปาปสฺมาจารสฺส ฯ สีสฺเส ติจฺจฺจามิ
มตฺถเกติ สีสฺเส ติจฺจฺจามิ ติจฺจฺจนโต จ มตฺถเก เอว ติจฺจฺจามิ
น สีสฺสปรมาณฺเณ อากาเสติ อตฺถโถ ฯ ปรวิสยํ ปตฺโตติ
มฺนุสฺสโลกํ อฺปาทาย ปรวิสยญฺตี เปตฺติวิสยํ ปตฺโต ฯ มเมวาทิ
มยฺหํ เอว ปริจารโก อโหสีติ วจฺนเสโส ฯ

ยํ ภทฺนฺเต ททฺนฺตณฺเณติ ภทฺนฺเต อยฺย มหาโมกฺคกฺลฺลาน
ตสฺสํ วจฺจกฺกุญฺยํ ยํ อณฺเณ อฺหทฺนฺติ วจฺจํ โอสฺสชนฺติ ฯ เอตํ
เม โหติ โภชนนฺติ เอตํ วจฺจํ มยฺหํ ทิวเส ทิวเส โภชนํ
โหติ ฯ ยํ ททามิติ ตํ ปน วจฺจํ ขาทิตฺวา ยมฺปหํ วจฺจํ
กโรมิ ฯ เอตํ โส อฺปชีวตีติ เอตํ มม วจฺจํ โส กฺกุปฺกเปโต
ทิวเส ทิวเส ขาทนฺวเสณ อฺปชีวติ อตฺถภาวํ ยาเปตีติ อตฺถโถ ฯ

เตสฺสุ กฺกุญฺมพิโก เปสฺเส ภิกฺขุ เอวํ อาหารปริโกลโต
วริ ตุมฺหากํ กฺกุชทาทนฺนฺติ อกฺโกสิ ฯ กฺกุปฺโก ปน กฺกุญฺมพิกมฺปิ

คณเปตวตถวณณา

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาตถาติ อิทํ สตฺถริ เชตวเน วิหรนฺเต
สมฺพหุเล เปเต อารพฺภ วุคฺคํ ฯ

สาวตฺถิยํ กิร สมฺพหุลา มนุสฺสา คณฺภูตา อสฺสทฺธา
อปฺปสฺสนฺนา มจฺเจรฺมลปฺริยฺภูจิตฺตจิตฺตา ทานาทีสุจฺริตฺติวิมุขา หุตฺวา
จิริ จีวิตฺวา กายสฺส เกทา นครสฺส สมิเป เปตโยนิยํ
นิพฺพตฺตีสุ ฯ อถกทิวสํ อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน สาวตฺถิยํ
ปิณฺฑทาย กจฺฉนฺโต อนฺตรามคฺเค เปเต ทิสฺวา

นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาตถ กิสฺสา ธมฺนิสฺสนฺตฺตา
อฺปฺปสาสุตฺติกา กิสฺสิกา เก นฺนฺ ตุมฺเหตฺถ มารีสาติ
กาถาย ปุจฺฉิ ฯ

ตตฺถ ทุพฺพณฺณรูปาตถาติ ทุพฺพณฺณสรีรา โหถ ฯ เก นฺน
ตุมฺเหตฺถาติ ตุมฺเห เก นฺน นาม ภวถ ฯ มารีสาติ เต อตฺตโน
สารูปฺปวเสน อาลปฺติ ฯ

ตํ สุตฺวา เปตา

มยฺ ภทฺนฺเต เปตมฺหา ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตฺตาติ
กาถาย อตฺตโน เปตภาวํ ปกาเสตฺวา ปุณฺ เถเรน
กี นฺนฺ กาเยน วาจาย มนฺสา ทุกฺกํ กตฺถ
กิสฺสกมฺมวิปาเคน เปตโลกํ อิตฺถ คตฺตาติ

คาถาย กตกมมํ ปุจฺจिता

อนาวณฺเฐสุ ติตฺเตสุ วิจินิมฺหุทฺธมาสกํ
สนฺเตสุ เทยฺยธมฺเมสุ ทีปํ นากมฺห อตฺตโน ๑
นที อุเปม ตสิตา ริตฺตกา ปริวตฺตติ
ฉายํ อุเปม อุณฺเฬสุ อาตโป ปริวตฺตติ ๑
อคฺคิฉณฺโณ จ โน วาโต ทฺทหนฺโต อุปวายติ
เอตลฺลจ ฆนฺเต อรหาม อลฺลลฺลจ ปาปกํ ตโต ๑
อปี โยชนานิ คจฺฉาม ฉาตา อาหารเคธิโน
อลทฺฐาว นีวตฺตาม อโห โน อปฺปปฺปฺลฺลตฺตา ๑
ฉาตา ปมฺจฺจिता ฆนฺตา ภูมียํ ปฏฺฐิสฺสุมฺภิตา
อฺตฺตนา ปฏฺฐิกราม อวกฺขฺชา ปตฺตามเส ๑
เต จ ตตฺเถว ปตฺติตา ภูมียํ ปฏฺฐิสฺสุมฺภิตาฯ
อฺริ สีสฺลจ ฆณฺเณม อโห โน อปฺปปฺปฺลฺลตฺตา ๑
เอตลฺลจ ฆนฺเต อรหาม อลฺลลฺลจ ปาปกํ ตโต
สนฺเตสุ เทยฺยธมฺเมสุ ทีปํ นากมฺห อตฺตโน ๑
เต หิ ฆฺน อโโต คนฺตฺวา โยนี ลทฺฐาน มานุสี
วทฺลฺลญฺ สีสฺสมฺปฺนฺนา กาหาม กุสลํ พหฺนฺติ

อตฺตนา กตกมมํ กเถสุ ๑

ตตฺถ อปี โยชนานิ คจฺฉามาติ อนเกทานิปี โยชนานิ
คจฺฉาม ๑ กถํ ฉาตา อาหารเคธิโนติ จิรกาลํ ชิมฺจฺฉาย

บุพทกนิกายภูจกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 369
เล่มที่ 24 คณเปตวตถุวณณา หน้า 369

ชิมจุนิตา อาหารเร กิฑฐา อภิกิษณนตา หุตฺวา เอวํ คนฺตุวาปี
กิลฺยจิ อาหารํ อลทฺฐาเยว นีวตฺตาม ฯ อปฺปปลฺยตฺตาติ อปฺปลฺยตฺตา
อกตกลฺยาณตฺตา ฯ

อุตฺตนา ปฏิกิรามาติ กทาจิ อุตฺตนา หุตฺวา
วิกิริยมานงฺคปจฺจงฺกา วิย วตฺตาม ฯ อวฺกฺชชา ปตฺตามเสติ
กทาจิ อวฺกฺชชา หุตฺวา ปตฺตาม ฯ

เต จาติ เต มยฺ ฯ อูริํ สีสฺลยจ ฆมฺภูเฐมาติ อวฺกฺชชา
หุตฺวา ปติตา อฏฺฐาตุํ อสฺกโกนฺตา เวชนฺตา เวทนาปฺปตฺตา
อตฺตโน อตฺตโน อูริํ สีสฺลยจ ปฏฺิฆํสาม ฯ เสถํ เหมจฺจา
วตฺตฺตนยเมว ฯ

เถโร ตํ ปวตฺตี ภาวโต อาโรเจสิ ฯ ภาวตา ตมตฺถํ
อตฺตปฺปตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ฆมฺมํ เทเสสิ ตํ สุตฺวา
มหาชโน มจฺเจรมลํ ปหาย ทานาทีสุจฺริตฺนโร อโหสีติ ฯ

คณเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

ปาฐลิตปุตเตตวตถุวณณา

ทิจฐา ตยา นีรยา ตีรจจนานโยนิตี อิทํ สตุถริ เขตวเน
วิหรนุเต อณฺณตริ วิมานเปตํ อารพุก วุตตํ ฯ

สาวตถิวาสีโน กิร ปาฐลิตปุตตวาสีโน จ พหุ วาณิชา
นาวาย สุวณฺณณฺมึ อคมึสุ ฯ ตตฺเถโก อุปาสโก อาพาธโก
มาตุคามे ปฏฺิพทฺฐจิตฺโต กาลมกาสี ฯ โส กตฺกฺสโลปี เทวโลกํ
อนุปฺชชิตฺวา อิตฺถิยา ปฏฺิพทฺฐจิตฺตตาย สมฺมทฺมชฺเฒ วิมานเปโต
หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ยสฺสํ ปน โส ปฏฺิพทฺฐจิตฺโต สว อิตฺถี
สุวณฺณณฺมึคามินี นาวํ อภิรฺยุห กจฺจติ ฯ อถ
โฆ โส เปโต ตํ อิตฺถี กเหตุกาโม นาวาย กมนํ อุปฺรฺนฺธิ ฯ
อถ วาณิชา เกน นฺ โฆ การเณน อัย นาวา น
กจฺจตีตี วิมฺสนฺตา กาทกณฺณนิสลาภํ วิจาเรสุ อมนฺุสฺสิทฺธิยา
ยาวตตฺถิยํ ตสฺสาเอว อิตฺถิยา ปาปฺณิย ยสฺสํ โส
ปฏฺิพทฺฐจิตฺโต ตํ ทิสฺวา วาณิชา เวพฺุกลาปี สมฺมทฺเท
โธตาเรตฺวา ตสฺส อุปฺริ ตํ อิตฺถี โธตาเรสุ อิตฺถิยา
โธตาริตมตฺตตาย นาวา เวเคน สุวณฺณณฺมึ อภิมุขา
ปายาสี ฯ อมนฺุสฺโส ตํ อิตฺถี อตฺตโน วิมานํ อโรเปตฺวา
ตาย สทฺธิ อภิรมี ฯ

สา เอกํ สํวจฺจริ อติกฺกมิตฺวา นิพฺพิณฺนรฺูปา ตํ เปตํ
યાจฺนฺตี อห อหํ อิท วสนฺตี มยฺหํ สมฺปรายิกํ อตฺถํ

เล่มที่ 24 ปาฐลิตฺตเปตวตถุวณณา หน้า 371

กาตุํ น ลภามิ สาธุ มาริส มํ ปาฐลิตฺตเมว เนหิตี ฯ

โส ตาย ยาจิตो

ทิกฺขุจา ตยา นირยา ตีรจฺจนโยนิ
เปตา อสุรา อถวาปี มานุสา เทวา
สยมทุทส กมฺมวิปากมตฺตโน
เนสฺสามิ ตํ ปาฐลิตฺตมกฺขตํ
ตตฺถ คนฺตุวา กุสฺลํ กโรหิ กมฺมนฺติ

คาถมาห ฯ

ตตฺถ ทิกฺขุจา ตยา นირยาติ เอกจฺเจ ปจฺเจกนირยาปี ตยา
ทิกฺขุจา ฯ ตีรจฺจนโยนินฺติ มหानุภาวา นาคสุปฺนณาทีตีรจฺจนานาปี
ทิกฺขุจา ตยาติ โยชนา ฯ เปตาติ ขุปฺปิปาสาทีเกทา เปตา ฯ
อสุราติ กาลกณฺจิกาทีเกทา อสุรา ฯ เทวาติ เอกจฺเจ
จาตุมหาราชิกา เทวา ฯ โส กิร อตฺตโน อานูภาเวน
อนฺตรนฺตรา ตํ คเหตฺวา ปจฺเจกนირยาทีเก ทสฺเสนฺโต วิจรติ
เตน เอวมาห ฯ สยมทุทส กมฺมวิปากมตฺตโนติ นირยาทีเก
วิเสสโต คนฺตุวา ปสฺสนฺติ สยเมว อตฺตนา กตกมฺมานํ วิปากํ
ปจฺจกฺขโต อทุทส อทกฺขิ ฯ เนสฺสามิ ตํ ปาฐลิตฺตมกฺขตฺตนิ
อิทานาหํ ตํ อกฺขตํ เกนจิ อปริกฺขตํ มนุสฺสสรุเปเนว
ปาฐลิตฺตํ นยิสฺสามิ ฯ ตฺวํ ปน ตตฺถ คนฺตุวา กุสฺลํ กโรหิ
กมฺมํ กมฺมวิปากสฺส ปจฺจกฺขโต ทิกฺขุจตฺตา ยุตฺตปยุตฺตา

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถิปณี) - หน้าที่ 372
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 372

ปฺลณนรตา โหหิติ อตุโถ ฯ

อถ สา อิตถิ ตสฺส วณฺํ สุตฺวา อตฺตมณา

อตฺตกาโมสิ เม ยถ หิตกาโมสิ เทเวเต

กโรมิ ตฺยหํ วณฺํ ตฺวํสิ อจริโย มม ฯ

ทิกฺขจฺจา มยา นรยา ตริจฺจานโยนิ

เปตา อสุรา อถวาปี มานุสา เทวา

สยมทฺทลํ กมฺมวิปากมตฺตโน

กาหามิ ปฺลณณานิ อนปฺปกานีติ

คาถมาห ฯ

อถ โส เปโต ตํ อิตถิ คเหตุวา อากาเสน กนฺตฺวา

ปาฏฺฐลิปฺตฺตนครสฺส มชฺเฒ จเปตฺวา ปกฺกามิ ฯ อถสฺสา

ณาคิมิตฺตาทโย ตํ ทิสฺวา มยํ ปุพฺเพ สมฺมทฺเท ปกฺกิตฺตา

มตาคิ อสฺสุมฺห สา อยํ ทิกฺขจฺจา วต โภ โสตฺถินา อากตาคิ

อภินนฺทมานา สมากนฺตฺวา ตสฺสา ปวตฺตี ปุจฺฉิสฺสุ ฯ สา

เตลํ อาทิโต ปฏฺจาย อตฺตนา ทิกฺขจํ อนฺนฺภูตญจ สพฺพิ

กเถสิ ฯ สาวตฺถิวาสีโนปิ โข เต วาณิชา อนฺนฺกฺกเมน

สาวตฺถิ อฺปกตฺกเถ สตฺถุ สนฺตํ อฺปสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา

เอกมฺนตํ นิสินฺนา ตํ ปวตฺตี ภควโต อโรเจสฺสุ ฯ ภควา

ตมตฺถํ อตฺถุปฺตฺตี กตฺวา จตฺนุํ ปรีสานํ รมฺมํ เทเสสิ ตํ

สุตฺวา มหฺชาโน สํเวชฺชาโต ทานาทิกฺกสฺสธมฺมนรโต อโหสิตี ฯ

ปาฏฺฐลิปฺตฺตเปตวตฺถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

อมพวนเปตวตถุวณณา

อชฺชจ เต โปกฺขรณิ สฺรุมมาติ อิทํ สตฺถริ สาวตฺถิย
วิหรนฺเต อมฺพเปตํ อารพฺภ วุตฺตํ ฯ

สาวตฺถิย กิร อชฺชตโร คหปติ ปริกฺขิณโกโก
อโหสิ ฯ ตสฺส ภริยา กาลมกาสิ เอกา ชีตาเยว โหติ ฯ โส
ตํ อตฺตโน มิตฺตสฺส เกเห จเปตฺวา อਿณฺวเสน คหิเตน
กหาปณฺสเสน ภณฺฑํ คเหตุวา สตฺถเณ สทฺธิ วณฺชิชชาย กโต
นจิเรเนว มฺูเลน สห อุตฺยภูตานิ ปชฺจ กหาปณฺสตานิ
ลภิตฺวา สตฺถเณ สห ปฏินิวัตติ ฯ อนฺตรามกุเค โจรา
ปฺริยภูจาย สตฺถิ ปาปฺณิสฺส สตฺถิกา อิตฺโต จิตฺโต จ
ปลาสิสฺส ฯ โส ปน คหปติ อชฺชตฺรสมิ คจฺจนฺ กหาปณฺ
นิกฺขิปิตฺวา อวิหฺวเร นิสฺสิย ฯ โจรา ตํ คเหตุวา ชีวิตา โวโรปฺลํ
โส ธนโลเภน ตตฺถเวย เปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ

วณฺชิชา สาวตฺถิ คนฺตฺวา ตสฺส ชีตฺยา ตํ ปวตฺตี
อาโรเจสิ สฺวา ปิตุ มรณฺเณ อาชีวิกากฺเขน จ อติวีย
สยฺชาตโทมนสฺสา พาพฺหิ ปฺริเทวิ ฯ อถ นํ โส ปิตุ
สหาโย กุณฺุมพิโก ยถา นาม กุลาตภาชนํ สพฺพิ เกทนปฺริยนฺตํ ฯ
เอวเมว สตฺถตานํ ชีวิตํ เกทนปฺริยนฺตํ ฯ มรณฺํ นาม สพฺพสาธาธณํ
อปฺปฏิการณฺจ ตสฺมา มา ตฺวํ ปิตริ อติพาพฺหิ โสจि มา ปฺริเทวิ
อหํ เต ปิตา ตฺวํ มยฺหิ ชีตา อหํ ตว ปิตุกิจฺจํ กโรมิ ตฺวํ ปิตุโน

เคเห วิย อิมสฺมี เคเห อวิมณา อภิรมสฺสูติ วตฺวา
สมสฺสาเสตี ฯ สฺวา ตสฺส วจเนน ปฏิปฺปสฺสทฺฐโสภา ปิตริ
วิย ตสฺมี สลฺยชาตคารวพฺพุมาณา อตฺตโน กปณภาเวน ตสฺส
เวยฺยาวจฺจการินี หุตฺวา วตฺตมาณา ปิตริ อุตฺทิสฺส มตฺกิจฺจ
กาตูกามา ยาคฺ์ ปจิตฺวา มโนสฺสิดาวณฺณานิ สฺสปริปกฺกานิ
มธฺรานิ อมฺพผลานิ กํสฺปาติยํ จเปตฺวา ยาคฺ์ อมฺพผลานิ
จ ทาสฺยาคาหาเปตฺวา วิหาริ คนฺตฺวา สตฺถาริ วนฺทิตฺวา
เอวมาห ภควา มยฺหํ ทกฺขิณาย ปฏฺิกคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
กโรธาคิ ฯ สตฺถา มหากรฺณาย สลฺยจิตฺตมานโส ตสฺสา
มโนรธํ ปฺรูเนโต นิสฺชชาการิ ทสฺเสตี ฯ สฺวา ภูจฺจคฺคฺจ
ปฺลยตฺตวรพฺพุทฺธาสนเ อตฺตนา อุปนีติ สฺวิสฺสทฺฐวตฺถํ อตฺถริตฺวา
อทาสิ นิสฺสีทิ ภควา ปฺลยตฺเต อาสนเ ฯ

อถ สฺวา ภควโต ยาคฺ์ อุปนาเมสิ ปฏฺิกคฺคฺคฺคฺคฺค
ยาคฺ์ ฯ อถ สจฺจํ อุตฺทิสฺส ภิกฺขุณฺนํปิ ยาคฺ์ ทตฺวา ปฺน
โธตฺตหตฺถา อมฺพผลานิ ภควโต อุปนาเมสิ ภควา ตานิ
ปฺริภฺลฺลชฺชิ ฯ สฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา เอวมาห ยา เม
ภนฺเต ปจฺจตฺถรณยาคฺ์อมฺพผลทานวเสน ปวตฺตา ทกฺขิณา สฺวา
เม ปิตริ ปาปฺณาตฺติ ฯ ภควา เอว โหตฺติ วตฺวา
อนฺุโมทนํ อกาสิ ฯ สฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
ปกฺกามิ ฯ ตาย ทกฺขิณาย สมฺภูทฺธิฏฺฐมตฺตตาย โส เปโต

เล่มที่ 24 อมฺพวนเปตวตถุวณฺณา หน้า 375

อมฺพวนอฺยุยานวิมานกปฺปรุกฺขโปกฺขรณฺโโย มหตฺถึ จ ทิปฺพสมฺปตฺตี
ปฏฺฐิตฺถิ ฯ

อถ เต วาณิชา อปฺเรน สมฺเยน วณฺชิชฺชาย คจฺจนฺตา
ตเมว มคฺคํ ปฏฺฐิปนฺนา ปุพฺเพ วสิตฺถุจฺจเน เอกฺรตฺตี วาสํ
กปฺเปสฺสุ ฯ เต ทิสฺวา โส วิมานเปโต อฺยุยานวิมานาทีหิ สทฺฐี
เตถํ อตฺตานิ ทสฺเสสฺสิ ฯ เต วาณิชา ตํ ทิสฺวา เตน
ลทฺฐสมฺปตฺตี ปุจฺจนฺตา

อຍဉ္စ တေ ပါဂုဇာနိ ဣဒ္ဓမ္မာ
ဣမာ ဣဒ္ဓိတုဇာ ဣ မဟိတဂါ ဣ
ဣပုပ္ဖိတ ဣမာဇာနုဂိဇ္ဇာ
ဣဂ္ဂိ တယာ လတုဇာ အိယံ မာနုဇာ ဣ
ဣတဉ္စ တေ အမုပာနိ ဣဒ္ဓမ္မိ
ဣပုပ္ဖုကံ ဣာရထေ ဣလာနိ
ဣပုပ္ဖိတံ ဣမာဇာနုဂိဇ္ဇံ
ဣဂ္ဂိ တယာ လတုဇာမိတံ ဣမာနုဇာ

อิมာ เทว คธา อโวจฺ ๑

ตตฺถ ဣဒ္ဓမ္မာတိ ဣဒ္ဓု ဣဒ္ဓိယာ ၁ ဣမာတိ ဣမာတလာ ၁
ဣဒ္ဓိတုဇာတိ ဣဒ္ဓိတုဇာတိ ဣဒ္ဓိတုဇာတိ ဣဒ္ဓိတုဇာတိ ၁ မဟိတဂါတိ
ဣပုပ္ဖုကံ ၁

ဣပုပ္ဖုကံ ဣပုပ္ဖုကံ ဣပုပ္ဖုကံ ဣပုပ္ဖုကံ ဣပုပ္ဖုကံ ဣပုပ္ဖုကံ

สุขาวหํ ฯ เตนาห ธารยเต ผลานีติ ฯ สุปฺปผิตฺตนิ นิจฺจํ
สุปฺปผิตฺตํ ฯ

ตํ สุตฺวา เปโต โปกฺขรณฺโณทํนํ ปฏิลาภการณํ
อาจิกฺขณฺโต

อมฺพปุกฺกํ ทกฺกํ ยาคู สิตฺตจฺฉายา มโนรมา

ชิตาย ทินฺนทานนํ เตน เม อธิ ลพฺภตฺตี

คาถมาห ฯ

ตตฺถ เตน เม อธิ ลพฺภตฺตี ยํ ตํ ภควโต ภิกฺขุณฺณจ
อมฺพปุกฺกํ อุทกํ ยาคู จ มมํ อุทฺทิสฺส เทนฺติยา มยฺหํ ชิตาย
ทินฺนํ ทานํ เตน เม ชิตาย ทินฺนทานนํ อธิ อิมสฺมี
ทิพฺเพ อมฺพวเน สพฺโพตฺตํ อมฺพปุกฺกํ อิมิสฺสา ทิพฺพาย
มนฺุญฺฉาย โปกฺขรณฺเยา ทิพฺพํ อุทกํ ยาคฺยา อตฺถรณฺสฺส
จ ทานนํ อฺยุยานวิมานกบฺปรุกฺขาทิสฺส สิตฺตจฺฉายา มโนรมา
อธิ ลพฺภตฺติ สมิชฺฌตฺตี อตฺถโล ฯ

เอวญฺจ ปน วตฺวา โส เปโต เต วาณิเชเนตฺวา
ตานิ ปญฺจ กหาปณฺสตานิ ทสฺเสตฺวา อิตฺโต อฺปฺทตฺมํ
ตฺมฺเห คณฺ्हล อฺปฺทตฺมํ มยา คหิตฺตํ อธิํ โสเชตฺวา สฺวเขน
ชีวตฺตํ มยฺหํ ชิตาย เทถาติ อาห ฯ วาณิชา อฺนุกฺกเมน
สาวตฺถี ปตฺวา ตสฺส ชิตาย กเถตฺวา เตน อตฺตโน
ทินฺนภาคมฺปิ ตสฺสา เอว อทฺิสฺส ฯ สากหาปณฺสตํ ฐนิกานํ
ทตฺวา อิตฺริ อตฺตโน ปิตฺุ สหายสฺส ตสฺส กุณฺุมพิภสฺส

เล่มที่ 24 อมพวนเปตวตถุวณฺณนา หน้า 377

ทตฺวา สยฺ เวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตี นีวสตี ฯ โส อิทํ สพฺพิ
คฺยุหฺมฺเวว โหตุตี ตสฺสาเยว ปฏฺิทตฺวา ตํ อตฺตโน เขฏฺฐปฺตตสฺส
ฆรสามินี อกาสิ ฯ

สา คจฺจนฺเต กาเล เอกํ ปฺตตํ ลภิตฺวา ตํ อุปลาเลนฺตี
สนฺทิกฺกจิกํ กมฺมํ เอวํ ปสฺสถ
ทานสฺส ทมสฺส สยฺมสฺส วิปากํ
ทาสี อหํ อยฺยกุลฺลสุ หุตฺวา
สุณฺนิสา โหมิ อคารสฺส อิตฺสราตี

อิมํ คาถํ วทตี ฯ

อถกทิวสํ สตฺถา ตสฺสา ฉาณปริปากํ โอลเถตฺวา
โองาสํ ฝริตฺวา สมฺมุเข จิตฺโต วีย อตฺตानํ ทสฺเสตฺวา
อสาตี สาตฺรฺรูปเณ ปิยฺรฺรูปเณ อปฺปิยํ
ทุกฺขํ สุขสฺส รฺรูปเณ ปมตฺตํ อตีวตฺตตีตี

อิมํ คาถมาห ฯ

สา คาถาปริโยसानเ โสตาปตฺตีผลเ ปตฺติฏฺจิตา ฯ สา
ทฺคฺยทิวเส พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทานํ ทตฺวา ตํ ปวตฺตี
ภควโต อารโจะสิ ฯ ภควา ตมตฺถํ อตฺถปฺปตฺตี กตฺวา
สมฺปตฺตปริสาย ฆมฺมํ เทเสสิ สา เทสฺนา มหาชนสฺส
สาตฺถิกา อโหสิตี ฯ

อมพวนเปตวตถุวณฺณนา นิฏฺจิตา ฯ

อกขรูกขเปตวตถุวณณา

ยํ ททาติ น ตํ โหตีติ อิทํ อกขทายกเปตวตถุ ๑

ตสฺส กา อุปฺปตฺติ ๑

ภควติ สวตฺถึยํ วิหรนฺเต อณฺณตโร สวตฺถึวาสี
อุปาสโก สกฺเขหิ ภนฺทสฺส ปฺเรตฺวา วณฺชชาย วิเทสํ ตตฺถ
อตฺตโน ภนฺทํ วิกฺกิตฺตฺวา ปฏฺธิภนฺทํ สกฺเขตฺส อารोเปตฺวา
สวตฺถึ อุกฺกิสฺส มคฺคํ ปฏฺธิปชฺช ๑ ตสฺส มคฺคํ กจฺจนฺตสฺส
อฏฺฐวียํ เอกสฺส สกฺกสฺส อุกฺโข ภิชฺช ๑ อถ อณฺณตโร ปฺริโส
รูกฺขกหณฺตถํ กุจาริหฺรตฺถํ คาทาเปตฺวา อตฺตโน คามโต
นิกฺขมิตฺวา อรณฺเณ วิจรนฺโต ตํ จานํ ปตฺวา ตํ อุปาสกํ
อกฺขภณฺชเนน โทมนสฺสอุปฺปตฺติํ ทิสฺวา อยํ วาณิโช
อกฺขภณฺชเนน อฏฺฐวียํ กิลมตีติ อนุกมฺปํ อุปาทาย รูกฺขทณฺฑํ
ฉินฺทิตฺวา ทพฺพํ อุกฺขํ กตฺวา สกฺเข โยเชตฺวา อทาสี ๑

โส อปฺเรน สมเยน กาลิํ กตฺวา ตสฺมีเยว อฏฺฐวิปเทเส
ภุมฺมเทวตา หุตฺวา นิพฺพตฺโต อตฺตโน กมฺมํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา
รตฺติยํ ตสฺส อุปาสกสฺส เคหํ คนฺตฺวา เคหทฺวารे จตฺวา

ยํ ททาติ น ตํ โหตี

เทเถว ทานํ ทตฺวา อุกฺกยํ ตฺรติ

อุกฺกยํ เตน ทาเนน กจฺจติ

ชาครถ มา ปมชฺชถาติ

เล่มที่ 24 อกฺขรฺกฺขเปตวตถุวณฺณนา หน้า 379

คาถมาห ฯ

ตตฺถ ยํ ททาติ น ตํ โหตีติ ยํ เทยฺยธมฺมํ ทายโก
เทติ น ตเทว ปรโลเก ตสฺส ทานสฺส ผลภาเวน โหติ
อถ โข อณฺณํ พหุํ อิกฺกํ กนฺตํ ผลํ โหติเยว ตสฺมา
เทเถว ทานนฺติ ยถา ตถา ทานํ เทถ เอว ฯ ตตฺถ การณมาห
ทตฺวา อุกฺกํ ตรตีติ ทานํ ทตฺวา ทิกฺกชฺชมฺมิกมฺปิ สมฺปรายิกมฺปิ
ทูกฺกํ อนตฺถลฺลจ อติกฺกมฺติ ฯ อุกฺกํ เตน ทานเนน กจฺจตีติ
ทิกฺกชฺชมฺมิกํ สมฺปรายิกญฺจาติ อุกฺกมฺปิ สุกฺกํ เตน ทานเนน อุปฺกจฺจติ
ปาปฺญาติ อตฺตโน ปรเสถจ หิตสฺสวเสนาปิ อยมตฺโถ
โยเชตพุทฺโธ ฯ ชาครถ มา ปมชฺชธาติ เอวํ อุกฺกยานตฺถนินฺวารณํ
อุกฺกยหิตสาธนํ ทานํ สมฺปาเทตฺถุ ชาครถ ทานุปฺกรณานิ
สชฺเชตฺวา ตตฺถ จ อุปฺปรมตฺตา โหธาติ อตฺโถ ฯ อาทรทสฺสนตฺถํ
เจตฺถ อามณฺญทิตวเสน วุตฺตํ ฯ

วานฺนิชฺช อตฺตโน กิจฺจํ ตีเรตฺวา ปฏินินฺวตฺติตฺวา อนุกฺกเมน
สาวตฺถี ปตฺวา ทุติยทิวเส สตฺถารํ อุปฺสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา
เอกมฺนตฺถํ นิสินฺโน ตํ ปวตฺตี ภควโต อารโจะสิ ฯ สตฺถา
ตมตฺถํ อตฺถูปฺตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตปริสาย ธมฺมํ เทเสสิ ฯ
สา เทสนา มหาชนสฺส สาคฺถิกา อโหสีติ ฯ

อกฺขรฺกฺขเปตวตถุวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

โภคสำหรับเปตวตถุวณณา

มย โภเค สหริมหาติ อิท โภคสำหรับเปตวตถุ ๗ ตสส
กา อุปปตติ ๗

ภควติ เวพฺเวน วิหรนฺเต ราชคเห กิร จตฺสฺโส อิตฺติโย
มานญฺญาทิวเสน สปิรมชฺเตลธณฺญาทีหิ โวหาริ กตฺวา อโยนิโส
โภเค สหริตฺวา ชีวนฺติ ๗ ตา กายสฺส เกทา ปริ มรณา
พหิณฺนเร ปรีชาปิญฺเจ เปติโย หุตฺวา นิพฺพตฺตีสุ ๗ ตา รตฺติย
ทุกฺขาภิกฺขตา

มย โภเค สหริมหา สเมน วิสเมน จ
เต อญฺเฐ ปรีญฺชนฺติ มย ทุกฺขสฺส ภากิณฺตี
วิปฺปลปนฺติโย เภรเวน มหาสทฺเทน วิรวีสุ ๗ มนฺสฺสา ตํ
สฺสฺวา ภิตตฺสิตา วิภาตาย รตฺติยา พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส
มหาทานํ สชฺเชตฺวา สตฺถาริ ภิกฺขุสงฺฆมฺจ นิมฺนเตตฺวา
ปณฺิเตน ขาพฺนิเยน โภชนิเยน ปรีวิสิตฺวา ภควนฺตํ ภูตฺตาวิ
โอณิตปตฺตปาณิ อุปนีสิตฺวา ตํ ปวตฺตี นิเวเทสุ ๗ ภควา
อุปาสกาเตน โว สทฺเทน โภจิ อนฺตราโย นตฺติ จตฺสฺโส
ปน เปติโย ทุกฺขาภิกฺขตา อตฺตนา ทุกฺกมฺมํ กเถตฺวา
ปรีเทวนวเสน วิสฺสเรน วิรวนฺติโย

มย โภเค สหริมหา สเมน วิสเมน จ
เต อญฺเฐ ปรีญฺชนฺติ มย ทุกฺขสฺส ภากิณฺตี

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 381
เล่มที่ 24 โภคสำหรับเปตวตถุวณณา หน้า 381

อิมิ คาลมาหิสฺสูติ อโวจ ๑

ตตฺถ โภเคติ ปริภุชชิตพฺพภูเจน โภคาติ ลทฺธนาเม
วตฺถาภรณาทีเก วิตฺตูปกรณวิเสเส ๑ สหฺริมหาติ มจฺเจรรมเลน
ปริยาทินฺนจิตฺตา กสฺสจฺจิ กิณฺจิจิ อทฺตฺวา สลฺลจินฺนิมฺห ๑ สเมน
วิสเมน จาติ ญาเยน จ อญฺญาเยน จ ญาเยปติรูปเกน
วา อญฺญาเยน เต โภเค อเมหฺหิ สหฺริเต อิทานิ อญฺเ
ปริภุชฺชนติ ๑ มยฺยํ ทฺกฺขสฺส ภากินฺนิตฺติ มยฺยํ ปน กสฺสจฺจิปิ
สฺสูจฺจิตฺตสฺส อกตตฺตฺตา ทฺกฺขจฺจิตฺตสฺส จ กตตฺตฺตาเอตฺรหิ
เปตโยนิปริยาปนฺนสฺส มหาโต ทฺกฺขสฺส ภากินฺนโย ภวาม
มมหาทฺกฺขํ อนฺนภวามาติ อตฺโต ๑

เอวํ ภควา ตาหิ เปตฺตีหิ วุตฺตํ คาลํ วตฺวา ตาสํ
ปวตฺตี กเถตฺวา ตํ อตฺตฺตฺตฺตฺตี กตฺวา สมฺปตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
เทเสตฺวา อฺปฺริ สจฺจฺจานิ ปกาเสสิ สจฺจฺจปฺริโยสานเน พฺหุ
โสตาปตฺต

โภคสำหรับเปตวตถุวณณา นิฏฺฐิตา ๑

เสฏฐิปุตตเปตวตถุณณนา

เสฏฐิวาสสหัสสานีติ อิทํ เสฏฐิปุตตเปตวตถุ ๑ ตสฺส กา
อุปปตฺติ

ภควา สาวตถึยํ วิหริติ เชตวนเ ๑ เตน โข ปน
สมเยน ราชา ปเสนทีโกสลโ อลงฺกตปฺปฏิยตฺโต หตฺถิกุขนฺธ-
วรกโต มหติยา ราชิตฺฐิยา มหนฺเตน ราชานุภาเวน นครี
อนุสณฺจรนฺโต อณฺตตรสฺมี เกเห อุปริปาสาทเ วาตปानํ
วิวริตฺวา ตํ ราชวิภูตี โอลเเกนตี ฐปสมฺปตฺติยา เทวจฺจรา-
ปฏิกากํ เอกํ อิตถึ ติสฺวา อทิกฺกุชฺฐุพฺเพ อารมฺมณเ สหสา
สมฺปฺปนฺเนน กิเลสสมฺทาจารเณ ปริยฺกฺกจิตฺตโต สติปิ
กฺุรฺรปจฺจาราทิกฺุณวิเสสสมฺปนฺเน อนุเตปรุชเเน สภาวลหฺกสฺส
ปน ทุทฺทมสฺส จิตฺตสฺส วเสน ตสฺสํ อิตถึยํ ปฏฺิพฺทฺฐมานโส
หฺตุวา ปจฺจาสเน นิสินฺนสฺส ปฺริสสฺส อิมํ วเสน ตสฺสํ อิตถึยํ
ปฏฺิพฺทฺฐมานโส หฺตุวา ปจฺจาสเน นิสินฺนสฺส ปฺริสสฺส อิมํ
ปาสาทํ อิมณฺจ อิตถึ อุปรฺจารเหีติ สณฺณํ ทตฺวา ราชเกหํ
ปวิภูโ จ อณฺณํ สพฺพํ อมฺพสฺกฺุชฺรเปตวตถุณฺหนิ อากตฺนเยนเ
เวทิตพฺพํ ๑

อัย ปน วิเสโส อิทํ ปฺริโส สุริเย อนตฺถงฺกเตเยว
อาคณฺตุวานครทฺวารเ ธกิตเ อตฺตนา อานีตํ อรุณวณฺณมตฺตีกํ
อุปฺปลานิ จ นครทฺวารกฺวเ ลกฺเกตฺวา นิปฺชฺชิตฺตุํ เชตวนํ
อคมาสิ ๑ ราชา ปน สิริสยเน วาสูปคโต มชฺฌิมยามเ
สอติ นอติ ทูอติ โสอติ จ อิมานิ จตฺตารี อกฺุชฺรานิ มหตา

เล่มที่ 24 เสฏฐิปุตุตเปตวตถุณณนา หน้า 383

กณฺเฐน อูจฺจาริตานิ วิย วิสฺสรวเสณ อสฺโสติ ฯ ตานิ กิร
อตีเต กาเล สาวตฺถิวาสีหิ จตฺถิ เสฏฐิปุตุตเตหิ โภกมทตฺเตหิ
โยพฺพนกาเล ปารทาริกกมฺวเสณ พหุ อปฺปญฺญํ ปสเวตฺวา
อปรภาเค กาลิ กตฺวา ตสฺเสว นครสฺส สมิเป โลหกฺมฺภิยํ
นิพฺพตฺติตฺวา ปจฺจมานเอหิ โลหกฺมฺภิยา มุขวณฺ्ณิ ปตฺวา เอเกกํ
กาถํ วตฺตฺวามเอหิ อูจฺจาริตานํ ตาสํ กาดานํ อาทิกฺขรานิ
เต ปจฺมกฺขรเมว วตฺวา เวทนาปฺปตฺตา หุตฺวา โลหกฺมฺภิ
โธตริสฺสุ ฯ

ราชา ปน ตํ สทฺทํ สุตฺวา ภิตตฺสิตโต สํวิคฺโค
โลมทฺทฺชชาโต ตํ รตฺตาวเสถํ ทฺกฺเขน วิดีนาเมตฺวา วิภาตฺยา
รตฺตฺติยา ปุโรหิตํ ปกฺโกสาเปตฺวา ตํ ปวตฺตี กเถสิ ฯ ปุโรหิตो
ราชานํ ภิตตฺสิตํ ฃตฺวา ลากฺกิทฺโธ อฺปฺปนฺโน โข อຍ
มยฺหํ พฺราหฺมณฺณนญจ ลากฺกฺปฺปาทฺนฺปาโยติ จินฺเตตฺวา มหाराช
มหา วตฺยา อฺปฺททฺโว อฺปฺปนฺโน สทฺพจตฺกํ ฃญฺญํ ฃชาหิตี
อาห ฯ ราชา ตสฺส วจฺนํ สุตฺวา อมจฺเจ อาณาเปสิ
สทฺพจตฺกํ ฃญฺญสฺส อฺปฺกรณานิ สชฺเชถาติ ฯ ตํ สุตฺวา มลฺลิกา
เทวี ราชนํ เอวมาห กสฺมา มหाराช พฺราหฺมณฺสฺส วจฺนํ
สุตฺวา อนေနปฺภาวฺรหิสนกฺกิจฺจํ กาคฺคาโมสิ นนฺุ สทฺพตฺถ
อฺปฺปฏิหตฺตฺวาจโร ภควา ปุจฺฉิตฺพุโป ฯ ฃถา จ เต ภควา
พฺยากริสฺสตี ตถา ปฺปฏิปฺชฺชิตฺพฺพนฺติ ฯ ราชา ตสฺสา วจฺนํ

สตฺวา สตฺถุ สนฺตักฺก กนฺตฺวา ตํ ปวตฺตํ ภควโต อโรเจสิ ฯ

ภควา น มหาราช ตโต นินานํ ตฺยหํ โภจํ อนฺตราโยติ

วตฺวา อาทิตฺตํ ปฏฺจาย เตสํ โลหกฺุมภินิเรเย นิพฺพตฺตสตฺตานํ

ปวตฺตํ กเถตฺวา เตหิ ปจฺเจกํ อจฺจาเรตฺถ อารทฺธกาถาโย

สตฺถุจิวสฺสสทฺสทานิ ปริปฺปณฺณานิ สพฺพโส

นิเรเย ปจฺจมานานํ กทา อนฺโต ภวิสฺสติ ฯ

นตฺถิ อนฺโต กฺุโต อนฺโต น อนฺโต ปฏฺธิทิสฺสติ

ตถา หิ ปกตํ ปาปํ ตฺยหํ มยฺหลฺลจ มารีสา ฯ

ทฺฐชฺชีวิตมชฺชีวิมห เย สนฺเต น ททฺมทฺเส

สนฺเตสุ เทยฺยชฺมเมสุ ทิปิ นากมฺห อตฺตโน ฯ

โสหํ นฺน อิตฺตํ กนฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มานุสี

วทฺถญฺ สิลสมฺปนฺโน กาหามิ กุสลํ พหฺนติ

ปริปฺปณฺณํ กตฺวา กเถสิ ฯ

ตตฺถ สตฺถุจิวสฺสสทฺสทานิ วสฺसानํ สตฺถุจิสทฺสทานิ ฯ

ตสฺมี กิร โลหกฺุมภินิเรเย นิพฺพตฺตสตฺโต อโร ออคจฺจนฺโต

ตีสาเย วสฺสสทฺสเสหิ เหนฺจิมตลํ ปาปฺณาติ ตโต อฺุทฺธ

อฺุคฺคจฺจนฺโตปิ तीสาเย เอว วสฺสสทฺสเสหิ มฺขวฏฺฏิปเทสํ ปาปฺณาติ

ตาย สลฺลนฺนํ โส สตฺถุจิวสฺสสทฺสทานิ ปริปฺปณฺณานิ สพฺพโสติ

คาถํ วตฺตกาโม สอิตฺติ วตฺวา อธิมตฺตเวทนาปฺตฺโต หุตฺวา

อโรมุโข ปติ ฯ ภควา ปน ตํ รลฺโย ปริปฺปณฺณํ กตฺวา

กเถสิ ฯ เอส นโย เสสกาถาสฺปิ ฯ ตตฺถ กทา อนฺโต

เล่มที่ 24 เสฏฐิปุตตเปตวตถุวณณา หน้า 385

ภวิสฺสตีติ โลหกฺุมภินิรเย ปจฺจมานานํ อมฺหากํ กทา นฺ โข
อิมสฺส ทุกฺขสฺส อนฺโต ปรีโยสานํ ภวิสฺสตี ๑

ตถา หีติ ยถา ตฺยหํ มยญจ อิมสฺส ทุกฺขสฺส นตฺถิ
อนฺโต น อนฺโต ปฏฺฐิตสฺสตี ตถา เตน ปกาเรน ปาปกํ
กมฺมํ ปกตํ ตยา มยา จาติ วิภตฺตี วิปริณาเมตฺวา วตฺตพฺพํ ๑

ทฺชชีวิตนฺตฺติ วิญญฺหิ ทรหิตพฺพํ ชีวิตํ ๑ เย สนฺเตติ
เย มยฺ สนฺเต วิชฺชมานเณ เทยฺยชฺมเม ๑ น ททฺมฺหเสตี น
อทมฺห ๑ วตฺตเมวตฺถํ ปากฺกฺตฺริ กาคฺคฺ สนฺเตสฺส เทยฺยชฺมเมสฺส
ทีปํ นากมฺห อตฺตโนตี วตฺตํ ๑

โสหนตฺติ โส อหํ ๑ นฺนาตี ปรีวิตกฺเก นีปาโต ๑ อิตฺติ
อิมสฺมา โลหกฺุมภินิรยา ๑ คนฺตฺวาตี อปคนฺตฺวา ๑ โยนี ลทฺธาน
มานุสฺสินฺตฺติ มนุสฺสโยนี มนุสฺสตฺตภาวํ ลภิตฺวา ๑ วทญฺญตฺติ
ปรีจจาคลีโล ยาจกานํ วา วจนญฺญ ๑ ลีลสมฺปนฺโนตี
ลีลาจารสมฺปนฺโน ๑ กาหามิ กุสลํ พฺหุนฺตฺติ ปุพฺเพ วิย ปมาทํ
อนาปชฺชิตฺวา พหุํ ปหฺนตฺติ กุสลํ ปุญฺญกมฺมํ กริสฺสามิ
อุปจฺฉินิสฺสามิติ อตฺถโถ ๑

สตถา อีมา คาลาโย วตฺวา วิตฺถาเรน ชมฺมํ เทเสตี ๑
เทสฺนาปรีโยसानเณ มตฺตติการตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ปตฺติญฺจหิ ราชา สลฺยชาตลฺสเวโค ปรีปริคฺคเห อภิชฺฌํ ปหาย
สทฺทารสนฺต

เสฏฐิปุตตเปตวตถุวณณา นิฏฐิตา ๑

สกุญฺญิกเปตวตถุณณา

กี นุ อุมมตฺตโรโป วาติ อิทํ สตฺถริ เวพฺวาเน วิหรนฺเต
อณฺตริ เปติ อารพฺภ วุคฺคํ อตีเต กิร พาราณสีนคเร
อณฺตโร ปิจสปปิ สาลิตฺตกปโยเค กุสโล ตหิ สกฺขรจิปนสิปฺเป
นิปฺผตฺติ คโต นครทฺวาเร นิโคฺรชรฺกขมฺมูเล นิสิตฺตวา
สกฺขรปหารเหหิ หตฺถิสฺสมนุสฺสรตฺถุณฺณาการชฺชปฺณณฺณทฺธิรูปานิ
นิโคฺรชฺชตฺเตสฺ ทสฺเสติ นครทฺวาทกา อตฺตโน กิพฺนตฺถาย
มาสกทฺตมาสกาทินิ ทตฺวา ยถารุจิทานิ สิปปานิ การาเปนฺติ ฯ

อถกทิวสํ พาราณสีราชา นครโต นิกฺขมิตฺวา ตํ นิโคฺรชฺชมุถํ
อุปลโต นิโคฺรชฺชตฺเตสฺ หตฺถิรฺปาทิวเสน นานาวิธรูปวิภตฺติโย
อปฺปิตา ทิสฺวา มนุสฺเส ปุจฺฉิ เกน นุ โข อิมสฺ
นิโคฺรชฺชตฺเตสฺ เอวํ นานาวิธรูปวิภตฺติโย กตฺวาติ ฯ มนุสฺสา
ตํ ปิจสปปิ ทสฺเสสฺสุ เทว อิมินา กตฺวาติ ฯ ราชา ตํ
ปกุโกสาเปตฺวาเอวมาห สกฺกา นุ โข ภณฺเ มยา
ทสฺสิตฺตสฺ เอกสฺส ปุริสฺสฺส กถนฺตฺตสฺ อชานนฺตฺตสฺเสว กุจฺฉิยํ
อชลณฺฑิกาทิ ปุเรตฺตุนฺติ ฯ สกฺกา เทวาทิ ฯ ราชา ตํ อตฺตโน
ราชภวํ เนตฺวา พหุภาณิเก ปุโรหิตे นินฺพิณฺนโรโป ปุโรหิตํ
ปกุโกสาเปตฺวา เตน สห วิวิตฺเต โอกาเส สานฺธิปาการ-
ปริกฺขิตฺเต นิสิตฺตวา มนฺตยมาโน ปิจสปปิ ปกุโกสาเปสิ ฯ
ปิจสปปิ นาพิมตฺตา อชลณฺฑิกา อาทาย อากนฺตฺวา รมฺโถ

เล่มที่ 24 สฎจิกฎเปตวตถวณณา หน้า 387

อาการิ ฌตวา ปุโรหิตาภิมุโข นิสินโน เตน มุเข วิวณ
 สานิปาการวิวเรน เอเกกั อชตณทิกั ตสส คตมูเต ปตักุจาเปสิ ฯ
 โส ลชชชชช อุกคิลิตุ อสกุโกนุโต สพพา อชโฆหริ ฯ อถ
 นั ราชช อชตณทิกาหิ ปุริโตทริ วิสสชชช คจจ พุราหุณณ
 ลทุช ตยา พหุภาณิตาย ผลั มททททผลปียงคุตจาทิหิ อภิสงขต
 ปานกั ปิวิตวา อจจททเทหิ เอวั เต โสตติ ภวิสสตีติ ฯ
 ตสส จ ปัสสปปัสส เตน กมเมณ อตตมโน หุตวา จุททส
 คาม อทาสี ฯ โส คาม ลภิตวา อตตานิ สุเขนุโต ปิณณโต
 ปริชนมปิ สุเขนุโต ปิณณโต สมณพุราหุณณาทีนั ยถารห
 กิจจ เทนุโต ทิกุจจรมมิกั สมุปรายิกจจ อตถั อหาเปนุโต
 สุขเนว ชีวติ อตตโน สนตักั อุปคตานิ สิปปี สิกขนุทาน
 ภตตเวตนั เทติ ฯ

อเถโก ปุริโส ตสส สนตักั อุปคตวา เอวมาท สาธุ
 อจริย มมุปี เอต สิปปี สิกขาเปหิ มยห ปน อถ
 ภตตเวตเนนาติ ฯ โส ตั ปุริสั ตั สิปปี สิกขาเปสิ ฯ
 โส สิกขิตสิปโป สิปปี วิมัสสิกาโม คนตวา คจจคตีเร
 นิสินนสส สุนตตสส นาม ปจเจกพุททสส สกขราภิมเตน
 สีสั ภินทิ ปจเจกพุทโท ตตเถว คจจคตีเร ปรีนิพุพายี ฯ
 มนุสสา ตั ปวตตี สุตวา ตั ปุริสั ตตเถว เลทททททททททททท
 ปหริตวา ชีวิตา โวโรเปสิ ฯ โส กาลกโต อวิจิมหานิรเย

นิพฺพตฺติตฺวา พฺหุณี วสุสฺสหฺสฺสานิ นิริเย ปจฺจิตฺวา ตสฺเสว
กมฺมสุสฺ วิปากาวเสเสน อิมสฺมี พุทฺธรูปฺปาเท ราชคฺชนครสุส
อวิทฺเฐ เปโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ตสฺส กมฺมสุสฺ สริกฺขเกน
วิปาเกน ภวิตฺพพฺนฺติ กมฺมเวคฺคกฺขิตฺตานิ ปุพฺพพฺนฺหสมฺย
มชฺฌณฺ्हิกสมฺย สายนฺ्हสมฺยจฺจ สกฺขจฺโอยฺกฺกุสฺสหฺสฺสานิ มตฺถเก
นิปตฺนฺติ ฯ โส ฉินฺนํภินฺนํสีโส อชฺิมตฺตเวทนาปฺปตฺโต ภูมฺย
นิปตฺติ อโยกฺกุสฺส ปน อปคตมตฺเตสฺ ปฏิปากตฺติโร ตฺถิจฺติ ฯ
อถกทิวสฺ อายสฺมา มหาโมคฺคฺคฺคฺลาโน กิซฺฌกฺกุฏปฺพพฺตา
โอยฺตรนฺโต ตํ ทิสฺวา

กีนฺ อุมฺมตฺตรูปฺวา มิโค ภนฺโตว ชาวลี
นิสฺสํสํ ปาปกมฺมนฺโต กีนฺ สทฺททายเส ตฺวนฺติ

อิมาย คาทาย ปฏฺฐิจฺฉิ ฯ

ตตฺถ อุมฺมตฺตรูปฺวาติ อุมฺมตฺตคฺสกาโว วिय อุมฺมาทปฺปตฺโต
วिय ฯ มิโค ภนฺโตว ชาวลีติ ภนฺตมิโค วिय อิตฺโต จิตฺโต
จ ชาวลี ฯ โส หิ เตสฺ อโยกฺกุสฺส นิปตฺนฺเตสฺ ปริตฺตาคณฺ
อปฺสฺสนฺโต น ลียา นฺ โข เอวํ ปหาโรติ อิตฺตปิ เอตฺตปิ
ปฺลายติ ฯ เต ปน กมฺมเวคฺคกฺขิตฺตา ยตฺถ กตฺถจฺจ จิตฺตฺส
มตฺถเกเยว นิปตฺนฺติ ฯ กีนฺ สทฺททายเส ตฺวนฺติ กีนฺ
โฆ ตฺวํ สทฺทํ กโรสิ อตฺตวिय วิสฺสรํ กโรนฺโต วิจฺรสิ ฯ
ตํ สุตฺวา เปโต

เล่มที่ 24 สฎจิกฎเปตวตถุวณณา หน้า 389

อหิ ภทนต์ เปโตมหิ ทุคโต ยมโลกิโก
ปาปกมมํ กริตวาน เปตโลกํ อโต คโต ฯ
สฎจิกฎสทสทานิ ปริปุณณานิ สพพโส
สีเส มยหํ นิปตฺนติ เต ภินฺทฺนติ จ มตฺถกนฺติ

ทวิหิ คธาหิ ปฎิวจัน อทาสี ฯ

ตตฺถ สฎจิกฎสทสทานิ สฎจิมตฺตานิ อโยกฏสทสทานิ ฯ
ปริปุณณานิ อุนฺนานิ ฯ สพพโสติ สพพภาคโต ฯ ตสฺส
กิริ สฎจียา อโยกฏสทสทานํ ปตฺนปฺปโหนกํ มหนฺตํ
ปพฺพตฺตกฏปฺปมาณํ สีสิ นีพฺพตฺติ ฯ ตํ ตสฺส วาลกฺก-
โกฎฺฐินิตฺตทมนตฺตมฺปิ จานํ อเสเสตฺวา ตานิ กุฎฺฐานิ ปตฺนตฺตานิ
มตฺถกํ ภินฺทฺนติ เตน โส อญฺญสฺสรํ กโรติ ฯ เตน
วตฺตํ สพพโส สีเส มยหํ นิปตฺนติ เต ภินฺทฺนติ จ
มตฺถกนฺติ ฯ

อถ นํ เถโร กตกมมํ ปุจฺจนฺโต

กี นุ กายเน วาจา ย มนสา ทุกฺกํ กตํ
กิสฺสกมฺมวิปาเกน อิทํ ทุกฺขํ นิคจฺจสิ ฯ
สฎจิกฎสทสทานิ ปริปุณณานิ สพพโส
สีเส ตฺยหํ นิปตฺนติ เต ภินฺทฺนติ จ มตฺถกนฺติ

เทว คธา อทาสี ฯ

ตสฺส เปโต อตฺตนา กตกมมํ อจิกฺขนฺโต

ขุททกนิกายกุกกถา เปตวตถุวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 390
เล่มที่ 24 มหาวคฺควณณา หน้า 390

อถททสาสี สมพุทฺธํ สฺเนตฺตํ ภาวิตินุทฺริยํ
นิตินันํ รุกฺขมฺลสฺมี ฉายนตฺตํ อฏฺโฏทกฺกํ ๑
สาลิตฺตกปฺปหาเรณ ฆินฺทิสฺสํ ตสฺส มตฺถกํ
ตสฺสกมฺมวิปาเกน อิทํ ทุกฺขํ นิคจฺฉิสฺสํ ๑
สญฺจิจิ กุญฺจสทฺสฺสานิ ปฺริปฺนุณฺณานิ สพฺพโส
สีเส มยฺหํ นิปตฺนติ เต ฆินฺทนฺติ จ มตฺถกนฺติ

ติสฺโส ภาตฺตโย อภาสิ ๑

ตตฺถ สมพุทฺธนฺติ ปจฺเจกสมพุทฺธํ ๑ สฺเนตฺตนฺติ เอวํ-
นามกํ ๑ ภาวิตินุทฺริยนฺติ อริยมคฺคภาวนาย ภาวิตสทฺธาติ-
อินุทฺริยํ ๑

สาลิตฺตกปฺปหาเรนาติ สาลิตฺตกํ วุจฺจติ ชนฺนเกน อญฺจุลฺลีฮีเอว
วา สกฺขรชฺชิปนปโยโค ๑ ตถา हि สกฺขราย ปหาเรนาติ วา
ปาโห ๑ ฆินฺทิสฺสฺนติ ฆินฺทึ ๑

ตํ สุตฺวา เถโร อตฺตโน กตฺถมฺมานุรูปเมว อิทานิ
ปฺุราณกมฺมสฺส อิทํ ผลํ ปฏฺิถภตฺตีติ ทสฺเสนฺโต

ชฺมเมณ เต กาปฺริส

สญฺจิจิ กุญฺจสทฺสฺสานิ ปฺริปฺนุณฺณานิ สพฺพโส

สีเส ตฺยฺหํ นิปตฺนติ เต ฆินฺทนฺติ จ มตฺถกนฺติ

โอสานคาถมาห ๑

ตตฺถ ชฺมเมนาติ อนุรูปการเณน ๑ เตติ ตว ตสฺมี

เล่มที่ 24 สกฺขิจญฺเฏตถุวณณา หน้า 391

ปจฺเจกพุทฺเธ อปฺรชฺฌนฺเตน ตยา กตฺตส ปาปกมฺมสฺส
อนฺุจฺฉวิกเมเวตฺติ ผลํ ตฺยหํ อฺุปฺนิตํ ตสฺมา เณจิทเวณ วา
มาเรณ วา พุรหฺมฺนา วา อปี สมนฺาสมพุทฺเธนปี
อฺุปฺปฏิพาหนียเมตฺนฺติ ทสฺเสตฺติ ฯ

เอวณฺจ ปน วตฺวา ตโต นครเ ปิณฺฑาย จริตฺวา
กตฺกตฺตกิจฺโจ สายนฺุหสมเย สตฺถารํ อฺุปฺสงฺกมิตฺวา ตํ ปวตฺตี
ภควโต อารโจะสิ ฯ ภควา ตมตฺถํ อตฺถุปฺตตี กตฺวา
สมปฺตตฺปริสาย ฌมฺมํ เทเสนฺโต ปจฺเจกพุทฺธานํ คฺุณฺานุภาวํ
กมฺมานณฺจ อวณฺณตํ ปกาเสสิ มหาชนฺ โสวฺกชาโต หุตฺวา
ปาปี ปหาย ทานาทีปฺญณฺิรโต อโหสิตฺติ ฯ

สกฺขิจญฺเฏตถุวณณา นิฏฺฐิตา ฯ

อิติ ขุทฺทกกุกกถาย เปตวตฺถุสฺมี

โสฬสวตฺถุปฺถิมณฺฑิตสฺส

จตฺตตฺตสฺส มหาวคฺคสฺส อตฺถสํวณฺณา นิฏฺฐิตา ฯ

นิกมนกถา

เอตตาวตา จ

เย เต เปเตสุ นิพพตฺตา	สตฺตา ทุกฺกฏการิโน
เยหิ กมฺเมหิ เตสํ ตํ	ปาปกํ กฏกปฺผลํ ฯ
ปจฺจกฺขโต วิภาเวนฺตี	ปจฺจมาวิสุสฺซชเนหิ จ
ยา เทสนานิยามเน	สตํ ตํเวกฺวตฺตมฺนี ฯ
ยํ กถาวตฺตูกฺสลา	สุปรินฺยวาทวตฺตูกา
เปตวตฺตฺติ นามเน	สงฺคายีสฺส มหฺสโย
ตสฺส อตฺถํ ปกาเสตฺถุ	โปรานฺนฏฺจกถานยํ
นิสฺสาย ยา สมารทฺธา	อตฺถสํวณฺณา มยา ฯ
ยา ตตฺถ ปรมตฺถานํ	ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ
ปกาสนา ปรมตฺถ-	ทีปฺนิ นาม นามโต ฯ
สมปตฺตา ปรีนฺยฺจานํ	อนากฺลวินิจฺฉยา
สา ปณฺณรสมตฺตาย	ปาพิยา ภาณวารโต ฯ
อิตฺติ ตํ สงฺขโรนฺเตน	ยํ ตํ อธิคตํ มยา
ปฺญญํ ตสฺसानุภาเว	โลกนาถสฺส สาสนํ ฯ
โอคคาเหตุวา วิสุทฺธาย	สีลาทีปฺปฏิปตฺติยา
สพฺเพปิ เทหิโน โหนฺตุ	วิมุตฺติริสภาคิโน ฯ
จิรํ ติฏฺฐตฺถุ โลกสฺมี	สมมาสมฺพุทฺธสาสนํ
ตสฺมี สคารวา นิจฺจํ	โหนฺตุ สพฺเพปิ ปาณิโน ฯ

ขุททกนิกายกุกกา เปตวตถุสวณณา (ปรมตถทีปนี) - หน้าที่ 393
เล่มที่ 24 นิคมกถา หน้า 393

สมมา วสสตุ กาลน เทโวปี ชคตีปติ
สทุขมุนิรโต โลกั ฐมเมเนว ปสาสตุติ ฯ
อิติ พทริตตุวิหารวาสินา มุนิวรยตินา
ภทนุเตน อจริยฐมปาเลน กตา
เปตวตถุสวณณา นิฎฐิตา ฯ
เปตวตถุอฐกกา สมตฺตา ฯ
